

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
HADİS BİLİM DALI**

**DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI TARAFINDAN HAZIRLANAN
HUTBELERDE GEÇEN İHTİLAFI HABERLER**

(1980 - 1990)

TAHİR ERÇİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
PROF. DR. MUHİTTİN UYSAL**

KONYA – 2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	TAHİR ERÇİN
	Numarası	098106031004
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TEMEL İSLAM BİLİMLERİ / HADİS
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	PROF. DR. MUHİTTİN UYSAL
	Tezin Adı	KAYNAK DEĞERİ VE SİHHAT AÇISINDAN DİYANET HUTBELERİ (1980-1990)

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Kaynak Değeri ve Sihat Açısından Diyanet Hutbeleri (1980-1990)” başlıklı bu çalışma 28/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	PROF. DR.	MUHİTTİN UYSAL	
2	PROF. DR.	MAHMUT YEŞİL	
3	DR. ÖGR. ÜYESİ	MUSTAFA KARABACAK	

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tahir ERÇİN		
	Numarası	098106031004		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Temel İslam Bilimleri / Hadis		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Kaynak Değeri ve Sıhhat Açısından Diyanet Hutbeleri			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Tahir ERÇİN

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tahir ERÇİN		
	Numarası	098106031004		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Temel İslam Bilimleri / Hadis		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Muhittin UYSAL		
Tezin Adı	Kaynak Değeri ve Sıhhat Açısından Diyanet Hutbeleri (1980-1990)			

İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın asli görevidir. Başkanlığımızın toplumu din konusunda aydınlatma görevi kapsamında şüphesiz hutbe hizmetleri önemli bir yere sahiptir. Zira hutbe, cemaatin tamamının hazır bulunduğu, dikkatle takip edilen ve dinleyenler üzerinde önemli izler bırakabilecek bir etkinliktir.

Bu etkinliğe ülkemizde her cuma yaklaşık yirmi milyon insanın katıldığı tahmin edilmektedir. Bu sayı, bayram hutbelerinde daha da artmaktadır. Hitabetin önemli bir çeşidi olan hutbe, Hz. Peygamber döneminden itibaren insanları dini konularda bilgilendirmenin, toplumu ilgilendiren olaylar ve gelişmelerden haberdar etmenin yaygın bir bölümünü teşkil etmiştir.

Bu çalışmada Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 1980-1990 yılları arasındaki Cuma hutbeleri ve hutbelerde îrâd edilen hadisler kaynak değeri ve sıhhat açısından incelenmiştir. Çalışma giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu ve önemi, amacı ve kapsamı, araştırmanın metod ve kaynakları ve kavramsal çerçeve incelenmiştir. Birinci bölümde hutbe ve tarihi süreci, Hz Peygamber'in hutbelerinin genel özelliği, Raşid Halifeler Dönemi ve Sonraki dönemlerde zikredilen hutbeler ele alınmıştır. İkinci bölümde ise 1980 ve 1990 yılları arasında Cuma hutbelerinde nakledilen hadisler, gösterilen kaynaklardan hareketle metinlerine ulaşılarak tercemeleriyle birlikte kayıt altına alınmış, tercemenin hemen altına "Tahric ve Sıhhat Durumu" başlığı altında hadisin sıhhat durumuna dair bilgiler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Hitabet, Hutbe, Hatip, İrşad, Cami, Cemaat, Minber.

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Tahir ERÇİN		
	Student Number	098106031004		
	Department	Basic Islamic Sciences / Tradition		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prof. Dr. Muhittin UYSAL		
Title of the Thesis/Dissertation	Title of Thesis Khutbas of Religious Affairs within the Perspective of Reporting Value and Validity (1980-1990)			

It is the primary mission of the Turkish Presidency of Religious Affairs to carry out works related to the principles of faith, worship and morality of Islam; to enlighten the society and manage the places of worship. Regarding the mission of Presidency in terms of enlightening the society on religion, khutba and sermon services have undoubtedly an important place. Because the khutba is an event in which the whole community is present, follow the sermon carefully and may leave important impressive traces on the audience.

It is estimated that approximately twenty million people attend this event in our country every Friday. This number seems to increase even more in bairam khutbas. Since the time of the Prophet, a khutba, which is a significant form of oratory sermon, has taken a common role of notifying people about religious issues and informing them about the events and developments concerning the society.

In this study, Friday khutbas of the Presidency of Religious Affairs between the years 1980-1990 and the hadiths propounded during the sermons have been examined in terms of source value and validity. The study consists of an introduction and two other chapters. In the introduction section, we have investigated the relevant topic, importance of the research, its aim and scope, the method and sources of the study as well as the conceptual framework. In the first chapter, we have discussed the phenomenon of khutba and its historical process, the general characteristics of the khutbas of the Prophet, the khutbas realized in the Rashid Caliphs Period and the following periods. In the second chapter, the hadiths, reported in the Friday sermons between 1980 and 1990, have been recorded with their translations by accessing their original texts from the sources referred; and data about the validity status of the hadith have been provided with the title of "Removal and Validity Status" just below the translation.

Keywords: Hadith, Oratory, Khutba, Orator, Irshad, Mosque, Congregation, Pulpit.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	v
ÖNSÖZ	ix
KISALTMALAR	xi

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu	1
B. Araştırmanın Önemi ve Amacı.....	1
C. Kavramsal Çerçeve.....	6
1- Hitâbet	6
2- Hutbe	6
3- İrşad	7
4- Dâvet	8

BİRİNCİ BÖLÜM HUTBE VE TARİHİ SÜREÇ

1.1. Hz Peygamber'in Hutbeleri.....	10
1.2. Râşid Halifeler Döneminde Hutbe	13
1.3. Sonraki Dönemlerde Hutbe.....	14
1.4. Dönemlerle İlgili Örneklerin Tahlil ve Değerlendirilmesi.....	17

İKİNCİ BÖLÜM

KAYNAK DEĞERİ VE SIHHAT AÇISINDAN DİYANET HUTBELERİ

2.1. 1980 YILI HUTBELERİ.....	20
2.1.1. Ocak Ayında Yayımlanan Hutbeler.	20
2.1.2. Şubat Ayında Yayımlanan Hutbeler.....	22
2.1.3. Mart Ayında Yayımlanan Hutbeler.	23
2.1.4. Nisan Ayında Yayımlanan Hutbeler.	26
2.1.5. Mayıs Ayında Yayımlanan Hutbeler.....	26
2.1.6. Haziran Ayında Yayımlanan Hutbeler.	29
2.1.7. Temmuz Ayında Yayımlanan Hutbeler.....	32
2.1.8. Ağustos Ayında Yayımlanan Hutbeler.....	35
2.1.9. Eylül Ayında Yayımlanan Hutbeler.....	37
2.1.10. Ekim Ayında Yayımlanan Hutbeler.	41
2.1.11. Kasım Ayında Yayımlanan Hutbeler.	43
2.1.12. Aralık Ayında Yayımlanan Hutbeler.....	44
2.2. 1981 YILI HUTBELERİ.....	46
2.2.1. Ocak Ayında Yayımlanan Hutbeler.	46
2.2.2. Şubat Ayında Yayımlanan Hutbeler.....	47
2.2.3. Mart Ayında Yayımlanan Hutbeler.	50
2.2.4. Nisan Ayında Yayımlanan Hutbeler.	51

2.2.5. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	53
2.2.6. Haziran Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	53
2.2.7. Temmuz Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	63
2.2.8. Ağustos Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	66
2.2.9. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	69
2.2.10. Ekim Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	71
2.2.11. Kasım Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	72
2.2.12. Aralık Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	77
2.3. 1982 YILI HUTBELERİ.....	78
2.3.1. Ocak Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	78
2.3.2. Şubat Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	78
2.3.3. Mart Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	79
2.3.4. Nisan Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	81
2.3.5. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	84
2.3.6. Haziran Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	87
2.3.7. Temmuz Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	90
2.3.8. Ağustos Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	93
2.3.9. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	93
2.3.10. Ekim Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	97
2.3.11. Kasım Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	100
2.3.12. Aralık Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	104
2.4. 1983 YILI HUTBELERİ.....	105
2.4.1. Ocak Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	105
2.4.2. Şubat Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	106
2.4.3. Mart Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	109
2.4.4. Nisan Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	111
2.4.5. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	112
2.4.6. Haziran Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	112
2.4.7. Temmuz Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	115
2.4.8. Ağustos Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	116
2.4.9. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	118
2.4.10. Ekim Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	119
2.4.11. Kasım Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	120
2.4.12. Aralık Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	121
2.5. 1984. YILI HUTBELERİ.....	122
2.5.1. Ocak Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	122
2.5.2. Şubat Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	125
2.5.3. Mart Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	130
2.5.4. Nisan Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	137
2.5.5. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	138
2.5.6. Haziran Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	141
2.5.7. Temmuz Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	145
2.5.8. Ağustos Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	145
2.5.9. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	145
2.5.10. Ekim Yayınlanan Hutbeler.....	145
2.5.11. Kasım Yayınlanan Hutbeler.....	145

2.5.12. Aralık Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	149
2.6.1985. YILI HUTBELERİ.....	151
2.6.1 Ocak Ayında Yayınlanan Hutbeler.	151
2.6.2. Şubat Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	151
2.6.3. Mart Ayında Yayınlanan Hutbeler.	153
2.6.4. Nisan Ayında Yayınlanan Hutbeler	154
2.6.5. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	156
2.6.6. Haziran Ayında Yayınlanan Hutbeler	157
2.6.7. Temmuz Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	159
2.6.8. Ağustos Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	160
2.6.9. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler	162
2.6.10. Ekim Ayında Yayınlanan Hutbeler	164
2.6.11. Kasım Ayında Yayınlanan Hutbeler	167
2.6.12. Aralık Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	168
2.7. 1986 YILI HUTBELERİ.....	172
2.7.1. Ocak Ayında Yayınlanan Hutbeler.	172
2.7.2. Şubat Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	174
2.7.3. Mart Ayında Yayınlanan Hutbeler.	177
2.7.4. Nisan Ayında Yayınlanan Hutbeler	180
2.7.5. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	182
2.7.6. Haziran Ayında Yayınlanan Hutbeler	184
2.7.7. Temmuz Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	186
2.7.8. Ağustos Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	189
2.7.9. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler	190
2.7.10. Ekim Ayında Yayınlanan Hutbeler	192
2.7.11. Kasım Ayında Yayınlanan Hutbeler	194
2.7.12. Aralık Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	197
2.8. 1987 YILI HUTBELERİ.....	200
2.8.1. Ocak Ayında Yayınlanan Hutbeler.	200
2.8.2. Şubat Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	203
2.8.3. Mart Ayında Yayınlanan Hutbeler.	205
2.8.4. Nisan Ayında Yayınlanan Hutbeler	207
2.8.5. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	209
2.8.6. Haziran Ayında Yayınlanan Hutbeler	211
2.8.7. Temmuz Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	212
2.8.8. Ağustos Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	215
2.8.9. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler	216
2.8.10. Ekim Ayında Yayınlanan Hutbeler	218
2.8.11. Kasım Ayında Yayınlanan Hutbeler	220
2.8.12. Aralık Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	221
2.9.1988 YILI HUTBELERİ.....	223
2.9.1. Ocak Ayında Yayınlanan Hutbeler.	223
2.9.2. Şubat Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	226
2.9.3. Mart Ayında Yayınlanan Hutbeler	228
2.9.4. Nisan Ayında Yayınlanan Hutbeler	230
2.9.5. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler.....	231

2.9.6. Haziran Ayında Yayınlanan Hutbeler	232
2.9.7. Temmuz Ayında Yayınlanan Hutbeler	234
2.9.8. Ağustos Ayında Yayınlanan Hutbeler	236
2.9.9. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler	238
2.9.10. Ekim Ayında Yayınlanan Hutbeler	240
2.9.11. Kasım Ayında Yayınlanan Hutbeler	241
2.9.12. Aralık Ayında Yayınlanan Hutbeler	244
2.10.1989 YILI HUTBELERİ	244
2.10.1. Ocak Ayında Yayınlanan Hutbeler.	244
2.10.2. Şubat Ayında Yayınlanan Hutbeler	247
2.10.3. Mart Ayında Yayınlanan Hutbeler	248
2.10.4. Nisan Ayında Yayınlanan Hutbeler	250
2.10.5. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler	254
2.10.6. Haziran Ayında Yayınlanan Hutbeler	255
2.10.7. Temmuz Ayında Yayınlanan Hutbeler	258
2.10.8. Ağustos Ayında Yayınlanan Hutbeler	262
2.10.9. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler	265
2.10.10. Ekim Ayında Yayınlanan Hutbeler	266
2.10.11. Kasım Ayında Yayınlanan Hutbeler	267
2.10.12. Aralık Ayında Yayınlanan Hutbeler	271
2.11. 1990 YILI HUTBELERİ	275
2.11.01 Ocak Ayında Yayınlanan Hutbeler.	275
2.11.02. Şubat Ayında Yayınlanan Hutbeler	279
2.11.03. Mart Ayında Yayınlanan Hutbeler	280
2.11.04. Nisan Ayında Yayınlanan Hutbeler	283
2.11.05. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler	285
2.11.06. Haziran Ayında Yayınlanan Hutbeler	288
2.11.07. Temmuz Ayında Yayınlanan Hutbeler	290
2.11.08. Ağustos Yayınlanan Hutbeler	295
2.11.09. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler	297
2.11.10. Ekim Ayında Yayınlanan Hutbeler	299
2.11.11. Kasım Ayında Yayınlanan Hutbeler	302
2.11.12. Aralık Ayında Yayınlanan Hutbeler	305
GENEL DEĞERLENDİRME	308
SONUÇ	310
BİBLİYOGRAFYA	314
EKLER	325

ÖNSÖZ

Hz. Peygamber'in Medine'ye hicretiyle birlikte başlayan Cuma namazı ve hutbe, müslümanların haftalık olarak biraraya gelip ibadetlerini topluca yapmalarına ve farklı konularda bilgi sahibi olmalarına imkân tanımıştır. O günden günümüze hutbeler, cemaatin özellikle din konusunda aydınlatılması bakımından büyük bir işlevi yerine getirmiş ve bu sebeple de hutbelerin içeriği ve hutbelerde kullanılan hadisler büyük öneme sahip olmuştur.

Dinimizde Kur'an'dan sonra ikinci kaynak kabul edilen Sünnet malzemesinin sübut ve mânâya delâlet yönlerinden güvenilir durumda ve önemli hadis kaynaklarında bulunuyor olmaları hadis ilminin vazgeçilmez esaslarındandır. Ülkemizde örgün ve özellikle yaygın din eğitimi kurumlarının öncülerinden olan Diyanet İşleri Başkanlığı, yaygın din eğitimi hizmetini önemli ölçüde Cuma ve Bayram hutbeleri aracılığıyla yürütmektedir. Cuma ve Bayram hutbeleri de müslüman halkımızın tamamına din bilgisi iletmenin neredeyse tek zemini konumundadır. Şu halde bu zeminin ve yolun sahih din bilgisi kullanılarak tahkim edilmesi elzemdir.

Bu gibi düşünceler ve gerekçelerle Diyanet tarafından hazırlanan hutbelerde kullanılan hadislerin kaynak değeri ve sıhhatleri açısından tespit ve değerlendirilmesinin yapılmasının faydalı olacağını düşünerek böyle bir çalışma yapmaya karar verdik. Çalışmamızı 1980 ve 1990 yılları arasındaki Cuma hutbeleriyle sınırlandırdık.

Tezimiz Giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında araştırmanın konusu ve önemi, amacı ve kapsamı, araştırmanın metod ve kaynakları ve kavramsal çerçeve incelenmiştir. Birinci bölümde hutbe ve tarihi süreci, Hz Peygamber'in hutbelerinin genel özelliği, Raşid Halifeler Dönemi ve Sonraki dönemlerde zikredilen hutbeler incelenmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde ise 1980 ve 1990 yılları arasında Cuma hutbelerinde nakledilen hadisleri, gösterilen kaynaklardan hareketle metinlerine ulaşarak tercemeleriyle birlikte kayıt altına aldık. İlgili yıllarda hutbeler Diyanet Gazetesi'nde yer aldığından, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hazırlamış olduğu ve

1968-2004 yılları arasındaki hutbeleri birarada toplayan CD'den, hadislerin arapça metinlerine ulaşma konusunda da Diyanet İşleri Başkanlığı yayınlarından olan yedi ciltlik Hadislerle İslam kitabından istifade ettik.

Çalışmamız esnasında görüş, tecrübe ve bilgisiyle beni yönlendiren danışman hocam Prof. Dr. Muhittin UYSAL'a teşekkürlerimi arz ederim.

Tahir ERÇİN

Konya - 2019

KISALTMALAR

AÜİF	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
b.	: İbn
Bk.	: Bakınız
Bn.	: bint
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
Ens.	: Enstitü
H.	: Hicrî
Hız.	: Hazreti
M.	: Mîlâdî
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MÜ	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.
Ra.	: Radıyallahu anh / Radıyallahu anha.
s.	: Sayfa
s.a.v.	: Sallallahü Aleyhi Vesellem
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
vs.	: Vesâire
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu

Tezimizin konusunu Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 1980-1990 yılları Cuma hutbelerinde okunan hadislerin tahlil ve değerlendirilmesi yapılacaktır.

B. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Günümüzde toplumlar sürekli değişmekte ve yeni sorunlarla karşılaşmaktadırlar. İhtiyaçlar çoğalmakta ve çeşitlenmektedir. Bu değişim ve çeşitlilik, dini ihtiyaçlar ve yaşantılar alanında da kendini göstermektedir. İnsanlar bu süreçte yeni bir takım dini sorular veya sorunlarla karşılaşmakta ve bu konuda çözüm yolları aramaktadırlar. Bu nedenle toplumu din konusunda aydınlatmada Cuma ve Bayram hutbeleri ayrı bir önem taşımaktadır.

Hz. Peygamber'in (sav) söz ve fiillerinin müslümanlar için vazgeçilmez bir önem taşıdığı bir gerçektir. Hadisler, müslümanlar yanında Hz. Peygamber'in (sav) sözü olarak üstün bir değer ifade ettiği gibi, Kur'anı herkesten iyi anlayan ve ayetlerdeki ilahi maksadın ne olduğunu en iyi bilen Allah Rasulü'nün görüşü olarak da büyük önem taşır.¹ Ayrıca müslüman toplumun eğitimi açısından hutbelerde hadis kullanımı son derece önem arz etmektedir. Çünkü topluma, sağlam hadisler yerine sıhhati bilinmeyen haberlerin hadis diye sunulması, bozuk bir din telakkisinin ve yanlış uygulamaların ortaya çıkmasına sebep olacağı muhakkaktır.²

¹ Kandemir, M. Yaşar, "Hadis", DİA, İstanbul, 2000, XV, 28.

² Yeşil, Mahmut, Va'z Edebiyatında Hadisler, TDV yayınları, Ankara, 2001, s. 26 vd.

2014 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yapılan ‘‘Türkiye’de Dini Hayat Araştırması’’nın verilerine göre Türkiye’de erkeklerde Cuma namazını her zaman kılanların oranı %57,4’tür. Kentte yaşayan erkeklerin %54,6’sı Cuma namazını her zaman kıldıklarını belirtirken bu oran kırsalda yaşayan erkeklerde %65’tir. Bu veriler dikkate alındığında Cuma namazlarında hutbelerde halka sunulan hadisler ve bu hadislerin sıhhat durumu ayrı bir önem arz etmektedir.

Konunun ehemmiyetine binaen 1980 ve 1990 yıllarını kapsayan bu çalışmamızda, kaynak değeri ve sıhhat açısından Diyanet hutbelerininin tahriç ve sıhhat durumlarını incelemeyi; hutbelerde hadis kullanımını ele almayı ve hadisleri değişik açılardan tahlil ederek, genel bir değerlendirmeye tabi tutmayı amaçlıyoruz. Hutbelerde kullanılan hadislerin, halkın doğru ve yeterli bilgilendirilmesi hususundaki durumunu, hadis ilmi kıstasları bakımından ortaya koymaya çalışacağız ve yapılması gerekenlere işaret edeceğiz. Böylece, bu yıllar içerisinde okunan hutbeler vasıtasıyla, gündemdeki hadisler belirlenmiş olacaktır.

Öncelikle 1980-1990 yılları arasında Cuma günü camilerde okunan hutbeleri Diyanet Gazetesi’nin ekindentespit ettik. Hutbelerde okunan hadisleri ve hadisin geçtiği hutbenin gün, ay ve yılı ile beraber hangi kaynaktan (veya kaynaklardan) alındığını gösterdik. Bu kısımda herhangi bir değişiklik ve düzeltmeye gitmedik. Olduğu gibi aktardık. Hutbede verilen kaynaklardan hareketle hadislerin metnine ulaştık ve verilen kaynaktaki metni asıl kabul ettik.

Sonra hadisin tercümesini yapmaya çalıştık. Hadislerin araştırılmasını ana kaynak olarak kabul ettiğimiz kütüb-i tis’a ile sınırlandırdık. Hadislerin kütüb-i tis’a’da araştırmasını yapıp, nerelerde geçtiğini dipnotta gösterirken önce hutbede (veya hutbelerde) verilen kaynağı verdik. Bk: diyerek hadisin diğer kaynaklardaki geçtiği yerleri, *el-Usul’ül-Hamse*’deki sıraya göre, daha sonra da tarihi kronolojiye göre gösterdik. Kütüb-i tis’a’da aslına ulaşamadığımız hadisleri, diğer kaynaklardan tespit ederek dipnotta yerini gösterdik.

Hutbelerde verilen hadisleri kaynaklarda araştırırken, mana olarak karşılayan rivayetleri tercih ettik. Hutbede verilen hadisi tam olarak karşılamayan

veya kısmi olarak karşılayan rivayetleri ise terkettik. Kaynağına ve metnine ulaşamadığımız hadisleri, yeri geldikçe ayrıca belirttik.

Genel kabule göre Buhari ve Müslim’de geçen hadisleri sahih kabul ederek, bu iki kaynaktan geçen hadisleri diğer açılardan değerlendirmeye tabi tuttuk. Diğer kaynaklarda geçen hadislerin incelenmesine hadisin sıhhat açısından değerlendirilmesini de ilave ederek değerlendirmemizi bu şekilde yaptık. Bu konuda hadisleri sıhhat açısından değerlendiren eserlerden yararlandık. Bir hadis hakkında farklı hükümlerle karşılaştığımızda verilen hükmün gerekçesi de belirtilmişse tercihimizi o yönde kullandık. Şayet böyle bir gerekçe belirtilmemişse kanaatimize göre tercihte bulunduk.

Mahmut Yeşil’in, “Va’z Edebiyatında Hadisler”, Muhittin Uysal’ın “Tasavvuf Kültüründe Hadis Tasavvuf Kaynaklarındaki Tartışmalı Rivayetler” adlı doktora çalışmalarından, Abdurrahman Çetin’in Hitabet ve İrşad, İsmail Lütfi Çakan’ın Dini Hitabet, Ahmet Lütfi Kazancı’nın Peygamber Efendimizin Hitabeti, Ziya Kazıcı’nın İslam Müesseseleri Tarihi, İbrahim Sarıçam’ın Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı vd. eserlerden yararlandık.

Ahmet Aslantaş’ın, “Diyaret İşleri Başkanlığı’nın Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahric ve Tenkidi (2001–2005)”, Mevlüt Şahiner’in, “Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri İl Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahric ve Tahlili (2006-2010)”, Yusuf Taşan’ın, “Dini Tebliğde Hutbe’nin Yeri ve Hz. Peygamber’in Hutbe Tarzı” adlı yüksek lisans tezlerinden, Ahmet Önkâl’in “İrşad Vasıtası Olarak Hutbe” adlı tebliğinden, Hasan Ali Görgülü’nün “Hz. Peygamberin Hutbede İzlediği Metod ve Günümüzde Hutbe Uygulamaları” ve Recai Doğan’ın “Cumhuriyet Öncesi Dönemde Yaygın Din Eğitimi Açısından Hutbeler” adlı makalelerinden istifade ettik.

Hadislerin tahricini yaparken başvurduğumuz ana kaynaklar Buhârî (256-870) ve Müslim’in (261-874) *el-Câiu’s- Sahih*’leri, Ebû Dâvud (275-888), Tirmizî (279-892), Nesâî (303-915), İbn Mâce (273-886) ve Dârimî’nin (255-868) *es-Sünen*’leri, Ahmed b. Hanbel’in (241-855) *el-Müsned*’i ve İmam Mâlik’in (179-795)

el-Muvatta'ı olmuştur. Kütüb-i Tis'a'da kaynağına ulaşamadığımız hadisleri diğer temel eserleri tarayarak tespit etmeye çalıştık.

Hadislerin sıhhat durumlarıyla ilgili değerlendirmelerde Tirmizî'nin, *es-Sünen*'i ve Suyûtî'nin, *el-Câmiu's-Sağîr*'i başta olmak üzere Hâkim'in *el-Müstedrek*'i, Münzirî'nin *et-Terğîb ve't-Terhîb*'i, Heysemî'nin *Mecmau'z-Zevâid*'i, Elbânî'nin *Silsile*'leri ve *Sahihu Ebî Dâvûd* ve *Daiifu Ebî Dâvûd* adlı eserleri, Azîmâbâdî'nin *Avnu'l-Mabûd*'u ve Aclûnî'nin *Keşfü'-Hafâ*'sı'ndan ve daha önce bu alanda yapılmış olan benzer çalışmalardan, Yüksek Lisans ve Doktora tezlerinden de istifade ettik.

1999 yılında Danışmanlığı Prof. Dr. Ali Osman KOÇKUZU tarafından yapılan ve Prof. Dr. Muhittin UYSAL'ın doktora çalışması olan, "*Tasavvuf Kültüründe Hadis Tasavvuf Kaynaklarındaki Tartışmalı Rivayetler*" adlı doktora tezinde 9 adet tasavvuf kitabı incelenmiş ve neticede bu dokuz kitapta geçen 139 haberin asılsız, 17 haberin çok zayıf, 50 haberin de bulunamadığı tespit edilmiştir. 1996 yılında danışmanlığı Prof. Dr. Ali Osman KOÇKUZU tarafından yapılan ve Prof. Dr. Mahmut YEŞİL'in doktora çalışması olan, "*Va'z Edebiyatında Hadisler*" adlı doktora çalışmasında ise hicri ikinci asırdan günümüze kadar geçen süre içerisinde doğrudan va'z kitabı olarak kaleme alınan eserlerden seçilen dokuz kitaptaki 4035 hadis incelenmiş, bunlardan 2085 hadisin makbûl, 1655 hadisin merdûd, 295 hadisin ise hakkında hüküm verilemeyenler olarak tespiti yapılmıştır.

2009 yılında danışmanlığı Doç. Dr. Habib NAZLIGÜL tarafından yapılan ve Ahmet ASLANTAŞ tarafından hazırlanan, "*Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahriç ve Tenkidi (2001–2005)*" konulu yüksek lisans tezinde 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 yıllarına ait hutbelerde 194 hadisin kullanıldığı ve bunların tahriç ve tenkidinin yapıldığı görülmekle birlikte kullanılan 194 hadisin ne kadarının sahih, hasen veya zayıf olduğuna dair herhangi bir sayısal veri yapılmamıştır.

2012 yılında Danışmanlığı Prof. Dr. Ali TOKSARI tarafından yapılan ve Mevlüt ŞAHİNER tarafından hazırlanan, "*Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri İl Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahriç ve Tahlili (2006-2010)*" konulu yüksek lisans tezinde ise 2006–2010 yılları arası,

Kayseri İl Müftülüğü hutbelerinde yer alan 500 hadis incelenmiş hutbelerde geçen hadisler, sıhhat açısından toplu olarak değerlendirilmiş 322 hadisten, 213'ünün sahih, 38'nin hasen, 47'sinin zayıf, ikisinin "La asla leh", üçünün münker, birinin Dahhak'ın sözü, birinin Hz. Ali'nin sözünü iktibas eden şairin sözü, birinin ise hadis olmadığı halde hata eseri hadis olarak değerlendirilen şerhte geçen bir cümle olduğu tespit edilmiştir. Hadislerden sekizi hakkında bir değerlendirme yapılmamış, ikisinin kaynağına, altısının ise metnine ulaşamadığı belirtilmiştir.

C. Kavramsal Çerçeve

1- Hitâbet

Hitabet kelimesi sözlükte; bir şahsa veya topluluğa karşı söz söylemek demektir.³ Terim olarak “bir topluluğa bir maksadı anlatmak, bir fikri açıklamak, öğüt vermek, bir görüşü benimsetmek, bir eyleme teşvik etmek gibi amaçlarla yapılan güçlü ve etkileyici konuşma veya güzel konuşma sanatı” mânasında kullanılır. Konuşan kişiye hatîb, yaptığı konuşmaya da hitâbe denir.⁴

Hitabetin konusu da sınırsızdır; belirli bir konusu yoktur. Herhangi bir mesele veya meselenin herhangi bir yönü, hitabetin konusu olabilir; yeter ki hatîb, ele aldığı konuya vakıf olabilsin ve meseleyi hitabet kurallarına göre sunabilecek kapasitede olsun.⁵

Hitabetin gayesi; güzel ve etkili sözler söyleyerek, bir düşünceyi, bir ülküyü veya konuyu, insanlara anlatmak ve benimsetmektir.⁶

2- Hutbe

Hutbe kelimesi h-t-b fiilinin mastarıdır. Birçok mastarı olan bu fiil, “hutbeten” kelimesiyle birlikte kullanılırsa yüksek bir yerde konuşma yapma anlamına gelir ve yapılan konuşmaya hutbe adı verilir. Araplarda bir konuşmanın hutbe sayılması için, secîli⁷, nesir⁸ şeklinde olması (şiiir değil) ve

³ İbn Manzur, *Lisânü'l-Arab*, 1, 361.

⁴ Kaya, Mahmut, “Hitâbet” DİA, İstanbul 1998, XVIII, 156.

⁵ Çetin, Abdurrahman, *Hitabet ve İrşad, Güzel Konuşma ve İnsanları Etkileme Yolları*, Aksa Yayınları, Bursa, 1998, s. 5.

⁶ Çetin, Abdurrahman, *Hitabet ve İrşad, Güzel Konuşma ve İnsanları Etkileme Yolları*, Aksa Yayınları, Bursa 1998, s. 5.

⁷ Nesir içindeki kafiye denir. Düz yazıda cümle ve cümleciklerin sonudur. Kulakta aynı sesi bırakan kelimelerle kafiyelendirip süsleme sanatı olan seci, divan edebiyatı nesrinde önemli bir yer tutar. Bkz. Seyid Kemal, Karaalioğlu, “secî” mad. *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü*, (İstanbul: İnkılap ve Aka kitabevleri 1983), 690.

⁸ Yayma, saçma anlamındadır. Manzum olmayan yazı ve söz demektir. Nesirler genel olarak kafiye, vezin, ölçü gibi bağlar taşımazlar. İsteklerimizi düz ve doğal olarak anlattığımız zaman nesir yapmış oluruz. Mensur eserler nesirle yazılmış eserlerdir. Bkz. Karaalioğlu, a.g.e. s. 553.

gelişi güzel bir konuşma olmayıp başı sonu belli olması gerekir.⁹ Dolayısıyla hutbe kelimesinin sözlük anlamında iki özellik dikkat çekmektedir. Birincisi, minberde topluluğa karşı yapılması, ikincisi planlı olması, rastgele olmaması.¹⁰

Dinî literatürde hutbe, belli zaman ve yerlerde yetkililer tarafından cemaate cemaate karşı okunan, mukaddime ve mev'îza bölümlerinden oluşan dinî bir nutuktur.¹¹ Cahiliye dönemi Arap toplumunda çok yaygın olan bu konuşma sanatı, sanatı, İslâm döneminde de bir yandan sosyal hayatın bir parçası ve edebî sanatların sanatların bir türü olarak devam etmiş, öte yandan da dinî bir muhteva kazanarak kazanarak bazı ibadetlerin şekil şartı veya tamamlayıcı unsuru olmuştur.¹²

Hutbe hem zikir ve ibadet, hem de vaazdır. Ancak hutbe namaz değildir. Namaz olmadığı içindir ki, hutbe irâd edilirken kibleye değil cemaate dönülür. Abdestli olarak hutbenin okunması sünnettir. Hutbede kibleye dönmek ve hutbeyi abdestsiz okumak mekruhtur. Eğer hutbe namaz olsaydı mutlaka abdestli olmak ve kibleye yönelmek gerekirdi.¹³

3- İrşad

Sapıklık veya azgınlık kelimesinin zıddı olan rüşd kelimesi, hidayet, (doğru yolu gösterme) uyarma anlamında kullanılır.¹⁴ Kur'an'da rüşd, reşed, reşâd, râşid, reşîd ve mürşit şeklinde geçen irşad kelimesi, insanlara iyi ve doğruyu anlatmak, yol göstermek, uyarmak, rehberlik yapmak anlamında bir terimdir.¹⁵ Gayr-i müslimlerin, bid'at veya dalalet içindeki kimselerin kitap ve sünnet çerçevesine girmesine vesile olmak, amelsiz müslümanı amel sahibi yapmak, ameli olanın amelini

⁹ İbn Manzûr, a.g.e. I, 361.

¹⁰ Yusuf, Taşan, *Dini Tebliğde Hutbe'nin Yeri ve Hz Peygamber'in Hutbe Tarzı*. (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007), 6-7.

¹¹ İsmail Lütfi Çakan, *Dinî Hitabet*, İFAV yayınları, İstanbul, 2000, s. 27.

¹² Baktır, Mustafa, "Hutbe" DİA, 18, 425.

¹³ Çakan, *Dinî Hitabet*, 27.

¹⁴ Râğıb El-İsfehani, *Müfredâtü Elfâzı'l-Kur'an*, Dımaşk, 2002, s. 345; Ferit Develioğlu, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara 1998, s. 451; İbn Manzûr, a.g.e. III, 175.

¹⁵ Mehmet Şanver, *Kur'an'da Tebliğ ve Eğitim Psikolojisi*, Pınar Yayınları, İstanbul, 2001, s. 24.

mükemmelleştirmek birer irşâddır. Herhangi bir kimseye müspet yönde te'sir etmek de bir irşâddır.¹⁶

İnsanlara doğru yolu gösteren peygamber ve müminlere de mürşid denir. (Firavun'un kavminden) iman eden kimse, "Ey kavmim! Bana uyun ki sizi doğru yola iletayım dedi." (el-Mümin 40/38) anlamındaki ayet buna delalet eder. Kısaca irşad hem dünya hem de ahiretle ilgili konularda insanlara doğru yolu göstermek, onları islami gerçeklere yönlendirmektir.¹⁷

4- Dâvet

Çağırarak, istemek, dua veya beddua etmek, isimlendirmek, birisini yemek ve ziyafete çağırarak veya yemin etmek gibi anlamlara¹⁸ gelen davet kelimesi bir kavram olarak daha ziyade İslâm'a ve Allah'a izafesiyle İslâm dinini insanlara anlatarak benimsetmek ve tatbikini sağlamaya çalışmak¹⁹, insanı Allah'ın emir ve yasaklarına uymaya ikna, teşvik ve yönlendirmektir.²⁰ Dolayısıyla hem gayr-i müslimlere hem de müslümanlara yönelik bir dini faaliyettir.²¹ İslâm'a daveti, sadece müslüman olmayanları resmen ve zahiren müslüman olmaya çağırarak şeklindeki bir anlayış yanlıştır. İslâm'ın şümulüne giren her konuda davet geçerlidir; dünyaya müteallik işlerde de, ahireti ilgilendiren durumlarda da söz konusudur.²²

Pek çok ayette Hz. Peygamber'in görevinin ancak "belağ" (Al-i İmran 3/20; el-Maide 5/92; er-Ra'd 13/40.) olduğu zikredilmektedir. Tebliğ ile aynı kökten olan belağ vasfı bütün bu ayetlerde "davet" manasına gelmekte, ayrıca İslâm dinini yaymanın yegâne yolunun davet ve tebliğ olduğunu göstermektedir.²³

¹⁶ Uludağ, Süleyman, *İslâm'da İrşad*, Yedinci Baskı, Marifet Yayınları, İstanbul, 1998, s. 24.

¹⁷ Taşan, *Dini Tebliğde Hutbe'nin Yeri ve Hz Peygamber'in Hutbe Tarzı*, s. 8.

¹⁸ İsfahânî, a.g.e. s. 315; İbn Manzûr, a.g.e. XIV, 257-258; ez-Zâvî, Tahir Ahmet, *Tertibü'l-Kâmûsi'l-Muhîr*, II, 188

¹⁹ Önkâl, Ahmet, *Rasulullah'ın İslâm'a Davet Metodu*, 16. Baskı, Kitap Dünyası, Konya, 2006, s. 28-29.

²⁰ Çakan, İsmail Lütfî, *Hakkı Tavsiye Metot ve Vasıtalrı*, 5. Baskı, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2006, s. 25.

²¹ Çağrııcı, Mustafa, "Davet" DİA, 9/16.

²² Önkâl, a.g.e. s. 29.

²³ Çağrııcı, a.g.m. IX, 16

Tebliğ ile davetin konusu aynı olmakla birlikte aralarında öncelik ve sonralık bakımından derece ve bazı metot farklılıkları vardır. Tebliğ, tamamen ve sadece bir bilgilendirme, bilgiyi ve mesajı ulaştırma ve insanda bir bilinç uyandırma; davet ise tebliğden sonraki bir aşama diyebileceğimiz, bilgilendirilen konuyu benimsemeye, kabule ve yaşamaya teşvik, çağrı ve yönlendirmeyi kapsamaktadır. Tebliğin amacı insanı arayış, çarpınış ve düşünme psikolojisine yönelmektir. Hemen devamında davet gelecek ve ona el uzatacaktır. Yani davet bir el uzatmadır. Bununla birlikte bu iki kavramı kesin çizgilerle birbirinden ayırmak oldukça güçtür.²⁴

²⁴ Şanver, a.g.e. s. 27–28

BİRİNCİ BÖLÜM

HUTBE VE TARİHİ SÜREÇ

1.1. Hz Peygamber'in Hutbeleri

Hz. Peygamber (s.a.v.) hicret yolculuğunun son gününde, Kuba'dan Medine'ye hareket ettikten sonra, öğle vaktinde, Beni Sâlim b. Avf yurduna ulaşmış, burada "Ranûna" denilen vadide ashâbı ile Cuma namazını kılmış,²⁵ bu cumadan başlamak üzere, hayatının sonuna kadar her kıldırıldığı Cuma namazından önce "hutbe" adı verilen konuşmalar yapmıştır.²⁶ Hz. Peygamberin hutbelerini ve hutbe konusundaki davranışlarını rivayetler eşliğinde şöyle sıralayabiliriz;

Cuma günü cemaat mescidde toplanıncaya kadar evinde bekleyen Hz. Peygamber (s.a.v.), daha sonra çıkıp mescide gider, cemaate selam verdikten sonra minbere çıkardı. Allah Rasulü (s.a.v.) hutbe için minbere çıktığında ilk iş olarak cemaate selam verirdi.²⁷ Hutbe irad ederken, sahabe ona dönük oturlardı.²⁸ Hutbelerinin ilk kısmı Allah'a hamd ve sena ile başlar, bundan sonra "emmâ ba'dü"²⁹ diyerek, luzumlu gördüğü konulardan bahsederdi.

Hz. Peygamberin hutbelerinin maddi ve manevi hayatın ihtiyaçlarıyla yakından ilgili, ferdi veya içtimai problemlerin çözümüne yönelik olduğu bilinmektedir.³⁰ Enes b. Mâlik'in anlattığına göre, Allah Rasulü (s.a.v.) hutbedeyken bir adam gelmiş ve aralarında şöyle bir konuşma geçmişti: "Ey

²⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-kübrâ*, 1, 236.

²⁶ Kazancı, *Peygamber Efendimizin Hitâbeti*, s, 261.

²⁷ İbn Mâce, "İkâmet", 85; Abdürrezzak, *Musannef*, III, 193; Hadislerle İslam, II, 223.

²⁸ Çetin, *Hitabet ve İrşad*, s, 197.

²⁹ Emma Ba'd: Sözlükte; Şimdi, bundan sonra, demek olan bu söz; Şimdi asıl maksada gelelim, anlamında kullanılmaktadır. Bk: Zeynü'd-din Ahmed b. Ahmed b. Abdi'l- Latifi'z-Zebidi, *Sahih-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi* (trc. Ahmed Naim), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1981, III, 85.

³⁰ Mustafa Baktır, "Hutbe", DİA, İstanbul, 1998. 18/426.

Allah'ın Resûlü! (Kuraklık nedeniyle) hayvanlar helâk oldu, yola çıkacak hâlleri kalmadı. Yağmur yağdırması için Allah'a dua et.” Resûlullah (s.a.v.) ellerini kaldırarak, “*Allah'ım! Bize hayırlı yağmurlar ver! Allah'ım! Bize hayırlı yağmurlar yağmurlar ver (bize yardım et)!*” diye orada dua etmişti. Kısa sürede yağmur başlamış, hafta boyu da yağmıştı. Ertesi Cuma yine Resûlullah (s.a.v.) hutbe okurken okurken bir adam mescide girerek, “*Ey Allah'ın Resûlü! Mallarımız helâk oldu, yollar sulardan yürünmez oldu, yağmuru kesmesi için Allah'a dua et.*” demişti. Resûlullah (s.a.v.) yine ellerini kaldırıp, “*Allah'ım! Bize değil çevremize ver. Allah'ım! (Bu yağmuru) küçük dağlara, tepelere, vadi içlerine ve ağaçlık alanlara ver.*” buyurdu. Hz. Enes'in anlattığına göre, bulutlar dağılmıştı ve dışarı çıkıp güneşte yürümüşlerdi.³¹

Hz. Peygamber'in “Bugün size şu bahsi anlatacağım” şeklinde konuyu takdim ettiğini bilmiyoruz.³² Hutbede, ashabına İslam esaslarını öğretir, gerektiğinde onlara bazı şeyleri emreder, bazı şeyleri de nehyederdi. Mesela kendisi hutbede iken camiye giren bir kimseye iki rekât namaz kılmasını emretmiş,³³ halkın omuzlarını zorlayarak ilerleyen birisine de “*Böyle yapma otur.*” Buyurmuştur.³⁴

Hz Peygamber (s.a.v.) hutbesini kısa tutar, namazı uzatırdı. Allah'ı çok anardı. Kelimesi az, manası geniş sözleri seçip söylerdi. Rasulullah şöyle buyurdu: “Kişinin namazının uzun hutbesinin kısa olması, dini iyi anladığının işaretidir. Namazı uzatın, hutbeyi kısa tutun.”³⁵

Hutbe okuduğu zaman gözleri kızarır, sesi yükselir, gadabı şiddetlenirdi.³⁶ Bir orduyu uyarırmışçasına sert bir hal alır ve şehadet parmağı ile orta parmağını yanyana tutarak: “*Benim Peygamber olarak gönderilmem ile, Kıyamet arasındaki müddet şu ikisi gibidir.*”³⁷ Buyururdu.

Hutbenin dikkatle ve sükûnetle dinlenilmesini istemiş, arkadaşına uyarı mahiyetinde “sus” demeyi yahut önündeki çakıl taşı ve benzeri herhangi bir şeyle

³¹ Buhârî, “İstiskâ”, 7; Nesâî, “İstiskâ”, 10; Hadislerle İslam, II, 224.

³² Kazancı, Ahmet Lütfi, *Peygamber Efendimizin Hitabeti*, s. 262.

³³ Buhârî, “Cum'a”, 32.

³⁴ Çetin, *Hitabet ve İrşad*, s. 200.

³⁵ Müslim, “Cum'a”, 41.

³⁶ Müslim, “Cum'a”, 13; Uludağ, *İslam'da İrşad*, s. 297.

³⁷ Müslim, “Cum'a”, 43; Ayrıca Bk: Çetin, s. 200.

meşgul olmayı, faydasız bir iş olarak değerlendirmiştir. Esneyenin uykusunu açmak için yer değiştirmesini de uygun görmüştür.³⁸

Hız Peygamber'in hutbeleri bazen sadece ayet ve hadislerden oluşurdu. Onun sık Kaf suresini okuduğunu ve bu sebeple, onun hutbelerini dinleyerek bu sureyi ezberlediğini söyleyen sahebe bile olmuştur.³⁹

Bir soru sorulduğunda veya başka bir sebeple hutbesini keser, soruya cevap verir, sonra hutbesine devam ederdi. Gerekliğinde minberden iner sonra çıkıp hutbesini tamamlardı.⁴⁰

Erkeklerin yanı sıra Cuma namazlarına kadınlar ve çocuklar da katılırdı. Bu durum Bayram Namazlarında da devam etmiştir. Hız Peygamber (s.a.v.) Bayram namazında önce namazı kıldırır sonra hutbe okurdu.⁴¹ Abdullah İbn Abbas şöyle anlatmaktadır: *“Ben, bir Ramazan yahut Kurban Bayramı günü Peygamber (s.a.v.) ile birlikte (namazgâha) çıktım. Hız Peygamber önce (bayram) namazını kıldırdı, sonra hutbe irad etti. Ardından da kadınların yanına gitti. Ve onlara nasihat etti, bazı hususları hatırlattı ve sadaka vermelerini emretti.”*⁴² Atâ b. Ebî Rebâh, Hız Peygamber'in ikinci hutbeyi bayan ve çocuklara vermesi uygulamasının kendi dönemlerinde devam ettirilmediğini söylemiştir.⁴³ Hız Peygamber, *“Birinizin eşi mescide gitmek için kendisinden izin istediğinde ona engel olmasın.”*⁴⁴ Buyurarak kadınların da mescide gelip hutbe dinlemelerini istemiştir. Onun içindir ki Allah Rasulü'nün bu çağrısına uyan yaşlı genç, evli bekar bütün kadınlar bayram namazına katılır, içlerinde adetli olanlar bile mescide gelip namaz kılanların arkasında yerini alır okunan hutbeyi dinlerlerdi.⁴⁵

Cuma ve Bayram Namazlarının yanı sıra farklı zamanlarda da Allah Rasulü (s.a.v.) hutbe irad ederdi.⁴⁶ Oğlu İbrahim vefat ettiğinde halk *“İbrahim öldüğü için güneş tutuldu.”* şeklinde konuşmaya başlayınca Hız Peygamber (s.a.v.):

³⁸ Buhârî, “Cum'a”, 36; Müslim, “Cum'a”, 11, 12; Ayrıca Bkz, Çetin, s. 199-200.

³⁹ Müslim, “Cum'a”, 50-52; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-Mead*, I, 17.

⁴⁰ Çetin, *Hitabet ve İrşad*, s. 199.

⁴¹ Buhârî, “İdeyn”, 7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 220; Hadislerle İslam, II, 225.

⁴² Buhârî, “İdeyn”, 16; Hadislerle İslam, II, 225.

⁴³ Müslim, “İdeyn”, 3; *Hadislerle İslam*, II, 225.

⁴⁴ Müslim, “Salât”, 134; *Hadislerle İslam*, II, 225.

⁴⁵ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 485; Abdürrezzak, *Musanef*, III, 287; *Hadislerle İslam*, II, 225.

⁴⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 11; *Hadislerle İslam*, II, 225.

“Muhakkak ki güneş ve ay Allah'ın âyetlerindedir. Birinin ölümünden veya yaşamasından dolayı tutulmazlar.” diyerek duruma açıklık getirmiştir.

Hz Peygamber (s.a.v.) hastalığının arttığı son günlerde, hutbe irad etmek üzere üzere ashabinın karşısına çıkmış, minberde ilk basamağa oturmuş ve cemaate yaklaşımlarını söyleyerek şöyle hitap etmiştir: “Allah Teâlâ bir kulunu dünya hayat hayat ve nimeti ile kendi nezdindeki âhiret hayat ve saadeti arasında muhayyer kıldı. kıldı. O da Allah nezdindeki ihtiyar eyledi.”⁴⁷ Bu sözler karşısında Hz Ebu Bekir Bekir (ra) Rasulullah’ın hutbesinin dünya hayatına veda mahiyeti taşıdığını hissetmiş ve ağlamaya başlamıştır.⁴⁸

Hz. Peygamber’in başta Cuma ve Bayram namazları olmak üzere çeşitli vesilelerle irad ettiği hutbeler muhtelif hadis kaynaklarında yer aldığı gibi bu alanda erken dönemlerden itibaren müstakil eserler de yazılmıştır.⁴⁹

1.2. Râşid Halifeler Döneminde Hutbe

Hulefâ-i Raşidin döneminde hutbe dini işlevi yanında siyasi güç göstergesi olarak önem kazanmış,⁵⁰ önemli olayların halka duyurulmasında bir araç haline gelmiştir.⁵¹ Hz Osman dışında diğer ilk üç halife⁵², seçildikleri zaman halka hitabede bulunarak siyasi içerikli konuşmalar yapmışlardır. Hz Osman’ın konuşması ise siyasi değil dini içerikli olmuştur.

Hulefâi Râşidin döneminin en büyük hatipleri ilk dört halife Hz. Ebu Bekir, Hz Ömer, Hz Osman ve Hz Ali olmak üzere ordu kumandanları ve valilerdir.⁵³ Bu

⁴⁷ Kazancı, *Peygamber Efendimizin Hitâbeti*, 3. Baskı, Marifet Yayınları, İstanbul, 1992, s. 290.

⁴⁸ Kazancı, *Peygamber Efendimizin Hitâbeti*, s. 290

⁴⁹ Baktır, “Hutbe”, DİA, İstanbul, 1998. 18, 425.

⁵⁰ Baktır, “Hutbe” DİA. İstanbul 1998, 18, 426; Câsim Avcı, “Hilâfet” DİA. İstanbul, 1998, 17, 543; Şahiner, *Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri İl Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahriç ve Tahlili*, s. 17.

⁵¹ Karaman, Hayrettin, “Cum’a”, DİA, İstanbul, 1993, 8, 86.

⁵² Ebû Muhammed Abdülmelik b. Hişam b. Eyyub, *es- Siretü'n-Nebeviyye*, Matbaatü Mustafa el-Babi, Mısır 1355/1936, IV, 311; Ayrıca Bk: Ziya Kazıcı, *İslam Müesseseleri Tarihi*, Kayıhan Yayınları, İstanbul, 1991, s. 30; Şahiner, *Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri İl Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahriç ve Tahlili*, s. 17.

⁵³ Elmalı, Hüseyin “Hitabet” DİA. İstanbul 1998, 18, 159; Şahiner, *Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri İl Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahriç ve Tahlili*, s. 17.

dönemde Hz Peygamber'in uygulaması devam ettirilmiş, hutbelere Allah'a hamd ile başlanılmış, böyle başlanmayan hutbeye noksan veya güdük denmiştir.⁵⁴ Muhtevasında ayet ve hadis içermeyen hutbeler için de "şehva" (çirkin, ifadeleri kullanılmıştır.⁵⁵

Hutbe irad etmenin halifenin hâkimiyet işareti sayılması Hz Ali döneminde olmuştur.⁵⁶ Hz Ali, Abdullah b. Abbas'ı Basra'ya vali tayin edince minberde "Allahım! Ali'ye yardım et, onu muzaffer kıl" diye dua etmiş ve halifelere dua geleneği böylece başlamıştır.⁵⁷

1.3. Sonraki Dönemlerde Hutbe

Abbasi halifesi Razi-Billah'tan sonra hutbe ve namaz için görevliler atanmış ve hutbelerde halife ve sultanın ismi de zikredilmeye başlanmış ve halifeye dua geleneği hilafetin sembolü haline gelmiştir.⁵⁸

Hz. Peygamber ve ilk halifeler döneminde Cuma ve bayram namazlarında irad edilen hutbelerde sosyal, askerî, idarî, ekonomik vb. konularda resmi görüş açıklanır, toplumu ilgilendiren her konuda bilgi verilir, toplum aktüel konularda da aydınlatılmış olurdu. Hutbe ve namaz için görevliler tayin edilmeye başlandıktan sonra genel olarak hutbelerde, dini konular üzerinde durulmuş ve hutbeler dini bilgiler ve öğütler vermekten ibaret bir mahiyet kazanmıştır.⁵⁹

⁵⁴ Şahiner, *Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri İl Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahric ve Tahlili*, s. 17.

⁵⁵ İbn Abdırabbih, IV, 142-170; Elmalı "Hitabet" DİA. İstanbul 1998, 18, 160; Şahiner, *Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri İl Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahric ve Tahlili*, s. 17.

⁵⁶ İbn Haldun, Mukaddime, II, 712-713; Şahiner, *Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri İl Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahric ve Tahlili*, s. 17.

⁵⁷ Kazıcı, s. 66.

⁵⁸ Baktır "Hutbe" DİA. İstanbul 1998, 18, 426; Şahiner, *Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri İl Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahric ve Tahlili*, s. 18.

⁵⁹ Çetin, Abdurrahman, *Hitabet ve İrşad*, İkinci baskı, Emin Yayınları, Bursa 2008, s. 105; Şahiner, *Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri İl Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahric ve Tahlili*, s. 18.

Moğollar hutbe konusunda bir yeniliği başlatmışlardır. Abbasilerin hilafetine son verdikten sonra İslamiyeti kabul eden Moğollar Sünni nüfusun yoğun olduğu bölgelerde Hulefa-i Raşidin'in, Şii nüfusun yoğun olduğu bölgelerde de on iki imamın adını hutbede okutmuşlardır.⁶⁰

Bağımsız olan Anadolu Beyliklerinde hutbe bey adına okunurdu. Osman Bey Karacahisar Kalesini fethedip kiliseyi camiye çevirince (1219) ulemadan Dursun Fakih ilk defa hutbede Osman Bey'in adını anmıştır.⁶¹ Devletin güçlü olduğu dönemlerde çok uzak bölgelerde bile himaye edilmesini isteyen müslüman devletlerde hutbe Osmanlı sultanı adına okunmuştur.

Özellikle 19. Yüzyılın ikinci yarısında, bir taraftan eski gücünü kaybeden Osmanlı Devleti'nin dünyanın çeşitli yerlerindeki müslüman topluluklarla dini bağlarını kuvvetlendirerek Batılı güçlere karşı siyasi destek elde etme arzusu, diğer taraftan sömürgeci güçler karşısında İslam dünyasının tek hâmesi görülen Osmanlı Devleti'nin himayesini temin yönündeki çabalar sonucunda İngiliz yönetimindeki Hindistan'da ve Kaşgar'da (Doğu Türkistan) olduğu gibi Uzakdoğu'da ve Afrika'nın çeşitli ülkelerinde de hutbe Osmanlı Sultanı adına okunmuştur. II. Abdülhamid'in İslamcılık siyasetiyle daha çok önem atfedilen bu durum Osmanlı Devleti'nden sonra da uzun yıllar devam etmiştir.⁶²

24 Kasım 1922'de hutbenin dili değiştirilmiş 24 Kasım 1922 tarihinde Abdülmecid'in Büyük Millet Meclisi'nce hilâfet makamına seçilmesinden sonra murahhaslar heyeti başkanı Müfid Efendi tarafından Fatih Camii'nde Türkçe hutbe okunmuştur

Hilafetin kaldırılıp, (3 Mart 1924) halifenin (Abdülmecid) sürgün edilmesinin ardından hutbelerde devlet ve millet adına dua etme geleneği başlamıştır.⁶³

1926 yılında Diyanet İşleri Reisliği'ne sunulan yeni bir teklifle ve Başkan Rıfat Börekçi'nin imzasıyla ayet ve hadis metinlerinin dışında hutbeler Türkçe okunmaya başlanmıştır.⁶⁴

⁶⁰ Baktır "Hutbe" DİA. İstanbul 1998, 18, 427; Şahiner, *Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri İl Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahriç ve Tahlili*, s. 20.

⁶¹ Şahiner, *Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri İl Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahriç ve Tahlili*, s. 20.

⁶² Baktır, "Hutbe", DİA. 427.

⁶³ Baktır "Hutbe" DİA. İstanbul 1998, 18, 428.

Diyanet İşleri Başkanlığı, irşâdın önemli bir vasıtası olan "hutbe" konusuyla yakından alâkalanmış, zaman zaman düzenleyici tedbirler almış, müftülüklere gönderilen tamimler ile hatiplerin uyacağı esasları belirlemiştir. Bu minvalde Din İşleri Yüksek Kurulu, 28.9.1978 günü hutbeler konusunu görüşmüş ve hatiplerin okuyacakları hutbeleri öncelikle Başkanlıkça yayınlanmış veya Başkanlığın tetkikinden geçmiş metinlerden seçmelerinin uygun olacağı kararına varmıştır. Aynı görüşmede irticâlen hutbe okunmasının yasaklanması da karar altına alınmıştır. Bu karar, 10 Ekim 1978 tarih ve 788 sayılı genelge ile müftülüklere duyurulmuştur.⁶⁵

1980 yılı Nisan ayında Diyanet Gazetesin’de şu duyuru yapılmıştır: *“Değerli Cami Görevlilerimiz! Gazetemiz’in “HUTBELER” köşesi bundan sonra sizler tarafından hazırlanacaktır. Yurdumuzun bütün İmam-Hatiplerinin bu davete gönülden katılacaklarını umuyoruz. İmam-Hatiplerimiz, gönderecekleri hutbeleri sade bir dille, kaynak eserlerden istifade ederek; yapıcı, sevindirici ve ümit verici bir üslûpla, özlü bir biçimde yazacaklardır. Hutbelerini yayınladığımız cami görevlilerimize ayrıca telif ücreti ödenecektir.”* Bu davetle birlikte 1980 Nisan ayından itibaren hutbe hazırlama görevi cami görevlilerine bırakılmıştır. Ayrıca bu tarihten itibaren Diyanet Gazetesi’in ekine her ay okunacak dört hutbe ilave edilmiş ve “Örnek Metinler” adı altında bir kitap da hazırlanmıştır. Tabii bunun, imamları tembelliğe itmesi, güncel konuların uzağında kalınması vb menfi sonuçları da olmuştur.

Diyanet İşleri Başkanlığının İl Müftülüklerine gönderdiği, 17.02.2006 tarih ve 230 sayılı, yazısında; Başkanlık Merkez Teşkilatı olarak hutbe hazırlama uygulamasına son verdiğini, Haziran 2006 sonu itibariyle her İl Müftülüğünün, kendi bölgesinde okunacak hutbelerin konu tespiti ve telif hizmetlerini, belirlenen esas ve usuller çerçevesinde yürüteceğini, belirtilen tarihten itibaren Diyanet Aylık Dergi ekinde ve internette hutbe yayınlanmayacağını bildirmiştir.

⁶⁴ Baktır “Hutbe” DİA. İstanbul 1998, 18, 428.

⁶⁵ Bkz. Diyanet Gazetesi, sayı: 201, Ankara, Kasım, 1978, s. 9; Önkal, “İrşad Vasıtası Olarak Hutbe”, I. Din Şûrası Tebliğ ve Müzakereleri (I-II), D.İ.B. Yayınları, Ankara 1995, s.149-150.

Buna istinaden İl Müftülükleri, ilgili personel tarafından hazırlanan hutbeleri, bünyelerinde oluşturdukları komisyonlara inceleterek bu görevi yürütmeye başlamışlardır. Hutbelerin hazırlanması görevinin Müftülüklere devederilmesinde gözetilen gaye, hutbelerin merkezi olmaktan çıkarılıp, yerel dinamiklerin gözetilerek hazırlanması olmakla birlikte, hedeflenen amaca tam manasıyla ulaşılammış olması ve hutbelerin belli konular etrafında tekrar etmeye başlaması vb sebeplerle, Diyanet İşleri Başkanlığı hutbe hazırlama görevini tekrar kendisi üstlenmiştir. Bugün camilerde Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanıp müftülüklere gönderilen hutbeler okunmaya devam etmektedir.

1.4. Dönemlerle İlgili Örneklerin Tahlil ve Değerlendirilmesi

Hız. Peygamber, ilk cuma namazını hicret esnasında Medine'ye yaklaşık bir saatlik mesafede bulunan Rânûnâ vadisinde kıldırılmıştır. Doğal olarak ilk hutbeyi de burada irad etmiştir. Bu andan itibaren cuma namazı ve hutbe, Müslümanların haftalık toplanma ve görüşme vakti ve vesilesi hâline gelmiştir.

Hulefâ-i Râşidin döneminden itibaren hilafet merkezinde hutbe bizzat halife tarafından irad edilmiş, namazı da o kıldırılmıştır. Vilâyetlerde ise bu görevi halifenin atadığı valiler yerine getirmiştir. Ancak Abbasiler döneminde İslam topraklarının genişlemesi ve resmi meşguliyetlerin artması, halifelerin cuma namazını bizzat kıldırma geleneğini terk etmelerine neden olmuştur. Bundan sonra hutbe ve namaz için görevliler tayin edilmeye başlamıştır.

Peygamberimizden sonra göreve başlayan halife ve valiler, idarede takip edecekleri politikayı çoğunlukla hutbe yoluyla halka bizzat duyurmuşlardır. Örneğin Hız. Ebu Bekir, hilafetiyle ilgili ilk düşüncelerini ve takip edeceği temel ilkeleri hutbede açıklamıştır. Bunu diğer üç halife de takip etmiştir. Hutbede halifenin isminin anılması ise daha Hulefâ-i Râşidin döneminde başlamıştır. Kaynakların bildirdiğine göre halife adına ilk hutbe okuyan kişi Hız. Ali'nin Basra valisi Abdullah

b. Abbas'tır. Hz. Ali ile Muaviye arasında ortaya çıkan anlaşmazlık sırasında Hz. Ali'nin adının hutbede okunması, onun hilafetinin bir alameti sayılmış, halkın da sükut ederek dinlemesi kendisine biat olarak kabul edilmiştir.

Bir hükümdarın meşruiyet kazanması, onun saltanatının halife tarafından tasdik edilmesine bağlı olduğundan hükümdarlar ülkelerinde halife adına hutbe okutmuşlardır. Hutbede halifenin ismiyle birlikte "halife" sıfatını da söyleme âdetinin Abbasî Halifesi Emin döneminde başlatıldığı kaydedilmektedir.

Bağımsız Anadolu beyliklerinde hutbe bey adına okunmuştur. Osmanlı Devleti'ne bakıldığında ise ilk defa Dursun Fakih'in hutbede Osman Bey'in adını andığı görülür. Zira Osmanlılarda ilk hutbe, daha henüz Selçuklu Devleti'ne bağlı oldukları sırada Osman Bey tarafından Karacahisar'ın fethi ve kilisenin camiye çevrilmesi üzerine Dursun Fakih tarafından okunmuştur. Bu başlangıç, devletin son bulduğu tarihe kadar başta bulunan bey/sultan adına hutbe okunması şeklinde devam etmiştir. Yavuz Sultan Selim döneminde hilafetin Osmanlı'ya geçmesinden itibaren, devletin güçlü olduğu dönemlerde çok uzak bölgelerde bile himaye edilmek isteyen Müslüman devletlerde hutbede Osmanlı sultanının adı zikredilmiştir. Açe, Cava, Seylan, Sumatra gibi devletler bunlardan bazılarıdır. Hatta bu uygulama Osmanlı Devleti'nden sonra da uzun yıllar devam etmiştir.

Osmanlı döneminde devlet sınırlarının tamamında hutbeler Arapça okunmuştur. Ancak, okunan bu hutbelerin halk tarafından anlaşılabilmesi amacıyla kürsü şeyhliği adında bir müessese teşkil edilmiştir. İlk olarak Eyüp Camii'ne tayin edilen kürsü şeyhleri daha sonra İstanbul'daki diğer bazı camilere, vilâyet ve sancak merkezlerine atanmışlardır. Cuma vaizi de denilen ve ismi 1626-27'de selâtin şeyhliği diye değiştirilen kürsü şeyhlerinin en önemli görevi, cuma namazı sırasında hatip tarafından Arapça okunan hutbeyi namazdan sonraki vaazlarda cemaate izah etmek olmuştur.

Osmanlı'nın son dönemlerinde hutbeler konusundaki eleştiri ve tartışmalar en çok dil konusunda yoğunlaşmıştır. Çünkü dil, hutbenin amaçlarının gerçekleşmesi ve anlaşılması adına en önemli etkidir. Hutbelerin amacına bakıldığında, eğitim yönünün ön plana çıktığı söylenebilir.

Hız. Peygamber'in gerek cuma günleri gerekse diğer zamanlarda yaptığı konuşmaların, doğrudan dinî ya da içinde bulunulan şartlara göre açıklama ve bilgilendirilmeye ihtiyaç duyulan bir konuyla ilgili olduğu görülmektedir. Bu durumda hutbenin amacı, bir ibadet anlayışı ve formatı içerisinde öğüt vermektir. Öğütün amacına ulaşabilmesi ve iletişimin gerçekleşebilmesi için en önemli ve olmazsa olmaz şart ise dildir. Bu takdirde hutbelerde kullanılan lisanın, o toplumun anladığı lisan olması mutlaka gerekecektir. Dilin, hitap edilen toplumun dili olması yanında, ifadelerin açık, sade ve anlaşılabilir olması gerekirken, kimsenin anlamayacağı farklı bir lisanla hutbenin yerine getirilmesi, iletişimin ortadan kalkmasına neden olmakta, böylece beklenen fayda ve amaç gerçekleşmemektedir. Başka bir ifadeyle böyle bir hutbe cemaatin hem dini, hem de sosyal ve toplumsal açıdan eğitilmesi konusunda bir fayda sağlamayacaktır.

Netice itibariyle Osmanlı son döneminde hutbeler konusu büyük bir güncellik kazanmış, tartışılmış, bunun akisleri de dönemin süreli yayın organlarında ve diğer neşriyatta görülmüştür. Bu dönemde çok sayıda örnek hutbe yayınlanmıştır. Hutbenin dili konusundaki düzenleme ise Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilmiş, dualar haricindeki öğüt kısmının Türkçe irad edilmesi kararlaştırılmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı tarihinde de söz konusu hizmetlerin etkinlik ve verimliliğin artırılması amacıyla farklı uygulamalara gidilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAYNAK DEĞERİ VE SİHHAT AÇISINDAN DİYANET HUTBELERİ

Çalışmamızın ikinci kısmını oluşturan bu bölümde 1980 ve 1990 yılları arasında hutbelerde geçen ihtilafli haberleri inceleyeceğiz. Hadisler incelenirken önce hadisin hangi yılda, hangi tarihli hutbede ve hangi konu başlığı altında zikredildiğinin bilgisini verdik. Daha sonra hutbede geçen hadisin önce arapça metnini, senedin müntehasındaki ravi ismiyle birlikte verdik. Hemen altında tercümesini koyduk. Rivayete dair tahriç bilgilerini dipnotta, sıhhat durumuna ilişkin yapılan değrlendirmeleri ise “Sıhhat Durumu” alt başlığı altında vermeyi uygun bulduk. Tahriç açıklamasına ihtiyaç duyulan rivayetlerde ise bu başlığı “Tahriç ve Sıhhat Durumu” şeklinde verdik. Bir hadis ilk geçtiği hutbe dışında sonraki haftalarda tekrar etmiş ise, hem tekrardan kurtulmak hem de çalışmamızın hacmini gereksiz büyütmemek adına dipnotta hadisin ilk okunduğu yere atıfta bulunarak bu durumun önüne geçmeye çalıştık.

2.1. 1980 YILI HUTBELERİ

2.1.1. Ocak Ayında Yayınlanan Hutbeler.⁶⁶

1. Hafta: 04.01.1980 - İslamlık Hristiyanlık Münasebetleri.⁶⁷

2. Hafta: 11.01.1980 - Hicri Bindörtyüze Doğru.⁶⁸

3. Hafta: 18.01.1980 - Afgan Halkının Dramı.

Hadis No: 1

عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحَمَى

⁶⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 228, s. 8.

⁶⁷ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁶⁸ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

Nu'man b. Beşîr'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Müminler birbirlerini sevmeye, birbirlerine merhamet etmede ve birbirlerine şefkat göstermede tek bir beden gibidir. O bedenin bir organı (bir mümin) acı çektiği zaman, bedenin diğer (organları/müminler) de uykusuz kalıp acı çekerler.”*⁶⁹

Sıhhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 25.01.1980 - Körlere ve Sakatlara Yardım Edelim.

Hadis No: 2

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بِحَبِيبَتِيهِ فَصَبَرَ عَوَّضْتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ

Enes b. Mâlik'den (ra) rivâyet edildiğine o şöyle demiştir: Ben Hz. Peygamber'in (s.a.v.) şöyle buyurduğunu işittim: *“Yüce Allah, “İki sevgilisi (olan gözlerini almak sureti) ile kulumu sınadığımda sabrederse, bu ikisine karşılık ona cenneti veririm.”* buyurdu.”⁷⁰

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 3

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَذْهَبْتُ حَبِيبَتِيهِ فَصَبَرَ وَاحْتَسَبَ لَمْ أَرْضَ لَهُ بِثَوَابِ دُونَ الْجَنَّةِ

Ebû Hureyre (ra) dan rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Kimin iki sevgili gözünü alırım da o, karşılığını benden bekleyerek buna sabrederse onun için cennetin dışında hiçbir ödüle razı olmam!”*⁷¹

Sıhhat Durumu: Şuayb el-Arnâvut, hadisin isnadının Buhârî ve Müslim'in şartına göre sahih olduğuna hükmetmiş, hadisi Tirmizî'nin de rivâyet ettiğini, hadis hakkında “hasen sahih” dediğini söylemiştir.⁷² Dârimî'yi talik eden Hüseyin Selim Esed de rivayetin sahih olduğuna hükmetmiştir.⁷³

Hadis sahihtir.

Hadis No: 4

⁶⁹ Müslim, “Birr ve Silâ”, 66.

⁷⁰ Buhârî, “Merdâ”, 7;

⁷¹ Dârimî, “Rikak”, 76.

⁷² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XIII, 39, H.no: 7597.

⁷³ Dârimî, *Sünen*, II, 1841, H.no: 2837.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا مَرْفُوعًا مَنْ قَادَ أَعْمَى أَرْبَعِينَ خُطْوَةً وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ

Abdullah b. Ömer'den merfu olarak rivâyet edilmiştir: “*Kim bir âmânın (kolundan tutarak) kırk adım götürürse, onun için cennet vacip olur.*”⁷⁴

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadisin kaynağı (*Ramûzu'l- Ehâdis*, sh, 432.) şeklinde verilmiştir. Beyhaki, *Şuabu'l-Îmân*'da hadisi “İyilik ve Takva Üzere Yardımlaşma” babında zikretmiş, hadisin râvilerinden Ali b. Urve'nin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁷⁵ Taberâni, *el-Mu'cemu'l-Kebir*'de, Ebû Ya'lâ da *el-Müsned*'de hadisi rivayet etmiş, râvi Ali b. Urvenin “Kezzâb” olduğuna hükmetmişlerdir.⁷⁶ Elbânî⁷⁷ ve Hüseyin Selim Esed rivayetin zayıf olduğuna hükmetmişlerdir.⁷⁸

Sonuç itibariyle hadisin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.2. Şubat Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁷⁹

1. Hafta: 01.02.1980 - Yoksulu ve Yetimi Korumak.

Hadis No: 5

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ ابْتُغُونِي ضُعْفَاءَكُمْ فَإِنَّمَا تُرَزَقُونَ وَتُنصَرُونَ بِضُعْفَائِكُمْ

Ebû'd Derdâ (ra)'dan rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasulullah (sav)'den işittim şöyle diyordu: “*Fakirleriniz arasında beni arayın. Sizler o fakir ve zayıf insanlar yüzünden rızıklandırılıyor ve yardım görüyorsunuz.*”⁸⁰

Sıhhat Durumu: Tirmizî rivayetin “hasen sahih”⁸¹ Elbânî, “sahih” olduğuna hükmetmiştir.⁸²

Rivayet sahihtir.

Hadis No: 6

عَنْ مُصَنَّبِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ رَأَى سَعْدُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ لَهُ فَضْلًا عَلَى مَنْ دُونَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ تُنصَرُونَ وَتُرَزَقُونَ إِلَّا بِضُعْفَائِكُمْ

⁷⁴ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, IX, 466, H.no: 5613.

⁷⁵ Beyhaki, “*Şuabu'l-Îmân*”, X, 96.

⁷⁶ Heysemî, “*Mecmeu'z-Zevâid*”, III, 138.

⁷⁷ Elbânî, *Daîfü'l-Câmi's-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 825, H.no: 5726.

⁷⁸ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, IX, 466, H.no: 5613.

⁷⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 230, s. 11.

⁸⁰ Tirmizî, “*Cihad*”, 24

⁸¹ Tirmizî, *Sünen*, IV, 206, H.no: 1702.

⁸² Tirmizî, *Sünen*, IV, 206, H.no: 1702.

Mus'ab b. Sa'd anlatıyor: “Sa'd b. Ebû Vakkâs, yiğitlik ve zenginlik açısından kendisinin diğerlerinden daha üstün olduğu düşüncesine kapılınca Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: “*Size ancak zayıflarınız sebebiyle yardım ediliyor ve rızık veriliyor, değil mi?*”⁸³

Sıhhat Durumu: Sahih

1. Hafta: 08.02.1980 - Mevlid Kandili.⁸⁴

2. Hafta: 15.02.1980 - Anarşinin Sebepleri ve Yokedilmesi.⁸⁵

3. Hafta: 22.02.1980 - Örnek İnsan Hz Muhammed'in Azmi.⁸⁶

2.1.3. Mart Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁸⁷

1. Hafta: 07.03.1980 - Fitneden Sakınınız.

Hadis No: 7

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِقَوْمٍ عَذَابًا أَصَابَ الْعَذَابُ مَنْ كَانَ فِيهِمْ ثُمَّ بُعِثُوا عَلَىٰ أَعْمَالِهِمْ

Abdullah b. Ömer (r.a)'tan rivâyet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Allah bir topluma azab indirdiği zaman, azab o toplumun içerisinde bulunan herkese isabet eder. Sonunda herkes yapıp ettiklerine göre diriltilirler.*”⁸⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 14.03.1980 - İçki Felakettir

Hadis No: 8

عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ اجْتَنِبُوا الْخَمْرَ فَإِنَّهَا أُمُّ الْخَبَائِثِ

Abdurrahman b. Haris (ra) babasından naklederek şöyle diyor. Osman'dan işittim şöyle diyordu: “*İçki içmekten uzak durun çünkü o kötülüklerin anasıdır.*”⁸⁹

⁸³ Buhârî, “Cihad”, 76.

⁸⁴ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁸⁵ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁸⁶ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁸⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 232, s. 11.

⁸⁸ Buhârî, “Fiten”, 19.

⁸⁹ Nesâî, “Eşribe”, 44.

Sihhat Durumu: Elbâni, rivayetin Osman b. Affan'a ait mevkuf bir hadis olduğunu söylemiş ve mevkuf olarak sahih olduğuna hükmetmiştir.⁹⁰ Mevkuf ve maktû' haberler, teknik anlamda zayıf hadisler grubuna dâhil edilmektedir.

3. Hafta: 21.03.1980 - Tebliğ Görevi.⁹¹

4. Hafta: 28.03.1980 - İnsan Hayatını Her Türlü Tehlikeden Korumak Dinimizin Emridir.

Hadis No: 9

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ أَبِي هِنْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ

Abdullah İbn Abbâs'dan rivayet edildiğine göre; Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“İki nimet vardır ki çok insanlar bu nimetleri kullanma işinde aldanmıştır: Sağlık ve boş vakit.”*⁹²

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 10

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَالْجُدَامِ وَمِنْ سَيِّئِ الْأَسْقَامِ

Enes b. Mâlik'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle dua ederdi: *“Allah'ım! Alaca hastalığından, delilikten, cüzzamdan ve kötü (müzmin) hastalıklardan sana sığınırım.”*⁹³

Sihhat Durumu: Hadis hutbede *“Yâ Rabbi bedene arız olan alaca hastalığından, aklın yok olmasından, cüzzamdan ve kötü hastalıklardan sana sığınırım.”*

İfadeleriyle geçmektedir. Hadisin kaynağı (Riyâzü's-Sâlihîn Cilt: 3. S: 74, Hadis: 1513) şeklinde verilmiştir. Elbânî, rivayetin sahih,⁹⁴ Şuayb el-Arnâvut ise Müslim'in şartına göre rivayetin sahih, ricalinin de sika olduğuna hükmetmiştir.⁹⁵

Hadis sahihtir.

Hadis No: 11

⁹⁰ Nesâî, *es-Sünen*, VIII, 315, H.no: 5666.

⁹¹ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁹² Buhârî, “Rikak”, 1; İbn Mâce, “Zühd”, 15.

⁹³ Ebû Dâvûd, “Tefriü' ebvabi'l-vitr”, 32; Nesâî, “İstiâze”, 36.

⁹⁴ Ebû Davûd, *Sünen*, I, 569, H.no: 1556.

⁹⁵ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XX, 309, H.no: 13004.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمْ الْمَوْتَ مِنْ ضَرِّ أَصَابِهِ

Enes b. Mâlik'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Sizden biriniz kendisine (hastalık gibi) bir zarar isabet ettiğinden dolayı sakın ölümü temenni etmesin!”**⁹⁶

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 12

عَنِ الْحَسَنِ حَدَّثَنَا جُنْدَبٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ فَمَا نَسِينَا وَمَا نَخَافُ أَنْ يَكْذِبَ جُنْدَبٌ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ بَرَجُلٍ جِرَاحٌ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ اللَّهُ بَدْرَنِي عَبْدِي بِنَفْسِهِ حَرَمْتُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ

Hasen el-Basrî şöyle demiştir: Bize Cundeb (ra) şu Basra Mescidi'nde Peygamber'den aşağıdaki hadîsi tahdîs etti. Biz o hadîsi unutmadık. Cundeb'in yalan söylemesinden de korkmuyoruz (Çünkü Cundeb çok doğrudur). Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Sizden evvel geçen ümmetlerden birinde yaralı bir adam vardı. Acısına dayanamayıp kendisini öldürdü. Bunun üzerine Azîz ve Celîl olan Allah: “Kulum kendi kendisini öldürmeye davranmakla benim hükmüme sabırsızlık etti. Ben de ona cenneti haram kıldım.”**⁹⁷

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 13

سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا عَدْوَى وَلَا طَيْرَةَ وَلَا هَامَةَ وَلَا صَفَرَ وَفَرَ مِنَ الْمَجْدُومِ كَمَا تَفَرُّ مِنَ الْأَسَدِ

Saîd ibn Mîna tahtîs edip şöyle dedi: Ben Ebû Hureyre (ra)'den işittim, şöyle diyordu: Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“Hastalığın (sahibinden bir başkasına) kendi kendine sirayeti yoktur, eşyada uğursuzluk yoktur. Ükey ve baykuş (ötmesinin te'sîri ve kötülüğü) da yoktur, Safer ayında uğursuzluk yoktur. (Bunlar Câhiliye hurafeleridir.) Fakat (ey mü'min) sen cüzamlıdan, arslandan kaçır gibi kaç!”**⁹⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 14

⁹⁶ Buhârî, “Merdâ”, 19.

⁹⁷ Buhârî, “Cenaiz”, 83.

⁹⁸ Buhârî, “Tıp”, 19.

عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا عَدْوَى
وَيُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يُورَدُ مُمْرِضٌ عَلَى مُصِخِّ

Bana Yûnus İbni Şihab'dan naklen haber verdi. Ona da Ebû Seleme b. Abdurrahman b. Avf rivayet etmiş ki: Rasulullah (s.a.v.): **“Hastalık bulaşması yoktur.”** buyurmuş ve yine rivayet etmiş ki: Rasulullah (s.a.v.): **“Hasta develerin sahibi sağlam develerin sahibi üzerine deve getirmez.”**⁹⁹ buyurdu.

Sıhhat Durumu: Sahih

2.1.4. Nisan Ayında Yayınlanan Hutbeler.¹⁰⁰

1. Hafta: 03.04.1980 - Sigaranın Zararları

Hadis No: 15

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا فَلْيَعْتَزِلْنَا أَوْ لِيَعْتَزِلْنَا مَسْجِدَنَا
وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ

Câbir b. Abdullah'ın rivayet ettiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Her kim sarımsak veya soğan yemişse bizden ya da mescidimizden uzak dursun ve evinde otursun.”**¹⁰¹

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 10.04.1980.¹⁰²

3. Hafta: 17.04.1980 - Bâtıl ve Hurafelerden Sakınma, İslam’a Bağlanma.¹⁰³

4. Hafta: 24.04.1980.¹⁰⁴

2.1.5. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler.¹⁰⁵

1. Hafta: 02.05.1980 - Üç Aylar Geliyor

Hadis No: 16

⁹⁹ Müslim, “Selam”, 104.

¹⁰⁰ Diyanet Gazetesi, Sayı: 234, s. 10. “Değerli Cami Görevlilerimiz! Gazetemiz’in “HUTBELER” köşesi bundan sonra sizler tarafından hazırlanacaktır. Yurdumuzun bütün İmam-Hatiplerinin bu davete gönülden katılacaklarını umuyoruz. İmam-Hatiplerimiz, gönderecekleri hutbeleri sade bir dille, kaynak eserlerden istifade ederek; yapıcı, sevindirici ve ümit verici bir üslûpla, özlü bir biçimde yazacaklardır. Hutbelerini yayınladığımız cami görevlilerimize ayrıca telif ücreti ödenecektir.” Bu davetle birlikte 1980 Nisan ayından itibaren hutbe hazırlama görevi cami görevlilerine bırakılmıştır.

¹⁰¹ Buhârî, “İ’tisâm”, 24.

¹⁰² Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁰³ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁰⁴ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁰⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı, 237, s. 10.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ خَمْسُ لَيَالٍ لَا يَرُدُّ فِيهِنَّ الدُّعَاءُ لَيْلَةُ الْجُمُعَةِ وَأَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ وَلَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ
وَلَيْلَةُ الْعِيدِ وَلَيْلَةُ النَّحْرِ

Abdullah ibn Ömer'den rivayet edilmiştir: *“Beş gece vardır ki, onlarda yapılan dualar geri çevrilmez. Bunlar; Cuma gecesi, Recep ayının ilk gecesi, Şaban ayının on beşinci gecesi, Ramazan ve Kurban Bayramı geceleridir.”*¹⁰⁶

Sıhhat Durumu: Elbânî, İbn Asâkir'in (ö.571/1176) Ebû Ümâme'den naklettiği خمس ليال لا ترد فيهن الدعوة أول ليلة من رجب و ليلة النصف من شعبان و ليلة الجمعة و ليلة الفطر و ليلة النحر şeklindeki lafız için mevzu hükmünü vermiştir.¹⁰⁷

Rivayetin mevzu olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 17

عن أنس بن مالك قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم رجب شهر الله وشعبان شهرى ورمضان شهر أمتى
Enes b. Mâlik'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Receb Allah'ın ayıdır, şâban benim ayımdır, ramazan ise ümmetimin ayıdır.”*¹⁰⁸

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadisin kaynağı (Abdu'l-Kâdir Geylânî'nin “Gunye” isimli eseri) şeklinde verilmiştir. Suyûtî, rivâyetin aslının bulunamadığını¹⁰⁹, Elbânî ise zayıf olduğunu söylemiştir.¹¹⁰

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 18

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال إذا جاء رمضان فتحت أبواب الجنة
وغلقت أبواب النار وصدفت الشياطين

Ebu Hüreyre (ra)'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Ramazan ayı geldiğinde Cennetin kapıları açılır, Cehennem kapıları kapanır ve şeytanlar zincire vurulur.”*¹¹¹

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis, *“Ramazan geldiğinde cennet kapıları açılır. Cehennem kapıları kapanır ve şeytanlar da bağlanır.”* şeklinde verilmiştir. Hutbe

¹⁰⁶ Beyhakî, Şuabü'l-İmân, V, 288, H.no: 3440; Abdurrazzak, Musannef, IV, 317 H.no: 7927.

¹⁰⁷ Elbânî, Daifü'l-Câmii's-Sağîr ve-Ziyâdetüh, I, 420, H.no: 2852; Elbânî, Silsiletü'd-Daife, III, 649, H.no: 1452.

¹⁰⁸ Suyûtî, el-Le'âli'l-maşnû'a fi'l-eĥâdîşi'l-mevdû'a, s. 114.

¹⁰⁹ Suyûtî, el-Le'âli'l-maşnû'a fi'l-eĥâdîşi'l-mevdû'a, s. 114.

¹¹⁰ Elbânî, Daifü'l-Câmii's-Sağîr ve Ziyâdetühu, I, 455, H.no: 3094.

¹¹¹ İmam Mâlik, Muvatta, III, 446, H.no: 1101; Nesâî, “Sıyâm”, 3.

metninde hadisin kaynağı, (Müslim, *el-Cami'u's-Sahih*, Mehmet Sofuoğlu Tercemesi, İstanbul, 1968.) şeklinde gösterilmiştir.

Elbânî,¹¹² Şuayb el-Arnâvut¹¹³ ve Hüseyin Selim Esed hadisin sahih olduğuna hükmetmişlerdir.¹¹⁴

2. Hafta: 09.05.1980.¹¹⁵

3. Hafta: 16.05.1980.¹¹⁶

4. Hafta: 23.05.1980 - İstanbul'un Fethi

Hadis No: 19

عبد الله بن بشر الخثعمي العنوي عن أبيه أنه سمع النبي صلى الله عليه وسلم يقول لَتُفْتَحَنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ فَلَنَعْمَ
الْأَمِيرُ أَمِيرُهَا وَلَنَعْمَ الْجَيْشُ ذَلِكَ الْجَيْشُ

Bişr el-Ganevi (ra) Hz Peygamber'den şöyle işittiğini haber vermiştir: *“Kostantiniyye mutlaka fethedilecektir. Fethi gerçekleştiren komutan ne güzel komutan, o ordu da ne güzel ordudur!”*¹¹⁷

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadisin kaynağı verilmemiştir. Hadisin kaynaklarda verilmiş şekli: *“Kostantiniyye mutlaka fethedilecektir. Fethi gerçekleştiren komutan ne güzel komutan, o ordu da ne güzel ordudur.”* Heysemî (ö. 807/1405) Ahmed b. Hanbel'in (ö. 241/855) Bezzâr'ın (ö. 292/905) ve Taberânî'nin (ö. 360/971) hadisi rivayet ettiklerini söylemiş ve rivâyetin ricalinin sika olduğuna hükmetmiştir.¹¹⁸ Şuayb el-Arnâvut râvi Abdullah b. Bişr el-Has'amî'nin bilinmeyen biri olması nedeniyle rivayetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹¹⁹

Hadisin Ahmed b. Hanbel'in Müsned'indeki isnadı zayıf bulunsa da hadis, Buhârî'nin *et-Târihu'l-kebir* ve *es-Sağîr*'i yanında, Bezzâr'ın (292/905) *el-*

¹¹² Nesâî, *Sünen*, IV, 126, H.no: 2097.

¹¹³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XIV, 314, H.no: 8684.

¹¹⁴ Dârimî, *Sünen*, II, 41, H.no: 1775.

¹¹⁵ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

¹¹⁶ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

¹¹⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXI, 287, H.no: 18957.

¹¹⁸ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, VI, 323, H.no: 10384.

¹¹⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXI, 287, H.no: 18957.

Müsned'i gibi tasnif dönemi kaynaklarında yerini almıştır.¹²⁰ Hâkim “isnadı sahih” derken, Zehebi (748/1348) onun hükmüne katılmıştır.¹²¹

Rivayet sahihtir.

2.1.6. Haziran Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹²²

1. Hafta: 06.06.1980 - Miraç.¹²³

2. Hafta: 13.06.1980 - İhlâs ve Riya.

Hadis No: 20

عَنْ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِكُلِّ امْرَأٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهَجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَرَوَّجُهَا فَهَجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ

Hz Ömer'den (ra) rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Ameller niyete göredir. Her bir kimse için ancak niyet ettiği şey vardır. Binâenaleyh her kimin hicreti Allah'a ve Rasûl'üne yönelmişse, onun hicreti Allah'a ve Rasûlünedir. Artık nail olacağı bir dünyâ veya evleneceği bir kadından dolayı hicret etmiş kimse varsa, onun hicreti, hicretine sebep olan şeydir.”

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 21

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْصِنِي قَالَ أَخْلِصْ دِينَكَ يَكْفِكَ الْعَمَلُ الْقَلِيلُ

Muâz b. Cebel'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Dinini Allah için ihlâslı bir şekilde yaşa, amelin az olsa bile sana bu yeter.”¹²⁴

Sihhat Durumu: Hutbe metninde hadis, “Amelin hâlis olsun. Azı da sana yeter.” şeklinde verilmiştir. Hutbe metninde hadisin kaynağı gösterilmemiştir. Elbâni rivayetin zayıf olduğuna hükmetmiş, Mustafa Abdülkadir Ata ise rivayetin isnadının sahih olduğun ancak Buhârî ve Müslim'in rivayet etmediklerini söylemiştir.¹²⁵

¹²⁰ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, I, 81, *et-Târihu's-Sağîr*, I, 341; Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 468.

¹²¹ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebir*, II, 38.

¹²² Diyanet Gazetesi, Sayı, 238, s. 5.

¹²³ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹²⁴ Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 306, H.no: 7844.

¹²⁵ Hâkim en-Nisâbü'rî, *el-Müstedrek ale's-sahîhayn*, IV, 341, H.no: 7844.

Rivayetin zayıf tarikleri bulunmakla birlikte sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 22

فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ حَدَّثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَنْزِلُ إِلَى الْعِبَادِ لِيُقْضَى بَيْنَهُمْ وَكُلُّ أُمَّةٍ جَائِيَةٌ فَأَوَّلُ مَنْ يَدْعُو بِهِ رَجُلٌ جَمَعَ الْقُرْآنَ وَرَجُلٌ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَرَجُلٌ كَثِيرُ الْمَالِ

Ebû Hüreyre şöyle dedi: Rasulullah (sav), bana anlattı ki; **“Kıyamet günü Allah Kulları arasında hüküm vermek için onların yanına inecektir. Bütün toplumlar o gün dizüstü çökmüş durumdadırlar. Allah’ın çağıracağı ilk kimseler Kur’ân-ı bilen ve ezberleyen kişi, Allah yolunda öldürülen kişi ve mal varlığı çok olan kişiler olacaktır.”**¹²⁶

Sıhhat Durumu: Hadis hutbede, küçük ifade farklılıklarıyla birlikte aynı şekilde geçmektedir. Hutbede hadisin kaynağı gösterilmemiştir. Tirmizî rivâyetin “hasen garip”, Elbâni de “sahih” olduğuna hükmetmiştir.¹²⁷ Hadisin zayıf ve hasen derecesinde tarikleri bulunmakla birlikte genel olarak sahih olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta: 20.06.1980 - İslam’da Vahdet

Hadis No: 23

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشِبَّكَ أَصَابِعُهُ

Ebû Mûsâ el-Eş'ârî'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Mü'minin mü'mine dayanışması, parçaları birbirine bağlayıp kuvvetlendiren bina gibidir.”** buyurdu ve (bu dayanışmayı göstermek için) parmakları arasını birbirine yaklaştırdı.¹²⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 27.06.1980 - Dinimiz Âlime Saygıyı Emreder

Hadis No: 24

نقطة من دواة عالم أحب إلى الله من عرق مئة ثوب شهيد

¹²⁶ Tirmizî, “Zühd”, 48;

¹²⁷ Tirmizî, *Sünen*, IV, 591, H.no: 2382.

¹²⁸ Buhârî, “Mezalim”, 5.

“Âlimin mürekkebinin bir damlası, Allah’a yüz şehidin kefeninin terinden daha sevimlidir.”¹²⁹

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Hadis hutbe metninde “Âlimlerin kaleminden çıkan mürekkep, şehitlerin kanından daha üstündür.”hadisin kaynağı ise (Aclûnî (1162/1749) Keşfü’l-Hafâ, Hadis No: 3281.) şeklinde verilmiştir.

Suyûtî (911/1505) *Zeyl*’de bu rivayetin Hz Peygamber’e izafe edilemeyeceğini söylemiştir.¹³⁰ Hadisin râvisi Reten el-Hindî, sahâbi olduğu iddiasıyla ortaya çıkan bir yalancından başkası değildir.¹³¹ Ebû Gudde (1917/1997) rivâyetin mevzu olduğuna hükmetmiştir.¹³²

Rivayetin mevzu olduğunda şüphe yoktur.

Hadis No: 25

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ

İbn Abbâs'ın naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: **“Allah her kimin iyiliğini dilerse, onu dinde fakih kılar.”**¹³³

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 26

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيَعْرِفْ شَرَفَ كَبِيرِنَا

Amr b. Şuayb (ra)’in babasından ve dedesinden rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Küçüklerimize şefkat göstermeyen büyüklerimizin ilim şerefini tanımayan bizden değildir.”**¹³⁴

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis, “Büyüğümüzün hakkını tanımayan, yani ona gereken saygıyı göstermeyen bizden değildir.” hadisin kaynağı ise (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, Hadis No: 2157”) şeklinde verilmiştir. Tirmizî, bu babda, Abdullah b. Amr’dan, Ebû Hureyre’den İbn Abbas’tan ve Ebû Ümâme’den de rivayet edildiğini

¹²⁹ Suyûtî, *Zeylü’l-Mevdûât*, s. 81.

¹³⁰ Suyûtî, *Zeylü’l-Mevdûât*, s. 81; Ayrıca bkz. Ünverdi, Şehmuz, *Hadis İlmi Açısından Aclûnî’nin Keşfü’l-Hafâ Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, ÇÜSBE, Adana, 2009, s. 40.

¹³¹ Aliyyü’l-Kârî, *Uydurma Olduğunda İttifak Edilen Hadisler*, İnkılab Yay, İstanbul, 2008, s. 250.

¹³² Aliyyü’l-Kârî, *el-Masnû’ fî ma’rifeti’l-hadîsi’l-Mevdû’*, I, 203, H.no: 386

¹³³ Buhârî, “İlim”, 10; Tirmizî, “İlim”, 1.

¹³⁴ Tirmizî, “Birr ve Sıla”, 15.

söylemiş bu rivayetin ise “hasen sahih” olduğunu söylemiştir.¹³⁵ Elbâni, “sahih”,¹³⁶ Hüseyin Selim Esed, isnadının zayıf,¹³⁷ Hâkim ise rivayetin, Müslim’in şartına göre sahih olduğuna hükmetmiştir.¹³⁸

Verilen bilgiler rivayetin farklı tarikleri için yapılmış değerlendirmelerdir. Sonuç itibariyle rivayetin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.7. Temmuz Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹³⁹

1. Hafta: 04.07.1980 - Ramazan’a Hazırlanmalıyız

Hadis No: 27

النَّضْرُ بْنُ شَيْبَانَ قَالَ لَقِيتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فُلْتُ حَدِيثِي عَنْ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ مِنْ أَبِيكَ سَمِعَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ قَالَ نَعَمْ حَدِيثِي أَبِي عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فَرَضَ صِيَامَ رَمَضَانَ وَسَنَّتْ قِيَامَهُ فَمَنْ صَامَهُ وَقَامَهُ أَحْتِسَابًا خَرَجَ مِنَ الذُّنُوبِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

İbn Şeyban anlatıyor: “Ebû Seleme b. Abdurrahman'la karşılaştım. Ona babandan Ramazan ayıyla ilgili duyduğun bir hadis nakledebilir misin?” dedim. Ebû Seleme: “(Olur, babam bana anlattığına göre Allah'ın Resulü) Ramazan ayını anlatarak şöyle buyurmuştur: “*(Ramazan ayı) öyle bir aydır ki, Yüce Allah, Ramazan orucunu üzerinize farz kıldı. Ben de Ramazan gecelerini (Teravih veya başka) ibadetle ihya etmeyi size sünnet olarak bıraktım. Artık kim inanarak ve sırf Allah rızasını dileyerek orucunu tutar ve gecelerini Teravih (veya başka ibadet)le ihya ederse, anasından yeni doğmuş gibi günahlarından temizlenmiş olur.*”¹⁴⁰

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis “Yüce olan Allah size Ramazan orucunu farz kıldı ben de teravihi sünnet kıldım. Kim inanarak ve sevabını bekleyerek orucunu tutar ve namazını kılarsa anasından doğduğu günkü gibi günahlarından temizlenir.” kaynağı ise (et-Tac C. 2. S. 52.) şeklinde verilmiştir. Şuayb el-Arnaut, rivayetin zayıf olduğuna hükmetmiş, Yahya b. Maîn’in (233/848) hadisin ravilerinden Nadr b. Şeyban hakkında “Leyse hadîsühû bi-şey’in”¹⁴¹ ifadesini

¹³⁵ Tirmizî, *Sünen*, III, 385, H.no: 1919.

¹³⁶ Tirmizî, *Sünen*, IV, 22, H.no: 1920.

¹³⁷ Ebû Ya’lâ, *Müsned*, VII, 238, H.no: 4242.

¹³⁸ Suyûtî, *Câmiu'l-Ehâdis*, XVIII, 326, H. no: 1953.

¹³⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı, 240, s. 3.

¹⁴⁰ Nesâî, “Sıyâm”, 40.

¹⁴¹ Uğur, Mücteba, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, 1. Baskı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1992, s. 201.

kullandığını, Buhârî'nin de hadis hakkında “Sahih değildir” dediğini söylemiştir. Ahmed Muhammed Şâkir (1892/1958), Nadr b. Şeyban'ın bu hadisini eserine alıp şöyle dedi: “Bu yanlıştır. Doğrusu Ebu Seleme'nin Ebu Hureyre'den rivayet ettiği hadistir. Ebu Seleme bir sözünde (hadis âlimlerinden bir gurup Ebu Seleme'nin babasından hadis dinlemediğini ifade etmelerine rağmen) “Babam bana anlattı” demiştir.¹⁴²

Sonuçta rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

2. Hafta: 11.07.1980 - Amelsiz İman

Hadis No: 28

عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ جِبْرِيْلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا الْإِيمَانُ قَالَ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ

İbn Ömer'den nakledildiğine göre, Cebrail (as) Hz. Peygamber'e (s.a.v.), “İman nedir?” diye sordu. Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurdu: “İman; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, hayır ve şerriyle kadere inanmaktır.”¹⁴³

Sıhhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 18.07.1980 - Çocuk Yetiştirmenin Önemi

Hadis No: 29

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يَرْحَمُ

Ebû Hüreyre (ra)'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “*Merhamet etmeyene merhamet edilmez.*”¹⁴⁴

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 30

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرِ سِنِينَ وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ

¹⁴² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 199, H. no: 1660.

¹⁴³ Buhârî, “İmân”, 37.

¹⁴⁴ Buhârî, “Edeb”, 19; Tirmizî, “Birr ve Sıla”, 12.

Amr b. Şuayb babası vâsıtası ile dedesinden Rasulullah (sav)’ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: **“Çocuklarınıza, yedi yaşına geldiklerinde namaz kılmalarını emrediniz. On yaşına geldiklerinde kılmazlarsa dövünüz ve yataklarını ayırınız.”**¹⁴⁵

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis “dövünüz” değil “cezalandırınız” ifadesiyle geçmektedir. Kaynağı ise (Riyazüs Salihin c. 2, Sah. 133. Mısır 1971) şeklinde verilmiştir.

İbn Hacer el-Askalânî (852/1449) şöyle demiştir: “Tirmizî rivayetin “hasen sahih” olduğuna hükmetmiş, Hâkim, rivayetin Müslim’in şartına göre sahih olduğuna hükmetmiş, Zehebî’ de ona muvâfakat etmiştir.”¹⁴⁶ Elbânî rivayetin “hasen sahih” olduğuna hükmetmiştir.”¹⁴⁷

Sonuçta rivayetin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 31

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَلَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يَهُودَانِهِ وَيُنَصِّرَانِهِ
Ebû Hüreyre'nin (ra) naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: **“Her doğan çocuk fitrat üzere doğar. Sonra anne ve babası onu Yahudi, Hristiyan veya Mecûsî yapar.”**¹⁴⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 32

أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ
الإمام رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا
وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

Abdullah b. Ömer Hazreti Peygamber’den bizzat duyduğu bir hadisi aktarmıştır. Efendimiz buyuruyorlar ki: **“Hepiniz çobansınız ve hepiniz size bağlı olan kişilerden sorumlusunuz. Devlet adamı da bir çobandır, halkından sorumludur. Erkek, ailesinin çobanıdır ve ailesinden sorumludur. Kadın, kocasının evinde bir çobandır ve ailesinden sorumludur. Uşak, efendisinin parasının çobanıdır ve (yaptığı harcamadan) sorumludur.”**¹⁴⁹

¹⁴⁵ Ebû Dâvûd, “Salat”, 26.

¹⁴⁶ İbn Hacer el-Askalânî, *Telhîsü'l-Habîr fî tahrîci ehâdîsi'r-râfi'iyi'l-kebîr*, I, 470, H.no: 264.

¹⁴⁷ Ebû Dâvûd, *Sünen*, I, 185, H.no: 495.

¹⁴⁸ Buhârî, “Cenâiz”, 92.

¹⁴⁹ Buhârî, “Cuma”, 11.

Sıhhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 15.07.1980.¹⁵⁰

2.1.8. Ağustos Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁵¹

1. Hafta: 01.08.1980 - Kadir Gecesi ve Fazileti

Hadis No: 33

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يُبَلِّغُ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ
وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

Ebû Hüreyre'nin merfu olarak rivayet ettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Her kim inanarak ve sevabını umarak ramazanda oruç tutarsa, geçmiş günâhları affedilir ve her kim inanarak ve sevabını umarak Kadir gecesini ihya ederse, geçmiş günahları bağışlanır.”*¹⁵²

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 34

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ عَلِمْتُ أُمَّ لَيْلَةَ الْقَدْرِ مَا أَقُولُ فِيهَا قَالَ قُولِي اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ كَرِيمٌ
تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي

Hız Âişe (ra)'dan rivâyete göre, şöyle demiştir: “Ey Allah’ın Rasûlü! Kadir gecesinin hangi gece olduğunu bilirim hangi duâyı okumamı tavsiye edersin?” dedim. Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Allah’ım sen affedicisin, ikram sahibisin affetmeyi seversin, beni de affet.”*¹⁵³

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis *“Allahım! Şüphesiz sen affedicisin. Günah bağışlamayı seversin. Benim de günahımı bağışla.”* Şeklinde verilmiş kaynağı gösterilmemiştir. Tirmizî rivâyetin “hasen sahih” olduğuna¹⁵⁴ Elbânî de sahih olduğuna hükmetmiştir.¹⁵⁵

Hadis sahihtir.

2. Hafta: 08.08.1980 - Ramazan Bayramı

¹⁵⁰ Diyanet Gazetesi’nde hutbeyi bulamadım.

¹⁵¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 242, s. 10.

¹⁵² Buhârî, Savm”, 6; Ebû Dâvûd, “Şehru Ramazan”, 1.

¹⁵³ Tirmizî, “Daavât”, 84.

¹⁵⁴ Tirmizî, Sünen, V, 534, H.no: 3513.

¹⁵⁵ Tirmizî, Sünen, V, 534, H.no: 3513.

Hadis No: 35

عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَإِنَّ أَحَبَّ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهُ وَإِنْ قَلَّ

Hiz. Âişe'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Allah katında amellerin en sevimsisi az da olsa devamlı olanıdır.”**¹⁵⁶

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 15.08.1980 - Dil ve Afetleri**Hadis No: 36**

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ لَا أَعْلَمُهُ إِلَّا رَفَعَهُ قَالَ إِذَا أَصْبَحَ ابْنُ آدَمَ فَإِنَّ أَعْضَاءَهُ تُكْفَرُ لِلِّسَانِ تَقُولُ اتَّقِ اللَّهَ فِينَا فَإِنَّكَ
إِنْ اسْتَقَمْتَ اسْتَقَمْنَا وَإِنْ اعْوَجَجْتَ اعْوَجَجْنَا

Ebû Said el-Hudri'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Âdemoğlu sabahladığı zaman bütün uzuvlar dilden kifâyetli olmasını isteyerek derler ki: Bizim hakkımızda Allah'dan kork; çünkü bizim istikâmetimiz sana bağlıdır. Sen doğrulursan biz de doğruluruz, sen eğrilirsen biz de eğriliriz.”**¹⁵⁷

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmektedir. Kaynağı ise (Tirmizî) şeklinde verilmiştir. Şuayb el-Arnâvut (1928/2016) rivâyetin isnadının Hadis hasendirna hükmetmiştir.¹⁵⁸ Ebû's- Sahbe el-Kûfi'den çok sayıda kişi rivâyette bulunmuştur. İbn Hıbban onu “Sikat” ta zikretti. Hadisin diğer ravileri, Buhârî ve Müslim'in güvenilir saydığı ravilerdendir.¹⁵⁹

Sonuçta hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 37

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَسْتَقِيمُ إِيْمَانُ عَبْدٍ حَتَّى يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ وَلَا يَسْتَقِيمُ قَلْبُهُ
حَتَّى يَسْتَقِيمَ لِسَانُهُ

Enes b. Mâlik'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Bir kulun imânı doğrulmaz, kalbi doğrulmadıkça: kalbi de doğrulmaz dili doğrulmadıkça.”**¹⁶⁰

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmektedir. Kaynağı ise (Ahmed bin Hanbel) şeklinde verilmiştir. Heysemî, Ahmed b. Hanbel'in

¹⁵⁶ Buhârî, “Libâs”, 43. Ebû Dâvûd, “Tatavvu”, 27.

¹⁵⁷ Tirmizî, “Zühd”, 61.

¹⁵⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVIII, 402, H.no: 11908

¹⁵⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVIII, 402, H.no: 11908

¹⁶⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 199, H.no: 13048.

hadisi rivâyet ettiğini, hadisin râvilerinden Ali b. Mes'ade el-Bâhili'nin, Yahya b. Maîn ve diğerleri tarafından sika, Nesâî ve diğerleri tarafından ise zayıf kabul edildiğini söylemiştir.¹⁶¹ Şuayb el-Arnâvut, râvi Ali b. Mes'ade el-Bâhili nedeniyle rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁶²

Hadisin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 38

عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَفْيَانَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ فِي الْإِسْلَامِ لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا قَالَ اتَّقِ اللَّهَ ثُمَّ اسْتَقِمْ قَالَ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ شَيْءٍ قَالَ فَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ

Ya'lâ b. Atâ' rivayet etti: Ben Abdullah b. Süfyan'ı, babasından (naklen anlatırken) işittim ki, O şöyle demiş: *“Yâ Rasulallah, bana, hakkında hiç kimseye (birşey) sorma (ihtiyacını duymayacağım) müslümanlıktaki bir işi bildirin” dedim. “Allah'tan kork, sonra dosdoğru ol!” buyurdu. (Süfyan) sözüne şöyle devam etmiş: Ben; “Sonra hangi şey (önemlidir?)” dedim. (Süfyan) demiş ki, “O zaman Hz. Peygamber (s.a.v.) diline işaret etti.”*¹⁶³

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadisin kaynağı verilmemiştir. Hüseyin Selim Esed, rivâyetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiştir.¹⁶⁴

4. Hafta: 22.08.1980 - Dinimizin Emirleri ve Gençliğimiz.¹⁶⁵

2.1.9. Eylül Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁶⁶

1. Hafta: 05.09.1980 - Evlerimiz Okul Olmalıdır

Hadis No: 39

أَطِيبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصَّيْنِ

*“İlim Çin’de de olsa ara bul.”*¹⁶⁷

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmektedir. Hutbe metninde hadisin kaynağı verilmemiştir. Beyhakî, rivayetinin metninin meşhur,

¹⁶¹ Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, I, 220, H.no: 186.

¹⁶² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XX, 343, H.no: 13048.

¹⁶³ Dârimî, “Rikak”, 4.

¹⁶⁴ Dârimî, *Sünen*, III, 1780, H.no: 2752.

¹⁶⁵ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁶⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 244, s. 10.

¹⁶⁷ Beyhakî, *Suabu'l-Îmân*, III, 193, H.no: 1543; Bezzâr, *el-Müsned*, I, 164, H.no: 95.

isnadının ise zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁶⁸ Bezzâr, Ebû Atîke'nin kim olduğunun bilinmediğini, bu sebeple de rivâyetin aslının olmadığına hükmetmiştir.¹⁶⁹ Elbâni rivâyetin bâtil olduğuna hükmetmiştir.¹⁷⁰ Halk arasında meşhur olan ve ilmin önemini ifade etmek için kullanılan rivâyet, cerh-ta'dil âlimleri tarafından mevzû/asılsız kabul edilmiştir.¹⁷¹

2. Hafta: 12.09.1980 - Cuma Namazı ve Hutbe

Hadis No: 40

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ قَدْ افْتَرَضَ عَلَيْكُمُ الْجُمُعَةَ فِي مَقَامِي هَذَا فِي يَوْمِي هَذَا فِي شَهْرِي هَذَا مِنْ عَامِي هَذَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَمَنْ تَرَكَهَا فِي حَيَاتِي أَوْ بَعْدِي وَلَهُ إِمَامٌ عَادِلٌ أَوْ جَانِزٌ اسْتِخْفَافًا بِهَا أَوْ جُحُودًا بِهَا فَلَا جَمَعَ اللَّهُ لَهُ شَمْلَهُ وَلَا بَارَكَ لَهُ فِي أَمْرِهِ إِلَّا وَلَا صَلَاةَ لَهُ وَلَا زَكَاةَ لَهُ وَلَا حَجَّ لَهُ وَلَا صَوْمَ لَهُ وَلَا بَرَ لَهُ حَتَّى يَثُوبَ فَمَنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ

Câbir b. Abdullah şöyle demiştir: Rasulullah (s.a.v.) bize şu hutbeyi irad buyurdu: *“Bilmiş olunuz ki içinde bulunduğum bu yılın bu ayının bu gününde ve burada kıyamet gününe kadar Allah size Cuma namazını şüphesiz farz kıldı. Ben hayatta iken veya benden sonra, başında âdil veya zâlim bir devlet başkanı varken kim Cuma namazını küçümseyerek veya farzîyetini inkâr ederek bırakırsa Allah onun işini düzene sokmasın ve işinde ona bereket vermesin. Bilmiş olunuz ki tevbe etmedikçe böylesinin ne namazı, ne zekâtı, ne hacı, ne orucu, ne de hiç bir hayrı (sahihdir.) Kim de tevbe ederse Allah tevbesini kabul eder (veya kabul eylesin).”*¹⁷²

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis birkaç lafız değişikliğiyle birlikte aynı ifadelerle geçmektedir. Hadisin kaynağı gösterilmemiştir. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (1882/1968) rivâyetin isnadının Ali b. Zeyd b. Cüd'ân ve Abdullah b. Muhammed el-Adevî sebebiyle zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁷³ Elbâni (1914/1999) rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁷⁴

Rivayet zayıftır.

¹⁶⁸ Beyhakî, *Suabu'l-Îmân*, III, 193, H.no: 1543.

¹⁶⁹ Bezzâr, *el-Müsned*, I, 164, H.no: 95.

¹⁷⁰ Elbâni, *Silsiletü'd-Daîfe*, I, 600, H.no: 416.

¹⁷¹ Uysal, Muhittin, *Tasavvuf Kültüründe Hadis Tasavvuf Kaynaklarındaki Tartışmalı Rivayetler*, s. 377-378.

¹⁷² İbn Mâce, “İkâmetü's-Salavât”, 78.

¹⁷³ İbn Mâce, *Sünen*, I, 343, H.no: 1081

¹⁷⁴ İbn Mâce, *Sünen*, I, 343, H.no: 1081

Hadis No: 41

أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ أَنْصِتْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ فَقَدْ لَعَوْتَ

Ebu Hüreyre (ra)'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Cuma günü imam hutbe okurken arkadaşına “Sus!” bile desen, boş bir söz söylemiş olursun.**”¹⁷⁵

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 42

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالَ فِيهِ سَاعَةٌ لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللَّهَ شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ

Ebu Hüreyre (ra)'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) cumâ gününü anarak şöyle buyurmuştur: **“Onda öyle bir saat vardır ki, şayet bir müslüman kul namaz kılarken o saate rastlar da, Allah'dan bir şey isterse Allah, ona dilediğini mutlaka verir.**”¹⁷⁶

Sıhhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 19.09.1980 - Allah ve Rasülü'nün Hayat Verici Emirleri**Hadis No: 43**

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

Enes b. Mâlik'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“İlim kadın erkek her Müslüman'a farzdır.**”¹⁷⁷

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadisin kaynağı verilmemiştir. Beyhakî, (458/1066) rivâyetin metninin meşhur, isnadının ise zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁷⁸ Şuayb el-Arnâvut, farklı tarikleri ve şevahidiyle birlikte rivâyetin hasen olduğunu, Şuayb el-Arnâvut, farklı tarikleri ve şevahidiyle birlikte rivâyetin hasen olduğunu, وواضع العلم diye başlayan rivâyetin ikinci kısmı dışında Mizzi, Suyûtî ve diğerlerinin de aynı düşündüğünü, ikinci kısmının çok zayıf olduğunu, ravi Hafs b. Süleyman'ın metruku'l hadis olduğunu söylemiştir.¹⁷⁹ Muhammed Fuad Abdülbâki, râvi Hafs b. Süleyman nedeniyle rivâyetin isnadının zayıf olduğunu söylemiştir. Suyûtî şöyle

¹⁷⁵ Müslim, “Cum'a”, 11.

¹⁷⁶ Müslim, “Cum'a”, 13.

¹⁷⁷ İbn Mâce, “Sünnet”, 17.

¹⁷⁸ İbn Mâce, *Sünen*, III, 193, H.no: 1543.

¹⁷⁹ İbn Mâce, *Sünen*, I, 151, H.no: 224.

demiştir: “Nevevi’ye bu hadis sorulduğunda o şöyle demiştir: “ Sened bakımından zayıftır. Sened bakımından sahih bile olsa mana bakımından zayıftır.” Onun talebesi olan Mizzi bu rivayetin hasen mertebesine yükselecek kadar başka yollarla rivayet edildiğini, elli kadar tarikini kendisinin gördüğünü ve biraraya topladığını söylemiştir.¹⁸⁰ Elbânî, rivayetin ilk kısmının sahih, ikinci kısmının وواضع العلم ise “çok zayıf” olduğuna hükmetmiştir.¹⁸¹ Hüseyin Selim Esed, rivayetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁸² Fetteni (986/1578) rivayetin zayıf olduğuna hükmetmiş, İbn Hayyan’ın rivâyet hakkında “bâtıl” ve “aslı yoktur” dediğini söylemiştir.¹⁸³ İsmail Lütî Çakan bu rivayeti “Hasen olan meşhur hadis” e örnek olarak göstermiştir.¹⁸⁴

Hadis No: 44

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْكَلِمَةُ الْحِكْمَةُ ضَالَّةٌ الْمُؤْمِنِ فَحَيْثُ وَجَدَهَا فَهُوَ أَحَقُّ بِهَا
Ebû Hureyre'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Hikmetli söz, müminin yitiğidir, onu nerede bulursa, onu öğrenmeye ve uygulamaya en lâyık olan da odur.”**¹⁸⁵

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup kaynağı verilmemiştir. Tirmizî, rivâyetin garip olduğuna hükmetmiş, ravi İbrahim b. Fadl el-Medenî el-Mahzûmî'nin hadis konusunda hafızasının zayıf kabul edildiğini belirtmiştir. Elbânî ise rivayetin “çok zayıf” olduğuna hükmetmiştir.¹⁸⁶ Mehmet Özşenel, Divan Dergisi'nde “Hikmet Hadisi Üzerine Bir İnceleme” başlıklı yazısında hadisi sened ve metin yönünden değerlendirmiş, sonuç olarak da şöyle demiştir: “Hikmet hadisi çeşitli tariklerden nakledilmekle birlikte umumiyetle zayıf kabul edilmiştir. Bununla beraber hadis ulema ve halk arasında yaygınlık kazanmış, muhtevası çeşitli yorumlara konu olmuştur. Günümüzde de çeşitli çevrelerce her türlü bilgi ve bilim transferi için delil olarak kullanılmaktadır. Bu sebeple hadisin

¹⁸⁰ İbn Mâce, *Sünen*, I, 81, H.no: 224.

¹⁸¹ İbn Mâce, *Sünen*, I, 81, H.no: 224.

¹⁸² Ebû Ya'lâ, *Müsned*, V, 223, H.no: 2903.

¹⁸³ Fetteni, *Tezkîratü'l-Mevzû'ât*, s. 17.

¹⁸⁴ Çakan, İsmâil Lütî, *Hadis Usûlü*, 17. Baskı, İFAV Yay, İstanbul 2008, s. 96.

¹⁸⁵ Tirmizî, “İlim”, 19; Aclûnî, *Kesfu'l-Hafâ*, II, 80, H.no: 1766.

¹⁸⁶ Tirmizî, *Sünen*, V, 51, H.no: 2687.

zayıf olduğunu unutmadan bu tür değerlendirmeleri ihtiyatla karşılamak yerinde olacaktır.”¹⁸⁷

4. Hafta: 26.09.1980.¹⁸⁸

2.1.10. Ekim Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁸⁹

1. Hafta: 03.10.1980 - Kurban Bayramı.

Hadis No: 45

عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَلَهُمْ يَوْمَانِ يَلْعَبُونَ فِيهِمَا فَقَالَ مَا هَذَانِ الْيَوْمَانِ قَالُوا
كُنَّا نَلْعَبُ فِيهِمَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَبْدَلَكُمْ بِهِمَا خَيْرًا مِنْهُمَا يَوْمَ
الْأَضْحَى وَيَوْمَ الْفِطْرِ

Enes b. Mâlik (ra)'den rivâyet edilmiştir: Rasulullah (s.a.v.) Medine'ye teşrif ettiklerinde Medine'lilerin eğlenip oynadıkları iki günleri vardı. Efendimiz: **“Bu günler neyin nesidir?” dedi. Biz câhiliye devrinde bu günlerde eğlenirdik (Ya Rasulullah), dediler. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v.): “Şüphesiz Allah size bu günlerin yerine daha iyilerini, Kurban ve Fıtır günlerini (Kurban ve Ramazan Bayramlarını) verdi.”**¹⁹⁰ buyurdu.

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis, “Hz Peygamber Müslümanların iki dini bayramlarının olduğuna hükmetmiştir.” şeklinde verilmiş, kaynağı ise gösterilmemiştir. Elbânî¹⁹¹ ve Şuayb el-Arnâvut¹⁹² hadisin sahih olduğuna hükmetmişlerdir.

Hadis sahihtir.

2. Hafta: 10.10.1980 - Zaman ve Ömür.

Hadis No: 46

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِرَجُلٍ وَهُوَ يَعِطُهُ اعْتَمِمَ خَمْسًا قَبْلَ
خَمْسِ شَبَابِكَ قَبْلَ هَرَمِكَ وَصَحَّتْكَ قَبْلَ سَقَمِكَ وَغَنَّاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ وَفَرَاغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ وَحَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ

¹⁸⁷ Özşenel, Mehmet, “Hikmet Hadisi Üzerine Bir İnceleme” Dîvan Dergisi, s. 203, 206.

¹⁸⁸ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

¹⁸⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 246, s. 10.

¹⁹⁰ Ebû Dâvûd, “Salât”, 239.

¹⁹¹ Ebû Dâvûd, *Sünen*, I, 441, H.no: 1136.

¹⁹² Ebû Dâvûd, *Sünen*, II, 345, H.no: 1134.

Abdullah b. Abbas'dan rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin; ihtiyarlığından önce gençliğinin, hastalığından önce sağlığının, yokluğundan önce varlığının, meşguliyetinden önce boş vaktinin ve ölümünden önce hayatının.”**¹⁹³

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup kaynağı, (Râmûz, 75) şeklinde verilmiştir. Hâkim, rivâyetin Buhârî ve Müslim'in şartlarına göre sahih olduğuna hükmetmiş ancak rivâyet etmediklerini söylemiştir.¹⁹⁴

Rivayetin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta: 17.10.1980 - Hz Muhammed'in Ahlakı

Hadis No: 47

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ

Ebû Hüreyre (ra)'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“Ben, ancak güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim.”**¹⁹⁵

Sıhhat Durumu: Şuayb el-Arnaut rivâyetin sahih, isnadının kavî olduğuna hükmetmiş, Muhammed b. Aclân dışındaki ricâlin Sahih'in ricâli olduğunu söylemiştir.¹⁹⁶ Elbâni hadisin sahih olduğuna hükmetmiştir.¹⁹⁷

Rivayet sahihtir.

4. Hafta: 22.10.1980 - Hakkı Söylemek

Hadis No: 48

عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال لتؤدن الحقوق إلى أهلها حتى يقاد للشاة الجماء من الشاة
القرناء

Ebû Hüreyre'den (ra) rivayet edildiğine, Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“Muhakkak surette bütün haklar, hak sahiplerine ödenecektir. Öyle ki, toynuzsuz koyun için, boynuzlu koyundan kısas yapılacaktır.”**¹⁹⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 49

¹⁹³ Hâkim, *el-Müstedrek*; IV, 341, H.no: 7846.

¹⁹⁴ Hâkim, *el-Müstedrek*; IV, 341, H.no: 7846.

¹⁹⁵ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 381, H.no: 8939.

¹⁹⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XIV, 513, H.no: 8939

¹⁹⁷ Elbâni, *Câmiü's-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 464, H.no: 2349.

¹⁹⁸ Buhârî, *El-Edebü'l-Müfred*, s. 74.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ حَدَّثَنَا دَاوُدُ يَعْنِي ابْنَ قَيْسٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مِقْسَمٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اتَّقُوا الظُّلْمَ فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاتَّقُوا الشُّحَّ فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَمَلَهُمْ عَلَى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ

Ebu Kesir'den rivâyet edilmiştir. Ben Abdullah b. Amr'ı, Hz. Peygamber'den (s.a.v.) rivayet ederken işittim ki, O şöyle buyurmuş: *“Zulümden sakının! Çünkü zulüm kıyamt gününde karanlıklar olacaktır. Cimrilikten de sakının! Zira cimrilik sizden öncekileri helak etmiştir. Onları birbirini kanını dökmeye, Allah’ın haram kıldığı şeyleri helal görmeye sevk etmiştir.”*¹⁹⁹

Sıhhat Durumu: Sahih

2.1.11. Kasım Ayında Yayımlanan Hutbeler.²⁰⁰

1. Hafta: 07.11.1980 - Dönüşler Allah’adır.²⁰¹

2. Hafta: 14.11.1980 - Allah İndinde Makbul Olan İman

Hadis No: 50

الإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ

“İman Allah'a, ...inanmandır.”²⁰²

3. Hafta: 21.11.1980 - İlim Tahsili ve Aydın İnsan.

Hadis No: 51

أَطْلِبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصَّيْنِ

“İlim Çin’de de olsa ara bul.”²⁰³

Hadis No: 52

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

“İlim kadın erkek her müslümana farzdır.”²⁰⁴

Hadis No: 53

مَنْ اسْتَوَى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ

“İki gününü birbirine eşit geçiren aldanmıştır.”²⁰⁵

¹⁹⁹ Müslim, “Birr”, 56.

²⁰⁰ Diyanet Gazetesi, Sayı: 248 s. 2.

²⁰¹ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

²⁰² Bkz, 11.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 28.

²⁰³ Bkz, 05.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 39.

²⁰⁴ Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 43.

²⁰⁵ Sehavî, *Makâsıd*, s. 402.

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı şekilde geçmektedir. Kaynağı, (Deylemî, *Keşfü'l Hafa*, C.2 S. 233 No: 2406) şeklinde verilmiştir. Abdülfettah Ebû Gudde bu rivâyetin Abdullah b. Ebî Ravvad'ın rüyasında duyduğu bir hadis olduğunu söylemiştir.²⁰⁶ Ali el-Kârî (1014/1605) *el-Mevdûâtu'l-Kübrâ*'da hadisi "**Bugünü dünden kötü olan kişi lanetlenmiştir.**" İlavesiyle rivayet etmiş ve: "Bu hadis sadece Abdullah b. Ravvad'ın rüyası olarak bilinmektedir." demiştir.²⁰⁷ Irâkî (806/1404) bu hadisi Abdullah b. Ravvâd'ın rüyası olarak bildiğini söylemiştir.²⁰⁸ Rivayet hadis tenkitçileri tarafından "Asılsız" veya "Mevzu" kabul edilen haberler içerisinde yer almaktadır.²⁰⁹

4. Hafta: 28.11.1980 - Mü'min Gafletten Uyanmalı.²¹⁰

2.1.12. Aralık Ayında Yayımlanan Hutbeler.²¹¹

1. Hafta: 05.12.1980 – Yılbaşı

Hadis No: 54

عَنْ عَمْرٍو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَشَبَّهَ بِغَيْرِنَا

Amr b. Şuayb'ın dedesinden rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "**Bizden başkalarına benzemeye çalışanlar bizden değildir.**"²¹²

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis, "**Başkasına benzemeye özenenler bizden değildir.**" şeklinde verilmiş, kaynağı gösterilmemiştir. Tirmizî, *Sünen*'de rivayetin isnadının zayıf olduğunu, İbnu'l- Mübârek'in hadisi İbn Lehîa'dan merfu olmaksızın rivâyet ettiğini belirtmiştir.²¹³ Elbâni rivayetin hasen olduğuna hükmetmiştir.²¹⁴ Hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

2. Hafta: 12.12.1980 - Hicret ve Hicri Yılbaşı.²¹⁵

3. Hafta: 19.12.1980 - Dua

²⁰⁶ Abdülfettah Ebû Gudde, *el-Masnû fî Ma'rifeti'l-Hadîsi'l-Mevdû*, I, 174, H.no: 311.

²⁰⁷ Ali el-Kârî, *Uydurma Olduğunda İttifak Edilen Hadisler*, s. 244.

²⁰⁸ Aclûnî, *Keşfu'l-Hafa*, II, 233, H.no: 2406.

²⁰⁹ Uysal, Muhittin, *Tasavvuf Kültüründe Hadis Tasavvuf Kaynaklarındaki Tartışmalı Rivayetler*, s. 172.

²¹⁰ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

²¹¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 250, s. 2.

²¹² Tirmizî, "İsti'zan ve Âdâb", 7.

²¹³ Tirmizî, *Sünen*, IV, 353, H.no: 2695.

²¹⁴ Tirmizî, *Sünen*, V, 56, H.no: 2695.

²¹⁵ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

Hadis No: 55

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ أَنْ يُسْأَلَ وَأَفْضَلُ الْعِبَادَةِ أَنْ تَنْظُرَ الْفَرْجَ

Abdullah b. Mes'ûd'dan (ra) rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Allah’ın fazlından isteyin. Çünkü Allah kendisinden istenmesini sever. İbâdetlerin en faziletlisi duadan gelecek kurtuluşu beklemektir.”*²¹⁶

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelele geçmekte olup kaynağı, (Tirmizî) şeklinde verilmiştir. Tirmizî *Sünen*'de rivayet hakkında şöyle demiştir. “Hadisi Hammâd b. Vâkîd rivâyet etmiştir. Hammâd’ın rivâyetine muhalefet edilmiştir. Hammâd b. Vâkîd es-Saffer’dir ve hadis hâfızı değildir. O bizim katımızda Basralı bir şeyhtir. Ebu Nuaym bu hadisi İsrâîl’den, o da Hakîm b. Cübeyr’den o da bir adamdan o da Hz. Peygamber’den Mürsel olarak rivâyet etmiştir. Ebû Nuaym’ın rivâyeti daha sahihe benziyor.”²¹⁷ Elbâni rivayetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.²¹⁸

Rivayetin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

4. Hafta: 26.12.1980 - Allah’ın Azameti.**Hadis No: 56**

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَنْ يَسْتَقْبِلُوا قِبَلَتَنَا وَيَأْكُلُوا ذُبْحَتَنَا وَأَنْ يُصَلُّوا صَلَاتَنَا فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ حَرَمَتْ عَلَيْنَا دِمَاؤُهُمْ وَأَمْوَالُهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا لَهُمْ مَا لِلْمُسْلِمِينَ وَعَلَيْهِمْ مَا عَلَى الْمُسْلِمِينَ

Enes b. Mâlik (ra)’den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Bu insanlarla Allah’tan başka ilah olmadığına, Muhammed (sav)’in onun kulu ve peygamberi olduğuna şehâdet edinceye, bizim kiblemize dönünceye, bizim kestiğimizi yiyinceye, bizim namazımızı kılincaya kadar savaşmam emredildi. Bunları yaptıkları takdirde canları ve malları bize haram olur ve müslümanın lehine olan onun da lehine, aleyhine olan onun da aleyhinedir.”*²¹⁹

²¹⁶ Tirmizî, “Deavât”, 126.

²¹⁷ Tirmizî, *Sünen*, VIII, 71, H.no: 3571

²¹⁸ Tirmizî, *Sünen*, V, 565, H.no: 3571

²¹⁹ Tirmizî, “İmân”, 2.

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup kaynağı gösterilmemiştir. Tirmizî rivâyetin “hasen sahih garip”²²⁰ Şuayb el-Arnâvut,²²¹ ve Elbânî rivâyetin sahih olduğuna hükmetmişlerdir.²²²

Zayıf ve hasen derecesinde isnadları bulunsa da sonuçta hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

2.2. 1981 YILI HUTBELERİ

2.2.1. Ocak Ayında Yayımlanan Hutbeler.²²³

1. Hafta: 02.01.1981 - Mevlid.²²⁴

2. Hafta: 09.01.1981 - Fazilete Davet

Hadis No: 57

عَنِ ابْنِ جَرِيرٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَنَّ سُنَّةً خَيْرٍ فَاتَّبَعَ عَلَيْهَا فَلَهُ أَجْرُهُ وَمِثْلُ أَجُورِ مَنْ اتَّبَعَهُ غَيْرَ مَنْقُوصٍ مِنْ أَجُورِهِمْ شَيْئًا وَمَنْ سَنَّ سُنَّةً شَرًّا فَاتَّبَعَ عَلَيْهَا كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهُ وَمِثْلُ أَوْزَارِ مَنْ اتَّبَعَهُ غَيْرَ مَنْقُوصٍ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْئًا

Cerir b. Abdullah (ra)’ın babasından rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Her kim hayırda bir çığır açar ve bu çığırda kendisine uyulursa kendi sevâbı ile birlikte kendisine uyanların sevapları kadar sevap alacaktır. Her kim kötü bir çığır açar ve bu çığırda kendisine uyulursa kendi günahı ile birlikte kendisine uyanların günahları kadar günah alacaktır.”*²²⁵

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup kaynağı (Riyâzü’s-Salihin Cilt: 1 Sayfa: 216 Hadis No: 177) şeklinde verilmiştir. Tirmizî, rivâyetin “hasen sahih”²²⁶ Elbânî de sahih olduğuna hükmetmiştir.²²⁷

Hadis sahihtir.

3. Hafta: 16.01.1981 - Görmeyenlere Yardım Ediniz

Hadis No: 58

إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بِحَبِيبَتِيهِ

²²⁰ Tirmizî, Sünen, IV, 300, H.no: 2608.

²²¹ Ebû Dâvûd, Sünen, IV, 277, H.no: 2641.

²²² Ebû Dâvûd, Sünen, II, 348, H.no: 2643.

²²³ Diyanet Gazetesi, Sayı: 252, s. 10.

²²⁴ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

²²⁵ Tirmizî, “İlim”, 15.

²²⁶ Tirmizî, Sünen, IV, 340, H.no: 2675

²²⁷ Tirmizî, Sünen, V, 43, H.no: 2675

“İki sevgilisi olan gözlerini almak sureti ile kulumu sınıdığımda ...”²²⁸

Hadis No: 59

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ... وَدَلُّ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ

Ebû Hüreyre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “...İhtiyâcı olana yol göstericilik yapmak da bir sadakadır.”²²⁹

Sıhhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 23.01.1981 - Hicret ve Önemi

Hadis No: 60

الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ

“Ameller niyete göredir.”²³⁰

2.2.2. Şubat Ayında Yayımlanan Hutbeler.²³¹

1. Hafta: 06.02.1981 - Allah Adaleti Emrediyor.²³²

2. Hafta: 13.02.1981 - İslam'a Göre Sıhhatin Önemi

Hadis No: 61

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ صُومُوا تَصْحُوا

Ebû Hureyre'den merfu olarak rivâyet edildiğine göre o şöyle demiştir: “**Oruç tutunuz, sıhhat bulursunuz.**”²³³

Tahric ve Sıhhat Durumu: Heysemî (807/1405) bu hadisi Tabarani'nin Evsat'ta rivâyet ettiğini ve râvilerini sika olarak nitelendirdiğini söylemiştir.²³⁴ Elbâni, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.²³⁵ Sağânî (650/1252) rivâyetin mevzu olduğuna hükmetmiştir.²³⁶ Irâki (806/1404) de hadisin zayıf olduğunu bildirmiştir.

Sonuç olarak Sağânî'nin değerlendirmesi isabetsiz olup zayıf olduğu anlaşılmaktadır.²³⁷

²²⁸ Bkz, 25.01.1980 tarihli hutbe. H.no: 2.

²²⁹ Buhârî, “Cihad”, 72.

²³⁰ Buhârî, “İman”, 41; Bkz, 13.06.1980 tarihli hutbe, H.no:20

²³¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 254, s. 10.

²³² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

²³³ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsât*, VIII, 174, H.no: 8312; Ebu Nuaym, *et-Tıbbu'n-Nebevî*, I, 236, H.no: 113;

²³⁴ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, III, 416, H.no: 5070.

²³⁵ Elbâni, *Silsiletü'd-Daife*, I, 420, H.no: 253.

²³⁶ El-Fetteni, *Tezkîratü'l-Mevdûât*, I, 70, H.no: 72.

²³⁷ Irâki, Zeynüddin Abdurrahim, b. el-Huseyn, *el-Muğni an hamli'l-esfâr*, III, 87.

Hadis No: 62

اغتنم خمسا قبل خمس

*“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”²³⁸***Hadis No: 63**

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ قَالَ يَا عِبَادَ اللَّهِ تَدَاوُوا فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَضَعْ دَاءً إِلَّا وَضَعَ لَهُ شِفَاءً أَوْ قَالَ دَوَاءً إِلَّا دَاءً وَاحِدًا
قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُوَ قَالَ الْهَرَمُ

Üsâme b. Şerîk (ra)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Bedeviler: Ey Allah'ın Rasûlü! Hastalanırsak tedavi yoluna gidelim mi? Dediler. Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Ey Allah'ın kulları tedavi olunuz. Çünkü Allah yarattığı her bir hastalık için mutlaka şifasını ya da devasını yaratmıştır.”²³⁹*

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis, *“Ey Allah'ın kulları tedavi olunuz. Çünkü Allah yarattığı her bir hastalık için mutlaka şifasını ya da devasını yaratmıştır.”*

Şeklinde geçmekte olup kaynağı gösterilmemiştir. Tirmizî rivâyetin “hasen sahih”²⁴⁰ Elbâni sahih olduğuna hükmetmiştir.²⁴¹

Sonuç itibariyle hadis sahihtir.

Hadis No: 64

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُكْتَرُ أَنْ يَدْعُوَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الصِّحَّةَ وَالْعِفَّةَ
وَالْأَمَانَةَ وَحُسْنَ الْخُلُقِ وَالرِّضَا بِالْقَدْرِ

Abdullah İbn Amr'dan (ra) rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şu duayı çok ederlerdi: *“Ey Allah'ım! Senden sıhhat, iffet, emanet, güzel ahlâk ve kadere rıza isterim.”²⁴²*

Sıhhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 20.02.1981 - Cemaatle Namazın Fazileti**Hadis No: 65**

عَمْرُو بْنُ عَبْسَةَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الرَّبُّ مِنَ الْعَبْدِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ الْآخِرِ
فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يَذْكُرُ اللَّهَ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ فَكُنْ

²³⁸ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

²³⁹ Tirmizî, “Tıb”, 2.

²⁴⁰ Tirmizî, *Sünen*, III, 451, H.no: 2038.

²⁴¹ Tirmizî, *Sünen*, IV, 383, H.no: 2038.

²⁴² Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*, s. 115.

Amr b. Abese (ra)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Bizzat kendisi Peygamber (sav)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir: *“Rabbin kuluna en yakın olduğu vakit gecenin son yarısıdır. Eğer o saatlerde Allah’ı zikredenlerden olmaya gücün yeterse sen Allah’ı zikredenlerden ol.”*²⁴³

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Hadis hutbede aynı ifadelerle geçmektedir. Hutbede hadisin kaynağı gösterilmemiştir. Tirmizî, rivâyetin “hasen sahih garip” Elbâni de sahih olduğuna hükmetmiştir.²⁴⁴

Sonuç itibariyle hadis sahihtir.

Hadis No: 66

عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي الْجَمَاعَةِ تَزِيدُ عَلَى صَلَاتِهِ وَحَدَهُ سَبْعًا وَعِشْرِينَ

Abdullah İbn Ömer'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Bir kimsenin cemâat içinde kıldığı namazı, yalnız başına kıldığı namazından yirmi yedi derece ziyâdedir.”*²⁴⁵

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 67

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمَرَ بِحَطَبٍ فَيُحْطَبَ ثُمَّ أَمَرَ بِالصَّلَاةِ فَيُؤَدَّنَ لَهَا ثُمَّ أَمَرَ رَجُلًا فَيُؤَمِّمَ النَّاسَ ثُمَّ أَخَالَفَ إِلَى رَجَالٍ فَأَحْرَقَ عَلَيْهِمْ بِيُوتَهُمْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ يَعْلَمُ أَحَدُهُمْ أَنَّهُ يَجِدُ عَرْقًا سَمِينًا أَوْ مِرْمَاتَيْنِ حَسَنَتَيْنِ لَشَهِدَ الْعِشَاءَ

Ebû Hureyre'den: Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Nefsim elinde olan Allah'a yemin olsun, içimden öyle geçti ki, birçok odun toplanmasını emredeyim. Odunlar yığılsın. Sonra namaz için ezan okunmasını emredeyim; okunsun. Sonra birine emredeyim de o insanlara imam olsun. Sonra o cemaati bırakayım da namaza gelmeyen erkeklerin üzerine gidip evlerini üstlerine yakıvereyim. Ve yine nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, onların herhangi biri (burada) semiz etli bir kemik parçası yahut iki tane güzel paça bulacağını bilir olsaydı, muhakkak yatsı namazına gelip hazır bulunurdu.”*²⁴⁶

Sıhhat Durumu: Sahih

²⁴³ Tirmizî, “Daavât”, 118.

²⁴⁴ Tirmizî, *Sünen*, V, 462, H.no: 3579.

²⁴⁵ Müslim, “Mesâcid ve Mevziu’s Salat”, 250.

²⁴⁶ Buhârî, “Ezan”, 29.

Hadis No: 68

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ أَعْمَى فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ لَيْسَ لِي قَانِدٌ يَقُودُنِي إِلَى الْمَسْجِدِ فَسَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُرَخِّصَ لَهُ فَيُصَلِّيَ فِي بَيْتِهِ فَرَخَّصَ لَهُ فَلَمَّا وَلَّى دَعَاهُ فَقَالَ هَلْ تَسْمَعُ النِّدَاءَ بِالصَّلَاةِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَجِبْ

İbn Ümmü Mektum (ra)'dan rivâyete göre, o şöyle demiştir: *“O kendisini mescide getirecek bir kimsesinin olmadığını söyleyerek, namazı evde kılmak için izin istemişti. Bunun üzerine Hz. Peygamber ona: “Ezanı duyup duymadığını sormuş, “Evet.” cevabını alınca da, “Öyleyse (davete) icabet et.” buyurmuştur.”*²⁴⁷

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 69

أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا تَأْتُوهَا تَسْعُونَ وَأَتُوهَا تَمْشُونَ وَعَلَيْكُمْ السَّكِينَةُ فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا فَاتَكُمْ فَأْتُوا

Ebû Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Namaz için ikamet edildiğinde ona koşarak gelmeyiniz, sükûnet ve vakarla yürüyerek geliniz, yetişebildiğinizi imamla beraber kılınız, yetişemediğinizi tamamlayınız.”*²⁴⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 27.02.1981 - Çanakkale Zaferi.²⁴⁹

2.2.3. Mart Ayında Yayımlanan Hutbeler.²⁵⁰

1. Hafta: 06.03.1981 - İnsanı Yücelten Ahlaki Faziletler

Hadis No: 70

إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ

*“Ben, güzel ahlâkı tamamlamak (uygulamak) için gönderildim.”*²⁵¹

2. Hafta: 13.03.1981 - Vergi Vermek Çok Önemli Bir Vatandaşlık Görevidir.²⁵²

3. Hafta: 20.03.1981 - Seyahatin Önemi

Hadis No: 71

²⁴⁷ Müslim, “Mesâcid”, 255.

²⁴⁸ Buhârî, Cum’a, 18; Müslim, Mesâcid, 151.

²⁴⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 255, s. 11; Hutbede hadis kullanılmamıştır.

²⁵⁰ Diyanet Gazetesi, Sayı: 256-257, s. 18

²⁵¹ Bkz, 17.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 47.

²⁵² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ سَافِرُوا تَصِحُّوا

Ebû Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) öyle buyurmuştur:
"Seyahat edin sıhhat bulursunuz."²⁵³

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup kaynağı gösterilmemiştir. Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiş, ayrıca rivâyetin Hz. Peygamber'in (sav) السفر قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ sözüne de muhâlif olduğunu söylemiştir.²⁵⁴ Elbâni rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.²⁵⁵

Hadis zayıftır.

4. Hafta: 27.03.1981.²⁵⁶

2.2.4. Nisan Ayında Yayımlanan Hutbeler.²⁵⁷

1. Hafta: 03.04.1981 - Kanser Hastalığı ve Korunma Çareleri

Hadis No: 72

نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ

"İki nimet vardır ki..."²⁵⁸

Hadis No: 73

يَا عِبَادَ اللَّهِ تَدَاوُوا

"Ey Allah'ın kulları tedavi olunuz..."²⁵⁹

2. Hafta: 10.04.1981 - Zamanın Kıymeti

Hadis No: 74

اِغْتَنِمْ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ

"Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin..."²⁶⁰

3. Hafta: 17.04.1981 - Regâip Kandilinin Işığında

Hadis No: 75

²⁵³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XIV, 507, H.no: 8945; Beyhakî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, VII, 102, H.no: 95; Abdürrezzak, *Musannef*, V, 168, H.no: 9269.

²⁵⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XIV, 507, H.no: 8945

²⁵⁵ Elbâni, *Daîfü'l-Câmiî's-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 471, H.no: 3210.

²⁵⁶ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

²⁵⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 258, s. 11.

²⁵⁸ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 9.

²⁵⁹ Bkz, 13.02.1981 tarihli hutbe, H.no: 62.

²⁶⁰ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ رَجَبٌ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ
وَيَبْغَنَا رَمَضَانَ

Enes b. Mâlik'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) Recep ayı girdiğinde şöyle dua ederdi; “Allah'ım, Recep ve Şaban'ı hakkımızda mübarek kıl ve bizi Ramazan'a ulaştır.”²⁶¹

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Taberânî hadisin Hz. Peygamber'den tek bir senedle rivâyet edildiğini ve râvi Zâide b. Ebi'r-Rükkâd'ın yalnız kaldığını söylemiştir.²⁶² Heysemî, Mecmau'z-Zevâid'de hadisi Bezzâr'ın rivâyet ettiğini, hadisin râvilerinden Zâide b. Ebi'r-Rükkâd hakkında Buhârî'nin “Münkerü'l-Hadis” dediğini söylemiştir.²⁶³ Elbânî rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.²⁶⁴

Sonuç itibariyle rivayet zayıftır.

Hafta: 24.04.1981 - Tehlike ve Kazadan Evvel Tedbir Dini ve Hayati Bir Vazifedir

Hadis No: 76

عَنْ أَنَسِ بْنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

Enes (ra)'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Sizden biriniz kendisi için sevdiğini mü'min kardeşi içinde sevmedikçe gerçek mü'min olamaz.”²⁶⁵

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 77

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا عَقْلَ كَالْتَدْبِيرِ

Ebû Zerr'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Tedbir gibi bir akıl yoktur.”²⁶⁶

Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis, “Tedbir gibi akıllılık yoktur.” Şeklinde verilmiş, hadisin kaynağı gösterilmemiştir. Şuayb el-Arnâvut rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiş, râvi Mâdî b. Muhammed'in zayıf, Ali b. Süleyman ve

²⁶¹ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, IV, 189, H.no: 3939.

²⁶² Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, IV, 189, H.no: 3939.

²⁶³ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, II, 375, H.no: 3006.

²⁶⁴ Elbânî, *Daîfü'l-Câmi's-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 637, H.no: 4395.

²⁶⁵ Buhârî, “İmân”, 7.

²⁶⁶ İbn Mâce, “Zühd”, 24.

Kâsım b. Muhammed'in meçhul olduklarını söylemiştir.²⁶⁷ Elbânî rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.²⁶⁸

Hadis zayıftır

2.2.5. Mayıs Ayında Yayımlanan Hutbeler.²⁶⁹

1. Hafta: 01.05.1981.²⁷⁰

2. Hafta: 08.05.1981.²⁷¹

3. Hafta: 15.05.1981.²⁷²

4. Hafta: 22.05.1981 - İstanbul'un Fethi

Hadis No: 78

لتفتحن القسطنطينية

“Kostantiniyye mutlaka fethedilecektir...”²⁷³

5. Hafta: 29.05.1981 - Mirac.²⁷⁴

2.2.6. Haziran Ayında Yayımlanan Hutbeler.²⁷⁵

1. Hafta: 05.06.1981- Okuma Yazma ve Bilgili Olmanın Dinimizdeki Önemi

Hadis No: 79

أطلبوا العلم ولو بالصين

“İlim Çin’de de olsa ara bul.”²⁷⁶

Hadis No: 80

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

“İlim tahsil etmek kadın erkek her müslümana farzdır.”²⁷⁷

Hadis No: 81

الْكَلِمَةُ الْحَكِيمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ

“Hikmetli söz, müminin yitiğidir...”²⁷⁸

²⁶⁷ İbn Mâce, *Sünen*, V, 300, H.no: 4218.

²⁶⁸ İbn Mâce, *Sünen*, II, 1410, H.no: 4218.

²⁶⁹ Diyanet Gazetesi, 15 Mayıs 1981, Sayı, 261, s. 10.

²⁷⁰ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

²⁷¹ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

²⁷² Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

²⁷³ Bkz, 23.05.1980 tarihli hutbe. H.no: 19.

²⁷⁴ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

²⁷⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı, 262, s. 10.

²⁷⁶ Bkz, 05.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 39.

²⁷⁷ Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 43.

Hadis No: 82

لَأَنْ أَجْلِسَ سَاعَةً فَأَتَفَقَّهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُحْيِيَ لَيْلَةً إِلَى الصَّبَاحِ

“İlim öğrenmek için bir saat oturmam, bana gece sabaha kadar ibadet etmemden daha hoştur.”²⁷⁹

Sihhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup, hadisin kaynağı, (*et-Tergib*, 1/102) şeklinde verilmiştir. Beyhaki, ravi Yezid b. İyâd’ın hadiste zayıf olduğuna hükmetmiştir.²⁸⁰ Elbâni, Dârekutnî’nin hadisi *إلى الغداة* lafzıyla rivâyet ettiğini ve râvi Yezid b. İyâd’ın hadiste zayıf olduğunu söylemiştir.²⁸¹ Heysemî, Yezid b. İyâd’ın “kezzâb” olduğuna hükmetmiştir.²⁸²

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 83

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَلِيلُ الْفَقْهِ خَيْرٌ مِنْ كَثِيرِ الْعِبَادَةِ

Abdullah b. Amr’dan merfu olarak rivâyet edildiğine göre o şöyle demiştir: **“Az ilim çok ibadetten hayırlıdır.”**²⁸³

Sihhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup, hadisin kaynağı, (*et-Tergib*, 1/93) şeklinde verilmiştir. Taberânî hadisi Recâ b. Hayve’den, İshak Ebû Abdurrahman dışında kimsenin rivâyet etmediğini söylemiş, Leys b. Sa’d’ın yalnız kaldığına hükmetmiştir.²⁸⁴ Elbânî rivayetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.²⁸⁵

Hadis zayıfır.

Hadis No: 84

عَنْ حُدَيْفَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضْلُ الْعِلْمِ خَيْرٌ مِنْ فَضْلِ الْعِبَادَةِ وَخَيْرٌ دِينَكُمْ الْوَرَعُ

Huzeyfe b. Yemân’dan rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“İlim ibadetten üstündür. Dinin düzeni ise haram ve haram şüphesinden uzak kalmaktır.”**²⁸⁶

²⁷⁸ Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 44.

²⁷⁹ Beyhaki, *Şuabu’l-İmân*, III, 231, H.no: 1584.

²⁸⁰ Beyhaki, *Şuabu’l-İmân*, III, 231, H.no: 1584.

²⁸¹ Elbâni, *Silsiletü Ehâdisi’-d-Daîfe ve’l-Mevdûa*, XIV, 967, H.no: 6166.

²⁸² Elbâni, *Silsiletü Ehâdisi’-i-Daîfe ve’l-Mevdûa*, XIV, 967, H.no: 6166.

²⁸³ Elbâni, *Silsilet’-d-Daîfe*, XI, 159, H.no: 5155.

²⁸⁴ Taberânî, *el-Mu’cemü’l-Evsat*, VIII, 301, H.no: 8698.

²⁸⁵ Elbâni, *Silsilet’-d-Daîfe*, XI, 159, H.no: 5155.

²⁸⁶ Taberânî, *el-Mu’cemü’l-Evsat*, 4-196, H.no: 3960.

Sihhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup, hadisin kaynağı (*Keşfü'l-Hafâ*, 2/65, (Hadis No: 1755); *el-Câmiü's-Sağîr*, (Hadis No: 5707); *Feyzü'l-Kadir*, 4/385) şeklinde verilmiştir. Taberânî, hadisi Âmeş'den sadece Abdullah b. Abdi'l-Kuddüs'ün rivâyet ettiğini söylemiştir.²⁸⁷ Heysemî, hadisi Taberânî ve Bezzâr'ın rivâyet ettiklerini, râvi Abdullah b. Abdi'l-Kuddüs'ü Buhârî ve İbn Hıbban'nın sika, İbn Maîn'in ise zayıf kabul ettiğini söylemiştir.²⁸⁸ Elbâni rivâyetin “Sahih Li Gayrihi” olduğuna hükmetmiş, Taberânî ve Bezzâr'ın hadisi hasen isnadla rivâyet ettiklerini söylemiştir.²⁸⁹ Taberânî *el-Mu'cemü'l-Evsat*'da hadisi rivâyet etmiş ve râvi Sevvâr b. Mus'ab'ın zayıf olduğuna hükmetmiştir.²⁹⁰

Bazı isnadlarındaki ravilerin kusurları yüzünden zayıf durumda olan hadis, başka isnadların desteğiyle hasen, hasen durumdaki sened de, başka isnadların desteğiyle sahih derecesine yükselebilmektedir. Bu tür hadislere “Sahih li-Gayrihi denilmektedir. Rivayet bu guruba giren bir hadistir.

Hadis No: 85

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا ذَرٍّ وَلَا أَنْ تَغْذُو فَتَعَلَّمَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ عَمِلَ بِهِ أَوْ لَمْ يُعْمَلْ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تُصَلِّيَ أَلْفَ رَكْعَةٍ

Ebu Zerr Gıfari'den (ra) rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Ey Ebâ Zerr! Sabahleyin evinden çıkıp mükellefin ameli ile ilgili olan veya olmayan ilimden bir babı öğrenmen bin rekât nafîle namazdan daha hayırlıdır.*”²⁹¹

Sihhat Durumu: Elbâni²⁹²ve Şuayb Arnavut²⁹³ rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmişlerdir. Muhammed Fuad Abdülbâki, Münzirî'nin rivayet hakkında hasen hükmüne vardığını söylemiştir.²⁹⁴

Hadis No: 86

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقِيهٌ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنَ أَلْفِ عَابِدٍ

²⁸⁷ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, IV,196, H.no: 3960.

²⁸⁸ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, I, 325, H.no: 478.

²⁸⁹ Elbâni, *Sahihu't-Terğîb ve't-Terhîb*, I, 16, H.no: 68.

²⁹⁰ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, I, 325, H.no: 480.

²⁹¹ İbn Mâce, “Sunne”, 16.

²⁹² Elbâni, *Daifü'l-Câmiü's-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 920, H.no:6373.

²⁹³ İbn Mâce, *Sünen*, I, 148, H.no: 219.

²⁹⁴ İbn Mâce, *Sünen*, I, 79, H.no: 219.

Abdullah İbn Abbas'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Bilerek bir işi yapan âlim bir kimseyi aldatmak, binlerce âbidi aldatmaktan şeytana daha zordur.”**²⁹⁵

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup hadisin kaynağı, (*et-Tergib*, 1/102; *Et-Tâc*, 1/64; *El-Câmiü's-Sağîr*, Hadis No: 5896; *Feyzü'l-Kadir*, 4/442) şeklinde gösterilmiştir. Tirmizî rivâyetin garip olduğunu hükmetmiş, rivâyeti bu şekliyle sadece Velid b. Müslim'in rivâyeti olarak bildiklerini söylemiştir.²⁹⁶ Elbânî rivâyetin mevzu olduğuna hükmetmiştir.²⁹⁷ Rivayet için Irâki de “zayıf” hükmü vermiştir.²⁹⁸ Sonuç itibariyle rivayetın zayıf olduğuna hükmetmek daha ihtiyatlı bir tutum olacaktır. Elbânî'nin rivayet hakkında verdiği “mevzu” hükmü Taberânî tarafından rivayet edilen ve senesinde Yezid b. İyâd'ın bulunduğu senedle ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Bütün senedler itibariyle rivayet zayıftır

Hadis No: 87

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِكُلِّ شَيْءٍ عِمَادٌ وَعِمَادُ هَذَا الدِّينِ الْفَقْهُ

Ebû Hureyre'den rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Her şeyin bir direği vardır, bu dinin direği de ilimdir.”**²⁹⁹

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup hadisin kaynağı (*et-Tergib*, 1/102; *Et-Tâc*, 1/64; *El-Câmiü's-Sağîr*, Hadis No: 5896; *Feyzü'l-Kadir*, 4/442) şeklinde verilmiştir. Heysemî, Taberânî'nin hadisi *el-Mucemü'l-Evsat*'ta rivayet ettiğini söylemiş ve râvi Yezid b. İyâd'ın kezzab olduğuna hükmetmiştir.³⁰⁰ Taberânî, hadisi Safvan b. Süleym'den Yezid b. İyâd dışında rivâyet eden kimsenin olmadığını söylemiştir.³⁰¹ Elbânî rivâyetin mevzu olduğuna hükmetmiştir.³⁰² Rivayet bir önceki hadisin ikinci cümlesidir.

Bu itibarla zayıf hükmü onun için de geçerlidir.

Hadis No: 88

²⁹⁵ Tirmizî, “İlim”, 19; İbn Mâce, “Sünnet”, 17.

²⁹⁶ Tirmizî, *Sünen*, IV, 345, H.no: 2681.

²⁹⁷ Tirmizî, *Sünen*, V, 48, H.no: 2681.

²⁹⁸ Irâki, *Tahrîcu Ehâdîsi'l-İhyâ*, s. 13.

²⁹⁹ Dârekutnî, *Sünen*, IV, 55, H.no: 3085.

³⁰⁰ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, I, 327, H.no: 487.

³⁰¹ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, VI, 194, H.no: 6166.

³⁰² Elbânî, *Silsiletü'd-Daîfe*, IX, 463, H.no: 4461.

عن ابن عمر لكل شيء طريق وطريق الجنة العلم

İbn Ömer'den rivâyet edilmiştir: **“Her şeyin bir yolu vardır. Cennetin yolu ise ilimdir.”**³⁰³

Sihhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup hadisin kaynağı (*El-Câmiü's-Sağîr*, Hadis No:7318; *Fezû'l-Kadir*, 5/286) şeklinde verilmiştir. Elbânî rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.³⁰⁴

Hadis zayıftır.

Hadis No: 89

عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ

Ebû Hazım şöyle demiştir: Bana Sehl ibn Sa'd (ra) şöyle haber verdi: Rasulullah (s.a.v.) Hayber gününde: **“Allah'a yemin ederim ki Allah'ın şenin irşadınla bir tek kişiyi hidâyete erdirmesi, senin için kırmızı develere sâhip olmandan daha hayırlıdır.”**³⁰⁵

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 90

عَنْ سَخْبِرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ كَانَ كَفَّارَةً لِمَا مَضَى

Sahbere (ra)'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Her kim dini ilim tahsili için yola koyulur ve tüm sebeplere sarılarak ilim öğrenirse bu yaptığı iş geçmiş günahlarına keffâret olur.”**³⁰⁶

Tahriç ve Sihhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup hadisin kaynağı, (Tirmizî, *El-Câmiü's-Sağîr*, Hadis No: 8837; *Fezû'l-Kadir*, 6/175) şeklinde verilmiştir. Tirmizî rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiş, hadisin ravilerinden Ebû Dâvud'un (Asıl ismi Nüfey' olup â'mâdır) zayıf görüldüğünü, Abdullah b. Sahbere ve babasının hadis alanında bilinmediğini söylemiştir.³⁰⁷ Elbânî rivâyetin mevzu olduğuna hükmetmiştir.³⁰⁸ Hüseyin Selim Esed, râvi Muhammed b.

³⁰³ Elbânî, *Daif'ü'l-Cemii's-Sağîr*, I, 682, H.no: 4728.

³⁰⁴ Elbânî, *Daif'ü'l-Cemii's-Sağîr*, I, 682, H.no: 4728.

³⁰⁵ Buhârî, “Megâzî”, 39, “Cihad”,143.

³⁰⁶ Tirmizî, “İlim”, 2.

³⁰⁷ Tirmizî, *Sünen*, IV, 326, H.no: 2648.

³⁰⁸ Tirmizî, *Sünen*, V, 29, H.no: 2648.

Humejd'in zayıf olması nedeniyle rivâyetin senedinin zayıf olduğuna hükmetmiştir.³⁰⁹

Hadisin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 91

عَنْ كَثِيرِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ قَالَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَطْلُبُ فِيهِ عِلْمًا سَلَكَ اللَّهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَتَّبِعُنَّ رِضًا لِيَطْلُبَ الْعِلْمَ وَإِنَّهُ لَيَسْتَعْفِرُ لِلْعَالِمِ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ حَتَّى الْوَيْتَانِ فِي الْمَاءِ وَفَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ عَلَى سَائِرِ الْكَوَاكِبِ إِنَّ الْعُلَمَاءَ هُمْ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ لَمْ يَرِثُوا دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا وَإِنَّمَا وَرِثُوا الْعِلْمَ فَمَنْ أَخَذَهُ فَمَنْ أَخَذَ بِحِظِّ وَافِرٍ

Kesir b. Kays'tan rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Kim ilim öğrenmek için yola çıkarsa, Allah onu cennete giden yola çıkartır. Melekler ilim tâlibini sevdikleri için kanatlarını (onun ayakları altına) sererler. Sudaki balıklar da dâhil göklerde ve yerde bulunan her şey onun için istiğfar eder. Âlimin abide üstünlüğü, ayın diğer yıldızlara olan üstünlüğüne benzer. Âlimler Peygamberlerin varisleridir. Peygamberler ne dinar bıraktılar, ne de dirhem. Geride bıraktıkları sadece ilimdir. Kim bu ilimden istifade ederse çok şanslı demektir.”*³¹⁰

Tahric ve Sıhhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup hadisin kaynağı, (Tirmizî, Ebu Davud, Et Tac 1/83) şeklinde verilmiştir. Rivâyetin senedinde ve diğer bütün rivayetlerinde Kesir b. Kays vardır. Tirmizî, rivâyeti sadece Âsım b. Reça b. Hayve'nin rivayeti olarak bildiklerini, senedinin muttasıl olmadığını, Mahmud b. Hıdaş'ın aynı senedle hadisi rivayet ettiğini, hadisin ayrıca “Âsım b. Reça b. Hayve'den, Velid b. Cemil'den, Kesir b. Kays'tan ve Ebu'd Derda'dan” da rivayet edildiğini söylemiş ve bu rivâyetin Mahmud b. Hıdaş'ın rivâyetine göre daha sahih olduğuna hükmetmiştir.³¹¹ Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin “hasen li-gayrihi” olduğuna hükmetmiştir.³¹² Hüseyin Selim Esed, rivâyetin

³⁰⁹ Dârimî, *Sünen*, I, 463, H.no: 580.

³¹⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXVI, 44, H.no: 21715; Tirmizî, “İlim”, 19;

³¹¹ Tirmizî, *Sünen*, V, 48, H.no: 2682.

³¹² Ebû Dâvûd, *Sünen*, V, 485, H.no: 3641.

isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.³¹³ Elbânî, rivayetin sahih olduğuna hükmetmiştir.³¹⁴

Farklı hükümler farklı senedlerle ilgilidir. Sonuç itibariyle hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 92

من أراد الدنيا فعليه بالعلم ومن أراد الآخرة فعليه بالعلم ومن ارادها معا فعليه بالعلم

*“Dünyayı isteyen ilme sarılsın, ahireti isteyen ilme sarılsın, hem dünyayı hem ahireti isteyen gene ilme sarılsın.”*³¹⁵

Sihhat Durumu: Hadis değil, ilk iki cümlesi İmam Şafii'nin sözü olarak nakledilmiştir.

2. Hafta: 12.06.1981 - Berat Kandili

Hadis No: 93

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَقُومُوا لَيْلَهَا وَصُومُوا يَوْمَهَا فَإِنَّ اللَّهَ يَنْزِلُ فِيهَا لِعُرُوبِ الشَّمْسِ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ أَلَا مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَعْفِرَ لَهُ أَلَا مُسْتَرْزِقٍ فَأَرْزُقَهُ أَلَا مُبْتَلَى فَأُعَافِيَهُ أَلَا كَذَا أَلَا كَذَا حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ

Ali bin Ebî Tâlib'den rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Şâban ayının onbeşinci gecesini olduğu zaman, gecesinde ibadete kalkın gündüzünde oruç tutun. Çünkü o gece güneş batınca Allah Teâlâ dünyaya en yakın göğe inerek fecir oluncaya kadar, “Benden mağfiret isteyen yok mu, onu bağışlayayım! Benden rızık isteyen yok mu, onu rızıklandırayım! Belaya duçar olan yok mu, ona afiyet vereyim! Şöyle olan yok mu? Böyle olan yok mu?”* buyurur.³¹⁶

Sihhat Durumu: Hutbe metninde hadis aynı ifadelerle geçmekte olup hadisin kaynağı, (İbn Mâce, Tac, C. 2, S. 93.) şeklinde verilmiştir. Şuayb el-Arnâvut, rivâyet hakkında “İsnâduhû talifün; (isnadı zarar görmüş hasarlı)” hükmüne varmış ve râvi İbn Ebî Sebre'nin (asıl adı Ebû Bekir b. Abdullah b. Muhammed el-Kuraşî'dir) hadis

³¹³ Dârimî, *Sünen*, I, 361, H.no: 354.

³¹⁴ Tirmizî, *Sünen*, V, 48, H.no: 2682.

³¹⁵ Nevevî, *Tehzîbü'l-Esmâ*, I, 78; Şirbînî, Şemsüddin Muhammed b. Ahmed el-Hatib, *es-Sirâcü'l-Münîr*, IV, 231.

³¹⁶ İbn Mâce, “İkâmetu's-Salavât”, 191.

uydurmakla suçlandığını söylemiştir.³¹⁷ Muhammed Fuad Abdülbâki, râvi İbn Yesrah'ın (Asıl adı Ebu Bekir b. Abdullah b. Muhammed b. Ebî Yesrah'tır) zayıf olması nedeniyle rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiş ve Ahmed b. Hanbel ile İbn Maîn'in onun hakkında "hadis uyduruyor" dediğini söylemiştir.³¹⁸ Elbâni, rivâyetin senedinin mevzu olduğuna hükmetmiştir.³¹⁹ Rivâyetin çok zayıf durumda olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 94

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَنْزِلُ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَغْفِرُ لَأَكْثَرِ مِنْ عَدَدِ شَعْرِ غَنَمٍ
كَلْبٍ

Hz Âişe (ra)'dan rivâyete göre, şöyle demiştir: *"Allah, Şaban ayının yarısında dünya semesine iner ve kelb kabilesinin koyunlarının kolları sayısından daha çok günahları veya günah işleyenleri bağışlar."*³²⁰ buyurdular.

Sihhat Durumu: Şuayb el-Arnaut, Haccâc nedeniyle rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.³²¹ Muhammed Fuad Abdülbâki şöyle demiştir: "Bu babda Ebu Bekir Sıddık'dan da hadis rivayet edilmiştir. Hz. Âişe'nin rivayet ettiği hadisi, bu şekliyle sadece Haccac b. Arteh'in rivayetinden biliyoruz. Muhammed'den hadisin zayıf olduğunu işittim. Yahya b. Ebî Kesir, Urve'den bu hadisi işitmemiştir. Haccac b. Ertat de, Yahya b. Ebi Kesir'den hadis işitmemiştir."³²² Elbânî rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.³²³

Rivâyetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 95

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ لَيَطَّلِعُ فِي لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَيَغْفِرُ
لِجَمِيعِ خَلْقِهِ إِلَّا لِمُشْرِكٍ أَوْ مُشَاهِدٍ

Ebû Musa el-Eş'ârî'den rivâyet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz Allah Teâlâ Şa'ban ayının onbeşinci gecesi (kullarına rahmetle) bakar*

³¹⁷ İbn Mâce, *Sünen*, II, 399, H.no: 1388.

³¹⁸ İbn Mâce, *Sünen*, I, 444, H.no: 1388.

³¹⁹ Elbâni, *Silsiletü'd-Datfe*, V, 154, H.no: 2132.

³²⁰ Tirmizî, "Savm", 39.

³²¹ İbn Mâce, *Sünen*, II, 400, H.no: 1389.

³²² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XLIII, 146, H.no: 26018; Tirmizî, *Sünen*, III, 107, H.no: 739

³²³ Tirmizî, *Sünen*, III, 107, H.no: 739.

*ve herkese mağfired eder. Yalnız Ona şirk koşana veya kindar kimseye mağfired etmez.*³²⁴

Sıhhat Durumu: Şuayb el-Arnaut rivâyetin şevahidiyle birlikte sahih olduğuna hükmetmiştir.³²⁵ Elbânî rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir.³²⁶

Hadis şahitleriyle birlikte sahihtir.

Hadis No: 96

عن أبي سعيد الخدري إن جبريل أتاني فقال هذه الليلة ليلة النصف من شعبان والله فيها عتقاء من النار بعدد شعور غنم كلب لا ينظر الله فيها إلى مشرك ولا إلى مشاحن ولا إلى قاطع رحم ولا إلى مسبل ولا إلى عاق والديه ولا مدمن خمر

Ebû Saîd el-Hudri'den rivâyet edildiğine göre Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Bu gece Şa'ban'ın onbeşinci gecesidir. Allahu Teâlâ bu gecede Benîkelp kabilesi koyunlarının tüyleri sayısı kadar kimseyi Cehennem'den âzâdeder. Fakat bu gecede kendisine şirk koşanların, müslümanlara karşı kin ve düşmanlık besleyenlerin, akrabaları ile münasebeti kesenlerin, hayat ve ihtişamlarına mağrur olanların, ana ve babalarına isyan edenlerin ve içki içenlerin yüzüne bakmaz.”*³²⁷

Sıhhat Durumu: Elbânî rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.³²⁸ Abdülali Abdülhamid, rivâyetin başka tariklerinin olduğunu söylemiş ancak buradaki isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.³²⁹ Beyhaki rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.³³⁰

Rivayet zayıftır.

3. Hafta:19.06.1981 - İslam'da Orucun Hikmet ve Fazileti

Hadis No: 97

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزَى بِهِ يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَأَكْلَهُ وَشُرْبَهُ مِنْ أَجْلِي وَالصَّوْمُ جُنَّةٌ وَلِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ فَرْحَةٌ حِينَ يُفْطِرُ وَفَرْحَةٌ حِينَ يَلْقَى رَبَّهُ وَلِخُلُوفٍ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمَسْكِ

³²⁴ İbn Mâce, “İkâmetu's-Salavât”, 191.

³²⁵ İbn Hibbân, *Sahih*, XII, 481, H.no: 5665.

³²⁶ İbn Mâce, *Sünen*, I, 445, H.no: 1390.

³²⁷ Beyhakî, *Şuabu'l-İmân*, III, 383, H.no: 3837.

³²⁸ Elbânî, *Daîfü't-Terğîb ve't-Terhîb*, II, 78, H.no: 1501.

³²⁹ Beyhakî, *Şuabu'l-İmân*, V, 363, H.no: 364.

³³⁰ Beyhakî, *Şuabu'l-İmân*, III, 383, H.no: 3837.

Ebu Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Azîz ve Celîl olan Allah şöyle buyurur: Oruç benim içindir. Onun mükâfatını ancak ben veririm. Oruçlu kişi şehvetini, yemesini, içmesini benim için terk eder. Oruç bir kalkandır. Oruçlu için iki sevinç vardır: Biri iftar ederken ki sevinç, biri de (kıyamet günü) Rabb'ine kavuşurken ki sevinç. Yemin olsun ki, oruçlu ağzın açlık kokusu Allah katında misk kokusundan daha temizdir.”*³³¹

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 98

صوموا تصحوا

*“Oruç tutunuz, sıhhat bulursunuz.”*³³²

Hadis No: 99

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ

Ebû Hureyre'den (ra) şöyle demiştir: Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Her kim yalan söylemeyi ve yalanla amel etmeyi bırakmazsa, o kimsenin yemesini içmesini bırakmasına Allah için hiçbir ihtiyâç yoktur.”*³³³

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 100

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الصِّيَامُ جُنَّةٌ فَلَا يَرُفُثُ وَلَا يَجْهَلُ وَإِنْ أَمْرٌ قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ مَرَّتَيْنِ

Ebu Hureyre (ra)'dan rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Oruç bir kalkandır. Oruçlu, saygısızlık yapmasın, kötü konuşmasın. Eğer biri kendisiyle dövüşmeye veya sövüşmeye kalkışırsa, iki defa, 'Ben oruçluyum.' Desin.”*³³⁴

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 101

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

³³¹ Buhârî, “Tevhid”, 35; Nesâî, “Sıyâm”, 42; İbn Mâce, “Sıyâm”, 1; Muvatta’, “Sıyâm”, 22.

³³² Bkz, 13.02.1981 tarihli hutbe, H.no: 60.

³³³ Buhârî, “Savm”, 8; Tirmizî, “Savm”, 16.

³³⁴ Buhârî, “Savm”, 2.

*“İnanarak ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”*³³⁵

4. Hafta: 26.06.1981 - Aklın Nuru Dindir.³³⁶

2.2.7. Temmuz Ayında Yayımlanan Hutbeler³³⁷

1. Hafta: 03.07.1981 - İktisat ve Tasarrufun Faydaları

Hadis No: 102

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ تَيَّبَ عَلَيْهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَنْخَلَعُ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ

Kâ'b b. Mâlik tevbesi kabul edildikten sonra Kutlu Nebî'ye gelip, “Allah Teâlâ'nın tevbemi kabul etmesine karşılık bütün malımı Allah ve Resûlü'ne hibe etmek istiyorum.” deyince Kutlu Nebî, *“Hayır, malının bir kısmını kendine bırakman daha hayırlıdır.”*³³⁸ Buyurdu.

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 103

عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ خَبٌّ وَلَا بَخِيلٌ وَلَا مَنَّانٌ وَلَا سَيِّئُ الْمَلَكَةِ

Hz. Ebu Bekir'den rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Müsrifler, cimriler, yaptığı iyiliği başa kakanlar ve kötü tabiatlı kişiler cennete giremezler.”*³³⁹

Sıhhat Durumu: Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiş, Tirmizî ve Mervezi'nin de hadisi rivâyet ettiklerini, Tirmizî'nin rivâyet için “garip” dediğini söylemiştir.³⁴⁰ Hüseyin Selim Esed, rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.³⁴¹

Hadisin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 104

³³⁵ Buhârî, Savm”, 6; Ebû Dâvûd, “Şehru Ramazan”, 1; Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

³³⁶ Hutbede hadis yer almamıştır.

³³⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 264 (9).

³³⁸ Buhârî, “Vesâyâ”, 16.

³³⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 209, H.no: 32.

³⁴⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 209, H.no: 32.

³⁴¹ Ebû Yâ'lâ, *Müsned*, I, 95, H.no: 95.

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ ذَكَرَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا عِنْدَهُ الدُّنْيَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَا تَسْمَعُونَ أَلَا تَسْمَعُونَ إِنَّ الْبِدَاةَ مِنَ الْإِيمَانِ إِنَّ الْبِدَاةَ مِنَ الْإِيمَانِ يَعْنِي التَّقْوَى

Ebû Umâme'nin (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir. Bir gün sahâbîler Rasulullah'ın yanında dünyayı andılar. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v.): **“Duyunuz duyunuz, şüphesiz bezâze imândandır, şüphesiz bezâze imandandır” buyurdu. Râvî: “Bezâze; sadelik.” der.**”³⁴²

Sihhat Durumu: Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir.³⁴³
Elbânî rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiştir.³⁴⁴

Rivâyetin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 105

عَنْ سَفِينَةَ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّهُ لَيْسَ لِي أَوْ لِنَبِيِّ أَنْ يَدْخُلَ بَيْتًا مُرَوِّفًا

Sefîne Ebû Abdurrahman'dan rivayet olduğuna göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Benim için yahut da herhangi bir peygamber için nakışlarla süslü bir eve girmek yoktur.”**³⁴⁵

Sihhat Durumu: Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir.³⁴⁶
Elbânî rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir.³⁴⁷

Rivâyetin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

2. Hafta: 10.07.1981 - Kadir Gecesi

Hadis No: 106

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

Hz Âişe (ra) 'dan rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Kadir gecesini Ramazan'ın son on gecesinde arayın.”**³⁴⁸

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 107

³⁴² Ebû Dâvûd, “Tereccul”, 1.

³⁴³ Ebu Davud, *Sünen*, VI, 238, H.no: 4161.

³⁴⁴ Ebu Davud, *Sünen*, IV, 75, H.no: 4161.

³⁴⁵ Ebû Dâvûd, “Eti'me”, 8; İbn Mâce, “Et'ime”, 56.

³⁴⁶ Ebu Davud, *Sünen*, V, 582, H.no: 3755.

³⁴⁷ Ebu Davud, *Sünen*, III, 402, H.no: 3757.

³⁴⁸ Müslim, “Sıyâm”, 219.

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ كَرِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي

“Allah’ım sen affedicisin, ikram sahibisin affetmeyi seversin beni de affet.”³⁴⁹

3. Hafta: 17.07.1981- Ramazan Bayramı

Hadis No: 108

أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهُ وَإِنْ قَلَّ

“Allah katında amellerin en sevimsi az da olsa devamlı olanıdır.”³⁵⁰

4. Hafta: 24.07.1981 - Peygamberimizin Örnek Ahlakı

Hadis No: 109

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُكُمْ إِسْلَامًا أَحْسَنُكُمْ أَخْلَاقًا إِذَا فَقَّهُوا
Ebu Hureyre (ra)'dan rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “İslâm bakımından sizin en hayırlınız, bilgili oldukları takdirde, ahlâk yönünden en güzel olanlarınızdır.”³⁵¹

Sihhat Durumu: Elbâni³⁵²ve Şuayb Arnavut³⁵³ rivayetin sahih olduğuna hükmetmişlerdir.

Rivayet sahihtir.

Hadis No: 110

إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ

“Ben, güzel ahlâkı tamamlamak (uygulamak) için gönderildim.”³⁵⁴

Hadis No: 111

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا ضَلَّ مَنْ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ الشَّرِيفُ تَرَكَوهُ وَإِذَا سَرَقَ الضَّعِيفُ فِيهِمْ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ وَآيَمُ اللَّهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعَهُ مُحَمَّدٌ يَدَهَا

Hz Âişe'nin naklettiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Ey insanlar! Sizden önceki milletler ancak şu sebepten dolayı sapmışlardır. Onlar ileri gelenlerden biri hırsızlık yaptığında ceza vermezler, güçsüz biri hırsızlık

³⁴⁹ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 34.

³⁵⁰ Bkz, 08.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 35.

³⁵¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVI, 94, H.no: 10066; Bkz, 24.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 108.

³⁵² Elbâni, *Edebü'l-Müfred*, I, 107, H.no: 285.

³⁵³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVI, 94, H.no: 10066.

³⁵⁴ Bkz, 17.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 47.

yaptığında ise ona ceza uygularlardı. Allah'a yemin ediyorum ki, eğer Muhammed'in kızı Fâtıma çalmış olsaydı, muhakkak onun elini de keserdim!”³⁵⁵

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 112

حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ شَقِيبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْنَا بِالصِّدْقِ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صَدِيقًا وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَابًا

Bize A'meş, Şakik'den, o da Abdullah'dan naklen rivayet etti. Şöyle demiş: Rasulullah (s.a.v.): **“Doğruluğu iltizam edin! Çünkü doğruluk hayra götürür. Hayır, da cennete götürür. Kişi doğru söyleyip, doğruluğu araştıra araştıra nihayet Allah indinde doğrucu yazılır. Yalandan sakının! Çünkü yalan sapıklığa götürür. Şüphesiz sapıklık da cehenneme götürür. Kişi yalan söyleyip, yalanı araştıra araştıra nihayet Allah indinde yalancı yazılır.”** buyurdular.³⁵⁶

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 113

عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ أَتَانِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَبَشَّرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ

Ma'ruf b. Süveyd, Ebu Zerr'den Hz Peygamber'in (s.a.v.) şöyle söylediğini haber vermiştir: **“O, Cibril idi! Bana geldi de: (Ümmetinden her kim Allah'a şirk koşmayarak ölürse cennete girecektir.) dedi.” Ben “Zina etse de, hırsızlık yapsa da mı?” dedim. “Evet, zina etse de, hırsızlık yapsa da.”** buyurdular.³⁵⁷

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 114

نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ

“İki nimet vardır ki...”³⁵⁸

2.2.8. Ağustos Ayında Yayımlanan Hutbeler.³⁵⁹

³⁵⁵ Müslim, “Hudud”, 8; Tirmizî, “Hudud”, 6.

³⁵⁶ Müslim, “Birr ve Sıla”, 105.

³⁵⁷ Müslim, “İmân”, 153.

³⁵⁸ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 9.

1. Hafta: 07.08.1981 - 30 Ağustos'ta Destanlaşanlar.³⁶⁰

Hadis No: 115

عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

Ebû Mûsa el-Eş'âri'den rivâyete göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Allah'ın sözü ve dini üstün olsun diye savaşan kimse, Allah yolunda savaşmış olur.”*³⁶¹

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 116

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ غَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَيْسَ مِنَ اللَّهْوِ إِلَّا ثَلَاثٌ تَأْدِيبُ الرَّجُلِ فَرَسَهُ وَمَلَاعِبَتُهُ أَهْلَهُ وَرَمْيُهُ بِقَوْسِهِ وَنَبْلِهِ

Ukbe b. Âmir'in işittiğine göre, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Ancak üç çeşit eğlence vardır: Kişinin atını eğitmesi, eşi ile hoş vakit geçirmesi, yayı ve oku ile atış yapması.”*³⁶²

Sihhat Durumu: Elbânî rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.³⁶³ Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiş râvi Halid b. Zeyd'in tanınmayan bir ravi olması nedeniyle isnadının zayıf olduğunu söylemiştir.³⁶⁴

Rivayet zayıftır.

Hadis No: 117

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا سَبَقَ إِلَّا فِي نَصْلِ أَوْ حَافِرٍ أَوْ خُفٍّ

Ebu Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Yarış ancak ok atmada ya da at veya deve koşturmada yapılır.”*³⁶⁵

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir.³⁶⁶ Elbânî, rivâyetin sahih olduğun bildirmiştir.³⁶⁷ Şuayb el-Arnâvut da rivâyetin isnadının sahih olduğu kanaatindedir.³⁶⁸

³⁵⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 266/267, s.5.

³⁶⁰ Bu hutbe “30 Ağustos” konulu hutbe yarışmasında birinci seçilmiştir.

³⁶¹ Buhârî, “İlim”, 45; Müslim, “İmâre”, 149.

³⁶² Ebû Dâvûd, “Cihâd”, 23.

³⁶³ Ebu Davud, *Sünen*, II, 320, H.no: 2515.

³⁶⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 167, H.no: 2513.

³⁶⁵ Nesâî, “Hayl ve sebk ve ramy”, 14.

³⁶⁶ Tirmizî, *Sünen*, IV, 205, H.no: 1700.

Hadis sahihtir.

Hadis No: 118

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُدْخِلُ ثَلَاثَةَ نَفَرٍ الْجَنَّةَ بِالسَّهْمِ الْوَاحِدِ صَانِعَهُ يَحْتَسِبُ فِي صُنْعِهِ الْخَيْرَ وَالرَّامِيَ بِهِ وَمَنْبِلُهُ

Ukbe b. Âmir'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Yüce Allah bir ok vasıtasıyla şu üç kişiyi cennete koyar: Sadece hayır gözeterek onu yapan, onu düşmana atan ve okun ucundaki sivri demiri yapan.”*³⁶⁹

Sihhat Durumu: Elbânî rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.³⁷⁰

Hadis No: 119

عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَدْ غَزَا وَمَنْ خَلَّفَهُ فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا

Zeyd b. Hâlid el-Cühenî'den nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Her kim Allah yolunda savaşıyor bir askeri (savaş için) donatırsa kendisi de savaşmış gibi olur. Kim de Allah yolunda savaşa çıkan gazinin arkasından ailesine iyi bir şekilde göz kulak olursa o da savaşmış gibi olur.”*³⁷¹

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 120

قَالَ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ وَرَبَمَا قَالَ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ وَمَنْ مَاتَ فِيهِ وَقِيَ فِتْنَةَ الْقَبْرِ وَنَمِيَ لَهُ عَمَلُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

Selman dedi ki: Rasulullah (sav)'den işittim şöyle diyordu: *“Allah yolunda bir gün nöbet tutmak geceleri namazla geçirilen bir aylık oruçtan daha hayırlı ve sevaplı bir iştir. Ve her kim böyle bir görevi yaparken ölürse kabir azabından korunur ve onun işlediği hayırlı işler kıyamete kadar artırılarak büyütülür gider.”*³⁷²

Sihhat Durumu: Tirmizî rivâyetin hasen.³⁷³ Elbânî de sahih olduğuna hükmetmiştir.³⁷⁴

³⁶⁷ Nesâî, *Sünen*, VI, 226, H.no: 3585.

³⁶⁸ İbn Hıbbân, *Sahih*, X, 544, H.no: 4690.

³⁶⁹ Nesâî, “Cihâd”, 26.

³⁷⁰ Nesâî, *Sünen*, VI, 28, H.no: 3146

³⁷¹ Buhârî, “Cihâd”, 38; Müslim, “İmâre”, 135;

³⁷² Tirmizî, “Fedailü'l-Cihad”, 26.

³⁷³ Tirmizî, *Sünen*, IV, 188, H.no: 1665.

Rivayetinin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 121

عَنْ سَالِمِ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ مَعْمَرٍ وَكَانَ كَاتِبًا لَهُ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ جِئْنَا خَرَجَ إِلَى الْخَزْرَوِيِّ أَنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ فِيهَا الْعَدُوَّ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَسَلُّوْا اللَّهَ تَعَالَى الْعَافِيَةَ فَإِذَا لَقَيْتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَمَجْرِي السَّحَابِ وَهَازِمَ الْأَحْزَابِ اهْزِمْهُمْ وَأَنْصُرْنَا عَلَيْهِمْ

Ömer b. Ubeydullah'ın azatlı kölesi ve kâtibi olan Salim Ebu'n-Nadr'dan; demiştir ki: Ömer b. Ubeydullah, Harûrîler üzerine yürüdüğü vakit, Abdullah b. Ebi Evfa ona bir mektup yazıp Rasulullah (sav)'ın düşmanla karşılaştığı bazı günlerinde (askerlere); *“Ey insanlar, düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyiniz, Allah'dan sağlık isteyiniz. Eğer onlarla karşılaşırsanız sabrediniz ve cennetin, kılıçların gölgesi altında olduğunu biliniz.”* diye konuşma yaptığını, sonra da; *“Ey (peygamberlerine) kitap indiren bulutları hareket ettiren (kâfir) cemâatleri bozguna uğratan Allah'ım. Onları perişan et ve onlara karşı bize yardım et.”*³⁷⁵ diye dua ettiğini bildirdi.

Sihhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 14.08.1981.³⁷⁶

3. Hafta: 21.08.1981.³⁷⁷

4. Hafta: 28.08.1981.³⁷⁸

2.2.9. Eylül Ayında Yayımlanan Hutbeler.³⁷⁹

1. Hafta: 04.09.1981 - Üretimi Artırmak Lüks ve İsraftan Kaçınmak

Hadis No: 122

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ
Ebu Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Kuvvetli mümin zayıf müminden daha hayırlı ve Allah'a daha sevimlidir.”*³⁸⁰

Sihhat Durumu: Sahih

³⁷⁴ Tirmizî, *Sünen*, IV, 188, H.no: 1665.

³⁷⁵ Buhârî, “Cihad”, 112; Müslim, “Cihad ve Siyer”, 20; Ebû Dâvûd, “Cihad”, 89.

³⁷⁶ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

³⁷⁷ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

³⁷⁸ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

³⁷⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 268-269, s. 22.

³⁸⁰ Müslim, “Kader”, 34.

2. Hafta: 11.09.1981 - İslam'da Çevre Sağlığı ve Temizliği

Hadis No: 123

بني الدين على النظافة

“*Din temizlik üzerine bina edilmiştir.*”³⁸¹

Sihhat Durumu: Irâkî rivâyetin aslının olmadığına hükmetmiştir.³⁸²

Hadis No: 124

من أكل ثوما أو بصلا

“*Her kim sarımsak veya soğan yemişse...*”³⁸³

3. Hafta: 18.11.1981 - Misyonerlik Faaliyetleri Karşısında

Hadis No: 125

كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَلَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ

“*Her çocuk ancak fitrat üzere dünyâya getirilir. Bundan sonra anası babası (Yâhûdî ise) onu Yahûdî yaparlar, (Nasrânî ise) onu Nasrânî yaparlar, (Mecûsî ise) onu Mecûsî yaparlar.*”³⁸⁴

Hadis No: 126

أَبُو أَمَامَةَ الْبَاهِلِيُّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اقْرَأُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ

Ebû Ümâmete'l-Bâhilî rivayet etti. Dedi ki: Rasulullah (sav)'i “*Kur'ân-ı okuyun! Çünkü Kur'ân, onu okuyanlara kıyamet günü şefaatçi olarak gelecektir.*”³⁸⁵

Sihhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 25.11.1981 – Kurban

Hadis No: 127

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحَّ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَصَلَانَا

Ebu Hüreyre (ra)'nın naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “*Malî kudreti olduğu halde kurban kesmeyenler bizim namazgâhımıza yaklaşmasın.*”³⁸⁶

³⁸¹ Irâkî, *Tahrîcü Ehâdîsi'l-İhyâ*, I, 124, H.no: 124.

³⁸² Irâkî, *el-Muğnî*, I, 49.

³⁸³ Bkz, 03.04.1980 tarihli hutbe. H.no: 15.

³⁸⁴ Buhârî, “Cenaiz”, 79; Müslim, “Kader”, 23; Bkz, 18.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 31.

³⁸⁵ Müslim, “Salâtü'l Müsâfirîn ve Kasruhâ”, 252.

³⁸⁶ İbn Mâce, “Edâhî”, 2.

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Şuayb el-Arnâvut, râvi Abdullah b. Ayyâş'ın zayıf olduğunu, kendisine sadece mutâbiât ve şevâhid'lerde îtibâr edildiğini söylemiş bu nedenle rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.³⁸⁷ Elbâni de rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir.³⁸⁸ Muhammed Fuâd Abdülbâki ise râvi Abdullah b. Ayyâş hakkında Ebû Dâvûd ve Nesâî'nin “zayıf”, Ebû Hâtim'in “sadûk”, İbn Yunus'un da “münkerü'l-hadis” dediğini söylemiştir.³⁸⁹

Bütün senetleri değerlendirildiğinde hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

2.2.10. Ekim Ayında Yayımlanan Hutbeler.³⁹⁰

1. Hafta: 02.10.1981 - Fakiri Gücsüzü ve Sakatı Korumak

Hadis No: 128

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

“Sizden biriniz kendisi için sevdiğini mü'min kardeşi içinde sevmedikçe gerçek mü'min olamaz.”³⁹¹

Hadis No: 129

تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحِمِهِمْ وَتَوَادِهِمْ وَتَعَاطِفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى عَضُوًا تَدَاعَىٰ لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ بِالسَّهْرِ وَالْحَمَىٰ

“Bütün mü'minleri birbirlerine merhamette, mahabbette, lütüfta ve yardımlaşma hususlarında sanki bir vücut misâli görürsün. Vücutun bir organı hastalanınca, vücutun diğer kısımları birbirlerini hasta organın elemine uykusuzlukla harekete ortak olmaya çağırırlar.”³⁹²

2. Hafta: 09.10.1981 - Bidatlara Karşı Uyanık Olalım

Hadis No: 130

عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَحَدَّثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ

³⁸⁷ İbn Mâce, *Sünen*, IV, 302, H.no: 3123.

³⁸⁸ İbn Mâce, *Sünen*, II, 1044, H.no: 3123.

³⁸⁹ İbn Mâce, *Sünen*, II, 1044, H.no: 3123.

³⁹⁰ Diyanet Gazetesi, Sayı: 270-271, s. 10.

³⁹¹ Bkz, 24.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 76.

³⁹² Buhârî, “Edeb”, 27; Bkz, 18.01.1980, H.no: 1.

Hz Aişe (ra)'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) buyurdular ki; **“Kim bu dinden olmayan bir şeyi onda ihdas ederse, onun icat ettiği şey merdud ve batıldır.”**³⁹³

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 131

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَصْدَقَ الْحَدِيثَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَحْسَنَ الْهُدَى هَدَى مُحَمَّدٍ وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا وَكُلَّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ

Câbir b. Abdullah (ra)'tan rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Sözlerin en doğrusu Allah'ın Kitab'ıdır. Yolların en güzeli Muhammed'in yoludur. Yapılan işlerin en şerlisi sonradan uydurulup ortaya çıkarılanlardır. Her sonradan uydurulan şey ise bidattir. Her bidatte sapıklıktır.”**³⁹⁴

Sıhhat Durumu: Elbânî, rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiştir.³⁹⁵

3. Hafta: 16.10.1981 - Dünya Gıda günü ve İslamiyet'in Ölçülü Yaşamaya Verdiği Önem.³⁹⁶

4. Hafta: 23.10.1981 - Hicret ve Önemi.³⁹⁷

2.2.11. Kasım Ayında Yayımlanan Hutbeler.³⁹⁸

1. Hafta: 06.11.1981 - Sevgili Peygamberimizin Bir Hutbesi

Hadis No: 132

عَنْ حَكِيمِ بْنِ جَرَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَلَيْدُ الْعُلَيَّا خَيْرٌ مِنَ أَلَيْدِ السُّفْلَى

Hakîm b. Hizâm'ın rivayet ettiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Veren el alan elden üstündür.”**³⁹⁹

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 13.11.1981 - Namaz

Hadis No: 133

³⁹³ Buhârî, “Sulh”, 5; Müslim, “Akdiye”, 17.

³⁹⁴ Nesâî, “Salâtu'l-İdeyn”, 22.

³⁹⁵ Nesâî, *Sünen*, III, 188, H.no: 1578.

³⁹⁶ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

³⁹⁷ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

³⁹⁸ Diyanet Gazetesi, Sayı: 272-273, s. 14.

³⁹⁹ Buhârî, “Zekât”, 18; Tirmizî, “Zühd”, 32.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَيِّْ الْإِسْلَامِ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامُ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَصَوْمُ رَمَضَانَ وَحَجُّ الْبَيْتِ

İbn Ömer (ra)'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“İslam beş esas üzerine kurulmuştur. Allah’tan başka ilah olmadığına Muhammed’in, Allah’ın kulu ve elçisi olduğuna şehâdet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, Ramazan orucu tutmak ve Kâbe’yi hacetmek.”**⁴⁰⁰

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 134

عن عمر قال جاء رجل فقال يا رسول الله أي شيء أحب عند الله في الإسلام قال الصلاة لوقتها و من ترك الصلاة فلا دين له و الصلاة عماد الدين

Hiz. Ömer'den rivâyet edilmiştir. Bir adam Hiz Peygamber'e gelerek: **“Ey Allah’ın Rasulü, İslam’da Allah katında en sevimli olan şey nedir? Diye sordu. Hiz Peygamber: “Vaktinde kılınan namazdır. Namazı terkedenin dini yoktur. Namaz dinin direğidir.”** buyurdu.⁴⁰¹

Sıhhat Durumu: Suyûtî,⁴⁰² Beyhaki, Sehavî⁴⁰³ ve Elbânî, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmişlerdir.⁴⁰⁴

Rivayet zayıftır.

Hadis No: 135

إِنَّ أَبَا قَتَادَةَ بْنَ رُبَيْعٍ أَخْبَرَهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى إِنِّي فَرَضْتُ عَلَى أُمَّتِكَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ وَعَهْدْتُ عِنْدِي عَهْدًا أَنَّهُ مَنْ جَاءَ يُحَافِظُ عَلَيْهِنَّ لَوْ قَتَلَتْهُ الْجَنَّةُ وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهِنَّ فَلَا عَهْدَ لَهُ عِنْدِي

Ebû Katâde b.Rib’î (veya Rab’î) (ra) “Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu” dediğini haber vermiştir: **“Allah Teâla şöyle buyurmuştur: “Ben ümmetin üzerine beş (vakit) namazı farz kıldım ve onları tam vakitlerinde kılarak geleni, cennete koyacağıma katımda ahdettim. Ama kim o namazlara devam etmezse benim katımda onun için herhangi bir ahd yoktur.”**⁴⁰⁵

⁴⁰⁰ Buhârî, “İman”, 2.

⁴⁰¹ Beyhakî, *Şuabü’l-îmân*, IV, 300, H.no: 2550.

⁴⁰² Süyûtî, *el-Câmiu’s-Sagîr*, II, 120, H.no: 5185.

⁴⁰³ El-Fettenî, *Tezkiratü’l-Mevdûât*, s. 38

⁴⁰⁴ Elbânî, *Silsilet’-d-Daîfe*, VIII, 307, H.no: 3805.

⁴⁰⁵ Ebû Dâvûd, “Salât”, 9; Nesâî, “Salât”, 6.

Sihhat Durumu: Elbânî, rivayetin hasen olduğuna hükmetmiş, isnadının ise zayıf olduğunu söylemiştir. Nedeni de ravi Dubâre b. Abdullah b. Ebî Süleyk el-Elhênî'dir. Zehebi onun hakkında, "Fîhi Leyyinün" derken İbn Hacer, "Meçhul" demiştir.⁴⁰⁶ Şuayb el-Arnaut, ravi Bakiyye b. el-Velid'in zayıf olması ve Dubâre b. Abdullah b. ebi's-Süleyk'in tanınmayan bir kişi olması nedeniyle rivayetin isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.⁴⁰⁷

Hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 136

فَقَالَ عُمَرُ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَمَّا صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي بَيْتِهِ فَنُورٌ فَتُورُوا بِيُوتِكُمْ

Ömer dedi ki: Rasulullah (sav)'e adamın kendi evinde (nafile) namaz kılmasının hükmünü sordum. Buyurdu ki: **"Adamın (nafile) namazı kendi evinde kılmasına gelince; bu bir nurdur. Artık evlerinizi nurlandırınız."**⁴⁰⁸

Tahriç ve Sihhat Durumu: Elbânî rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁴⁰⁹ Şuayb el-Arnaut, inkitâ nedeniyle rivâyetin isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.⁴¹⁰

Hadis No: 137

عن أبي سعيد الخدري عن النبي صلى الله عليه وسلم قال علم الإيمان الصلاة

Ebû Said el-Hudri'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **"İmânın alameti namazdır."**⁴¹¹

Tahriç ve Sihhat Durumu: Suyûtî⁴¹² ve Elbânî, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmişlerdir.⁴¹³

Hadis No: 138

مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سِنِينَ

"Çocuklarınıza, yedi yaşına geldiklerinde namaz kılmalarını emrediniz..."⁴¹⁴

3. Hafta: 20.11.1981 - Kul Olmak

⁴⁰⁶ Ebu Davud, Sünen, I, 170, H.no: 430.

⁴⁰⁷ İbn Mâce, Sünen, II, 410, H.no: 1403.

⁴⁰⁸ İbn Mâce, "İkâmetu's-Salavât", 186.

⁴⁰⁹ İbn Mâce, Sünen, I, 437, H.no: 1375.

⁴¹⁰ İbn Mâce, Sünen, II, 389, H.no: 1375.

⁴¹¹ Kudâi, Müsnedü 'ş-Şihâb, I, 131, H.no: 165.

⁴¹² Suyûtî, Câmiü 's-Sağîr, II, 95, H.no: 5472.

⁴¹³ Elbânî, Daîfü 'l- Câmiü 's-Sağîr ve Ziyâdetih, I, 545, H.no: 3723.

⁴¹⁴ Ebû Dâvûd, "Salat", 26; Bkz, 18.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 30.

Hadis No: 139

عَنْ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا سَجَدَ الْعَبْدُ سَجْدًا مَعَهُ سَبْعَةٌ أَرَابٍ
وَجْهَهُ وَكَفَّاهُ وَرُكْبَتَاهُ وَقَدَمَاهُ

el-Abbâs b. Abdilmuttalib 'den; Rasulullah (sav)'ı şöyle buyururken işittiği rivayet olunmuştur: **“Kul secde ettiği zaman yedi organı da onunla beraber secde eder; yüzü, elleri, dizleri ve ayakları.”**⁴¹⁵

Sihhat Durumu: Elbânî, rivâyetin isnadının Buhârî ve Müslim'in şartına göre sahih olduğunu söylerken⁴¹⁶ Hüseyin Selim Esed, rivâyetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiştir.⁴¹⁷

Sonuç itibariyle hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 140

عَنْ عَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ ذَاقَ طَعْمَ الْإِيمَانِ مَنْ رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا
وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا رَسُولًا

Abbâs b. Abdülmuttalîb'den rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Rabb olarak Allah'a, din olarak İslam'a, Peygamber olarak da Muhammed'e râzı olan îmanı tatmıştır.”**⁴¹⁸

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 141

عَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ قَالَ مَنْ طَالَ عُمُرُهُ وَحَسُنَ عَمَلُهُ قَالَ فَأَيُّ النَّاسِ شَرٌّ
قَالَ مَنْ طَالَ عُمُرُهُ وَسَاءَ عَمَلُهُ

Ebû Bekre (ra)'den rivâyete göre, bir adam “Ey Allah'ın Rasûlü! dedi. İnsanların en hayırlısı kimdir? **“Buyurdular ki: Ömrü uzun olup ameli güzel olandır. Yine sordu: İnsanların en kötüsü hangisidir? Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: Ömrü uzun ve ameli kötü olan kimsedir.”**⁴¹⁹

Sihhat Durumu: Tirmizî rivâyetin hasen garip olduğunu söylerken⁴²⁰ Hüseyin Selim Esed rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁴²¹

⁴¹⁵ Ebû Dâvûd, “Salat”, 150, 151; Nesâî, “Tatbik”, 46

⁴¹⁶ Elbânî, *Sahîhu Ebî Dâvud*, IV,44, H.no: 830.

⁴¹⁷ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, XII, 51, H.no: 6693.

⁴¹⁸ Müslim, “Îmân”, 56; Tirmizî, “Îmân”, 10.

⁴¹⁹ Tirmizî, “Zühhd”, 21; Dârimî, “Rikak”, 30.

⁴²⁰ Tirmizî, *Sünen*, IV, 144, H.no: 2330.

⁴²¹ Dârimî, *Sünen*, II, 398, H.no: 2742.

Sonuç itibariyle hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

4. Hafta: 27.11.1981 - Kur'an'ı Kerim Okumanın Fazileti

Hadis No: 142

عَنْ عُمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

Osmân İbn Affân şöyle dedi: Peygamber (s.a.v.): *“Muhakkak ki en faziletli olanınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğretendir.”* buyurdu.⁴²²

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 143

عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ الْجُهَنِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَعَمِلَ بِمَا فِيهِ أُبْسِ
وَالدَّاهُ تَاجًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ضَوْءُهُ أَحْسَنُ مِنْ ضَوْءِ الشَّمْسِ فِي بُيُوتِ الدُّنْيَا لَوْ كَانَتْ فِيكُمْ فَمَا ظَنُّكُمْ بِالَّذِي عَمِلَ
بِهَذَا

Sehl b. Muâz el-Cühenî'nin babasından rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Kim Kur'an okur, öğrenir ve onunla amel ederse, onun anasına ve babasına kıyamet gününde güneş gibi parlayan birer tac, dünyadan daha kıymetli birer elbise giydirilir. Annesi ve babası “Bu şerefi neye borçluyuz” niçin bize bu giydirildi? diye sorarlar. Cevap olarak da: Oğlunuz Kur'an'ı öğrenip ezberlediği için diye cevap verilir.”*⁴²³

Sıhhat Durumu: Elbâni, rivayetin zayıf olduğunu söylerken⁴²⁴ Hüseyin Selim Esed, rivayetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁴²⁵ Mustafa Abdülkadir Ata, rivayetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiş, Buhârî ve Müslim'in rivayet etmediklerini söylemiştir.⁴²⁶

Hadisin en azından hasen durumda olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 144

عَنْ مَالِكٍ أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَرَكَتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا كِتَابَ اللَّهِ
وَسُنَّةَ نَبِيِّهِ

⁴²² Buhârî, “Fedailu'l-Kur'an”, 21; Ebû Dâvûd, “Tefri'u ebvabi'l-vitr”, 14; Tirmizî, “Fezâilü'l-Kur'an”, 15.

⁴²³ Ebu Davud, “Vitr”, 14.

⁴²⁴ Ebu Davud, *Sünen*, II, 70, H.no: 1453.

⁴²⁵ Ebu Ya'la, *Müsned*, III, 65, H.no: 1493.

⁴²⁶ Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 756, H.no: 2085.

İmam Mâlik'den rivâyet edildiğine göre Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: **“Size iki şey bırakıyorum, onlara sımsıkı sarıldığınız sürece yolunuzu şaşırmayacaksınız: Allah'ın Kitabı ve Peygamberinin sünneti.”**⁴²⁷

Sihhat Durumu: Elbâni, rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir.⁴²⁸

2.2.12. Aralık Ayında Yayınlanan Hutbeler.⁴²⁹

1. Hafta: 04.12.1981 – Arkadaşlık

Hadis No: 145

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ

Hz. Ebu Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Kişi arkadaşının dini üzeredir. Öyleyse her biriniz kiminle arkadaşlık ettiğine iyi dikkat etsin.”**⁴³⁰

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen garip”⁴³¹ Elbâni⁴³² ve Şuayb el-Arnâvut rivâyetin isnadının hasen olduğuna hükmetmişlerdir.⁴³³

Hadis hasendir.

Hadis No: 146

عَنْ أَنَسٍ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ

Enes b. Mâlik (ra)'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Kişi sevdiğiyle beraberdir.”**⁴³⁴

Sihhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 11.12.1981 - Hesap Günü.⁴³⁵

3. Hafta: 18.12.1981 - Milli ve Dini Ananelerimize Bağlılık

Hadis No: 147

⁴²⁷ İmam Mâlik, *Muvatta'*, “Kader”, 3.

⁴²⁸ Tebrîzî, *Miškâtü'l-Mesâbih*, I, 66, H.no: 186.

⁴²⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 274, s. 17.

⁴³⁰ Ebû Dâvûd, “Edeb”, 16; Tirmizî, “Zühd”, 45.

⁴³¹ Tirmizî, *Sünen*, IV, 167, H.no: 2378.

⁴³² Ebû Dâvûd, *Sünen*, IV, 407, H.no: 4835

⁴³³ Ebû Dâvûd, *Sünen*, VII, 204, H.no: 4833.

⁴³⁴ Buhârî, “Edeb”, 96; Ebû Dâvûd, “Edeb”, 112, 113; Tirmizî, “Zühd”, 50.

⁴³⁵ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَشَبَّهَ بِغَيْرِنَا

“Bizden başkalarına benzemeye çalışanlar bizden değildir.”⁴³⁶

4. Hafta: 25.12.1981 - İslam Dininin Yüceliği

Hadis No: 148

من استوى يوماه

“İki günü birbirine eşit olan...”⁴³⁷

2.3. 1982 YILI HUTBELERİ

2.3.1. Ocak Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁴³⁸

1. Hafta: 01.01.1982 - Mevlid Kandili.⁴³⁹

2. Hafta: 08.01.1982 - Ye's.⁴⁴⁰

3. Hafta: 15.01.1982 - Ana Babaya İtaat

Hadis No: 149

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَغِمَ أَنْفُهُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ قِيلَ مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ مَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ أَحَدَهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا ثُمَّ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ

Ebü Hüreyre'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Burnu yere sürünsün! Sonra burnu yere sürünsün! Sonra burnu yere sürünsün!” buyurdular. Kimin yâ Resûlallah denildi. “İhtiyarlığı anında annesi ile babasından birine yahut her ikisine yetişip de, sonra cennete giremeyenin!”⁴⁴¹

Sıhhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 22.01.1982.⁴⁴²

2.3.2. Şubat Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁴⁴³

1. Hafta: 05.02.1982 - Yaşamın Önemi

Hadis No: 150

⁴³⁶ Bkz, 05.12.1980 tarihli hutbe, H.no: 54.

⁴³⁷ Bkz, 21.11.1980 tarihli hutbe, H.no: 53

⁴³⁸ Diyanet Gazetesi, Sayı: 275, s. 17.

⁴³⁹ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁴⁴⁰ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁴⁴¹ Müslim, “Birr ve Sıla”, 10; Tirmizî, “Deavât”, 100.

⁴⁴² Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

⁴⁴³ Diyanet Gazetesi, Sayı: 276, s. 17.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ

Enes b. Mâlik'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur **“Birbirinize buğz etmeyin! Birbirinize hasetlik çekmeyin! Ve birbirinize sırt çevirmeyin! Ey Allah'ın kulları! Kardeş olun! Bir Müslümana kardeşini üç gecedен fazla terk etmesi helâl olamaz.”**⁴⁴⁴

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 151

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا أَوْلَا أَدْلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ

Ebû Hüreyre'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Siz imân etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de (tam) imân etmiş olmazsınız. Ben size bir şey göstereyim mi; onu yaparsanız sevişirsiniz? Aranızda selâmu ifşa edin.”**⁴⁴⁵

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 12.02.1982 - İslam ve Birlik.⁴⁴⁶

3. Hafta: 19.02.1982.⁴⁴⁷

4. Hafta: 26.02.1982.⁴⁴⁸

2.3.3. Mart Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁴⁴⁹

1. Hafta: 05.03.1982 - Çanakkale Geçilmez.⁴⁵⁰

2. Hafta: 12.03.1982 - İçki Bütün Kötülüklerin Anasıdır

Hadis No: 152

عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ

Hz Âişe'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur **“Sarhoşluk veren her içki haramdır.”**⁴⁵¹

⁴⁴⁴ Müslim, “Birr ve Sıla”, 23; Tirmizî, “Birr ve Sıla”, 24.

⁴⁴⁵ Müslim, “İmân”, 93; Ebû Dâvûd, “Edeb”, 130, 131; İbn Mâce, “Sunne”, 9.

⁴⁴⁶ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁴⁴⁷ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır.

⁴⁴⁸ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır.

⁴⁴⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 277, s. 19.

⁴⁵⁰ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁴⁵¹ Buhârî, “Vudu”, 71; Müslim, “Eşribe”, 74; Ebû Dâvûd, “Eşribe”, 5; Tirmizî, “Eşribe”, 2.

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 153

عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ

Abdullah İbn Ömer'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Sarhoş eden her şey içkidir ve sarhoş eden her şey haramdır.”*⁴⁵²

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 154

أَنَّ طَارِقَ بْنَ سُؤَيْدٍ الْجُعْفِيَّ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْخَمْرِ فَقَالَ إِنَّهُ لَيْسَ بِدَوَاءٍ وَلَكِنَّهُ دَاءٌ

Tarık b. Süveyd el-Cu'fî Peygamber Efendimize şarapla ilgili soru sordu. Hz Peygamber (s.a.v.): *“Şarap ilaç değil, fakat hastalıktır.”*⁴⁵³ buyurdu.

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 155

اجْتَنِبُوا الْخَمْرَ فَإِنَّهَا أُمُّ الْخَبَائِثِ

*“İçki içmekten uzak durun...”*⁴⁵⁴

Hadis No: 156

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْخَمْرِ عَشْرَةَ عَاصِرَهَا وَمُعْتَصِرَهَا وَشَارِبَهَا وَحَامِلَهَا وَالْمَحْمُولَةَ إِلَيْهِ وَسَاقِيَهَا وَبَائِعَهَا وَآكِلَ ثَمَنِهَا وَالْمُسْتَتِرِي لَهَا وَالْمُسْتَتْرَاءَ لَهُ

Enes b. Mâlik (ra)'dan rivâyet edildiğine göre Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Hz. Peygamber (s.a.v.) içki yapmak için meyveyi sıkarak ve sıkıran, içen ve içki dağıtan, taşıyan ve taşıtan, satan ve satın alan, hediyeye eden ve parasını yiyen on sınıf kimseye lanet etti.”*⁴⁵⁵

Sihhat Durumu: Tirmizî, Enes b. Mâlik'in rivâyetinin garip olduğuna hükmetmiş, hadisin Abdullah İbn Abbas, Abdullah İbn Mes'ûd ve Abdullah İbn Ömer'den de rivâyet edildiğini söylemiştir.⁴⁵⁶ Şuayb el-Arnâvut⁴⁵⁷ ve Elbânî⁴⁵⁸ rivâyetin sahih

⁴⁵² Müslim, “Eşribe”, 74; Ebû Dâvûd, “Eşribe”, 5; Tirmizî, “Eşribe”, 3; Nesâî, “Eşribe”, 25.

⁴⁵³ Müslim, “Eşribe”, 12; Dârimî, “Eşribe”, 6.

⁴⁵⁴ Bkz, 14.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 8.

⁴⁵⁵ Tirmizî, “Büyü”, 59.

⁴⁵⁶ Tirmizî, *Sünen*, II, 580, 1295.

⁴⁵⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 398, H.no: 4787.

⁴⁵⁸ İbn Mâce, *Sünen*, II, 1121, H.no: 3380.

olduğun hükmetmişlerdir. Hüseyin Selim Esed ise rivayetin isnadının hasen olduğunu bildirmiştir.⁴⁵⁹

Hadisle ilgili farklı değerlendirmeler farklı senedlere ilişkin verilmiş hükümlerdir. Toplamda hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 157

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ... وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ

Ebu Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“...İçki içen de içki içtiği sırada mü'min olarak içemez.”*⁴⁶⁰

Sihhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 19.03.1982 - Yurt Sevgisi.⁴⁶¹

4. Hafta: 26.03.1982 - Emaneti Korumak

Hadis No: 158

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ أَرْبَعٌ إِذَا كُنَّ فِيكَ فَلَا عَلَيْكَ مَا فَاتَكَ مِنَ الدُّنْيَا حِفْظُ أَمَانَةٍ وَصِدْقٌ حَدِيثٌ وَحُسْنُ خَلِيفَةٍ وَعِفَّةٌ طُعْمَةٍ

Abdullah b. Amr (ra)'den; Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Dört şey sende olduktan sonra dünyadaki kaybından sana bir zarar gelmez: Emaneti korumak, doğru söylemek, güzel ahlâk ve helâl lokma.”*⁴⁶²

Sihhat Durumu: Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin isnadının zayıf olduğunu söylerken⁴⁶³

Elbâni, rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiştir.⁴⁶⁴ Hâkim'in sahih deyip Zehebi'nin sukut ettiği hadislerdendir.⁴⁶⁵

Sonuçta hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

2.3.4. Nisan Ayında Yayınlanan Hutbeler.⁴⁶⁶

1. Hafta: 02.04.1982 – İlim

Hadis No: 159

لكل شيء طريق

⁴⁵⁹ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, IX, 441, H.no: 5591.

⁴⁶⁰ Buhârî, “Hudûd”, 1; Müslim, “İmân”, 104.

⁴⁶¹ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁴⁶² Beyhaki, *Şuabu'l-İmân*, VII, 202, Hno: 4879.

⁴⁶³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XI, 233, H.no: 6652.

⁴⁶⁴ Elbâni, *Sahîhu'l-Câmi's-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 212, H.no: 873.

⁴⁶⁵ Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 349.

⁴⁶⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 278, s. 13.

“Her şeyin bir yolu vardır...”⁴⁶⁷

Hadis No: 160

عن ابن عباس طلب العلم أفضل عند الله من الصلاة والصيام والحج والجهاد في سبيل الله
Abdullah İbn Abbas’dan merfu olarak rivayet edilmiştir: “Allah katında ilim tahsil etmek; nafile olarak eda edilen namaz, oruç ve hacdan daha hayırlıdır.”⁴⁶⁸

Sihhat Durumu: Elbâni, rivâyetin mevzu olduğuna hükmetmiştir. Bunun nedeni de Muhammed b. Temim, es-Sa’dî’dir. İbn Hıbbân ve diğerleri onun hakkında, “hadis uyduruyo”r demiştir. Hâkim onun “Kezzâbün Habîsün” kötü bir yalancı olduğunu söylemiştir. Elbâni ayrıca Hafs b. Ömer’in (İbn Meymûne el-Adenî) zayıf olduğunu, Buhârî’nin onun hakkında “münkerü’l hadis” dediğini söylemiştir.⁴⁶⁹

Rivayetin mevzu olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 161

عثمان بن عفان قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم يشفع يوم القيامة ثلاثة الأنبياء ثم العلماء ثم الشهداء
Osman b. Affan’dan rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet gününde önce Peygamberler, ondan sonra âlimler ve ondan sonra da şehitler şefaatçi olurlar.”⁴⁷⁰

Sihhat Durumu: Busiri (840) rivayetin zayıf olduğunu kaydetmiştir.⁴⁷¹ Elbâni rivâyetin mevzu olduğuna hükmetmiştir.⁴⁷² Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin inadinın “İsnâdühû tâlifün” (isnadı kırık dökük) olduğuna hükmetmiş, Râvi Anbese b. Abdurrahman’ın metrûk olduğunu, Ebû Hâtim’in onu hadis uydurmakla itham ettiğini, Allâk b. Ebî Müslim’in meçhul olup ondan sadece Anbese’in rivâyette bulunduğunu söylemiştir.⁴⁷³ Muhammed Fuad Abdülbâki, râvi Allâk b. Ebî Müslim nedeniyle hadisin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁴⁷⁴

Sonuç itibariyle rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 162

⁴⁶⁷ Bkz, 05.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 87.

⁴⁶⁸ Elbâni, *Silsiletü ehâdîsi’ d-Daîfe*, VIII, 292, H.no: 3827.

⁴⁶⁹ Elbâni, *Silsiletü ehâdîsi’ d-Daîfe*, VIII, 292, H.no: 3827.

⁴⁷⁰ İbn Mâce, *Sünen*, V, 367, H.no: 4313.

⁴⁷¹ Bûsiri, *Mısbâhu’z-Zücâce Fi Zevâidi İbn Mâce*, IV, 260.

⁴⁷² İbn Mâce, *Sünen*, II, 1443, H.no: 4313.

⁴⁷³ İbn Mâce, *Sünen*, V, 367, H.no: 4313.

⁴⁷⁴ İbn Mâce, *Sünen*, II, 1443, H.no: 4313.

عن علي مرفوعا عالمٌ يُنتَفَعُ بِعِلْمِهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ

Hiz. Ali'den merfu olarak rivayet edilmiştir: *“İlminden faydalanılan bir âlim, cahilce ibâdet eden bin kişiden daha hayırlıdır.”*⁴⁷⁵

Sihhat Durumu: Münâvi, Râvi Amr b. Cemî'nin yalancı olduğunu, İbn Adıyy, hadis uydurmakla itham edildiğini, Buhâri ise “Münkeru'l-Hadis” olduğunu söylemiştir. Elbâni rivâyetin mevzu olduğuna hükmetmiştir.⁴⁷⁶

Hadis No: 163

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ الْعِبَادِ وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ عَالِمًا اتَّخَذَ النَّاسُ رُءُوسًا جُهَالًا فَسُنُّوا فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا

Abdullah b. Amr b. el-As'tan (ra) Rasulullah'ın (s.a.v.) şöyle dediğini işittim: *“Allah toplulardan ilmi bir anda söküp almaz. Fakat âlimlerin (sayısını) azaltır, hatta hiçbir âlim kalmaz ve insanlar cahilleri rehber edinir. Onlar da sorulduğu zaman bilgisizce cevap verirler. Böylece hem kendileri sapar, hem de başkalarını saptırırlar.”*⁴⁷⁷

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 164

عن أنس ويل للعالم من الجاهل ويل للجاهل من العالم

Enes b. Malik'den rivayet edilmiştir: *“Öğrenmeyen cahillere ve öğrenip de ilmi ile amel etmeyenlere yazıklar olsun.”*⁴⁷⁸

Sihhat Durumu: İraki⁴⁷⁹ ve Elbâni⁴⁸⁰ rivayetinin senedinin zayıf olduğunu söylemişlerdir.

Rivayet zayıftır.

2. Hafta: 09.04.1982 - İslam Fakiri Korumuştur.⁴⁸¹

3. Hafta: 16.04.1982 - İyiliği Emretmek Kötülüğe Mani Olmak

Hadis No: 165

⁴⁷⁵ Elbâni, *Silsiletü'd-Daîfe*, VIII, 352, H.no: 3850.

⁴⁷⁶ Elbâni, *Silsiletü'd-Daîfe*, VIII, 352, H.no: 3850.

⁴⁷⁷ Buhârî, “İlim”, 34; Müslim, “İlim”, 13.

⁴⁷⁸ Muhammed b. İsmâ'il es-San'ânî, *et-Tenvîr fî Şerhi'l-Câmi'i's-Sağîr*, XI, 47, H.no: 9627.

⁴⁷⁹ Muhammed b. İsmâ'il es-San'ânî, *et-Tenvîr fî Şerhi'l-Câmi'i's-Sağîr*, XI, 47, H.no: 9627.

⁴⁸⁰ Elbâni, *el-Camiu's-Sağîr ve Ciyadetühû*, I, 1430, H.no: 14297.

⁴⁸¹ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ

Ebû Saîd el-Hudrî'nin işittiğine göre, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Bir kötülük gören kişi, onu eli ile değiştirsin. Buna gücü yetmez ise dili ile değiştirsin. Buna da gücü yetmezse kalbi ile (o kötülüğe) tavır koysun, (onu hoş görmesin). Ve bu da imanın asgarî gereğidir.”**⁴⁸²

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 166

عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَأْمُرَنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيُوشِكَنَّ اللَّهُ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عِقَابًا مِنْهُ ثُمَّ تَدْعُوهُ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ

Huzeyfe b. el Yemân (ra)'den rivâyete göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Canım, kudret elinde olan Allah’a yemin ederim ki: Mutlaka iyilikleri emredecek ve kötülüklerden insanları sakındıracaksınız. Böyle yapmaz iseniz Allah size bir ceza gönderir de ona dua edersiniz duanız kabul olunmaz.”**⁴⁸³

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Tirmizî ve Elbâni, rivâyetin hasen olduğuna hükmetmişlerdir.⁴⁸⁴

4. Hafta: 23.04.1982 - Reğâib Kandili

Hadis No: 167

خَمْسَ لَيَالٍ لَا يُرَدُّ فِيهِنَّ الدُّعَاءُ

“Beş gece vardır ki, onlarda yapılan dualar geri çevrilmez...”⁴⁸⁵

Hadis No: 168

اللهم بارك لنا في رجب وشعبان

“Allah’ım, Recep ve Şaban’ı hakkımızda mübarek kıl...”⁴⁸⁶

2.3.5. Mayıs Ayında Yayımlanan Hutbeler⁴⁸⁷

1. Hafta: 07.05.1982 - Hayâ İmandandır

Hadis No: 169

⁴⁸² Müslim, “İmân”, 78.

⁴⁸³ Tirmizî, “Fiten”, 9.

⁴⁸⁴ Tirmizî, *Sünen*, IV, 468, H.no: 2169.

⁴⁸⁵ Bkz, 02.05.1980 tarihli hutbe, H.no: 16.

⁴⁸⁶ Bkz, 17.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 74.

⁴⁸⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 279, s. 5.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَدَى عَنِ الطَّرِيقِ وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ

Ebû Hüreyre'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“İmanın yetmiş küsur şubesi vardır. Bunların en üstünü “Lâ ilâhe illâllâh” (Allah'tan başka ilâh yoktur.) sözüdür. En alt derecesi ise yoldaki eziyet veren şeyleri kaldırmaktır. Hayâ da imanın bir şubesidir.”**⁴⁸⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 170

عَنْ مَنْصُورٍ قَالَ سَمِعْتُ رَبِيعَ بْنَ جَرَّاحٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النَّبِيِّ إِذَا لَمْ تَسْتَجِبْ فَأَصْنَعْ مَا شِئْتَ

Mansur'dan rivayet edilmiştir. Rıb'î b. Hırâş'tan işittim; Ebû Mes'ûd'dan şöyle tahdîs ediyordu: Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“Utanmazsan dilediğin şeyi yap! sözü, peygamberlerin kelâmından, (onların ittifakla tebliğ edip de) insanların eriştiği eskimez bir düsturdur.”**⁴⁸⁹

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 14.05.1982 - İsra ve Miraç

Hadis No: 171

عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ قَالَ يَا مُحَمَّدُ فَمَا الْإِحْسَانُ قَالَ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ

Yahya b. Ya'mur (ra)'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“İhsan, Allah'ı görür gibi ibadet etmendir. Sen onu görmeden bile o seni her an görmektedir.”**⁴⁹⁰

Sıhhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen sahih” olduğuna hükmetmiş ve başka bir vecihle Abdullah b. Ömer'den de rivâyet edildiğini ve onun daha sahih olduğunu söylemiştir.⁴⁹¹

Sonuç itibariyle rivâyetin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta:21.05.1982 - Helal ve Haram

Hadis No: 172

⁴⁸⁸ Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*, 209; Nesâî, “İmân ve Şerâiuhû”, 16.

⁴⁸⁹ Buhârî, “Ehâdîsi'l-Enbiyâ”, 54; Ebû Dâvûd, “Edeb”, 6; Muvatta', “Kasru's-Salât”, 15.

⁴⁹⁰ Tirmizî, “İmân”, 4.

⁴⁹¹ Tirmizî, *Sünen*, V, 6, H.no: 2610.

حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذُنَيْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُبَالَى الْمَرْءُ مَا أَخَذَ مِنْهُ أَمِنَ الْحَلَالِ أَمْ مِنَ الْحَرَامِ

Ebû Hureyre (ra)'den rivâyete göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, o devirde kişi ele geçirdiği malı helâlden mi, yoksa haramdan mı kazandığına hiç aldırmaz.”**⁴⁹²

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 173

عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ وَأَهْوَى النَّعْمَانُ بِإِصْبَعِيهِ إِلَى أُذُنَيْهِ إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ كَالرَّاعِي يَزْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَى أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ

Nu'man b. Beşîr'den naklen rivayette bulundu. Şa'bî: Nu'man'ı şunları söylerken dinledim, demiş: Ben Rasulullah (sav)i şöyle buyururken işittim (ve Nu'man iki parmağı ile kulaklarına uzanmış): **“Şüphesiz helâl aşikâr, haram da aşikârdır; ama aralarında bir takım şüpheli şeyler vardır ki, onları insanlardan birçoğu bilmez. İmdi bu şüphelerden kim korunursa dîni ve ırzı için berâet almıştır. Her kim bu şüphelere düşerse harama konar. Korunan bir yerin etrafında hayvan otlatan çobanın hayvanlarını oraya kaçırmaması yakıncacık olduğu gibi. Dikkat! Her hükümdarın bîr mahrûresi vardır. Dikkat! Allah'ın mahrûresi de haram kıldığı şeylerdir. Dikkat! Bedende bîr et parçası vardır ki, bu parça işe yarayışlı olursa bütün beden yarayışlı olur; bozuk olursa bütün beden bozulur. Dikkat! O da kalptir.”**⁴⁹³

Sıhhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 28.05.1982 - Zulüm Etmemek

Hadis No: 174

اتَّقُوا الظُّلْمَ فَإِنَّ الظُّلْمَ ظَلَمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

⁴⁹² Buhârî, “Buyû”, 7.

⁴⁹³ Müslim, “Müsâkât”, 107; Ebû Dâvûd, “Büyü”, 3; Tirmizî, “Buyu”, 1; Nesâî, “Buyû”, 2.

“Zulümden sakının! Çünkü zulüm kıyamet gününde karanlıklar olacaktır.”⁴⁹⁴

Hadis No: 175

عَنْ أَبِي ذَرٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَالَ يَا عِبَادِي إِنِّي قَدْ حَرَمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي
وَجَعَلْتُهُ مُحَرَّمًا بَيْنَكُمْ فَلَا تَظَالَمُوا

Ebû Zer, Peygamber (sav)'den, Peygamber de Allah (Tebareke ve Teâlâ)'dan aldığına göre, Allah şöyle buyurdu: **“Ey kullarım! Ben zulmü kendimden kaldırdım ve sizin aranızda da onu haram kıldım; artık birbirinize zulmetmeyiniz.”⁴⁹⁵**

Sıhhat Durumu: Sahih

2.3.6. Haziran Ayında Yayınlanan Hutbeler.⁴⁹⁶

1. Hafta: 04.06.1982 - Kudüs ve Mescid’i-Aksâ

Hadis No: 176

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يُبْلَغُ بِهِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ مَسْجِدِي هَذَا وَمَسْجِدِ
الْحَرَامِ وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى

Ebû Hureyre’den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Ancak üç mescide yolculuk yapılır: Benim mescidim, Mescid’i haram ve Mescid’i Aksâ.”⁴⁹⁷**

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 11.06.1982 - Berat Gecesi

Hadis No: 177

إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ

“Şaban ayının on beşinci gecesi olduğu zaman...”⁴⁹⁸

Hadis No: 178

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ فِي وَثْرِهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ
وَأَعُوذُ بِمُعَافَاتِكَ مِنْ عَفْوَتِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ

⁴⁹⁴ Bkz, 22.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 49.

⁴⁹⁵ Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*, I, 172, H.no: 490; Müslim, “Birr”, 55.

⁴⁹⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 280, s. 5.

⁴⁹⁷ Buhârî, “Fadlu’s-salât”, 1; Müslim, “Hac”, 511; Ebû Dâvûd, “Menâsik”, 94, 95; Tirmizî, “Salat”, 126.

⁴⁹⁸ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 92.

Hz. Ali (r.a.) Rasûlullah (sav)’ı şöyle söylerken işittiğini haber vermiştir: **“Senin gazabından rızana, azabından affına, Senden yine Sana sığınırım! Seni övmeyi gereği kadar sayıp bitiremem. Sen kendini nasıl övdünse öylesin.”**⁴⁹⁹

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen garip” olduğuna hükmetmiş, hadisi bu veçhiyle sadece Hammad b. Seleme’nin hadisi olarak bildiklerini, söylemiştir.⁵⁰⁰

Elbâni, rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiştir.⁵⁰¹ Hüseyin Selim Esed de rivâyetin isnadının sahih olduğunu bildirmiştir.⁵⁰²

Hadis sahihtir.

3. Hafta: 18.06.1982 - Ramazan Ayının ve Orucun Fazileti

Hadis No: 179

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“İnanarak ve sevabını Allah’tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”⁵⁰³

Hadis No: 180

المعدة بيت الداء والحمية رأس الدواء

“Mide dert yuvası, perhiz ise devanın başıdır.”⁵⁰⁴

Sihhat Durumu: Sehâvî (902/1497) bu sözün Hz. Peygamber’in hadisi olmayıp Arap tabiplerinden Hâris b. Kelede es-Sekafi’nin sözü olduğunu söylemiştir.⁵⁰⁵

Tasavvuf kitaplarından, İbn Arâbî’nin el-Fütûhâtü’l-Mekkiyye’sinde⁵⁰⁶de geçen rivayet asılsız haberler başlığı altında yer almaktadır.⁵⁰⁷

Rivayet mevzudur.

Hadis No: 181

صوموا تصحوا

⁴⁹⁹ Ebû Dâvûd, “Salat”, 147, 148; Nesâî, “Tatbik”, 71; Muvatta’, “Kur’ân”, 8.

⁵⁰⁰ Tirmizî, *Sünen*, V, 453, H.no: 3566.

⁵⁰¹ Ebû Dâvûd, *Sünen*, I, 327, H.no: 879.

⁵⁰² Ebû Ya’lâ, *Müsned*, I, 237, H.no: 275.

⁵⁰³ Buhârî, *Savm*, 6; Ebû Dâvûd, “Şehru Ramazan”, 1; Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

⁵⁰⁴ Sehavî, *Makâsîdü’l-Hasene*, I, 611, H.no: 1035.

⁵⁰⁵ Sehavî, *Makâsîdü’l-Hasene*, I, 611, H.no: 1035.

⁵⁰⁶ İbn Arabî, *El-Futûhât*, VI, 482.

⁵⁰⁷ Uysal, Muhittin, *Tasavvuf Kültüründe Hadis Tasavvuf Kaynaklarındaki Tartışmalı Rivayetler*, s. 206.

“*Oruç tutunuz, sıhhat bulursunuz.*”⁵⁰⁸

Hadis No: 182

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ وَقَدْ أَهَلَّ شَهْرَ رَمَضَانَ لَوْ يَعْلَمُ الْعِبَادُ مَا فِي رَمَضَانَ لَتَمَنَّتْ أُمَّتِي أَنْ تَكُونَ السَّنَةُ كُلُّهَا رَمَضَانَ

Abdullah İbn Mes’ud’dan rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Ümmetim Ramazan-ı şerifin feyzini ve yüksek şerefini bilmiş olsalardı, bütün senenin Ramazan olmasını temenni ederlerdi.*”⁵⁰⁹

Sıhhat Durumu: İbn Hacer⁵¹⁰ ve Heysemî⁵¹¹ ravi Cerir b. Eyyub’un “çok zayıf” olduğunu söylemişlerdir. İbnu’l Cevzi, rivayetın mevzu olduğuna hükmetmiş, Nesâî ve Darekutni de ravi Cerir b. Eyyub’un “metruk” olduğunu söylemişlerdir.⁵¹²

Rivayet mevzudur.

4. Hafta: 25.06.1982 - Çocuk Terbiyesi ve Çocuk Hakları

Hadis No: 183

عَنْ أَبِي رَافِعٍ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلِلْوَالِدِ عَلَيْنَا حَقٌّ كَحَقِّنَا عَلَيْهِمْ قَالَ نَعَمْ حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُعَلِّمَهُ الْكِتَابَةَ وَالسَّبَّاحَةَ وَالرَّمْيَ وَأَنْ يُورِثَهُ طَيِّبًا

Ebû Râfi’den rivâyet edildiğine göre o Rasûlullah’a “Bizim çocuklarımız üzerinde hakkımız olduğu gibi çocuğumuzun da bizim üzerimizde hakkı var mıdır” diye sorduğunda Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Evet. Çocuğun ana ve babası üzerindeki hakkı kendisine okuyup yazmanın yüzmenin atıcılığın öğretilmesi ile helal bir kazançla beslenmesidir.*”⁵¹³

Sıhhat Durumu: Elbâni rivayetın çok zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁵¹⁴ Sünenü’l-Kübrâ’nın tahkikini yapan Muhammed Abdülkâdir Atâ rivayetın zayıf olduğunu söylemiştir.⁵¹⁵

Rivayetın zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

⁵⁰⁸ Bkz, 13.02.1981 tarihli hutbe, H.no: 60.

⁵⁰⁹ İbn Hacer, *Metâlibu’l-Âliye*, VI, 42, H.no: 1010.

⁵¹⁰ İbn Hacer, *Metâlibu’l-Âliye*, VI, 42, H.no: 1010.

⁵¹¹ Heysemî, *Mecmau’z-Zevâid*, III, 141, H.no: 4781.

⁵¹² İbnu’l-Cevzî, *Mevdûât*, II, 189.

⁵¹³ Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, X, 536, H.no: 20234.

⁵¹⁴ Elbâni, *Sisiletü’d-Daife*, VII, 496, H.no: 3495.

⁵¹⁵ Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, X, 26, H.no: 19742.

Hadis No: 184

مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سِنِينَ

“Çocuklarınıza, yedi yaşına geldiklerinde namaz kılmalarını emrediniz...”⁵¹⁶

Hadis No: 185

عن أنس بن مالك قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أكرموا أولادكم وأحسنوا أدبهم

Enes b. Mâlik’den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Çocuklarınıza iyi muamele ediniz. Onları güzel terbiye ediniz.”⁵¹⁷

Sihhat Durumu: Elbâni rivâyetin zayıf olduğunu bildirmiş,⁵¹⁸Şuayb el-Arnâvut ise râvi Said b. Ümâre ve hocası Hâris b. Numân’ın zayıf olması nedeniyle rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁵¹⁹

Sonuç itibariyle hadis zayıftır.

2.3.7. Temmuz Ayında Yayımlanan Hutbeler⁵²⁰**1. Hafta: 02.07.1982 - Ramazan Ayı İbadet ve Mağfiret Ayıdır****Hadis No: 186**

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَاكُمْ رَمَضَانُ شَهْرٌ مُبَارَكٌ فَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ تَفْتَحُ فِيهِ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَتُعَلَّقُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَحِيمِ وَتُعَلَّقُ فِيهِ مَرَدَةُ الشَّيَاطِينِ لِلَّهِ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ مَنْ حُرِمَ خَيْرَهَا فَقَدْ حُرِمَ

Ebu Hureyre’den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Mübarek bir ay olan Ramazan size ulaşmıştır. Allah (c.c.) , o ayda rahmet ve Cennet kapıları ardına kadar açılır. Cehennem ve azap kapıları tamamen kapanır. Şeytanların hileleri önlenir. O ayda bin aydan hayırlı bir gece vardır. Her kim bu gecenin hayrından kendini mahrum ederse, Allah’ın rahmetinden de mahrum olur.”⁵²¹

Sihhat Durumu: Elbâni, rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiştir.⁵²²

Hadis No: 187

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فَرَضَ صِيَامَ رَمَضَانَ

⁵¹⁶ Ebû Dâvûd, “Salat”, 26; Bkz, 18.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 30.

⁵¹⁷ İbn Mâce, “Edep”, 3.

⁵¹⁸ İbn Mâce, *Sünen*, II, 1211, H.no: 3671.

⁵¹⁹ İbn Mâce, *Sünen*, IV, 636, H.no: 3671.

⁵²⁰ Diyanet Gazetesi, Sayı: 281, s. 13.

⁵²¹ Nesâî, “Sıyâm”, 5.

⁵²² Nesâî, *Sünen*, IV, 129, H.no: 2106.

“(Ramazan ayı) öyle bir aydır ki, Yüce Allah, Ramazan orucunu üzerinize farz kıldı...”⁵²³

2. Hafta: 09.07.1982 - Mali Bir İbâdet Sosyal Bir Dayanışma Zekât

Hadis No: 188

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَاوُوا مَرْضَاكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَحَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ وَأَعِدُّوا لِلْبَلَاءِ الدُّعَاءَ

Abdullah İbn Mes’ud’dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Mallarınızı zekât vererek muhafaza altına alınız, hastalarınızı sadaka vermekle tedavi ediniz, Allah’ın imtihanlarına karşı dua ve tazarru ile Allah’tan yardım isteyiniz.*”⁵²⁴

Sihhat Durumu: Taberânî (360/971), Mûsa b. Umeyr dışında hadisi Hakem b. Uteybe’den rivâyet eden kimsenin olmadığını söylemiştir.⁵²⁵ Beyhakî (458/1066) bu metnin, Hasan Basri’nin Hz. Peygamber’den Mürsel bir rivayeti olarak bilindiğini söylemiştir.⁵²⁶ Elbâni, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁵²⁷

Sonuçta rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 189

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا أَدَّيْتَ زَكَاةَ مَالِكَ فَقَدْ أَذْهَبْتَ عَنْكَ شَرَّهُ

Câbir b. Abdullah’dan rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Malının zekâtını ödersen, muhakkak ki onun şerrini kendinden uzaklaştırıp gidermiş olursun.*”⁵²⁸

Sihhat Durumu: Elbâni, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁵²⁹ Mustafa Abdülkâdir Atâ, rivâyetin Müslim’in şartına göre sahih olduğunu, ancak kendisinin rivâyet etmediğini söylemiş ve hadisin Ebû Hureyre’den şâhidinin bulunduğu ve onun da sahih olduğuna hükmetmiştir.⁵³⁰

Sonuç itibariyle rivayetin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

⁵²³ Bkz, 04.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 27.

⁵²⁴ Taberânî, *el-Mu’cemü’l-Evsat*, II, 274, H.no: 1963.

⁵²⁵ Taberânî, *el-Mu’cemü’l-Evsat*, II, 274, H.no: 1963

⁵²⁶ Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, III, 536, H.no: 6593.

⁵²⁷ Elbâni, *Silsiletü’l-Daîfe*, VII, 493, H.no: 3492.

⁵²⁸ Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, IV, 84, H.no: 7489.

⁵²⁹ Elbâni, *Silsiletü’l-Daîfe*, V, 248, H.no: 2219.

⁵³⁰ Hâkim, *el-Müstedrek ale’s-sahîhayn*, I, 547, H.no: 1439.

3. Hafta: 16.07.1982 - Ramazana Veda Ederken

Hadis No: 190

أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهُ وَإِنْ قَلَّ

“Allah katında amellerin en sevimsisi az da olsa devamlı olanıdır.”⁵³¹

4. Hafta: 23.07.1982 - Fıtır Sadakası

Hadis No: 191

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا نَقَصْتُ صَدَقَةً مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا
وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ

Ebu Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
“Sadaka malı eksiltmez, insan bağışladıkça, Allah da onun şeref ve derecesini artırır. Allah için tevazu gösteren kişiyi Allah ancak yüceltir.”⁵³²

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 192

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاللَّهِ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ

Ebü Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur:
“Bir insan kardeşine yardım ettiği sürece Allah'da ona yardım eder.”⁵³³

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 193

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَكَاةَ الْفِطْرِ طُهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللُّغْوِ وَالرَّفَثِ وَطُعْمَةً
لِلْمَسَاكِينِ مَنْ أَدَّاهَا قَبْلَ الصَّلَاةِ فَهِيَ زَكَاةٌ مَقْبُولَةٌ وَمَنْ أَدَّاهَا بَعْدَ الصَّلَاةِ فَهِيَ صَدَقَةٌ مِنَ الصَّدَقَاتِ

İbn Abbâs şöyle demiştir: “Resûlullah (sav) hem oruçluyu (işlediği) faydasız fiillerden ve (söylediği) kötü sözlerden temizlemek, hem de fakirlere gıda (temin etmek) üzere fıtır zekâtını farz kıldı. Artık kim bunu bayram namazından önce öderse, o makbul bir zekâttır. Kim de bunu bayram namazından sonra öderse, o sadakalardan bir sadakadır.”⁵³⁴

Sıhhat Durumu: Sahih

⁵³¹ Bkz, 08.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 35.

⁵³² Müslim, “Birr”, 69.

⁵³³ Müslim, “Zikir”, 38.

⁵³⁴ Buhârî, “Zekât”, 70

2.3.8. Ağustos Ayında Yayınlanan Hutbeler.⁵³⁵

1. Hafta: 06.08.1982 - İbadetin Gayesi.⁵³⁶

2. Hafta: 13.08.1982 - İbadetlerle Ahlâk Arasındaki Münasebet.⁵³⁷

3. Hafta: 20.08.1982 - Olgun Mü'minin Alametleri

Hadis No: 194

“Namazı kendisini kötülükten alkoymayan kişinin kılmış olduğu namaz, kendisini Allah'tan uzaklaştırmaktan başka bir şeye yaramaz.”⁵³⁸

Sihhat Durumu: Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

Hadis No: 195

مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ

“Her kim yalan söylemeyi ve yalanla amel etmeyi bırakmazsa...”⁵³⁹

Hadis No: 196

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

“Sizden biriniz kendisi için sevdiğini mü'min kardeşi içinde sevmedikçe gerçek mü'min olamaz.”⁵⁴⁰

4. Hafta: 27.08.1982 - Namazın Önemi Hikmet ve Faziletleri

Hadis No: 197

الصلاة عماد الدين

“Namaz Dinin direğidir.”⁵⁴¹

Hadis No: 198

مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ

“Çocuklarınıza, yedi yaşına geldiklerinde namaz kılmalarını emrediniz...”⁵⁴²

2.3.9. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler.⁵⁴³

1. Hafta: 03.09.1982 - İsrâf ve Cimrilikten Sakınmalıyız

⁵³⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 282,(3).

⁵³⁶ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁵³⁷ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁵³⁸ Ulaşılan kaynaklarda hadis bulunamamıştır.

⁵³⁹ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 98.

⁵⁴⁰ Bkz, 24.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 75.

⁵⁴¹ Bkz, 13.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 133.

⁵⁴² Ebû Dâvûd, “Salat”, 26; Bkz, 18.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 30.

⁵⁴³ Diyanet Gazetesi, Sayı: 283, s. 7.

Hadis No: 199

أَكْرَمُوا الْخُبْزَ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْزَلَ لَهُ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ وَأَخْرَجَ لَهُ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ

“Ekmeğe saygı gösteriniz, ekmekle beraber gökten bereket indirir, yerden bereket çıkartır.”⁵⁴⁴

Sihhat Durumu: Klasik dönem hadis mecmualarında bulunmayan bu rivayet hakkında Münâvi, (1031/1622) “Senedinde geçen Abdullah b. Abdurrahman ve başka ravilerin zayıf olmasından dolayı rivayet zayıftır” şeklinde açıklama yapmıştır.⁵⁴⁵ Ancak onun verdiği bilgilere göre rivayetin ilk cümlesi için Hâkim sahih demiş, Zehebi onu onaylamıştır.⁵⁴⁶ Yukarıdaki lafız için ise “tamamı zayıf/muztarib tariklerle nakledilmiş bir rivayettir, hatta mevzu olduğunu söyleyenler bile vardır.” demiştir.⁵⁴⁷

Bu bilgiler ışığında rivayetin çok zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 200

مَا اسْتَخَفَّ قَوْمٌ بِحَقِّ الْخُبْزِ إِلَّا ابْتَلَاهُمُ اللَّهُ بِالْجُوعِ

“Ekmeğe saygı göstermeyen milleti Allah açlık belâsına çarptırır.”⁵⁴⁸

Sihhat Durumu: İbnü'l-Kayyim el-Cevzî, rivâyetin mevzu olduğuna hükmetmiştir. Hadisin ravilerinden İshak b. Nüceyh hakkında, Ahmed b. Hanbel, “İnsanların en yalancısı”, Yahyâ b. Maîn, “O, yalan söylemek ve hadis uydurmakla bilinir.”, İbn Hıbban, “Hz. Peygamber’e açıktan hadis uyduruyor.” demiştir.⁵⁴⁹ Fettenî’de rivâyetin mevzu olduğuna hükmetmiştir.⁵⁵⁰

Rivayetin mevzu olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 201

عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْاِفْتِصَادُ نِصْفُ الْعَيْشِ

⁵⁴⁴ Ebû Nuaym, *Mârifetü's-Sahâbe*, II, 1200, H.no: 3029; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, XV, 245, H, no: 40776.

⁵⁴⁵ Münâvi, *et-Teyisîr bi şerhi'l-Câmii's-Sağîr*, I, 204.

⁵⁴⁶ Münâvi, *et-Teyisîr bi şerhi'l-Câmii's-Sağîr*, I, 204.

⁵⁴⁷ Münâvi, *et-Teyisîr bi şerhi'l-Câmii's-Sağîr*, I, 204.

⁵⁴⁸ İbnü'l-Cevzî, *el-Mevdû'ât*, II, 292.

⁵⁴⁹ İbnü'l-Cevzî, *el-Mevdû'ât*, II, 292.

⁵⁵⁰ Fettenî, *Tezkiratü'l-Mevdûât*, I, 144.

Enes b. Mâlik'den merfu olarak rivâyet edilmiştir: **“Harcamada tutumluluk hayatın (geçimin) yarısıdır.”**⁵⁵¹

Sıhhat Durumu: Münâvî, hadisin isnadının zayıf olduğu kanaatindedir. Ayrıca Elbâni'ye göre bu zayıflığın sebebi râvi Yakup b. İshak'ın zayıf olmasıdır. Dârekutnî de onun zayıf olduğuna hükmetmiştir. Hadisin diğer ravileri ise sika'dır.⁵⁵² Elbâni de rivâyetin zayıf olduğunu bildirmiştir.⁵⁵³

Sonuç itibariyle hadis zayıftır.

Hadis No: 202

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُوا وَتَصَدَّقُوا وَالْبَسُوا فِي غَيْرِ
إِسْرَافٍ وَلَا مَخِيلَةٍ

Amr b. Şuayb (ra) babasından ve dedesinden aktararak şöyle diyor: Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“Yiyiniz, sadaka veriniz, kibir ve israfa kaçmadan da giyiniz.”**⁵⁵⁴

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 10.09.1982 - Haccın Hikmetleri.⁵⁵⁵

3. Hafta: 17.09.1982 - Kurban Kesmenin Dinimizdeki Yeri ve Önemi

Hadis No: 203

مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحَّ

“Malî kudreti olduğu halde kurban kesmeyenler...”⁵⁵⁶

Hadis No: 204

عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا عَمِلَ آدَمِيٌّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِهْرَاقِ
الدَّمِ إِنَّهُ لَيُنْتَبَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِقُرُونِهَا وَأَشْعَارِهَا وَأَظْلَافِهَا وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ مِنَ الْأَرْضِ
فَطَيَّبُوا بِهَا نَفْسًا

Hiz. Âişe'den rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur: **“Âdemoğlu kurban günü Allah katında kurban kesmekten daha güzel bir amel işlemez. Kurban, kıyamet günü boynuzları, kulları ve turnaklarıyla**

⁵⁵¹ Suyûtî, *Cem'u'l-cevâmi'*, III, 560, H.no: 60; Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, III, 49, H.no: 5433.

⁵⁵² Elbâni, *Silsiletü Ehâdis'i-Daîfe ve'l-Mevdûa*, 5/486, H.no: 2446.

⁵⁵³ Elbâni, *Silsiletü't-Daîfe*, V, 486, H.no: 2466.

⁵⁵⁴ Buhârî, “Libas”, 1; Nesâî, “Zekât”, 66.

⁵⁵⁵ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁵⁵⁶ Bkz, 25.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 126.

*sevap olarak gelir. Kurban, henüz kanı yere düşmeden, Allah tarafından kabul edilir. Bu sebeple kurban kesme konusunda gönlünüz hoş olsun, bu iş size zor gelmesin.*⁵⁵⁷

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen garip” olduğuna hükmetmiş ve hadisi bu şekliyle sadece Hişam b. Urve’nin rivâyeti olarak bilmekteyiz demiştir.⁵⁵⁸ Elbâni ise rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁵⁵⁹

Sonuçta hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 205

عَنْ رَبِّدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ قَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَذِهِ الْأَضَاحِيُّ قَالَ سُنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ قَالُوا فَمَا لَنَا فِيهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةٌ قَالُوا فَالْصُّوفُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ مِنَ الصُّوفِ حَسَنَةٌ

Zeyd b. Erkam’dan rivayet edilmiştir: Hz. Peygamber’i kurban keserken gören arkadaşları sordu: “Ey Allah’ın Resûlü! Bu kurbanlar nedir?” Efendimiz (s.a.v.), “*Babanız İbrâhim’in sünnetidir.*” diye cevapladı. Sahâbe, “Peki, bu kurbanlardan dolayı bize ne kadar sevap var?” diye sorunca Resûl-i Ekrem, “*Her kıla karşılık bir sevap.*” buyurdu. Sahâbe, “Ya yünlü (koyun-keçi) olursa?” deyince Resûlullah (s.a.v.), “*Yünden de her bir kıla karşılık bir sevap vardır.*”cevabını verdi.⁵⁶⁰

Sihhat Durumu: Şuayb el-Arnâvut rivâyetin isnadının çok zayıf olduğuna hükmetmiş ve râvi Ebû Dâvud’un (Asıl ismi Nâfi’ b. el-Hâris’tir) metrûkü’l-hadis, Âizullah’ın (Mecâşi’dir) da zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁵⁶¹ Mustafa Abdülkadir Ata, rivâyetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiş, Buhârî ve Müslim’in rivâyet etmediklerini söylemiştir.⁵⁶² Zehebi (718/1348) ravi Âizullah b. Abdullah el-Mücâşîi’ hakkında Ebû Hâtim’in “Münkeru’l Hadis” dediğini söylemiştir.⁵⁶³

Sonuç olarak rivâyetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

⁵⁵⁷ Tirmizî, “Edâhi”, 1.

⁵⁵⁸ Tirmizî, *Sünen*, IV, 83, H.no: 1493.

⁵⁵⁹ Tirmizî, *Sünen*, IV, 83, H.no: 1493.

⁵⁶⁰ İbn Mâce, “Edâhi”, 3.

⁵⁶¹ İbn Mâce, *Sünen*, IV, 305, H.no: 3217.

⁵⁶² Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 422, H.no: 3467.

⁵⁶³ Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 422, H.no: 3467.

4. Hafta: 24.09.1982 - Kurban Bayramı.⁵⁶⁴

2.3.10. Ekim Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁵⁶⁵

1. Hafta: 01.10.1982 - Kur'an-ı Kerimi Okumanın Fazileti

Hadis No: 206

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالْأُتْرَجَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ وَالَّذِي لَا يَقْرَأُ كَالنَّمْرَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلَا رِيحٌ لَهَا وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مُرٌّ وَلَا رِيحٌ لَهَا

Ebû Mûsa'dan rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Kur'an okuyan mümin turunç gibidir; tadı da güzeldir kokusu da güzeldir. Kur'an okumayan mümin hurma gibidir; tadı güzeldir ama kokusu yoktur. Kur'an okuyan günahkâr kişi reyhan otu gibidir; kokusu güzeldir ama tadı acıdır. Kur'an okumayan günahkâr kişi ise ebucehil karpuzu gibidir; hem tadı acıdır hem de kokusu yoktur.”*⁵⁶⁶

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 207

خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

*“Muhakkak ki en faziletli olanınız, Kur'ân'ı öğrenen ve öğretendir.”*⁵⁶⁷

Hadis No: 208

عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَوَرُوا مَنَازِلَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ

Enes b. Mâlik'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Evlerinizi namaz kılmak ve Kur'an okumak suretiyle nurlandırınız.”*⁵⁶⁸

Sihhat Durumu: İbn Hıbban (354/965) râvi Kesir'in, İbn Abdullah olduğunu, Enes'ten hadis rivâyet ettiğini ve onun aleyhine hadis uydurduğunu söylemiştir.⁵⁶⁹ Münâvî (1031/1622) hadisin râvisi Kesir'e dikkat çekmiştir. Elbâni, rivayetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁵⁷⁰

⁵⁶⁴ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁵⁶⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 284, s. 10.

⁵⁶⁶ Buhârî, “Tevhid”, 57.

⁵⁶⁷ Bkz, 27.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 141.

⁵⁶⁸ İbn Mâce, “İkâme”, 186.

⁵⁶⁹ Elbâni, *Silsiletü Ehâdis'i-Daîfe ve'l-Mevdûa*, X, 229, H.no: 4695.

⁵⁷⁰ Elbâni, *Daîfü'l-Câmi'is-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 861, H.no: 5975.

Sonuç olarak rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 209

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الَّذِي لَيْسَ فِي جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَالْبَيْتِ الْخَرِبِ
Abdullah İbn Abbas'dan rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Kur'an'dan hiç bir şeyi bilmeyen insan, harabe olan bir ev gibidir.”*⁵⁷¹

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen sahih”⁵⁷² Elbâni, zayıf⁵⁷³ Hüseyin Selim Esed ise isnadının hasen olduğuna hükmetmiştir.⁵⁷⁴ Şuayb el-Arnaut, râvi Kâbus b. Ebî Zıbyân'ın zayıf olması nedeniyle hadisin isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.⁵⁷⁵ Sonuç itibariyle rivayetin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 210

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَسَلَّطَهُ عَلَى هَلَكْتِهِ فِي الْحَقِّ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا
İbn Mes'ûd'un (ra) işitip naklettiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: *“Ancak iki kişiye haset (gıpta) edilir. Bunlar, Allah'ın kendisine mal verdiği ve onu hak yolunda harcayan kimse ile Allah'ın kendisine (ilim ve) hikmet verdiği ve ona göre karar verip, onu başkalarına da öğreten kimsedir.”*⁵⁷⁶

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 211

تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ

*“Size iki şey bırakıyorum...”*⁵⁷⁷

Hadis No: 212

اقْرَأُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ

*“Kur'an-ı okuyun! Çünkü Kur'an, onu okuyanlara kıyamet günü şefaatçi olarak gelecektir.”*⁵⁷⁸

⁵⁷¹ Tirmizî, “Fezâilü'l-Kur'ân”, 18; Dârimî, “Fezâilü'l-Kur'ân”, 1.

⁵⁷² Tirmizî, *Sünen*, V, 177, H.no: 2913.

⁵⁷³ Tirmizî, *Sünen*, V, 177, H.no: 2913.

⁵⁷⁴ Dârimî, *Sünen*, IV, 2083, H.no: 3349.

⁵⁷⁵ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 417, H.no: 1947.

⁵⁷⁶ Buhârî, “Zekât”, 5; Müslim, “Müsâfirîn”, 268.

⁵⁷⁷ Bkz, 27.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 143.

2. Hafta: 08.10.1982 - Tutumlu ve Ölçülü Olmak.⁵⁷⁹

3. Hafta: 15.10.1982 - Çocuk Terbiyesi

Hadis No: 213

عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّمَا امْرَأَةٍ قَعَدَتْ عَلَى بَيْتِ أَوْلَادِهَا فَهِيَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ

Enes b. Mâlik'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Evinde çocuğunun terbiyesi ile meşgul olup oturan müslüman kadın, cennette benimle beraberdir.”⁵⁸⁰

Sihhat Durumu Elbâni, râvi Mâlik'den dolayı rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiş, Zehebi'nin de ravi Mâlik hakkında “bilinmiyor” dediğini söylemiştir.⁵⁸¹

Hadis zayıftır.

4. Hafta: 22.10.1982-İsti'zan ve İsti'zan'da Dikkat Edilecek Hususlar

Hadis No: 214

عن عدي بن ثابت حتى تونسوا أهل البيت بالتحنج والتخيم وما أشبهه

Adiyy İbn Sabit anlatıyor. Ayetteki izin istemenin mahiyeti nedir? diye sorulduğunda

Rasul-i Ekrem (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Kişinin Allah'ı teşbih ve tekbir ederek, yahut öksürerek oda sahibinden izin istemesidir.”**⁵⁸²

Sihhat Durumu: Ulaşılan kaynaklarda rivayet hakkında bir değerlendirme bulunamamıştır.

Hadis No: 215

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَجُلًا أَطَّلَعَ مِنْ جُحْرِ فِي دَارِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخُكُّ رَأْسَهُ

بِالْمَدْرَى فَقَالَ لَوْ عَلِمْتُ أَنَّكَ تَنْظُرُ لَطَعْتُ بِهَا فِي عَيْنِكَ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِدْنُ مِنْ قَبْلِ الْأَبْصَارِ

Sehl b. Sa'd'dan rivayet edilmiştir. Hz Peygamber (s.a.v.) odasında tarağıyla saçlarını tararken bir adamın (Hakem'in) kendisini gözetlediğini görünce, o esnada başını kaşımak için elinde bulunan aleti (midra) kastederek: **“Eğer senin böyle baktığımı fark etseydim, bunu gözüne sokardım. İzin isteme hükmü, yabancıların bakışından evin içini korumak amacı ile konulmuştur.”** dedi.⁵⁸³

⁵⁷⁸ Bkz, 18.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 125

⁵⁷⁹ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁵⁸⁰ Suyûtî, *el-Câmiu's-sağîr*, I, 104, H.no: 3002.

⁵⁸¹ Elbâni, *Daîfü'l-Câmi'î's-Sağîr ve Ziyâdetüh*, V, 493, H.no: 2472.

⁵⁸² Taberî, *Câmiu'l-Beyân*, XIX, 147.

⁵⁸³ Buhârî, “Libas”, 75.

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 216

عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ نَظْرَةِ الْفَجَاءَةِ فَأَمَرَنِي أَنْ أَصْرِفَ بَصَرِي

Cerir b. Abdullah'dan rivayet edilmiştir: **“Hz. Peygamber’e (s.a.v.) ansızın bakmanın hükmünü sordum. Bana bakışlarımı başka yöne çevirmemi emretti.”**⁵⁸⁴

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 217

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي دَيْنٍ كَانَ عَلَى أَبِي فَدَقَّقْتُ الْبَابَ فَقَالَ مَنْ ذَا كَأَنَّهُ كَرِهَهَا فَقُلْتُ أَنَا فَقَالَ أَنَا أَنَا

Câbir b. Abdullah'dan rivâyet edilmiştir: **“(Uhud savaşı’nda şehit olan) babamın üzerinde bir borç konusunda Peygamber (s.a.v.)’e gidip kapıyı çalmıştım. Hz. Peygamber: “Kim o? Diye sordu. Ben de: “Benim” dedim. Hz. Peygamber böyle bir cevaptan hoşlanmamışçasına: “Benim! Benim!” dedi.”**⁵⁸⁵

Sıhhat Durumu: Sahih

2.3.11. Kasım Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁵⁸⁶

1. Hafta: 05.11.1982 - İslam’da Komşu Hakları

Hadis No: 218

أَيُّمَا امْرَأَةً قَعَدْتَ عَلَى بَيْتِ أَوْلَادِهَا فَهِيَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ

“Evinde çocuğunun terbiyesi ile meşgul olup oturan müslüman kadın, cennette benimle beraberdir.”⁵⁸⁷

Hadis No: 219

عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ قِيلَ وَمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الَّذِي لَا يَأْمَنُ جَارَهُ بَوَائِقَهُ

Ebu Şurayh’dan rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Vallahi mü'min olamaz, vallahi mü'min olamaz, vallahi mü'min olamaz.”** diye üç defa tekrarladığını işittim diyen Ebu Hureyre (ra) Ya Resulallah kim

⁵⁸⁴ Müslim, “Âdâb”, 45; Tirmizî, “Edeb”, 28.

⁵⁸⁵ Buhârî, “İsti’zan”, 17.

⁵⁸⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 285, s. 13.

⁵⁸⁷ Suyûtî, *el-Câmiu’s-sağîr*, I, 104, H.no: 3002; Bkz, 15.10.1982 tarihli hutbe, H.no: 212.

mü'min olamaz diye sordu: *“Şerrinden komşusu emin olmayan kimsedir.”* buyurmuştur.⁵⁸⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 220

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُقَلِّ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ

Ebû Hureyre'nin (ra) naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Allah'a ve âhiret gününe iman eden komşusuna eziyet etmesin! Allah'a ve âhiret gününe iman eden misafirine ikram etsin! Allah'a ve âhiret gününe iman eden ya hayır söylesin ya da sussun!”*⁵⁸⁹

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 221

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ إِنَّ فُلَانَةَ يُذَكِّرُ مِنْ كَثْرَةِ صَلَاتِهَا وَصِيَامِهَا وَصَدَقَتِهَا غَيْرَ أَنَّهَا تُؤْذِي جِيرَانَهَا بِلِسَانِهَا قَالَ هِيَ فِي النَّارِ

Ebû Hureyre'nin naklettiğine göre bir adam Peygamberimize: *“Ya Rasûlallah, çok namaz kılan, çok oruç tutan ve çokca sadaka dağıtan bir kadın var fakat komşusuna olmadık sözlerle eziyet ediyor” dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.): “Onda hayır yoktur, o cehennemliktir.”*⁵⁹⁰

Sıhhat Durumu: Elbânî, rivayetin sahih.⁵⁹¹ Hüseyin Selim Esed, rivâyetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiştir.⁵⁹²

Hadis sahihtir.

Hadis No: 222

وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ

*“Bir insan, kardeşine yardım ettiği sürece Allah da ona yardım eder.”*⁵⁹³

Hadis No: 223

إِنَّ الْمُؤْمِنَ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشَبَّكَ أَصَابِعَهُ

*“Müslümanın diğer Müslümanlarla ilişkisi birbirine kenetlenmiş bina gibidir...”*⁵⁹⁴

⁵⁸⁸ Buhârî, “Edeb”, 29.

⁵⁸⁹ Buhârî, “Rikâk”, 23; Müslim, “İman”, 74; Ebû Dâvûd, “Edeb”, 122- 123.

⁵⁹⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 440, H.no: 9673.

⁵⁹¹ Elbânî, *Sahihu Mevâridi 'z-Zam 'ân ilâ zevâ'idi İbn Hibbân*, II, 288, H.no: 1725.

⁵⁹² Heysemî, *Mevâridü 'z-Zam 'ân İlê Zevâidi-İbn Hibbân*, VI, 387, H.no: 2054.

⁵⁹³ Müslim, “Zikir”, 38; Bkz, 23.07.1982 tarihli hutbe, H.no:191.

Hadis No: 224

إِنَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يَرْحَمُ

“Merhamet etmeyene merhamet edilmez.”⁵⁹⁵

Hadis No: 225

عن أبي ذر قال إنَّ خَلِيْلِي أَوْصَانِي إِذَا طَبَخْتَ مَرَقًا فَأَكْثِرِ مَاءَهُ ثُمَّ أَنْظِرْ أَهْلَ بَيْتِ مَنْ جِيرَانِكَ فَأَصِْبْهُمْ مِنْهَا بِمَعْرُوفٍ

Ebû Zer diyor ki, “Dostum (Hz. Peygamber) (s.a.v.) bana şunu tavsiye etti: “Çorba pişirdiğinde suyunu biraz fazla koy, sonra komşularına bak, uygun bir şekilde çorbandan onlara da ikram et.”⁵⁹⁶

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 226

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي جَارَيْنِ فَأَلِي أَيُّهُمَا أُهْدِي قَالَ إِلَى أَقْرَبِهِمَا مِنْكَ أَبَا

Hz. Âişe (ra) anlatıyor: “Yâ Resûlallah, benim iki komşum var; hangisine hediye vereyim?” diye sordum. Rasulullah (sav), “Kapısı sana en yakın olana!” buyurdu.⁵⁹⁷

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 12.11.1982.⁵⁹⁸

3. Hafta: 18.11.1982 - Allah'ın Nimetlerine Şükredelim

Hadis No: 227

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ لَا يَشْكُرُ اللَّهَ

Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah'a da şükretmez.”⁵⁹⁹

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Tirmizî ve Elbâni, rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiştir.⁶⁰⁰ Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin “sahih li-ğayrihi” olduğuna, râvi İbn

⁵⁹⁴ Buhârî, “Mezâlim”, 5; Bkz, 20.06.1980 tarihli hutbe, H.no: 23.

⁵⁹⁵ Bkz, 18.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 29.

⁵⁹⁶ Müslim, “Birr”, 143.

⁵⁹⁷ Buhârî, “Şuf'a”, 3.

⁵⁹⁸ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır.

⁵⁹⁹ Tirmizî, “Birr”, 35.

⁶⁰⁰ Tirmizî, *Sünen*, IV, 339, H.no: 1954.

Ebû Leylâ'nın -asıl ismi Muhammd b. Abdurrahman'dır- zayıf olması nedeniyle rivâyetin bu isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁶⁰¹

Sonuç olarak hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 228

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ خَيْرًا مَدَّ لَهُمْ فِي الْغَمْرِ وَالْهَمِّ الشُّكْرَ

Ebu Hureyre'den rivayet edilmiştir: *“Allah bir kavme hayır murad ettiği zaman, onların ömürlerini uzatır ve onların kalbine şükür'ü ilham eder.”*⁶⁰²

Sihhat Durumu: Elbânî rivayetinin isnadının çok zayıf olduğunu söylemiştir. Ebû Hafs Amr b. Alî b. Bahr el-Fellâs (ö. 249/864), ravi Anbesse b. Sa'îd hakkında “metruk”, Dârekutnî ise “zayıf” demiştir.⁶⁰³

Rivayet çok zayıftır.

Hadis No: 229

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِهِ وَقَالَ... يَا مُعَاذُ لَا تَدْعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُولُ
اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

Muâz b. Cebel'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) onun elini tuttu ve şöyle buyurdu: *“Ey Muâz! Sana her namazın ardından şu duayı söylemeyi terk etmemeni tavsiye ediyorum: “Allah'ım, seni zikretmek, sana şükretmek ve sana güzelce ibadet etmek için bana yardım et!”*⁶⁰⁴

Sihhat Durumu: Elbânî⁶⁰⁵ ve Şuayb el-Arnâvut,⁶⁰⁶ rivâyetinin isnadının sahih olduğuna hükmetmişlerdir.

4. Hafta: 20.11.1982 - Sabır Nimettir

Hadis No: 230

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ نَاسًا مِنْ الْأَنْصَارِ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ فَأَعْطَاهُمْ ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ حَتَّى إِذَا نَفِدَ مَا عِنْدَهُ
قَالَ مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَدْخِرَهُ عَنْكُمْ وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَمَنْ يَصْبِرْ يُصْبِرْهُ اللَّهُ وَمَا
أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً هُوَ خَيْرٌ وَأَوْسَعُ مِنَ الصَّبْرِ

⁶⁰¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVIII, 233, H.no: 11703.

⁶⁰² Suyûtî, *Fethu'l-Kebîr*, I, 71, H.no: 645.

⁶⁰³ Elbânî, *Silsiletü ehâdîsi'd-daîfe*, V, 118, H.no: 2099.

⁶⁰⁴ Ebû Dâvûd, “Vitr”, 26; Nesâî, *Sehiv*, 60.

⁶⁰⁵ Ebû Dâvûd, *Sünen*, I, 561, H.no: 1524.

⁶⁰⁶ Ebû Dâvûd, *Sünen*, II, 631, H.no: 1522.

Ebû Saîd el-Hudrî'den nakledildiğine göre, ensardan bazı kimseler Resûlullah'tan (sav) (bir şeyler) istediler. O da verdi. Sonra tekrar istediler. Allah Resûlü de yanındakiler bitinceye kadar verdi ve şöyle buyurdu: **“Yanımda bulunan hiçbir malı sizden saklayacak değilim. Kim iffetli olmayı dilerse, Allah onu iffetli kılar. Kim müstağni olursa (aza kanaat edip insanlardan bir şey istemezse), Allah onu zengin kılar. Kim de sabrederse, Allah ona sabır ihsan eder. Kimseye sabırdan daha hayırlı ve daha geniş bir ikram verilmemiştir.”**⁶⁰⁷

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 231

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من يرد الله به خيراً يصيب منه

Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Allah bir kimse hakkında hayır dilerse onu musibetlere giriftar eder.”**⁶⁰⁸

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 232

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَرَضِهِ وَهُوَ يُوعَكُ وَغَمًّا شَدِيدًا وَقُلْتُ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَغَمًّا شَدِيدًا قُلْتُ إِنَّ ذَلِكَ بَأَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ قَالَ أَجَلٌ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَدَى إِلَّا حَاتَّ اللَّهُ عَنْهُ خَطَايَاهُ كَمَا تَحَاتُّ وَرَقُّ الشَّجَرِ

Abdullah b. Mes'ûd anlatıyor: Hz Peygamber (s.a.v.) rahatsızlandığında onu ziyarete gittim ve: “Çok ızdırabın var. Bu durum senin için iki kat ecre vesile olacaktır.” Dedim. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“Evet, başına bir sıkıntı gelen hiçbir Müslüman yoktur ki Allah (bu sıkıntı sebebiyle) ağacın yapraklarının dökülmesi gibi onun günahlarını dökmesin.”**⁶⁰⁹

Sihhat Durumu: Sahih

2.3.12. Aralık Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁶¹⁰

1. Hafta: 03.12.1982 - Mevlîd’i Nebi.⁶¹¹

2. Hafta: 10.12.1982 - Yoksulu ve Yetimi Korumak

Hadis No: 233

⁶⁰⁷ Buhârî, “Zekât”, 50; Müslim, “Zekât”, 124; Tirmizî, “Birr”, 77.

⁶⁰⁸ Buhârî, “Merda”, 1.

⁶⁰⁹ Buhârî, “Merda”, 2.

⁶¹⁰ Diyanet Gazetesi, Sayı: 286, s. 13.

⁶¹¹ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

ابغوني الضعيف

“Zayıflarınızı gözetin...”⁶¹²

3. Hafta: 17.12.1982 - İslam Dini Asılsız olan Herşeyi Reddeder.⁶¹³

4. Hafta: 24.12.1982 - Dinimizde Vakfın Önemi

Hadis No: 234

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ أَشْيَاءٍ مِنْ
صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَالدِّ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
“İnsan ölünce üç şey dışında ameli kesilir: Sadaka-i câriye (faydası kesintisiz sürüp giden sadaka), kendisinden faydalanılan ilim ve kendisine dua eden hayırlı evlât.”⁶¹⁴

Sıhhat Durumu: Sahih

2.4.1983 YILI HUTBELERİ

2.4.1. Ocak Ayında Yayımlanan Hutbeler⁶¹⁵

1. Hafta: 07.01.1983 - İsrâf Etmeyiniz

Hadis No: 235

خَيْرَ الْأُمُورِ أَوْسَطُهَا

“İşlerin hayırlısı orta olanıdır.”⁶¹⁶

Tahriç ve Sıhhat Durumu: İbnü'l-Gars, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁶¹⁷

Hadis No: 236

أَلَا تَسْمَعُونَ أَلَا تَسْمَعُونَ إِنَّ الْبِدَادَةَ

“Duymuyor musunuz, duymuyor musunuz? Sadelik imandandır...!”⁶¹⁸

Hadis No: 237

“Ey mü'min, malını sıkı tut, onu ıslah ile güzel idare et.”⁶¹⁹

⁶¹² Bkz, 01.02.1980 tarihli hutbe. H.no: 5.

⁶¹³ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁶¹⁴ Müslim, “Vasiyyet”, 14.

⁶¹⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 287, s. 13.

⁶¹⁶ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, I, 391, H.no: 1247.

⁶¹⁷ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, I, 391, H.no: 1247.

⁶¹⁸ Bkz, 03.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 103.

⁶¹⁹ Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

Sihhat Durumu: Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

2. Hafta: 14.01.1983 - Mümin Ümit İle Korku Arasında Olmalıdır

Hadis No: 238

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأْسُ الْجُمُعَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ تَعَالَى

Abdullah İbn Mes'ud'dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Hikmetin başı, Allah korkusudur.”**⁶²⁰

Sihhat Durumu: Elbâni rivayetinin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁶²¹

3. Hafta: 21.01.1983 - Örf ve Adetlerimizde Taklitçiliğin Zararları.⁶²²

4. Hafta: 28.01.1983 - Verem ve Korunma Çareleri

Hadis No: 239

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ

“Kuvvetli mümin zayıf müminden daha hayırlı ve Allah’a daha sevimlidir.”⁶²³

Hadis No: 240

اَغْتَمَّ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ

“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”⁶²⁴

2.4.2. Şubat Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁶²⁵

1. Hafta: 04.02.1983 - Allah Korkusunun İnsan Hayatındaki Rolü

Hadis No: 241

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ

Abdullah b. Amr'dan rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların selâmette olduğu (zarar görmediği) kişidir. Muhacir ise Allah'ın yasakladıklarını terk eden kimsedir.”**⁶²⁶

Sihhat Durumu: Sahih

⁶²⁰ Beyhaki, *Şuabu'l-Îmân*, II, 201, H.no: 729.

⁶²¹ Elbâni, *Daifü'l-Camii's-Sağîr ve Ziyadetüh*, I, 451, H.no: 3066.

⁶²² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁶²³ Bkz, 04.09.1981 tarihli hutbe, H.no: 121.

⁶²⁴ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

⁶²⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 287, s. 20.

⁶²⁶ Buhârî, “Îmân”, 4.

2. Hafta: 11.02.1983 - İslam Dini Doğruluğu Emreder

Hadis No: 242

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَجْتَمِعُ الْإِيمَانُ وَالْكَفْرُ فِي قَلْبِ امْرِئٍ وَلَا يَجْتَمِعُ
الصِّدْقُ وَالْكَذِبُ جَمِيعًا وَلَا تَجْتَمِعُ الْخِيَانَةُ وَالْأَمَانَةُ جَمِيعًا

Ebu Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
*“Bir kişinin kalbinde aynı anda iman ile küfür, doğruluk ile yalancılık, hıyanet ile emanet bir arada bulunmaz.”*⁶²⁷

Sihhat Durumu: Elbâni, rivâyetin isnadının sahih, ricâlinin de sika olduğunu bildirmiş,⁶²⁸Şuayb el-Arnâvut ise rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir.⁶²⁹ Sonuç olarak rivâyetin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta: 18.02.1983 - Dinimiz Kaçakçılığın Her Çeşidini Yasaklamıştır

Hadis No: 243

عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا
تُضَيِّعُوهَا وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلَا تَنْتَهِكُوهَا وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ غَيْرَ نَسِيَانٍ فَلَا
تَبْحَثُوا عَنْهَا

Ebu Sa'lebe'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
*“Şüphesiz Allah Tealâ bir takım şeyleri farz kılmıştır, onları terk etmeyiniz; bazı sınırlamalar getirmiştir, onları çiğnemeyiniz; bir kısım şeyleri de yasaklamıştır, sakın onlara el uzatmayınız, size olan rahmetinden dolayı bir kısım eşyanın bilgisini de gizlemiştir, unutkanlık dışında onların peşine düşmeyiniz.”*⁶³⁰

Sihhat Durumu: Mişkâtü'l-Mesâbih'in tahkikini yapan Elbânî, hadisin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁶³¹ Ancak şahitleri ile hasen derecesine yükseldiği ifade edilmiştir.⁶³² Ayrıca hasen hükmünü Nevevi de teyid etmiştir.⁶³³

Hadis hasendir.

Hadis No: 244

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا ضَرَرَ وَلَا إِضْرَارَ

⁶²⁷ Tirmizî, “Tefsîru'l-Kur'ân”, 14.

⁶²⁸ Elbânî, *Silsiletü Ehâdisi's-Sahihâ*, III, 41, H.no: 1050.

⁶²⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XIV, 251, H.no: 8593.

⁶³⁰ Taberânî, *el-Mu'cemu'-Evsat*, VII, 265, *el-Kebir*, XXII, 221; Dârakutni, *es-Sünen*, V, 325.

⁶³¹ Hatib et-Tebrîzî, *Mişkâtü'l-Mesâbih*, I, 69.

⁶³² İbnu'l-Esir, *Câmiu'l-Usûl*, V, 59.

⁶³³ Nevevî, *el-Erba'in en-Neveviyye*, s. 70.

Abdullah İbn Abbas'dan rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Zarar vermek ve zarara zararlar karşılık vermek yoktur.”**⁶³⁴

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Hâkim, rivayetin isnadının Müslim'in şartına göre sahih,⁶³⁵ Elbâni, sahih,⁶³⁶ Şuayb el-Arnâvut ise rivayetin sahih li-gayrihi olduğunu söylemiş, ancak râvi Câbir el-Cûfî nedeniyle - o İbn Yezid'dir –isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.⁶³⁷ Muhammed Fuad Abdülbâki, rivayetin ricâlinin sika, senedinin munkatı olduğuna hükmetmiştir. Tirmizî ve İbn Adî, râvi İshak b. Yahyâ b. Velîd'in, Ubâde b. Sâbit'i idrak etmediklerini söylemiştir.⁶³⁸

Toplamda hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hafta: 25.02.1983 - Kibir ve Tevâzu

Hadis No: 245

عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبِ الْخَزَاعِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ كُلِّ عُنُقٍ جَوَاطِ مُسْتَكْبِرٍ
Hârise b. Vehb el-Huzâî'den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: **“Size cehennemlikleri haber vereyim mi? Kaba, bencil ve büyüklük taslayan herkes.”**⁶³⁹

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 246

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ
قَالَ رَجُلٌ إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ تَوْبُهُ حَسَنًا وَتَعْلُهُ حَسَنَةً قَالَ إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ الْكِبَرُ بَطْرُ الْحَقِّ
وَعَمَطُ النَّاسِ

Abdullah b. Mes'ûd'un anlattığına göre, bir gün Hz. Peygamber (sav), **“Kalbinde zerre kadar kibir bulunan kimse cennete giremez.”** buyurdu. Bunu duyan bir adam, **“Ama insan elbisesinin ve ayakkabısının güzel olmasından hoşlanır!”** deyince, Allah Resûlü, **“Allah güzeldir, güzelliği sever. Kibir ise hakikati inkâr etmek ve insanları küçük görmektir.”** buyurdu.⁶⁴⁰

Sıhhat Durumu: Sahih

⁶³⁴ İbn Mâce, “Ahkâm”, 17.

⁶³⁵ Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 66, H.no: 2345.

⁶³⁶ İbn Mâce, *Sünen*, II, 784, H.no: 2340.

⁶³⁷ İbn Mâce, *Sünen*, III, 432, H.no: 2341.

⁶³⁸ İbn Mâce, *Sünen*, II, 784, H.no: 2340.

⁶³⁹ Buhârî, *Edeb*, 61; Müslim, *Cennet*, 46

⁶⁴⁰ Müslim, “İmân”, 147.

2.4.3. Mart Ayında Yayınlanan Hutbeler.⁶⁴¹

1. Hafta: 04.03.1983 - Kötülüğe Engel Olunmazsa Ne Olur

Hadis No: 247

حَدَّثَنَا زَكَرِيَاءُ قَالَ سَمِعْتُ عَامِرًا يَقُولُ سَمِعْتُ التُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
مَثَلُ الْقَائِمِ عَلَى حُدُودِ اللَّهِ وَالْوَاقِعِ فِيهَا كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا عَلَى سَفِينَةٍ فَأَصَابَ بَعْضُهُمْ أَعْلَاهَا وَبَعْضُهُمْ أَسْفَلَهَا
فَكَانَ الَّذِينَ فِي أَسْفَلِهَا إِذَا اسْتَقْفُوا مِنَ الْمَاءِ مَرُّوا عَلَى مَنْ فَوْقَهُمْ فَقَالُوا لَوْ أَنَّا خَرَقْنَا فِي نَصِيبِنَا خَرْقًا وَلَمْ نُؤَدِ
مَنْ فَوْقَنَا فَإِنْ يَتْرُكُوهُمْ وَمَا أَرَادُوا هَلَكُوا جَمِيعًا وَإِنْ أَخَذُوا عَلَى أَيْدِيهِمْ نَجَوْا وَنَجَّوْا جَمِيعًا

Nu'man b. Beşîr'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:
*“Allah Teâlâ'nın koymuş olduğu sınırlara uygun yaşayanlar ile bu sınırları ihlâl eden kimselerin durumu, bir gemiye binmiş, gemi içerisindeki yerleri kura ile belirlenmiş iki grup insanın durumuna benzer; Bunlardan bir kısmı geminin alt tarafında, bir kısmı da üst tarafında yolculuk etmeye hak kazanmıştır. Alt kattakiler (su ihtiyaçlarını karşılamak için) üsttekilerin yanına giderler. (Bir süre sonra), '(Sudan) nasibimizi almak için (geminin altından) bir delik açsak da yukarıdakileri rahatsız etmesek.' derler. Eğer yukarıda bulunanlar aşağıdakilerin isteklerini yapmalarına izin verirlerse gemidekiler hep birlikte helâk olur. Fakat onlara engel olurlarsa hem onlar hem de kendileri kurtulur.”*⁶⁴²

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 11.03.1983 - Ormanların Korunması ve Ağaç Yetiştirmek

Hadis No: 248

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ قَامَتْ عَلَى أَحَدِكُمُ الْقِيَامَةُ وَفِي يَدِهِ فُسَيْبَةٌ
فَلْيَغْرِسْهَا

Enes b. Mâlik (ra) dan rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Birinizin elinde bir hurma fidanı varken kıyamet kopuyor olsa bile derhâl onu diksin!”*⁶⁴³

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 249

⁶⁴¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 288, s. 29.

⁶⁴² Buhârî, “Şirket”, 6.

⁶⁴³ Buhârî, *el-Edebü'l- Müfred*, s. 168.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ غَرَسَ غَرْسًا فَأَكَلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ دَابَّةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ

Enes b. Mâlik (ra)'dan rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Bir Müslüman bir ağaç diker de onun mahsulünden bir insan yahut hayvan yerse muhakkak o yenilen şey, ağacı diken kimse için bir sadaka olur.”**⁶⁴⁴

Sıhhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 18.03.1983 - Çanakkale Zaferi

Hadis No: 250

حب الوطن من الايمن

“Vatan sevgisi imandandır.”⁶⁴⁵

Sıhhat Durumu: Sağani,(650/1252) Beyruti (1276/1859) ve Elbâni rivâyetin mevzu olduğuna hükmetmiş,⁶⁴⁶ Sehavi (902/1497) ve İbn Hacer,(852/1449) “manası doğru olmakla birlikte, vakıf olamadım” demişlerdir.⁶⁴⁷ Elbânî, vatan sevgisinin, inançlı, inançsız her insanda bulunduğunu bu nedenle iman gereği olmadığını söylemiştir.⁶⁴⁸

Rivayetin mevzu olduğu anlaşılmaktadır.

4. Hafta: 25.03.1983 - İçki ve Kumarın İctimai Zararları

Hadis No: 251

كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ

“Sarhoşluk veren her içki haramdır.”⁶⁴⁹

Hadis No: 252

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ لَعِبَ بِالنَّرْدِ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ

Ebu Mûsa el-Eş'âri'den rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Tavla oynayan kişi Allah'a ve Resûlü'ne isyan etmiştir.”**⁶⁵⁰

⁶⁴⁴ Buhârî, “Edeb”, 27; Tirmizî, “Ahkâm”, 40.

⁶⁴⁵ Sehavî, *Makâsîd*, s. 183.

⁶⁴⁶ Elbânî, *Silsiletü Ehâdisi'd-Daife ve'l-Mevdûa*, I, 110, H.no: 36.

⁶⁴⁷ Sehavî, *Makâsîd*, s. 183

⁶⁴⁸ Uysal, Muhittin, *Tasavvuf Kültüründe Hadis Tasavvuf Kaynaklarındaki Tartışmalı Rivayetler*, s. 405.

⁶⁴⁹ Bkz, 12.03.1982 tarihli hutbe, H.no: 151.

Sihhat Durumu: Hâkim, rivayetin Buhârî ve Müslim'in şartlarına göre sahih olduğunu, ancak rivâyet etmediklerini söylemiştir.⁶⁵¹ Elbâni rivayetin hasen,⁶⁵² Hüseyin Selim Esed ise isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁶⁵³ Şuayb el-Arnâvut, rivayetin ricâlinin sika olduğunu bildirmiş, Mûsa b. Meysere dışındaki ricalinin Buhârî ve Müslim'in ricali olduğunu söylemiştir.⁶⁵⁴

Rivayetin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

2.4.5. Nisan Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁶⁵⁵

1. Hafta: 01.04.1983 - Regaib Gecesi

Hadis No: 253

خَمْسُ لَيَالٍ لَا يُرَدُّ فِيهِنَّ الدُّعَاءُ

*“Beş gece vardır ki, onlarda yapılan dualar geri çevrilmez...”*⁶⁵⁶

Hadis No: 254

اللهم بارك لنا في رجب وشعبان

*“Allah'ım, Recep ve Şaban'ı hakkımızda mübarek kıl...”*⁶⁵⁷

2. Hafta: 08.04.1983 - Tatlı Söz Güler Yüz

Hadis No: 255

عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا وَبَشِّرُوا وَلَا تُنْفِرُوا

Enes b. Mâlik'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

*“Kolaylaştırın, zorlaştırmayın; sevdiren, nefret ettirmeyin!”*⁶⁵⁸

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 256

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

*“Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların selâmette olduğu (zarar görmediği) kişidir.”*⁶⁵⁹

⁶⁵⁰ Ebû Dâvûd, “Edeb”, 56; İbn Mâce, “Edeb”, 43.

⁶⁵¹ Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 50, H.no: 160.

⁶⁵² Ebû Dâvûd, *Sünen*, IV, 285, H.no: 4938.

⁶⁵³ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, XIII, 219, H.no: 7290.

⁶⁵⁴ İbn Hibban, *Sahih*, XIII, 181, H.no: 5872.

⁶⁵⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 290, s. 29.

⁶⁵⁶ Bkz. 02.05.1980 tarihli hutbe. H.no: 16

⁶⁵⁷ Bkz. 17.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 74.

⁶⁵⁸ Buhârî, “İlim”, 11.

3. Hafta: 15.04.1983 - Dinimizde Üç Emir Üç Yasak.⁶⁶⁰

2.4.5. Mayıs Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁶⁶¹

1. Hafta: 06.05.1983 - Mirac Mucizesi.⁶⁶²

2. Hafta: 13.05.1983 - Berat Gecesi

Hadis No: 257

هذه ليلة النصف من شعبان

“Bu gece Şaban’ın on beşinci gecesidir...”⁶⁶³

Hadis No: 258

أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ

“Senin gazabından rızana, azabından affına...”⁶⁶⁴

3. Hafta: 20.05.1983 - İstanbul’un Fethi

Hadis No: 259

لتفتحن القسطنطينية

“Kostantiniyye mutlaka fethedilecektir...”⁶⁶⁵

4. Hafta: 27.05.1983 - İslamiyet ve Turizm

Hadis No: 260

“İnsanlara iyilik etmek ve seyahat ziyaretleri yapmak, sıhhati güzelleştirir, memleketin imarına yardım eder, malı da artırır. Bu gibi iyilik ve seyahat ziyaretleri yapanlar fâcîr ve fâsık olsalar da Allah’ın bu nimetlerine kavuşurlar.”⁶⁶⁶

Sıhhat Durumu: Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

Hadis No: 261

سَافِرُوا تَصِحُّوا

“Seyahat ediniz ki sıhhat bulasınız.”⁶⁶⁷

2.4.6. Haziran Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁶⁶⁸

⁶⁵⁹ Bkz, 04.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 240.

⁶⁶⁰ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁶⁶¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 291, s. 29.

⁶⁶² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁶⁶³ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 95

⁶⁶⁴ Bkz, 11.06.1982 tarihli hutbe, H.no: 177.

⁶⁶⁵ Bkz, 23.05.1980 tarihli hutbe. H.no: 19

⁶⁶⁶ Ulaşılabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır.

⁶⁶⁷ Bkz, 20.03.1981 tarihli hutba, H.no: 70.

1. Hafta: 03.06.1983 - Oruç

Hadis No: 262

مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ

“Her kim yalan söylemeyi ve yalanla amel etmeyi bırakmazsa...”⁶⁶⁹

Hadis No: 263

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَبُّ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ إِلَّا السَّهْرُ

Ebü Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Oruç tutan nice kimseler vardır ki oruçtan nasibi sadece aç kalmaktır. Geceyi ibadetle geçiren nice kimseler vardır ki kıyamdan nasibi sadece uykusuz kalmaktır.”⁶⁷⁰

Sihhat Durumu: Elbânî rivâyetin “hasen sahih” olduğuna hükmetmiştir.⁶⁷¹ Şuayb el-Arnâvut rivâyetin sahih olduğunu söylemiş, râvi Üsâme b. Zeyd -o Leysî’dir-nedeniyle isnadının hasen olduğuna hükmetmiştir.⁶⁷²

Sonuçta hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 264

الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أُجْزِي بِهِ

“Oruç benim içindir. Onun mükâfatını ancak ben veririm...”⁶⁷³

Hadis No: 265

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَبَابًا يُدْعَى الرَّيَّانَ يُدْعَى لَهُ الصَّائِمُونَ فَمَنْ كَانَ مِنَ الصَّائِمِينَ دَخَلَهُ

Sehl b. Sa’d’dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Cennette Reyân adlı bir kapı vardır. O kapıdan sadece oruç tutanlar çağrılır. Ondan yalnız oruç tutanlar girer, başkaları giremez.”⁶⁷⁴

Tahriç ve Sihhat Durumu: Tirmizî rivâyetin “Hasen Sahih Garip” olduğuna hükmetmiştir.⁶⁷⁵ Elbânî, الظَّمَا lafzı dışında rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiştir.⁶⁷⁶

⁶⁶⁸ Diyanet Gazetesi, Sayı: 292, s. 15.

⁶⁶⁹ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 98.

⁶⁷⁰ İbn Mâce, “Sıyâm”, 21.

⁶⁷¹ İbn Mâce, *Sünen*, I, 539, H.no: 1690.

⁶⁷² İbn Mâce, *Sünen*, II, 591, H.no: 1690.

⁶⁷³ Buhârî, “Tevhid”, 35; Nesâî, “Sıyâm”, 42; Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 96.

⁶⁷⁴ Tirmizî, “Savm”, 55.

Rivayetin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 266

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“İnanarak ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”⁶⁷⁷

2. Hafta: 10.06.1983 – Kaçakçılık

Hadis No: 267

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

“Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların selâmette olduğu (zarar görmediği) kişidir.”⁶⁷⁸

Hadis No: 268

عَنْ الْمُقَدَّامِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا فَطُ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ

Mikdâm (r.a.)’dan rivayet edilmiştir. Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki: *“Hiçbiriniz el emeğinden daha hayırlı olan bir yoldan lokma yememiştir.”⁶⁷⁹*

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 269

حب الوطن من الايمن

“Vatan sevgisi imandandır.”⁶⁸⁰

Hadis No: 270

إِنَّ الْمُؤْمِنَ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشَبَّكَ أَصَابِعَهُ

“Müslümanın diğer Müslümanlarla ilişkisi birbirine kenetlenmiş bina gibidir...”⁶⁸¹

3. Hafta: 17.06.1983 - Allah’ın Yardımı.⁶⁸²

4. Hafta: 24.06.1983 - Silah ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı

Hadis No: 271

⁶⁷⁵ Tirmizî, *Sünen*, II, 129, H.no: 765.

⁶⁷⁶ Tirmizî, *Sünen*, III, 128, H.no: 765.

⁶⁷⁷ Buhârî, *Savm*, 6; Ebû Dâvûd, “Şehru Ramazan”, 1; Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

⁶⁷⁸ Bkz, 04.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 240.

⁶⁷⁹ Buhârî, “Buyû”, 15.

⁶⁸⁰ Sehavî, *Makâsıd*, s. 183; Bkz, 18.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 249.

⁶⁸¹ Buhârî, “Mezâlim”, 5; Bkz, 20.06.1980 tarihli hutbe, H.no: 23.

⁶⁸² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا

Abdullah b. Ömer'den nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Bize silah çeken bizden değildir.”⁶⁸³

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 272

وَمَنْ سَنَّ سُنَّةَ شَرٍّ

“Kötü bir çığır açan kimse...”⁶⁸⁴

2.4.7. Temmuz Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁶⁸⁵

1. Hafta: 01.07.1983 - Ramazan'ın Son Haftası

Hadis No: 273

عَنْ سَلْمَانَ قَالَ خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آخِرِ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ فَقَالَ وَهُوَ شَهْرٌ أَوْلَاهُ رَحْمَةٌ وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةٌ وَآخِرُهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ

Selmân'ı-Fârisî'den rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) Şaban ayının son gününde şöyle hitab etmiştir: **“Ramazan'ın evveli rahmet, ortası magfiret, sonu da cehennemden kurtulustur.”**⁶⁸⁶

Sıhhat Durumu: Elbâni rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁶⁸⁷ Muhammed Mustafa el-A'zami ise râvi Zeyd b. Cüd'ân'ın zayıf olması nedeniyle rivâyetin isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.⁶⁸⁸

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

2. Hafta: 08.07.1983 - Kadir Gecesi

Hadis No: 274

تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

“Kadir gecesini Ramazan'ın son on gününde arayınız.”⁶⁸⁹

Hadis No: 275

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

⁶⁸³ Müslim, “İmân”, 164; Ebû Dâvûd, “Buyu”, 50; Tirmizî, “Buyu”, 72; İbn Mâce, “Ticaret”, 36.

⁶⁸⁴ Bkz, 09.01.1981 tarihli hutba, H.no: 57.

⁶⁸⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 293, s. 13.

⁶⁸⁶ Beyhakî, *Suabu'l-İmân*, III, 305, H.no: 3608; Süyûtî, *el-Camiu's-Sagîr*, I, 432, H.no: 2815.

⁶⁸⁷ Tebrîzî, *Mişkâtü'l-Mesâbih*, I, 612, H.no: 1965.

⁶⁸⁸ İbn Huzeyme, *Sahih*, III, 191, H.no: 1887.

⁶⁸⁹ Bkz, 10.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 106.

*“İnanarak ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”*⁶⁹⁰

3. Hafta: 15.07.1983 - Dua

Hadis No: 276

عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللَّهِ
بِالدُّعَاءِ

İbn Ömer'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Dua, başa gelen ve henüz gelmeyen belaya karşı fayda sağlar. Öyleyse ey Allah'ın kulları, duaya sarılın!”**⁶⁹¹

Sıhhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin garip olduğuna hükmetmiş, rivâyeti sadece Abdurrahman b. Ebî Bekr el-Kuraşî'nin (Mekkî'dir) rivâyeti olarak bildiklerini, onun da zayıf olduğunu, bazı hadis ehlinin onun hıfzı hakkında konuştuklarını söylemiştir.⁶⁹² Hâkim, rivâyetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiş ancak Buhârî ve Müslim'in hadisi rivayet etmediklerini söylemiştir.⁶⁹³ Elbâni rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁶⁹⁴

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hafta: 22.07.1983 - Tabii Kaynaklarımızdan Faydalanalım.⁶⁹⁵

2.4.8. Ağustos Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁶⁹⁶

1. Hafta: 05.08.1983 - Temiz Havanın Önemi ve Camilerimizin Havalandırılması

Hadis No: 277

النظافة من الإيمان

“Temizlik îmandandır.”⁶⁹⁷

Sıhhat Durumu: Ulaşabildiğimiz kaynaklarda hadisın sıhhat durumu hakkında bir değerlendirme bulunamamıştır. İrâki buna yakın olan **النظافة على الدين** hadisini de

⁶⁹⁰ Buhârî, Savm”, 6; Ebû Dâvûd, “Şehru Ramazan”, 1; Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

⁶⁹¹ Tirmizî, “Deavât”, 101.

⁶⁹² Tirmizî, Sünen, V, 444, H.no: 3548.

⁶⁹³ Hâkim, el-Müstedrek, I, 669, H.no: 1813.

⁶⁹⁴ Elbâni, Daîfü'l-Câmiî's-Sağîr ve Ziyadetüh, I, 824, H.no: 5720.

⁶⁹⁵ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁶⁹⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 294, s. 29.

⁶⁹⁷ İrâki, Tahrîcü Ehâdisi'l-İhyâ, I, 278, H.no: 278.

bulamadığını söylemiştir. İbn Hibban, Hz. Âişe'nin **تَنْظِفُوا فَإِنَّ الْإِسْلَامَ نَظِيفٌ** hadisini Duafâ'da zikretmiştir. Taberâni, Abdullah İbn Mes'ud'un rivayet ettiği **النِّظَافَةُ مِنَ الْإِيمَانِ** hadisini, Evsat'da zayıf bir senedle rivayet etmiştir.⁶⁹⁸

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 278

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا

Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Ey insanlar! Allah temizdir ancak temiz olan şeyleri kabul eder.”**⁶⁹⁹

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 279

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْإِسْلَامُ نَظِيفٌ فَتَنْظَفُوا فَإِنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا نَظِيفٌ

Hiz. Âişe'den rivayet edildiğine göre Hiz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“İslam temizdir. Temizlenin. Cennete yalnız temiz olanlar girecektir.”**⁷⁰⁰

Tahric ve Sihhat Durumu: Heysemî (807/1405), Taberâni'nin hadisi *el-Evsat*'da rivayet ettiğini söylemiş, ravi Nuaym b. Müverri' el-Anberi'nin de zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁷⁰¹ Elbâni de rivâyetin zayıf olduğunu bildirmiştir.⁷⁰²

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 280

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

“Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların selâmette olduğu (zarar görmediği) kişidir.”⁷⁰³

2. Hafta: 12.08.1983 - Sıtma

Hadis No: 281

⁶⁹⁸ Irâki, *Tahrîcû Ehâdisi'l-İhyâ*, I, 278, H.no: 278.

⁶⁹⁹ Müslim, “Zekât”, 65.

⁷⁰⁰ Taberâni, *Mu'cemu'l-Evsat*, V, 139, H.no: 4893; Elbâni, *Daifü'l-Câmii's-Sağîr ve Ziyadetüh*, I, 336, H.no: 2281.

⁷⁰¹ Heysemî, Ebü'l-Hasen Nürüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Süleymân el-Heysemî (ö. 807/1405), *Mecmau'z-Zevâid*, V, 231, H.no: 8579.

⁷⁰² Elbâni, *Daifü'l-Câmii's-Sağîr ve Ziyadetüh*, I, 336, H.no: 2281.

⁷⁰³ Bkz, 04.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 240.

اغتنم خمسا قبل خمس

“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”⁷⁰⁴

Hadis No: 282

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ

“Kuvvetli mümin zayıf müminden daha hayırlı ve Allah’a daha sevimlidir.”⁷⁰⁵

3. Hafta: 19.08.1983 - Malazgirt Zaferi.⁷⁰⁶

4. Hafta: 26.08.1983 - 30 Ağustosta Destanlaşanlar

Hadis No: 283

مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةً اللَّهُ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

“Allah’ın sözü ve dini üstün olsun diye savaşan kimse, Allah yolunda savaşmış olur.”⁷⁰⁷

2.4.9. Eylül Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁷⁰⁸

1. Hafta: 02.09.1983 - Gençlik ve İbadet

Hadis No: 284

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ الْإِمَامُ الْعَادِلُ وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ رَبِّهِ وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي الْمَسَاجِدِ وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ وَرَجُلٌ طَلَبْتَهُ امْرَأَةٌ دَاتٍ مَنْصِبٍ وَجَمَالَ فَقَالَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ أَخْفَى حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ

Ebu Hureyre’den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Yedi sınıf insan vardır ki Allah onları gölgesinden başka gölgenin olmadığı günde, bizzat kendi gölgesinde gölgelendirecektir: Âdil yönetici, Allah Teâlâ’ya ibadet eden genç, mescide tekrar dönünceye kadar kalbi mescide bağlı kimse, Allah için biraraya gelip Allah için ayrılanlar, mevki sahibi güzel bir kadının gayri meşru ilişkiye davet ettiği hâlde, “Allah’tan korkarım!” diyen kimse, sadaka veren ve sağ elinin ne yaptığını sol eli bilmeyen kimse, kimsenin olmadığı yerde Allah’ı anarak O’nun korkusundan gözleri yaş dolan kimse.”⁷⁰⁹

⁷⁰⁴ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

⁷⁰⁵ Bkz, 04.09.1981 tarihli hutbe, H.no: 121.

⁷⁰⁶ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁷⁰⁷ Müslim, “İmâre”, 149; Bkz, 07.08.1981 tarihli hutbe, H.no: 114.

⁷⁰⁸ Diyanet Gazetesi, Sayı: 295, s. 29.

⁷⁰⁹ Buhârî, “Ezân”, 36.

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 09.09.1983.⁷¹⁰

3. Hafta: 16.09.1983.⁷¹¹

Hadis No: 285

مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُصَحِّحِ

*“Malî kudreti olduğu halde kurban kesmeyenler...”*⁷¹²

4. Hafta: 23.09.1983 – Kurban Derilerini İyi Değerlendirelim.⁷¹³

2.4.10. Ekim Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁷¹⁴

1. Hafta: 07.10.1983 - Açlık ve İsrâf

Hadis No: 286

خير الأمور أوسطه

*“İşlerin hayırlısı orta olanıdır.”*⁷¹⁵

Hadis No: 287

الِاقْتِصَادُ نِصْفُ الْعَيْشِ

*“Harcamada tutumluluk, geçimin yarısıdır.”*⁷¹⁶

2. Hafta: 14.10.1983 - Cumhuriyet

Hadis No: 288

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَكْثَرَ مَشُورَةً لِأَصْحَابِهِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir: *“Resûlullah'tan (s.a.v.)*

*daha çok ashâbıyla istişare eden bir kimseyi görmedim.”*⁷¹⁷

Sıhhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiş, Ebû Ubeyde'nin bu hadisi babasından işitmediğini, hadisın Ebû Hureyre'den rivayet edildiğini söylemiştir.⁷¹⁸ Elbâni rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁷¹⁹

⁷¹⁰ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

⁷¹¹ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

⁷¹² Bkz, 25.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 126.

⁷¹³ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁷¹⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 296, s. 26.

⁷¹⁵ Bkz, 07.01.1983 tarihli hutbe, H.no: 234.

⁷¹⁶ Bkz, 03.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 200.

⁷¹⁷ Tirmizî, “Cihad”, 35.

⁷¹⁸ Tirmizî, *Sünen*, 3/265, H.no: 1714.

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta: 21.10.1983.⁷²⁰

4. Hafta: 28.10.1983.⁷²¹

2.4.11. Kasım Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁷²²

1. Hafta: 04.11.1983 - Emr'i Bi'l-Ma'ruf Nehyi Ani'l-Münker

Hadis No: 289

عَنْ تَمِيمِ الدَّارِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الدِّينُ النَّصِيحَةُ قُلْنَا لِمَنْ قَالَ لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلَايَمَّةَ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ

Temim ed-Dâri'den rivayet edilmiştir: Allah Rasulü: **“Din samimiyettir” buyurdu. “Kime karşı?” diye sorulduğunda ise “Allah'a, Kitabı'na, Resûlü'ne, Müslümanların idarecilerine ve bütün Müslümanlara”**⁷²³ buyurdu.

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 290

عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَلَامُ ابْنِ آدَمَ عَلَيْهِ لَا لَهُ إِلَّا الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَذَكَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

Hiz. Peygamber'in (s.a.v.) eşi Ümmü Habibe (r.a) dan rivayet edildiğine göre Hiz. Peygamber (s.a.v.) şöylebuyurmuştur: **“Ademoğlunun konuştuğu her söz lehine değil, belki aleyhinedir. Ancak emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i ani'l münker yaparken konuştuğu sözler ile Allah'ı zikrettiği lehinedir.”**⁷²⁴

Sıhhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen garip” olduğuna hükmetmiş, hadisi sadece Muhammed b. Yezid b. Huneys el-Mekki'nin rivayet ettiği hadis olarak bildiklerini söylemiştir.⁷²⁵ Elbâni, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiş,⁷²⁶ Şuayb el-Arnaut ise,

⁷¹⁹ Elbâni, *Sahihu ve Daifu Sünen 'i-Tirmizî*, IV, 214, H.no: 1714.

⁷²⁰ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

⁷²¹ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

⁷²² Diyanet Gazetesi, Sayı: 297, s. 20.

⁷²³ Müslim, “İmân”, 95.

⁷²⁴ İbn Mace, *Sünen*, II, 1315, H.no: 3974.

⁷²⁵ Elbâni, *Daifu Sünen 'i-Tirmizî*, I, 272, H.no: 2538.

⁷²⁶ İbn Mace, *Sünen*, II, 1315, H.no: 3974.

râvi Ümmü Salih'in bilinmeyen bir kişi olması nedeniyle rivâyetin isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.⁷²⁷

Rivâyetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

2. Hafta: 11.11.1983 - İmân ve İnkâr.⁷²⁸

3. Hafta: 18.11.1983.⁷²⁹

4. Hafta: 25.11.1983.⁷³⁰

2.4.12. Aralık Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁷³¹

1. Hafta: 02.12.1983 - Mevlid Kandili.⁷³²

2. Hafta: 09.12.1983 - Peygamberimizin Örnek Ahlakı

Hadis No: 291

خيركم إسلاما أحاسنكم أخلاقا إذا فقهوا

*“İslâm bakımından sizin en hayırlınız, bilgili oldukları takdirde, ahlâk yönünden en güzel olanlarıdır.”*⁷³³

Hadis No: 292

إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ

*“Ben, güzel ahlâkı tamamlamak (uygulamak) için gönderildim.”*⁷³⁴

Hadis No: 293

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا ضَلَّ مَنْ قَبْلَكُمْ

*“Ey insanlar! Sizden önceki milletler ancak şu sebepten dolayı sapmışlardır...!”*⁷³⁵

Hadis No: 294

عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ

*“Doğruluğu iltizam edin! Çünkü doğruluk hayra götürür...”*⁷³⁶

Hadis No: 295

⁷²⁷ İbn Mace, *Sünen*, V, 118, H.no: 3974.

⁷²⁸ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁷²⁹ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır.

⁷³⁰ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır.

⁷³¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 298, s. 18.

⁷³² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁷³³ Bkz, 24.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 108.

⁷³⁴ Bkz, 17.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 47.

⁷³⁵ Bkz, 24.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 110.

⁷³⁶ Bkz, 24.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 111.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ سَمِعَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا تُظْرُونِي
كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُهُ فَقُولُوا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ

İbn Abbâs'ın işittiğine göre, Ömer (ra) minberde şunları anlatmıştır: “Ben Peygamber’i (sav) şöyle buyururken işittim: *“Hıristiyanların Meryem oğlunu (İsa’yı) övmekte aşırı gittikleri gibi siz de beni övmeye aşırılık göstermeyin. Şüphesiz ki ben Allah’ın kuluyum. Onun için bana “Allah’ın kulu ve resûlü” deyin.*”⁷³⁷

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 296

نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ

*“İki nimet vardır ki...”*⁷³⁸

Hadis No: 297

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ خَدَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَ سِنِينَ وَاللَّهِ مَا قَالَ لِي أَفَّا قَطُّ وَلَا قَالَ لِي
لِشَيْءٍ لِمَ فَعَلْتَ كَذَا وَهَلَّا فَعَلْتَ كَذَا

Enes b. Mâlik anlatıyor: *“Rasûlullah (s.a.v.)’a on yıl hizmet ettim. Vallahi bir kez olsun bana “Öf” bile demedi. Herhangi bir şeyden dolayı, “Neden böyle yaptın” demediği gibi, “Şöyle yapsaydın ya!” da demedi.*”⁷³⁹

Sihhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 16.12.1983 - İslam ve Temizlik

Hadis No: 298

النظافة من الإيما

*“Temizlik îmandandır.”*⁷⁴⁰

4. Hafta: 23.12.1983.⁷⁴¹

2.5.1984. YILI HUTBELERİ

2.5.1. Ocak Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁷⁴²

⁷³⁷ Buhârî, “Enbiyâ”, 48.

⁷³⁸ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 9.

⁷³⁹ Müslim, “Fedâil”, 51.

⁷⁴⁰ Bkz, 05.08.1983 tarihli hutbe, H.no: 276.

⁷⁴¹ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır

1. Hafta: 06.01.1984 - Dinimizde Yardımlaşma ve Vakıf Kurma

Hadis No: 299

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ

“İnsan öldüğü zaman amel defteri kapanır...”⁷⁴³

Hadis No: 300

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ قَالَ تَطْعِمُ
الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ

Abdullah b. Amr'dan (ra) rivayet edildiğine göre, bir adam Rasulullah'a, “İslâm'da hangi davranış daha hayırlıdır?” diye sorunca Hz. Peygamber şöyle cevap vermiştir:

“Başkalarına yemek yedirmen, tanıdığına ve tanımadığına selâm vermen.”⁷⁴⁴

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 301

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ

Ebû Mes'ud el-Ensâri'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Hayra vesile olan kişi onu yapmış gibidir.”⁷⁴⁵

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 302

أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ أَنْ تُوَمَّهَ وَإِنْ قَلَّ

“Allah katında amellerin en sevimsisi az da olsa devamlı olanıdır.”⁷⁴⁶

Hadis No: 303

الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى

“Üstteki (veren) el, alttaki (alan) elden daha hayırlıdır.”⁷⁴⁷

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 13.01.1984 - Mescid ve Camilerimizi Koruyalım

Hadis No: 304

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ

⁷⁴² Diyanet Gazetesi, Sayı: 299, s. 29.

⁷⁴³ Bkz, 24.12.1982 tarihli hutbe, H.no: 233.

⁷⁴⁴ Buhârî, “İmân”, 6.

⁷⁴⁵ Müslim, “İmâre”, 133; Ebû Dâvûd, “Edeb”, 114-115; Tirmizî, “İlim”, 14.

⁷⁴⁶ Bkz, 08.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 35.

⁷⁴⁷ Buhârî, “Zekât”, 18; Müslim, “Zekât”, 95; Bkz 06.11.1981, tarihli hutbe, H.no:132

“İnsan öldüğü zaman amel defteri kapanır...”⁷⁴⁸

Hadis No: 305

أن عثمان بن عفان سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول من بنى مسجدا لله بنى الله له في الجنة مثله
Osman b. Affân, mescidi yeniden bina etmek istemiş, halk bunu hoş görmeyerek onu
olduğu gibi bırakmasını istemişlerdi. Bunun üzerine Osman, “Ben Allah Resûlü'nü
(sav), *“Her kim Allah için bir mescit bina ederse, Allah ona cennette bu mescidin
benzeri (bir köşk) bina eder.”* buyururken işittim.” dedi.⁷⁴⁹

Sıhhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 20.01.1984 - Veremle Savaş Haftası.⁷⁵⁰

4. Hafta: 27.01.1984 - İslam'da Sevgi ve Saygı

Hadis No: 306

عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ أَحَبَّ
إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَكْفُرَ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَذَّفَ فِي النَّارِ
Enes b. Mâlik tarafından nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle
buyurmuştur: *“Şu üç özellik kimde bulunursa o kimse imanın tadını alır: Allah ve
Resûlü'nü her şeyden çok sevmek, bir kimseyi yalnızca Allah rızası için sevmek,
Allah kendisini kurtardıktan sonra tekrar inkârcılığa dönmekten ateşe atılmaktan
kaçındığı gibi kaçınmak.”*⁷⁵¹

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 307

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَوْلَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى
أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ
Ebû Hüreyre (ra)'den rivâyet edilmiştir. Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki: *“Hiç biriniz
beni babasından, evlâdından ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe gerçekten
iman etmiş olmaz.”*⁷⁵²

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 308

⁷⁴⁸ Bkz, 24.12.1982 tarihli hutbe, H.no: 233.

⁷⁴⁹ Müslim, “Zühd”, 44.

⁷⁵⁰ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁷⁵¹ Müslim, “İmân”, 67.

⁷⁵² Buhârî, “İmân”, 8; Müslim, “İmân”, 70.

إِنَّ الْمُؤْمِنَ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشَبَّكَ أَصَابِعَهُ

“Müslümanın diğer Müslümanlarla ilişkisi birbirine kenetlenmiş bina gibidir...”⁷⁵³

2.5.2. Şubat Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁷⁵⁴

1. Hafta: 03.02.1984 - Hayvanlara Karşı Merhametli Olmak Dinimizin Emridir

Hadis No: 309

قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَهَلًا يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرَّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ

Hz Âişe (ra)’den rivâyet edilmiştir: Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki: “*Sakin ol ey Âişe. Çünkü Allah her işte rıfk ile muamele etmeyi sever.*”⁷⁵⁵

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 310

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو يُبْلَغُ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ ارْحَمُوا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمَكُم مَّنْ فِي السَّمَاءِ

Abdullah b. Amr, Hz. Peygamber'e (s.a.v.) nispet ederek şunu nakletmiştir: “*Merhametliler var ya! Rahmân, işte onlara merhamet eder. Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki gökyüzündekiler de size merhamet etsin.*”⁷⁵⁶

Sıhhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen sahih” olduğuna hükmetmiştir.⁷⁵⁷ Elbânî, rivâyetin sahih olduğunu söylemiştir.⁷⁵⁸ Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin sahih li-gayrihi olduğuna hükmetmiştir.⁷⁵⁹

Sonuç olarak hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 311

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي كُلِّ كَبِدٍ رَطْبَةٍ أَجْرٌ

Ebû Hüreyre'den (ra) nakledildiğine göre, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Her canlıya yapılan iyilikte bir sevap vardır.*”⁷⁶⁰

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 312

⁷⁵³ Buhârî, “Mezâlim”, 5; Bkz. 20.06.1980 tarihli hutbe, H.no: 23.

⁷⁵⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 300, s. 29.

⁷⁵⁵ Buhârî, “Edeb”, 36; Müslim, “Selam”, 10.

⁷⁵⁶ Ebû Dâvûd, “Edeb”, 58; Tirmizî, “Birr”, 16.

⁷⁵⁷ Tirmizî, *Sünen*, IV, 323, H.no: 1924.

⁷⁵⁸ Tirmizî, *Sünen*, IV, 323, H.no: 1924.

⁷⁵⁹ Ebû Dâvud, *Sünen*, VII, 298, H.no: 4941.

⁷⁶⁰ Buhârî, “Müsâkât”, 9; Müslim, “Selam”, 153.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ أَرَدَقَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَلْفَهُ ذَاتَ يَوْمٍ فَأَسْرَرَ إِلَيَّ حَدِيثًا لَا أُحَدِّثُ بِهِ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ وَكَانَ أَحَبُّ مَا اسْتَنْتَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَاجَتِهِ هَدْفًا أَوْ حَائِشَ نَحْلٍ قَالَ فَدَخَلَ حَائِطًا لِرَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَإِذَا جَمَلٌ فَلَمَّا رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَنَّ وَذَرَفَتْ عَيْنَاهُ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَسَحَ ذِفْرَاهُ فَسَكَتَ فَقَالَ مَنْ رَبُّ هَذَا الْجَمَلِ لِمَنْ هَذَا الْجَمَلُ فَجَاءَ فَتَى مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ أَفَلَا تَتَّقَى اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهِيمَةِ الَّتِي مَلَكَ اللَّهُ بِهَا مَا فَاتَهُ شَكَى إِلَيَّ أَنْكَ تُجِيعُهُ وَتُذْنِبُهُ

Abdullah b. Cafer anlatıyor: Allah Resûlü, bir gün beni bineğinin tergisine aldı. Bana daha önce insanlardan duymadığım bir olayı anlattı. Derken ihtiyaç gidermek için durdu. Ensardan birine ait bir hurma bahçesi duvarının arka tarafına geçti. Bahçede bağlı bir devenin bulunduğunu gören Allah Resûlü ona doğru yöneldi. Zavallı deve Peygamber Efendimizi görüp inlemeye başladı, gözlerinden yaşlar süzülmekteydi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, devenin yanına vardı ve şefkatli elleriyle onun kulaklarını okşamaya başladı. Hayvancağız hemen sakinleşiverdi. Zavallı hayvanın aç bırakıldığını anlayan Rahmet Peygamberi, “Kim bu devenin sahibi? Bu deve kime ait?” diye seslendi. Ensardan bir delikanlı, “O benimdir, ey Allah’ın Resûlü.” diyerek cevap verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber ona döndü ve **“Sana verdiği şu deve hakkında Allah’tan korkmuyor musun? Bu hayvan bana, senin onu hem aç bıraktığını hem de yordüğünü şikâyet etti!”** buyurdu.⁷⁶¹

Sihhat Durumu: Elbânî⁷⁶² ve Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin isnadının sahih olduğuna hükmetmişlerdir.⁷⁶³

Rivayet sahihtir.

Hadis No: 313

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ دَخَلْتُ امْرَأَةً النَّارِ فِي هِرَّةٍ رَبَطْتَهَا فَلَمْ تُطْعَمْهَا وَلَمْ تَدْعَهَا تَأْكُلْ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ

Abdullah İbn Ömer (ra)’den rivâyet edilmiştir: Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki: **“Bir kadın bir kedi sebebiyle cehennemlik olmuştur. Kediye hapsetmiş onu ölünceye kadar ne sulamış ne doyumuş ne de yerin haşeratından yemesine müsaade etmiştir. Bu yüzden cehenneme girmiştir.”**⁷⁶⁴

Sihhat Durumu: Sahih

⁷⁶¹ Ebû Dâvûd, “Cihad”, 44.

⁷⁶² Ebû Dâvûd, *Sünen*, IV, 200, H.no: 2549.

⁷⁶³ Ebû Dâvûd, *Sünen*, IV, 328, H.no: 2551.

⁷⁶⁴ Buhârî, “Bed’ü’l-halk”, 16.

Hadis No: 314

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَافَرْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَاعْطُوا الْإِبِلَ حَظَّهَا مِنَ الْأَرْضِ وَإِذَا سَافَرْتُمْ فِي السَّنَةِ أَوْ فِي الْجَدْبِ فَاسْرِعُوا عَلَيْهَا السَّيْرَ

Ebû Hureyre (ra)'den rivâyet edilmiştir: Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki: *“Yolculuk sırasında, otu bol bir yere vardığınızda mola vererek hayvanınızı doyurunuz. Otsuz, kuru yerlerden süratle geçiniz.”*⁷⁶⁵

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 315

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ التَّحْرِيشِ بَيْنَ الْبَهَائِمِ

İbn Abbas (ra)'den rivâyet edilmiştir: *“Rasulullah (s.a.v.) hayvanların zevk için döğüşürülmesini yasaklamıştır.”*⁷⁶⁶

Tahric ve Sıhhat Durumu: Elbânî, rivâyetin zayıf,⁷⁶⁷ Şuayb el-Arnâvut da râvî Ebû Yahyâ el-Gattet nedeniyle isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁷⁶⁸ Hüseyin Selim Esed ise rivâyetin isnadının zayıf olduğunu söylemiştir.⁷⁶⁹

Hadis zayıftır.

Hadis No: 316

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ مَنْ اتَّخَذَ شَيْئًا فِيهِ الرُّوحُ عَرَضًا

İbn Abbas (ra)'den rivâyet edilmiştir: *“Hz Peygamber (s.a.v.) hayvanları nişan eğitimi için hedef yapana lanet etti.”*⁷⁷⁰

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 10.02.1984 - İşçi Hak ve Vazifeleri.**Hadis No: 317**

مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ

*“Hiçbiriniz el emeğinden daha hayırlı olan bir yoldan lokma yememiştir...”*⁷⁷¹

Hadis No: 318

⁷⁶⁵ Müslim, “İmâre”, 178.

⁷⁶⁶ Ebû Dâvûd, “Cihad”, 51; Tirmizî, “Cihad”, 30.

⁷⁶⁷ Ebû Dâvûd, *Sünen*, II, 331, H.no: 2564.

⁷⁶⁸ Ebû Dâvûd, *Sünen*, IV, 209, H.no: 2562.

⁷⁶⁹ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, IV, 389, H.no: 2510.

⁷⁷⁰ Müslim, “Sayd”, 58.

⁷⁷¹ Bkz, 10.06.1983 tarihli hutbe, H.no: 267.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ
فِيخْتَطِبَ عَلَى ظَهْرِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْتِيَ رَجُلًا فَيَسْأَلَهُ أَعْطَاهُ أَوْ مَنَعَهُ

Ebû Hureyre (ra)'den rivâyet edilmiştir: Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Sizden birinizin organını alıp (dağa gitmesi), sırtında bir bağ odun getirip satması ve böylece Allah'ın onun itibarını koruması, bir şey verip vermeyecekleri belli olmayan kimselerden dilenmesinden daha hayırlıdır.”**⁷⁷²

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 319

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطِ الْأَجِيرَ أَجْرَهُ قَبْلَ أَنْ يَجِفَّ عَرْفُهُ

Ebû Hureyre (ra)'den rivâyet edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“İşçiye, ücretini teri kurumadan önce verin.”**⁷⁷³

Sihhat Durumu: Elbânî rivâyetin zayıf,⁷⁷⁴Şuayb el-Arnâvut ise rivâyetin “hasen li-ğayrihi” olduğuna hükmetmiş, râvi Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem nedeniyle isnadının zayıf olduğunu, ancak hadisin Ebû Hureyre'den kuvvetli bir şahidinin bulunduğunu söylemiştir.⁷⁷⁵

Sonuç itibariyle hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 320

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ اللَّهُ ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ
أَعْطَى بِي ثُمَّ عَدَرَ وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِ أَجْرَهُ

Ebû Hüreyre'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Yüce Allah şöyle buyurur: “Kıyamet gününde karşısına bir hasım olarak dikileceğim üç çeşit insan vardır: Benim ismini kullanarak söz verip sözünde durmayan kimse, hür bir insanı köle diye satıp parasını yiyen kimse ve bir işçiyi istihdam edip işini yaptırdığı hâlde ücretini vermeyen kimse.”**⁷⁷⁶

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 321

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ عَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا

⁷⁷² Buhârî, “Zekât”, 50.

⁷⁷³ İbn Mâce, “Rühûn”, 4.

⁷⁷⁴ İbn Mâce, *Sünen*, II, 817, H.no: 2443.

⁷⁷⁵ İbn Mâce, *Sünen*, III, 511, H.no: 2443.

⁷⁷⁶ Buhârî, “İcâre”, 10.

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Bizi aldatan, bizden değildir.”*⁷⁷⁷

Sihhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 17.02.1984 - Yetimin Öksüzün Hakkını Korumak ve Onlara Yardım Etmek

Hadis No: 322

عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ جَاءَنِي مِسْكِينَةٌ تَحْمِلُ ابْنَتَيْنِ لَهَا فَأَطْعَمْتُهَا ثَلَاثَ تَمَرَاتٍ فَأَعْطَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا تَمْرَةً وَرَفَعَتْ إِلَيَّ فِيهَا تَمْرَةً لِتَأْكُلَهَا فَاسْتَطَعَمْتُهَا ابْنَتَاهَا فَشَقَّتْ التَّمْرَةَ الَّتِي كَانَتْ تُرِيدُ أَنْ تَأْكُلَهَا بَيْنَهُمَا قَالَتْ فَأَعْجَبَنِي شَأْنُهَا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ الَّذِي صَنَعَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَوْجَبَ لَهَا بِهَا الْجَنَّةَ وَأَعْتَقَهَا بِهَا مِنَ النَّارِ

Hiz. Âişe validemiz anlatıyor: *“Yoksul bir kadın, iki kızını yüklenmiş kapıma geldi. Ben de kendisine üç kuru hurma verdim. Kızların her birine birer hurma verdi. Yemek için bir hurma da ağzına attı. Derken kızları annelerinin ağzındaki hurmayı da yemek istediler. Kadın yemek istediği hurmayı hemen ikisinin arasında pay etti. Onun bu hâli benim pek hoşuma gitti. Allah Resûlü'ne kadının bu davranışından bahsettim. Efendimiz buyurdular ki: “Bu hurma hatırına Allah ona cenneti vacip kılmıştır veya bu hurma hatırına onu cehennemden azat etmiştir.”*⁷⁷⁸

Sihhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 24.02.1984 - İslam'da Beşeri Münasebetler

Hadis No: 323

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُورَثُهُ

Abdullah İbn Ömer'den rivâyet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Cebrail bana komşuyu o kadar tavsiye etti ki, onu bana mirasçı yapacak zannettim.”*⁷⁷⁹

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 324

⁷⁷⁷ Müslim, “İmân”, 164.

⁷⁷⁸ Müslim, “Birr”, 148.

⁷⁷⁹ Buhârî, “Edeb”, 28; Tirmizî, “Birr”, 28.

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ

“Allah'a ve âhiret gününe iman eden komşusuna eziyet etmesin...!”⁷⁸⁰

Hadis No: 325

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا يُؤْمِنُ مَنْ بَاتَ شَبَعَانَ وَجَارُهُ طَاوٍ إِلَى جَنْبِهِ

Abdullah İbn Abbas'dan rivâyet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Yanı başındaki komşusu açken tok yatan kimse, iman etmemiştir.*”⁷⁸¹

Sıhhat Durumu: Hadisin farklı tarikleri mevcuttur. Heysemî, Enes b. Malik'in rivayet ettiği *ما آمن بي من بات شبعان وجاره جائع إلى جنبه وهو يعلم به* hadisini Taberânî ve Bezzar'ın rivâyet ettiklerini, Bezzar'ın da rivâyetin isnadının hasen olduğuna hükmettiğini söylemiştir.⁷⁸² Şuayb el-Arnâvut, Buhârî, Taberânî ve Ebu Ya'lâ'nın, Abdullah b. Abbas'ın rivâyet ettiği *جائع وشبع وجاره جائع* hadisini rivayet ettiklerini söylemiş ve rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁷⁸³ Hâkim'in de Hz. Âişe'nin rivâyet ettiği *ليس بالمؤمن الذي يبيت شبعان وجاره جائع إلى جنبه* hadisini rivayet ettiğini, Hâkim'in hadis hakkında sukut ettiğini, Zehebi'nin ise ravi Abdülaziz b. Yahya hakkında “sika değildir” dediğini söylemiştir.⁷⁸⁴

Sonuç itibariyle hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 326

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ لَا يَأْمَنُ جَارَهُ بَوَائِقَهُ

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Komşusunun, kendisine kötülük yapabileceği kaygısından kurtulamadığı kimse cennete giremez.*”⁷⁸⁵

Sıhhat Durumu: Sahih

2.5.3. Mart Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁷⁸⁶

1. Hafta: 02.03.1984 - İkiyüzlülük

Hadis No: 327

⁷⁸⁰ Bkz, 05.11.1982 tarihli hutbe, H.no: 219.

⁷⁸¹ İbn Ebû Şeybe, *Musannef*, VI, 30350

⁷⁸² Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, VIII, 305, H.no: 13554.

⁷⁸³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VIII, 486, H.no: 486.

⁷⁸⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VIII, 486, H.no: 486.

⁷⁸⁵ Müslim, “İman”, 73.

⁷⁸⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 301, s. 30.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ فَمَنْ عَمِلَ لِي عَمَلًا أَشْرَكَ فِيهِ غَيْرِي فَأَنَا مِنْهُ بَرِيءٌ وَهُوَ لِلَّذِي أَشْرَكَ

Ebü Hüreyre'den nakledildiğine göre, Allah Rasulü (s.a.v.) bir kudsi hadiste şöyle buyrulduğunu söylemiştir: *“Yüce Allah: “Ben şirk konusunda kendisine ortak koşulanların en uzak (ve yüce) olanıyım. Her kim bir amel işler de benimle birlikte başkasını ona ortak ederse onu şirkiyle baş başa bırakırım.”*⁷⁸⁷

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 328

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ أَيُّهَا السَّيِّحُ حَدِّثْنِي حَدِيثًا سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ نَعَمْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَوَّلُ النَّاسِ يُقْضَى لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَةٌ رَجُلٌ اسْتَشْهَدَ فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعْمَهُ فَعَرَفَهَا قَالَ فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا قَالَ قَاتَلْتُ فِيكَ حَتَّى اسْتَشْهَدْتُ قَالَ كَذَبْتَ وَلَكِنَّكَ قَاتَلْتَ لِيُقَالَ فَلَانَ جَرِيءٌ فَقَدْ قِيلَ ثُمَّ أَمَرَ بِهِ فَسُجِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ

Ebü Hüreyre'den nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Hz. Peygamber (s.a.v.) mahşer gününde üç kişinin ilâhî huzurda nasıl hesaba çekileceklerini tasvir eder. Bunlardan birincisi, Allah yolunda canını verebilecek kadar fedakârlık gösterdiğini düşünen kişidir. Bunu hesap ederek çok büyük mükâfata mazhar olacağını ümit eden bu kişi, nihayet büyük hesap için Allah'ın huzuruna getirilir. Önce, Yaratan'ın ona bahşettiği nimetler bir bir sayılır. O da, sayılan nimetlere mazhar olduğunu itiraf eder. Ardından, “Peki, sen bu nimetlerin karşılığı olarak neler yaptın?” diye sorulur. Allah yolunda canını bile verdiğini düşünerek, “Senin yolunda çarpıştım. Sonunda şehit edildim.” der. Onun gerçekte ne için savaştığını çok iyi bilen Allah Teâlâ asıl niyetini açığa çıkarır: “Yalan söylüyorsun! İnsanlar sana 'cesur' desinler diye savaştın. Zaten bu dileğin de gerçekleşti. İnsanlar, ardından senin ne kadar kahraman biri olduğunu anlatıp durdular.” Allah, meleklerine emir verir ve şehitlik sevabı bekleyen kişi sürüklenerek cehenneme atılır.”*⁷⁸⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 329

⁷⁸⁷ Müslim, “Zühd”, 46.

⁷⁸⁸ Müslim, “İmâre”, 152.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ لِيُبَاهِيَ بِهِ الْعُلَمَاءَ وَيُجَارِيَ بِهِ السُّفَهَاءَ وَيَصْرِفَ بِهِ وُجُوهَ النَّاسِ إِلَيْهِ أَنْدَخَهُ اللَّهُ جَهَنَّمَ

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Kim âlimlere karşı övünmek, cahillerle münakaşa etmek ve halkın teveccühünü kendisine yöneltmek için ilim öğrenirse Allah o kimseyi cehenneme sokar.”**⁷⁸⁹

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Elbânî rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir.⁷⁹⁰ Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiş, râvi Abdullah b. Said el-Makburî'nin metruk olduğunu söylemiştir.⁷⁹¹ Muhammed Fuad Abdülbaki, rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁷⁹²

Hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 330

عَنْ بِنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَمِعَ سَمَعَهُ اللَّهُ بِهِ وَمَنْ رَأَى رَأَى اللَّهِ بِهِ

İbn Abbâs'ın naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.): **“Kim işlediği hayrı şöhret için insanlara duyurursa, Allah onun gizli işlerini duyurur. Kim de herhangi bir hayrı gösterişçe yaparsa, Allah da onun gösterişçiliğini meydana çıkarır.”** buyurdu.⁷⁹³

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 09.03.1984 - Komşu Hakkı

Hadis No: 331

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُوذُّ جَارَهُ

“Allah'a ve âhiret gününe iman eden komşusuna eziyet etmesin...!”⁷⁹⁴

Hadis No: 332

مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ

“Cebrail (a.s) bana komşuyu o kadar tavsiye etti ki...”⁷⁹⁵

Hadis No: 333

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ لَا يَأْمَنُ جَارَهُ بَوَاقِهِ

⁷⁸⁹ İbn Mâce, “Sünnet”, 23; Dârimî, “Mukaddime”, 34.

⁷⁹⁰ İbn Mâce, *Sünen*, I, 96, H.no: 260.

⁷⁹¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XIV, 170, H.no: 8458.

⁷⁹² İbn Mâce, *Sünen*, I, 96, H.no: 260.

⁷⁹³ Buhârî, “Rikâk”, 36; Müslim, “Zühd”, 47.

⁷⁹⁴ Bkz, 05.11.1982 tarihli hutbe, H.no: 219.

⁷⁹⁵ Bkz, 24.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 322.

*“Komşusunun, kendisine kötülük yapabileceği kaygısından kurtulamadığı kimse cennete giremez.”*⁷⁹⁶

Hadis No: 334

إِنَّ لِي جَارَيْنِ فَأَلَىٰ أُيْتَهُمَا أُهْدِي قَالَ إِلَىٰ أَقْرَبِهِمَا مِنْكَ بِأَبَا

*“Yâ Rasûlallah, benim iki komşum var...”*⁷⁹⁷

Hadis No: 335

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُ الْأَصْحَابِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَىٰ خَيْرُهُمْ لِصَاحِبِهِ وَخَيْرُ الْجِيرَانِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَىٰ خَيْرُهُمْ لِجَارِهِ

Abdullah b. Amr'dan rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

*“Allah katında arkadaşın en hayırlısı, arkadaşına karşı iyi davranandır. Allah katında komşunun en hayırlısı ise komşusuna karşı iyi davranandır.”*⁷⁹⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 16.03.1984 - Yalancının Sonu Hüsrandır

Hadis No: 336

عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ

*“Doğruluğu iltizam edin! Çünkü doğruluk hayra götürür...”*⁷⁹⁹

Hadis No: 337

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا أُوْتِمِنَ خَانَ

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

*“Münafığın alâmeti üçtür: Konuştuğunda yalan söyler, kendisine bir şey emanet edildiğinde ihanet eder, söz verdiği zaman sözünde durmaz.”*⁸⁰⁰

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 338

⁷⁹⁶ Müslim, “Îmân”, 73; Bkz, 24.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 325.

⁷⁹⁷ Bkz, 05.11.1982 tarihli hutbe, H.no: 225.

⁷⁹⁸ Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*, I, 53, H.no: 115; Tirmizî, “Birr”, 28.

⁷⁹⁹ Bkz, 24.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 111.

⁸⁰⁰ Buhârî, “Vesâyâ”, 8; Müslim, “Îmân”, 107; Tirmizî, “Îman”, 14.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُؤَبَقَاتِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ قَالَ الشِّرْكَ بِاللَّهِ وَالسِّحْرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الزَّحْفِ وَقَدْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ

Ebû Hüreyre'den (ra) nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (sav): **“Helâk edici yedi şeyden kaçınınız!”** buyurdu. **Sahâbîler**, **“Yâ Resûlallah! Bu yedi şey nedir?”** diye sordular. **Rasulullah (s.a.v.):** **“Allah'a şirk koşmak, sihir yapmak, hukukun gerektirdiği dışında Allah'ın zarar vermeyi yasakladığı bir cana kıymak, faiz yemek, yetim malı yemek, düşmanla karşılaşıncı savaştan kaçmak, zinadan uzak duran ve hiçbir şeyden haberi olmayan mümin kadınlara zina iftirasında bulunmak.”**⁸⁰¹ cevabını verdi.

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 339

عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَجِلُّ الْكُذْبُ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ يَحَدِّثُ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَالْكَذْبُ فِي الْحَرْبِ وَالْكَذْبُ لِيُصْلِحَ بَيْنَ النَّاسِ

Esmâ Binti Yezid (ra) dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Yalnızca üç durumda yalana izin verilir: Kişinin yuvasının huzurunu düşünerek eşini memnun etmesi için, savaşta ordu menfaati için, küs olan insanları barıştırmak için.”**⁸⁰²

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen garip” olduğuna hükmetmiş, hadisi Esmâ binti Yezid’in rivâyet ettiği hadis olarak değil, sadece Abdullah b. Osman b. Huseym’in rivâyet ettiği hadis olarak bildiklerini söylemiştir.⁸⁰³ Elbâni, rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiştir.⁸⁰⁴

Hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

4. Hafta: 23.03.1984 - Rüşvet Yolsuzluk ve Kaçakçılık

Hadis No: 340

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْهَدَايَا لِلْأَمْرَاءِ غُلُوبٌ

⁸⁰¹ Buhârî, “Vesâyâ”, 23.

⁸⁰² Tirmizî, “Birr”, 26.

⁸⁰³ Tirmizî, *Sünen*, IV, 31, H.no: 1939.

⁸⁰⁴ Tirmizî, *Sünen*, IV, 31, H.no: 1939.

Câbir b. Abdullah (ra) dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Devlet görevlilerinin hediye alması hıyanettir.”**⁸⁰⁵

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Bezzâr (292/905), ravi Ebân b. Ebî Ayyâş’ın, hadisi terk edilen, kendisinden hadis rivayet edilmeyen birisi olduğunu söylemiştir.⁸⁰⁶ İbnü’l Cevzi, Abdullah İbn Abbâs’ın hadisini غلول الأُمراء هداي merfu olarak rivayet etmiş, ravi Yahya b. Nuaym’ı tanımadığını söylemiştir.⁸⁰⁷

Verilen bilgilerden rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 341

فَكَتَبَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِلَى عُمَالِهِ لَا تَقْبَلُوا الْهُدَى فَإِنَّهَا رِشْوَةٌ

Hız. Ömer (ra) memurlarına şöyle yazmıştır: **“Hediye kabul etmeyin! Çünkü bu rüşvettir.”**⁸⁰⁸

Sıhhat Durumu: Taberâni hadisi, İbn Ömer’den hasen bir senedle rivayet etmiştir.⁸⁰⁹ Ancak söz Hz. Ömer’e isnat edildiği için, mevkuף haber olmaktadır. Sonuç itibariyle merfu hadis değildir.

Hadis No: 342

عن أبي هريرة قال لعن رسول الله صلى الله عليه وسلم الراشي والمرتشى في الحكم

Ebû Hüreyre şöyle demiştir; Rasulullah (s.a.v.) mahkemede görüşülecek bir konu/dava için şöyle demiştir: **“Rüşvet verene de alana da lânet etmiştir.”**⁸¹⁰

Sıhhat Durumu: Tirmizî, bu babda Abdullah b. Amr, Hz. Âişe, İbn Hadîde ve Ümmü Seleme’den de hadis rivâyet edildiğini söylemiş, Ebû Hureyre’nin rivâyetinin “hasen sahih” olduğuna hükmetmiştir.⁸¹¹ Abdullah b. Amr’ın rivâyet ettiği hadis Ebû Dâvûd ve Tirmizî’nin Sünen’lerinde لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ وafzıyla geçmekte olup Tirmizî, rivâyetin “hasen sahih” olduğunu kaydetmiştir.⁸¹²

⁸⁰⁵ Abdurrezzâk, *Musannef*, VIII, 147, H.no: 14665.

⁸⁰⁶ Zeylaî, *Tahrîcü’l-ehâdîs ve’l-âsâri’l-vâkı’a fî tefsîri’l-Keşşâf li’z-Zemaşşeri*, I, 237, H.no: 247.

⁸⁰⁷ Zeylaî, *Tahrîcü’l-ehâdîs ve’l-âsâri’l-vâkı’a fî tefsîri’l-Keşşâf li’z-Zemaşşeri*, I, 237, H.no: 247.

⁸⁰⁸ Beyhakî, *es-Sünenü’l-Kübrâ*, X, 234, H.no: 20476.

⁸⁰⁹ Muhammed Senaullah el-Mazhari, *et-Tefsîrü’l-Mazharî*, s. 430

⁸¹⁰ Tirmizî, “Ahkâm”, 9;

⁸¹¹ Tirmizî, *Sünen*, III, 15, H.no: 1336.

⁸¹² Ebû Dâvûd, “Akdiye”, 4; Tirmizî, “Ahkâm”, 9.

Elbâni, rivâyetin sahih olduğunu bildirmiştir.⁸¹³ Hüseyin Selim Esed ise rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁸¹⁴

Rivâyetin zayıf senedleri bulunsa da toplamda hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 343

عن عبد الله بن عمرو قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الرَّاشِي وَالْمُرْتَشِي فِي النَّارِ

Abdullah b. Amr (ra) dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur; **“Rüşveti veren de alan da cehennemde azab görecektir.”**⁸¹⁵

Tahric ve Sıhhat Durumu: Hadisi İbn Cüreyc'den sadece Hişam b. Yusuf rivayet etmiş, Ali b. Bahr b. Beriyy yalnız kalmıştır.⁸¹⁶ Bezzâr, hadisin Abdurrahman b. Avf'tan sadece bu veçhiyle ve bu isnadla rivayet edildiğini,⁸¹⁷ senesinde tanımadığı kişiler olduğunu söylemiştir.⁸¹⁸ İbn Hacer, rivâyetin sahih bir tarikinin sabit olmadığını sadece, **“Allah rüşveti alana da verene de lanet etmiştir”** hadisinin sabit olduğunu söylemiştir.⁸¹⁹ Elbâni, rivâyetin münker olduğuna hükmetmiştir.⁸²⁰

Rivâyetin çok zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 344

عن كعب بن عجرة قال قال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ نَبَتَ لَحْمَهُ مِنْ سَخْتِ النَّارِ
أَوْلَى بِهِ

Ka'b b. Ucre (ra) dan rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur **“Haram ile beslenen vücut cennete giremez ona en layık olan şey ateştir.”**⁸²¹

Sıhhat Durumu: Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin isnadının Müslim'in şartına göre kavî olduğuna hükmetmiş, Abdullah b. Osman b. Huseym dışındaki ricalinin de sika ve sadûk olduğunu söylemiştir.⁸²²

Rivâyet sahihtir.

⁸¹³ Tirmizî, *Sünen*, III, 623, H.no: 1337.

⁸¹⁴ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, VIII, 74, H.no: 4601.

⁸¹⁵ Taberâni, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, II, 295; H. no: 2026.

⁸¹⁶ Taberâni, *el-Mu'cemü's-Sağîr*, I, 57, H.no: 58.

⁸¹⁷ İrâki, *Tahrîcu-Ehâdisi'l-İhyâ*, II, 1096, H.no: 1592.

⁸¹⁸ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, IV, 199, H.no: 7026.

⁸¹⁹ İbn Hacer, *el-Metâlibü'l-Âliye*, X, 193.

⁸²⁰ Elbâni, *Daîfü't-Terğîb ve't-terhîb*, II, 79, H.no: 1341.

⁸²¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 399, H.no: 15358.

⁸²² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXIII, 425, H.no: 15284.

2.5.4. Nisan Ayında Yayınlanan Hutbeler.⁸²³

1. Hafta: 06.04.1984 - İsra ve Miraç.⁸²⁴

2. Hafta: 13.04.1984 - Regaip Gecesi

Hadis No: 345

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْمُخْ يُسْمُخْ لَكَ

İbn Abbas (ra) dan rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“*Hoş gör ki, hoş görülesin.*”⁸²⁵

Sihhat Durumu: Ahmed Muhammed Şâkir, rivâyetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiş, senette yer alan Mehdi b. Câfer er-Ramlî'nin sika olduğunu söylemiştir.⁸²⁶ Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiş, İbn Maîn'nin ravî Mehdi b. Câfer er-Ramlî'yi sika kabul ettiğini ve onun hakkında “Lâ Be'se Bihî”⁸²⁷ dediğini bildirmiştir.⁸²⁸

Sonuç itibariyle hadis sahihtir.

Hadis No: 346

اللهم بارك لنا في رجب وشعبان

“*Allah'ım, Recep ve Şaban'ı hakkımızda mübarek kıl...*”⁸²⁹

Hadis No: 347

رجب شهر الله

“*Recep ayı Allah'ın...*”⁸³⁰

Hadis No: 348

عَنْ مَرْوَانَ أَبِي أَلْبَابَةَ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ مَا يُرِيدُ أَنْ يُفْطِرَ وَيُفْطِرُ حَتَّى نَقُولَ مَا يُرِيدُ أَنْ يَصُومَ

Mervan Ebu Lübâbe Hz Âişe'den işitmiştir. Hz Âişe Hz Peygamber (sav)'in şöyle dediğini haber vermiştir: “*Recep ayı girdiğinde Peygamberimiz (s.a.v.) oruç tutardı*”

⁸²³ Diyanet Gazetesi, Sayı: 302, s. 29.

⁸²⁴ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁸²⁵ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 249, H.no: 2233

⁸²⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 27, H.no: 2233.

⁸²⁷ “Zararsız, zararı yok” manasına ta'dil lafızlarındandır.

⁸²⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 103, H.no: 2233.

⁸²⁹ Bkz, 17.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 74.

⁸³⁰ Bkz, 02.05.1980 tarihli hutbe. H.no: 17.

*ve oruç tutmaya öyle devam ederdi ki ayın tamamını oruçlu geçirecek sanırdık. Bazen de oruç tutmazda, biz de hiç oruç tutmayacak sanırdık.*⁸³¹

Sıhhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 20.04.1984 - Ormanların Korunması ve Ağaç Yetiştirmek

Hadis No: 349

إِنْ قَامَتْ عَلَى أَحَدِكُمُ الْقِيَامَةُ وَفِي يَدِهِ فَسِيلَةٌ فَلْيَغْرِسْهَا

*“Birinizin elinde bir hurma fidanı varken kıyamet kopuyor olsa bile derhâl onu diksin!”*⁸³²

Hadis No: 350

مَا مِنْ مُسْلِمٍ عَرَسَ عَرَسًا

*“Bir Müslüman bir ağaç diker de...”*⁸³³

4. Hafta: 27.04.1984 - İnsanı Üstün Kılan Ahlâki Davranışlar

Hadis No: 351

إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ

*“Ben, güzel ahlâkı tamamlamak (uygulamak) için gönderildim.”*⁸³⁴

2.5.5. Mayıs Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁸³⁵

1. Hafta: 04.05.1984 - Berat Kandili

Hadis No: 352

هَذِهِ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ

*“Bu gece Şaban’ın on beşinci gecesidir...”*⁸³⁶

Hadis No: 353

إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَاقُومُوا لَيْلَهَا وَصُومُوا نَهَارَهَا

*“Şâban ayının on beşinci gecesini olduğu zaman, gecesinde ibadete kalkın. Ve o gecenin gündüzünde (on beşinci günde) oruç tutun...”*⁸³⁷

⁸³¹ Müslim, “Sıyâm”, 179.

⁸³² Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 247.

⁸³³ Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 248

⁸³⁴ Bkz, 17.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 47.

⁸³⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 303 s. 29.

⁸³⁶ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 95

⁸³⁷ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 92.

2. Hafta: 11.05.1984 - Ramazana Girerken

Hadis No: 354

أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصِّيَامَ هُوَ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ

Ebû Hureyre (ra) Hz Peygamber (sav)'i şöyle söylerken işittim demiştir: *“Âdemoğlunun her ameli kendi içindir. Fakat oruç öyle değildir. Oruç benim içindedir, onun ecrini de ben vereceğim.”*⁸³⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 355

مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ

*“Her kim yalan söylemeyi ve yalanla amel etmeyi bırakmazsa...”*⁸³⁹

3. Hafta: 18.05.1984 - İslam'da Spor

Hadis No: 356

لَيْسَ مِنَ اللَّهْوِ إِلَّا ثَلَاثٌ تَأْدِيبُ الرَّجُلِ فَرَسَهُ وَمَلَاعِبَتُهُ أَهْلَهُ وَرَمْيُهُ بِقَوْسِهِ وَنَبْلِهِ

*“Ancak üç çeşit eğlence vardır: Kişinin atını eğitmesi, eşi ile hoş vakit geçirmesi, yayı ve oku ile atış yapması.”*⁸⁴⁰

Hadis No: 357

عن ابن عمر قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم علموا أبناءكم السباحة والرمي والمرأة المغزل

Abdullah b. Ömer'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Çocuklarınıza, yüzmeyi, ok atmayı ve ok eğirmeyi öğretiniz.”*⁸⁴¹

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Beyhâki, rivâyetin senedinde geçen Ubeyd el-Attar'ın “Münkerü'l-Hadis” olduğuna hükmetmiştir.⁸⁴² Elbâni rivayetin senedinin çok zayıf olduğuna hükmetmiş, üç illetinin bulunduğunu söylemiştir. Bunlardan birincisi, Ubeyd el Attar (İbn İshak el-Attar)'ın durumudur. Onun hakkında Nesâî ve el-Ezdî, “metrûkü'l-hadis”, Buhârî, “İnde hû menêkir”, Dârekutnî, “Zayıf”, İbn Adıyy, “âmmetü hadîsîhî münker”, tabirlerini kullanmışlardır. İkincisi, Kays (İbn Rabi)'nin

⁸³⁸ Buhârî, “Savm”, 9; Müslim, “Sıyâm”, 163.

⁸³⁹ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 98.

⁸⁴⁰ Bkz, 07.08.1981 tarihli hutbe, H.no: 115.

⁸⁴¹ Beyhaki, *Şuabu'l-İmân*, XI, 135, H.no: 8297.

⁸⁴² Beyhaki, *Şuabu'l-İmân*, XI, 135, H.no: 8297.

hafızasının kötü olması nedeniyle zayıf olması, üçüncüsü, Leys (İbn Ebî Selim) hakkında anlaşılmaazlık durumunun olması.⁸⁴³

Rivayetin çok zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 358

نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ

“İki nimet vardır ki...”⁸⁴⁴

Hadis No: 359

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَغْنِيهِ

Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Mâlâyânî*'yi (faydasız söz ve lüzumsuz işleri) terk etmesi, kişinin iyi Müslüman oluşundandır.”⁸⁴⁵

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin garip olduğuna hükmetmiş, Ebû Seleme'nin, Ebû Hureyre'den ve Hz. Peygamber'den bu vecih dışında hadisini bilmediklerini söylemiştir.⁸⁴⁶ Şuayb el-Arnaut, şevahidiyle birlikte rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiş, Abdullah b. Ömer nedeniyle isnadının zayıf olduğunu söylemiştir.⁸⁴⁷ Elbâni rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiştir.⁸⁴⁸

Zayıf senedleri bulunmakla birlikte hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 360

اغتنم خمسا قبل خمس

“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”⁸⁴⁹

4. Hafta: 25.05.1984 - Din ve Takva

Hadis No: 361

عَنْ أَبِي ذَرٍّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَأَتَّبِعِ السَّبِيَّةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا

⁸⁴³ Elbâni, *Silsiletü'l- Ehâdîsi'd-Daîfe*, VIII, 334, 335, H.no: 3877; *Da'ifu'l-Câmi's-Sağîr*, s. 545-546.

⁸⁴⁴ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 9.

⁸⁴⁵ Tirmizî, “Zühed”, 11; Muvatta’, “Hüsnu'l-hulk”, 1.

⁸⁴⁶ Tirmizî, *Sünen*, IV, 558, H.no: 2317.

⁸⁴⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 259, H.no: 1737.

⁸⁴⁸ İbn Mâce, *Sünen*, II, 1315, H.no: 3976.

⁸⁴⁹ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

Ebû Zerr (ra) dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Nerede olursan ol Allah'a karşı gelmekten sakın; bir kötülüğün arkasından hemen bir iyilik yap ki onu yok etsin.”*⁸⁵⁰

Sihhat Durumu Tirmizî, rivâyetin “hasen sahih” olduğuna hükmetmiştir.⁸⁵¹ Elbâni, rivâyetin hasen olduğunu bildirmiştir.⁸⁵² Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin “hasen li-gayrihi”⁸⁵³ olduğunu bildirmiş, Meymûne b. Ebî Şebib dışında ricalinin sika olduğunu söylemiştir.⁸⁵⁴ Hüseyin Selim Esed rivâyetin ricalinin sika olduğuna hükmetmiştir.⁸⁵⁵

Verilen bilgiler ışığında hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

2.5.6. Haziran Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁸⁵⁶

1. Hafta: 01.06.1984 - Peygamberimizin Ramazan Hayatı

Hadis No: 362

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ صَلَاةُ اللَّيْلِ

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Ramazan ayından sonra en faziletli oruç, Allah'ın ayı olan Muharrem'de (tutulan oruçtur). Farz namazdan sonra en faziletli namaz ise gece namazıdır.”*⁸⁵⁷

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 363

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا كَانَتْ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ صُفِّدَتْ الشَّيَاطِينُ وَمَرَدَةُ الْجِنِّ وَغَلَّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ فَلَمْ يَفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ وَفُتِحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ وَنَادَى مُنَادٍ يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ وَلِلَّهِ عِتْقَاءُ مِنَ النَّارِ وَذَلِكَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Ramazan ayının ilk gecesi olunca, şeytanlar ve azgın cinler zincire vurulur,*

⁸⁵⁰ Tirmizî, “Birr”, 55; Dârimî, “Rikak”, 74.

⁸⁵¹ Tirmizî, *Sünen*, IV, 355, H.no: 1987.

⁸⁵² Tirmizî, *Sünen*, IV, 355, H.no: 1987.

⁸⁵³ Hasen hadisin kısımlarından biri olan hasen li-gayrihi, İbnu's-Salâh'a göre İsnadında ehliyeti tahakkuk etmemiş mestur ravi bulunan ancak bu mestur ravi gaflet sahibi, rivayetlerinde fazlaca hata yapan kimse olmadığı gibi, hadiste kasden yalan söylemek veya başka sebep yüzünden fiskla itham edilmeyen bir kimse olan hadistir

⁸⁵⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXV, 284, H.no: 21354.

⁸⁵⁵ Dârimî, *Sünen*, III, 1837, H.no: 2833.

⁸⁵⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 304, s. 29.

⁸⁵⁷ Müslim, “Sıyâm”, 202.

cehennem kapıları kapatılır ve hiçbiri açılmaz. Cennetin kapıları açılır ve hiçbiri kapanmaz. Sonra bir (melek) şöyle seslenir: Ey hayır dileyen, ibadet ve kulluğa gel! Ey şer isteyen günahlarından vazgeç! Allah'ın bu ayda ateşten azat ettiği nice kimseler vardır ve bu Ramazan boyunca her gece böyledir.”⁸⁵⁸

Sihhat Durumu: Elbâni, rivâyetin sahih,⁸⁵⁹ Şuayb el-Arnâvut ise rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiş, Ebû Bekr b. Ayyâş nedeniyle bu isnadının hasen olduğunu söylemiştir.⁸⁶⁰

Hadis sahihtir.

Hadis No: 364

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً

Enes (b. Mâlik)'ten (ra) rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Sahura kalkın, çünkü sahurda bereket vardır.”*⁸⁶¹

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 365

عَنْ مُعَاذِ بْنِ زُهْرَةَ أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَفْطَرَ قَالَ اللَّهُمَّ لَكَ صُئْتٌ وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ

Muâz b. Zühre (ra) dan rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Ey Allah'ım! Senin rızan için oruç tuttum. Senin rızkınla orucumu açtım.”*⁸⁶²

Sihhat Durumu: Elbâni, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁸⁶³ Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin mürsel olduğuna hükmetmiş, râvi Muâz b. Zühre'nin tâbiinden olduğunu söylemiştir.⁸⁶⁴ İbn Hacer el-Askalâni, Taberâni'nin, *el-Mu'cemu'l-Evsat*'da, Enes b. Mâlik'in hadisini rivâyet ettiğini, senette bulunan râvi Davûd b. Zibrikân'ın metruk olduğunu söylemiş ve hadisin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁸⁶⁵

⁸⁵⁸ Tirmizî, “Savm”, 1; İbn Mâce, “Sıyâm”, 2.

⁸⁵⁹ İbn Mâce, *Sünen*, I, 526, H.no: 1642.

⁸⁶⁰ İbn Mâce, *Sünen*, II, 559, H.no: 1642.

⁸⁶¹ Müslim, “Sıyâm”, 45.

⁸⁶² Ebû Dâvûd, “Sıyâm”, 22.

⁸⁶³ Ebû Dâvûd, *Sünen*, II, 306, H.no: 2358.

⁸⁶⁴ Ebû Dâvûd, *Sünen*, IV, 40, H.no: 2358.

⁸⁶⁵ İbn Hacer el-Askalâni, et-*Telhîsü'l-habîr*, II, 445, H.no: 911.

Verilen bilgiler ışığında hadisin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 366

عن أنس قال سئل النبي صلى الله عليه و سلم فأبي الصدقة أفضل قال صدقة في رمضان

Enes (b. Mâlik)'ten (ra) rivayet edildiğine göre, Hz Peygamber (sav)'e hangi sadakanın daha faziletli olduğu soruldu. Allah Rasulu: **“Ramazanda verilen sadaka.”**⁸⁶⁶ buyurdu.

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin garip olduğuna hükmetmiş, râvi Sadaka b. Mûsâ'nın kavî olmadığını söylemiştir.⁸⁶⁷ Elbâni, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁸⁶⁸

Hadis zayıftır.

Hadis No: 367

مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ

“Her kim yalan söylemeyi ve yalanla amel etmeyi bırakmazsa...”⁸⁶⁹

Hadis No: 368

رُبَّ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلَّا الْجُوعُ

“Oruç tutan nice kimseler vardır ki oruçtan nasibi sadece aç kalmaktır...”⁸⁷⁰

Hadis No: 369

إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَبَابًا يُدْعَى الرَّيَّانَ يُدْعَى لَهُ الصَّائِمُونَ

“Cennette Reyân adlı bir kapı vardır, o kapıdan yalnız oruç tutanlar girer...”⁸⁷¹

Hadis No: 370

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“İnanarak ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”⁸⁷²

2. Hafta: 08.06.1984 - Ramazan'da Muhtaçlara Yardım

Hadis No: 371

⁸⁶⁶ Tirmizî, “Zekât”, 28.

⁸⁶⁷ Tirmizî, *Sünen*, III, 42, H.no: 663.

⁸⁶⁸ Tirmizî, *Sünen*, III, 42, H.no: 663.

⁸⁶⁹ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 98.

⁸⁷⁰ Bkz, 03.06.1983 tarihli hutbe, H.no: 262

⁸⁷¹ Bkz, 03.06.1983 tarihli hutbe, H.no: 264.

⁸⁷² Buhârî, *Savm*”, 6; Ebû Dâvûd, “Şehru Ramazan”, 1; Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

عَنْ ابْنِ الْمُكَدِّرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ مَا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ شَيْءٍ قَطُّ فَقَالَ لَا
İbn Münkedir'in işittiğine göre, Câbir b. Abdullah şöyle demiştir: **“Rasulullah (s.a.v.) kendisinden bir şey istendiğinde asla “hayır” demezdi.”**⁸⁷³

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 372

مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ بِعَفْوِ الْإِعْرَا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ

“Sadaka malı noksanlaştırmaz. Allah bir kulun affetme (huyunu) artırırsa mutlaka onun izzet ve şerefini de artırır. Allah kendisi için tevazu gösteren bir kişiyi de mutlaka yüceltir.”⁸⁷⁴

Hadis No: 373

اتَّقُوا الظُّلْمَ فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

“Zulümden sakının! Çünkü zulüm kıyamet gününde karanlıklar olacaktır...”⁸⁷⁵

Hadis No: 374

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ
فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا لِلَّهِمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا وَيَقُولُ الْآخَرُ لِلَّهِمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلْفًا

Ebü Hüreyre'den (ra) nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Kulların sabaha eriştiği her gün (yeryüzüne) iki melek iner. Bu iki melekten biri, “Allah'ım, malını hayır yolunda harcayan kişiye (harcadığı malın yerine) yenisini ver.” der. Diğeri de, “Allah'ım, malını (hayır yollarında harcamayarak) elinde tutan (cimrilik eden) kişinin malını telef et.”**⁸⁷⁶

Sıhhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 15.06.1984 - Kadir Gecesi

Hadis No: 375

تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

“Kadir gecesini Ramazan ayının son on gününde arayın!”⁸⁷⁷

Hadis No: 376

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ كَرِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي

⁸⁷³ Müslim, “Fedâil”, 56.

⁸⁷⁴ Müslim, “Birr”, 69; Bkz, 23.07.1982 tarihli hutbe, H.no: 190.

⁸⁷⁵ Bkz, 22.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 49.

⁸⁷⁶ Buhârî, “Zekât”, 27.

⁸⁷⁷ Müslim, “Siyâm”, 219; Bkz, 10.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 106.

*“Allah’ım sen affedicisin, ikram sahibisin affetmeyi seversin beni de affet.”*⁸⁷⁸

4. Hafta: 22.06.1984 - Ramazan Bayramı

Hadis No: 377

أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهُ وَإِنْ قَلَّ

*“Allah katında amellerin en sevimsi az da olsa devamlı olanıdır.”*⁸⁷⁹

Hadis No: 378

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ أَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ فَذَلِكَ صِيَامُ الدَّهْرِ

Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin (ra) naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Her kim Ramazan orucunu tutar, sonra buna Şevval ayında altı gün daha eklerse bütün yıl oruç tutmuş gibi olur.”*⁸⁸⁰

Sihhat Durumu: Sahih

2.5.7. Temmuz Ayında Yayınlanan Hutbeler.⁸⁸¹

2.5.8. Ağustos Ayında Yayınlanan Hutbeler⁸⁸²

2.5.9. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler.⁸⁸³

2.5.10. Ekim Yayınlanan Hutbeler.⁸⁸⁴

2.5.11. Kasım Yayınlanan Hutbeler.⁸⁸⁵

1. Hafta: 02.11.1984 - İslam’da Sanat

Hadis No: 379

إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ

*“Şüphesiz Allah güzeldir, güzel olanı sever.”*⁸⁸⁶

Hadis No: 380

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَسَانَ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أُمِّهِ سَبْرِينَ قَالَتْ إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا عَمِلَ عَمَلًا أَحَبَّ اللَّهُ أَنْ يُتَقَنَّهُ

⁸⁷⁸ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 34.

⁸⁷⁹ Bkz, 08.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 35.

⁸⁸⁰ Müslim, “Sıyâm”, 204.

⁸⁸¹ Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

⁸⁸² Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

⁸⁸³ Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

⁸⁸⁴ Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

⁸⁸⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 309, s. 29.

⁸⁸⁶ Bkz, 25.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 245.

Abdurrahman b. Hasan b. Sâbit'in annesi Sîrîn'den rivâyet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Biriniz bir iş yaptığında onu en güzel şekilde yapsın. Zira Allah kişinin, işini sağlam yapmasından hoşlanır.”**⁸⁸⁷

Sıhhat Durumu: Elbâni, râvi Muhammed b. Ömer'in zayıf, hadisin diğer ricalinin ise sika olduğunu söylemiştir.⁸⁸⁸

Hadisin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

2. Hafta: 09.11.1984 - İslam Dininde Eğitimin Önemi

Hadis No: 381

طَلَبُ الْعِلْمِ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ وَالْحَجِّ وَالْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

“Allah katında ilim tahsil etmek; nafile olarak eda edilen namaz, oruç ve hacdan daha hayırlıdır.”⁸⁸⁹

Hadis No: 382

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

“İlim tahsil etmek kadın erkek her müslümana farzdır.”⁸⁹⁰

Hadis No: 383

أَطْلَبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصَّيْنِ

“İlim Çin’de de olsa ara bul.”⁸⁹¹

Hadis No: 384

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اغْذُ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ مُسْتَمِعًا أَوْ مُجَبِّبًا وَلَا تَكُنِ الْخَامِسَةَ فَتَهْلِكَ

Abdurrahman b. Ebi Bekre babasından o da Rasulullah’tan şöyle işittiğini haber vermiştir: **“Öğreten, öğrenen, dinleyen ya da ilmi seven/destekleyen ol, beşincisi olma, helâk olursun!”**⁸⁹²

⁸⁸⁷ Taberânî, *el-Mu’cemü’l-Kebîr*, XXIV, 306, H.no: 21363; İbn Sa’d, *Tabakât*, I, 142, H.no: 54.

⁸⁸⁸ Elbâni, *Silsiletü’l-Ehâdîsi’s-Sahîha*, III, 107, H.no: 1114.

⁸⁸⁹ Elbâni, *Silsiletü’l-Ehâdîsi’d-Daîfe*, VIII, 292, H.no: 3827; Bkz, 02.04.1982 tarihli hutbe, H.no: 159.

⁸⁹⁰ Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 43.

⁸⁹¹ Bkz, 05.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 39.

⁸⁹² Dârimî, “Mukaddime”, 26.

Sihhat Durumu: Taberâni, hadisi Hâlid el-Hazzêi'den Ata b. Müslim dışında kimsenin rivayet etmediğini Ubeyd b. Cennâd'ın tek kaldığını söylemiştir.⁸⁹³ Elbânî, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁸⁹⁴

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 385

من استوى يوماه

“İki günü eşit olan..”⁸⁹⁵

Hadis No: 386

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ أَنْ يَتَعَلَّمَ الْمَرْءُ الْمُسْلِمُ عِلْمًا ثُمَّ يُعَلِّمَهُ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ

Ebû Hüreyre'den (ra) nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Sadakanın en faziletlisi, Müslüman'ın ilim öğrenmesi, sonra da onu Müslüman kardeşine öğretmesidir.”⁸⁹⁶

Sihhat Durumu: Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin isnadının zayıf olduğunu, Yâkup b. Humeyd'in zayıf, İshak b. İbrâhim'in (asıl adı İbn Saîd es-Savvâf'tır) “Leyyinü'l-Hadis” olduğunu söylemiş, Hasan Basrî, Ebû Hureyre'yi görmediği için de hadisin munkatı olduğuna hükmetmiştir.⁸⁹⁷ Muhammed Fuâd Abdülbâki, râvi Yâkup b. Humeyd ve İshak b. İbrâhim'in zayıf olmaları nedeniyle hadisin isnadının zayıf olduğunu söylemiş, Hasan Basrî'nin tâbiinden olup Ebû Hureyre'yi görmediği için de hadisin munkatı olduğuna hükmetmiştir.⁸⁹⁸ Elbânî, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁸⁹⁹

Verilen bilgiler ışığında rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta: 16.11.1984 - Çevremizi Korumak

Hadis No: 387

الإيمان بضع وستون أو بضع وسبعون شعبة أفضلها لا إله إلا الله وأدناها إماطة الأذى عن الطريق والحياء شعبة من الإيمان

⁸⁹³ Taberâni, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, V, 231, H.no: 5171.

⁸⁹⁴ Elbânî, *Silsilet'd-Daîfe*, VI, 337, H.no: 2836.

⁸⁹⁵ Bkz, 21.11.1980 tarihli hutbe, H.no: 53.

⁸⁹⁶ İbn Mâce, “Sünnet”, 20.

⁸⁹⁷ İbn Mâce, *Sünen*, I, 164, H.no: 243.

⁸⁹⁸ İbn Mâce, *Sünen*, I, 89, H.no: 243.

⁸⁹⁹ İbn Mâce, *Sünen*, I, 89, H.no: 243.

“İman, altmış birkaç (yahut yetmiş birkaç) daldır. Bu kısım hasletlerin en faziletli Lâ İlahe İllallah'dır. Faziletçe en düşüğü de, yoldan engeli (eziyet veren şeyi) gidermektir. Hayâ da imandan bir daldır.”⁹⁰⁰

Hadis No: 388

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ

Câbir b. Abdullah'ın (ra) naklettiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Her iyilik/güzel iş bir sadakadır.”⁹⁰¹*

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 389

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

“Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların selâmette olduğu (zarar görmediği) kişidir.”⁹⁰²

4. Hafta: 23.11.1984 - Çocuk Terbiyesinde Kitabın Rolü

Hadis No: 390

حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ مُوسَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَكَدًا مِنْ نَحْلِ أَفْضَلِ مِنْ أَدَبِ حَسَنِ

Eyyûb b. Musa'nın, babası aracılığıyla dedesinden naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Hiçbir baba, evlâdına güzel terbiyeden daha üstün bir hediye vermemiştir.”⁹⁰³*

Sıhhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin garip olduğuna hükmetmiş, hadisi sadece Âmir b. Ebî âmir el-Hazzez'in hadisi olarak bildiklerini söylemiştir.⁹⁰⁴ Elbânî, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁹⁰⁵

Hadisin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 391

كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَلَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ

⁹⁰⁰ Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*, s. 209; Nesâî, “İmân ve Şerâihü”, 16; Bkz, 07.05.1982 tarihli hutbe, H.no: 168

⁹⁰¹ Buhârî, “Edeb”, 33.

⁹⁰² Bkz, 04.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 240.

⁹⁰³ Tirmizî, “Birr”, 33.

⁹⁰⁴ Tirmizî, *Sünen*, III, 402, H.no: 1952.

⁹⁰⁵ Tirmizî, *Sünen*, III, 402, H.no: 1952.

“Her doğan çocuk fitrat üzere doğar...”⁹⁰⁶

2.5.12. Aralık Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁹⁰⁷

1. Hafta: 07.12.1984.⁹⁰⁸

2. Hafta: 14.12.1984 - İslam Ahlakı

Hadis No: 392

إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ

“Ben, güzel ahlâkı tamamlamak (uygulamak) için gönderildim.”⁹⁰⁹

Hadis No: 393

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ شَيْءٍ أَثْقَلُ فِي الْمِيزَانِ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ

Ebû'd-Derda (ra)'dan rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Kıyamet günü müminin mizanında güzel ahlâktan daha ağır bir şey yoktur.”⁹¹⁰

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin garip olduğuna hükmetmiştir.⁹¹¹ Elbâni, rivâyetin sahih,⁹¹² Şuayb el-Arnâvut ise rivâyetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiştir.⁹¹³

Zayıf isnadları bulunmakla birlikte toplamda hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 394

تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ

“Size iki şey bırakıyorum...”⁹¹⁴

Hadis No: 395

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlâk bakımından en güzel olanıdır.”⁹¹⁵

⁹⁰⁶ Bkz, 18.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 31.

⁹⁰⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 310, s. 31.

⁹⁰⁸ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁹⁰⁹ Bkz, 17.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 47.

⁹¹⁰ Tirmizî, “Birr”, 62.

⁹¹¹ Tirmizî, *Sünen*, III, 431, H.no: 2003.

⁹¹² Ebû Dâvûd, *Sünen*, IV, 253, H.no: 4799.

⁹¹³ Ebû Dâvûd, *Sünen*, VII, 177, H.no: 4799.

⁹¹⁴ Bkz, 27.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 143.

⁹¹⁵ Ebû Dâvûd, “Sünnet”, 15; Tirmizî, “Radâ”, 11.

Sihhat Durumu: Tirmizî ve Elbâni rivâyetin “hasen sahih”⁹¹⁶ Şuayb el-Arnâvut da isnadının hasen olduğuna hükmetmiş,⁹¹⁷ Hüseyin Selim Esed ise Muhammed b. Aclên nedeniyle rivâyetin isnadının hasen olduğunu bildirmiştir.⁹¹⁸

Bütün isnadları göz önünde tutulunca hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 396

3. Hafta: 21.12.1984 - İslam Kardeşlik Dinidir.

Hadis No: 397

لَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا وَلَا يَجُلُ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ
*“Birbirinizden nefret etmeyin, birbirinize haset etmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları, kardeş olun. Bir Müslüman'ın din kardeşiyle üç günden fazla küs durması helâl olmaz!”*⁹¹⁹

4. Hafta: 28.12.1984 - İslamiyette Bölücülük ve Hizipçilik

Hadis No: 398

إِنَّ الْمُؤْمِنَ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَتَدَبَّرُ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشَبَّكَ أَصَابِعَهُ
*“Müslümanın diğer Müslümanlarla ilişkisi birbirine kenetlenmiş bina gibidir...”*⁹²⁰

Hadis No: 399

عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ دَعَا إِلَى عَصَبِيَّةٍ وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ قَاتَلَ عَلَى عَصَبِيَّةٍ وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ مَاتَ عَلَى عَصَبِيَّةٍ

Cübeyr b. Mut'im'den nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“İrkçılığa çağıran bizden değildir, ırkçılık davası uğruna savaştan bizden değildir, ırkçılık davası uğruna ölen bizden değildir.”*⁹²¹

Sihhat Durumu: Elbâni rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁹²² Şuayb el-Arnâvut, râvi Muhammed b. Abdurrahman b. Ebî Lebîbe'nin zayıf olması nedeniyle rivâyetin isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.⁹²³

Rivayet zayıftır.

⁹¹⁶ Tirmizî, *Sünen*, III, 466, H.no: 1162.

⁹¹⁷ İbn Hibbân, *Sahih*, II, 227, H.no: 479.

⁹¹⁸ Dârimî, *Sünen*, II, 415, H.no: 2792.

⁹¹⁹ Buhârî, “Edeb”, 62; Bkz, 05.02.1982 tarihli hutbe, H.no: 149

⁹²⁰ Buhârî, “Mezâlim”, 5; Bkz, 20.06.1980 tarihli hutbe, H.no: 23.

⁹²¹ Ebû Dâvûd, “Edeb”, 111-112.

⁹²² Ebû Dâvûd, *Sünen*, 4, 332, H.no: 5121.

⁹²³ Ebû Dâvûd, *Sünen*, 7, 441, H.no: 5121.

Hadis No: 400

مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا

“Bize silah çeken bizden değildir.”⁹²⁴

2.5.1985. YILI HUTBELERİ

2.5.1 Ocak Ayında Yayınlanan Hutbeler.⁹²⁵

2.5.2 Şubat Ayında Yayınlanan Hutbeler.⁹²⁶

1. Hafta: 01.02.1985 - Din Kardeşliği Şuuru

Hadis No: 401

لَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَحَاسَدُوا

“Birbirinize buğz etmeyin! Birbirinize haset etmeyin!...”⁹²⁷

2. Hafta: 08.02.1985 - İslam’da Sağlık ve Gençlik

Hadis No: 402

اِغْتَنَمَ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ

“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”⁹²⁸

Hadis No: 403

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ

“Kuvvetli mümin zayıf müminden daha hayırlı ve Allah’a daha sevimlidir.”⁹²⁹

Hadis No: 404

حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُعَلِّمَهُ الْكِتَابَةَ وَالسَّبَّاحَةَ وَالرَّمْيَ

“Evladın babası üzerindeki hakkı, babanın evladına yazmayı, yüzmeyi ve atıcılığı öğretmektir.”⁹³⁰

3. Hafta: 15.02.1985 - Vatan Sevgisi

Hadis No: 405

⁹²⁴ Bkz, 24.06.1983 tarihli hutbe, H.no: 270

⁹²⁵ Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

⁹²⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 312, s. 13.

⁹²⁷ Bkz, 05.02.1982 tarihli hutbe, H.no: 149

⁹²⁸ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

⁹²⁹ Bkz, 04.09.1981 tarihli hutbe, H.no: 121.

⁹³⁰ Beyhaki, *Sünenü'l-Kübrâ*, X, 15, H.no: 20234; Bkz, 25.06.1982 tarihli hutbe, H.no: 183.

رَبَّاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ وَرَبِّمَا قَالَ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ وَمَنْ مَاتَ فِيهِ وَقِيَ فِتْنَةَ الْقَبْرِ وَنَمِيَ لَهُ
عَمَلُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

*“Allah yolunda bir gün nöbet tutmak geceleri namazla geçirilen bir aylık oruçtan daha hayırlı ve sevaplı bir iştir. Ve her kim böyle bir görevi yaparken ölürse kabir azabından korunur ve onun işlediği hayırlı işler kıyamete kadar artırılarak büyütülür gider.”*⁹³¹

4. Hafta: 22.02.1985 - İslamda Birlik ve Beraberlik

Hadis No: 406

قال الأستاذ أبو القاسم القشيري رحمه الله سمعتُ أبا عليِّ الدَّقَاقِ رَحِمَهُ اللهُ يَقُولُ مَنْ سَكَتَ عَنِ الْحَقِّ فَهُوَ شَيْطَانٌ
أَخْرَسُ

Ebu'l-Kâsım el-Kuşeyrî, Ebu Ali ed-Dekkak'tan şöyle işittiğini söylemiştir:

*“Haksızlık karşısında susan dilsiz şeytandır.”*⁹³²

Sihhat Durumu: Muhammed Amr Abdüllatif, rivayet hakkında olumlu veya olumsuz bir ifadeye rastlamadığını, rivayetin sahih veya zayıf olarak aslını bulamadığını söylemiş bu sözü sadece İmam Kuşeyri'nin “Risaletü Kuşeyriyye” adlı eserinde bulduğunu ve Kuşeyri'nin: “Üstad Ebu Ali ed-Dekkak şöyle demiştir: “Haksızlık karşısında susan dilsiz şeytandır.” Ebu Ali ed-Dekkak, Hasan b Ali b. Muhammed b. İshak'tır.⁹³³ Kuşeyri (465/1072) bu lafzıyla sözü Hz. Peygamber'e değil Ebu Ali ed-Dekkak'a (405/1015) isnat etmiştir. Dolayısıyla söz hadis değil, sûfi Ebu Ali ed-Dekkak'a ait sözdür.⁹³⁴ Çeşitli kaynaklarda الساکت عن الحق شیطان أخرس lafzıyla geçmektedir. Bu lafızla da hadis kaynaklarında bulunamamaktadır.

Hadis No: 407

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُؤْمِنُ مَأْتَفٌ وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْتَفُ وَلَا
يُؤْتَفُ

⁹³¹ Tirmizî, “Fedailü'l-Cihad”, 26; Bkz, 07.08.1981 tarihli hutbe, H.no: 120.

⁹³² İbnü'l-Mülakkın, *el-Mu'in alê Tefehhümi'l-Erba'in*, I, 217.

⁹³³ Muhammed Amr Abdüllatif, *Tebyidü's-sahife bi usüli'l-Ehâdîsi'd-Da'ife*, II, 71.

⁹³⁴ Muhammed Amr Abdüllatif, *Tebyidü's-sahife bi usüli'l-Ehâdîsi'd-Da'ife*, II, 71.

Ebû Hüreyre (ra) 'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “*Mümin, seven ve sevilen kimsedir. Sevmeyen ve sevilmevende hayır yoktur.*”⁹³⁵

Sihhat Durumu: Mustafa Abdülkadir Ata, rivâyetin Buhârî ve Müslim’in şartına göre sahih olduğuna hükmetmiştir.⁹³⁶

Hadis sahihtir.

2.5.3. Mart Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁹³⁷

1. Hafta: 01.03.1985 - Nifak

Hadis No: 408

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ

“*Münafığın alâmeti üçtür...*”⁹³⁸

2. Hafta: 08.03.1985 - Uyuşturucu Madde ve Alkol Alışkanlığının Zararları

Hadis No: 409

كُلُّ مُسْكِرٍ حَمْرٌ وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ

“*Sarhoş eden her şey içkidir ve sarhoş eden her şey haramdır.*”⁹³⁹

3. Hafta: 15.03.1985 - Üç Aylar

Hadis No: 410

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ

“*Allah'ım, Recep ve Şaban'ı hakkımızda mübarek kıl...*”⁹⁴⁰

Hadis No: 411

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوفٌ كَرِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي

“*Allah'ım sen affedicisin, ikram sahibisin affetmeyi seversin beni de affet.*”⁹⁴¹

4. Hafta: 22.03.1985 - Ağaç Sevgisi ve Ormanların Korunması

Hadis No: 412

⁹³⁵ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 400, H.no: 9187.

⁹³⁶ Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 73, H.no: 59.

⁹³⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 313, s. 13.

⁹³⁸ Bkz, 16.03.1984 tarihli hutbe, H.no: 336.

⁹³⁹ Bkz, 12.03.1982 tarihli hutbe, H.no: 152.

⁹⁴⁰ Bkz, 17.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 74.

⁹⁴¹ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 34.

إِنْ قَامَتْ عَلَى أَحَدِكُمْ الْقِيَامَةُ وَفِي يَدِهِ فَسِيلَةٌ فَلْيَعْرِسْهَا

“Birinizin elinde bir hurma fidanı varken kıyamet kopuyor olsa bile derhâl onu diksin!”⁹⁴²

Hadis No: 413

مَا مِنْ مُسْلِمٍ عَرَسَ عَرَسًا فَأَكَلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ دَابَّةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ

“Bir Müslüman bir ağaç diker de onun meyvesinden bir insan yahut hayvan yerse...”⁹⁴³

2.5.4. Nisan Ayında Yayımlanan Hutbeler⁹⁴⁴

1. Hafta: 05.04.1985 - Çocuk ve Sorumluluğumuz

Hadis No: 414

أَكْرِمُوا أَوْلَادَكُمْ

“Çocuklarınıza iyi muamele ediniz...”⁹⁴⁵

Hadis No: 415

مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدًا خَيْرًا لَهُ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ

“Hiçbir baba, evlâdına güzel terbiyeden daha üstün bir hediye vermemiştir.”⁹⁴⁶

2. Hafta: 12.04.1985 - İslam Dinine Bayraktarlık ve Yayılmasına Öncülük Eden Türk Milleti Parçalanmak İsteniyor

Hadis No: 416

عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ فَإِنَّ اللَّهَ فِي حَاجَتِهِ وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرْبٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Sâlim (ra) babasından rivayet ettiğine Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Müslüman, müslümanın kardeşidir ona zulmetmez, haksızlık yapmaz, onu düşmana teslim etmez. Müslüman kardeşinin ihtiyacını gideren kimsenin Allah da ihtiyacını giderir. Kim bir müslümandan bir sıkıntıyı giderirse, Allah Teâlâ o

⁹⁴² Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 247.

⁹⁴³ Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 248.

⁹⁴⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 314, s. 13.

⁹⁴⁵ Bkz, 25.06.1982 tarihli hutbe, H.no: 184.

⁹⁴⁶ Bkz, 23.11.1984 tarihli hutbe, H.no: 389.

*kimsenin kıyamet günündeki sıkıntılarından birini giderir. Kim bir müslümanın ayıp ve kusurunu örterse, Allah Teâlâ da o kimsenin ayıp ve kusurunu örter.*⁹⁴⁷

Sıhhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 19.04.1985 - Dinimizde Çalışmanın Önemi

Hadis No: 417

عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْمَسْأَلَةَ كَدُّ يَكْدُ بِهَا الرَّجُلُ وَجْهَهُ إِلَّا أَنْ يَسْأَلَ
الرَّجُلُ سُلْطَانًا أَوْ فِي أَمْرٍ لَا بُدَّ مِنْهُ

Semûre b. Cündeb (ra)'den rivâyet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:
*“Dilenmek, yüz karasıdır. Kişi dilenmek suretiyle kendi yüzünü lekeler. Sadece devlet başkanından hakkını istemesi ya da zarûret sebebiyle dilenmek böyle değildir.”*⁹⁴⁸

Sıhhat Durumu: Tirmizî rivâyetin “hasen sahih”, Elbânî de sahih olduğuna hükmetmiştir.⁹⁴⁹

Hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 418

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَيْلَهُ

*“Sizden birinizin organını alıp (dağa gitmesi)...”*⁹⁵⁰

Hadis No: 419

إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا عَمِلَ عَمَلًا أَحَبَّ اللَّهُ أَنْ يُثِقْتَهُ

*“Biriniz bir iş yaptığında onu en güzel şekilde yapsın. Zira Allah kişinin, işini sağlam yapmasından hoşlanır.”*⁹⁵¹

4. Hafta: 26.04.1985 - Mirac

Hadis No: 420

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَمَّا كَذَّبْتَنِي قُرَيْشٌ قُمْتُ فِي الْحِجْرِ فَجَلَّى اللَّهُ لِي بَيْتَ
الْمَقْدِسِ فَطَفِقْتُ أَخْبِرُهُمْ عَنْ آيَاتِهِ وَأَنَا أَنْظَرُ إِلَيْهِ

⁹⁴⁷ Buhârî, “Mezâlim”, 3; Müslim, “Birr” 32-33; Ebû Dâvûd, “Edeb” 46; Tirmizî, “Hudûd” 3

⁹⁴⁸ Tirmizî, “Zekât” 38; Nesâî, “Zekât” 93.

⁹⁴⁹ Tirmizî, *Sünen*, 3/56, H.no: 681.

⁹⁵⁰ Bkz, 10.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 317.

⁹⁵¹ Bkz, 02.11.1984 tarihli hutbe, H.no: 379.

Câbir b. Abdullah'tan nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“İsrâ ve Mi'rac konusunda Kureyş beni yalanlayınca Hicr'de ayakta durdum. Allah, Beytü'l-Makdis'i gözümün önüne getirdi. Ben de ona bakarak özelliklerini Kureyş'e anlatmaya başladım.”*⁹⁵²

Sihhat Durumu: Sahih

2.5.5. Mayıs Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁹⁵³

1. Hafta: 03.05.1985 - Berat Gecesi

Hadis No: 421

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ أَرَكَ تَصُومُ شَهْرًا مِنَ الشُّهُورِ مَا تَصُومُ مِنْ شَعْبَانَ قَالَ ذَلِكَ شَهْرٌ بَيْنَ رَجَبٍ وَرَمَضَانَ يَغْفُلُ النَّاسُ عَنْهُ وَهُوَ شَهْرٌ تُرْفَعُ فِيهِ الْأَعْمَالُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ فَأُجِبُ أَنْ يُرْفَعَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ

Üsâme b. Zeyd'den rivayet edilmiştir. Şâban ayında tuttuğu kadar hiç bir ayda oruç tutmamasının sebebini Rasulullah'a sorduğumda Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle dedi: *“Bu ay Receb ile Ramazan arasında insanların gafil buldukları bir aydır. Bu ayda ameller âlemlerin Rabbi olan Allah'a arz olunur. Ben de amellerimin oruçlu iken Allah'a sunulmasını arzu ederim.”*⁹⁵⁴

Sihhat Durumu: Elbânî, rivâyetin isnadının hasen olduğuna hükmetmiş, Sâbit b. Kays dışındaki ricalinin Buhârî ve Müslim'in ricali olup sika olduklarını söylemiştir. Sâbit b. Kays hakkında Nesâî, “Leyse bihî be'sun”, Ahmed b. Hanbel, “Sika”, Ebû Dâvûd, “Leyse Hadîsuhû Bi-Zâke” demişlerdir. Münzirî, rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir.⁹⁵⁵

Rivâyetin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 422

إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنَ شَعْبَانَ

*“Şâban ayının on beşinci gecesi olduğu zaman...”*⁹⁵⁶

Hadis No: 423

⁹⁵² Buhârî, “Menâkıbü'l-ensâr”, 41.

⁹⁵³ Diyanet Gazetesi, Sayı: 315, s. 13.

⁹⁵⁴ Nesâî, “Sıyâm”, 70.

⁹⁵⁵ Elbânî, *İrvâü'l-Ğalil*, IV, 103.

⁹⁵⁶ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 92.

إن جبريل أتاني فقال هذه الليلة ليلة النصف من شعبان

“Cebrail bana geldi ve şöyle dedi; Bu gece Şa'ban'ın on beşinci gecesidir...”⁹⁵⁷

2. Hafta: 10.05.1985 - Ramazân-ı Şerif'in Faziletleri

Hadis No: 424

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“İnanarak ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”⁹⁵⁸

Hadis No: 425

الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أُجْزَى بِهِ

“Oruç benim içindir. Onun mükâfatını ancak ben veririm...”⁹⁵⁹

Hadis No: 426

الصِّيَامُ جُنَّةٌ فَلَا يَرْفُتُ وَلَا يَجْهَلُ

“Oruç bir kalkandır. Oruçlu, saygısızlık yapmasın, kötü konuşmasın...”⁹⁶⁰

3. Hafta: 17.05.1985 - İbadetin Kazandırdıkları

Hadis No: 427

أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ

“Allah Teâlâ'ya amellerin en makbulü, az da olsa en devamlısıdır.”⁹⁶¹

4. Hafta: 24. 05. 1985 - Fetih Yıldönümü

Hadis No: 428

لنفتحن القسطنطينية

“Kostantiniyye mutlaka fethedilecektir...”⁹⁶²

2.5.6. Haziran Ayında Yayımlanan Hutbeler⁹⁶³

1. Hafta: 07.06.1985 - Bayram ve Gençlik

Hadis No: 429

⁹⁵⁷ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 95.

⁹⁵⁸ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

⁹⁵⁹ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 96.

⁹⁶⁰ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 99

⁹⁶¹ Buhârî, “Libâs”, 43. Ebû Dâvûd, “Tatavvu”, 27; Bkz, 08.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 35.

⁹⁶² Bkz, 23.05.1980 tarihli hutbe. H.no: 19

⁹⁶³ Diyanet Gazetesi, Sayı: 315, s. 61.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ لِأَهْلِ الْجَاهِلِيَّةِ يَوْمَانِ فِي كُلِّ سَنَةٍ يَلْعَبُونَ فِيهِمَا لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ قَالَ كَانَ لَكُمْ يَوْمَانِ تَلْعَبُونَ فِيهِمَا وَقَدْ أَبَدَلَكُمْ اللَّهُ بِهِمَا خَيْرًا مِنْهُمَا يَوْمَ الْفِطْرِ وَيَوْمَ الْأَضْحَى

Enes b. Malik rivayet etmiştir: Her sene cahiliye halkının düzenlediği iki eğlence günü vardı. Hz. Peygamber Medine’ye geldiğinde şöyle buyurdu: **“Sizin de iki gününüz oldu. Allah cahiliyedeki o günleri sizin için daha hayırlı iki gün ile değiştirdi. Bunlar, Ramazan ve Kurban Bayramı günleridir.”**⁹⁶⁴

Sıhhat Durumu: Elbâni rivâyetin isnadının Müslim’in şartına göre sahih olduğuna hükmetmiş, Hâkim’inde aynı görüşte olduğunu, Zehebi’nin de buna muvâfakat ettiğini söylemiştir.⁹⁶⁵

Bu bilgiler ışığında hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 430

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ ... يَا أَبَا بَكْرٍ إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ عِيدًا وَهَذَا عِيدُنَا

Hiz. Âişe’den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“...Ey Ebû Bekir. Her milletin bir bayramı vardır. Bu da bizim bayramımızdır.”**⁹⁶⁶

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 14.06.1985 - Gençlikte Arkadaşlık

Hadis No: 431

اغتتم خمسا قبل خمس

“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”⁹⁶⁷

Hadis No: 432

الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ

“Kişi arkadaşının dini üzeredir...”⁹⁶⁸

Hadis No: 433

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

“Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların selâmette olduğu (zarar görmediği) kişidir.”⁹⁶⁹

⁹⁶⁴ Nesâî, “İdeyn”, 1.

⁹⁶⁵ Elbâni, *Silsiletü Ehâdîsi’s-Sahîha*, V, 34, H.no: 2021.

⁹⁶⁶ Buhârî, “İdeyn”, 3; Müslim, “İdeyn”, 16.

⁹⁶⁷ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

⁹⁶⁸ Bkz, 04.12.1981 tarihli hutbe, H.no: 144.

3. Hafta: 21.06.1985 - Gençliğin Önemi

Hadis No: 434

اغتنم خمسا قبل خمس

“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”⁹⁷⁰

Hadis No: 435

إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ

“Kuşkusuz âlimler Peygamberlerin varisleridir.”⁹⁷¹

4. Hafta: 28.06.1985 - Gençliğin Önemi

Hadis No: 436

زَيْدُ بْنُ خَالِدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الشَّبَابُ شُعْبَةٌ مِنَ الْجُنُونِ

Zeyd b. Hâlid’den rivayet edildiğine göre Hz Peygameber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Gençlik delilikten bir şubedir.”⁹⁷²

Sihhat Durumu: Rivayetin birden fazla senedi mevcuttur. Irâki, Ebû Ümâme’ye ait olan hadisi Taberâni’nin *el-Mu’cemu’l-Kebir*’de rivayet ettiğini ve isnadının çok zayıf olduğunu, Abdullah İbn Abbas’a ait olanın da zayıf olduğunu söylemiştir.⁹⁷³ Irâki, Zeyd b. Hâlid’in hadisini İsbahâni’nin, *et-Terğîb ve’t-Terhîb*’de rivayet ettiğini ve isnadında bilinmezlik olduğunu söylemiştir.⁹⁷⁴ Elbânî, rivâyetin senedinin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁹⁷⁵

Sonuç olarak rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

2.5.7. Temmuz Ayında Yayımlanan Hutbeler

1. Hafta: 05.07.1985 - Ramazan’ın Son Haftası

Hadis No: 437

وَهُوَ شَهْرٌ أَوْلُهُ رَحْمَةٌ وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةٌ

“Ramazan’ın evveli rahmet, ortası mağfiret...”⁹⁷⁶

⁹⁶⁹ Bkz, 04.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 240.

⁹⁷⁰ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

⁹⁷¹ Bkz, 05.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 90.

⁹⁷² Kudât, *Müsnedü’ş-Şihâb*, I, 100, H.no: 116.

⁹⁷³ Irâki, *Tahrîcü Ehâdîsi’l-İhyâ*, IV, 1557, H.no: 2396.

⁹⁷⁴ Irâki, *Tahrîcü Ehâdîsi’l-İhyâ*, IV, 1615, H.no: 2518

⁹⁷⁵ Elbânî, *Silsiletü’l-Ehâdîsi’d-Daife*, V, 483, H.no: 2464.

⁹⁷⁶ Bkz, 01.07.1983 tarihli hutbe, H.no: 272

2. Hafta: 12.07.1985 - Kadir Gecesi

Hadis No: 438

تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

“Kadir gecesini Ramazan’ın son on gününde arayınız.”⁹⁷⁷

Hadis No: 439

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“İnanarak ve sevabını Allah’tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”⁹⁷⁸

3. Hafta: 19.07.1985 - Dua

Hadis No: 440

إِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ

“Dua, başa gelen ve henüz gelmeyen belaya karşı fayda sağlar...”⁹⁷⁹

4. Hafta: 26.07.1985 - Tabii Kaynaklarımızdan Faydalanalım.⁹⁸⁰

2.5.8. Ağustos Ayında Yayımlanan Hutbeler⁹⁸¹

1. Hafta: 02.08.1985 - Kurban Bayramı

Hadis No: 441

مَا هَذِهِ الْأَصَاغِيُّ قَالَ سُنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

“Ey Allah’ın Resûlü! Bu kurbanlar nedir?” dediler. Rasulullah, “Babanız İbrâhim’in sünnetidir.”⁹⁸²

Hadis No: 442

مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحَّ

“Malî kudreti olduğu halde kurban kesmeyenler...”⁹⁸³

Hadis No: 443

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْحَاجِّ وَلِمَنْ اسْتَعْفَرَ لَهُ الْحَاجُّ

⁹⁷⁷ Bkz, 10.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 106.

⁹⁷⁸ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

⁹⁷⁹ Bkz, 15.07.1983 tarihli hutbei H.no: 275.

⁹⁸⁰ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

⁹⁸¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 318, s. 15.

⁹⁸² İbn Mâce, “Edâhi”, 3; Bkz, 17.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 204.

⁹⁸³ Bkz, 25.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 126.

Ebu Hüreyre (ra)'nın naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“Ya Rabbi, hacıyı da, onun dua ettiği kişileri de bağışla!”**⁹⁸⁴

Sihhat Durumu: Elbânî, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.⁹⁸⁵ Mustafa Abdülkâdir Ata, rivâyetin Müslim'in şartına göre sahih olduğuna hükmetmiş, rivayet etmediklerini söylemiştir.⁹⁸⁶

Rivayetin hasen olduğunu söyleyebiliriz

2. Hafta: 09.08.1985 - 30 Ağustos ve Manevi Kaynağı

Hadis No: 444

حب الوطن من الايمن

“Vatan sevgisi imandandır.”⁹⁸⁷

3. Hafta: 16.08.1985 - Çocuk Sağlığı

Hadis No: 445

عَنْ أَبِي رَافِعٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ يَا عَلِيُّ لِأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ عَلَى يَدَيْكَ رَجُلًا خَيْرٌ لَكَ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ

Ebû Râfi'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) Hz Ali'yi Yemen'e gönderirken ona şöyle demiştir: **“Ya Ali, Bir tek insanın senin sayende dalâletten kurtarılması, üzerine güneş doğan her şeyden daha hayırlıdır.”**⁹⁸⁸

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 446

اغتنم خمسا قبل خمس

“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”⁹⁸⁹

Hadis No: 447

نِعْمَتَانِ مَغْبُوتَانِ

“İki nimet vardır ki...”⁹⁹⁰

⁹⁸⁴ Beyhaki, *Şuabu'l-Îmân*, VI, 20, H.no: 3817; Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 609, H.no: 1612.

⁹⁸⁵ Elbânî, *Daîfü Câmii's-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 166, H.no: 1177

⁹⁸⁶ Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 609, H.no: 1612.

⁹⁸⁷ Sehavî, *Makâsîd*, s. 183; Bkz, 18.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 249.

⁹⁸⁸ Buhârî, “Megâzî”, 39, “Cihad”, 143.

⁹⁸⁹ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

⁹⁹⁰ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 9.

4. Hafta: 23.08.1985 - İki Günü Eşit Olan Aldanmıştır

Hadis No: 448

عن انس عن رسول الله قال خَيْرُكُمْ مَنْ لَمْ يَتْرُكْ آخِرَتَهُ لِدُنْيَاةٍ وَلَا دُنْيَاةٍ لِآخِرَتِهِ وَلَمْ يَكُنْ كَلًّا عَلَى النَّاسِ

Enes b. Mâlik'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Sizin hayırlınız dünyası için ahiretini, ahireti için dünyasını terk etmeyip (her ikisi için de çalışmanız) ve başkasına yük olmayanınızdır.”**⁹⁹¹

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Münâvî, rivâyet hakkında İbnü'l Cevzî'nin “aslı yoktur” dediğini söylemiştir.⁹⁹² İbn Hacer, rivayetin senedinin mevzu olduğuna hükmetmiş, İbnü'l Kattân'a göre râvinin isminin Naim değil, Yağnem b. Salim olduğunu söylemiştir.⁹⁹³ Elbânî, rivâyetin isnadının mevzu olduğuna hükmetmiş, ravi Naim b. Sâlim'in hadis uydurmakla meşhur, metrûku'l hadis olarak bilinen birisi olduğunu söylemiştir. Onun hakkında Ebû Hâtim, “zayıf”, İbn Hibbân, “Enes adına hadis uyduruyor”, İbn Yunus, “Enes'den haber verdi ve yalan söyledi” demişlerdir.⁹⁹⁴

Rivayet mevzudur.

Hadis No: 449

من استوى يوماه

“İki günü eşit olan...”⁹⁹⁵

2.5.9. Eylül Ayında Yayımlanan Hutbeler.⁹⁹⁶

1. Hafta: 06.09.1985 - İslam'da Beden ve Ruh Sağlığı

Hadis No: 450

اغتتم خمسا قبل خمس

“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”⁹⁹⁷

Hadis No: 451

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ

“Kuvvetli mümin zayıf müminden daha hayırlı ve Allah'a daha sevimlidir.”⁹⁹⁸

⁹⁹¹ Münâvî, *Fezû'l Kadir*, III, 665, H.no: 4112.

⁹⁹² Münâvî, *Fezû'l Kadir*, III, 665, H.no: 4112.

⁹⁹³ Yeşil, Mahmut, *Va'z Edebiyatında Hadisler*, s. 208.

⁹⁹⁴ Elbânî, *Silsiletü'l-Ehâdîsi'd-Daîfe*, II, 1, H.no: 501.

⁹⁹⁵ Bkz, 21.11.1980 tarihli hutbe, H.no: 53.

⁹⁹⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 319, s. 15.

⁹⁹⁷ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

⁹⁹⁸ Bkz, 04.09.1981 tarihli hutbe, H.no: 121.

Hadis No: 452

يَا عِبَادَ اللَّهِ تَدَاوُوا

“Ey Allah’ın kulları tedavi olunuz...”⁹⁹⁹

Hadis No: 453

عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا تُقَدِّمُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ

Abdurrahman b. Avf’ın işittiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Bir yerde veba hastalığının olduğunu işitirseniz oraya girmeyin. Bulduğunuz yerde de veba hastalığı varsa ondan kaçarak oradan çıkmayın.”**¹⁰⁰⁰

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 454

نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ

“Sağlık ve boş vakit, insanlardan pek çoğunun bunlardan faydalanmak hususunda aldandıkları iki büyük nimettir.”¹⁰⁰¹

2. Hafta: 13.09.1985 - Hicret

Hadis No: 455

الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِكُلِّ أَمْرٍ مَا نَوَى

“Ameller niyete göredir. Her bir kimse için ancak niyet ettiği şey vardır...”¹⁰⁰²

3. Hafta: 20.09.1985 - Gençliğin Önemi.¹⁰⁰³

4. Hafta: 27.09.1985 - İslam’da Okuyup Yazma ve Eğitimin Önemi

Hadis No: 456

أَطْلَبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصِّينِ

“İlim Çin’de de olsa ara bul.”¹⁰⁰⁴

Hadis No: 457

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

“İlim tahsil etmek kadın erkek her müslümana farzdır.”¹⁰⁰⁵

⁹⁹⁹ Bkz, 13.02.1981 tarihli hutbe, H.no: 62.

¹⁰⁰⁰ Buhârî, “Tıp”, 30; Ebû Dâvûd, “Cenâiz”, 6.

¹⁰⁰¹ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe, H.no: 9.

¹⁰⁰² Bkz, 23.01.1981 tarihli hutbe, H.no: 59.

¹⁰⁰³ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁰⁰⁴ Bkz, 05.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 39.

Hadis No: 458

الحكمة ضالة المؤمن حيث ما وجدها أخذها

“*Hikmet Müslüman'ın kayıp olmuş bir malıdır nerede bulursa orada alsın*”¹⁰⁰⁶

Hadis No: 459

اغْذُ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ مُسْتَمِعًا أَوْ مُحِبًّا وَلَا تَكُنِ الْخَامِسَةَ فَتَهْلِكَ

“*Öğreten, öğrenen, dinleyen ya da ilmi seven/destekleyen ol, beşincisi olma, helâk olursun!*”¹⁰⁰⁷

2.5.10. Ekim Ayında Yayımlanan Hutbeler¹⁰⁰⁸

1. Hafta: 04.10.1985 - Gıda İsrafı ve Dengeli Beslenme.¹⁰⁰⁹

2. Hafta: 11.10.1985 - Hasta Ziyareti

Hadis No: 460

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول حق المسلم على المسلم خمس رد السلام وزيارة المريض واتباع الجنائز وإجابة الدعوة وتشميت العطاس

Ebu Hureyre'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Müslüman'ın Müslüman üzerindeki hakkı beştir: Selâmı almak, hastayı ziyaret etmek, cenazeye katılmak, davete icabet etmek ve aksırana dua etmek.*”¹⁰¹⁰

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 461

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَا ابْنَ آدَمَ مَرِضْتُ فَلَمْ تَعُدْنِي قَالَ يَا رَبِّ كَيْفَ أَعُوذُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ قَالَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فَلَأَنَا مَرِضٌ فَلَمْ تَعُدَّهُ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ

Ebu Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Allah Teâlâ kıyamet günü “Ey âdemoğlu! Ben hasta oldum da sen beni ziyarete gelmedin!” diyerek kuluna sitem eder. Buna şaşırın insan, “Yâ Rabbi! Sen âlemlerin Rabbisin. Ben seni nasıl ziyaret*

¹⁰⁰⁵ Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 43.

¹⁰⁰⁶ Tirmizî, “İlim”, 19; Aclûnî, *Kesfu'l-Hafâ*, II, 80, H.no: 1766; Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 44.

¹⁰⁰⁷ Bkz, 09.11.1984 tarihli hutbe, H.no: 383

¹⁰⁰⁸ Diyanet Gazetesi, Sayı: 320, s. 15.

¹⁰⁰⁹ Hutbede hadis kullanılmamıştır

¹⁰¹⁰ Buhârî, “Cenâiz”, 2.

edebilirdim ki?” Hak Teâlâ, “Bilmiyor muydun? Falan kulum hasta oldu ama sen onu ziyarete gelmedin. Ziyaret etseydin, beni onun yanında bulacağını bilmiyor muydun?”¹⁰¹¹

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 462

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَطْعَمُوا الْجَانِعَ وَعَوَّدُوا الْمَرِيضَ وَفُكُّوا الْعَائِي

Ebû Mûsa el-Eş'ari'den rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Aç olanı doyurun, hastayı ziyaret edin, esiri hürriyetine kavuşturun.”¹⁰¹²*

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 463

عَنْ عَلِيٍّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ أَتَى أَخَاهُ الْمُسْلِمَ عَائِدًا مَشَى فِي خَرَافَةِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَجْلِسَ

Hiz. Ali, Rasulullah'tan (s.a.v.) şu sözleri duyduğunu haber vermiştir: *“Hasta olan Müslüman kardeşini ziyarete giden kimse, onun yanında oturuncaya kadar (âdetâ) cennet meyveleri içinde yürümüş olur.”¹⁰¹³*

Sihhat Durumu: Elbânî, rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiş,¹⁰¹⁴ Şuayb el-Arnâvut da rivâyetin sahih, ricalinin de sika olduğunu bildirmiştir.¹⁰¹⁵

Hadis sahihtir.

Hadis No: 464

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ تَمَامَ عِيَادَةَ الْمَرِيضِ أَنْ يَضَعَ أَحَدُكُمْ يَدَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ أَوْ يَدَهُ فَيَسْأَلُهُ كَيْفَ هُوَ وَتَمَامَ تَحِيَّاتِكُمْ بَيْنَكُمْ الْمُصَافَحَةَ

Ebi Ümâme'dan rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Sizden birinizin hastanın yanına varınca, elini hastanın alnına yahut eli üstüne koyup*

¹⁰¹¹ Müslim, “Birr”, 43.

¹⁰¹² Buhârî, “Merdâ”, 4.

¹⁰¹³ İbn Mâce, “Cenâiz”, 2.

¹⁰¹⁴ İbn Mâce, *Sünen*, I, 463, H.no: 1442.

¹⁰¹⁵ İbn Mâce, *Sünen*, II, 436, H.no: 1442.

*okşayarak “nasılsınız” diye sorması, hastayı ziyaret etmenin tamamlayıcı adâbındandır.”*¹⁰¹⁶

Sıhhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin isnadı hakkında “Leyse bi’l-kaviyy” hükmüne varmış ve Ali b. Yezid’in zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁰¹⁷ Elbânî rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiş,¹⁰¹⁸ Şuayb el-Arnâvut ise rivâyetin isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.¹⁰¹⁹

Rivâyetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta: 18.10.1985 - Cemaat İle Namaz Kılmanın Fazileti

Hadis No: 465

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفَدَىِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً

Abdullah b. Ömer'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi kat daha faziletlidir.”*¹⁰²⁰

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 466

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ عَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ وَرَاحَ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُ نُزُلَهُ مِنَ الْجَنَّةِ كُلَّمَا عَدَا أَوْ رَاحَ

Ebü Hüreyre'den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Her kim sabah akşam mescide giderse, her sabah ve akşam gidişinde Allah ona cennette bir yer hazırlar.”*¹⁰²¹

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 467

عَنْ ابْنِ أُمِّ مَكْتُومٍ أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَجُلٌ ضَرِيرٌ الْبَصَرِ شَاسِعِ الدَّارِ وَلِي قَائِدٌ لَا يَلَانِمْنِي فَهَلْ لِي رُخْصَةٌ أَنْ أُصَلِّيَ فِي بَيْتِي قَالَ هَلْ تَسْمَعُ النِّدَاءَ قَالَ نَعَمْ قَالَ لَا أَجِدُ لَكَ رُخْصَةً

¹⁰¹⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXVI, 572, H.no: 22236.

¹⁰¹⁷ Tirmizî, *Sünen*, IV, 373, H.no: 2731.

¹⁰¹⁸ Tirmizî, *Sünen*, V, 76, H.no: 2731.

¹⁰¹⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXVI, 573, H.no: 22236.

¹⁰²⁰ Buhârî, “Ezân”, 30; Müslim, “Mesâcid”, 249.

¹⁰²¹ Buhârî, “Ezân”, 37; Müslim, “Mesâcid”, 285.

Abdullah İbn Ümmi Mektum'dan rivayet edildiğine göre o Hz Peygamber (s.a.v.)'e: *“Yâ Rasulallah! Beni mescide götürecek yoldaşım yoktur.”* dedi. Evinde namaz kılmak için mücadele buyurmasını istedi. Peygamber (s.a.v.) de ona mücadele etti. Dönüp giderken Hz Peygamber (s.a.v.): *“Ezan sesini işitiyor musun”* diye sordu. O da: “Evet yâ Rasûlallâh” deyince: *“Öyle ise dâvete icabet et.”*¹⁰²² buyurdu.

Sihhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 25.10.1985 - Anarşi İle Mücadele

Hadis No: 468

مَثَلُ الْقَائِمِ عَلَى حُدُودِ اللَّهِ وَالْوَأَقِعِ فِيهَا كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا عَلَى سَفِينَةٍ

*“Allah'ın koymuş olduğu sınırları gözetenler ile o sınırları çiğneyen kimseler, bir gemideki yolculara benzer.”*¹⁰²³

Hadis No: 469

مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا

*“İçinizden biri bir kötülük görürse...”*¹⁰²⁴

2.5.11. Kasım Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁰²⁵

1. Hafta: 01.11.1985 - Milletimizi Sevelim Vatanımızı Koruyalım

Hadis No: 470

جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

Câbir b. Abdullah'dan rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle dedi: *“Ümmetinden Allah'ın emri üzere güç sahibi olan bir grup sürekli olarak var olacaktır.”*¹⁰²⁶

Sihhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 08.11.1985 - Allah'ın Azameti

Hadis No: 471

ذَاقَ طَعْمَ الْإِيمَانِ

¹⁰²² Müslim, “Mesâcid”, 255; Ebû Dâvûd, “Salât”, 46.

¹⁰²³ Buhârî, “Şirket”, 6; Bkz, 04.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 246.

¹⁰²⁴ Bkz, 16.04.1982 tarihli hutbe, H.no: 164 .

¹⁰²⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 321, s. 15.

¹⁰²⁶ Müslim, “İmâre”, 173; Tirmizî, “Fiten”, 51.

“İmanın tadını almıştır...”¹⁰²⁷

Sihhat Durumu: Sahih

3. Hafta: 15.11.1985 - İyi Bir Kul Olmak

Hadis No: 472

مَا الْإِيمَانُ قَالَ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ

“İmân, Allah'a...”¹⁰²⁸

Hadis No: 473

اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَأَتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا

“Nerede olursan ol, Allah'a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin...!”¹⁰²⁹

4. Hafta: 22.11.1985 - Mevlid’i Nebi.¹⁰³⁰

2.5.12. Aralık Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁰³¹

1. Hafta: 06.12.1985 - İslamda Vakıf

Hadis No: 474

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ

“İnsan öldüğü zaman amel defteri kapanır...”¹⁰³²

2. Hafta: 13.12.1985 - İslam’da İnsan Hakları

Hadis No: 475

عن أنس بن مالك قال قال رسول الله صلى الله عليه و سلم الناس كأسنان المشط

Enes b. Mâlik'den rivayet edildiğine göre, Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “İnsanlar bir tarağın dişleri gibi müsâvidirler.”¹⁰³³

Sihhat Durumu: Abdurrahmân b. Yahyâ b. Alî el-Muallimî, Sehâvî'nin rivâyet hakkında mevzu hükmüne vardığını söylemiştir.¹⁰³⁴ İbnü'l-Cevzî, rivâyeti el-

¹⁰²⁷ Bkz, 20.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 139.

¹⁰²⁸ Bkz, 11.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 28.

¹⁰²⁹ Bkz, 25.05.1984 tarihli hutbe, H.no: 360.

¹⁰³⁰ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁰³¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 322, s. 11.

¹⁰³² Bkz, 24.12.1982 tarihli hutbe, H.no: 233.

¹⁰³³ Kudâî, *Müsnedü 'ş-şihâb*, I, 145, H.no: 195

¹⁰³⁴ Şevkânî, *Fevâidü'l-Mecmûa fî-Ehâdîsi'l-Mevdûa*, I, 259, H.no: 137.

Mevdûât'ına almış ve İbn Adî'nin; “Bu hadisi Süleyman b. Amr, uydurmuştur. Süleyman b Amr hakkında, hadis uydurduğuna dair icma vardır.” görüşüne yer vermiştir.¹⁰³⁵ Elbânî, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁰³⁶ Verilen bilgiler ışığında isnadlarında birçok problemlili ravi bulunmakla birlikte, rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 476

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ... وَخَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِمْ

Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre, Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur; “...Sizin en hayırlınız hanımlarına karşı en iyi davrananınızdır.”¹⁰³⁷

Sihhat Durumu: Tirmizî¹⁰³⁸ ve Elbânî rivâyetin “hasen sahih” olduğuna hükmetmişlerdir.¹⁰³⁹ Şuayb el-Arnaut, rivâyetin sahih, râvi Muhammed b. Amr (O ibn Alkame el-Leysî'dir.) nedeniyle isnadının hasen olduğuna hükmetmiş, geriye kalan ricalinin Buhârî ve Müslim'in ricali olup güvenilir olduğunu söylemiştir.¹⁰⁴⁰ Hüseyin Selim Esed rivâyetin isnadının hasen olduğunu bildirmiştir.¹⁰⁴¹

Yapılan değerlendirmeler hadisin farklı senedleri ile ilgilidir. Bütün senetler göz önünde tutulunca hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 477

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ

Enes b. Mâlik'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Cennet annelerin ayakları altındadır.”¹⁰⁴²

Sihhat Durumu: İraki, rivayetinin senedinin zayıf olduğuna hükmetmiş, isnadında bilinmeyen kimseler olduğunu söylemiştir.¹⁰⁴³ İbn Tâhir, ravi mansur b. Muhâcir ve Nadr b. el-Ebâr'ın bilinmediklerini bu nedenle hadisin münker olduğunu söylemiştir.¹⁰⁴⁴ Elbânî, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁰⁴⁵

¹⁰³⁵ İbnü'l-Cevzî, *el-Mevdûâtu'l-Kübrâ*, II, 80.

¹⁰³⁶ Elbânî, *Silsiletü'd-Daife*, II, 60, H.no: 596.

¹⁰³⁷ Tirmizî, “Radâ”, 11; İbn Mâce, “Nikâh”, 50.

¹⁰³⁸ Tirmizî, *Sünen*, III, 466, H.no: 1162.

¹⁰³⁹ İbn Hibbân, *Sahih*, IX, 483, H.no: 4176.

¹⁰⁴⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVI, 114, H.no: 10106.

¹⁰⁴¹ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, X, 333, H.no: 5926.

¹⁰⁴² Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, I, 102, H.no: 119.

¹⁰⁴³ İrâki, *Tahrîcü Ehâdîsi'l-İhyâ*, III, 1252, H.no: 1890.

¹⁰⁴⁴ Suyûtî, *ed-Dureri'l-Müntesira*, I, 102, H. no: 178.

Hadisin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 478

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ جَاهِمَةَ السُّلَمِيِّ أَنَّ جَاهِمَةَ جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَدْتُ أَنْ أَعْرُوزَ
وَقَدْ جِئْتُ أَسْتَشِيرُكَ فَقَالَ هَلْ لَكَ مِنْ أُمِّ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَلْزَمَهَا فَإِنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ رِجْلِهَا

Muâviye b Câhime es-Sülemi Hz Peygamber (s.a.v.) ‘e gelerek: **“Ya Rasulallah! Seninle gazveye gitmek istiyorum ne dersin” dedi. Hz Peygamber (s.a.v.) ona “Annen var mı?” diye sordu. Cahime: “Evet var” dedi. Bunun üzerine Hz Peygamber (s.a.v.) “Annenle ilgilen çünkü Cennet anneye bir adımlık mesafededir.”**¹⁰⁴⁶

Sihhat Durumu: Hâkim, Zehebi ve Münzirî, rivayetin senedinin sahih, Elbâni de “hasen sahih” olduğuna hükmetmiştir.¹⁰⁴⁷

Hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta: 20.12.1985 - Geleneklerimizi Koruyalım

Hadis No: 479

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَتَتَّبِعَنَّ سَنَنَ مَنْ قَبْلَكُمْ شِبْرًا بِشِيرٍ وَدِرَاعًا بِدِرَاعٍ
حَتَّىٰ لَوْ سَلَكَوا جُرْحَ ضَبِّ لَسَلَكَتُمُوهُ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى قَالَ فَمَنْ

Ebu Said el’Hudri'den rivayet edildiğine göre, Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz ki siz, kendinizden önce gelen milletlerin yoluna, karışı karışına, arşını arşınuna tıpa tıp uyacaksınız: (O derece ki), şayet o ümmetler (daracak) keler deliğine girseler siz de, onlara uyarak oraya girmeye çalışacaksınız! (Ravi Ebu Said der ki:) “Ey Allah’ın Rasulü: Bu ümmetler Yahudilerle, Hristiyanlar mı? Diye sorduk. Rasûlallah: “Onlardan başka ya kim olacak?”**¹⁰⁴⁸

Sihhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 27.12.1985 - Hayvanlara Karşı Merhametli Olmak

Hadis No: 480

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرَّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ

¹⁰⁴⁵ Elbâni, *Daîfü Câmii’s-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 394, H.no: 2666.

¹⁰⁴⁶ Nesâî, “Cihad”, 6.

¹⁰⁴⁷ Elbâni, *Silsiletü'l-Ehâdîsi'd-Daîfe*, II, 59, H.no: 593.

¹⁰⁴⁸ Buhârî, “Enbiyâ”, 50.

“Allah her işte rıfkı (yumuşak huyluluğu) sever.”¹⁰⁴⁹

Hadis No: 481

الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَانُ ارْحَمُوا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمَكُم مِّنْ فِي السَّمَاءِ

“Merhametli olanlara Allah da merhamet eder. Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki göktekiler de size merhamet etsin.”¹⁰⁵⁰

Hadis No: 482

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَيْنَنَا رَجُلٌ يَمْشِي فَأَشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ فَنَزَلَ بِنْرًا فَشَرِبَ مِنْهَا ثُمَّ خَرَجَ فَإِذَا هُوَ بِكَلْبٍ يَلْهَثُ يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ فَقَالَ لَقَدْ بَلَغَ هَذَا مِثْلَ الَّذِي بَلَغَ بِي فَمَلَأَ حَفَّهُ ثُمَّ أَمْسَكَهُ بِيَدِهِ ثُمَّ رَقِيَ فَسَقَى الْكَلْبَ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَعَفَّرَ لَهُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنَّ لَنَا فِي الْبَهَائِمِ أَجْرًا قَالَ فِي كُلِّ كَبِدٍ رَطْبَةٌ أَجْرٌ

Ebu Hureyre'den rivayet edilmiştir: “Yolculuk yapan bir adam çok susamış ve yolda rastladığı bir kuyuya inip oradan su içmişti. Kuyudan çıkınca orada bir köpekle karşılaştı. Susuzluktan dilini sarkıtmış olan zavallı hayvan nemli toprağı yalıyordu. Yolcu kendi kendine, 'Bu hayvan da benim gibi çok susamış.' dedi ve tekrar kuyuya inip ayakkabısına su doldurdu. Sonra ayakkabısını ağzı ile tutup kuyudan çıktı ve köpeği suladı. Bu yaptığından dolayı Allah o kulundan hoşnut oldu ve onu bağışladı.” Hz. Peygamber'in bu sözlerini dinleyen ashâbdan bazılarının, “Ey Allah'ın Resûlü! Hayvanlar(a yaptığımız iyilikler) için bize bir sevap var mı?” sorusuna karşılık Rahmet Elçisi, “Her canlıya yapılan iyilikte bir sevap vardır.”¹⁰⁵¹ buyurdu.

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 483

دَخَلَتْ امْرَأَةٌ النَّارَ فِي هَرَّةٍ

“Bir kadın bir kedi sebebiyle cehennemlik olmuştur...”¹⁰⁵²

Hadis No: 484

إِذَا سَافَرْتُمْ فِي الْخِصْبِ فَأَعْطُوا الْإِبِلَ حَظَّهَا مِنَ الْأَرْضِ وَإِذَا سَافَرْتُمْ فِي السَّنَةِ فَأَسْرِعُوا عَلَيْهَا السَّيْرَ

“Yolculuk sırasında, otu bol bir yere vardığınızda mola vererek hayvanlarınızı doyurunuz. Otsuz, kuru yerlerden süratle geçiniz.”¹⁰⁵³

¹⁰⁴⁹ Buhârî, “Edeb”, 36; Müslim, “Selam”, 10; Bkz, 03.02.1984, H.no: 309.

¹⁰⁵⁰ Ebû Dâvûd, “Edeb”, 58; Tirmizî, “Birr”, 16; Bkz, 03.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 309

¹⁰⁵¹ Buhârî, “Müsâkât”, 9; Müslim, “Selâm”, 153.

¹⁰⁵² Buhârî, “Bed’ü'l-halk”, 16; Bkz, 03.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 312.

Hadis No: 485

نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ التَّحْرِيشِ بَيْنَ الْبَهَائِمِ

“*Rasulullah (s.a.v.) hayvanların zevk için döğüşürülmesini yasaklamıştır.*”¹⁰⁵⁴

Hadis No: 486

لَعَنَ مَنْ اتَّخَذَ شَيْئًا فِيهِ الرُّوحُ غَرَضًا

“*Peygamberimiz hayvanları nişan eğitimi için hedef yapana lanet etti.*”¹⁰⁵⁵

Hadis No: 487

عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ قَالَ سَمِعْتُ الشَّرِيدَ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ قَتَلَ عُصْفُورًا
عَبَثًا عَجَّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ يَا رَبِّ إِنَّ فُلَانًا قَتَلَنِي عَبَثًا وَلَمْ يَفْتِنْنِي لِمَنْفَعَةٍ

Amr b. Şerid'den rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“*Kim boş yere bir serçe öldürürse kıyamet günü o serçe, öldüreni Allah'a şikâyet ederek, 'Ey Rabbim! Falan kimse beni boş yere öldürdü. Beni bir fayda elde etmek için öldürmedi.*”¹⁰⁵⁶

Sihhat Durumu: Elbânî, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁰⁵⁷ Şuayb el-Arnâvut, râvi Sâlih b. Dinar'ın cehaleti nedeniyle rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiş, geriye kalan ricalinin sika olduğunu söylemiştir.¹⁰⁵⁸

Rivayet zayıftır.

2.7. 1986 YILI HUTBELERİ**2.7.1. Ocak Ayında Yayımlanan Hutbeler.**¹⁰⁵⁹**1. Hafta: 03.01.1986 - Muhtaçlara Yardım****Hadis No: 488**

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَيْسَ الْمُسْكِينُ الَّذِي يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ
تَرْدُهُ اللَّقْمَةَ وَاللُّقْمَتَانِ وَالْتَّمَرَةَ وَالتَّمْرَتَانِ وَلَكِنَّ الْمُسْكِينُ الَّذِي لَا يَجِدُ غَنَى يُغْنِيهِ وَلَا يَفْطَنُ بِهِ فَيَتَصَدَّقُ عَلَيْهِ
وَلَا يَقَوْمُ فَيَسْأَلُ النَّاسَ

¹⁰⁵³ Bkz, 03.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 313.

¹⁰⁵⁴ Bkz, 03.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 314.

¹⁰⁵⁵ Bkz, 03.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 315.

¹⁰⁵⁶ Nesâî, “Dahâyâ”, 42.

¹⁰⁵⁷ Nesâî, *Sünen*, VII, 239, H.no: 4446.

¹⁰⁵⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXII, 220, H.no: 19470.

¹⁰⁵⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 323, s. 29.

Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre, Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Yoksul, insanların etrafında dolaşıp da bir veya iki lokma ya da bir veya iki hurma ile baştan savılan (dilenci) değildir. Hakiki yoksul, ihtiyacını karşılayacak kadar geliri olmadığı hâlde, durumu bilinmediği için yardım edilmeyen ve kendisi de insanlardan istemekten hayû eden (iffetli) kimsedir.”*¹⁰⁶⁰

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 489

هَلْ تُنصَرُونَ وَتُرزَقُونَ إِلَّا بِضَعْفَانِكُمْ

*“Size ancak zayıflarınız sebebiyle yardım ediliyor...”*¹⁰⁶¹

2. Hafta:10.01.1986 - Kul Hakkı

Hadis No: 490

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ ذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَعَدَ عَلَى بَعِيرِهِ وَأَمْسَكَ إِنْسَانٌ بِخَطَامِهِ أَوْ بِرِمَامِهِ قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ بَيْنَكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا

Abdurrahman b. Ebû Bekre'nin naklettiğine göre, babası (Ebû Bekre) şöyle anlatmıştır: Hz. Peygamber (s.a.v.) Veda Haccı'nda devesinin üstüne oturdu, bir adam da devenin yularını tutuyordu. Sonra insanlara şöyle hitap etti: *“(Ey insanlar!) Bu (Zilhicce) ayınızda, bu (Mekke) şehrinizde bu (Kurban Bayramı) gününüz nasıl mukaddes ise kanlarınız, mallarınız ve ırzlarınız (şeref ve namusunuz) da aynı şekilde mukaddestir.”*¹⁰⁶²

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 491

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ افْتَطَعَ حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيَمِينِهِ فَقَدْ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ النَّارَ وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ وَإِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيرًا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ وَإِنْ قَضِيًّا مِنْ أَرَاكَ

Ebû Ümâme'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Bir kimse yemin ederek bir Müslüman'ın hakkını elinden alırsa Allah o kimseye cehennemini kaçınılmaz, cenneti ise haram kılar.”* Bunun üzerine bir adam: *“Eğer o*

¹⁰⁶⁰ Buhârî, “Zekât”, 53; Müslim, “Zekât”, 102.

¹⁰⁶¹ Buhârî, “Cihad”, 76; Bkz 01.02.1980 tarihli hutbe. H.no: 6

¹⁰⁶² Buhârî, “İlim”, 9; Müslim, “Kasâme”, 30.

hak, küçük ve basit bir şey ise!” dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): “İsterse erak ağacından misvak için bir dal parçası olsun.”¹⁰⁶³ Buyurdu.

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 492

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

“Sizden biriniz kendisi için sevdiğini mü'min kardeşi içinde sevmedikçe gerçek mü'min olamaz.”¹⁰⁶⁴

3. Hafta: 17.01.1986 - Hoşgörü Fazilettir

Hadis No: 493

خيركم إسلاما أحاسنكم أخلاقا إذا فقهوا

“İslâm bakımından sizin en hayırlınız, bilgili oldukları takdirde, ahlâk yönünden en güzel olanlarınızdır.”¹⁰⁶⁵

4. Hafta: 24.01.1986 - Allah'ın En Sevgili Kulu Hz. Muhammed

Hadis No: 494

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أنا سيّدُ وُلْدِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَوَّلُ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْهُ الْقَبْرُ
وَأَوَّلُ شَافِعٍ وَأَوَّلُ مُشَفِّعٍ

Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Ben âdemoğlunun efendisi, kabri ilk açılacak olan, ilk şefaati edecek ve şefaati ilk kabul edilecek olanım.”¹⁰⁶⁶**

Sıhhat Durumu: Elbânî, rivâyetin sahih olduğuna hükmetmiş,¹⁰⁶⁷ Şuayb el-Arnâvut da rivâyetin sahih, isnadının ise hasen olduğunu söylemiş ve Ebû Said el-Hudri'den şahidinin bulunduğunu kaydetmiştir.¹⁰⁶⁸

Bazı senedleri hasen olsa da toplamda hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

2.7.2. Şubat Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁰⁶⁹

¹⁰⁶³ Müslim, “İman”, 218.

¹⁰⁶⁴ Bkz, 24.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 75.

¹⁰⁶⁵ Bkz, 24.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 108.

¹⁰⁶⁶ Ebû Dâvûd, “Sünnet”, 13.

¹⁰⁶⁷ Ebu Davud, *Sünen*, IV, 351, H.no: 4675.

¹⁰⁶⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVI, 570, H.no: 10972.

¹⁰⁶⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 324, s. 29.

1. Hafta: 07.02.1986 - İslam'da Temizliğin Önemi

Hadis No: 495

عن عائشة قالت خَمْسٌ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُهُنَّ فِي سَفَرٍ وَلَا حَضَرَ الْمَرْأَةَ وَالْمُخَلَّةَ وَالْمُشْتِطَّ وَالْمِدْرَى وَالسِّوَاكُ

Hz. Âişe (ra)'den rivayet edilmiştir: *“Allah'ın Rasulü (s.a.v.) beş şeyi hizada ve seferde yanından ayırmazdı. Bunlar da, ayna, tarak, misvak, sürme kutusu ve iğne-iplikti.”*¹⁰⁷⁰

Sihhat Durumu: İbn Hacer (852/1449), ravi Ebû Ümeyye b. Ya'lâ'nın zayıf olduğunu, Taberâni'nin *el-Evsat*'ta Hz Âişe'nin: *“Hz Peygamber (s.a.v.) misvağını, tarağını yanından ayırmazdı. Sakallarını düzeltmek istediğinde aynaya bakardı.”* hadisini rivayet ettiğini söylemiş ve hadisin ravilerinden Süleyman b. Erkam'ın zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁰⁷¹ Taberâni, hadisi Hişam b. Urve'den Ebû Ümeyye b. Ya'lâ dışında kimsenin rivâyet etmediğini söylemiştir.¹⁰⁷²

Verilen bilgiler ışığında hadisin zayıf olduğunu söyleyebiliriz

Hadis No: 496

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ أَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَى رَجُلًا شَعْنًا فَدُ تَفَرَّقَ شَعْرُهُ فَقَالَ أَمَا كَانَ يَجِدُ هَذَا مَا يُسَكِّنُ بِهِ شَعْرَهُ وَرَأَى رَجُلًا آخَرَ وَعَلَيْهِ ثِيَابٌ وَسِخَةٌ فَقَالَ أَمَا كَانَ هَذَا يَجِدُ مَاءً يَغْسِلُ بِهِ تَوْبَهُ

Câbir b. Abdullah'ın aktardığına göre, Allah Resûlü bir defasında dağınık saçlı bir şahıs görünce: *“Bu adam saçlarını düzelterek bir şey bulamamış mı?”* diye tepki gösterdi. Aynı şekilde üzerinde kirli elbiseler bulunan başka bir adama rastlayınca da *“Bu adam elbisesini yıkayacak bir şey bulamamış mı?”* diyerek tepki gösterdi.¹⁰⁷³

Sihhat Durumu: Elbânî ve Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin sahih olduğuna hükmetmişlerdir.¹⁰⁷⁴

Hadis No: 497

مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا

¹⁰⁷⁰ Taberâni, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, V, 255, H.no: 5242.

¹⁰⁷¹ İbn Hacer el-Askalâni, *Fethu'l-Bârî*, X, 367, H.no: 5580.

¹⁰⁷² Taberâni, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, V, 255, H.no: 5242.

¹⁰⁷³ Ebû Dâvûd, “Libas”, 14.

¹⁰⁷⁴ Ebu Davud, *Sünen*, VI, 168, H.no: 4062.

“Kim sarımsak yâhud soğan yediyse...”¹⁰⁷⁵

2. Hafta: 14.02.1986 - İslam’da Beşeri Münasebetler

Hadis No: 498

تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحِمِهِمْ وَتَوَادِهِمْ وَتَعَاطِفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى عُضْوًا تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَى

“Birbirini sevmeye, birbirine acımada ve birbirine şefkat göstermede müminler bir vücut gibidir...”¹⁰⁷⁶

Hadis No: 499

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

“Sizden biriniz kendisi için sevdiğini mü’min kardeşi içinde sevmedikçe gerçek mü’min olamaz.”¹⁰⁷⁷

Hadis No: 500

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْصُرُهُ إِذَا كَانَ مَظْلُومًا أَفَرَأَيْتَ إِذَا كَانَ ظَالِمًا كَيْفَ أَنْصُرُهُ قَالَ تَحْجُزُهُ أَوْ تَمْنَعُهُ مِنَ الظُّلْمِ فَإِنَّ ذَلِكَ نَصْرُهُ

Enes (ra)’ın naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Zalim de olsa mazlum da olsa kardeşine yardım et.” Bunun üzerine birisi, “Ey Allah’ın Resûlü! Eğer mazlum ise yardım ederim, ancak zalimse ona nasıl yardım edeceğim?” dedi. Rasulullah buyurdu ki, “Onu zulümden uzaklaştırırsın veya onun zulmüne engel olursun. İşte bu ona yapacağın yardımdır.”¹⁰⁷⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 501

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

“Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların selâmette olduğu (zarar görmediği) kişidir.”¹⁰⁷⁹

Hadis No: 502

لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا

¹⁰⁷⁵ Bkz, 03.04.1980 tarihli hutbe, H.no: 15.

¹⁰⁷⁶ Bkz, 18.01.1980, H.no: 1.

¹⁰⁷⁷ Bkz, 24.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 75.

¹⁰⁷⁸ Buhârî, “İkrah”, 7.

¹⁰⁷⁹ Bkz, 04.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 240.

“İman etmedikçe cennete giremezsiniz...”¹⁰⁸⁰

3. Hafta: 21.02.1986 - İyiliği Emredip Kötülükten Sakındırmak

Hadis No: 503

الدِّينُ النَّصِيحَةُ قُلْنَا لِمَنْ قَالَ لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَيِّمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ

“Din samimiyettir.” buyurdu. Biz “Kime karşı?” diye sorduk. Bunun üzerine o, “Allah'a, kitabına, Resûlü'ne, Müslümanların idarecilerine ve bütün Müslümanlara karşı samimi olmaktır.”¹⁰⁸¹

4. Hafta: 28.02.1986 - Allah Birdir.¹⁰⁸²

2.7.3. Mart Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁰⁸³

1. Hafta: 07.03.1986 - İslamiyet Alkollü İçkileri Yasak Kılmıştır

Hadis No: 504

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ

Câbir b. Abdullah'ın aktardığına göre, Allah Resulü şöyle buyurmuştur: “Çoğu sarhoş edenin azı da haramdır.”¹⁰⁸⁴

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen garip”¹⁰⁸⁵ Elbânî, “hasen sahih”¹⁰⁸⁶

Şuayb el-Arnâvut ise “sahih li-gayrihi” olduğuna hükmetmiş, ravi Dâvud b. Ebi Bekr b. Ebi'l-Furât nedeniyle isnadının hasen olduğunu söylemiştir.¹⁰⁸⁷ Hüseyin Selim

Esed rivâyetin isnadının sahih olduğunu bildirmiştir.¹⁰⁸⁸

Hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 505

اجْتَنِبُوا الْخَمْرَ فَإِنَّهَا أُمُّ الْخَبَائِثِ

“İçki içmekten uzak durun çünkü o kötülüklerin anasıdır.”¹⁰⁸⁹

2. Hafta: 14.03.1986 - Üç Aylar ve Kandiller

¹⁰⁸⁰ Bkz, 05.02.1982 tarihli hutbe, H.no: 150.

¹⁰⁸¹ Bkz, 04.11.1983 tarihli hutbe, H.no: 288

¹⁰⁸² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁰⁸³ Diyanet Gazetesi, Sayı: 325, s. 29.

¹⁰⁸⁴ Ebû Dâvûd, “Eşribe”, 5; Tirmizî, “Eşribe”, 3; Nesâî, “Eşribe”, 25.

¹⁰⁸⁵ Tirmizî, *Sünen*, IV, 292, H.no: 1865.

¹⁰⁸⁶ Tirmizî, *Sünen*, IV, 292, H.no: 1865.

¹⁰⁸⁷ Ebu Davud, *Sünen*, V, 523, H.no: 3681.

¹⁰⁸⁸ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, VII, 50, H.no: 3966.

¹⁰⁸⁹ Bkz, 14.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 8.

Hadis No: 506

رَجَبُ شَهْرُ اللَّهِ

“Recep ayı Allah'ın...”¹⁰⁹⁰

Hadis No: 507

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ

“Allah'ım, Recep ve Şaban'ı hakkımızda mübarek kıl...”¹⁰⁹¹

Hadis No: 508

يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ مَا يُرِيدُ أَنْ يُفْطِرَ

“(Recep ayı girdiğinde) Peygamberimiz (s.a.v.) oruç tutardı ve oruç tutmaya öyle devam ederdi ki ayın tamamını oruçlu geçirecek sanırdık...”¹⁰⁹²

Hadis No: 509

أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ صِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ

“Ramazan ayından sonra en kıymetli oruç Allah'ın ayı olan Muharrem ayında tutulan oruçtur.”¹⁰⁹³

Hadis No: 510

خَمْسُ لَيَالٍ لَا يُرَدُّ فِيهِنَّ الدُّعَاءُ

“Beş gece vardır ki, onlarda yapılan dualar geri çevrilmez...”¹⁰⁹⁴

3. Hafta: 21.03.1986 - Dinimizde Ağaç ve Orman Sevgisi

Hadis No: 511

مَا مِنْ مُسْلِمٍ عَرَسَ عَرَسًا فَأَكَلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ دَابَّةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ

“Bir Müslüman bir ağaç diker de onun meyvesinden bir insan yahut hayvan yerse...”¹⁰⁹⁵

Hadis No: 512

إِنْ قَامَتْ عَلَى أَحَدِكُمْ الْقِيَامَةُ وَفِي يَدِهِ فَسِيلَةٌ فَلْيَعْرِسْهَا

“Birinizin elinde bir hurma fidanı varken kıyamet kopuyor olsa bile derhâl onu diksin!”¹⁰⁹⁶

¹⁰⁹⁰ Bkz, 02.05.1980 tarihli hutbe, H.no: 17.

¹⁰⁹¹ Bkz, 17.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 74.

¹⁰⁹² Bkz, 13.04.1984 tarihli hutbe, H.no: 347.

¹⁰⁹³ Bkz, 01.06.1984 tarihli hutbe, H.no: 361.

¹⁰⁹⁴ Bkz, 02.05.1980 tarihli hutbe, H.no: 16

¹⁰⁹⁵ Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 248.

4. Hafta: 28.03.1986 - Cami Âdâbı

Hadis No: 513

صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفَدَى بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً

*“Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi kat daha faziletlidir.”*¹⁰⁹⁷

Hadis No: 514

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حِينَ يَخْرُجُ الرَّجُلُ مِنْ بَيْتِهِ إِلَى مَسْجِدِهِ فَرَجُلٌ تُكْتَبُ حَسَنَةٌ وَرَجُلٌ تَمْحُو سَيِّئَةٌ

Ebû Hüreyre'nin bildirdiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Bir kimse camiye gitme niyetiyle evinden çıktığında, attığı bir adımla kendisine bir sevap yazılır, diğer adımıyla bir günahı silinir.”*¹⁰⁹⁸

Sıhhat Durumu: Elbâni rivayetinin zayıf olduğuna,¹⁰⁹⁹ Şuayb el-Arnâvut da rivâyetinin isnadının Müslim’in şartına göre sahih olduğuna hükmetmiş ricâlinin de Buhârî ve Müslim’in ricâli olup sika olduğunu bildirmiştir.¹¹⁰⁰

Zayıf isnadları da bulunmasına rağmen, hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 515

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَوْأُوا صُفُوفَكُمْ فَإِنَّ تَسْوِيَةَ الصَّفِّ مِنْ تَمَامِ الصَّلَاةِ

Enes b. Mâlik'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Saflarınızı sık ve düzgün tutunuz. Zira namazın kemali safların düzgün tutulmasıyla mümkündür.”*¹¹⁰¹

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 516

عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَا تَصْفُونَ كَمَا تَصْنَفُ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَلَّ وَعَزَّ قُلْنَا وَكَيْفَ تَصْنَفُ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ قَالَ يُتْمُونَ الصُّفُوفَ الْمُقَدَّمَةَ وَيَتَرَاصُونَ فِي الصَّفِّ

Câbir b. Semûre (ra) dan rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Meleklerin Allah'ın huzurunda saf bağladıkları gibi saf tutmayı ihmal etmeyin. Ashab'ı Kiram, Ey Allah'ın Rasülü, Melekler Rablerinin*

¹⁰⁹⁶ Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 247.

¹⁰⁹⁷ Buhârî, “Ezan”, 30; Müslim, “Mesâcid”, 249; Bkz, 18.10.1985 tarihli hutbe, H.no: 465.

¹⁰⁹⁸ Nesâî, “Mesâcid”, 14.

¹⁰⁹⁹ Nesâî, *Sünen*, II, 42, H.no: 705.

¹¹⁰⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVI, 156, H.no: 10203.

¹¹⁰¹ Buhârî, “Ezân”, 74; Müslim, “Salât”, 126

huzurunda nasıl saf tutuyorlar? Diye sordular. Nebiyyi Ekrem buyurdu ki: Melekler Allah'ın huzurunda, birinci safdan itibaren safları tamamlayarak dururlar ve gayet sık tutarlar."¹¹⁰²

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 517

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أَوْلَاهَا وَشَرُّهَا آخِرُهَا وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا وَشَرُّهَا أَوْلَاهَا

Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Erkek saflarının en hayırlısı birinci safdan başlar, en az faziletlisi en geriye kalır. Kadın saflarının en hayırlısı ise en geriden başlar, en az hayırlısı ön safa kalır.”*¹¹⁰³

Sihhat Durumu: Sahih

2.7.4. Nisan Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹¹⁰⁴

1. Hutbe: 04.04.1986 - İsra ve Mirac

Hadis No: 518

لَمَّا كَذَّبْتَنِي فُرَيْشٌ فَمَتُّ فِي الْحَجْرِ

*“İsra ve Mi'rac konusunda Kureyş beni yalanlayınca Hicr'de ayakta durudum...”*¹¹⁰⁵

2. Hafta: 11.04.1986 - İslam'da Çocuk

Hadis No: 519

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ تُقْبَلُونَ الصِّبْيَانَ فَمَا نُقْبَلُهُمْ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ أَمْلِكُ لَكَ أَنْ نَزَعَ اللَّهُ مِنْ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ

Hz Âişe (ra) dan rivayet edildiğine göre, bir bedevî Hz. Peygamber'e gelerek ona, *“Sizler çocukları öper misiniz? Biz onları hiç öpmeyiz.”* demişti. Nebî (s.a.v.) ona şu anlamlı cevabı vermişti: *“Allah senin gönlünden merhameti çekip almışsa ben ne yapayım?”*¹¹⁰⁶

¹¹⁰² Müslim, “Salât”, 119; Ebû Dâvûd, “Salât”, 93.

¹¹⁰³ Müslim, “Salât”, 132; Tirmizî, “Salât”, 52.

¹¹⁰⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 326, s. 29.

¹¹⁰⁵ Bkz, 26.04.1985 tarihli hutbe, H.no: 418.

¹¹⁰⁶ Buhârî, “Edeb”, 18; Müslim, “Fedâil”, 64.

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 520

عَنِ الْحَسَنِ قَالَ الْعِلْمُ فِي الصَّغَرِ كَالنَّفْسِ فِي الْحَجَرِ

Hasan Basri'den rivayet edilmiştir: *“Cocuklara öğretilen taş üzerine kazınan yazı gibidir.”*¹¹⁰⁷

Tahriç ve Sihhat Durumu: Fetteni (986/1578), rivayetin Hasan Basri'ye ait bir lafız olduğunu söylemiş ve senedinin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹¹⁰⁸

Sözün merfu hadis değil, Tâbiûn'dan Hasan el-Basri (110/728)'ye ait bir söz, yani maktu haber olduğu anlaşılmaktadır. Maktu haberler, zayıf hadisler gurubuna dâhil sözlerdir.

3. Hafta: 18.04.1986 - Berat Gecesi.¹¹⁰⁹

Hadis No: 521

ذَلِكَ شَهْرٌ يَغْفُلُ النَّاسُ عَنْهُ بَيْنَ رَجَبٍ وَرَمَضَانَ وَهُوَ شَهْرٌ تُرْفَعُ فِيهِ الْأَعْمَالُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ فَأَحِبُّ أَنْ يُرْفَعَ عَمَلِي وَأَنَا صَانِعٌ

*“Bu ay Recep ile Ramazan arasında insanların gafil buldukları bir aydır. Bu ayda ameller âlemlerin Rabbi Allah'a arz olunur. Ben de amellerimin oruçlu iken Allah'a sunulmasını arzu ederim.”*¹¹¹⁰

Hadis No: 522

إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ

*“Şâban ayının on beşinci gecesi olduğu zaman...”*¹¹¹¹

Hadis No: 523

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ فَقَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ مِنَ الْفَرَاشِ فَأَلْتَمَسْتُهُ فَوَقَعَتْ يَدِي عَلَى بَطْنِ قَدَمَيْهِ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ وَهُمَا مَنْصُوبَتَانِ وَهُوَ يَقُولُ اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمَعَاذِكَ مِنْ عِقَابِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ

¹¹⁰⁷ Fettenî, *Tezkiratü'l-mevdûât*, s. 22.

¹¹⁰⁸ Fettenî, *Tezkiratü'l-mevdûât*, s. 22.

¹¹⁰⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 326, s. 31.

¹¹¹⁰ Nesâî, “Siyâm”, 70; Bkz, 03.05.1985 tarihli hutbe, H.no: 419.

¹¹¹¹ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 92.

Hiz. ÂiŖe anlatıyor: Bir gece Allah Rasûlü'nü (s.a.v.) yatakta bulamadım, onu el yordamıyla aramaya baŖladım. O sırada elim ayaklarının tabanlarına değdi. Ayaklarını dikmiŖ vaziyette secde hâlindeydi ve *“Allah'ım! Gazabından rızana, cezandan affına sığınırım. Senden sana sığınırım. Sana tüm övgüleri saysam yine de bitiremem. Sen kendini nasıl övdüysen öylesin.”* diye dua ediyordu.¹¹¹²

Sihhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 25.04.1986 - İslam'da Hayâ

Hadis No: 524

فَحَدَّثَنَا عِمْرَانُ يَوْمَئِذٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَيَاءُ خَيْرٌ كُلُّهُ

İmran b. Husayn'dan rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) Ŗöyle buyurmuŖtur: *“Hayânın hepsi hayırdır.”*¹¹¹³

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 525

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْإِيمَانُ فِي الْجَنَّةِ وَالْبَدَأُ مِنَ الْجَفَاءِ وَالْجَفَاءُ فِي النَّارِ

Ebu Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) Ŗöyle buyurmuŖtur *“Hayâ imandandır, imanın yeri ise cennettir. Kötü söz insanlara sıkıntı verir, sıkıntının yeri de cehennemdir.”*¹¹¹⁴

Sihhat Durumu: Tirmizî rivâyetin “hasen sahih”¹¹¹⁵ Elbânî, sahih olduğuna hükmetmiŖ,¹¹¹⁶ Ŗuayb el-Arnâvut ise rivâyetin isnadının Müslim'in Ŗartına göre sahih olduğunu bildirmiŖtir.¹¹¹⁷

Hadisin sahih olduğu anlaŖılmaktadır.

2.7.5. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler.¹¹¹⁸

1. Hafta: 02.05.1986 - Ramazan ve Gençlik

Hadis No: 526

¹¹¹² Müslim, “Salât”, 222.

¹¹¹³ Müslim, “İmân”, 61.

¹¹¹⁴ Tirmizî, “Birr”, 65

¹¹¹⁵ Tirmizî, *Sünen*, IV, 365, H.no: 2009.

¹¹¹⁶ Elbânî, *Sahîhu'l- Câmii's-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 609, H.no: 3199.

¹¹¹⁷ İbn Hibbân, *Sahih*, II, 374, H.no: 609.

¹¹¹⁸ Diyanet Gazetesi, Sayı: 327, s. 29.

عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ النَّهَارِ وَيَبْسُطُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا

Ebû Mûsâ el-Eşâri'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Gündüz günah işleyenlerin tevbe etmesi için Allah, geceleyin rahmet elini açar tevbelerini kabul eder; gece günahkâr olanların tevbe etmeleri için de gündüzün rahmet elini açar ve onların tevbelerini kabul eder.”*¹¹¹⁹

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 527

رجب شهر الله

“Receb Allah’ın ayıdır...”¹¹²⁰

Hadis No: 528

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“İnanarak ve sevabını Allah’tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”¹¹²¹

Hadis No: 529

الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أُجْزَى بِهِ

“Oruç benim içindir. Onun mükâfatını ancak ben veririm...”¹¹²²

Hadis No: 530

مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ

“Her kim yalan söylemeyi ve yalanla amel etmeyi bırakmazsa...”¹¹²³

2. Hafta: 09.05.1986 - Fetih ve Gençlik

Hadis No: 531

مَنْ قَاتَلَ لِيَتَكُونَ كَلِمَةً لِلَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

“Kim Allah’ın kelimesini yüceltmek için savaşırsa işte o Allah yolundadır.”¹¹²⁴

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 532

¹¹¹⁹ Müslim, *Sahih*, IV, 2113, H.no: 2759.

¹¹²⁰ Bkz, 02.05.1980 tarihli hutbe. H.no: 17.

¹¹²¹ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

¹¹²² Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 96.

¹¹²³ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 98.

¹¹²⁴ Buhârî, “Cihâd”, 15, “Farzu’l- humus”, 10; Ebû Dâvûd, “Cihâd”, 26; Nesâî, “Cihâd”, 21; Bkz, 26.08.1983 tarihli hutbe, H.no: 282.

لتفتحن القسطنطينية

“Kostantiniyye mutlaka fethedilecektir...”¹¹²⁵

3. Hafta: 16.05.1986 - İbadetin Önemi.

Hadis No: 533

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْصَنَعُ هَذَا وَقَدْ غُفِرَ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا

Geçmiş ve gelecek tüm günahlarının bağışlanmış olduğunu bilmesine rağmen niçin sabahlara kadar ibadetle meşgul olduğunu soran Hz. Âişe'ye Allah Rasulü (s.a.v.) şöyle demiştir: “*Ey Âişe! Şükreden bir kul olmayayım mı?*”¹¹²⁶

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 534

مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ

“Çocuklarınıza, yedi yaşına geldiklerinde namaz kılmalarını emrediniz...”¹¹²⁷

4. Hutbe: 23.05.1986 - Günahlardan Arınmak.

Hadis No: 535

عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ سَمِعْتُ الْأَعْرَبَ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحَدِّثُ ابْنَ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ تُوبُوا إِلَى اللَّهِ فَإِنِّي أَتُوبُ فِي الْيَوْمِ إِلَيْهِ مِائَةَ مَرَّةٍ

Ebû Bürde şöyle demiştir. Ben Rasulullahın ashabından olan Eğar'ı Abdullah İbn Ömer'e şöyle derken işittim. Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Ey insanlar! Allah'a tevbe ve istiğfar ediniz, ben günde yüz kere tevbe ediyorum.*”¹¹²⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

2.7.6. Haziran Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹¹²⁹

1. Hafta: 06.06.1986 - Ramazan Bayramıyla Gelen Sevgi ve Kardeşlik.

Hadis No: 536

هَلْ تَنْصَرُونَ وَتُرْزَقُونَ إِلَّا بِضَعْفَائِكُمْ

¹¹²⁵ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXI, 287, H.no: 18957; Bkz, 23.05.1980 tarihli hutbe. H.no:19.

¹¹²⁶ Müslim, “Sıfâtü'l-münâfikîn”, 81.

¹¹²⁷ Ebû Dâvûd, “Salat”, 26; Bkz, 18.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 30.

¹¹²⁸ Müslim, “Zikir”, 42.

¹¹²⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 328, s. 29.

“Size ancak zayıflarınız sebebiyle yardım ediliyor...”¹¹³⁰

Hadis No: 537

عَنْ سَهْلِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ وَالْوَسْطَى وَفَرَجَ بَيْنَهُمَا شَيْئًا

Sehl b. Sa'd'dan rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Ben ve yetime kol kanat geren kimse cennette böyle yan yana olacağız.”* buyurdu ve aralarını hafifçe açarak işaret parmağıyla orta parmağını gösterdi.¹¹³¹

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 13.06.1986 - Kadir Gecesi

Hadis No: 538

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

*“İnanarak ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”*¹¹³²

Hadis No: 539

تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَّلِ مِنْ رَمَضَانَ

*“Kadir gecesini Ramazan’ın son on gününde arayınız.”*¹¹³³

Hadis No: 540

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوفٌ كَرِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَأَعْفُ عَنِّي

*“Allah’ım sen affedicisin, ikram sahibisin affetmeyi seversin beni de affet.”*¹¹³⁴

3. Hafta: 20.06.1986 – Zekât

Hadis No: 541

الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى

*“Veren el alan elden üstündür.”*¹¹³⁵

Hadis No: 542

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّكَاةُ قَنْطَرَةُ الْإِسْلَامِ

¹¹³⁰ Buhârî, “Cihad”, 76; Bkz, 01.02.1980 tarihli hutbe, H.no: 6.

¹¹³¹ Buhârî, “Talâk”, 25.

¹¹³² Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

¹¹³³ Bkz, 10.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 106.

¹¹³⁴ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 34.

¹¹³⁵ Bkz, 06.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 132.

Ebu Derda'dan rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Zekât İslâmın köprüsüdür.”**¹¹³⁶

Sihhat Durumu: Aclûni, hadisi Taberân'nin *el-Evsat*'da ve *el-Kebir*'de Ebu'd-Derda'dan merfu olarak rivayet ettiğini ravi Bakiyye İbnü'l Velîd'in an'ane yoluyla tedlis yapan bir müdellis olduğunu, İshak b. Rahuya'nın da müsned'de hadisi rivayet ettiğini, senedinde bulunan Dahhak b. Humra'nın zayıf olduğunu söylemiştir.¹¹³⁷ Tarık b. Avzullah, rivâyetin Ebu'd-Derda'dan sadece bu isnadla rivâyet edildiğini, râvi Bakiyye İbnü'l Velîd'in rivâyette yalnız kaldığını söylemiştir.¹¹³⁸ Zehebî, râvi ed-Dehhâk b. Humra'nın rivâyetlerinin Buhârî tarafından münker kabul edildiğini söylemiştir.¹¹³⁹ İbn Adiyy, râvi ed-Dehhâk b. Humra hakkında “sika değildir” diye hükmetmiştir.¹¹⁴⁰ Elbânî, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹¹⁴¹ Rivayetinin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

4. Hafta: 27.06.1986 - Kazandıklarımızı Devam Ettirelim.

Hadis No: 543

أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ

“Allah Teâlâ'ya amellerin en makbulü, az da olsa en devamlısıdır.”¹¹⁴²

Hadis No: 544

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَنْكِبِي فَقَالَ كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ
Abdullah b. Ömer (ra) anlatıyor: “Allah Rasulü (s.a.v.) omzumdan tuttu ve şöyle buyurdu: **“Dünyada (kimsesiz) bir garip gibi yahut bir yolcu gibi ol...!”**¹¹⁴³

Sihhat Durumu: Sahih

2.7.7. Temmuz Ayında Yayınlanan Hutbeler.¹¹⁴⁴

1. Hafta: 04.07.1986 - Müslüman Kuran'ı Okuyup Anlamalıdır.

¹¹³⁶ Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, 1/183, H.no: 270; Beyhakî, *Şuabu'l-Îmân*, 5, 20, H.no: 3038; Münzirî, *et-Tergîb ve-t Terhîb*, 1, 208, H.no: 1097; Süyûtî, *el-Câmiu's Sağîr*, 2, 33, H.no: 4589.

¹¹³⁷ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 1, 439, H.no: 1416.

¹¹³⁸ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, 8/380, H.no: 8937.

¹¹³⁹ Zehebî, *Mizânü'l-İ'tidâl*, II/322.

¹¹⁴⁰ İbn Adiyy, *el-Kâmil fî-Duafâi'r-Ricâl*, V, 154.

¹¹⁴¹ Elbânî, *el-Câmiü's-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 694, H.no: 6936.

¹¹⁴² Buhârî, “Libâs”, 43. Ebû Dâvûd, “Tatavvu”, 27; Bkz, 08.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 35.

¹¹⁴³ Buhârî, “Rikâk”, 3.

¹¹⁴⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 329, s. 29.

Hadis No: 545

عن عليّ بن أبي طالبٍ رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أدبوا أولادكم على خصال ثلاث على حب نبيكم وحب أهل بيته وعلى قراءة القرآن

Hız Ali'den rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Cocuklarınıza Peygamber sevgisini, Ehl'i- Beyt sevgisini ve Kur'an okuma sevgisini güçlü bir şekilde aşılayıp, gönüllerine ve kafalarına yerleştiriniz.”**¹¹⁴⁵

Sihhat Durumu: Münâvî¹¹⁴⁶ ve Elbâni, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmişlerdir.¹¹⁴⁷

Hadis No: 546

اقرأوا القرآن فإنه يأتي يوم القيامة شفيعاً لأصحابه

“Kur'an-ı okuyun! Çünkü Kur'an, onu okuyanlara kıyamet günü şefaatçi olarak gelecektir.”¹¹⁴⁸

2. Hafta: 11.07.1986 - Birbirimizin Derdi Hepimizin Derdi.¹¹⁴⁹**Hadis No: 547**

إن المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضاً وشبك أصابعه

“Müslümanın diğer Müslümanlarla ilişkisi birbirine kenetlenmiş bina gibidir...”¹¹⁵⁰

Hadis No: 548

ترى المؤمنين في تراحمهم وتوادهم وتعاطفهم كمثل الجسد إذا اشتكى عضواً تداعى له سائر جسده بالسهر والحمى

“Birbirini sevmeye, birbirine acımda ve birbirine şefkat göstermede müminler bir vücut gibidir...”¹¹⁵¹

Hadis No: 549

المؤمن مألّف ولا خير فيمن لا يألف ولا يؤلف

¹¹⁴⁵ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, I, 74, H.no: 174;

¹¹⁴⁶ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, I, 74, H.no: 174

¹¹⁴⁷ Elbâni, *Silsiletü'd-Daîfe*, V, 181, H.no: 2162.

¹¹⁴⁸ Bkz, 18.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 125

¹¹⁴⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 329, s. 30.

¹¹⁵⁰ Buhârî, “Mezâlim”, 5; Bkz, 20.06.1980 tarihli hutbe, H.no: 23.

¹¹⁵¹ Bkz, 18.01.1980, H.no: 1.

“Mümin cana yakındır. İnsanlarla yakınlık kurmayan ve kendisiyle yakınlık kurulamayan kimsede hayır yoktur.”¹¹⁵²

Hadis No: 550

عن جابر قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم وخير الناس أنفعهم للناس

Câbir'den rivâyete göre Allah Rasulü (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“İnsanların en hayırlısı insanlara en yararlı olanıdır.”**¹¹⁵³

Sihhat Durumu: Elbâni, rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir.¹¹⁵⁴

Hadis No: 551

الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلَمُهُ

“Müslüman, müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, haksızlık yapmaz, onu düşmana teslim etmez...”¹¹⁵⁵

Hadis No: 552

مَا يُؤْمِنُ مَنْ بَاتَ شَبَعَانَ وَجَارَهُ طَاوٍ إِلَى جَنْبِهِ

“Yanı başındaki komşusu açken tok yatan kimse, iman etmemiştir.”¹¹⁵⁶

Hadis No: 553

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ

“Allah'a ve kıyamet gününe iman edenler komşusuna eziyet etmesin...”¹¹⁵⁷

Hadis No: 554

أَطْعَمُوا الْجَائِعَ وَغَوَّدُوا الْمَرِيضَ وَفُكُّوا الْعَانِي

“Aç olanı doyurun, hastayı ziyâret edin, esiri hürriyetine kavuşturun.”¹¹⁵⁸

3. Hafta: 18.07.1986 - Sabır.¹¹⁵⁹

4. Hafta: 25.07.1986 – Hac

Hadis No: 555

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ الْفَضْلِ أَوْ أَحَدِهِمَا عَنِ الْآخِرِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَرَادَ الْحَجَّ فَلْيَتَعَجَّلْ فَإِنَّهُ قَدْ يَمْرُضُ الْمَرِيضُ وَتَصِلُ الضَّالَّةُ وَتَعْرِضُ الْحَاجَّةُ

¹¹⁵² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 400, H.no: 9187; Bkz, 22.02.1985 tarihli hutbe, H.no: 405.

¹¹⁵³ Kudâî, *Müsnedü 'ş-Şihâb*, I, 108, H.no: 129.

¹¹⁵⁴ Elbâni, *Câmiüs 'sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 560, H.no: 5600.

¹¹⁵⁵ Bkz, 12.04.1985 tarihli hutbe, H.no: 414.

¹¹⁵⁶ İbn Ebû Şeybe, *Musannef*, VI, 30350; Bkz, 24.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 324

¹¹⁵⁷ Buhârî, “Edeb”, 3; Müslim, “İmân”, 75; Bkz, 05.11.1982 tarihli hutbe, H.no: 219.

¹¹⁵⁸ Bkz, 11.10.1985 tarihli hutbe, H.no: 470

¹¹⁵⁹ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

İbn Abbâs'ın, Fadl (b. Abbâs)'tan ya da Fadl (b. Abbâs)'ın, İbn Abbâs'tan naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Hacetmek isteyen kimse acele etsin! Olur ki hastalanır veya binek hayvanı kaybolur ya da (hacca gitmesini engelleyen) bir ihtiyaç ortaya çıkar.”**¹¹⁶⁰

Sıhhat Durumu: Elbâni ve Şuayb el-Arnâvut, rivayetin hasen olduğuna hükmetmişlerdir.¹¹⁶¹ Ahmed Muhammed Şâkir de rivayetin isnadının zayıf olduğu kanaatindedir.

Zayıf isnadları da bulunmakla birlikte, hadisin toplamda hasen olduğu anlaşılmaktadır.

2.7.8. Ağustos Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹¹⁶²

1. Hafta: 01.08.1986 - Hac İbadetinin Önemi.¹¹⁶³

Hadis No: 556

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ

“İslâm beş esas üzerine kurulmuştur...”¹¹⁶⁴

Hadis No: 557

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ
Ebû Hüreyre'den (ra) nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Her kim bu evi (Kâbe'yi) haccederken, (söz ya da eylemle) cinsel yakınlığa yeltenmez ve kötülük işlemese, anasının onu doğurduğu günkü gibi (günahsız) hâline dönmüş olur.”**¹¹⁶⁵

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 08.08.1986 - Kurban Bayramı.¹¹⁶⁶

3. Hafta: 15.08.1986 - Ormanlarımızı Koruyalım

Hadis No: 558

إِنْ قَامَتْ عَلَى أَحَدِكُمْ الْقِيَامَةُ وَفِي يَدِهِ فَسِيلَةٌ فَلْيَغْرِسْهَا

¹¹⁶⁰ Ebû Dâvûd, “Menâsik”, 5; İbn Mâce, “Menâsik”, 1.

¹¹⁶¹ İbn Mâce, *Sünen*, IV, 134, H.no: 2883.

¹¹⁶² Diyanet Gazetesi, Sayı: 330, s. 29.

¹¹⁶³ Diyanet Gazetesi, Sayı: 330, s. 29.

¹¹⁶⁴ Buhârî, “İman”, 2; Bkz, 13.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 132.

¹¹⁶⁵ Buhârî, “Muhsar”, 10.

¹¹⁶⁶ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

*“Birinizin elinde bir hurma fidanı varken kıyamet kopuyor olsa bile derhâl onu diksin!”*¹¹⁶⁷

Hadis No: 559

مَا مِنْ مُسْلِمٍ عَرَسَ عَرَسًا فَأَكَلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ دَابَّةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ

*“Bir Müslüman bir ağaç diker de onun meyvesinden bir insan yahut hayvan yerse...”*¹¹⁶⁸

Hadis No: 560

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مَا خَطَبَنَا نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا قَالَ لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ

Enes b. Mâlik şöyle demiştir: Allah'ın Peygamberi (s.a.v.) bize hutbe verdiği zaman mutlaka şöyle buyururdu: *“Emanete riayet etmeyeninin imanı yoktur; ahde vefa göstermeyeninin ise dini yoktur.”*¹¹⁶⁹

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Elbâni rivayetinin sahih olduğuna hükmetmiştir. Şuayb el-Arnâvut ise rivâyetin isnadının hasen olduğunu kaydetmiştir.¹¹⁷⁰ Hüseyin Selim Esed de rivâyetin isnadının hasen olduğu kanaatindedir.¹¹⁷¹

Hasen senedleri de bulunmasına rağmen, hadisin toplamda sahih olduğu anlaşılmaktadır.

4. Hafta: 22.08.1986 - 30 Ağustos ve İmân.¹¹⁷²

2.7.9. Eylül Ayında Yayımlanan Hutbeler

1. Hafta: 05.09.1986 - İbadet.¹¹⁷³

2. Hafta: 12.09.1986 - İslamiyetin Millet Hayatımızdaki Yeri.¹¹⁷⁴

3. Hafta: 19.09.1986 – Hac

Hadis No: 561

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ

*“İslâm beş esas üzerine kurulmuştur...”*¹¹⁷⁵

¹¹⁶⁷ Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 247.

¹¹⁶⁸ Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 248.

¹¹⁶⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 134, H.no: 12410.

¹¹⁷⁰ İbn Hıbbân, *Sahih*, I, 422, H.no: 194.

¹¹⁷¹ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, V, 246, H.no: 2863.

¹¹⁷² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹¹⁷³ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹¹⁷⁴ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

Hadis No: 562

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدُ اللَّهِ مَعَ الْجَمَاعَةِ

Abdullah b. Abbas (ra)'dan rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Allah'ın yardımı, topluluk üzerinedir.”*¹¹⁷⁶

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen garip” olduğuna hükmetmiştir, Elbâni ise rivayetin sahih olduğunu bildirmiştir.¹¹⁷⁷ Süyûtî, rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir. Münâvî, Selman b. Süleyman ve İbrahim b. Meymîn nedeniyle rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiş, İbn Hacer'in “Hadisin şahidleri bulunmaktadır, bunlar arasında mevkuf ve sahih olanları da vardır.” açıklamasını da eklemiştir.¹¹⁷⁸

Hadis şâhidleriyle birlikte değerlendirildiğinde “Hasen Li-gayrihi” derecesindedir.¹¹⁷⁹

Hadis No: 563

صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً

*“Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi kat daha faziletlidir.”*¹¹⁸⁰

Hadis No: 564

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ اغْتَسَلَ ثُمَّ أَتَى الْجُمُعَةَ فَصَلَّى مَا قَدَّرَ لَهُ ثُمَّ أَنْصَتَ حَتَّى يَفْرَغَ مِنْ خُطْبَتِهِ ثُمَّ يُصَلِّيَ مَعَهُ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى وَفَضْلُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Her kim gusleder, sonra cumaya gelip belirlenen namazı kılar, sonra hutbesini bitirinceye kadar sessizce (imamı) dinler, sonra onunla beraber namazını kılar, o cuma ile sonraki cuma arasındaki günahları ayrıca üç günlük günahları daha bağışlanır.”*¹¹⁸¹

Sihhat Durumu: Sahih

¹¹⁷⁵ Buhârî, “İman”, 2; Bkz, 13.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 132.

¹¹⁷⁶ Tirmizî, *Sünen*, IV, 36, H.no: 2166.

¹¹⁷⁷ Tirmizî, *Sünen*, IV, 466, H.no: 2166.

¹¹⁷⁸ Münâvî, *Fezû'l-Kadîr*, VI, 459, H.no: 10004.

¹¹⁷⁹ Tunç, Sinan, “Cemaat ve Tefrika İle İlgili Hadislerin Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015, s. 78.

¹¹⁸⁰ Bkz, 18.10.1985 tarihli hutbe, H.no: 465.

¹¹⁸¹ Müslim, “Cuma”, 26.

4. Hafta: 26.09.1986 - İslam Dininin Okumaya ve İlme Verdiği Önem.¹¹⁸²

2.7.10. Ekim Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹¹⁸³

1. Hafta: 03.10.1986 - İslam'da Okuma Yazma ve İlmin Önemi

Hadis No: 565

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ مِنْ بَعْضِ حُجْرِهِ فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ فَإِذَا هُوَ بِحَلَقَتَيْنِ إِحْدَاهُمَا يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ وَيَدْعُونَ اللَّهَ وَالْأُخْرَى يَتَعَلَّمُونَ وَيُعَلِّمُونَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ عَلَى خَيْرٍ هَوْلَاءِ يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ وَيَدْعُونَ اللَّهَ فَإِنْ شَاءَ أَعْطَاهُمْ وَإِنْ شَاءَ مَنَعَهُمْ وَهَوْلَاءِ يَتَعَلَّمُونَ وَيُعَلِّمُونَ وَإِنَّمَا بُعِثْتُ مُعَلِّمًا فَجَلَسَ مَعَهُمْ

Abdullah b. Amr'dan rivayet edilmiştir: Hz.Peygamber (s.a.v.) bir gün mescide girdi ve orada iki ayrı gurubun mevcut olduğunu gördü; Bir kısmı ibadetle diğer bir kısmı ise ilimle meşguldüler. Daha sonra Hz.Peygamber (s.a.v.) dikkatleri çekerek şöyle buyurdu: *“Her ikisi de iyi iş yapıyor; şu kadar var ki, (ibadetleriyle) Allah'tan bir şey isteyenlerin arzularını yerine getirmek tamamen O'na ait bir iştir. Hâlbuki diğerleri ilim sahibi olur, cehaleti kovarlar, bana gelince ben Allah tarafından bir muallim olarak gönderildim.” Bunu söylemesi üzerine Hz Peygamber ilimle meşgul olan grubun arasına girip oturmuştur.*”¹¹⁸⁴

Sıhhat Durumu: Elbâni,¹¹⁸⁵ ve Şuayb el-Arnaut,¹¹⁸⁶ rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmişlerdir.

Hadis No: 566

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

*“İlim tahsil etmek kadın erkek her müslümana farzdır.”*¹¹⁸⁷

Hadis No: 567

عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيُنْبَتِ الْجَهْلُ وَيَشْرَبَ الْخَمْرُ وَيَظْهَرَ الزَّانَا

¹¹⁸² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹¹⁸³ Diyanet Gazetesi, Sayı: 332, s. 45.

¹¹⁸⁴ İbn Mâce, “Sünnet”, 17.

¹¹⁸⁵ İbn Mâce, *Sünen*, I, 83, H.no: 229.

¹¹⁸⁶ İbn Mâce, *Sünen*, I, 155, H.no: 229.

¹¹⁸⁷ Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 43.

Enes b. Mâlik (ra) dan rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“İlmin ortadan kalkması, cehaletin yerleşmesi, içkinin yaygınlaşması ve zinanın açıktan yapılır hale gelmesi kıyamet alâmetlerindedir.”**¹¹⁸⁸

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 568

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ دُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَوْلَاءِ الْأَرْبَعِ

Abdullah b. Amr'dan nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle dua ederdi: **“Allah'ım! Huşû duymayan kalpten, kabul edilmeyen duadan, doymayan nefisten ve fayda vermeyen ilimden sana sığınırım. Bu dört şeyden sana sığınırım.”**¹¹⁸⁹

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen sahih garip” olduğuna,¹¹⁹⁰ Elbâni de rivâyetin sahih olduğunu bildirmiştir.¹¹⁹¹

Zayıf ve hasen senedleri bulunmakla birlikte, toplamda hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

2. Hafta: 10.10.1986 - Camiler Haftası.¹¹⁹²

3. Hafta: 17.10.1986 - Allah'ın Rızasını Talep.

Hadis No: 569

عَنْ صُهَيْبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى تُرِيدُونَ شَيْئًا أَزِيدُكُمْ فَيَقُولُونَ أَلَمْ تَبَيِّضْ وُجُوهَنَا أَلَمْ تَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ وَتُنَجِّنَا مِنَ النَّارِ قَالَ فَيُكْشَفُ الْحِجَابَ فَمَا أُعْطُوا شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِنَ النَّظَرِ إِلَى رَبِّهِمْ عَزَّ وَجَلَّ

Suheyb'in rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Cennet ehli Cennete girdiğinde yüce Allah onlara: Başka bir şey arzu ediyorsanız arttırayım diye soracak. Onlar da: “Ya Rab! Sen bizim yüzümüzü ağartmadın mı, sen bizi cennete koymadın mı ve bizi ateşten kurtarmadın mı” derler. Bunun üzerine Allah Teâlâ da: Perdeyi kaldırır ve onlara Rablerine nazar etmekten daha sevgili bir şey verilmemiştir.”**¹¹⁹³

¹¹⁸⁸ Buhârî, “İlim”, 21.

¹¹⁸⁹ Tirmizî, “Deavât”, 68.

¹¹⁹⁰ Tirmizî, *Sünen*, V, 396, H.no: 3482.

¹¹⁹¹ Tirmizî, *Sünen*, V, 519, H.no: 3482.

¹¹⁹² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹¹⁹³ Müslim, *Sahih*, I, 163, H.no: 297.

Sihhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 24.10.1986 - İslam'da İstişare ve Cumhuriyet.

Hadis No: 570

عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاخْتَطَبَ فَأَتْنَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَا بَعْدَ فَايَمًا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكَوهُ وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ وَإِنِّي وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا

Hz Peygamber'in (s.a.v.) eşi Hz. Âişe'den nakledildiğine göre, (Kureyş kabilesinden bir grup insan, hırsızlık yapan Fâtıma adlı bir kadını affetmesi için aracı olduklarında)... Rasulullah (s.a.v.) ayağa kalkarak hutbe okudu ve Allah'a gerektiği gibi senâ ettikten sonra şöyle buyurdu: *“Sizden önceki insanların helâk olmalarının sebebi, aralarında ileri gelen (zengin) kimseler hırsızlık yapınca suçun cezasını vermeyip zayıf (ve fakir) kimseler hırsızlık yapınca ceza uygulamalarıdır. Bu canı bu tende tutan (Allah)a yemin ederim ki Muhammed'in kızı Fâtıma hırsızlık yapsa, onun da elini keserdim!”*¹¹⁹⁴

Sihhat Durumu: Sahih

2.7.11. Kasım Ayında Yayınlanan Hutbeler¹¹⁹⁵

1. Hafta: 07.11.1986 - Mevlid Kandili.¹¹⁹⁶

Hadis No: 571

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

*“Sizden biriniz kendisi için sevdiğini mü'min kardeşi içinde sevmedikçe gerçek mü'min olamaz.”*¹¹⁹⁷

2. Hafta: 14.11.1986 - İslam'da Sanat ve Sanatkâr.

Hadis No: 572

لَا سَبَقَ إِلَّا فِي نَصْلِ أَوْ حَافِرٍ أَوْ خُفِّ

*“Yarış ancak ok atmada ya da at veya deve koşturmada yapılır.”*¹¹⁹⁸

¹¹⁹⁴ Müslim, "Hudûd", 9.

¹¹⁹⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 333, s. 29.

¹¹⁹⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 333, s. 29.

¹¹⁹⁷ Bkz, 24.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 75.

¹¹⁹⁸ Nesâî, "Hayl ve sebk ve ramy", 14; Bkz, 07.08.1981 tarihli hutbe, H.no: 116.

3. Hafta: 21.11.1986 - İslam'da İlim ve Öğretmenin Fazileti

Hadis No: 573

أطلبوا العلم ولو بالصين

“İlim Çin’de de olsa ara bul.”¹¹⁹⁹

Hadis No: 574

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

“İlim tahsil etmek kadın erkek her müslümana farzdır.”¹²⁰⁰

Hadis No: 575

الْكَلِمَةُ الْحَكِيمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ

“Hikmetli söz, müminin yitiğidir...”¹²⁰¹

Hadis No: 576

لَأَنْ أَجْلِسَ سَاعَةً فَافْقَهَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُحْيِيَ لَيْلَةً إِلَى الْغَدَاةِ

“İlim öğrenmek için bir saat çalışma, bana gece sabaha kadar ibadet etmeden daha hoştur.”¹²⁰²

Hadis No: 577

فَضْلُ الْعِلْمِ خَيْرٌ مِنْ فَضْلِ الْعِبَادَةِ وَخَيْرٌ دِينِكُمْ الْوَرَعُ

“İlmin fazileti ibadetin faziletinden üstündür...”¹²⁰³

Hadis No: 578

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ قَلِيلُ الْعِلْمِ خَيْرٌ مِنْ كَثِيرِ الْعِبَادَةِ

Abdullah b. Amr b. el-Âs’dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Az ilim, çok ibadetten hayırlıdır.”¹²⁰⁴

Sihhat Durumu: Taberâni, hadisi el-Evsat’da ve el-Kebir’de rivayet etmiştir. Ravi İshak b. Esid hakkında Ebu Hatim, “le yüştəgalu bih” demiştir.¹²⁰⁵ Elbâni, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹²⁰⁶

Hadis zayıftır.

¹¹⁹⁹ Bkz, 05.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 39.

¹²⁰⁰ Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 43.

¹²⁰¹ Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 43.

¹²⁰² Dârekutnî, Sünen, III, 79, H.no: 294; Bkz, 05.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 81.

¹²⁰³ Bkz, 05.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 83.

¹²⁰⁴ Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, I, 120, H.no: 477.

¹²⁰⁵ Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, I, 120, H.no: 477.

¹²⁰⁶ Elbâni, et-Terğîb ve’t-Terhîb, I, 12, H.no: 46.

Hadis No: 579

عن أبي ذر و أبي هريرة رضي الله عنهما أنهما قالا لباب يتعلمه الرجل أحب إلي من ألف ركعة تطوعا وقالا
قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا جاء الموت لطالب العلم وهو على هذه الحالة مات وهو شهيد

Ebû Zerr ve Ebû Hureyre'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Kişinin ilimden bir konu öğrenmesi, bence bin rek'at nafile namaz kılmasından daha güzeldir. İlim tahsili sırasında ölen kişi şehittir.”**¹²⁰⁷

Sıhhat Durumu: Bezzâr hadisi rivayet etmiş, ravi Hilal b. Abdurrahman el-Hanefî'nin metruk olduğunu söylemiştir.¹²⁰⁸ Elbâni, rivâyetin çok zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹²⁰⁹

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 580

من أراد الدنيا فعليه بالعلم ومن أراد الآخرة فعليه بالعلم

“Dünyayı isteyen ilme sarılsın, ahireti isteyen ilme sarılsın, hem dünyayı hem ahireti isteyen gene ilme sarılsın.”¹²¹⁰

Hadis No: 581

مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ

“Allah her kimin iyiliğini dilerse, onu dinde fakih kılar.”¹²¹¹

Hadis No: 582

لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ

“Ancak iki kişiye haset (gıpta) edilir...”¹²¹²

4. Hafta. 28.11.1986 - Namazda Ta'dil'i- Erkan.**Hadis No: 583**

حَدَّثَنَا مَالِكٌ قَالَ أَتَيْنَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ شَبَبَةٌ مُتَقَارِبُونَ صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي

Mâlik b. Huveyris anlatıyor: Biz yaşça birbirine yakın bir grup gençle Hz. Peygamber'in yanına geldik o bize şöyle buyurdu: **“Benim nasıl namaz kıldığımı gördüyseniz siz de namazı öyle kılın...”**¹²¹³

¹²⁰⁷ Elbâni, *et-Terğîb ve 't-Terhîb*, I, 14, H.no: 46.

¹²⁰⁸ Heysemî, *Mecmau 'z-Zevâid*, II, 252, H.no: 514.

¹²⁰⁹ Elbâni, *el- Camiu 's-Sağîr ve ziyadetüh*, I, 1458, H.no: 1458.

¹²¹⁰ Nevevî, *Tehzîbü'l-Esmâ*, 1, 78; Şirbînî, (977/1570), Şemsüddin Muhammed b. Ahmed el-Hatib, *es-Sirâcü'l-Münîr*, Kâhire, 1285, IV, 231 (I-IV); Bkz, 05.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 91

¹²¹¹ Bkz, 27.06.1980 tarihli hutbe, H.no: 25

¹²¹² Bkz, 01.10.1982 tarihli hutbe, H.no: 209.

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 584

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَدَخَلَ رَجُلٌ فَصَلَّى ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَزَدَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ فَرَجَعَ فَصَلَّى كَمَا صَلَّى ثُمَّ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْكَ السَّلَامُ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ فَعَلَّ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَقَالَ الرَّجُلُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَحْسِنُ غَيْرَ هَذَا فَعَلِمَنِي قَالَ إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَكَبِّرْ ثُمَّ اقْرَأْ مَا تيسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْتَدِلَ قَائِمًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلَاتِكَ كُلِّهَا

Ebû Hureyre'den rivâyet edilmiştir: Hz. Peygamber (s.a.v.) ensardan Hallâd b. Râfi'ye usulüne uygun olarak kılınması gereken namazı şöyle tarif etti: *“Namaz kılacağın zaman (önce) tekbir getir. Sonra Kur'an'dan kolayına gelen yerlerden oku. Ardından rükûa git ve yeterli olduğuna kanaat getirinceye kadar bekle. Sonra tam olarak doğrul. Peşinden secdeye git ve yeterli olduğuna kanaat getirinceye kadar bekle. (Secdeden) kalktığında (belini) iyice doğrult ve yeterli olduğuna kanaat getirinceye kadar bekle. Sonra (tekrar) secdeye var ve yeterli olduğuna kanaat getirinceye kadar bekle. Sonra namazın tamamını bu şekilde kıl.”*¹²¹⁴

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 585

عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ مُرَّةٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَأَسْوَأُ السَّرْقَةِ الَّذِي يَسْرِقُ صَلَاتَهُ

Nu'man b. Mürre (ra)' dan rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Hırsızın en kötüsü de namazdan çalandır.”*¹²¹⁵

Sihhat Durumu: Elbâni, rivâyetin sahih li-gayrihi olduğuna hükmetmiştir.¹²¹⁶

Buna göre hadisin hasen isnadları da bulunmaktadır.

Hadis sahihtir.

2.7.12. Aralık Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹²¹⁷

1. Hafta: 05.12.1986 - Vakıflar ve Hayır Kurumlarını Desteklemek.

¹²¹³ Buhârî, “Ezân”, 18.

¹²¹⁴ Buhârî, “Ezan”, 122; Tirmizî, “Salat”, 110; Nesâî, “Sehv”, 67.

¹²¹⁵ Muvatta’, “Kasru’s-salât”, 23.

¹²¹⁶ Elbâni, *Sahîhu’t-Terğîb ve’t-Terhîb*, I, 128, H.no: 534.

¹²¹⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 334, s. 29.

Hadis No: 586

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ

“İnsan öldüğü zaman amel defteri kapanır...”¹²¹⁸

2. Hafta: 12.12.1986 - Kur'an Okumak ve Onunla Yaşamak

Hadis No: 587

عن ابن مسعود رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ حَسَنَةٌ وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا لَا أَقُولُ أَلَمْ حَرْفٌ وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ وَلَا مٌ حَرْفٌ وَمِيمٌ حَرْفٌ

İbni Mes'ud'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“Kim Kur'an-ı Kerimden bir harf okursa onun için bir iyilik sevabı vardır. Her bir iyiliğin karşılığı da on sevaptır. Ben size Elif, lam, mim, bir harftir demiyorum. Bilakis elif başlı başına bir harf, lam aynen bir harf, mim de ayrıca bir harftir.”**¹²¹⁹

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 588

قَالَ عُمَرُ أَمَا إِنَّ نَبِيَّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ قَالَ إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ الْآخَرِينَ

H.z. Ömer'den rivâyet edildiğine göre H.z. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Muhakkak ki Allah Teâlâ, bu kitap ile bazı kavimleri yükseltir, diğer bazı kavimleri de alçaltır.”**¹²²⁰

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 589

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ اقْرَأْ وَارْتَقِ وَرَتَلَ كَمَا كُنْتَ تُرْتَلُ فِي الدُّنْيَا فَإِنَّ مَنْزِلَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ تَقْرُؤُهَا

Abdullah b. Amr b. Âs'tan (ra) rivayet edildiğine göre H.z. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Kur'an okuyan kimseye şöyle denir. Kur'an oku da yüksel, okuduğun nisbette cennet basamaklarından yukarı çık. Dünyada ağır ağır**

¹²¹⁸ Bkz, 24.12.1982 tarihli hutbe, H.no: 233.

¹²¹⁹ Buhârî, “Tevhid”, 52; Tirmizî, “Fedâilü'l-Kur'an”, 16.

¹²²⁰ Müslim, “Müsâfirîn”, 269; İbn Mâce, “Sünnet”, 16.

okuduğun gibi şimdi de ağır ağır oku. Şüphesiz senin cennette yerleşeceğin yer okuduğun ayetin son noktasıdır. Ne kadar okursan o kadar yükselirsin”¹²²¹

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Şuayb el-Arnâvut, rivâyetin sahih li-gayrihi olduğuna hükmetmiş, Ebu Hureyre’den sahih şahidinin olduğunu, Âsım b. Eb’n-Necved nedeniyle isnadının hasen olduğunu söylemiştir.¹²²² Elbâni, rivâyetin hasen sahih olduğunu bildirmiştir.¹²²³

Hadis sahihtir.

Hadis No: 590

إِنَّ الَّذِي لَيْسَ فِي جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَالْبَيْتِ الْخَرِبِ

*“Kalbinde ve hafızasında Kur'an'dan hiçbir şey bulunmayan kimse harabe olan bir ev gibidir.”*¹²²⁴

3. Hafta: 19.12.1986 - İslam’ın İlk Emri “Oku” Olmuştur

Hadis No: 591

أَطْلَبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصِّينِ

*“İlim Çin’de de olsa ara bul.”*¹²²⁵

Hadis No: 592

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ خَرَجَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى يَرْجِعَ
Enes b. Mâlik (ra)’den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“İlim tahsili için yolculuk yapan kimse, evine dönünceye kadar Allah yolundadır.”*¹²²⁶

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen garip” olduğuna,¹²²⁷ Elbânî de zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹²²⁸

Zayıf isnadları da bulunan hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 593

مَنْ أَرَادَ الدُّنْيَا فَعَلِيهِ بِالْعِلْمِ وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ فَعَلِيهِ بِالْعِلْمِ

¹²²¹ Ebu Davud, “Vitr”, 20; Tirmizî, “Fezailül Kur’an”, 18.

¹²²² Ebu Davud, *Sünen*, 2, 592, H.no: 1464.

¹²²³ Ebu Davud, *Sünen*, 1, 547, H.no: 1466.

¹²²⁴ Bkz, 01.10.1982 tarihli hutbe, H.no: 208

¹²²⁵ Bkz, 05.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 39.

¹²²⁶ Tirmizî, “İlim”, 2.

¹²²⁷ Tirmizî, *Sünen*, IV, 325, H.no: 2647.

¹²²⁸ Tirmizî, *Sünen*, V, 29, H.no: 2647.

*“Dünyayı isteyen ilme sarılsın, ahireti isteyen ilme sarılsın, hem dünyayı hem ahireti isteyen gene ilme sarılsın.”*¹²²⁹

Hadis No: 594

*“Beşikten mezara kadar ilim öğrenin.”*¹²³⁰

Suhhat Durumu: Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

4. Hafta: 26.12.1986 - Milli ve Dini Ananelerimize Bağlı Kalalım

Hadis No: 595

لَا تُطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ

*“Hıristiyanların Meryem oğlunu (İsa'yı) övmekte aşırı gittikleri gibi siz de beni övmeye aşırılık göstermeyin...”*¹²³¹

2.8. 1987 YILI HUTBELERİ

2.8.1. Ocak Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹²³²

1. Hafta: 02.01.1987 - Çocuk Sağlığı.

Hadis No: 596

فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا

*“Allah’a yemin ederim, senin vasıtanla Allah’ın bir kişiye hidayet nasip etmesi...”*¹²³³

Hadis No: 597

اِغْتَمَّ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ

*“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”*¹²³⁴

2. Hafta: 09.01.1987 - Nimetlerin Kadrini Bilelim.

Hadis No: 598

عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِسَعْدٍ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ فَقَالَ مَا هَذَا السَّرَفُ فَقَالَ أَفِي الْوُضُوءِ إِسْرَافٌ قَالَ نَعَمْ وَإِنْ كُنْتَ عَلَى نَهْرٍ جَارٍ

¹²²⁹ Nevevî, Tehzîbü'l-Esmâ, I, 78; Şirbînî, (977/1570), Şemsüddin Muhammed b. Ahmed el-Hatib, *es-Sirâcü'l-Münîr*, Kâhire, 1285, IV, 231 (I-IV); Bkz, 05.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 91

¹²³⁰ Ulaşılan kaynaklarda hadis bulunamamıştır.

¹²³¹ Buhârî, “Enbiya”, 48; Bkz, 09.12.1983 tarihli hutbe, H.no: 294.

¹²³² Diyanet Gazetesi, Sayı: 335, s. 29.

¹²³³ Buhârî, “Megâzî”, 39, “Cihad”, 143; Bkz, 05.06.1981, H.no: 88.

¹²³⁴ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

Abdullah b. Amr anlatıyor: Bir gün Sa'd b. Ebû Vakkâs abdest alırken Rasulullah (s.a.v.) onun yanına uğramıştı. *“Bu ne israf?” buyurdu. Sa'd, “Abdestte de mi israf olur?” diye sorunca, Rasulullah (sav), “Evet, akan bir nehirden bile abdest alıyor olsan israf olur.”*¹²³⁵ diye cevap verdi.

Sihhat Durumu: Elbâni, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹²³⁶ Şuayb el-Arnâvut, ravi Abdullah b. Lehia'nın zayıf olması nedeniyle rivâyetin isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.¹²³⁷

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 599

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ أَنْ يَرَى أُنْثَى نِعْمَتِهِ عَلَى عَبْدِهِ

Amr b. Şuayb'ın, babası aracılığıyla dedesinden naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Allah, nimetinin eserinin kulunun üzerinde görülmesini sever.”*¹²³⁸

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin hasen,¹²³⁹ Elbâni de “hasen sahih” olduğuna hükmetmiştir.¹²⁴⁰ Mustafa Abdülkadir Atâ ise rivâyetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiş, Buhârî ve Müslim'in rivayet etmediklerini söylemiştir.¹²⁴¹

Hadis sahihtir.

3. Hafta:16.01.1987 - Hased Kötü Bir Huydur

Hadis No: 600

إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْأَشْعَثِ قَالَ سَمِعْتُ الْفُضَيْلَ بْنَ عِيَّاضٍ يَقُولُ الْغِبْطَةُ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْحَسَدُ مِنَ النِّفَاقِ وَالْمُؤْمِنُ يَغِيظُ وَلَا يَحْسِدُ وَالْمُنَافِقُ يَحْسِدُ وَلَا يَغِيظُ

İbrahim b. el-Eş'ab, Fudayl b. İyaz'dan şöyle işittiğini haber vermiştir: *“Gıpta imandan, hased ise nifaktandır. Mü'min gıpta eder ama hased etmez. Münafık ise hased eder ama gıpta etmez.”*¹²⁴²

¹²³⁵ İbn Mâce, “Taharet”, 48.

¹²³⁶ İbn Mâce, *Sünen*, I, 147, H.no: 425.

¹²³⁷ İbn Mâce, *Sünen*, I, 272, H.no: 425.

¹²³⁸ Tirmizî, “Edeb”, 54.

¹²³⁹ Tirmizî, *Sünen*, V, 123, H.no: 2819.

¹²⁴⁰ Tirmizî, *Sünen*, V, 123, H.no: 2819.

¹²⁴¹ Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 150, H.no: 7188.

¹²⁴² İsfehâni, *Hilyetü'l-Evliyâ ve-Tabakâtü'l-Asfiyâ*, VIII, 95.

Sihhat Durumu: Irâki, rivâyetin Fudayl b. İyad'ın sözü olup aslının olmadığına hükmetmiştir.¹²⁴³ Abdü'l-Fettah Ebu Gudde, rivayetin mevzu olduğunu bildirmiştir.¹²⁴⁴

Rivayet mevzudur.

Hadis No: 601

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Hasetten sakının. Çünkü ateşin odunu yakıp tükettiği gibi haset de iyi amelleri yakar, bitirir.”*¹²⁴⁵

Tahriç ve Sihhat Durumu: Elbâni, rivâyetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹²⁴⁶ Şuayb el-Arnaut rivâyetin “hasen li-gayrihi” olduğuna hükmetmiş, ravi İbrahim b. Ebi Esid'in bilinmeyen bir kişi olması nedeniyle isnadının zayıf olduğunu söylemiştir.¹²⁴⁷

Hadis zayıftır.

Hadis No: 602

أَنَّ الرَّبِيعَ بْنَ الْعَوَّامِ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ دَبَّ إِلَيْكُمْ دَاءُ الْأُمَّمِ قَبْلَكُمْ الْحَسَدُ وَالْبَغْضَاءُ

Zübeyr b. Avvam'dan rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Önceki ümmetlerin hastalıklarından olan haset ve kin size de bulaştı.”*¹²⁴⁸

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin Yahya b. Ebi Kesir'den rivayet edildiği hususunda ihtilaf edildiğini söylemiştir.¹²⁴⁹ Elbâni, rivâyetin hasen olduğuna hükmetmiştir.¹²⁵⁰ Şuayb el-Arnaut¹²⁵¹ ve Hüseyin Selim Esed ise rivayetin isnadının zayıf olduğuna hükmedenlerdendir.¹²⁵²

¹²⁴³ Iraki, *Tahricü-Ehadisi'l-İhya*, VII, 234, H.no: 3159.

¹²⁴⁴ Aliyyü'l-Karî, *Uydurma olduğunda İtifak Edilen Hadisler*, s. 222.

¹²⁴⁵ Ebû Dâvûd, “Edeb”, 44; İbn Mâce, “Zühd”, 22.

¹²⁴⁶ Ebû Dâvûd, *Sünen*, IV, 276, H.no: 4903.

¹²⁴⁷ Ebû Dâvûd, *Sünen*, VII, 264, H.no: 4903.

¹²⁴⁸ Tirmizî, “Sıfatü'l-Kıyâme”, 56.

¹²⁴⁹ Tirmizî, *Sünen*, IV, 664, H.no: 2510.

¹²⁵⁰ Tirmizî, *Sünen*, IV, 664, H.no: 2510.

¹²⁵¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 29, H.no: 1412.

¹²⁵² Ebu Ya'la, *Müsned*, II, 32, H.no: 669.

Zayıf isnadları bulunmakla birlikte hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

4. Hafta: 23.01.1987 - Yoksulu ve Yetimi Korumak.

Hadis No: 603

ابْغُونِي ضُعْفَاءَكُمْ فَإِنَّمَا تُرْزَقُونَ وَتُنْصَرُونَ بِضُعْفَائِكُمْ

“Zayıf, kimsesiz ve fakirleriniz arasında beni arayın...”¹²⁵³

2.8.2. Şubat Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹²⁵⁴

1. Hafta: 06.02.1987 - Sorumluluklarımız

Hadis No: 604

عَنْ أَبِي بَرزَةَ الْأَسْلَمِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَا فَعَلَ وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ

Ebu Berze el-Eslemî'den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“İnsanoğluna dört şeyden sorulmadıkça kıyamet günü hiçbir tarafa hareket etmeyecektir; Ömrünü nerede ve nasıl tükettiğinden, öğrendiği bilgilerle yaşayıp yaşamadığından, malını nereden kazanıp nereye harcadığından ve bedenini nerede yıprattığından.”*¹²⁵⁵

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin hasen sahih¹²⁵⁶ Elbâni, sahih olduğuna hükmetmiştir.¹²⁵⁷

Hadis sahihtir.

Hadis No: 605

مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَوَلَدًا خَيْرًا لَهُ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ

“Hiçbir baba, evlâdına güzel terbiyeden daha üstün bir hediye vermemiştir.”¹²⁵⁸

2. Hafta: 13.02.1987 - Doğruluk.

Hadis No: 606

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ شِيبَتْ قَالَ شَيْبَتِي هُوَ

¹²⁵³ Bkz, 01.02.1980 tarihli hutbe. H.no: 5.

¹²⁵⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 336, s. 29.

¹²⁵⁵ Tirmizî, “Sıfatü'l-Kıyâme”, 1.

¹²⁵⁶ Tirmizî, Sünen, IV, 190, H.no: 2417.

¹²⁵⁷ Tirmizî, Sünen, IV, 612, H.no: 2417.

¹²⁵⁸ Bkz, 23.11.1984 tarihli hutbe, H.no: 389.

Abdullah İbn Abbas'dan rivayet edilmiştir: Hz Ebu Bekir bir gün Hz Peygamber (s.a.v.)'e: **“Ya Rasulallah yaşlandınız mı?” diye sordu. Hz Peygamber: “Beni, Hûd Suresi ihtiyarlattı.”**¹²⁵⁹ Diye cevap verdi.

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivayetin hasen garip,¹²⁶⁰ Elbânî de rivayetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiştir.¹²⁶¹ Mustafa Abdülkadir Atâ ise rivâyetin Buhârî'nin şartına göre sahih olduğuna hükmetmiş, Buhârî'nin rivâyet etmediğini söylemiştir.¹²⁶²

Zayıf ve hasen isnadları bulunmakla birlikte hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 607

لَا يَجْتَمِعُ الْإِيمَانُ وَالْكَفْرُ فِي قَلْبِ امْرِئٍ وَلَا يَجْتَمِعُ الصِّدْقُ وَالْكَذِبُ جَمِيعًا

“Bir kişinin kalbinde aynı anda iman ile küfür, doğruluk ile yalancılık, bir arada bulunmaz.”¹²⁶³

3. Hafta: 20.02.1987 - Tutumlu ve Ölçülü Olmak.

4. Hafta: 27.02.1987 - İçki Her Kötülüğün Anasıdır.

Hadis No: 608

كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ

“Sarhoşluk veren her içki haramdır.”¹²⁶⁴

Hadis No: 609

مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ

“Çoğu sarhoş edenin azı da haramdır.”¹²⁶⁵

Hadis No: 610

إِنَّهُ لَيْسَ بِدَوَاءٍ وَلَكِنَّهُ دَاءٌ

“O ilaç değil, fakat bir derttir.”¹²⁶⁶

Hadis No: 611

¹²⁵⁹ Tirmizî, “Tefsîru'l-Kur'ân”, 56.

¹²⁶⁰ Tirmizî, *Sünen*, V, 255, H.no: 3297.

¹²⁶¹ Tirmizî, *Sünen*, V, 402, H.no: 3297

¹²⁶² Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 344, H.no: 3314.

¹²⁶³ Tirmizî, “Tefsîru'l-Kur'ân”, 14; Bkz, 11.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 241

¹²⁶⁴ Bkz, 12.03.1982 tarihli hutbe, H.no: 151.

¹²⁶⁵ Bkz, 07.03.1986 tarihli hutbe, H.no: 512.

¹²⁶⁶ Müslim, “Eşribe”, 12; Tirmizî, *Tıp*, 8; Dârimî, “Eşribe”, 6; Bkz, 12.03.1982 tarihli hutbe, H.no: 153.

اجْتَنِبُوا الْخَمْرَ فَإِنَّهَا أُمُّ الْخَبَائِثِ

“İçki içmekten uzak durun çünkü o kötülüklerin anasıdır...”¹²⁶⁷

Hadis No: 612

وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ

“İçki içen, içki içerken mümin olarak içmez.”¹²⁶⁸

2.8.3. Mart Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹²⁶⁹

1. Hafta: 06.03.1987 - Regâib Kandili.

Hadis No: 613

اللهم بارك لنا في رجب وشعبان

“Allah’ım, Recep ve Şaban’ı hakkımızda mübarek kıl...”¹²⁷⁰

Hadis No: 614

خَمْسُ لَيَالٍ لَا يُرَدُّ فِيهِنَّ الدُّعَاءُ

“Beş gece vardır ki, onlarda yapılan dualar geri çevrilmez...”¹²⁷¹

2. Hafta: 13.03.1987 - İslam’da Tevbe.

Hadis No: 615

عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم كل بني آدم خطاء وخير الخطائين التوابون

Enes b. Mâlik’den rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Her insan hata eder. Hata edenlerin en hayırlısı tevbe edenlerdir.”¹²⁷²

Sihhat Durumu: Elbâni¹²⁷³ ve Hüseyin Selim Esed, rivayetin isnadının hasen olduğuna hükmetmişlerdir.¹²⁷⁴ Şuayb el-Arnâvut, rivayetin hasen olduğuna hükmetmiş, ravi Ali b. Mes’ade (Muhtelefün fih) dışındakilerin sika olduğunu

¹²⁶⁷ Bkz, 14.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 8.

¹²⁶⁸ Buhârî, “Eşribe”, 1; Bkz, 12.03.1982 tarihli hutbe, H.no: 156

¹²⁶⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 337, s. 29.

¹²⁷⁰ Bkz, 17.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 74.

¹²⁷¹ Bkz. 02.05.1980 tarihli hutbe. H.no: 16

¹²⁷² Tirmizî, “Kıyâme”, 49; Dârimî, “Rikâk”, 18; İbn Mâce, “Zühd”, 30.

¹²⁷³ Elbâni, *Sahihi l-Camii’-s-Sağîr ve Ziyadetüh*, II, 831, H.no: 4515.

¹²⁷⁴ Ebu Ya’la, *Müsned*, V, 301, H.no: 2922.

söylemiştir.¹²⁷⁵ Mustafa Abdülkadir Atâ, rivayetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiş, Buhârî ve Müslim'in rivayet etmediklerini söylemiştir.¹²⁷⁶

Bu bilgiler ışığında hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 616

يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ فَإِنِّي أَتُوبُ فِي الْيَوْمِ إِلَيْهِ مِائَةَ مَرَّةٍ

*“Ey insanlar! Allah'a tevbe ve istiğfar ediniz, ben günde yüz kere tevbe ediyorum.”*¹²⁷⁷

Hadis No: 617

عَنْ أَبِي عُيَيْدَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ

Ebû Ubeyde b. Abdullah'ın, babası Abdullah b. Mes'ûd'dan naklettiğine göre Allah Rasûlü (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Günahından tevbe eden kimse, günahsız kimse gibidir.”*¹²⁷⁸

Sihhat Durumu: Şuayb el-Arnâvut, rivayetin şevahidiyle birlikte hasen olmasının muhtemel olduğunu, Vüheyb b. Halid dışındaki ricalinin de sika olduğunu söylemiştir.¹²⁷⁹ Elbâni, rivayetin hasen olduğuna hükmetmiştir.¹²⁸⁰

Hadis hasendir.

3. Hafta: 20.03.1987 - Ormanların Korunması.

Hadis No: 618

مَا مِنْ مُسْلِمٍ عَرَسَ عَرَسًا فَأَكَلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ دَابَّةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ

*“Bir Müslüman bir ağaç diker de onun meyvesinden bir insan yahut hayvan yerse...”*¹²⁸¹

Hadis No: 619

إِن قَامَتْ عَلَى أَحَدِكُمُ الْقِيَامَةُ وَفِي يَدِهِ فُسَيْبَةٌ فَلْيَغْرِسْهَا

*“Birinizin elinde bir hurma fidanı varken kıyamet kopuyor olsa bile derhâl onu diksin!”*¹²⁸²

¹²⁷⁵ İbn Mâce, *Sünen*, V, 321, H.no: 4251.

¹²⁷⁶ Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 244, H.no: 7617.

¹²⁷⁷ Müslim, “Zikir” 41, 42; Ebû Dâvûd, “Salât” 361; Tirmizî, “Tefsîr-u Sûre”, 47; Bkz, 23.05.1986 tarihli hutbe, H.no: 535.

¹²⁷⁸ İbn Mâce, “Zühhd”, 30.

¹²⁷⁹ İbn Mâce, *Sünen*, V, 320, H.no: 4250.

¹²⁸⁰ Elbâni, *Sahihu'l-Camii's-Sağîr ve Ziyadetüh*, I, 578, H.no: 3008.

¹²⁸¹ Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 248.

4. Hafta: 27.03.1987 - İsra ve Mirac Mucizesi.

Hadis No: 620

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ لَمَّا أُسْرِيَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُعْطِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثًا أُعْطِيَ الصَّلَاةَ الْخَمْسَ وَأُعْطِيَ خَوَاتِيمَ سُورَةِ الْبَقَرَةِ وَغُفِرَ لِمَنْ لَمْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ مِنْ أُمَّتِهِ شَيْئًا الْمُفْجَمَاتُ

Abdullah (b. Mes'ûd) şöyle demiştir: *“İsrâ olayı gerçekleştiğinde Rasulullah'a (s.a.v.) üç şey verilmiştir: Beş vakit namaz ve Bakara sûresinin son âyetleri verilmiş, ümmetinden Allah'a şirk koşmayanların büyük günahları mağfiret olunmuştur.”*¹²⁸³

Sıhhat Durumu: Sahih

2.8.4. Nisan Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹²⁸⁴

1. Hafta: 03.04.1987 - Sağlığımız.

Hadis No: 621

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ

*“Kuvvetli mümin zayıf müminden daha hayırlı ve Allah'a daha sevimlidir.”*¹²⁸⁵

Hadis No: 622

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Allah, gönderdiği bir hastalığın kesinlikle şifasını da göndermiştir.”*¹²⁸⁶

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 623

يَا عِبَادَ اللَّهِ تَدَاوُوا

*“Ey Allah'ın kulları tedavi olunuz...”*¹²⁸⁷

Hadis No: 624

إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا تُقَدِّمُوا عَلَيْهِ

*“Bir yerde veba hastalığının olduğunu işitirseniz oraya girmeyin...”*¹²⁸⁸

Hadis No: 625

¹²⁸² Buhârî, el-Edebü'l- Müfred, s. 168; Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 247.

¹²⁸³ Müslim, “İman”, 279.

¹²⁸⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 338, s. 29.

¹²⁸⁵ Bkz, 04.09.1981 tarihli hutbe, H.no: 121.

¹²⁸⁶ Buhârî, “Tıb”, 1.

¹²⁸⁷ Bkz, 13.02.1981 tarihli hutbe, H.no: 62.

¹²⁸⁸ Müslim, “Selam”, 98; Ebû Dâvûd, “Cenâiz”, 6; Bkz, 06.09.1985 tarihli hutbe, H.no: 461.

نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ

“İki nimet vardır ki...”¹²⁸⁹

2. Hafta:10.04.1987 - Berat Gecesi.¹²⁹⁰

Hadis No: 626

حَمْسُ لَيَالٍ لَا يَرُدُّ فِيهِنَّ الدُّعَاءُ

“Beş gece vardır ki, onlarda yapılan dualar geri çevrilmez...”¹²⁹¹

Hadis No: 627

اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمَعْفَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ

“Allah'ım! Gazabından rızana, cezandan affına sığınırım...”¹²⁹²

Hadis No: 628

إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ

“Şâban ayının on beşinci gecesi olduğu zaman...”¹²⁹³

3. Hafta: 17.04.1987 - İslam'da Çocuk Sevgisi.

Hadis No: 629

إِنَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ

“Merhamet etmeyene merhamet edilmez.”¹²⁹⁴

Hadis No: 630

أَكْرَمُوا أَوْلَادَكُمْ

“Çocuklarınıza iyi muamele ediniz...”¹²⁹⁵

4. Hafta: 24.04.1987 - Ramazan'a Girerken.

Hadis No: 631

عَنْ سَلْمَانَ قَالَ خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آخِرِ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ أَظْلَكُمْ شَهْرٌ عَظِيمٌ شَهْرٌ مُبَارَكٌ شَهْرٌ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ جَعَلَ اللَّهُ صِيَامَهُ فَرِيضَةً وَقِيَامَهُ لَيْلَةً تَطَوُّعًا

Selmân'ı Fârisi'den rivayet edilmiştir. Hz Peygamber (s.a.v.) Şaban ayının son gününde bize şöyle hitap etti: “Ey insanlar! Büyük ve mübârek bir ayın gölgesi

¹²⁸⁹ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 9.

¹²⁹⁰ Diyanet Gazetesi, Sayı: 338 (30).

¹²⁹¹ Bkz. 02.05.1980 tarihli hutbe. H.no: 16

¹²⁹² Müslim, “Salât”, 222; Bkz, 18.04.1986 tarihli hutbe, H.no: 531.

¹²⁹³ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 92.

¹²⁹⁴ Bkz, 18.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 29.

¹²⁹⁵ Bkz, 25.06.1982 tarihli hutbe, H.no: 184.

üzerinize düştü. Bu ay içerisinde, bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi vardır. Bu ayda Allah, gündüzleri oruç tutmayı farz kıldı, ben de bu ayın gecelerinde teravih namazını size sünnet kıldım."¹²⁹⁶

Sihhat Durumu: Muhammed Mustafa el-A'zami, senette adı geçen Ali b. Zeyd b. Cüd'an'ın zayıf olması nedeniyle rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹²⁹⁷

Rivayet zayıftır.

2.8.5. Mayıs Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹²⁹⁸

1. Hafta: 01.05.1987 - Ramazan ve Oruç.

Hadis No: 632

اللَّهُمَّ لَكَ صُومْتُ وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ

*"Ey Allah'ım! Senin rızan için oruç tuttum. Senin rızıkla orucumu açtım."*¹²⁹⁹

Hadis No: 633

وَاللَّصَّانِمِ فَرَحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ بِفِطْرِهِ وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ

*"Oruçlunun iki sevinci vardır. Birisi, iftar ettiği zaman, diğeri de orucunun sevabıyla Allah'a kavuştuğu andır."*¹³⁰⁰

Hadis No: 634

الصِّيَامُ جُنَّةٌ فَلَا يَرْفُثُ وَلَا يَجْهَنُ

*"Oruç bir kalkandır. Oruçlu, saygısızlık yapmasın, kötü konuşmasın..."*¹³⁰¹

Hadis No: 635

مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ

*"Her kim yalan söylemeyi ve yalanla amel etmeyi bırakmazsa..."*¹³⁰²

Hadis No: 636

صوموا تصحوا

*"Oruç tutunuz, sıhhat bulursunuz."*¹³⁰³

¹²⁹⁶ İbn Huzeyme, *Sahih*, III, 191, H.no: 1887.

¹²⁹⁷ İbn Huzeyme, *Sahih*, III, 191, H.no: 1887.

¹²⁹⁸ Diyanet Gazetesi, Sayı: 339, s. 29.

¹²⁹⁹ Bkz, 01.06.1984 tarihli hutbe, H.no: 364

¹³⁰⁰ Buhârî, "Savm", 9; Müslim, "Sıyâm", 163; Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 96

¹³⁰¹ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 99.

¹³⁰² Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 98.

¹³⁰³ Bkz, 13.02.1981 tarihli hutbe, H.no: 60.

Hadis No: 637

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“İnanarak ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”¹³⁰⁴

2. Hafta: 08.05.1987 - Mali Vazifelerimiz.**Hadis No: 638**

صَدَقَةُ الْقَلِيلِ تَدْفَعُ الْبَلَاءَ الْكَثِيرَ

“Az sadaka çok belayı defeder.”¹³⁰⁵

Sihhat Durumu: Abdülfettah Ebû Gudde, rivâyet hakkında “Manası sahih olmakla birlikte hadis değildir.” Şeklinde bir not düşmüştür.¹³⁰⁶ Aclûnî de rivâyet hakkında aynı bilgiyi paylaşmıştır.¹³⁰⁷

Söz, mana ve muhteva olarak doğru olmakla birlikte hadis değildir.

Rivâyet Mevzudur.

Hadis No: 639

عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ ذَكَرَ النَّارَ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا وَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ قَالَ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ

Adî b. Hâtim'in naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) cehennemden bahsetti, ondan Allah'a sığındı ve yüzünü üç defa çevirdikten sonra şöyle buyurdu: “Yarım hurma sadaka ile bile olsa cehennemden korunun. Eğer bunu da bulamazsanız güzel bir sözle korunun.”¹³⁰⁸

Sihhat Durumu: Sahih

3. Hafta:15.05.1987 - Kadir Gecesi.**Hadis No: 640**

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

¹³⁰⁴ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

¹³⁰⁵ Sehavi, *el-Makâsîdü'l-Hasene*, I, 420, H.no: 619.

¹³⁰⁶ Aliyyü'l-Kari, *Uydurma Olduğunda İttifak Edilen Hadisler*, s. 162.

¹³⁰⁷ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, II, 23, H.no: 1596.

¹³⁰⁸ Müslim, “Zekât”, 68.

*“İnanarak ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”*¹³⁰⁹

Hadis No: 641

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ كَرِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي

*“Allah’ım sen affedicisin, ikram sahibisin affetmeyi seversin beni de affet.”*¹³¹⁰

4. Hafta: 22.05.1987 - Ramazan Bayramı.

Hadis No: 642

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ بَعْدَ الْفَرَائِضِ إِدْخَالُ السُّرُورِ عَلَى الْمُسْلِمِ

Abdullah İbn Abbas (ra)’dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Farz ibadetlerden sonra Allah katında amellerin en sevimsisi, müslüman’ın kalbine sevinç koymaktır.”*¹³¹¹

Sihhat Durumu: Taberâni, hadisi *el-Evsat*’ta rivayet etmiştir. İbn Hibbân, ravi İsmail b. Amr el-Beceli’nin sika olduğunu söylerken, onun dışındakiler zayıf olduğunu söylemişlerdir.¹³¹² Elbânî, rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹³¹³

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

2.8.6. Haziran Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹³¹⁴

1. Hafta: 05.06.1987 - Ülkemize Gelen Her Ziyaretçi Misafirimizdir.

Hadis No: 643

سَافِرُوا تَصَحُّوا

*“Seyahat ediniz ki sıhhat bulasınız.”*¹³¹⁵

Hadis No: 644

وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ

*“Allah’a ve âhiret gününe iman eden misafirine ikram etsin!”*¹³¹⁶

¹³⁰⁹ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

¹³¹⁰ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 34.

¹³¹¹ Taberânî, *el-Mu’cemü’l-Kebîr*, XI, 71, H.no: 11079.

¹³¹² Heysemî, *Mecmau’z-Zevâid*, VIII, 193, H.no: 13718

¹³¹³ Elbânî, *Silsiletü’l-Daîfe*, V, 182, H.no: 2163.

¹³¹⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 340, s. 29.

¹³¹⁵ Bkz, 20.03.1981 tarihli hutbe, H.no: 70.

2. Hafta: 12.06.1987 - Trafik Kazaları.**Hadis No: 645**

الإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ شُعْبَةً

*“İmanın yetmiş küsur şubesi vardır...”¹³¹⁷***3. Hafta: 19.06.1987 - Sağlığımızı Koruyalım.****Hadis No: 646**

نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ

*“İki nimet vardır ki...”¹³¹⁸***Hadis No: 647**

اغْتَمَّ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ

*“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”¹³¹⁹***4. Hafta: 26.06.1987 - İman ve Salih Amel.****Hadis No: 648**عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ
وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *“Salih kullarım için hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiç kimsenin aklına gelmeyen şeyler hazırladım.”¹³²⁰*

Sıhhat Durumu: Sahih**2.8.7. Temmuz Ayında Yayımlanan Hutbeler¹³²¹****1. Hafta: 03.07.1987 - Dünya ve Ahiret Hayatı İlahi Emirlere Uymakla****Kazanılır.****Hadis No: 649**

الدُّنْيَا مَزْرَعَةُ الْآخِرَةِ

¹³¹⁶ Buhârî, “Rikâk”, 23; Müslim, “İman”, 74; Ebû Dâvûd, “Edeb”, 122, 123; Bkz, 05.11.1982 tarihli hutbe, H.no: 219

¹³¹⁷ Bkz, 07.05.1982 tarihli hutbe, H.no: 168.

¹³¹⁸ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe, H.no: 9.

¹³¹⁹ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

¹³²⁰ Müslim, “Cennet”, 2.

¹³²¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 341, s. 29.

“*Dünya âhiretin tarlasıdır.*”¹³²²

Sihhat Durumu: Sehâvî, rivayet için “vakıf olamadım” derken, Sağânî “mevzu” olduğunu söylemiştir.¹³²³

Rivayet mevzudur.

Hadis No: 650

مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ

“*Hayra vesile olan kişi onu yapmış gibidir.*”¹³²⁴

2. Hafta: 10.07.1987 - Ailede Huzur.

Hadis No: 651

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِمْ

“*Sizin en hayırlınız hanımlarına karşı en iyi davrananınızdır.*”¹³²⁵

Hadis No: 652

عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْأَحْوَصِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّهُ شَهِدَ حَجَّةَ الْوَدَاعِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَنْتَى عَلَيْهِ وَذَكَرَ وَوَعظَ فَذَكَرَ فِي الْحَدِيثِ قِصَّةً فَقَالَ أَلَا إِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ حَقًّا وَلِنِسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا

Süleyman b. Amr b. el-Ahves babsından rivâyet ettiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) Veda Haccı’nda şöyle buyurmuştur: “*Dikkat edin! Sizin hanımlarınız üzerinde hakkınız olduğu gibi onların da sizin üzerinizde hakları vardır.*”¹³²⁶

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivâyetin “hasen sahih”, Elbâni de hasen olduğuna hükmetmiştir.¹³²⁷

Hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 653

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ إِذَا الرَّجُلُ إِذَا نَظَرَ إِلَى امْرَأَتِهِ وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِمَا نَظْرَةَ رَحْمَةٍ فَإِذَا أَخَذَ بِكَفِّهَا تَسَاقَطَتْ ذُنُوبُهُمَا مِنْ خِلَالِ أَصَابِعِهَا

Ebû Said el-Hudrî’den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Bir erkek karısına (sevgi ile) bakar ve karısı da ona (aynı duygularla) nazar ederse Allah da her ikisine rahmet nazarı ile bakar. Kocası*

¹³²² Ali el-Kârî, *el-Masnû’ fi Ma’rifeti’l-Hadisi’l-Medû’*, I, 101, H.no: 135.

¹³²³ Fetteni, *Tezkîratü’l-Mevdû’ât*, s. 174.

¹³²⁴ Bkz, 06.01.1984 tarihli hutbe, H.no: 300.

¹³²⁵ Tirmizî, “Radâ”, 11; İbn Mâce, “Nikâh”, 50; Bkz, 13.12.1985 tarihli hutbe, H.no: 476.

¹³²⁶ Tirmizî, “Radâ”, 11.

¹³²⁷ Tirmizî, *Sünen*, III, 459, H.no: 1163.

onun elinden tuttuğu (zaman) da her ikisinin günahları parmak aralarından dökülür (gider).”¹³²⁸

Sihhat Durumu: Rivayetin iki senedi bulunmaktadır. Elbânî, Ebu Said el-Hudri’ye ait olan senedin zayıf,¹³²⁹ Meysera b. Ali’ye ait olanın mevzu olduğunu söylemiştir.¹³³⁰

Rivayet zayıftır.

3. Hafta: 17.07.1987 - Hac.

Hadis No: 654

مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ

“Her kim bu evi Kâbe’yi haccederken, söz ya da eylemle cinsel yakınlığa yeltenmez ve kötülük işlemezse...”¹³³¹

Hadis No: 655

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ فُرِضَ عَلَيْكُمُ الْحَجُّ فَحُجُّوا

Ebû Hüreyre anlatıyor: Rasulullah (s.a.v.) bize hutbe verdi ve şöyle buyurdu: *“Ey insanlar! Hac size farz kılındı, haccedin!”¹³³²*

Sihhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 24.07.1987 - Kurban.

Hadis No: 656

مَا هَذِهِ الْأَصَاغِيُّ قَالَ سُنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

“Ey Allah’ın Resûlü! Bu kurbanlar nedir?” dediler. Rasulullah, “Babanız İbrâhim’in sünnetidir.”¹³³³

Hadis No: 657

مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُصَحِّحْ

“Malî kudreti olduğu halde kurban kesmeyenler...”¹³³⁴

Hadis No: 658

¹³²⁸ Elbânî, *Daifü'l-Câmiî's-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 209, H.no: 1447

¹³²⁹ Elbânî, *Daifü'l-Câmiî's-Sağîr ve Ziyâdetüh*, I, 209, H.no: 1447

¹³³⁰ Elbânî, *Silsiletü ehâdîsi'd-daife*, VII, 274, H.no: 3274.

¹³³¹ Buhârî, “Muhsar”, 10; Bkz, 01.08.1986 tarihli hutbe, H.no: 565

¹³³² Müslim, “Hac”, 412.

¹³³³ İbn Mâce, “Edâhî”, 3; Bkz, 17.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 204.

¹³³⁴ Bkz, 25.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 126.

مَنْ عَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا

“*Bizi aldatan, bizden değildir.*”¹³³⁵

Hadis No: 659

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَسَنٍ بْنِ حَسَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ ضَحَّى طَيِّبَةً بِهَا نَفْسُهُ مُحْتَسِبًا لِأُضْحِيَّتِهِ كَانَتْ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ

Abdullah b. Hasan b. Hasan'ın babasından onun da dedesinden rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Her kim gönlü hoş olarak ve sevabını umarak kurban keserse, kurban ona cehennemden perde olur.*”¹³³⁶

Sihhat Durumu: Heysemî şöyle demiştir: “Taberânî'nin Kebir'de hadisi rivayet ettiğini, ravi Süleyman b. Amr en-Nehhâî'nin kezzab olduğunu söylemiştir.” İbn Hıbban onun hakkında: “Zahirde salih bir adam gibi görünse de hadis uyduruyor” demiştir.¹³³⁷ Elbâni rivâyetin mevzu olduğuna hükmetmiştir.¹³³⁸

Rivayet mevzudur.

2.8.8. Ağustos Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹³³⁹

1. Hafta: 31.08.1987 - Kurban Bayramı.

Hadis No: 660

مَا هَذِهِ الْأَصَاغِيُّ قَالَ سَنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

“*Ey Allah'ın Resûlü! Bu kurbanlar nedir?*” dediler. Rasulullah, “*Babanız İbrâhim'in sünnetidir.*”¹³⁴⁰

2. Hafta: 07.08.1987 - 30 Ağustos ve Manevi Kaynağı.

Hadis No: 661

حب الوطن من الايمن

“*Vatan sevgisi imandandır.*”¹³⁴¹

3. Hafta: 14.08.1987 - Çocuk Sağlığı.

Hadis No: 662

¹³³⁵ Müslim, “Îmân”, 164; Bkz, 10.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 320.

¹³³⁶ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, III, 84, H.no: 2736.

¹³³⁷ Elbâni, *Silsiletü'l-Ehâdîsi'd-Daîfe*, II, 15, H.no: 529.

¹³³⁸ Elbâni, *Silsiletü'l-Ehâdîsi'd-Daîfe*, II, 15, H.no: 529

¹³³⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 342, s. 29.

¹³⁴⁰ İbn Mâce, “Edâhî”, 3; Bkz, 17.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 204.

¹³⁴¹ Sehavî, Makâsîd, s. 183; Bkz, 18.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 249.

اغتتم خمسا قبل خمس

“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”¹³⁴²

Hadis No: 663

نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ

“İki nimet vardır ki...”¹³⁴³

Hadis No: 664

قَوْلَهُ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا

“Allah’a yemin ederim, senin vasıtanla Allah’ın bir kişiye hidayet nasip etmesi...”¹³⁴⁴

4. Hafta: 21.08.1987 - İki Günü Müsavi Olan Aldanmıştır.

Hadis No: 665

خَيْرُكُمْ مَنْ لَمْ يَتْرُكْ آخِرَتَهُ لِدُنْيَاهِ وَلَا دُنْيَاَهُ لِآخِرَتِهِ وَلَمْ يَكُنْ كَلًّا عَلَى النَّاسِ

“Sizin hayırlınız dünyası için ahiretini, ahireti için dünyasını terk etmeyip (her ikisi için de çalışanınız) ve başkasına yük olmayanınızdır.”¹³⁴⁵

Hadis No: 666

من استوى يوماه

“İki günü birbirine eşit olan...”¹³⁴⁶

2.8.9. Eylül Ayında Yayınlanan Hutbeler.¹³⁴⁷

1. Hafta: 04.09.1987 - Gençliğin Önemi.¹³⁴⁸

2. Hafta: 11.09.1987 - İslam’da Okuma Yazma ve Eğitimin Önemi.

Hadis No: 667

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

“İlim tahsil etmek kadın erkek her müslümana farzdır.”¹³⁴⁹

Hadis No: 668

طلب العلم أفضل عند الله من الصلاة والصيام والحج والجهاد في سبيل الله

¹³⁴² Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

¹³⁴³ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 9.

¹³⁴⁴ Bkz, 05.06.1981, H.no: 88.

¹³⁴⁵ Münâvî, Feyzü'l Kadir, III, 665, H.no: 4112; Bkz, 23.08.1985 tarihli hutbe, H.no: 456.

¹³⁴⁶ Bkz, 21.11.1980 tarihli hutbe, H.no: 53

¹³⁴⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 343, s. 29.

¹³⁴⁸ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹³⁴⁹ Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 43.

*“Allah katında ilim tahsil etmek; nafile olarak eda edilen namaz, oruç ve hacdan daha hayırlıdır.”*¹³⁵⁰

Hadis No: 669

الْكَلِمَةُ الْحَكِيمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ

*“Hikmetli söz, müminin yitiğidir...”*¹³⁵¹

Hadis No: 670

أَطْلَبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصِّينِ

*“İlim Çin’de de olsa bul.”*¹³⁵²

Hadis No: 671

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ اَعْدُ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ مُسْتَمِعًا وَلَا تَكُنِ الرَّابِعَ فَتَهْلِكَ

Abdullah b. Mes’ûd’dan rivayet edildiğine göre; Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

*“Öğreten, öğrenen, ya da dinleyen ol, dördüncüsü olma, helâk olursun!”*¹³⁵³

Sihhat Durumu: Hüseyin Selim Esed, rivâyetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiş, senette yer alan Hasan Basri’nin an’ane yaptığını söylemiştir.¹³⁵⁴ Hasan Basri ile Abdullah İbn Mes’ûd arasında inkıta vardır.¹³⁵⁵

Rivayetın zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta: 18.09.1987 - İslam’da Beden ve Ruh Sağlığı.

Hadis No: 672

اَغْتَمَّ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ

*“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”*¹³⁵⁶

Hadis No: 673

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ

*“Kuvvetli mümin zayıf müminden daha hayırlı ve Allah’a daha sevimlidir.”*¹³⁵⁷

Hadis No: 674

¹³⁵⁰ Elbâni, *Silsiletü'l-Ehâdîsi'd-Daîfe*, VIII, 292, H.no: 3827; Bkz, 02.04.1982 tarihli hutbe, H.no: 159.

¹³⁵¹ Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 43.

¹³⁵² Bkz, 05.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 39.

¹³⁵³ Dârimî, “Mukaddime”, 26.

¹³⁵⁴ Dârimî, *Sünen*, I, 313, H.no. 254.

¹³⁵⁵ Dârimî, *Müsned*, I, 134, H.no: 255.

¹³⁵⁶ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

¹³⁵⁷ Bkz, 04.09.1981 tarihli hutbe, H.no: 121.

يَا عِبَادَ اللَّهِ تَدَاوُوا

“Ey Allah’ın kulları tedavi olunuz...”¹³⁵⁸

Hadis No: 675

إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا تُقَدِّمُوا عَلَيْهِ

“Bir yerde veba hastalığının olduğunu işitirseniz oraya girmeyin...”¹³⁵⁹

Hadis No: 676

نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ

“İki nimet vardır ki...”¹³⁶⁰

4. Hafta: 25.09.1987 - Hicret.

Hadis No: 677

الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى

“Ameller niyete göredir. Her bir kimse için ancak niyet ettiği şey vardır...”¹³⁶¹

2.8.10. Ekim Ayında Yayınlanan Hutbeler¹³⁶²

1. Hafta: 02.10.1987 - Gıda İsrafı Ve Dengeli Beslenme.¹³⁶³

2. Hafta: 09.10.1987 - Hasta Ziyareti.

Hadis No: 678

حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ

“Müslüman’ın Müslüman üzerindeki hakkı beştir...”¹³⁶⁴

Hadis No: 679

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَا ابْنَ آدَمَ مَرَضْتَ فَلَمْ تَعُدْنِي

“Allah Teâlâ kıyamet günü, 'Ey âdemoğlu! Ben hasta oldum da sen beni ziyarete gelmedin!’”¹³⁶⁵

Hadis No: 680

أَطْعَمُوا الْجَانِعَ وَعَوَدُوا الْمَرِيضَ وَفُكُّوا الْعَانِيَّ

¹³⁵⁸ Tirmizî, “Tıb”, 2; Bkz, 13.02.1981 tarihli hutbe, H.no: 62.

¹³⁵⁹ Müslim, “Selam”, 98; Ebû Dâvûd, “Cenâiz”, 6; Bkz, 06.09.1985 tarihli hutbe, H.no: 461.

¹³⁶⁰ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 9.

¹³⁶¹ Bkz, 23.01.1981 tarihli hutbe, H.no: 59.

¹³⁶² Diyanet Gazetesi, Sayı: 344, s. 29.

¹³⁶³ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹³⁶⁴ Bkz, 11.10.1985 tarihli hutbe, H.no: 468.

¹³⁶⁵ Müslim, “Birr”, 43; Bkz, 11.10.1985 tarihli hutbe, H.no: 469

“Aç olanı doyurun, hastayı ziyâret edin, esiri hürriyetine kavuşturun.”¹³⁶⁶

Hadis No: 681

عَنْ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ عَادَ مَرِيضًا لَمْ يَزَلْ فِي خُرْفَةِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْجِعَ

Hz. Peygamber'in kölesi Sevban'dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Bir müslüman hasta kardeşini ziyaret ettiğinde dönünceye kadar cennet hurmalıklarındadır.*”¹³⁶⁷

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 682

مَنْ تَمَّامَ عِيَادَةَ الْمَرِيضِ أَنْ يَضَعَ أَحَدُكُمْ يَدَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ أَوْ يَدِهِ

“Ziyaret ettiği hastanın yanına yaklaşmak, elini hastanın alınına veya elinin üzerine koymak...”¹³⁶⁸

3. Hafta: 16.10.1987 - Cemaat İle Namaz Kılmanın Fazileti.

Hadis No: 683

صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفَدَى بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً

“Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi kat daha faziletlidir.”¹³⁶⁹

Hadis No: 684

مَنْ عَادَ إِلَى الْمَسْجِدِ وَرَاحَ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُ نُزُلَهُ مِنَ الْجَنَّةِ كُلَّمَا عَادَ أَوْ رَاحَ

“Her kim sabah akşam mescide giderse, her sabah ve akşam gidişinde Allah ona cennette bir yer hazırlar.”¹³⁷⁰

Hadis No: 685

يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَجُلٌ ضَرِيرٌ الْبَصَرِ شَاسِعِ الدَّارِ وَوَلِي قَانِدٌ لَا يَلَابِمُنِي فَهَلْ لِي رُخْصَةٌ أَنْ أُصَلِّيَ فِي بَيْتِي قَالَ هَلْ تَسْمَعُ النِّدَاءَ قَالَ نَعَمْ قَالَ لَا أَجِدُ لَكَ رُخْصَةً

“Ezan sesini duyuyor musun?” diye sordu. Abdulah “Evet yâ Rasûlallâh” deyince: “Senin için namazları evde kılmana ruhsat bulamıyorum.”¹³⁷¹

¹³⁶⁶ Bkz, 11.10.1985 tarihli hutbe, H.no: 470

¹³⁶⁷ Müslim, “Birr”, 40.

¹³⁶⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXVI, 572, H.no: 22236; Bkz, 11.10.1985 tarihli hutbe, H.no: 472

¹³⁶⁹ Bkz, 18.10.1985 tarihli hutbe, H.no: 465.

¹³⁷⁰ Buhârî, “Ezan”, 37; Müslim, “Mesâcid”, 285; Bkz, 18.10.1985 tarihli hutbe, H.no: 466.

4. Hafta: 23.10.1987 - Anarşi İle Mücadele.

Hadis No: 686

لَيْسَ مِنَّا مَنْ دَعَا إِلَى عَصِيَّةٍ وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ قَاتَلَ عَلَى عَصِيَّةٍ وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ مَاتَ عَلَى عَصِيَّةٍ

“İrkçılığa çağıran bizden değildir. İrkçilik davası uğruna savaşan bizden değildir.

İrkçilik davası uğruna ölen bizden değildir.”¹³⁷²

Hadis No: 687

مَثَلُ الْقَائِمِ عَلَى حُدُودِ اللَّهِ وَالْوَاقِعِ فِيهَا كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا عَلَى سَفِينَةٍ

“Allah'ın koymuş olduğu sınırları gözetenler ile o sınırları çiğneyen kimseler, bir gemideki yolculara benzer...”¹³⁷³

Hadis No: 688

مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا

“İçinizden biri bir kötülük görürse...”¹³⁷⁴

2.8.11. Kasım Ayında Yayınlanan Hutbeler.¹³⁷⁵

1. Hafta: 06.11.1987 - Milletimizi Sevelim Vatanımızı Koruyalım.

Hadis No: 689

لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُفَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

“Ümmetinden Allah'ın emri üzere güç sahibi olan bir grup sürekli olarak var olacaktır.”¹³⁷⁶

2. Hafta: 13.11.1987 - Allah'ın Azameti.

Hadis No: 690

ذَاقَ طَعْمَ الْإِيمَانِ

“İmanın tadını almıştır.”¹³⁷⁷

3. Hafta: 20.11.1987 - İyi Bir Kul Olmak.

Hadis No: 691

اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَأَتَّبِعِ السَّنَّةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا

¹³⁷¹ Müslim, “Mesâcid”, 255; Ebû Dâvûd, “Salat”, 46; Bkz, 18.10.1985 tarihli hutbe, H.no: 475.

¹³⁷² Ebû Dâvûd, “Edeb”, 111-112; Bkz, 28.12.1984 tarihli hutbe, H.no: 399.

¹³⁷³ Buhârî, “Şirket”, 6.

¹³⁷⁴ Bkz, 16.04.1982 tarihli hutbe, H.no: 164 .

¹³⁷⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 345, s. 29.

¹³⁷⁶ Bkz, 01.11.1985 tarihli hutbe, H.no: 470.

¹³⁷⁷ Bkz, 20.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 139

*“Nerede olursan ol, Allah'a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin..!”*¹³⁷⁸

Hadis No: 692

الإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتَحُجَّ
الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ السَّبِيلَ ثُمَّ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا عُمَرُ أَتَدْرِي مَنْ السَّائِلُ قُلْتُ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ ذَاكَ جِبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ

“İslâm, Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şahitlik etmen; namazı kılman, zekâtı vermen, Ramazan orucunu tutman ve eğer gücün yetiyorsa hacı yerine getirmendir.” ... Bir süre sonra Hz. Peygamber bana soru soranın kim olduğunu bilip bilmediğimi sordu. Ben, “Allah ve Resûlü en iyisini bilir.” dediğimde şunu ifade etti: *“O, Cibrîl idi. Size dininizi öğretmeğe gelmişti.”*¹³⁷⁹

4. Hafta: 27.11.1987 - Mevlid'i-Nebi.¹³⁸⁰

2.8.12. Aralık Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹³⁸¹

1. Hafta: 04.12.1987 - İslam'da Vakıf.

Hadis No: 693

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ

*“İnsan öldüğü zaman amel defteri kapanır...”*¹³⁸²

2. Hafta: 11.12.1987 - İslam'da İnsan Hakları.

Hadis No: 694

الناس كأسنان المشط

*“İnsanlar bir tarağın dişleri gibi müsavidirler...”*¹³⁸³

Hadis No: 695

خِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ

*“Sizin en hayırlınız hanımlarına karşı en iyi davrananınızdır.”*¹³⁸⁴

¹³⁷⁸ Bkz, 25.05.1984 tarihli hutbe, H.no: 360.

¹³⁷⁹ Buhârî, “İman”, 37; Müslim “İman”, 1; Bkz, 11.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 28.

¹³⁸⁰ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹³⁸¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 346, s. 29.

¹³⁸² Bkz, 24.12.1982 tarihli hutbe, H.no: 233.

¹³⁸³ Kudâî, *Müsnedü 'ş-Şihâb*, I, 145, H.no: 195; Bkz, 13.12.1985 tarihli hutbe, H.no: 475.

Hadis No: 696

الجنة تحت أقدام الأمهات

“Cennet annelerin ayakları altındadır.”¹³⁸⁵

5. Hafta:18.12.1987 - Geleneklerimizi Koruyalım.

Hadis No: 697

لَتَتَّبِعَنَّ سَنَنَ مَنْ قَبْلَكُمْ شَيْبَرًا بِشَيْبِرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ

“Şüphesiz ki siz, kendinizden önce gelen milletlerin yoluna, karişı karişına, arşını arşınına tıpa tıpa uyacaksınız...”¹³⁸⁶

6. Hafta: 25.12.1987 - Hayvanlara Karşı Merhametli Olmak.¹³⁸⁷

Hadis No: 698

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرَّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ

“Allah her işte rıfkı (yumuşak huyluluğu) sever.”¹³⁸⁸

Hadis No: 699

الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَانُ ارْحَمُوا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمَكُم مِّنْ فِي السَّمَاءِ

“Merhametli olanlara Allah da merhamet eder. Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki göktekiler de size merhamet etsin.”¹³⁸⁹

Hadis No: 700

بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي فَأَسْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ فَنَزَلَ بِئْرًا فَشَرِبَ مِنْهَا

“Yolculuk yapan bir adam çok susamış ve yolda rastladığı bir kuyuya inip oradan su içmişti...”¹³⁹⁰

Hadis No: 701

دَخَلَتْ امْرَأَةٌ النَّارَ فِي هَرَّةٍ

“Bir kadın bir kedi sebebiyle cehennemlik olmuştur...”¹³⁹¹

Hadis No: 702

إِذَا سَافَرْتُمْ فِي الْخِصْبِ فَأَعْطُوا الْإِبِلَ حَظَّهَا مِنَ الْأَرْضِ وَإِذَا سَافَرْتُمْ فِي السَّنَةِ فَأَسْرِعُوا عَلَيْهَا السَّيْرَ

¹³⁸⁴ Tirmizî, “Radâ”, 11; İbn Mâce, “Nikâh”, 50; Bkz, 13.12.1985 tarihli hutbe, H.no: 476.

¹³⁸⁵ Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, I, 102, H.no: 119

¹³⁸⁶ Buhârî, “Enbiyâ”, 50; Bkz, 20.12.1985 tarihli hutbe, H.no: 487.

¹³⁸⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 346, s. 32.

¹³⁸⁸ Buhârî, “Edeb”, 36; Müslim, “Selam”, 10; Bkz, 03.02.1984, H.no: 309.

¹³⁸⁹ Ebû Dâvûd, “Edeb”, 58; Tirmizî, “Birr”, 16; Bkz, 03.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 309

¹³⁹⁰ Bkz, 27.12.1985 tarihli hutbe, H.no: 490.

¹³⁹¹ Buhârî, “Bed’ü’l-halk”, 16; Bkz, 03.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 313.

“Yolculuk sırasında, otu bol bir yere vardığınızda mola vererek hayvanlarınızı doyurunuz. Otsuz, kuru yerlerden süratle geçiniz.”¹³⁹²

Hadis No: 703

نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ التَّحْرِيشِ بَيْنَ الْبَهَائِمِ

“*Rasulullah (s.a.v.) hayvanların zevk için döğüştürülmesini yasaklamıştır.*”¹³⁹³

Hadis No: 704

لَعَنَ مَنْ اتَّخَذَ شَيْئًا فِيهِ الرُّوحُ غَرَضًا

“*Peygamberimiz hayvanları nişan eğitimi için hedef yapana lanet etti.*”¹³⁹⁴

Hadis No: 705

مَنْ قَتَلَ عُصْفُورًا عَبَثًا

“*Kim boş yere bir serçe öldürürse...*”¹³⁹⁵

2.9.1988 YILI HUTBELERİ

2.9.1. Ocak Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹³⁹⁶

1. Hafta: 01.01.1988 - İsrâf ve Cimrilikten Kaçınmalıyız.

Hadis No: 706

اَكْرَمُوا الْخُبْزَ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْزَلَ لَهُ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ وَأَخْرَجَ لَهُ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ

“*Ekmeğe saygı gösteriniz, ekmele beraber gökten bereket indirir, yerden bereket çıkartır.*”¹³⁹⁷

Hadis No: 707

مَا اسْتَخَفَ قَوْمٌ بِحَقِّ الْخُبْزِ

“*Ekmeğe saygı göstermeyen milleti...*”¹³⁹⁸

Hadis No: 708

الْإِفْتِصَادُ نِصْفُ الْعَيْشِ

“*Harcamada tutumluluk, geçimin yarısıdır.*”¹³⁹⁹

¹³⁹² Bkz, 03.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 313.

¹³⁹³ Bkz, 03.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 314.

¹³⁹⁴ Bkz, 03.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 315.

¹³⁹⁵ Bkz, 27.12.1985 tarihli hutbe, H.no: 495.

¹³⁹⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 347, s. 14.

¹³⁹⁷ Ebû Nuaym, *Mârifetü's-Sahâbe*, II, 1200, H.no: 3029; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, XV, 245, H, no: 40776; Bkz, 03.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 198.

¹³⁹⁸ İbnu'l-Cevzî, *el-Mevdû'ât*, II, 292; Bkz, 03.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 199.

Hadis No: 709

كُلُوا وَتَصَدَّقُوا وَانْبَسُوا فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَلَا مَخِيلَةٍ

“Yiyiniz, sadaka veriniz, kibir ve israfı kaçırmadan da giyiniz.”¹⁴⁰⁰

Hadis No: 710

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُرَى أَنْزُرَ نِعْمَتِهِ عَلَى عَبْدِهِ

“Allah, nimetinin eserinin kulunun üzerinde görülmesini sever.”¹⁴⁰¹

2. Hafta: 08.01.1988 - Sabır ve Sebat.**Hadis No: 711**

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللَّهُ لِمَلَائِكَتِهِ قَبِضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيَقُولُ قَبِضْتُمْ ثَمَرَةَ فَوَادِهِ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيَقُولُ مَاذَا قَالَ عَبْدِي فَيَقُولُونَ حَمْدَكَ وَاسْتَرْجَعُ فَيَقُولُ اللَّهُ ابْنُوا لِعَبْدِي بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَسَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ

Ebû Musa el-Eş'arî, Allah Resûlü'nden işittiği Allah ile melekler arasında geçen şu ilginç diyalogu rivayet eder: “Bir kulun çocuğu öldüğü zaman Yüce Allah meleklerine, “Kulumun çocuğunu elinden aldınız, öyle mi?” diye sorar. Onlar da, “Evet” diye cevap verirler. Allah Teâlâ, “Kulumun gönül meyvesini mi kopardınız?” diye sorar. Melekler, “Evet” diye cevap verirler. Yüce Allah tekrar, “Kulum o zaman ne dedi?” diye sorar. Melekler, “Sana hamdetti ve ‘İnnâ lillâh ve innâ üleyhi râciûn. (Biz Allah’tan geldik, Allah’a döneceğiz.)” dedi diye cevap verirler. O zaman Allah Teâlâ şöyle buyurur: “(Öyleyse) kulum için cennette bir köşk yapın ve ona ‘Hamd Köşkü’ adını verin.”¹⁴⁰²

Sihhat Durumu: Râvi Ebû Sinân (asıl adı Îsâ b. Sinan el-Gasmelî) hakkında İbn Hacer “Leyyinü'l-hadis” demiştir.¹⁴⁰³ Tirmizî, rivayetin “hasen garip” olduğuna,¹⁴⁰⁴ Elbâni de hasen olduğuna hükmetmiştir.¹⁴⁰⁵ Şuayb el-Arnâvut, rivayetin isnadının zayıf olduğunu kaydetmiştir.¹⁴⁰⁶

¹³⁹⁹ Suyûtî, *Cem' u'l-cevâmi'*, III, 560, H.no: 60; Ali el-Müttaki, *Kenzü'l-Ummâl*, III, 49, H.no: 5433; Bkz, 03.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 200.

¹⁴⁰⁰ Bkz, 03.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 201.

¹⁴⁰¹ Tirmizî, “Edeb”, 54; Bkz, 09.01.1987 tarihli hutbe, H.no: 606

¹⁴⁰² Tirmizî, “Cenâiz”, 36.

¹⁴⁰³ Ferrâ el-Begavî, *Mesâbîhu's-sünne*, I, 567, H.no: 1235

¹⁴⁰⁴ Tirmizî, *Sünen*, II, 332, H.no: 1021.

¹⁴⁰⁵ Tirmizî, *Sünen*, III, 332, H.no: 1021.

¹⁴⁰⁶ İbn Hibbân, *Sahih*, VII, 210, H.no: 2948.

Hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta: 15.01.1988 - Çocuk ve Sevgisi.

Hadis No: 712

مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَوَلَدًا خَيْرًا لَهُ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ

*“Hiçbir baba, evlâdına güzel terbiyeden daha üstün bir hediye vermemiştir.”*¹⁴⁰⁷

Hadis No: 713

تُقَبَّلُونَ الصَّبِيَّانَ فَمَا نُقَبِّلُهُمْ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ أَمْلِكُ لَكَ أَنْ نَزَعَ اللَّهُ مِنْ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ

“Sizler çocukları öper misiniz? Biz hiç öpmeyiz” demişti. Hz. Peygamber (s.a.v.)

*onlara: “Allah sizin gönlünüzden merhameti çekip almışsa ben ne yapayım.”*¹⁴⁰⁸

Hadis No: 714

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَدْعُوا عَلَيَّ أَوْلَادِكُمْ لَا تُؤَافِقُوا مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى سَاعَةَ نَيْلٍ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبُ لَكُمْ

Câbir b. Abdullah’dan rivâyet edildiğine göre Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur:

*“Çocuklarınıza beddua etmeyin. Olur ki Yüce Allah’ın icabet edeceği bir zamana rastlar da bedduanız kabul oluverir.”*¹⁴⁰⁹

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 715

إِنَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ

*“Merhamet etmeyene merhamet edilmez.”*¹⁴¹⁰

4. Hafta: 22.01.1988 - Âhirete İmanın Dünya Hayatına Tesiri.

Hadis No: 716

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَرَوْنَ قَدَمًا ابْنِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عِنْدِ رَبِّهِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ خَمْسٍ عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ وَمَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ وَمَاذَا عَمِلَ فِيمَا عِلِمَ

İbn Mes’ûd (ra)’den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“İnsanoğluna beş şeyden hesap sorulmadıkça kıyamet günü hiçbir tarafa hareket etmeyecektir; Ömrünü nerede ve nasıl tükettiğinden, gençliğini nerde

¹⁴⁰⁷ Bkz, 23.11.1984 tarihli hutbe, H.no: 389.

¹⁴⁰⁸ Buhârî, “Edeb”, 18; “Müslim”, “Fedâil”, 64; Bkz, 11.04.1986 tarihli hutbe, H.no: 519.

¹⁴⁰⁹ Müslim, “Zühd”, 74; Ebû Dâvûd, “Vitr”, 27.

¹⁴¹⁰ Bkz, 18.07.1980 tarihli hutbe, H.no: 29.

*yıprattığından, malını nerden kazanıp nerde harcadığından öğrendiği bilgilerle yaşayıp yaşamadığından.*¹⁴¹¹

Sıhhat Durumu: Tirmizî, İbn Mes'ûd'un, Hz Peygamber'den rivayetini bilmediklerini, Hüseyin b. Kays'ın rivayetini bildiklerini, Hüseyin b. Kays'ın da hadis konusunda hafızası yönünden zayıf bilindiğini söylemiş ve rivayetin garib olduğuna hükmetmiştir.¹⁴¹² Elbâni, rivayetin hasen olduğuna hükmetmiştir.¹⁴¹³

Hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

2.9.2. Şubat Ayında Yayınlanan Hutbeler.¹⁴¹⁴

1. Hafta: 05.02.1988 - Tevbe.

Hadis No: 717

التَّوْبَةُ مِنَ الذَّنْبِ أَنْ يَتُوبَ مِنْهُ ثُمَّ لَا يَعُودَ فِيهِ

*“Günahından tevbe eden kimse, günahsız kimse gibidir.”*¹⁴¹⁵

7. Hafta: 12.02.1988 - Sağlığımızı Koruyalım.

Hadis No: 718

مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً

*“Allah, gönderdiği bir hastalığın kesinlikle şifasını da göndermiştir.”*¹⁴¹⁶

Hadis No: 719

نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ

*“İki nimet vardır ki...”*¹⁴¹⁷

Hadis No: 720

عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَزْرَمِ الْأَشْعَرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ
سَلَّمَ إِنَّ أَوَّلَ مَا يُسْأَلُ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِعْنَى الْعَبْدِ مِنَ النَّعِيمِ أَنْ يُقَالَ لَهُ أَلَمْ نُصِحَّ لَكَ جِسْمَكَ وَنُرْوَبِكَ مِنَ الْمَاءِ
الْبَارِدِ

Dahhâk b. Abdurrahman b. Arzem el-Eş'a'rî'nin Ebû Hüreyre'den işittiğine göre, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Kıyamet gününde bir kul nimetlerden*

¹⁴¹¹ Tirmizî, “Sıfatü'l-Kıyâme”, 1.

¹⁴¹² Tirmizî, *Sünen*, IV, 190, H.no: 2416.

¹⁴¹³ Tirmizî, *Sünen*, IV, 612, H.no: 2416.

¹⁴¹⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 348, s. 13.

¹⁴¹⁵ İbn Mâce, “Zühd”, 30; Bkz, 13.03.1987 tarihli hutbe, H.no: 624

¹⁴¹⁶ Buhârî, “Tıb”, 1; Bkz, 03.04.1987 tarihli hutbe, H.no: 622.

¹⁴¹⁷ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 9.

hesaba çekilirken ona ilk önce sorulacak olan, “Bedenini sağlıklı kılmadık mı? Susuzluğunu soğuk su ile gidermedik mi?” denilmesidir.¹⁴¹⁸

Sihhat Durumu: Hâkim ve Zehebi rivayetin sahih olduğunu söylemiş, Münâvî, Tirmizînin senedi için “ceyyidün” demiştir.¹⁴¹⁹ Tirmizî, rivayetin garip, Elbâni de sahih olduğuna hükmetmiştir.¹⁴²⁰

Zayıf isnadları bulunmakla birlikte toplamda hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 721

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَيُّ الدُّعَاءِ أَفْضَلُ قَالَ سَلَّ رَبِّكَ الْعَفْوَ
وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَإِذَا أُعْطِيتَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَقَدْ أَفْلَحْتَ

Enes b. Mâlik’den rivâyete göre, arka arkaya üç gün duanın en faziletlisini soran bir kişiye Allah Rasûlü şöyle buyurmuştur: *“Rabbinden dünya ve âhirette lütuf ve afiyet iste.”* buyurmuş ve eklemiştir: *“Bu iki değere sahip olduğunda dünya ve âhirette kurtuluşa erersin.”*¹⁴²¹

Sihhat Durumu: Elbânî, rivayetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁴²² Şuayb el-Arnâvut rivayetin “hasen li-gayrihi” olduğuna hükmetmiş, ravi Seleme b. Verdân’ın zayıf olması nedeniyle rivayetin isnadının zayıf olduğunu söylemiştir.¹⁴²³

Zayıf isnadları bulunmakla birlikte, hadisin destek isnadlarla hasen derecesine yükseldiği anlaşılmaktadır.

8. Hafta: 19.02.1988 - Regâib Kandili ve Üç Aylar.

Hadis No: 722

خَمْسُ لَيَالٍ لَا يُرَدُّ فِيهِنَّ الدُّعَاءُ

*“Beş gece vardır ki, onlarda yapılan dualar geri çevrilmez...”*¹⁴²⁴

9. Hafta: 26.02.1988 - İman ve Salih Amel.

Hadis No: 723

خير الناس أنفعهم للناس

¹⁴¹⁸ Tirmizî, “Tefsîru’l-Kur’an”, 102.

¹⁴¹⁹ Münâvî, *Fezû’l-Kadir*, II, 562, H.no: 2253.

¹⁴²⁰ Tirmizî, *Sünen*, V, 448, H.no: 3358.

¹⁴²¹ İbn Mâce, “Dua”, 5.

¹⁴²² İbn Mâce, *Sünen*, II, 1265, H.no: 3848.

¹⁴²³ İbn Mâce, *Sünen*, V, 18, H.no: 3848.

¹⁴²⁴ Bkz. 02.05.1980 tarihli hutbe. H.no: 16

“İnsanların en hayırlısı insanlara en yararlı olanıdır.”¹⁴²⁵

Hadis No: 724

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

“Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların selâmette olduğu (zarar görmediği) kişidir.”¹⁴²⁶

Hadis No: 725

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ

“Kuvvetli mümin zayıf müminden daha hayırlı ve Allah’a daha sevimlidir.”¹⁴²⁷

Hadis No: 726

الْيَدُ الْغَلِيَّةُ خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّقْلَى

“Veren el alan elden üstündür.”¹⁴²⁸

Hadis No: 727

مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ

“Hiçbiriniz el emeğinden daha hayırlı olan bir yoldan lokma yememiştir...”¹⁴²⁹

2.9.3. Mart Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁴³⁰

1. Hafta: 04.03.1988 - Mi’rac Allah Katına Yücelmedir.

Hadis No: 728

الصلاة معراج المؤمن

“Namaz mü'minin miracıdır.”¹⁴³¹

Sihhat Durumu: Hadis mecmualarında bulamadığımız söz, hadis şerhlerinde açıkça Hz. Peygamber’e isnat edilmeden ورد قيل - gibi temriz kipleriyle nakledilmektedir. (Örnek olarak bkz. Ali el-Kârî, *Mirkâtü'l-Mefâtîh*, II, 624, I, 55.) Hadis mecmualarında ve tahriç kaynaklarında bulunmayan bu sözün hadis olmadığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple Hz. Peygamber’e isnat edilmemesi gerekir.

Hadis değildir.

¹⁴²⁵ Kudâî, *Müsnedü 'ş-şihâb*, I, 365; Bkz, 11.07.1986 tarihli hutbe, H.no: 558.

¹⁴²⁶ Bkz, 04.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 240.

¹⁴²⁷ Bkz, 04.09.1981 tarihli hutbe, H.no: 121.

¹⁴²⁸ Bkz, 06.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 132.

¹⁴²⁹ Bkz, 10.06.1983 tarihli hutbe, H.no: 267.

¹⁴³⁰ Diyanet Gazetesi, Sayı: 349, s. 13.

¹⁴³¹ Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

2. Hafta: 11.03.1988 - Çanakkale Zaferi ve Şehitlik.

Hadis No: 729

عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ عَبْدٍ يَمُوتُ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ يَسْرُهُ أَنْ يَرْجَعَ إِلَى الدُّنْيَا وَأَنْ لَهُ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا إِلَّا الشَّهِيدَ لِمَا يَرَى مِنْ فَضْلِ الشَّهَادَةِ فَإِنَّهُ يَسْرُهُ أَنْ يَرْجَعَ إِلَى الدُّنْيَا فَيُقْتَلَ مَرَّةً أُخْرَى

Humejd diyor ki, “Enes b. Mâlik'ten (ra) işittiğime göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Ölüp de Allah katında hayırlı bir mertebeye erişen kullar içinde, şehitten başka hiç kimse kendisine içindekilerle birlikte dünya verilecek olsa bile yeniden dünyaya gelmek istemez. Şehit, şehitliğin ne kadar üstün bir mertebe olduğunu gördüğü için, dünyaya dönüp bir kez daha şehit olmayı arzular.”*¹⁴³²

Sihhat Durumu: Sahih

3. Hafta:18.03.1988 - Ağaç ve Orman Sevgisi.

Hadis No: 730

مَا مِنْ مُسْلِمٍ عَرَسَ عَرَسًا فَأَكَلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ دَابَّةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ

*“Bir Müslüman bir ağaç diker de onun meyvesinden bir insan yahut hayvan yerse...”*¹⁴³³

Hadis No: 731

إِنْ قَامَتْ عَلَى أَحَدِكُمْ الْقِيَامَةُ وَفِي يَدِهِ فَسِيلَةٌ فَلْيَغْرِسْهَا

*“Birinizin elinde bir hurma fidanı varken kıyamet kopuyor olsa bile derhâl onu diksin!”*¹⁴³⁴

4. Hafta: 25.03.1988 - İçki ve Zararları.

Hadis No: 732

كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ

*“Sarhoşluk veren her içki haramdır.”*¹⁴³⁵

Hadis No: 733

مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَفَلْيَلْبَسْ حَرَامٌ

¹⁴³² Buhârî, “Cihad”, 6.

¹⁴³³ Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 248.

¹⁴³⁴ Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 247.

¹⁴³⁵ Bkz, 12.03.1982 tarihli hutbe, H.no: 151.

“Çoğu sarhoş edenin azı da haramdır.”¹⁴³⁶

Hadis No: 734

اجْتَنِبُوا الْخَمْرَ فَإِنَّهَا أُمُّ الْخَبَائِثِ

“İçki içmekten uzak durun çünkü o kötülüklerin anasıdır...”¹⁴³⁷

Hadis No: 735

لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْخَمْرِ عَشْرَةَ عَصْرَهَا وَمُعْتَصِرَهَا وَشَارِبَهَا وَحَامِلَهَا وَالْمَحْمُولَةَ إِلَيْهِ
وَسَاقِيَهَا وَبَانِعَهَا وَآكِلَ ثَمَنِهَا وَالْمُشْتَرِيَّ لَهَا وَالْمُشْتَرَاةَ لَهُ

“İçki yapmak için meyveyi sıkan ve sıkıtran, içen ve içki dağıtan, taşıyan ve taşıtan, satan ve satın alan, hediye eden ve parasını yiyen on sınıf kimseye lanet etti.”¹⁴³⁸

Hadis No: 736

وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ

“İçki içen, içki içerken mümin olarak içmez.”¹⁴³⁹

2.9.4. Nisan Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁴⁴⁰

1. Hafta: 01.04.1988 - Berat Günahı Kurtuluştur.

Hadis No: 737

إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ

“Şâban ayının on beşinci gecesini olduğu zaman...”¹⁴⁴¹

Hadis No: 738

اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمَعْفَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ

“Allah'ım! Gazabından rızana, cezandan affına sığınırım...”¹⁴⁴²

Hadis No: 739

إن جبريل أتاني فقال هذه الليلة ليلة النصف من شعبان

“Cebrail bana geldi ve şöyle dedi; Bu gece Şa'ban'ın on beşinci gecesidir...”¹⁴⁴³

Hafta: 08.04.1988 - Sigaranın Zararları.

¹⁴³⁶ Bkz, 07.03.1986 tarihli hutbe, H.no: 512.

¹⁴³⁷ Bkz, 14.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 8.

¹⁴³⁸ Tirmizî, “Büyû”, 59; Bkz, 12.03.1982 tarihli hutbe, H.no: 156.

¹⁴³⁹ Buhârî, “Eşribe”, 1; Bkz, 12.03.1982 tarihli hutbe, H.no: 156

¹⁴⁴⁰ Diyanet Gazetesi, Sayı: 350, s. 13.

¹⁴⁴¹ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 92.

¹⁴⁴² Müslim, “Salât”, 222; Bkz, 18.04.1986 tarihli hutbe, H.no: 531.

¹⁴⁴³ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 95.

Hadis No: 740

نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ

“İki nimet vardır ki...”¹⁴⁴⁴

Hadis No: 741

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

“Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların selâmette olduğu kişidir.”¹⁴⁴⁵

2. Hafta: 15.04.1988 - Ramazan’a Hazırlık.

Hadis No: 742

يا أيها الناس قد أظلمكم شهر عظيم مبارك

“Ey insanlar! Büyük ve mübârek bir ayın gölgesi üzerinize düştü...”¹⁴⁴⁶

3. Hafta: 22.04.1988 - Orucun Hikmetleri.

Hadis No: 743

الصِّيَامُ جُنَّةٌ فَلَا يَرُفُثُ وَلَا يَجْهَنُ

“Oruç bir kalkandır. Oruçlu, saygısızlık yapmasın, kötü konuşmasın...”¹⁴⁴⁷

Hadis No: 744

مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ

“Her kim yalan söylemeyi ve yalanla amel etmeyi bırakmazsa...”¹⁴⁴⁸

Hadis No: 745

صوموا تصحوا

“Oruç tutunuz, sıhhat bulursunuz.”¹⁴⁴⁹

2.9.5. Mayıs Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁴⁵⁰

1. Hafta: 06.05.1988 - Zekât ve Fitre.

Hadis No: 746

مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ

¹⁴⁴⁴ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe, H.no: 9.

¹⁴⁴⁵ Bkz, 04.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 240.

¹⁴⁴⁶ Beyhakî, *Şuabu'l-Îmân*, III, 30, H.no: 3608; Münziri, *et Tergîb ve-t Terhîb*, II, 11, H.no: 1462; Bkz, 24.04.1987 tarihli hutbe, H.no: 631.

¹⁴⁴⁷ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 99.

¹⁴⁴⁸ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 98.

¹⁴⁴⁹ Bkz, 13.02.1981 tarihli hutbe, H.no: 60.

¹⁴⁵⁰ Diyanet Gazetesi, Sayı: 351, s. 13.

“Sadaka malı eksiltmez, artırır, tevazu, kişiyi küçültmez, büyütür.”¹⁴⁵¹

2. Hafta: 13.05.1988 - Kadir Gecesi.

Hadis No: 747

وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“Kim de kadir gecesini Allah’a inanarak ve karşılığını da Allah’tan bekleyerek ibadetle değerlendirirse geçmiş günahları bağışlanır.”¹⁴⁵²

Hadis No: 748

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ كَرِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي

“Allah’ım sen affedicisin, ikram sahibisin affetmeyi seversin beni de affet.”¹⁴⁵³

3. Hafta: 20.05.1988 - Trafik Kazaları.

Hadis No: 749

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيُمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ

Ebû Hüreyre'nin (ra) naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

“Rahatsız edici bir şeyi yoldan kaldırmak sadakadır.”¹⁴⁵⁴

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 750

عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ النَّاسَ

Cerir b. Abdullah’dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez.”¹⁴⁵⁵

Sihhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 27.05.1988 - Fetih ve Gençlik.

Hadis No: 751

لَتَفْتَحَنَّ الْقِسْطَ طِينِيَّةً

“Kostantiniyye mutlaka fethedilecektir...”¹⁴⁵⁶

2.9.6. Haziran Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁴⁵⁷

¹⁴⁵¹ Müslim, “Birr”, 69; Bkz, 23.07.1982 tarihli hutbe, H.no: 190.

¹⁴⁵² Buhârî, “Fadlû leyleti'l-kadr”, 1; Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33

¹⁴⁵³ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 34.

¹⁴⁵⁴ Buhârî, “Cihad”, 128; Müslim, “Zekât”, 56.

¹⁴⁵⁵ Buhârî, “Tevhîd”, 2; Müslim, “Fedâil”, 66.

¹⁴⁵⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXI, 287, H.no: 18957; Bkz, 23.05.1980 tarihli hutbe. H.no:19.

1. Hafta: 03.06.1988 - Kur'an'ı-Kerim Bir Hidayet Rehberidir.

Hadis No: 752

Hiz. Peygamber Efendimiz de şöyle buyururlar: “Kur'an'a sınımsız sarılız. O'nu önder ve rehber ediniz. Zira O, âlemlerin Rabbi Allah'ın mübarek kelâmıdır.”¹⁴⁵⁸

Sihhat Durumu: Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

2. Hafta: 10.06.1988 - Kitabın ve Kütüphanelerin Önemi.

Hadis No: 753

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَشْبَعُ مُؤْمِنٌ مِنْ خَيْرٍ حَتَّى يَكُونَ مِنْتَهَاهُ الْجَنَّةُ

Ebu Sa'id (ra) anlatıyor: “*Olgun bir mü'min sonu cennet oluncaya kadar hiç bir hayırdan doymaz, geri kalmaz.*”¹⁴⁵⁹

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivayetin “hasen garip”,¹⁴⁶⁰ Elbânî, zayıf,¹⁴⁶¹ Şuayb el-Arnâvut ise ravi Derrâb Ebi's-Semh'in zayıf olması nedeniyle, rivayetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁴⁶² Mustafa Abdülkâdir Atâ da isnadının sahih olduğuna hükmetmiş, Buhârî ve Müslim'in rivayet etmediklerini söylemiştir.¹⁴⁶³

Rivayetin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hafta: 17.06.1988 - İbâdet.¹⁴⁶⁴

Hadis No: 754

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ

“İslâm beş esas üzerine kurulmuştur...”¹⁴⁶⁵

Hadis No: 755

أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهُ وَإِنْ قَلَّ

“Allah katında amellerin en sevimsisi az da olsa devamlı olanıdır.”¹⁴⁶⁶

¹⁴⁵⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 352, s. 13.

¹⁴⁵⁸ *Fethû-l - Kebir*, II, 237.

¹⁴⁵⁹ Tirmizî, İlim, 19.

¹⁴⁶⁰ Tirmizî, *Sünen*, IV, 348, H.no: 2686.

¹⁴⁶¹ Tirmizî, *Sünen*, V, 50, H.no: 2686.

¹⁴⁶² İbn Hıbban, *Sahih*, III, 185, H.no: 903.

¹⁴⁶³ Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 144.

¹⁴⁶⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 352, s. 20.

¹⁴⁶⁵ Buhârî, “İman”, 2; Bkz, 13.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 132.

¹⁴⁶⁶ Bkz, 08.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 35.

3. Hafta: 24.06.1988 - Hac.

Hadis No: 756

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ قَامَ فِينَا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عُمَرُ عَلَى بَابِ الْجَابِيَةِ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ فِينَا كَفَيَامِي فَيَكُمُ فَقَالَ فَعَلَيْهِ بِالْجَمَاعَةِ فَإِنَّ يَدَ اللَّهِ فَوْقَ الْجَمَاعَةِ

Abdullah b. Zübeyr'den rivayet edilmiştir: “Müminlerin emiri Hz. Ömer bir gün Câbiye kapısında ayağa kalktı ve: “Allah Rasulü benim ayağa kalktığım gibi kalktı ve şöyle dedi: *“Cemaatten ayrılmayın. Muhakkak Allah'ın yardımı cemaatin yanındadır.*”¹⁴⁶⁷

Sihhat Durumu: Değerlendirme bulunamamıştır.

Hadis No: 757

صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفِدِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً

“Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi kat daha faziletlidir.”¹⁴⁶⁸

Hadis No: 758

مَنْ اغْتَسَلَ ثُمَّ أَتَى الْجُمُعَةَ فَصَلَّى مَا قَدِرَ لَهُ ثُمَّ أَنْصَتَ حَتَّى يَفْرَغَ مِنْ خُطْبَتِهِ ثُمَّ يُصَلِّيَ مَعَهُ

*“Her kim gusleder, sonra cumaya gelip belirlenen namazı kular, sonra hutbesini bitirinceye kadar sessizce (imamı) dinler, sonra onunla beraber namazını kılar...”*¹⁴⁶⁹

2.9.7. Temmuz Ayında Yayımlanan Hutbeler¹⁴⁷⁰

1. Hafta: 01.07.1988 - Çevre Sağlığı ve Temizliğin Önemi.

Hadis No: 759

اغْتَنِمْ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ

*“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...”*¹⁴⁷¹

Hadis No: 760

تَكْبَرُوا الْغَبَارَ فَإِنَّهُ مِنْهُ تَكُونُ النَّسْمَةُ

¹⁴⁶⁷ Nesâî, *es-Sünenü 'l-Kübra*, VIII, 285, H.no: 9179.

¹⁴⁶⁸ Bkz, 18.10.1985 tarihli hutbe, H.no: 465.

¹⁴⁶⁹ Müslim, “Cum'a”, 26; Bkz, 19.09.1986 tarihli hutbe, H.no: 572

¹⁴⁷⁰ Diyanet Gazetesi, Sayı: 353, s. 29.

¹⁴⁷¹ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

“*Tozlardan sakının, zira ondan çeşitli hastalıklar hâsıl olur.*”¹⁴⁷²

Sihhat Durumu: Elbânî rivayetinin aslının olmadığını söylemiştir.¹⁴⁷³

Rivayet mevzudur.

Hadis No: 761

الإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ شُعْبَةً

“*İmanın yetmiş küsur şubesi vardır...*”¹⁴⁷⁴

2. Hafta: 08.07.1988 - Komşu Hakları.

Hadis No: 762

مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ

“*Cebrail (a.s) bana komşuyu o kadar tavsiye etti ki...*”¹⁴⁷⁵

Hadis No: 763

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُوذُ جَارَهُ

“*Allah'a ve âhiret gününe iman eden komşusuna eziyet etmesin...!*”¹⁴⁷⁶

Hadis No: 764

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ لَا يَأْمَنُ جَارَهُ بَوَائِقَهُ

“*Komşusunun, şerrinden emin olmadığı kimse cennete giremez.*”¹⁴⁷⁷

Hadis No: 765

إِنَّ لِي جَارَيْنِ فَأَلَىٰ أُيْهُمَا أُهْدِي قَالَ إِلَىٰ أَقْرَبِهِمَا مِنْكَ بَابٌ

“*Yâ Rasûlallah, benim iki komşum var...*”¹⁴⁷⁸

3. Hafta: 15.07.1988 - Âile ve Önemi.

Hadis No: 766

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النِّكَاحُ مِنْ سُنَّتِي فَمَنْ لَمْ يَعْمَلْ بِسُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي

Hz. Âişe'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “

Nikâh benim sünnetimdir. Kim sünnetime göre amel etmezse bizden değildir.”¹⁴⁷⁹

¹⁴⁷² Elbânî, *Silsiletü 'd-Daife*, I, 62, H.no: 6.

¹⁴⁷³ Elbânî, *Silsiletü 'd-Daife*, I, 62, H.no: 6.

¹⁴⁷⁴ Bkz, 07.05.1982 tarihli hutbe, H.no: 168.

¹⁴⁷⁵ Bkz, 24.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 322.

¹⁴⁷⁶ Bkz, 05.11.1982 tarihli hutbe, H.no: 219.

¹⁴⁷⁷ Bkz, 24.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 325.

¹⁴⁷⁸ Bkz, 05.11.1982 tarihli hutbe, H.no: 225.

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 767

أَلَا وَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ أَلَا إِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ حَقًّا وَلِنِسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا

*“Kadınlara iyi davranmanızı tavsiye ederim. Sizin kadınlarınız üzerinde haklarınız olduğu gibi, onların da sizin üzerinizde hakları vardır.”*¹⁴⁸⁰

Hadis No: 768

عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَبْغَضُ الْحَلَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الطَّلَاقُ

İbn Ömer'den (ra) nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

*“Yüce Allah'a en sevimsiz gelen meşru işlerden biri, boşanmadır.”*¹⁴⁸¹

Tahric ve Sihhat Durumu: Elbâni, rivayetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁴⁸² Şuayb el-Arnâvut, Ubeydullah b. el-Velîd el-Vessâfi'nin zayıf olduğunu ancak Muhammed b. Halid el-Vehbî ve Ahmed b. Yunus'un ona mutâbaât ettiklerini diğer ricalinin ise sika olduğunu söylemiştir.¹⁴⁸³

Hadis zayıftır.

4. Hafta: 22.07.1988 - Kurban Bayramı.

Hadis No: 769

مَا هَذِهِ الْأَصْحَابُ قَالَ سَنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

*“Ey Allah'ın Resûlü! Bu kurbanlar nedir?” dediler. Rasulullah, “Babanız İbrâhîm'in sünnetidir.”*¹⁴⁸⁴

2.9.8. Ağustos Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁴⁸⁵

1. Hafta: 05.08.1988 - Kul Hakkı.

Hadis No: 770

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ أَنْتَدْرُونَ مَا الْمُفْلِسُ قَالُوا الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا يَرْهَمُ لَهُ وَلَا مَتَاعَ فَقَالَ إِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِي يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ وَصِيَامٍ وَزَكَاةٍ وَيَأْتِي قَدْ شَتَمَ هَذَا وَقَذَفَ هَذَا وَأَكَلَ

¹⁴⁷⁹ Buhârî, “Nikâh”, 1; İbn Mâce, “Nikâh”, 1.

¹⁴⁸⁰ Tirmizî, “Ridâ”, 11; İbn Mâce, “Nikâh”, 3; Bkz, 10.07.1987 tarihli hutbe, H.no: 658.

¹⁴⁸¹ Ebû Dâvûd, “Talak”, 3; İbn Mâce, “Talak”, 1.

¹⁴⁸² Ebû Dâvûd, *Sünen*, II, 220, H.no: 2180.

¹⁴⁸³ Ebû Dâvûd, *Sünen*, III, 505, H.no: 2178.

¹⁴⁸⁴ İbn Mâce, “Edâhî”, 3; Bkz, 17.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 204.

¹⁴⁸⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 354, s. 13.

مَالَ هَذَا وَسَفَكَ دَمَ هَذَا وَضَرَبَ هَذَا فَيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ وَهَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يُفْضَى مَا عَلَيْهِ أُخِذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ ثُمَّ طُرِحَ فِي النَّارِ

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, bir gün Resûlullah (sav), şöyle buyurmuştur: **“Müflis kimdir, biliyor musunuz?” diye sordu. Ashâbı, “Bize göre müflis, parası ve malı olmayan kimsedir.” dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber, “Şüphesiz ki ümmetimin müflisi, kıyamet günü namaz, oruç ve zekâtla gelir. Aynı zamanda şuna sövmüş, buna iftira etmiş, şunun malını yemiş, bunun kanını dökmüş ve şunu dövmüş bir hâlde gelir. Bunun üzerine iyiliklerinin sevabı şuna buna verilir. Üzerindeki kul hakları bitmeden sevapları biterse, hak sahiplerinin günahları kendisine yüklenir. Sonra da cehenneme atılır.”**¹⁴⁸⁶

Sihhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 12.08.1988 - İslam’da Saygı ve Hoşgörü.

Hadis No: 771

لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا

“İman etmedikçe cennete giremezsiniz...”¹⁴⁸⁷

3. Hafta: 19.08.1988 - Vatan Müdâfaası ve Zaferlerimiz.

Hadis No: 772

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَلَا أُتْبِنُكُمْ بِلَيْلَةٍ أَفْضَلَ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ حَارِسٌ حَرَسَ فِي أَرْضِ حَوْفٍ لَعَلَّهُ أَنْ لَا يَرْجِعَ إِلَى أَهْلِهِ

Abdullah İbn Ömer’den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Size, Kadir gecesinden daha değerli bir gecenin hangi gece olduğunu haber vereyim mi? Ailesine ve arkadaşlarına geri dönüp dönmeyeceğinden emin olmayarak, cephede geçirilen bir gece, Kadir gecesinden daha değerlidir.”**¹⁴⁸⁸

Sihhat Durumu: Elbânî rivayetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiş, Abdurrahman b. Âiz (sika) dışındaki ricalinin Buhârî’nin ricali olup sika olduğunu

¹⁴⁸⁶ Müslim, “Birr”, 59.

¹⁴⁸⁷ Bkz, 05.02.1982 tarihli hutbe, H.no: 150.

¹⁴⁸⁸ Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübra*, IV, 149, H.no: 18910

söylemiştir.¹⁴⁸⁹ Mustafa Abdülkadir Ata, rivayetin Buhârî'nin şartına göre sahih olduğuna hükmetmiş ancak rivayet etmediğini söylemiştir.¹⁴⁹⁰

Hadis sahihtir.

Hadis No: 773

خير الناس أنفعهم للناس

*“İnsanların en hayırlısı insanlara en yararlı olanıdır.”*¹⁴⁹¹

4. Hafta: 26.08.1988 - Hicret.¹⁴⁹²

2.9.9. Eylül Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁴⁹³

1. Hafta: 02.09.1988 - Tasarruf Güzel Ahlaktır.

Hadis No: 774

مَا هَذَا السَّرَفُ فَقَالَ أَفَى الْوُضُوءِ إِسْرَافٌ

*“Bu ne israf?” buyurdu. Sa'd, “Abdestte de mi israf olur?”*¹⁴⁹⁴

Hadis No: 775

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُرَى أَثَرُ نِعْمَتِهِ عَلَى عَبْدِهِ

*“Allah, nimetinin eserinin kulunun üzerinde görülmesini sever.”*¹⁴⁹⁵

Hadis No: 776

الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى

*“Veren el alan elden üstündür.”*¹⁴⁹⁶

2. Hafta: 09.09.1988 - Camilerin Dinimizdeki Yeri ve Önemi.

Hadis No: 777

صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفَدِّ بِسَبْعٍ وَعَشْرِينَ دَرَجَةً

*“Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi kat daha faziletlidir.”*¹⁴⁹⁷

¹⁴⁸⁹ Elbâni, *Silsiletü'l- Ehadisi's-Sahihah*, VI, 739, H.no: 2811.

¹⁴⁹⁰ Hâkim, *el-Müstedrek*, XII, 90, H.no: 2424.

¹⁴⁹¹ Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, I, 365; Bkz, 11.07.1986 tarihli hutbe, H.no: 558.

¹⁴⁹² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁴⁹³ Diyanet Gazetesi, Sayı: 355, s. 13.

¹⁴⁹⁴ İbn Mâce, “Tahâret”, 48; Bkz, 09.01.1987, tarihli hutbe H.no: 598.

¹⁴⁹⁵ Tirmizî, “Edeb”, 54; Bkz, 09.01.1987 tarihli hutbe, H.no: 606

¹⁴⁹⁶ Bkz, 06.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 131.

3. Hafta: 16.09.1988 - Dinimizde Eğitimin ve Öğretimin Önemi.

Hadis No: 778

“Beşikten mezara kadar ilim tahsil ediniz.”¹⁴⁹⁸

Hadis No: 779

أطلبوا العلم ولو بالصين

“İlim Çin’de de olsa ara bul.”¹⁴⁹⁹

4. Hafta: 23.09.1988 - İslam’da Kadın Hakları.

Hadis No: 780

عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ فَإِنَّكُمْ أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانِ اللَّهِ وَاسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ

Ca’fer b. Muhammed’in babasından rivayet ettiğine göre Allah Rasulü (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Kadınlar hakkında Allah’dan korkun. Çünkü siz onları Allah’ın emaneti olarak aldınız ve Allah’ın adını anarak kendinize helal kıldınız.”¹⁵⁰⁰

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 781

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي

Hiz. Âişe'nin naklettiğine göre, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben de aileme karşı en hayırlı olanınızdım.”¹⁵⁰¹

Sıhhat Durumu: Tirmizî rivayetinin “hasen sahih”, Elbânî de sahih olduğuna hükmetmiş,¹⁵⁰² Şuayb el-Arnâvut ise rivayetinin isnadının sahih olduğunu bildirmiştir.¹⁵⁰³

Hadis sahihtir.

Hadis No: 782

¹⁴⁹⁷ Bkz, 28.03.1986 tarihli hutbe, H.no: 521.

¹⁴⁹⁸ Bkz, 19.12.1986 tarihli hutbe, H.no: 594.

¹⁴⁹⁹ Bkz, 05.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 39.

¹⁵⁰⁰ Müslim, “Hac”, 147; Ebû Dâvûd, “Menâsik”, 56.

¹⁵⁰¹ Tirmizî, “Menâkıb”, 63; İbn Mâce, “Nikâh”, 50.

¹⁵⁰² Tirmizî, *Sünen*, V, 709, H.no: 3895.

¹⁵⁰³ İbn Hıbbân, *Sahih*, IV, 484, H.no: 4177.

الجنة تحت أقدام الأمهات

“Cennet annelerin ayakları altındadır.”¹⁵⁰⁴

2.9.10. Ekim Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁵⁰⁵

1. Hafta: 07.10.1988 - Çalışmak ve Helal Kazanç.

Hadis No: 783

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقْتُمْ
كَمَا تُرْزَقُ الطَّيْرُ تَغْدُو خِمَاصًا وَتَرُوحُ بِطَانًا

Ömer b. Hattâb'ın naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: *“Eğer siz gereği gibi Allah'a tevekkül etmiş olsaydınız, tıpkı sabahleyin kursakları boş olarak çıkıp (akşam) doymuş bir şekilde dönen kuşların rızıklandırıldığı gibi sizler de rızıklandırılırdınız.”*¹⁵⁰⁶

Sihhat Durumu: Tirmizî rivayetinin hasen sahih, Elbânî¹⁵⁰⁷ ve Şuayb el-Arnâvut ise rivayetinin sahih olduğuna hükmetmişlerdir.¹⁵⁰⁸

Hadis sahihtir.

Hadis No: 784

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ

“Sizden birinizin urganını alıp (dağa gitmesi)...”¹⁵⁰⁹

Hadis No: 785

فَقَامَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ لِي مُسْتَجَابَ الدَّعْوَةِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَا سَعْدُ أَطِيبْ مَطْعَمَكَ تَكُنْ مُسْتَجَابَ الدَّعْوَةِ

Duası makbul bir kişi olmak isteyen Sa'd b. Ebû Vakkâs'a Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Yediklerinin helâl olmasına dikkat et ki duaların kabul olsun.”*¹⁵¹⁰

¹⁵⁰⁴ Kudâî, *Müsnedü 'ş-Şihâb*, I, 102, H.no: 119

¹⁵⁰⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 356, s. 13.

¹⁵⁰⁶ Tirmizî, “Zühd”, 33; İbn Mâce, “Zühd”, 14.

¹⁵⁰⁷ Tirmizî, *Sünen*, IV, 573, H.no: 2344.

¹⁵⁰⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 439, H.no: 373.

¹⁵⁰⁹ Bkz, 10.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 317.

¹⁵¹⁰ Taberânî, *el-Mu'cemü 'l-Evsat*, VI, 310, H.no: 6495.

Sihhat Durumu: Taberâni hadisi *el-Mu'cemu's-Sağîr*'de rivayet etmiş ve senesinde bilmediğim kişiler var demiştir.¹⁵¹¹ Elbâni, rivayet için, “Daifun cidden” notunu düşmüştür.¹⁵¹²

Hadisin çok zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 786

إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ

“*Helâl bellidir, haram da bellidir...*”¹⁵¹³

2. Hafta: 14.10.1988 - Gıda İsrafı ve Dengeli Beslenme.

Hadis No: 787

الِإِقْتِصَادُ نِصْفُ الْعَيْشِ

“*Harcamada tutumluluk, geçimin yarısıdır.*”¹⁵¹⁴

3. Hafta: 21.10.1988 - Milli Günlerimiz ve Cumhuriyet Bayramı.¹⁵¹⁵

4. Hafta: 28.10.1988.¹⁵¹⁶

2.9.11. Kasım Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁵¹⁷

1. Hafta: 04.11.1988 - İnsanın Duaya İhtiyacı.

Hadis No: 788

عَنِ النَّعْمَانَ بْنِ بَشِيرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ

Nu'mân b. Beşîr'den rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Dua ibadetin ta kendisidir.*”¹⁵¹⁸

Tahriç ve Sihhat Durumu: Tirmizî, rivayetin “hasen sahih”¹⁵¹⁹ Elbânî¹⁵²⁰ ve Şuayb el-Arnâvut¹⁵²¹ rivayetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiş, Mustafa Abdülkâdir

¹⁵¹¹ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, X, 291, H.no: 18101.

¹⁵¹² Elbânî, *Silsiletü'd-Daîfe*, IV, 292, H.no: 1812.

¹⁵¹³ Bkz, 21.05.1982 tarihli hutbe, H.no: 172.

¹⁵¹⁴ Bkz, 03.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 200.

¹⁵¹⁵ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁵¹⁶ Ulaşılan kaynaklarda hutbe bulunamamıştır.

¹⁵¹⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 357, s. 13.

¹⁵¹⁸ Ebû Dâvûd, “Vitr”, 23; Tirmizî, “Deavât”, 1.

¹⁵¹⁹ Tirmizî, *Sünen*, V, 211, H.no: 2969.

¹⁵²⁰ Ebû Dâvûd, *Sünen*, I, 551, H.no: 1481.

¹⁵²¹ İbn Hıbbân, *Sahih*, III, 172, H.no: 890.

Atâ da rivayetin isnadının sahih olduğunu söylemiş, Buhârî ve Müslim'in rivayet etmediklerini bildirmişdir.¹⁵²²

Hadis sahihtir.

Hadis No: 789

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الدُّعَاءُ مَخُّ الْعِبَادَةِ

Enes b. Mâlik'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Dua ibadetin özüdür.”**¹⁵²³

Sihhat Durumu: Tirmizî rivâyetin bu veçhiyle “hasen garip” olduğuna hükmetmiş, rivayeti sadece İbn Lehîa'nın rivayeti olarak bildiklerini söylemiştir.¹⁵²⁴ İbn Hacer, ravi Abdullah İbn Lehîa'nın zayıf olması nedeniyle rivayetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁵²⁵ Elbânî de rivayetin zayıf olduğunu bildirmiştir.¹⁵²⁶

Rivayetin hasen olduğu anlaşılmaktadır

Hadis No: 790

عَنْ عَلِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الدُّعَاءُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ وَعِمَادُ الدِّينِ وَنُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

Hz. Ali (ra)'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Dua, inanan insanın silahıdır. Dinin direği, göklerin ve yerin nurudur.”**¹⁵²⁷

Sihhat Durumu: Elbânî, rivayetin senedinde iki fahiş hata yapıldığını; ilk olarak Zehebi'nin *Mizan*'da belirttiği üzere Ali b. Hüseyin ve dedesi Ali b. ebi Tâlip arasındaki inkıta. İkincisi Muhammed b Hasan el-Hemedânî'nin asıl adı Muhammed b. Hasan b. Ebî Yezid el-Hemedâni olup, Hâkim'in belirttiği üzere o “saduk” değil “kezzâb”tır. Bu nedenlerle Elbânî, rivayetin mevzu olduğuna hükmetmiştir.¹⁵²⁸

Hüseyin Selim Esed, rivayetin isnadının zayıf olduğunu söylerken,¹⁵²⁹ Mustafa Abdülkâdir Atâ ise ravi Muhammed b. Hasan b. Zübeyr el-Hemdânî'nin Kufeliler

¹⁵²² Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 667, H.no: 1802.

¹⁵²³ Tirmizî, “Deavât”, I.

¹⁵²⁴ Tirmizî, *Sünen*, V, 456, H.no: 3371.

¹⁵²⁵ İbn Hacer, *Bulûğu'l-Merâm*, I, 562, H.no: 1549.

¹⁵²⁶ Tirmizî, *Sünen*, V, 456, H.no: 3371.

¹⁵²⁷ Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 692, H.no: 1812; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, I, 344, H.no: 439.

¹⁵²⁸ Elbânî, *Silsiletü'd-Daîfe*, I, 328, H.no: 179.

¹⁵²⁹ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, II, 344, H.no: 439.

nezdinde “sadûk” kabul edildiğini, Zehebi’nin de buna muvafakat ettiğini söylemiş, rivayetin de sahih olduğuna hükmetmiştir.¹⁵³⁰

Yapılan değerlendirmeler ışığında rivayetin hasen olduğunu söyleyebiliriz.

Hadis No: 791

إِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللَّهِ بِالْدُّعَاءِ

*“Dua, başa gelen ve henüz gelmeyen belaya karşı fayda sağlar. Öyleyse ey Allah'ın kulları, duaya sarılın!”*¹⁵³¹

Hadis No: 792

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ فَيَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Sizden biriniz, “Dua ettim de duam karşılık görmedi.” deyip acele etmediği müddetçe duası karşılık bulur.”*¹⁵³²

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 793

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي وَهِيَ نَائِلَةٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْهُمْ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Her Peygamberin kabul edilen bir duası vardır ve her peygamber duasını evvelce yapmıştır. Fakat ben duamı ümmetime şefaet etmek için kıyamet gününe sakladım. Şefaatime ümmetinden Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölenler erişecektir.”*¹⁵³³

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 11.11.1988 - İlme ve Âlime Verilen Değer.

Hadis No: 794

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

¹⁵³⁰ Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 669, H.no: 1812.

¹⁵³¹ Tirmizî, “Deavât”, 101; Bkz, 15.07.1983 tarihli hutbe, H.no: 275

¹⁵³² Müslim, “Zikir”, 91; Ebû Dâvûd, “Vitr”, 23.

¹⁵³³ Müslim, “Îmân”, 338; Tirmizî, “Deavât”, 130.

“İlim tahsil etmek kadın erkek her müslümana farzdır.”¹⁵³⁴

3. Hafta: 18.11.1988 - İslam’da İşçi ve İşveren İlişkileri.

Hadis No: 795

مَنْ عَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا

“Bizi aldatan, bizden değildir.”¹⁵³⁵

Hadis No: 796

ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ أَعْطَى بِي ثُمَّ عَدَرَ وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِهِ أَجْرَهُ

“Kıyamet gününde karşısına bir hasım olarak dikileceğim üç çeşit insan vardır: Benim ismimi kullanarak söz verip sözünde durmayan kimse, hür bir insanı köle diye satıp parasını yiyen kimse ve bir işçiyi istihdam edip işini yaptırdığı hâlde ücretini vermeyen kimse.”¹⁵³⁶

4. Hafta: 25.11.1988 - Gıybet ve İftira.

Hadis No: 797

وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ

“Allah'a ve âhiret gününe iman eden ya hayır söylesin ya da sussun!”¹⁵³⁷

2.9.12. Aralık Ayında Yayınlanan Hutbeler.¹⁵³⁸

2.10.1989 YILI HUTBELERİ

2.10.1. Ocak Ayında Yayınlanan Hutbeler.¹⁵³⁹

1. Hafta: 06.01.1989 - İslam’da Helal ve Haram.¹⁵⁴⁰

2. Hafta: 13.01.1989 - Akraba ve Komşu Hakkı.

Hadis No: 798

وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ

¹⁵³⁴ Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H. no: 43.

¹⁵³⁵ Bkz, 10.02.1984 tarihli hutbe, H. no: 320.

¹⁵³⁶ Buhârî, “İcâre”, 10; Bkz, 10.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 319.

¹⁵³⁷ Buhârî, “Rikâk”, 23; Müslim, “İman”, 74; Ebû Dâvûd, “Edeb”, 122, 123; Bkz, 05.11.1982 tarihli hutbe, H. no: 219

¹⁵³⁸ Ulaşılan kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁵³⁹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 359, s. 13.

¹⁵⁴⁰ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

“Bir insan, kardeşine yardım ettiği sürece Allah da ona yardım eder.”¹⁵⁴¹

Hadis No: 799

تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحِمِهِمْ وَتَوَادِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى عُضْوًا تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَى

“Birbirini sevmeye, birbirine acımada ve birbirine şefkat göstermede müminler bir vücut gibidir...”¹⁵⁴²

Hadis No: 800

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَعَلَّمُوا مِنْ أَسَابِكُمْ مَا تَصِلُونَ بِهِ أَرْحَامَكُمْ فَإِنَّ صَلَةَ الرَّحِمِ مَحَبَّةٌ فِي الْأَهْلِ مَثْرَاءٌ فِي الْمَالِ مَنْسَأَةٌ فِي الْأَثْرِ

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Sıla-i rahmin (yani yakınlarla ilgilenip onları ziyaret etmenin), ne ile ve nasıl yapılacağını büyüklerinizden öğreniniz. “Akrabalar arası bağların koparılmaması, aile içinde sevgi, malda bolluk ve ömrün uzamasına (bereketlenmesine) sebeptir.*”¹⁵⁴³

Sihhat Durumu: Tirmizî naklettiği rivâyetin bu veçhiyle garip olduğuna hükmetmiştir.¹⁵⁴⁴ Elbânî ise rivayetin sahih olduğunu bildirmiştir.¹⁵⁴⁵ Mustafa Abdülkâdir Atâ da rivayetin isnadının sahih olduğuna hükmetmiş, Buhârî ve Müslim’in rivayet etmediklerini söylemiştir.¹⁵⁴⁶ Rivayetin sahabeden yedi şevâhidi bulunmaktadır.¹⁵⁴⁷

Zayıf isnadları bulunmakla birlikte toplamda hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 801

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ

Muhammed b. Cübeyr b. Mut'im'in, babasından naklettiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Akraba ilişkisini kesen, cennete giremez.*”¹⁵⁴⁸

Sihhat Durumu: Sahih

¹⁵⁴¹ Müslim, “Zikir”, 38; Bkz, 23.07.1982 tarihli hutbe, H.no:191.

¹⁵⁴² Bkz, 18.01.1980, H.no: 1.

¹⁵⁴³ Tirmizî, “Birr”, 49.

¹⁵⁴⁴ Tirmizî, *Sünen*, IV, 351, H.no: 1979.

¹⁵⁴⁵ Tirmizî, *Sünen*, IV, 351, H.no: 1979.

¹⁵⁴⁶ Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 178, H.no: 7284.

¹⁵⁴⁷ Ferrâ el-Begavî, *Mesâbîhu's-sünne*, III, 360, H.no: 3840.

¹⁵⁴⁸ Buhârî, “Edeb” 11; Müslim, “Birr”, 19.

3. Hafta: 20.01.1989 - İyiliklerde Yardımlaşma ve Kötülüklerden Sakınma.

Hadis No: 802

الدنيا مزرعة الآخرة

“*Dünya âhiretin tarlasıdır.*”¹⁵⁴⁹

Hadis No: 803

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ يَسْتَحْمِلُهُ فَلَمْ يَجِدْ عِنْدَهُ مَا يَتَحَمَلُهُ فَذَلَّهُ عَلَى آخَرَ فَحَمَلَهُ
فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ إِنَّ الدَّالَّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ

Enes b. Mâlik'den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“*Kim bir hayra vesile olursa, ona o hayrı işleyenin ecri kadar sevap vardır.*”¹⁵⁵⁰

Sihhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 27.01.1989 - Dinimizin Sağlığa Verdiği Önem.

Hadis No: 804

اغتنم خمسا قبل خمس

“*Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin...*”¹⁵⁵¹

Hadis No: 805

بني الدين على النظافة

“*Din temizlik üzerine bina edilmiştir.*”¹⁵⁵²

Hadis No: 806

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ
وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأَانِ أَوْ تَمْلَأُ مَا بَيْنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

Ebû Mâlik el-Eş'arî'den nakledildiğine göre, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“*Temizlik imanın yarısıdır. “Elhamdülillâh” mizanı doldurur. “Sübhânallâh” ve “Elhamdülillâh” göklerle yer arasını doldururlar.*”¹⁵⁵³

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 807

¹⁵⁴⁹ Ali el-Kârî, *El-Masnû' fi Ma'rifeti'l-Hadîsi'l-Mevdû*, I, 101, H.no: 135; Bkz, 03.07.1987 tarihli hutbe, H.no: 655

¹⁵⁵⁰ Müslim, “Îmâre”, 133; Tirmizî, “İlim”, 14.

¹⁵⁵¹ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

¹⁵⁵² Irâkî, *Tahrîcü Ehâdîsi'l-İhyâ*, I, 124, H.no: 124; Bkz, 11.09.1981 tarihli hutbe, H.no: 122

¹⁵⁵³ Müslim, “Tahâret”, 1; Tirmizî, “Deavât”, 86.

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّقُوا الْمَلَاعِنَ الثَّلَاثَةَ الْبَرَّازَ فِي الْمَوَارِدِ وَقَارِعَةَ الطَّرِيقِ وَالظِّلِّ

Muâz b. Cebel'den nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Lânetlenmeye neden olan üç şeyi yapmaktan sakının; su kaynaklarının çevresine, yol ortasına ve gölgelik yerlere abdest bozmaktan.”*¹⁵⁵⁴

Sihhat Durumu: Elbâni, rivayetin hasen olduğuna hükmetmiş, Muaz b. Cebel ile Ebû Said el-Humeyri arasındaki inkıta nedeniyle rivayetin isnadının zayıf olduğunu söylemiştir. ¹⁵⁵⁵Şuayb el-Arnâvut ise rivayetin “hasen li-gayrihi” olduğuna hükmetmiş, ravi Ebû Said el-Himeyri'nin blinmez bir kişi olması nedeniyle isnadının zayıf olduğunu söylemiştir.¹⁵⁵⁶

Verilen bilgiler ışığında rivayetin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 808

عَنْ نُعَيْمِ الْمُجْمِرِ قَالَ رَقِيبٌ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ عَلَى ظَهْرِ الْمَسْجِدِ فَتَوَضَّأَ فَقَالَ إِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ فَمَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ فَلْيَفْعَلْ

Nuaym el Mücbir Ebu Hureyre'den rivayetine göre Ebû Hureyre Hz Peygamber'i şöyle söylerken işittim demiştir: *“Muhakkak ümmetim kıyamet gününde abdest nurlarından, yüzleri, el ve ayakları parlak olduğu halde çağrılırlar. Yüzünün parlaklığını (nurunu) uzatmak isteyen kimse elinden geldiği kadar abdest alsın.”*¹⁵⁵⁷

Sihhat Durumu: Sahih

2.10.2. Şubat Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁵⁵⁸

1. Hafta: 03.02.1989 - Reğâib Kandili.

Hadis No: 809

اللهم بارك لنا في رجب وشعبان

*“Allah'ım, Recep ve Şaban'ı hakkımızda mübarek kıl...”*¹⁵⁵⁹

Hadis No: 810

¹⁵⁵⁴ Ebû Dâvûd, “Tahâret”, 14.

¹⁵⁵⁵ Ebû Dâvûd, *Sahih Ebî Dâvûd*, I, 55, H.no: 21.

¹⁵⁵⁶ Ebû Dâvûd, *Sünen*, I, 21, H.no: 26.

¹⁵⁵⁷ Buhârî, “Vudû”, 3; Müslim, “Tahâret”, 34.

¹⁵⁵⁸ Diyanet Gazetesi, Sayı: 360, s. 13.

¹⁵⁵⁹ Bkz,17.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 74.

خَمْسُ لَيَالٍ لَا يُرَدُّ فِيهِنَّ الدُّعَاءُ

“Beş gece vardır ki, onlarda yapılan dualar geri çevrilmez...”¹⁵⁶⁰

2. Hafta: 10.02.1989 - Hurafe ve Bid’atlar.

Hadis No: 811

تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ

“Size iki şey bırakıyorum...”¹⁵⁶¹

3. Hafta: 17.02.1989 - Alkollü İçkiler ve Uyuşturucular.

Hadis No: 812

لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْخَمْرِ عَشْرَةَ عَاصِرَهَا وَمُعْتَصِرَهَا وَشَارِبَهَا وَحَامِلَهَا وَالْمَحْمُولَةَ إِلَيْهِ
وَسَاقِيَهَا وَبَانِعَهَا وَأَكَلَ ثَمَنِيهَا وَالْمُسْتَرَى لَهَا وَالْمُسْتَرَاةَ لَهُ

“İçki yapmak için meyveyi sıkın ve sıkıran, içen ve içki dağıtan, taşıyan ve taşıtan, satan ve satın alan, hediye eden ve parasını yiyen on sınıf kimseye lanet etti.”¹⁵⁶²

4. Hafta: 24.02.1989 - İsrâ ve Mi’rac.¹⁵⁶³

2.10.3. Mart Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁵⁶⁴

1. Hafta: 03.03.1989 - İman ve İbadet.

Hadis No: 813

عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَالَ نَمَّ قَالَ يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ قَالَ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ
وَتَقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا

Ömer b. Hattâb’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:
“İslâm, Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şehâdet etmen; namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, Ramazan orucunu tutman ve gücün yeterse Kâbe'yi haccetmendir.”¹⁵⁶⁵

Sıhhat Durumu: Sahih

¹⁵⁶⁰ Bkz. 02.05.1980 tarihli hutbe, H.no: 16.

¹⁵⁶¹ Bkz, 27.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 143.

¹⁵⁶² Tirmizî, “Büyük”, 59; Bkz, 12.03.1982 tarihli hutbe, H.no: 155

¹⁵⁶³ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁵⁶⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 360, s. 14.

¹⁵⁶⁵ Müslim, “İman”, 1.

2. Hafta: 10.03.1989 - Şehitlik ve Gazilik.

Hadis No: 814

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ وَدِدْتُ أَنِّي لَأَقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا فَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَقُولُهُنَّ ثَلَاثًا أَشْهَدُ بِاللَّهِ

Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Bu canı bu tende tutan Allah’a yemin olsun ki Allah yolunda savaşıp öldürüleyim sonra diriltileyim, sonra öldürülüp tekrar diriltileyim, sonra öldürülüp tekrar diriltileyim, daha sonra tekrar öldürüleyim ve diriltileyim!”*¹⁵⁶⁶

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 815

مَا مِنْ عَبْدٍ يَمُوتُ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ يَسْرُهُ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا وَأَنَّ لَهُ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا إِلَّا الشَّهِيدَ

*“Ölüp de Allah katında hayırlı bir mertebeye erişen kullar içinde, şehitten başka hiç kimse kendisine içindikilerle birlikte dünya verilecek olsa bile yeniden dünyaya gelmek istemez...”*¹⁵⁶⁷

Hadis No: 816

عَنْ الْمُقَدِّمِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِلشَّهِيدِ عِنْدَ اللَّهِ سِتُّ خِصَالٍ يُغْفَرُ لَهُ فِي أَوَّلِ دَفْعَةٍ مِنْ دَمِهِ وَيُرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَيَجَارُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَيَأْمَنُ مِنَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ وَيُحَلَّى خُلَّةَ الْإِيمَانِ وَيُرَوِّجُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ وَيُسْتَفَعُ فِي سَبْعِينَ إِنْسَانًا مِنْ أَقَارِبِهِ

Mikdam b. Ma'dikerib'den rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Allah katında, şehit için altı ayrıcalık vardır: Kanının ilk damlası ile beraber günahları bağışlanır ve cennetteki yeri kendisine gösterilir, kabir azabından korunur, en büyük korkudan (cehennem azabından) emin olur, imanın elbisesi ile süslenir, hurilerle evlendirilir ve akrabalarından yetmiş kişi için şefaet etmesi kabul olunur.”*¹⁵⁶⁸

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivayetin “sahih garip”,¹⁵⁶⁹ İbn Hacer, isnadının sahih,¹⁵⁷⁰ Elbâni sahih¹⁵⁷¹ Şuayb el-Arnâvut ise hasen olduğuna hükmetmişlerdir.¹⁵⁷²

¹⁵⁶⁶ Buhârî, “Temenni”, 1.

¹⁵⁶⁷ Buhârî, “Cihad”, 6; Bkz, 11.03.1988 tarihli hutbe, H.no: 736.

¹⁵⁶⁸ İbn Mâce, “Cihad”, 16.

¹⁵⁶⁹ Tirmizî, *Sünen*, IV, 187, H.no: 1663.

¹⁵⁷⁰ İbn Hacer, *Metâlibu'l-Âliye*, IX, 250.

¹⁵⁷¹ Tirmizî, *Sünen*, IV, 187, H.no: 1663.

Hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta: 17.03.1989 - Berat Kurtuluşur.

Hadis No: 817

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من صلى في هذه الليلة مائة ركعة يعني ليلة النصف من شعبان أرسل الله تعالى إليه مائة ملك ثلاثون يبشرونه بالجنة وثلاثون يؤمنونه من عذاب النار وثلاثون يدفعون عنه آفات الدنيا وعشرة يدفعون عنه مكائد الشيطان

Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Kim bu gecede yüz rek'at namaz kılsa Allah ona yüz Melek gönderir. Otuzu ona cenneti müjdelir, otuzu Cehennem azabından kurtuluşu bildirir, otuzu o kişiden dünya afatını giderir, onu da şeytanın hilelerini defeder.”**¹⁵⁷³

Sıhhat Durumu: Ulaşılan kaynaklarda rivayet hakkında bir değerlendirme bulunamamıştır. Irâki, buna yakın olarak Hasan Basri'den rivayet edilen: **“Kim berat gecesinde yüz rekât namaz kılar her rekâtta fatiha ve onbeş kerre ihlas suresini okursa Allah onun üzerine beşyüzbin melek indirir. Her melekte nurdan bir defter vardır. Kıyamete kadar onun sevabını yazarlar.”** hadisini zikretmiş onun da batıl olduğunu söylemiştir.¹⁵⁷⁴

Hadis No: 818

إن جبريل أتاني فقال هذه الليلة ليلة النصف من شعبان

“Cebrail bana geldi ve şöyle dedi; Bu gece Şa'ban'ın on beşinci gecesidir...”¹⁵⁷⁵

4. Hafta: 24.03.1989 - Ramazan'a Hazırlık.¹⁵⁷⁶

2.10.4. Nisan Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁵⁷⁷

1. Hafta: 07.04.1989 - Ramazan ve Oruç.

Hadis No: 819

صوموا تصحوا

“Oruç tutunuz, sıhhat bulursunuz.”¹⁵⁷⁸

¹⁵⁷² İbn Mâce, Sünen, IV, 82, H.no: 2799.

¹⁵⁷³ Zeylaî, Tahricü'l-eḥâdis ve'l-âsâri'l-vâkı'a fî tefsiri'l-Keşşâf li'z-Zemaḥşerî, III, 261, H.no: 1170.

¹⁵⁷⁴ Irâki, Muğnî, I, 203; Yeşil, Va'z Edebiyatında Hadisler, s. 231.

¹⁵⁷⁵ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 95.

¹⁵⁷⁶ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁵⁷⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 362, s. 13.

Hadis No: 820

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِكُلِّ شَيْءٍ زَكَاةٌ وَزَكَاةُ الْجَسَدِ الصَّوْمُ

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur
“Her şeyin bir zekâtı vardır. Bedenin zekâtı da oruçtur.”¹⁵⁷⁹

Sihhat Durumu: Irâki, rivayetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁵⁸⁰

Taberâni, Sehl b. Sa'd'a ait olan isnadın ravilerinden Hammâd b. el-Velîd'in zayıf olması nedeniyle rivayetin isnadının zayıf olduğunu söylemiştir.¹⁵⁸¹ Elbânî rivayetin Ebû Hureyre ve Sehl b. Sa'd'a ait iki isnadının olduğunu söylemiştir. Bûsiri Ebu Hureyre'ye ait olan isnadın zayıf olduğunu söylemiştir. Nedeni de ravi Musa b. Ubeyde'nin zayıf olduğunda ittifak edilmesidir. Onun hakkında Zehebi, “münkerü'l hadis”, Ahmed b. Hanbel, “açıktan yalan söylüyor”, Nesâî, “zayıf”. İbn Hacer, “hadis çalmakla itham edilmiştir” demiştir.¹⁵⁸² Şuayb el-Arnâvut, ravi Musa b. Ubeyde'nin zayıf olması nedeniyle rivayetin isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.¹⁵⁸³

Rivayet zayıftır.

Hadis No: 821

مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ

“Her kim yalan söylemeyi ve yalanla amel etmeyi bırakmazsa...”¹⁵⁸⁴

Hadis No: 822

الصِّيَامُ جُنَّةٌ فَلَا يَرْفُثُ وَلَا يَجْهَلُ

“Oruç bir kalkandır. Oruçlu, saygısızlık yapmasın, kötü konuşmasın...”¹⁵⁸⁵

Hadis No: 823

الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزَى بِهِ

“Oruç benim içindir. Onun mükâfatını ancak ben veririm...”¹⁵⁸⁶

¹⁵⁷⁸ Bkz, 13.02.1981 tarihli hutbe, H.no: 60.

¹⁵⁷⁹ İbn Mâce, “Sıyam”, 44.

¹⁵⁸⁰ Irâki, *Tahrîcü Ehâdisi'l-İhyâ*, V, 448, H.no: 2748.

¹⁵⁸¹ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, III, 182, H.no: 5088.

¹⁵⁸² İbn Mâce, *Sünen*, I, 555, H.no: 1745.

¹⁵⁸³ İbn Mâce, *Sünen*, II, 632, H.no: 1745.

¹⁵⁸⁴ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 98.

¹⁵⁸⁵ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 99.

¹⁵⁸⁶ Bkz, 19.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 96.

2. Hafta: 14.04.1989 - Namazın Hikmet ve Fazileti.

Hadis No: 824

عَنْ الْوَلِيدِ بْنِ الْعِزَّارِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا عَمْرٍو الشَّيْبَانِيَّ قَالَ حَدَّثَنِي صَاحِبُ هَذِهِ الدَّارِ وَأَشَارَ إِلَيَّ دَارَ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ قَالَ الصَّلَاةُ عَلَى وَفْتِهَا قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

Velîd b. Ayzâr, Ebû Amr eş-Şeybânî'nin, Abdullah'ın evini göstererek şöyle dediğini işitmiştir: Bana şu evin sahibi (Abdullah b. Mes'ûd) şöyle dedi: “Rasulullah'a (sav), *“Allah katında en güzel amel hangisidir?” diye sordum. “Vaktinde kılınan namaz.” buyurdu. “Sonra hangisidir? dedim, “Sonra, anne babaya iyilik yapmak.” buyurdu. “Sonra hangisidir?” deyince, “Sonra, Allah yolunda cihad etmek.”*¹⁵⁸⁷ buyurdu.

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 825

“Namazı ve eliniz altındaki kimseleri gözetin ve muhafaza edin.”¹⁵⁸⁸

Sihhat Durumu: Bulunamamıştır.

Hadis No: 826

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأْسُ الْأَمْرِ فَإِلْسَامٌ وَأَمَّا عَمُودُهُ فَالصَّلَاةُ وَأَمَّا بَرُوءُهُ سَنَامُهُ فَالْجِهَادُ

Muaz b. Cebel'den rivâyete göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“İşin başı islam'dır. O'nu ayakta tutan namazdır, doruğu Allah yolunda cihattır.”*¹⁵⁸⁹

Sihhat Durumu: Hadis için Elbânî “sahih” demiştir.¹⁵⁹⁰ Mustafa Abdülkâdir Atâ, rivayetin Buhârî ve Müslim'in şartına göre sahih olduğuna hükmetmiş, Buhârî ve Müslim'in rivayet etmediklerini söylemiştir.¹⁵⁹¹

Hadis sahihtir.

Hadis No: 827

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلَاةُ نُورٌ

¹⁵⁸⁷ Buhârî, “Edeb”, 1; Müslim, “Îmân”, 139.

¹⁵⁸⁸ Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁵⁸⁹ Tirmizî, “Îman”, 8; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 231, 237; Beyhaki, *Şuabu'l-Îmân*, VII, 33, H.no: 4607.

¹⁵⁹⁰ Elbânî, *Sahihu'l-Camii's-Sağîr*, II, 913

¹⁵⁹¹ Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 86, H.no: 2408.

Ebû Mâlik el-Eş'arî'nin naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
*“Namaz bir nurdur.”*¹⁵⁹²

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 828

قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِنِّي فَرَضْتُ عَلَى أُمَّتِكَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ وَعَهَدْتُ عِنْدِي عَهْدًا أَنَّهُ مَنْ جَاءَ يُحَافِظُ عَلَيْهِنَّ لَوْ قَتِلَ
 أَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهِنَّ فَلَا عَهْدَ لَهُ عِنْدِي

*“Allah Teâla şöyle buyurmuştur: “Senin ümmetine beş vakit namazı farz kıldım ve onları, vaktinde ve hakkını vererek kılanları cennete koyacağımı kendi katımda vaad ettim. Namazları düzenli kılmayanlar için ise katımda böyle bir vaad yoktur.”*¹⁵⁹³

3. Hafta: 21.04.1989 - Zekât ve Fitre.

Hadis No: 829

إِذَا أَدَيْتَ زَكَاةَ مَالِكَ فَقَدْ أَذْهَبْتَ عَنْكَ شَرَّهُ

*“Zekâtını ödediğin vakit, malının şerrini senden gidermiş olursun.”*¹⁵⁹⁴

Hadis No: 830

وَحَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ

*“Mallarınızı zekât vererek korumaya alınız!”*¹⁵⁹⁵

Hadis No: 831

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مَنَعَ قَوْمَ الزَّكَاةِ إِلَّا ابْتَلَاهُمْ اللَّهُ بِالسِّنِينَ
 Abdullah b. Büreyde'nin babasından rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Bir millet mallarının zekâtını ödemezlerse Allah onları birkaç yıl kıtlıkla imtihan eder.”*¹⁵⁹⁶

Sıhhat Durumu: Tarık b. İvazullah, hadisi Fuday b. Merzuk'dan, Süleyman b. Musa dışında rivayet eden olmadığını, Mervan b. Muhammed et-Tatari'nin yalnız kaldığını söylemiştir.¹⁵⁹⁷ Taberânî hadisi *el-Evsat*'ta rivayet etmiş ricalinin sika olduğunu

¹⁵⁹² Müslim, “Tahâret”, 1; Ebû Dâvûd, “Edeb”, 44. İbn Mâce, “Zühhd”, 22.

¹⁵⁹³ Ebû Dâvûd, “Salât”, 9; Bkz, 13.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 134.

¹⁵⁹⁴ Tirmizî, *Sünen*, III, 4, H.no: 618.

¹⁵⁹⁵ Bkz, 09.07.1982 tarihli hutbe, H.no: 18.

¹⁵⁹⁶ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, V, 26, H.no: 4577.

¹⁵⁹⁷ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, V, 26, H.no: 4577.

söylemiştir.¹⁵⁹⁸ Elbâni, farklı tarikleri ve şevahidiyle birlikte rivayetin hiç şüphe götürmeksizin sahih olduğuna hükmetmiştir.¹⁵⁹⁹

Hadis, sıhhati açısından “Sahih li-Gayrihi” durumundadır.

Hadis No: 832

اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ

*“Yarım hurma (sadaka) ile bile olsa cehennemden korunun. Eğer bunu da bulamazsanız güzel bir sözle korunun.”*¹⁶⁰⁰

4. Hafta: 28.04.1989 - Kadir Gecesi ve Kur'an'ın Fazileti.

Hadis No: 833

فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ مَنْ حَرَّمَ خَيْرَهَا فَقَدْ حَرَّمَ

*“Bu ayda öyle bir gece vardır ki, bin aydan daha hayırlıdır. Bu gecenin hayrından mahrum kalan, bin ayın hayrından mahrum kalmış gibidir.”*¹⁶⁰¹

Hadis No: 834

تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

*“Kadir gecesini Ramazan'ın son on gününde arayınız.”*¹⁶⁰²

Hadis No: 835

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

*“İnanarak ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”*¹⁶⁰³

Hadis No: 836

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوفٌ كَرِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَأَعْفُ عَنِّي

*“Allah'ım sen affedicisin, ikram sahibisin affetmeyi seversin beni de affet.”*¹⁶⁰⁴

2.10.5. Mayıs Ayında Yayınlanan Hutbeler.¹⁶⁰⁵

1. Hafta: 05.05.1989 - Ramazan'a Veda.

Hadis No: 837

¹⁵⁹⁸ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, III, 204, H.no: 4350.

¹⁵⁹⁹ Elbâni, *Silsiletü's-Sahihah*, I, 220, H.no: 107.

¹⁶⁰⁰ Müslim, “Zekât”, 68; Bkz, 08.05.1987 tarihli hutbe, H.no: 646

¹⁶⁰¹ Nesâî, “Sıyâm”, 5; Bkz, 02.07.1982 tarihli hutbe, H.no: 186.

¹⁶⁰² Bkz, 10.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 106.

¹⁶⁰³ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 32.

¹⁶⁰⁴ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 34.

¹⁶⁰⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 363, s. 14.

أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهُ وَإِنْ قَلَّ

“Allah katında amellerin en sevimsi az da olsa devamlı olanıdır.”¹⁶⁰⁶

2. Hafta: 12.05.1989 - Peygamberimizin Güzel Ahlakı.

Hadis No: 838

فَإِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكَوهُ وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ

“Sizden önceki insanların helâk olmalarının sebebi, aralarında ileri gelen zengin kimseler hırsızlık yapınca suçun cezasını vermeyip zayıf ve fakir kimseler hırsızlık yapınca ceza uygulamalarıdır...”¹⁶⁰⁷

3. Hafta: 19.05.1989 - Fetih ve Gençlik.

Hadis No: 839

مَنْ قَاتَلَ لِيَتَكُونَ كَلِمَةً لِلَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

“Allah'ın sözü ve dini üstün olsun diye savaşan kimse...”¹⁶⁰⁸

Hadis No: 840

لَتَفْتَحَنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةَ

“Kostantiniyye mutlaka fethedilecektir...”¹⁶⁰⁹

4. Hafta: 26.05.1989 - İslam'a Göre İnsanın Yaradılış Gayesi.

Hadis No: 841

أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهُ وَإِنْ قَلَّ

“Allah katında amellerin en sevimsi az da olsa devamlı olanıdır.”¹⁶¹⁰

2.10.6. Haziran Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁶¹¹

1. Hafta: 02.06.1989 - Din ve Dünya İlişkileri.

Hadis No: 842

الدنيا مزرعة الآخرة

“Dünya âhiretin tarlasıdır.”¹⁶¹²

¹⁶⁰⁶ Bkz, 08.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 35.

¹⁶⁰⁷ Müslim, “Hudûd”, 9; Bkz, 24.10.1986 tarihli hutbe, H.no: 577.

¹⁶⁰⁸ Bkz, 26.08.1983 tarihli hutbe, H.no: 282.

¹⁶⁰⁹ Bkz, 23.05.1980 tarihli hutbe. H.no: 19

¹⁶¹⁰ Bkz, 08.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 35.

¹⁶¹¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 364, s. 13.

Hadis No: 843

من استوى يومه

“İki günü birbirine eşit olan...”¹⁶¹³**Hadis No: 844**

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الدُّنْيَا دَارٌ مَنْ لَا دَارَ لَهُ وَمَالٌ مَنْ لَا مَالَ لَهُ وَلَهَا يَجْمَعُ مَنْ لَا عَقْلَ لَهُ

Hız. Âişe'den merfu olarak rivayet edildiğine göre Hız. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Dünya evi olmayanın evi, malı olmayanın da malıdır. Ahiretsiz bir dünya için toplamak akılsızların işidir.”¹⁶¹⁴

Sıhhat Durumu: Münzirî, Münavi ve İraki, rivayet için “İsnaduhu ceyyidün” şeklinde değerlendirme yapmışlardır.¹⁶¹⁵ Elbânî¹⁶¹⁶ ve Şuayb el-Arnâvut rivayetinin isnadının zayıf olduğuna hükmetmişlerdir.¹⁶¹⁷

Zayıf isnadları bulunmakla birlikte, hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 845

خَيْرُكُمْ مَنْ لَمْ يَتْرُكْ آخِرَتَهُ لِذُنْيَاهُ وَلَا دُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ وَلَمْ يَكُنْ كَلًّا عَلَى النَّاسِ

“Sizin hayırlınız dünyası için ahiretini, ahireti için dünyasını terk etmeyip (her ikisi için de çalışınız) ve başkasına yük olmayanınızdır.”¹⁶¹⁸

2. Hafta: 09.06.1989 - Dinimizde Hoşgörü ve İnsan Sevgisi.¹⁶¹⁹**3. Hafta: 16.06.1989 - Adalet Mülkün Temelidir.****Hadis No: 846**

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ فَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ الْحَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ فَأَقْضِيَ لَهُ عَلَى نَحْوِ مَا أَسْمَعُ مِنْهُ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ مِنْ شَيْءٍ مِنْ حَقِّ أَحِيهِ فَلَا يَأْخُذَنَّ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ

¹⁶¹² Ali el-Kârî, *El-Masnû' fi Ma'rifeti'l-Hadîsi'l-Mevdû'*, I, 101, H.no: 135; Bkz, 03.07.1987 tarihli hutbe, H.no: 655

¹⁶¹³ Bkz, 21.11.1980 tarihli hutbe, H.no: 53

¹⁶¹⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXX, 480, H.no: 24419.

¹⁶¹⁵ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, I, 410, H.no: 1315.

¹⁶¹⁶ Elbânî, *Silsiletü't-Daîfe*, IV, 402, H.no: 1933.

¹⁶¹⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXX, 480, H.no: 24419

¹⁶¹⁸ Münâvî, *Feyzü'l Kadîr*, III, 665, H.no: 4112; Bkz, 23.08.1985 tarihli hutbe, H.no: 456.

¹⁶¹⁹ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

Hiz. Peygamber'in eŖi Ümmü Seleme'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) Ŗöyle buyurmuŖtur: **“Ben ancak bir insanım. Siz bana bazı davalarla geliyorsunuz. Belki biriniz delilini diğerinden daha güzel ifade eder ve ben de ondan duyduğuma göre onun lehine hüküm vermiŖ olabilirim. Bu Ŗekilde kime yanlıŖlıkla kardeŖinin hakkından bir Ŗey vermiŖsem asla onu almasın. Zira bu takdirde ona ancak bir ateŖ parçası vermiŖimdir.”**¹⁶²⁰

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 847

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ الْمَفْسُطِينَ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ عَلَى يَمِينِ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَغْدُلُونَ فِي حُكْمِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ وَمَا وَلُوا

Abdullah b. Amr b. Âs'tan nakledildiğine göre, Hiz. Peygamber (s.a.v.) Ŗöyle buyurmuŖtur: **“Yönettikleri insanlara, ailelerine ve sorumlu oldukları kiŖilere karŖı adaletli davrananlar, Allah katında, Rahmân'ın yanında nurdan minberler üzerinde ağırlanacaklar.”**¹⁶²¹

Sıhhat Durumu: Elbânî, rivayetin sahih olduğuna hükmetmiŖtir.¹⁶²²

4. Hafta: 23.06.1989 - Hac ve Haccm Hikmetleri.

Hadis No: 848

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ

“İslâm beŖ esas üzerine kurulmuŖtur...”¹⁶²³

Hadis No: 849

قَالَتْ عَائِشَةُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ يَوْمٍ أَكْثَرَ مِنْ أَنْ يُعْتَقَ اللَّهُ عَرَّ وَجَلَّ فِيهِ عَبْدًا مِنَ النَّارِ مِنْ يَوْمٍ عَرَفَةَ وَإِنَّهُ لَيَدْنُو عَرَّ وَجَلَّ ثُمَّ يَبَاهِي بِهِمُ الْمَلَائِكَةُ فَيَقُولُ مَا أَرَادَ هَؤُلَاءِ

Hiz ÂiŖe'den rivâyet edildiğine göre Hiz Peygamber (s.a.v.) Ŗöyle buyurmuŖtur: **“Allah Teâlâ'nın arefe günü insanları bađıŖladıđından daha fazla bađıŖladıđı bir gün yoktur. Allah Teâlâ Ŗüphesiz arefe günü kullarına rahmetiyle yaklaŖır, sonra meleklere karŖı onlarla iftihar ederek; “Bunlar ne diliyorlar?” diye sorar.”**¹⁶²⁴

¹⁶²⁰ Buhârî, “Ahkâm”, 20; Muvatta’, Akdiye, 1.

¹⁶²¹ Nesâî, “Âdâbü'l-kudât”, 1.

¹⁶²² Nesâî, *Sünen*, VIII, 221, H.no: 5379.

¹⁶²³ Buhârî, “İman”, 2; Bkz, 13.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 132.

¹⁶²⁴ İbn Mâce, “Menâsik”, 56.

Sıhhat Durumu: Elbânî,¹⁶²⁵ ve Şuayb el-Arnâvut,¹⁶²⁶ rivayetin sahih olduğuna hükmetmişlerdir.

Hadis sahihtir.

2.10.7. Temmuz Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁶²⁷

1. Hafta: 07.07.1989 - İslam'da Komşu Hakları.

Hadis No: 850

خَيْرُ الْأَصْحَابِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى خَيْرُهُمْ لِصَاحِبِهِ

“Allah katında arkadaşın en hayırlısı, arkadaşına karşı iyi davranandır...”¹⁶²⁸

Hadis No: 851

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ

“Allah'a ve âhiret gününe iman eden komşusuna eziyet etmesin...!”¹⁶²⁹

Hadis No: 852

إِنَّ فُلَانَةَ بَدَأَتْ بِمَنْعِهَا جِيرَانَهَا بِسَاتِيهَا قَالَ هِيَ فِي النَّارِ

“Bir adam Hz Peygamber’e çok fazla oruç tutan, namaz kılan ve sadaka veren fakat diliyle komşusuna eziyet eden bir kadından bahsetti. Hz. Peygamber (s.a.v.): “O kadın ateştedir”¹⁶³⁰ buyurdu.

Hadis No: 853

مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ

“Cebrail (a.s) bana komşuyu o kadar tavsiye etti ki...”¹⁶³¹

2. Hafta: 14.07.1989 - Kurban Kesmenin Dinimizdeki Yeri ve Önemi.

Hadis No: 854

مَا عَمِلَ آدَمِيٌّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِهْرَاقِ

“Âdemoğlu kurban günü Allah katında kurban kesmekten daha güzel bir amel işlemez...”¹⁶³²

¹⁶²⁵ İbn Mace, *Sünen*, II, 1003, H.no: 3014.

¹⁶²⁶ İbn Mace, *Sünen*, IV, 217, H.no: 3014.

¹⁶²⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 365, s. 13.

¹⁶²⁸ Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*, I, 53, H.no: 115; Tirmizî, “Birr”, 28; Bkz, 09.03.1984 tarihli hutbe, H.no: 334.

¹⁶²⁹ Bkz, 05.11.1982 tarihli hutbe, H.no: 219.

¹⁶³⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 440, H.no: 9673; Bkz, 05.11.1982 tarihli hutbe, H.no: 220

¹⁶³¹ Bkz, 24.02.1984 tarihli hutbe, H.no: 322.

Hadis No: 855

مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُصَحِّحْ

“*Malî kudreti olduğu halde kurban kesmeyenler...*”¹⁶³³

Hadis No: 856

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الله تعالى قال من عادى لي ولياً فقد آذنته بالحرب وما تقرب إلي عبدي بشيء أحب إلي مما افترضت عليه وما يزال عبدي يتقرب إلي بالنوافل حتى أحبه فإذا أحببته كنت سمعه الذي يسمع به وبصره الذي يبصر به ويده التي يبطش بها ورجله التي يمشي بها وإن سألني أعطيتُه ولئن استعاذني لأعيذنه

Ebû Hüreyre'nin rivayet ettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Yüce Allah şöyle buyurur: *“Kim benim bir veli kuluma (dostuma) düşmanlık ederse, ben de ona harp ilân ederim. Kulum, kendisine farz kıldığım şeylerden daha sevimli bir şeyle bana yaklaşamaz. Kulum nafile ibadetlerle de bana yaklaştırmaya devam eder, ta ki ben onu severim. (Sevince de) artık onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum. Benden isterse muhakkak ona (istediğini) veririm. Bana sığırsa muhakkak onu korur ve kollarım.*”¹⁶³⁴

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 857

عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهُمْ ذَبَحُوا شَاةً فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا بَقِيَ مِنْهَا قَالَتْ مَا بَقِيَ مِنْهَا إِلَّا كَتِفُهَا قَالَ بَقِيَ كُلُّهَا غَيْرَ كَتِفِهَا

Bir gün Allah Resûlü'nün evinde bir koyun kesilir. Âişe annemiz koyunun ön kolu hâriç etin tamamını komşularına dağıtır. Hz. Peygamber evine geldiği zaman, *“Koyundan ne kadar kaldı?”* diye sorar. Âişe validemiz ona der ki: *“Koyunun şu ön kolu hâriç hiçbir şey kalmadı.”* Sevgili eşinin sözlerine karşılık Peygamberimizin verdiği cevap çok anlamlıdır: *“(Demek ki) ön kolu hâriç tamamı (bize sevap olarak) kalmıştır!”*¹⁶³⁵

Sıhhat Durumu: Tirmizî ve Elbânî, rivayetin sahih olduğuna hükmetmişlerdir.¹⁶³⁶

¹⁶³² Bkz, 17.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 203.

¹⁶³³ Bkz, 25.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 126.

¹⁶³⁴ Buhârî, “Rikâk”, 38.

¹⁶³⁵ Tirmizî, “Sıfatü'l-Kıyâme”, 33.

¹⁶³⁶ Tirmizî, *Sünen*, IV, 644, H.no: 2470.

Hadis sahihtir.

3. Hafta: 21.07.1989 - Ana Babaya Saygı.

Hadis No: 858

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَحَقُّ بِحُسْنِ صَحَابَتِي قَالَ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أَبُوكَ

Ebû Hüreyre (ra) anlatıyor: Bir adam Allah Resûlü'ne (s.a.v.) gelerek, *“Ey Allah'ın Resûlü, kendisine güzel davranıp yakınlık göstermemi en çok hak eden kimdir?”* diye sordu. Hz. Peygamber, *“Annen”* cevabını verdi. Adam, *“Sonra kimdir?”* diye sorunca Hz. Peygamber (s.a.v.) *“Annen.”* buyurdu. Adam, *“Sonra kimdir?”* diye yeniden sorunca Peygamber Efendimiz, *“Annen.”* cevabını verdi. Bunun üzerine adam, *“Sonra kimdir?”* dedi. Hz. Peygamber, *“Sonra babandır.”* buyurdu.¹⁶³⁷

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 859

رَغِمَ أَنْفُهُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ

*“Burnu yere sürtünsün, burnu yere sürtünsün, burnu yere sürtünsün...!”*¹⁶³⁸

Hadis No: 860

الجنة تحت أقدام الأمهات

*“Cennet annelerin ayakları altındadır.”*¹⁶³⁹

Hadis No: 861

فَإِنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ رِجْلِهَا

*“Cennet anneye bir adımlık mesafededir.”*¹⁶⁴⁰

Hadis No: 862

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا حَقُّ الْوَالِدَيْنِ عَلَيَّ وَلَدَيْهِمَا قَالَ هُمَا جَنَّتُكَ وَنَارُكَ

Ebû Ümâme'den rivayet edildiğine göre bir adam Hz. Peygamber'e, ana babanın çacukları üzerindeki hakkını sordu Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“O ikisi senin hem cennetindir hem de cehennemindir.”*¹⁶⁴¹

¹⁶³⁷ Buhârî, “Edeb”, 2.

¹⁶³⁸ Bkz, 15.01.1982 tarihli hutbe, H.no: 148.

¹⁶³⁹ Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, I, 102, H.no: 119

¹⁶⁴⁰ Nesâî, “Cihad”, 6; Bkz, 13.12.1985 tarihli hutbe, H.no: 478.

¹⁶⁴¹ İbn Mâce, *Sünen*, II, 1208, H.no: 3662.

Sihhat Durumu: Elbânî rivayetinin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁶⁴² Bûsiri rivayetinin isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.¹⁶⁴³ Şuayb el-Arnâvut da ravi Ali b. Yezîd'in zayıf olduğu hususunda ittifak edildiğini bu nedenle rivayetinin zayıf olduğunu söylemiştir.¹⁶⁴⁴

Bu bilgiler ışığında rivayetinin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

4. Hafta: 28.07.1989 - İslam'da Kul Hakkı.

Hadis No: 863

اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُؤَبَّاتِ

“Helâk edici yedi şeyden kaçınınız!...”¹⁶⁴⁵

Hadis No: 864

أَتَدْرُونَ مَا الْمُفْلِسُ قَالُوا الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَلَا مَتَاعَ

“Biliyor musunuz müflis kime denir. Dediler ki müflis parası ve malı olmayan kimsedir...”¹⁶⁴⁶

Hadis No: 865

عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَتَلَ مُعَاهِدًا فِي غَيْرِ كُنْهِهِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ

Ebû Bekre'nin naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Kim bir zimmiyi (antlaşmalı bir gayri müslim vatandaşı) antlaşmalıyken öldürürse Allah ona cenneti haram kılar.*”¹⁶⁴⁷

Sihhat Durumu: Elbânî,¹⁶⁴⁸ Hüseyin Selim Esed,¹⁶⁴⁹ ve Şuayb el-Arnâvut,¹⁶⁵⁰ rivayetinin isnadının sahih olduğuna hükmetmişlerdir. Mustafa Abdülkadir Ata da rivayetinin isnadının sahih olduğuna hükmetmiş ayrıca Mustafa Abdülkadir Ata, Buhârî ve Müslim'in hadisi rivayet etmediklerini söylemiştir.¹⁶⁵¹

Hadis sahihtir.

¹⁶⁴² İbn Mâce, *Sünen*, II, 1208, H.no: 3662.

¹⁶⁴³ Suyûtî, *Câmiu'l-Ehâdis*, XXII, 365, H.no: 25085.

¹⁶⁴⁴ İbn Mâce, *Sünen*, IV, 632, H.no: 3662.

¹⁶⁴⁵ Bkz, 16.03.1984 tarihli hutbe, H.no: 337.

¹⁶⁴⁶ Müslim, “Birr”, 59; Bkz, 05.08.1988 tarihli hutbe, H.no: 770.

¹⁶⁴⁷ Ebû Dâvûd, “Cihad”, 153.

¹⁶⁴⁸ Ebu Davud, *Sünen*, III, 38, H.no: 2762.

¹⁶⁴⁹ Dârimî, *Sünen*, III, 1627, H.no: 2546.

¹⁶⁵⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXIV, 12, H.no: 20377.

¹⁶⁵¹ Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 154, H.no: 2631.

2.10.8. Ağustos Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁶⁵²

1. Hafta: 04.08.1989 - Hicret ve Önemi.¹⁶⁵³

2. Hafta: 11.08.1989 - Vatan Sevgisi.

Hadis No: 866

حب الوطن من الايمن

“Vatan sevgisi imandandır.”¹⁶⁵⁴

Hadis No: 867

يَا أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَسَلُّوْا اللَّهَ تَعَالَى الْعَافِيَةَ فَإِذَا لَقِيتُمْهُمْ فَاصْبِرُوا وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَمُجْرِي السَّحَابِ وَهَازِمَ الْأَحْزَابِ اهْزَمْتُمْهُمُ وَأَنْصَرْنَا عَلَيْهِمْ

“Ey insanlar, düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyiniz, Allah'dan sağlık isteyiniz. Eğer onlarla karşılaşılırsanız sabrediniz ve cennetin, kılıçların gölgesi altında olduğunu biliniz.” diye konuşma yaptığını, sonra da; “Ey (peygamberlerine) kitap indiren bulutları hareket ettiren (kâfir) cemâatleri bozguna uğratan Allah'ım. Onları perişan et ve onlara karşı bize yardım et.”¹⁶⁵⁵

Hadis No: 868

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِئَةَ دَرَجَةٍ أَعَدَّهَا اللَّهُ لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

Ebû Hüreyre'den (ra) nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.): “Cennette yüz derece vardır, Allah onları Allah yolunda savaşan mücahitler için hazırlamıştır.”¹⁶⁵⁶

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 869

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ قَالَ لَا أَقُولُ لَكُمْ إِلَّا كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ قَالَ كَانَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْهَرَمِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَزَكَّاهَا وَأَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا

¹⁶⁵² Diyanet Gazetesi, Sayı: 366, s. 13.

¹⁶⁵³ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁶⁵⁴ Sehavî, *Makâsıd*, s. 183; Bkz, 11.03.1983 tarihli hutbe, H.no: 249

¹⁶⁵⁵ Buhârî, “Cihad”, 112; Müslim, “Cihad” ve “Siyer”, 20; Ebû Dâvûd, “Cihad”, 89; Bkz, 07.08.1981 tarihli hutbe, H.no: 120.

¹⁶⁵⁶ Buhârî, “Cihad”, 4, “Tevhid”, 22.

Zeyd b. Erkam şöyle demiştir: “Size Allah Resûlü'nün (s.a.v.) dediğinden farklı bir şey demeyeceğim! O derdi ki, *“Allah'im! Âcizlikten, tembellikten, korkaklıktan, cimrilikten, bunaklıktan, kabir azabından sana sığınırım. Allah'im! Nefsime, senden sakınma şuurunun (takvasını) ver ve nefsimi arındır. Onu en iyi arındıracak olan sensin. Onun koruyucusu da onun efendisi de sensin. Allah'im! Fayda vermeyen ilimden, huşû duymayan kalpten, doymayan nefisten ve kabul edilmeyen duadan sana sığınırım.”*¹⁶⁵⁷

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 870

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ رِبَاطٌ يَوْمٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا

Sehl b. Sa'd es-Saidi'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Bir gün sınır karakolu beklemek, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır.”*¹⁶⁵⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 871

عن أنس رضي الله عنه يرفعه قال والصلاة بأرض الرباط تعدل بألفي ألف صلاة

Hz. Enes'den rivayet edilmiştir: *“Sınır karakolunda bir vakit namaz iki milyon namaza denk gelir.”*¹⁶⁵⁹

Sıhhat Durumu: Irâki,¹⁶⁶⁰ ve Elbâni,¹⁶⁶¹ rivayetinin zayıf olduğuna hükmetmişlerdir.

Hadis zayıftır.

Hadis No: 872

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَيْنَانِ لَا تَمْسُهُمَا النَّارُ عَيْنٌ بَكَتَ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

¹⁶⁵⁷ Müslim, “Zikir”, 73; Nesâî, “İstiâze”, 13.

¹⁶⁵⁸ Buhârî, “Cihad”, 73; Müslim, “İmâre”, 113.

¹⁶⁵⁹ Iraki, *Tahrîcü Ehadisi'l-İhya*, II, 128, H.no: 628.

¹⁶⁶⁰ Irâki, *Tahrîcü Ehadisi'l-İhya*, II, 128, H.no: 628.

¹⁶⁶¹ Elbâni, *Daifü't-Terğîb ve't-Terhîb*, I, 93, H.no: 362.

İbn Abbâs'ın işittiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“İki göz vardır ki cehennem ateşi onlara dokunmaz: Allah korkusundan ağlayan göz ve gecesini Allah yolunda nöbet tutarak geçiren göz.”*¹⁶⁶²

Sıhhat Durumu: Tirmizî, rivayetin “hasen garip”, Elbânî de sahih olduğuna hükmetmişlerdir.¹⁶⁶³

Zayıf ve hasen senedleri de bulunmakla birlikte, hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 873

رباط يوم وليلة خير من صيام شهر وقيامه

*“Bir gün ve bir gece nöbet tutmak, bir ay oruç tutup geceleri namaz kılmaktan daha hayırlıdır.”*¹⁶⁶⁴

3. Hafta: 18.08.1989 - İslam’da Kadının Yeri ve Önemi.

Hadis No: 874

الجنة تحت أقدام الأمهات

*“Cennet annelerin ayakları altındadır.”*¹⁶⁶⁵

Hadis No: 875

خياركم خياركم لنسائهم

*“Sizin en hayırlınız hanımlarına karşı en iyi davrananınızdır.”*¹⁶⁶⁶

Hadis No: 876

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَخَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ

Abdullah b. Amr'dan nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

*“Dünya geçici bir nimettir. Dünyanın en değerli nimeti ise salih kadındır.”*¹⁶⁶⁷

Sıhhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 25.08.1989 - İslam’da Çalışma ve Helal Kazancın Önemi.

Hadis No: 877

مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلٍ يَدِهِ

¹⁶⁶² Tirmizî, “Fedâilü'l-cihâd”, 12.

¹⁶⁶³ Tirmizî, *Sünen*, IV, 175, H.no: 1639.

¹⁶⁶⁴ Müslim, “İmare”, 163; Bkz, 15.02.1985 tarihli hutbe, H.no: 403.

¹⁶⁶⁵ Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, I, 102, H.no: 119

¹⁶⁶⁶ Bkz, 13.12.1985 tarihli hutbe, H.no: 476.

¹⁶⁶⁷ Müslim, “Radâ”, 64.

“Hiçbiriniz el emeğinden daha hayırlı olan bir yoldan lokma yememiştir...”¹⁶⁶⁸

Hadis No: 878

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِنَ الذُّنُوبِ ذُنُوبًا لَا يُكَفِّرُهَا الصَّلَاةُ وَلَا الصِّيَامُ وَلَا الْحَجُّ وَلَا الْعُمْرَةُ قَالُوا فَمَا يُكَفِّرُهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ اللَّهُمَّ فِي طَلَبِ الْمَعِيشَةِ

Ebü Hureyre'den rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Bir takım günahlar vardır ki, onları ne namaz, ne oruç, ne de hac ve umre affettirir; onlara ancak geçim için çalışmalarda ki mihnet ve meşakkatler keffaret olur.”¹⁶⁶⁹**

Sıhhat Durumu: Elbânî rivayetinin mevzu olduğuna hükmetmiştir.¹⁶⁷⁰

Rivayet mevzudur.

Hadis No: 879

عن أنس بن مالك رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال طلب الحلال واجب على كل مسلم

Enes b. Mâlik'den merfu olarak rivâyet edilmiştir: **“Helâl mal kazanmak her müslümana vaciptir.”¹⁶⁷¹**

Sıhhat Durumu: Elbânî, rivayetinin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁶⁷²

Rivayet zayıftır.

Hadis No: 880

عن ابن عباس قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم طلب الحلال جهاد

Abdullah İbn Abbas'dan merfu olarak rivayet edilmiştir: **“Helâl kazanç bir cihaddır.”¹⁶⁷³**

Sıhhat Durumu: Elbânî, rivayetinin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁶⁷⁴

Rivayet zayıftır.

2.10.9. Eylül Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁶⁷⁵

1. Hafta: 01.09.1989 - İslamiyetin Millet Hayatımızdaki Yeri.¹⁶⁷⁶

2. Hafta: 08.09.1989 - Camiler Haftası.¹⁶⁷⁷

¹⁶⁶⁸ Bkz, 10.06.1983 tarihli hutbe, H.no: 267.

¹⁶⁶⁹ Fettenî, *Tezkiratü'l-Mevdûât*, s. 134.

¹⁶⁷⁰ Elbânî, *Silsiletü'd-Daife*, II, 324, H.no: 924

¹⁶⁷¹ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, VIII, 272, H.no: 8610.

¹⁶⁷² Elbânî, *Daifü'l-Camii's-Sağır ve ziyadetüh*, I, 530, H.no: 3622.

¹⁶⁷³ Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, I, 83, H.no: 82.

¹⁶⁷⁴ Elbânî, *Daifü'l-Camii's-Sağır ve ziyadetüh*, I, 530, H.no: 3619.

¹⁶⁷⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 367, s. 29.

¹⁶⁷⁶ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

3. Hafta: 15.09.1989 - İbâdet.¹⁶⁷⁸

4. Hafta: 22.09.1989 - Allah Korkusunun İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi.

Hadis No: 881

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

*“Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların selâmette olduğu (zarar görmediği) kişidir.”*¹⁶⁷⁹

Hadis No: 882

رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ تَعَالَى

*“Hikmetin başı, Allah korkusudur.”*¹⁶⁸⁰

2.10.10. Ekim Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁶⁸¹

1. Hafta: 06.10.1989 - İslam’da Tasarruf ve Önemi.¹⁶⁸²

2. Hafta: 13.10.1989 - Cumhuriyet.¹⁶⁸³

3. Hafta: 20.10.1989 - Mevlid Kandili.¹⁶⁸⁴

4. Hafta: 27.10.1989 - İyiliklerde Yardımlaşmak Kötülüklerden Kaçınmak.

Hadis No: 883

خير الناس أنفعهم للناس

*“İnsanların en hayırlısı insanlara en yararlı olandır.”*¹⁶⁸⁵

Hadis No: 884

سليم بن جابر أتيت النبي عليه الصلاة والسلام فقلت علمني خيرا أنتفع به فقال لا تحقرن من المعروف شيئا ولو أن تصب من دلوك في إناء المستقى وأن تلقي أخاك ببشر حسن وإن أدبر فلا تغتابنه

Selim b. Câbir’den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“(Yapacağın) iyilikten, hiç bir şeyi küçük görme. Bu, ister su isteyenin kabına, kovadan su doldurman olsun, ister, karşılaştığın kardeşinin,*

¹⁶⁷⁷ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁶⁷⁸ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁶⁷⁹ Bkz, 04.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 240.

¹⁶⁸⁰ Bkz, 14.01.1983 tarihli hutbe, H.no: 237.

¹⁶⁸¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 368, s. 29.

¹⁶⁸² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁶⁸³ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁶⁸⁴ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁶⁸⁵ Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, I, 365; Bkz, 11.07.1986 tarihli hutbe, H.no: 558.

yüzüne gülümseyişin olsun, isterse, yanından ayrıldığı zaman, onu gıybetten koruman olsun."¹⁶⁸⁶

Sihhat Durumu: Irâki, rivayetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁶⁸⁷

Rivayet zayıftır.

2.10.11. Kasım Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁶⁸⁸

1. Hafta: 03.11.1989 - İslam'da Kardeşlik.

Hadis No: 885

الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ

*"Müslüman, müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, haksızlık yapmaz, onu düşmana teslim etmez..."*¹⁶⁸⁹

Hadis No: 886

مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ

*"Müminler, birbirlerini sevmeye, birbirlerine merhamet etmeye..."*¹⁶⁹⁰

Hadis No: 887

عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمَنْبَرِ وَالْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ وَالْفِرْقَةُ عَذَابٌ

Nu'man b. Beşir'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) minberde şöyle buyurmuştur: *"Birlikte rahmet ayrılıkta azap vardır."*¹⁶⁹¹

Sihhat Durumu: Elbânî, rivayetin "hasen sahih" olduğuna hükmetmiştir.¹⁶⁹²

Hadis No: 888

لَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَدَابَرُوا

*"Birbirinizden nefret etmeyin, birbirinize haset etmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin....!"*¹⁶⁹³

2. Hafta: 10.11.1989 - Bilgisiz Hayat Olmaz.

Hadis No: 889

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّهُ لَا خَيْرَ فِي عِبَادَةِ لَا عِلْمَ فِيهَا

¹⁶⁸⁶ Iraki, *Tahricü Ehadis 'i'l-İhya*, VII, 54, H.no: 2979.

¹⁶⁸⁷ Iraki, *Tahricü Ehadis 'i'l-İhya*, VII, 54, H.no: 2979

¹⁶⁸⁸ Diyanet Gazetesi, Sayı: 369, s. 29.

¹⁶⁸⁹ Bkz, 12.04.1985 tarihli hutbe, H.no: 414.

¹⁶⁹⁰ Bkz, 18.01.1980 tarihli hutbe, H.no: 1.

¹⁶⁹¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXX, 390, H.no: 18449.

¹⁶⁹² Elbânî, *Sahihu't-Terğîb ve't-Terhîb*, 1, 573, H.no: 976.

¹⁶⁹³ Bkz, 21.12.1984 tarihli hutbe, H.no: 396.

Ali b. Ebî Tâlip'den rivayet edilmiştir: **“Bilgisiz (şuursuz) ibadette huzur yoktur.”**¹⁶⁹⁴

Sihhat Durumu: Hüseyin Selim Esed, rivayetin isnadında iki illetin bulunduğunu, birincisi, ravi Leys b. Ebi Selim'in zayıf olması, ikincisi inkıta. Yahya b. Abbad b. Şeyban Hz Ali dönemini idrak etmemiştir.¹⁶⁹⁵

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 890

إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ

“Kuşkusuz âlimler peygamberlerin vârisleridir...”¹⁶⁹⁶

Hadis No: 891

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ إِذَا صَلَّى الصُّبْحَ حِينَ يُسَلِّمُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا طَيِّبًا وَعَمَلًا مُنْقَبِلًا

Ümmü Seleme'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) sabah namazını kılıp selam verdiğiinde şöyle dua ederdi: **“Allah'ım, senden faydalı bir ilim, helâl bir rızık, tarafından kabul gören bir amel istiyorum!”**¹⁶⁹⁷

Sihhat Durumu: Elbânî, rivayetin sahih olduğuna hükmetmiştir.¹⁶⁹⁸ Şuayb el-Arnâvut, Ümmü Seleme'nin mevlasının kim olduğuna dair müphemlik nedeniyle rivayetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiş, geriye kalan ricalinin ise sika olduğunu söylemiştir.¹⁶⁹⁹ Hüseyin Selim Esed ise rivayetin isnadının zayıf olduğu kanaatindedir.¹⁷⁰⁰

Verilen bilgilerden anlaşıldığına göre zayıf isnadları bulunmakla birlikte hadisin genel anlamda sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 892

¹⁶⁹⁴ Dârimî, *Sünen*, I, 338, H.no: 305

¹⁶⁹⁵ Dârimî, *Sünen*, I, 338, H.no: 305

¹⁶⁹⁶ Tirmizî, “İlim”, 19; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXVI, 44, H.no: 21715; Bkz, 05.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 90.

¹⁶⁹⁷ İbn Mâce, “İkâmet”, 32.

¹⁶⁹⁸ İbn Mâce, *Sünen*, I, 298, H.no: 925.

¹⁶⁹⁹ İbn Mâce, *Sünen*, II, 85, H.no: 925.

¹⁷⁰⁰ Ebu Ya'la, *Müsned*, XII, 361, H.no: 6930.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْهَرَمِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَرَكِّبْهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ رَكَّاهَا أَنْتَ وَلِيِّهَا وَمَوْلَاهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَتَّسِعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا

*“Allah’ım! Âcizlikten, tembellikten, korkaklıktan, cimrilikten, bunaklıktan, kabir azabından sana sığınırım...”*¹⁷⁰¹

Hadis No: 893

سَلِّكَ طَرِيقًا يَطْلُبُ فِيهِ عِلْمًا

*“Kim ilim öğrenmek için yola çıkarsa...”*¹⁷⁰²

3. Hafta: 17.11.1989 - Gıybet İftira ve Yalandan Kaçınmak.

Hadis No: 894

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَتَدْرُونَ مَا الْغِيْبَةُ قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ قِيلَ أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ قَالَ إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اغْتَبْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهْتَهُ

Ebû Hüreyre anlatıyor: *“Rasulullah (sav), “Gıybet nedir biliyor musunuz?” diye sordu. Sahâbe, “Allah ve Resûlü daha iyi bilir!” karşılığını verdiler. Rasulullah, “Kardeşini hoşlanmadığı bir şey ile anmandır.” buyurdu. “Ya kardeşimde o söylediğim durum varsa ne dersin?” diye sorulunca Rasulullah, “Söylediğin şey eğer onda varsa gıybet etmişsindir. Şayet yoksa ona iftira etmiş olursun.”*¹⁷⁰³ buyurdu.

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 895

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ أَنَّهُ قَالَ دَعَنْتَنِي أُمِّي يَوْمًا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَاعِدٌ فِي بَيْتِنَا فَقَالَتْ هَا تَعَالِ أَعْطِيكَ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا أَرَدْتِ أَنْ تُعْطِيَهُ قَالَتْ أَعْطِيَهُ تَمْرًا فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا إِنَّكَ لَوْ لَمْ تُعْطِيَهُ شَيْئًا كُتِبَتْ عَلَيْكَ كِذْبَةٌ

Abdullah b. Âmir anlatıyor: Bir defasında annem beni çağırıp: “Gel sana bir şey vereceğim.” dediğinde O gün Rasulullah (s.a.v.) da bizim evimizdeydi. Rasulullah (s.a.v.) bunu işitince anneme, “Ona ne vereceksin?” diye sordu, Annem “Kuru

¹⁷⁰¹ Müslim, “Zikir”, 73; Bkz, 11.08.1989 tarihli hutbe, H.no: 869.

¹⁷⁰² Bkz, 05.06.1981 tarihli hutbe, 90.

¹⁷⁰³ Müslim, “Birr”, 70.

hurma.” Deyince Allah Rasûlü şöyle buyurdu: **“Dikkatli ol, ona bir şey vermemiş olsaydın, bu senin için bir yalan olarak yazılacaktı.”**¹⁷⁰⁴

Sihhat Durumu: Irâki, Ebu Hureyre ve Abdullah İbn Mes’ud olmak üzere rivayetin iki şahidinin bulunduğunu, ikisinin de ricalinin sika olduğunu söylemiştir.¹⁷⁰⁵ Elbâni, rivayetin hasen olduğuna hükmetmiştir.¹⁷⁰⁶ Şuayb el-Arnâvut ise rivayetin “hasen li-gayrihi” olduğunu, ravi Abdullah b. Âmir’in mevlasının müphem olması nedeniyle de isnadının zayıf, geriye kalan ricalinin ise sika olduğunu bildirmiştir.¹⁷⁰⁷

Sonuç itibariyle hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

4. Hafta: 24.11.1989 - İslam Dini Doğruluğu Emreder.

Hadis No: 896

يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ شَيْبَتِي قَالَ هُوَ

“Ya Rasulallah yaşlandınız mı?” diye sordu. Hz. Peygamber: “Beni, Hûd Suresi ihtiyarlattı.”¹⁷⁰⁸

Hadis No: 897

عن منصور بن المعتمر رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم تحروا الصدق وإن رأيتم أن الهلكة فيه فإن فيه النجاة

Mansur b. Mu'temir'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Tehlikeyi doğrulukta görmeniz de doğruluğu araştırınız. Zira kurtuluş ancak ondadır.”**¹⁷⁰⁹

Sihhat Durumu: Elbânî, rivayetin “mu'dal”¹⁷¹⁰ olup bu nedenle zayıf olduğuna hükmetmiştir. Çünkü Râvi Mansur b. Mu'temir tâbiindendir.¹⁷¹¹

Hadisin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 898

¹⁷⁰⁴ Ebû Dâvûd, “Edeb”, 80.

¹⁷⁰⁵ Elbâni, *Silsiletü's-Sahihâ*, II, 247, H.no:

¹⁷⁰⁶ Ebu Davud, *Sünen*, IV, 455, H.no: 4993.

¹⁷⁰⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXIV, 470, H.no: 15702.

¹⁷⁰⁸ Tirmizî, “Tefsîru'l-Kur'ân”, 56; Bkz, 13.02.1987 tarihli hutbe, H.no: 606.

¹⁷⁰⁹ Elbâni, *Silsiletü'd-Daife*, 7, 391, H.no: 3391.

¹⁷¹⁰ Bir işin karışık, müşkül, çetin ve zor olması manasına i'dalden ismi mef'ul olan mu'dal, hadis terimi olarak senedinden sahabîye varıncaya kadar iki veya daha fazla ravinin birbiri ardınca düştüğü hadise denir.

¹⁷¹¹ Elbâni, *Silsiletü'l-Ehâdîsi'd-Daife*, VII, 403, H.no: 3391.

عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ النَّخَعِيِّ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا بَعْدَكَ وَفِي حَدِيثِ أَبِي
أَسَامَةَ غَيْرِكَ قَالَ قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ فَاسْتَقِمَّ

Süfyan b. Abdullah es-Sekafi'den rivâyet edilmiştir: “Ey Allah'ın Resûlü, bana İslâm ile ilgili, hakkında başka kimseye soru sormama gerek kalmayacak bir şey söyle.” diyen Süfyan b. Abdullah'a Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle demiştir: “*Allah'a iman ettim de, sonra dosdoğru ol.*”¹⁷¹²

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 899

عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ

“Doğruluğu iltizam edin! Çünkü doğruluk hayra götürür...”¹⁷¹³

2.10.12. Aralık Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁷¹⁴

1. Hafta: 01.12.1989 - İslam'da Vakıf.

Hadis No: 900

خَيْرَ النَّاسِ أَنْفَعُهُمُ لِلنَّاسِ

“İnsanların en hayırlısı insanlara en yararlı olanıdır.”¹⁷¹⁵

Hadis No: 901

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ

“İnsan öldüğü zaman amel defteri kapanır...”¹⁷¹⁶

2. Hafta:08.12.1989 - Ticaret Ahlakı.

Hadis No: 902

إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا عَمِلَ عَمَلًا أَحَبَّ اللَّهُ أَنْ يُتَّقَنَهُ

“Biriniz bir iş yaptığında onu en güzel şekilde yapsın. Zira Allah kişinin, işini sağlam yapmasından hoşlanır.”¹⁷¹⁷

Hadis No: 903

إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الْحَلْفُ مَنْفَقَةٌ لِلسِّلْعَةِ مَمْحَقَةٌ لِلْبِرَّةِ

¹⁷¹² Müslim, “İman”, 62.

¹⁷¹³ Bkz, 24.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 111.

¹⁷¹⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 370, s. 13.

¹⁷¹⁵ Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, I, 365; Bkz, 11.07.1986 tarihli hutbe, H.no: 558.

¹⁷¹⁶ Bkz, 24.12.1982 tarihli hutbe, H.no: 233.

¹⁷¹⁷ Bkz, 02.11.1984 tarihli hutbe, H.no: 379.

Ebû Hureyre'nin işittiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Yemin, alışverişte kâr getirir ama bereketi götürür.”**¹⁷¹⁸

Sihhat Durumu: Elbânî¹⁷¹⁹ ve Şuayb el-Arnâvut,¹⁷²⁰ rivayetin sahih olduğuna hükmetmişlerdir.

Hadis No: 904

سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ يُحَدِّثُ أَنَّ مَعْمَرًا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ احْتَكَرَ فَهُوَ خَاطِئٌ

Saîd b. Müseyyeb'in, Ma'mer (b. Abdullah) aracılığıyla naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur; **“Karaborsacılık yapan kimse günahkâr olur.”**¹⁷²¹

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 905

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجَالِبُ مَرْزُوقٌ وَالْمُحْتَكِرُ مُنْعُونٌ

Ömer b. Hattâb'ın naklettiğine göre, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“İnsanlara satmak üzere mal getiren rızıklandırılır, malını stoklayıp karaborsaya düşüren ise lânetlenir.”**¹⁷²²

Sihhat Durumu: Irâkî¹⁷²³ Sehavi¹⁷²⁴ ve Fetteni¹⁷²⁵ rivayetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmişlerdir. Elbânî¹⁷²⁶ ve Hüseyin Selim Esed¹⁷²⁷de rivayetin zayıf olduğunu söylemiş, Şuayb el-Arnâvut ise ravi Ali b. Zeyd b. Cüd'an'ın zayıf olması nedeniyle rivayetin isnadının zayıf olduğunu kaydetmiştir.¹⁷²⁸

Hadis zayıftır.

Hadis No: 906

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ

¹⁷¹⁸ Ebû Dâvûd, “Büyû”, 6; Nesâî, Büyû', 3.

¹⁷¹⁹ Ebu Davud, *Sünen*, 3, 250, H.no: 3337.

¹⁷²⁰ Ebu Davud, *Sünen*, 5, 224, H.no: 3335.

¹⁷²¹ Müslim, “Müsâkât”, 129.

¹⁷²² İbn Mâce, “Ticâret”, 6.

¹⁷²³ Irâkî, *Keşfü'l-Hafâ*, I, 329, H.no: 1058.

¹⁷²⁴ Sehavi, *el-Makâsıdu'l-Hasene*, I, 278, H.no: 361.

¹⁷²⁵ Fetteni, *Tezkiratü'l-Mevdûât*, s, 138.

¹⁷²⁶ İbn Mâce, *Sünen*, II, 728, H.no: 2153.

¹⁷²⁷ Dârimî, *Sünen*, III, 1657, H.no: 2586.

¹⁷²⁸ İbn Mâce, *Sünen*, III, 282, H.no: 2153.

Ebû Saîd'den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Dürüst ve güvenilir tüccar, peygamberler, siddiklar ve şehitlerle beraberdir.”**¹⁷²⁹

Sihhat Durumu: Tirmizî rivayetin hasen, Elbânî de zayıf olduğuna hükmetmişlerdir.¹⁷³⁰ Hüseyin Selim Esed ise inkıta nedeniyle (Hasan, (Hasan el-Basrî) Ebû Said el-Hudrî'den hadis işitmemiştir.) rivayetin isnadının zayıf olduğu kanaatindedir.¹⁷³¹ Şuayb el-Arnaut da rivayetin hasen olduğunu bildirmiştir.¹⁷³² Zayıf isnadları da bulunmakla birlikte hadisin toplamda hasen olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta: 15.12.1989 - İslam Dininin Akla Verdiği Önem.

Hadis No: 907

عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ رَفَعَ الْقَلَمَ عَنْ ثَلَاثَةٍ عَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَحْتَلِمَ وَعَنِ الْمَغْتَوِّهِ حَتَّى يُفِيقَ وَعَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ

Hz. Âişe'den (ra) rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Üç kişiden sorumluluk kaldırılmıştır: Çocuktan bulûğ (ergenlik) çağına gelinceye kadar, akıl hastalığına duçar olandan akli başına gelinceye kadar, uyuyandan uyanıncaya kadar.”**¹⁷³³

Sihhat Durumu: Elbânî¹⁷³⁴ ve Şuayb el-Arnaut¹⁷³⁵ rivayetin isnadının sahih olduğuna hükmetmişlerdir.

Hadis No: 908

عَنْ عَلِيِّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا فَقْرَ أَشَدُّ مِنْ الْجَهْلِ وَلَا مَالٌ أَعْوَدُ مِنَ الْعَقْلِ

Hz Ali'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Cahillikten kötü fakirlik, akıldan üstün servet yoktur.”**¹⁷³⁶

¹⁷²⁹ Tirmizî, “Büyü”, 4.

¹⁷³⁰ Tirmizî, *Sünen*, III, 507, H.no: 1209.

¹⁷³¹ Dârimî, *Sünen*, III, 1653, H.no: 2581.

¹⁷³² İbn Mâce, *Sünen*, III, 272, H.no: 2139.

¹⁷³³ Ebû Dâvûd, “Hudûd”, 17.

¹⁷³⁴ Ebu Dâvûd, *Sünen*, IV, 243, H.no: 4400.

¹⁷³⁵ İbn Mâce, *Sünen*, III, 198, H.no: 2041.

¹⁷³⁶ Taberâni, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, III, 68; Ebu Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliya*, II, 35; Kudâi, *Müsnedü's-Şihab*, II, 39, H.no: 838.

Sihhat Durumu: Heysemî (807/1405), Taberânî'nin hadisi rivayet ettiğini râvi Ebû Recâ el-Hintî' künyeli Muhammed b. Abdullah'ın "Kezzâb" olduğu bilgisini nakletmiştir.¹⁷³⁷ Elbânî, Ebû Recâ el-Hıbtî nedeniyle rivayetin mevzu olduğunu söylemiştir.¹⁷³⁸

Rivayet mevzudur.

4. Hafta: 22.12.1989 - Zamanın Değerlendirilmesi.

Hadis No: 909

الدنيا مزرعة الآخرة

"Dünya ahiretin tarlasıdır."¹⁷³⁹

Hadis No: 910

خَيْرُكُمْ مَنْ لَمْ يَتْرُكْ آخِرَتَهُ لِدُنْيَاهُ وَلَا دُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ وَلَمْ يَكُنْ كَلًّا عَلَى النَّاسِ

"Sizin hayırlınız dünyası için ahiretini, ahireti için dünyasını terk etmeyip (her ikisi için de çalısanınız) ve başkasına yük olmayanınızdır."¹⁷⁴⁰

Hadis No: 911

من استوى يومه

"İki günü birbirine eşit olan..."¹⁷⁴¹

Hadis No: 912

نِعْمَتَانِ مَغْبُوتَانِ

"İki nimet vardır ki..."¹⁷⁴²

Hadis No: 913

كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ وَعَدَّ نَفْسَكَ فِي أَهْلِ الْقُبُورِ فَقَالَ لِي ابْنُ عُمَرَ إِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تُحَدِّثْ نَفْسَكَ بِالْمَسَاءِ وَإِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تُحَدِّثْ نَفْسَكَ بِالصَّبَاحِ وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ قَبْلَ سَقَمِكَ وَمِنْ حَيَاتِكَ قَبْلَ مَوْتِكَ فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي يَا عَبْدَ اللَّهِ مَا اسْمُكَ عَدًّا

"Dünyada bir garip gibi, yabancı gibi hatta bir yolcu gibi ol! Kendini kabir halkından biri gibi kabul et." buyurmuş, rivayetin devamında İbn Ömer, hadisi rivayet eden Mücâhid'e hitaben, **"Sabaha çıktığında akşama varacağım diye içinden**

¹⁷³⁷ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, X, 283, H.no: 18038.

¹⁷³⁸ Elbânî, *Silsiletü'd-Daîfe*, XI, 430, H.no: 5428.

¹⁷³⁹ Ali el-Kârî, *El-Masnû' fi Ma'rifeti'l-Hadîsi'l-Mevdû'*, I, 101, H.no: 135; Bkz, 03.07.1987 tarihli hutbe, H.no: 655

¹⁷⁴⁰ Münâvî, *Feyzü'l Kadir*, III, 665, H.no: 4112; Bkz, 23.08.1985 tarihli hutbe, H.no: 456.

¹⁷⁴¹ Bkz, 21.11.1980 tarihli hutbe, H.no: 53

¹⁷⁴² Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 9.

geçirme; akşama ulaştığında da sabaha çıkacağım diye içinden geçirme. Hastalığından önce sağlığından, ölümünden önce hayatından istifade ederek hazırlık yap. Ey Allah'ın kulu! Yarın hâlinin ne olacağını bilemezsin." demiştir.¹⁷⁴³

Hadis No: 914

اغتنم خمسا قبل خمس

*"Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin..."*¹⁷⁴⁴

2.11. 1990 YILI HUTBELERİ

2.11.01 Ocak Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁷⁴⁵

1. Hafta: 05.01.1990 - Allah'a İmanın Cemiyet Hayatı Üzerindeki Etkileri.

Hadis No: 915

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْإِيمَانُ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ وَقَوْلٌ بِاللِّسَانِ وَعَمَلٌ بِالْأَرْكَانِ

Ali b. Ebi Talip'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *"İmân, kalple tasdik, dille ikrar, âzalarla ameldir."*¹⁷⁴⁶

Sihhat Durumu: Elbânî, rivayetin mevzu olduğuna hükmetmiştir.¹⁷⁴⁷ Şuayb el-Arnaut, haberin batıl ve mevzu olduğuna hükmetmiş, ravi Abdüsselam b. Salih Ebu's-Salt el-Herevi'nin yalancılıkla itham edildiğini söylemiştir.¹⁷⁴⁸ Tarık b. İvazullah, hadisin Hz Ali'den sadece bu isnadla rivayet edildiğini, Abdüsselam b. Salih Ebu's-Salt el-Herevi'nin yalnız kaldığını söylemiştir.¹⁷⁴⁹ Yapılan değerlendirmelerden hadisi, Abdüsselam b. Salih Ebu's-Salt el-Herevi'nin uydurduğuna dair ithamlar olsa da, gerçekte kimin uydurduğu belirlenememiştir. Sözü muhtevasına bakıldığında seleften birisi tarafından söylendiği ihtimali öne çıkmaktadır.¹⁷⁵⁰

¹⁷⁴³ Buhârî, "Rikâk", 3; Bkz 27.06.1986 tarihli hutbe, H.no: 544.

¹⁷⁴⁴ Bkz, 10.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 46.

¹⁷⁴⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 371, s. 13.

¹⁷⁴⁶ İbn Mâce, "Sünnet", 9.

¹⁷⁴⁷ İbn Mâce, *Sünen*, I, 25, H.no: 65.

¹⁷⁴⁸ İbn Mâce, *Sünen*, I, 46, H.no: 65.

¹⁷⁴⁹ Taberâni, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, 6, 226, H.no: 6254.

¹⁷⁵⁰ Uysal, Muhittin, *Tasavvuf Kültüründe Hadis Tasavvuf Kaynaklarındaki Tartışmalı Rivayetler*, s. 256.

Rivayet mevzudur.

Hadis No: 916

رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ تَعَالَى

“*Hikmetin başı, Allah korkusudur.*”¹⁷⁵¹

2. Hafta: 12.01.1990 - Regaip Kandili.

Hadis No: 917

اللهم بارك لنا في رجب وشعبان

“*Allah'ım, Recep ve Şaban'ı hakkımızda mübarek kıl...*”¹⁷⁵²

Hadis No: 918

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ يَأْخُذْ عَنِّي هَوْلَاءِ الْكَلِمَاتِ فَيَعْمَلُ بِهِنَّ أَوْ يُعَلِّمُ مَنْ يَعْمَلُ بِهِنَّ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقُلْتُ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَخَذَ بِيَدِي فَعَدَّ خُمْسًا وَقَالَ اتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ وَارْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ أَعْنَى النَّاسِ وَأَحْسِنْ إِلَى جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا وَأَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا وَلَا تُكْثِرِ الضَّحِكَ فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِثُّ الْقَلْبَ

Ebu Hureyre (ra)'dan rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“*Kim benden şu söyleyeceğim kelimeleri, şu öğütleri alsın da onlarla kendi amel etsin, ya da bir başkasına amel etmesi için öğretsin*” buyurmuştu. Hz. Ebu Hüreyre (ra) der ki: “*Ben varım Ya Rasulallah dedim. Elimi tuttu beş cümlede beş öğüt saydı. Buyurdu ki: Allah'ın yasaklarından sakın ki insanların en fazla ibadet edeni olasın. Allah'ın sana taksim ettiği rızıkına razı ol ki insanların en zengini olasın. Komşuna iyilik yap ki gerçek mü'min olasın. Kendi nefsin için sevdiğini diğer insanlar için de sevmeye çalış ki gerçek müslüman olasın. Bir de sakın zevk-ü safaya dalıp çok gülmeye. Ki fazlaca gülmek insanın kalbi duygularını öldürür.*”¹⁷⁵³

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivayetini garip olduğuna hükmetmiş ve bunu sadece Cafer b. Süleyman'ın hadisi olarak bildiklerini, Hasan'ın, (Hasan Basri) Ebu Hureyre'den birşey işitmediğini söylemiştir.¹⁷⁵⁴ Elbânî, rivayetini hasen olduğuna

¹⁷⁵¹ Bkz, 14.01.1983 tarihli hutbe, H.no: 237.

¹⁷⁵² Bkz, 17.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 74.

¹⁷⁵³ Tirmizî, “Zühd”, 2; İbn Mâce, “Zühd”, 24.

¹⁷⁵⁴ Tirmizî, *Sünen*, IV, 551, H.no: 2305.

hükmetmiştir.¹⁷⁵⁵ Şuayb el-Arnaut, rivayet için “Hadisun ceyyidün” ifadesini kullanmış, ravi Ebu Tarık’ın bilinmeyen bir kişi olması nedeniyle isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.¹⁷⁵⁶ Hüseyin Selim Esed, rivayetin isnadının zayıf olduğu kanaatindedir.¹⁷⁵⁷

Sonuç itibariyle rivayetin zayıf isnadları bulunmakla birlikte genel manada hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hafta: 19.01.1990 - Komşularımıza Karşı Görevlerimiz.

Hadis No: 919

عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال... ولا تؤذيه بقتار قدرك إلا أن تعرف له منها

Amr b. Şuayb’ın babasından, o da dedesinden rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “...İslam, kepçeyle alman dışında, tencereden çıkan yemek kokusuyla bile, komşunun rahatsız edilmesine razı olmamıştır.”¹⁷⁵⁸

Sihhat Durumu: Hadisin farklı tarikleri vardır. İraki (806/1404), Harâiti’nin (327/939), “Mekârimi’l Ahlak” ta, İbn Adî’nin (365/976), de “Kâmil” de hadisi rivayet ettiklerini söylemiş ve hadisin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁷⁵⁹ Elbânî, hem Amr b. Şuayb, hem de Muaviye b. Hayde’nin rivayetlerinin çok zayıf olduğunu söylemiştir.¹⁷⁶⁰

Rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 920

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ

“Allah'a ve âhiret gününe iman eden komşusuna eziyet etmesin...!”¹⁷⁶¹

Hadis No: 921

خَيْرُ الْأَصْحَابِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى خَيْرُهُمْ لِصَاحِبِهِ

“Allah katında arkadaşın en hayırlısı, arkadaşına karşı iyi davranandır...”¹⁷⁶²

¹⁷⁵⁵ Tirmizî, *Sünen*, IV, 551, H.no: 2305.

¹⁷⁵⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XIII, 459, H.no: 8095.

¹⁷⁵⁷ Ebu Ya’la, *Müsned*, XI, 113, H.no: 6240.

¹⁷⁵⁸ Beyhaki, *Şuabu’l-Îmân*, XII, 104, H.no: 9113.

¹⁷⁵⁹ İraki, *Tahricü Ehadis’i’l-İhya*, I, 676, H.no: 1.

¹⁷⁶⁰ Elbânî, *Silsiletü’l-Daife*, VI, 88, H.no: 2587.

¹⁷⁶¹ Bkz, 05.11.1982 tarihli hutbe, H.no: 219.

¹⁷⁶² Bkz, 09.03.1984 tarihli hutbe, H.no: 334.

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivayetin “hasen sahih”, Elbânî de sahih olduğuna hükmetmiştir.¹⁷⁷¹ Hüseyin Selim Esed ise rivayet için “İsnaduhu kaviyyün” hükmüne varmıştır.¹⁷⁷² Mustafa Abdulkadir Ata, rivayetin isnadının sahih olduğunu söyleyerek Buhârî ve Müslim’in rivayet etmediklerini bildirmiştir.¹⁷⁷³ Şuayb el-Arnâvut da ravi Simek b. Harb nedeniyle isnadının hasen olduğuna hükmetmiştir.¹⁷⁷⁴

Zayıf ve hasen isnadları bulunmakla birlikte genel anlamda hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 927

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهَا فَإِنَّهُ لَيَسَّ نَمَّ دِينَارًا وَلَا يَرَهُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُؤْخَذَ لِأَخِيهِ مِنْ حَسَنَاتِهِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أَخَذَ مِنْ سَيِّئَاتِ أَخِيهِ فَطَرَحَتْ عَلَيْهِ

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Kimin üzerinde din kardeşi ile ilgili bir zulüm varsa altın ve gümüşün bulunmayacağı kıyamet günü gelmeden önce o kimseyle helalleşsin. Yoksa kendisinin sâlih amelleri varsa, yaptığı zulüm miktarınca sevaplarından alınır, (hak sahibine verilir.) Şâyet iyilikleri yoksa kendisine zulüm yaptığı kardeşinin günahlarından alınarak onun üzerine yükletilir.”**¹⁷⁷⁵

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 928

لَتُؤَدَّنَ الْحُقُوقَ إِلَى أَهْلِهَا

“Kıyamet gününde tüm haklar sahiplerine verilecektir...”¹⁷⁷⁶

2.11.02. Şubat Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁷⁷⁷

1. Hafta: 02.02.1990 - Azerbaycan Olayları ve Kardeşlik Görevlerimiz.

Hadis No: 929

تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحِمِهِمْ وَتَوَادِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى عَضُوًا تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ بِالسَّهْرِ وَالْحَمَى

¹⁷⁷⁰ Tirmizî, “Buyü”, 66; Nesâî, “Buyü”, 54.

¹⁷⁷¹ Tirmizî, *Sünen*, III, 590, H.no: 1305.

¹⁷⁷² Dârimî, *Sünen*, III, 1684, H.no: 2627.

¹⁷⁷³ Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 213, H.no: 7407.

¹⁷⁷⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXI, 445, H.no: 19099.

¹⁷⁷⁵ Buhârî, “Mezâlim”10; Tirmizî, “Sıfatü'l-Kıyâme”, 2.

¹⁷⁷⁶ Bkz, 22.10.1980 tarihli hutbe, H.no: 48.

¹⁷⁷⁷ Diyanet Gazetesi, Sayı: 372, s. 13.

*“Birbirini sevmeye, birbirine acımada ve birbirine şefkat göstermede müminler bir vücut gibidir...”*¹⁷⁷⁸

2. Hafta: 09.02.1990 - Mirac Kandili.¹⁷⁷⁹

3. Hafta: 16.02.1990 - Berat Gecesi.

Hadis No: 930

إن جبريل أتاني فقال هذه الليلة ليلة النصف من شعبان

*“Cebrail bana geldi ve şöyle dedi; Bu gece Şa'ban'ın on beşinci gecesidir...”*¹⁷⁸⁰

Hadis No: 931

إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ

*“Şaban ayının on beşinci gecesi olduğu zaman...”*¹⁷⁸¹

4. Hafta: 23.02.1990 - İslam'da Aile.¹⁷⁸²

2.11.03. Mart Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁷⁸³

1. Hafta: 02.03.1990 - İçki Kumar ve Uyuşturucu Maddeler.

Hadis No: 932

أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَقْعُدَنَّ عَلَى مَائِدَةٍ يُدَارُ عَلَيْهَا بِالْخَمْرِ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَدْخُلُ الْحَمَّامَ إِلَّا بِإِزَارٍ

Ömer İbnu'l-Hattab Hz Peygamber'den şöyle işittiğini haber vermiştir: *“Allah'a ve âhiret gününe inanan asla içki içilen sofrada oturmasın! Allah'a ve âhiret gününe inanan hamamda peştamalsiz yıkanmasın.”*¹⁷⁸⁴

Sihhat Durumu: Ebani, rivayetin “sahih li-gayrihi” olduğunu, Ahmed b. Hanbel'in hadisi rivayet ettiğini, ravi Kass el-Ecnad' için “Bilmiyorum” dediğini söylemiştir.¹⁷⁸⁵ Ahmed Muhammed Şakir, ravi Kass el-Ecnad bi'l-Kostantiniyye'nin tanınmayan bir kişi olması nedeniyle rivayetin isnadının zayıf olduğuna

¹⁷⁷⁸ Bkz, 18.01.1980, H.no: 1.

¹⁷⁷⁹ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁷⁸⁰ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 95.

¹⁷⁸¹ Bkz, 12.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 92.

¹⁷⁸² Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁷⁸³ Diyanet Gazetesi, Sayı: 373, s. 13.

¹⁷⁸⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 20, H.no: 125; Dârimî, “Eşribe”, 4.

¹⁷⁸⁵ Elbâni, *Sahihu't-Terğib ve't-terhîb*, I, 181, H.no: 167.

hükmetmiştir.¹⁷⁸⁶ Şuayb el-Arnaut, rivayetin “hasen li-gayrihi” olduğuna hükmetmiş, ravi Kass el-Ecnad’ın tanınmayan bir kişi olması nedeniyle isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.¹⁷⁸⁷

Sonuçta rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 933

كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ

“*Sarhoşluk veren her içki haramdır.*”¹⁷⁸⁸

2. Hafta: 09.03.1990 - Orucun Anlam ve Önemi.

Hadis No: 934

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“*İnanarak ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...*”¹⁷⁸⁹

Hadis No: 935

عن ابن عمر قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَمَتِ الصَّائِمِ تَسْبِيحٌ وَنَوْمُهُ عِبَادَةٌ وَدَعَاؤُهُ مُسْتَجَابٌ وَعَمَلُهُ مِضَاعَفٌ

Abdullah b. Ömer'den merfu olarak rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Oruçlunun sükûtu tesbih, uykusu ibadet, duası makbul, amellerinin sevabı katmerlidir.*”¹⁷⁹⁰

Sihhat Durumu: İbn Hacer, ravi er-Rabî’ b. Bedr’in sâkıt¹⁷⁹¹ olduğunu söylemiştir.¹⁷⁹² Elbânî, rivayetin isnadının çok zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁷⁹³

Rivayet zayıftır.

Hadis No: 936

¹⁷⁸⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 220, H.no: 125.

¹⁷⁸⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 277, H.no: 125.

¹⁷⁸⁸ Bkz, 12.03.1982 tarihli hutbe, H.no: 151.

¹⁷⁸⁹ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

¹⁷⁹⁰ Elbânî, *Silsiletü 'd-Daife*, VIII, 286, H.no: 3784.

¹⁷⁹¹ “Adaletten düşmüş” manasına cerh lafızlarından birisidir. Beşinci derece lafızları arasında yer alır ve ağır cerhe delalet eder. Cerhin dördüncü mertebesinde itibaren herhangi bir derecesine delalet eden lafızlarla cerhedilmiş raviler adalet vasfını kaybetmiş sayılırlar. Bu itibarla hadisleri yazılmadığı gibi i'tibar için dikkate alınmaz. Bir başka hadisi kuvvetlendirmek üzere şahid olarak kullanılmaz. Hakkında sakıt cerh hükmü verilen raviler de öyledir.

¹⁷⁹² İbn Hacer, *Fethü'l-Bârî*, VII, 151.

¹⁷⁹³ Elbânî, *Silsiletü 'd-Daife*, VIII, 286, H.no: 3784.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الصِّيَامُ وَالْقُرْآنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ الصِّيَامُ أَيْ رَبِّ مَنْعْتُهُ الطَّعَامَ وَالشَّهَوَاتِ بِالنَّهَارِ فَشَفَعَنِي فِيهِ وَيَقُولُ الْقُرْآنُ مَنْعْتُهُ النَّوْمَ بِاللَّيْلِ فَشَفَعَنِي فِيهِ قَالَ فَيُشَفَّعَانِ

Abdullah b. Amr'dan rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Kıyamet gününde oruç ve Kur'an, sahibine şefaet edeceklerdir. Oruç, “Ey Rabbim ben onu gündüz yemek yemekten ve şehvetten alıkoydum, beni ona şefaetçi kıl!” der. Kur'an da, “Ben de onu gece uykusundan alıkoydum, beni ona şefaetçi kıl!” der ve şefaet ederler.*”¹⁷⁹⁴

Sıhhat Durumu: İbn Ebü'd-Dünyâ (281/894), hadisi hasen isnadla rivayet etmiştir, Hâkim de rivayetin Müslim'in şartına göre sahih olduğunu söylemiştir.¹⁷⁹⁵ Elbânî rivayetin hasen sahih olduğu kanatindedir.¹⁷⁹⁶ Şuayb el-Arnâvut ise ravi Abdullah İbn Lehîa ve Huyey b. Abdullah'ın zayıf olmaları nedeniyle rivayetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁷⁹⁷ Ahmed Muhammed Şakir de rivayetin isnadının sahih olduğunu bildirmiştir.¹⁷⁹⁸

Zayıf isnadları bulunmakla birlikte, hadisin isnadı sahihtir.

Hadis No: 937

لِكُلِّ شَيْءٍ زَكَاةٌ وَزَكَاةُ الْجَسَدِ الصَّوْمُ

*“Her şeyin bir zekâtı vardır. Vücudun zekâtı da oruçtur.”*¹⁷⁹⁹

3. Hafta: 16.03.1990 - Gazilik ve Şehitlik.

Hadis No: 938

عَنْ أَبِي أَمَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَيَّ اللَّهُ مِنْ قَطْرَتَيْنِ وَأَثَرَيْنِ قَطْرَةٌ مِنْ دُمُوعٍ فِي خَشْيَةِ اللَّهِ وَقَطْرَةٌ مِنْ تَهْرَاقٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَمَّا الْأَثَرَانِ فَأَثَرٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَثَرٌ فِي فَرِيضَةٍ مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ

Ebu Ümame'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Allah nezdinde iki çeşit damla ile iki tip ayak izinden daha sevimli hiç bir şey yoktur. İki çeşit damla: Allah'tan korkarak akıtılan gözyaşının damlası ile Allah*

¹⁷⁹⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XI, 199, H.no: 6626

¹⁷⁹⁵ Elbânî, *Sahihu't-Terğîb ve't-Terhîb*, I, 579, H.no: 984.

¹⁷⁹⁶ Elbânî, *Sahihu'l-Camii's-Sağîr ve Ziyadetüh*, II, 720, H.no: 3882.

¹⁷⁹⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XI, 199, H.no: 6626.

¹⁷⁹⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 188, H.no: 6626.

¹⁷⁹⁹ İbn Mâce, “Sıyâm”, 44; Bkz, 07.04.1989 tarihli hutbe, H.no: 827

yolunda dökülen kan damlası. İki tip ayak izi ise: Allah yolunda yürüyen ayağın izi ile Allah'ın farzlarından birini yerine getirmek üzere yol alan ayağın izi."¹⁸⁰⁰

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivayetin "hasen garip", Elbânî de hasen olduğuna hükmetmiştir.¹⁸⁰¹

Zayıf isnadları bulunmakla birlikte, hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 939

مَا مِنْ عَبْدٍ يَمُوتُ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ يَسْرُهُ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا وَأَنَّ لَهُ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا إِلَّا الشَّهِيدَ

*"Ölüp de Allah katında hayırlı bir mertebeye erişen kullar içinde, şehitten başka hiç kimse kendisine içindekilerle birlikte dünya verilecek olsa bile yeniden dünyaya gelmek istemez..."*¹⁸⁰²

Hadis No: 940

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ

Abdullah'dan rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

*"İnsanların en hayırlıları benim asrında yaşayanlardır. Sonra onların peşinden gelenler, sonra onların peşinden gelenler."*¹⁸⁰³

Sihhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 23.03.1990 - Ramazan'a Girerken.

Hadis No: 941

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

*"İnanarak ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır..."*¹⁸⁰⁴

2.11.04. Nisan Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁸⁰⁵

1. Hafta: 06.04.1990 - Namazın Önemi.

Hadis No: 942

¹⁸⁰⁰ Tirmizî, "Fedâilü'l-cihâd", 26.

¹⁸⁰¹ Tirmizî, *Sünen*, IV, 190, H.no: 1669.

¹⁸⁰² Buhârî, "Cihad", 6; Bkz, 11.03.1988 tarihli hutbe, H.no: 736.

¹⁸⁰³ Müslim, "Fedâilü's-sahabe", 212.

¹⁸⁰⁴ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 33.

¹⁸⁰⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 374, s. 30.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسًا مَا تَقُولُ ذَلِكَ يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ قَالُوا لَا يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ شَيْئًا قَالَ فَذَلِكَ مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ يَمْحُو اللَّهُ بِهَا الْخَطَايَا

Ebû Hüreyre'nin işittiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) bir defasında şöyle demiştir: *“Birinizin kapısının önünden bir nehir geçse ve onda her gün beş defa yıkansa, bu o kimsenin kirinden bir şey bırakır mı, ne dersiniz?” Sahâbîler, “Onun kirinden hiçbir şey bırakmaz.” demişler, bunun üzerine Rasulullah, “İşte beş vakit namaz da böyledir! Allah onlarla günahları yok eder.”*¹⁸⁰⁶

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 943

جاء رجل فقال يا رسول الله أي شيء أحب عند الله في الإسلام قال الصلاة لوقتها

*“Ey Allah’ın Rasulü, İslam’da Allah katında en sevimli olan şey nedir? Diye sordu. Hz Peygamber: “Vaktinde kılınan namazdır.”*¹⁸⁰⁷

2. Hafta: 13.04.1990 - Kadir Gecesi.

Hadis No: 944

تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

*“Kadir gecesini Ramazan’ın son on gününde arayınız.”*¹⁸⁰⁸

Hadis No: 945

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوفٌ كَرِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَأَعْفُ عَنِّي

*“Allah’ım sen affedicisin, ikram sahibisin affetmeyi seversin beni de affet.”*¹⁸⁰⁹

Hadis No: 946

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

*“İnanarak ve sevabını Allah’tan umarak Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır...”*¹⁸¹⁰

3. Hafta: 20.04.1990 - Zekât.

Hadis No: 947

¹⁸⁰⁶ Buhârî, “Mevâkîtü's-salât”, 6.

¹⁸⁰⁷ Bkz, 13.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 133

¹⁸⁰⁸ Bkz, 10.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 106.

¹⁸⁰⁹ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 34.

¹⁸¹⁰ Bkz, 01.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 32.

وَحَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ

“Mallarınızı zekât vererek muhafaza altına alınız...”¹⁸¹¹

Hadis No: 948

إِذَا آدَيْتَ زَكَاةَ مَالِكَ فَقَدْ أَذْهَبْتَ عَنْكَ شَرَّهُ

“Malının zekâtını ödersen...”¹⁸¹²

4. Hafta: 27.04.1990 - Ramazan Bayramı.¹⁸¹³

2.11.05. Mayıs Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁸¹⁴

1. Hafta: 04.05.1990 - Kazandıklarımızı Devam Ettirelim.

Hadis No: 949

أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهُ وَإِنْ قَلَّ

“Allah katında amellerin en sevimsisi az da olsa devamlı olanıdır.”¹⁸¹⁵

Hadis No: 950

كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ

“Dünyada kimsesiz bir garip gibi yahut bir yolcu gibi ol!”¹⁸¹⁶

2. Hafta: 11.05.1990 - Allah ve Peygamber Sevgisi.

Hadis No: 951

ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ

“Şu üç özellik kimde bulunursa o kimse imanın tadını alır...”¹⁸¹⁷

3. Hafta:18.05.1990 - Yalan Kötülüklerin Anasıdır.

Hadis No: 952

عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ

“Doğruluğu iltizam edin! Çünkü doğruluk hayra götürür...”¹⁸¹⁸

Hadis No: 953

¹⁸¹¹ Bkz, 09.07.1982 tarihli hutbe, H.no: 187.

¹⁸¹² Bkz, 09.07.1982 tarihli hutbe, H.no: 188.

¹⁸¹³ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁸¹⁴ Diyanet Gazetesi, Sayı: 375, s. 13.

¹⁸¹⁵ Bkz, 08.08.1980 tarihli hutbe, H.no: 35.

¹⁸¹⁶ Buhârî, “Rikâk”, 3; Bkz, 27.06.1986 tarihli hutbe, H.no: 552

¹⁸¹⁷ Müslim, “Îmân”, 67; Bkz, 27.01.1984 tarihli hutbe, H.no: 305

¹⁸¹⁸ Bkz, 24.07.1981 tarihli hutbe, H.no: 111.

بَهْزُ بْنُ حَكِيمٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ وَيْلٌ لِلَّذِي يُحَدِّثُ بِالْحَدِيثِ لِيُضْحِكَ بِهِ الْقَوْمَ فَيَكْذِبُ وَيْلٌ لَهُ وَيْلٌ لَهُ

Behz b. Hâkim babasından, o da dedesinin Hz Peygamber’i şöyle söylerken işittiğini söylemiştir: “*İnsanları güldürmek için yalan konuşanlara yazıklar olsun!*”¹⁸¹⁹

Sihhat Durumu: Tirmizî ve Elbânî rivayetinin hasen olduğuna hükmetmişlerdir.¹⁸²⁰

Hadis No: 954

لَا يَجْتَمِعُ الْإِيمَانُ وَالْكَفْرُ فِي قَلْبِ امْرِئٍ وَلَا يَجْتَمِعُ الصِّدْقُ وَالْكَذِبُ جَمِيعًا

“*Bir kişinin kalbinde aynı anda iman ile küfür, doğruluk ile yalancılık, bir arada bulunmaz.*”¹⁸²¹

4. Hafta: 25.05.1990 - Aile.

Hadis No: 955

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَزَوَّجَ الْعَبْدُ فَقَدْ اسْتَكْمَلَ نِصْفَ الدِّينِ ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ فِي النِّصْفِ الْبَاقِي

Enes b. Mâlik’den rivâyet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Kişi evlendiğinde dinin yarısını tamamlamış olur, öbür yarısında da takva (Allah'a karşı sorumluluk bilinci) sahibi olsun.*”¹⁸²²

Sihhat Durumu: Rivayetinin farklı tarikleri mevcuttur. İbnü’l-Cevzî (597/1201), “*İlel*” de Enes b. Malik’in rivayeti için “sahih değildir” demiştir. Taberânî, *el-Evsat*’ta hadisin iki isnadını da rivayet etmiş, her ikisinde de yer alan Yezid er-Rakkaş ve Câbie el-Câfî’nin zayıf olduklarına hükmetmiştir.¹⁸²³ Elbânî, rivayetinin hasen olduğuna hükmetmiştir.¹⁸²⁴ Hâkim, *el-Müstedrek*’te Enes b. Mâlik’den merfu olarak “من رزقه الله امرأة صالحة فقد أعانه على شطر من رزقه الله فليتق الله في النصف الباقي” lafzıyla hadisi rivayet etmiş, isnadının sahih olduğunu söylemiştir.¹⁸²⁵

¹⁸¹⁹ Ebû Dâvûd, “Edeb”, 80; Tirmizî, “Zühd”, 10.

¹⁸²⁰ Tirmizî, *Sünen*, IV, 557, H.no: 2315.

¹⁸²¹ Tirmizî, “Tefsîru’l-Kur’ân”, 14; Bkz, 11.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 241

¹⁸²² Beyhakî, *Şuabü’l-Îmân*, IV, 382, H.no: 5486; Ali el-Müttakî, *Kenzü’l-ummâl*, XVI, 271, H.no: 44403.

¹⁸²³ Heysemî, *Mecmau’z-zevâid*, IV, 463; H.no: 7310.

¹⁸²⁴ Hatîb et-Tebrîzî, *Mişkâtü’l-Mesâbîh*, II, 930, H.no: 3096.

¹⁸²⁵ Aclûni, *Keşfü’l-Hafâ*, II, 284, H.no: 2432.

Zayıf isnadları da bulunmakla birlikte toplamda rivayetin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 956

قَالَ عَبْدُ اللَّهِ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَبَابًا لَا نَجِدُ شَيْئًا فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ

Abdullah b. Mes'ûd anlatıyor: Evlenmeye imkân bulamayan gençler olarak Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yanındaydık. Allah Rasûlü (s.a.v.) bize şöyle buyurdu: **“Ey genç topluluğu! Aranızdan evlenmeye gücü yetenler evlensin. Çünkü evlenmek, gözü haramdan korumak ve iffeti muhafaza etmek için en iyi yoldur.”**¹⁸²⁶

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 957

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَنْكُحُ الْمَرْأَةُ لِأَرْبَعٍ لِمَالِهَا وَلِحَسْبِهَا وَجَمَالِهَا وَلِدِينِهَا فَاطْفُرْ بِذَاتِ الدِّينِ تَرَبَّتْ يَدَاكَ

Ebû Hüreyre'den (ra) nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Bir kadınla dört şeyden dolayı evlenilir: Malı, soyu, güzelliği ve dini için. Sen dindar olanını seç (Aksi hâlde) fakr'u zarurete duçar olursun!”**¹⁸²⁷

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 958

أَبْغَضُ الْحَلَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الطَّلَاقُ

“Yüce Allah'a en sevimsiz gelen meşru işlerden biri, boşanmadır.”¹⁸²⁸

Hadis No: 959

عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّمَا امْرَأَةٍ سَأَلْتُ زَوْجَهَا طَلَاقًا فِي غَيْرِ مَا بَأْسٍ فَحَرَامٌ عَلَيْهَا رَائِحَةُ الْجَنَّةِ

Sevbân'ın naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Herhangi bir kadın, geçerli bir sebebi olmaksızın kocasından boşanma talep ederse, cennetin kokusu ona haram olur!”**¹⁸²⁹

¹⁸²⁶ Buhârî, “Nikâh”, 3; Müslim, “Nikâh”, 1.

¹⁸²⁷ Buhârî, “Nikâh”, 16.

¹⁸²⁸ Ebû Dâvûd, “Talak”, 3; İbn Mâce, “Talak”, 1; Bkz, 15.07.1988 tarihli hutbe, H.no: 775

¹⁸²⁹ Ebû Dâvûd, “Talak”, 17,18.

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivayetin hasen,¹⁸³⁰ Elbânî¹⁸³¹ ve Şuayb el-Arnâvut¹⁸³² ise rivayetin isnadının sahih olduğuna hükmetmişlerdir.

Hadis sahihtir.

Hadis No: 960

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ حَبَّبَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا

Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Kadını kocasına karşı kıskırtan bizden değildir.”**¹⁸³³

Sihhat Durumu: Taberânî, Abdullah İbn Abbas'ın hadisini *el-Evsat*'da rivayet etmiş, ravi Osman b. Mutarrif'in zayıf olduğunu söylemiştir.¹⁸³⁴ Elbânî, rivayetin isnadının Müslim'in şartına göre sahih olduğunu bildirmiştir.¹⁸³⁵ Şuayb el-Arnâvut da rivayetin isnadının sahih olduğu kanaatindedir.¹⁸³⁶ Mustafa Abdülkâdir Ata ise rivayetin isnadının Buhârî'nin şartına göre sahih olduğuna hükmetmiş ancak rivayet etmediğini söylemiştir.¹⁸³⁷

Hadis sahihtir.

2.11.06. Haziran Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁸³⁸

1. Hafta: 01.06.1990 - İslam'da Görgü Kuralları.

Hadis No: 961

حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ شَعْبَةُ فَقُلْتُ أَعِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ شَدِيدًا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَنْ لَبَسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا فَلَنْ يَلْبَسَهُ فِي الْآخِرَةِ

Abdülaziz b. Suheyb, Enes b. Mâlik'den şöyle işittiğini söylemiştir: **“Dünyada ipekli elbise giyen erkekler öbür dünyada mahrum kalırlar.”**¹⁸³⁹

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 962

¹⁸³⁰ Elbânî, *Sahihu Ebî Davud*, VI, 425, H.no: 1928.

¹⁸³¹ Ebû Dâvûd, *Sünen*, II, 235, H.no: 2228.

¹⁸³² Ebû Dâvûd, *Sünen*, III, 543, H.no: 2226.

¹⁸³³ Ebû Dâvûd, “Talâk”, 1.

¹⁸³⁴ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, IV, 332, H.no: 7743.

¹⁸³⁵ Ebû Dâvûd, *Sünen*, II, 220, H.no: 2177.

¹⁸³⁶ Ebû Dâvûd, *Sünen*, III, 503, H.no: 2175.

¹⁸³⁷ Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 214, H.no: 2795.

¹⁸³⁸ Diyanet Gazetesi, Sayı: 376, s. 29.

¹⁸³⁹ Buhârî, “Libas”, 25; Müslim, “Libâs”, 11.

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حُرِّمَ لِبَاسُ الْحَرِيرِ وَالذَّهَبِ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِي
وَأَحْلَلَّ لِإِنَائِهِمْ

Ebû Mûsa el-Eş'âri'den rivâyet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“İpek giymek ve altın kullanmak ümmetimin erkeklerine haram, kadınlarına helal kılındı.”**¹⁸⁴⁰

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivayetin birden fazla tarikinin olduğunu, Ebû Mûsâ'nın rivayetinin ise “hasen sahih” olduğunu söylemiş, Elbânî ise rivayetin sahih olduğuna hükmetmiştir.¹⁸⁴¹

Hadis sahihtir.

Hadis No: 963

عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ سَمِعَهُ مِنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ كُنْتُ فِي حَجْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَتْ يَدِي
تَطْبِيشُ فِي الصَّحْفَةِ فَقَالَ لِي يَا غُلَامُ سَمِّ اللَّهَ وَكُلْ بِيَمِينِكَ وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ

Ömer b. Ebû Seleme'den rivâyete göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Yavrum, besmele çek, sağ elinle ve önünden ye.”**¹⁸⁴²

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 964

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ ثَلَاثًا إِذَا شَرِبَ وَيَقُولُ هُوَ أَمْرًا وَأَرْوَى

Enes b. Mâlik'den rivâyet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:“ Hz Peygamber (s.a.v.) su içerken üç kez nefes alır ve şöyle derdi: **“Bu hem hazmı kolaylaştırır hem de susuzluğu çabuk keser.”**¹⁸⁴³

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 965

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا أُوتِمِنَ خَانَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ

“Münafiğin alâmeti üçtür; Konuştuğunda yalan söyler, kendisine bir şey emanet edildiğinde ihanet eder, söz verdiği zaman sözünde durmaz.”¹⁸⁴⁴

2. Hafta: 08.06.1990 - Kurban Bayramı.¹⁸⁴⁵

¹⁸⁴⁰ Tirmizî, “Libâs”, 1.

¹⁸⁴¹ Tirmizî, *Sünen*, IV, 217, H.no: 1720.

¹⁸⁴² Buhârî, “Et’ime”, 2; Müslim, “Eşribe”, 108.

¹⁸⁴³ Müslim, “Eşribe”, 123; Tirmizî, “Şemâil”, 91.

¹⁸⁴⁴ Buhârî, “Vesâyâ”, 8; Müslim, “İmân”, 107; Bkz, 16.03.1984 tarihli hutbe, H.no: 336.

¹⁸⁴⁵ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

3. Hafta: 15.06.1990 - Hac.

Hadis No: 966

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ

“İslâm beş esas üzerine kurulmuştur...”¹⁸⁴⁶

Hadis No: 967

أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ فُرِضَ عَلَيْكُمُ الْحَجُّ فَحُجُّوا

“Rasulullah (s.a.v.) bize hutbe verdi ve şöyle buyurdu: “Ey insanlar! Hac size farz kılındı, haccedin!”¹⁸⁴⁷

Hadis No: 968

مَنْ أَرَادَ الْحَجَّ فَلْيَتَعَجَّلْ

“Haccetmek isteyen kimse acele etsin...”¹⁸⁴⁸

4. Hafta: 22.06.1990 - Kurban ve Hükümleri.

Hadis No: 969

مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحَّ

“Malî kudreti olduğu halde kurban kesmeyenler...”¹⁸⁴⁹

Hadis No: 970

مَنْ ضَحَى طَيِّبَةً بِهَا نَفْسَهُ مَحْتَسِبًا لِأُضْحِيَّتِهِ كَانَتْ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ

“Her kim gönül hoşluğu ile ve alacağı mükâfatı hesaba katarak kurban keserse, kurbanı ona cehennemden bir perde olur.”¹⁸⁵⁰

2.11.07. Temmuz Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁸⁵¹

1. Hafta: 06.07.1990 - Kur'an Okuyup Anlamanın Önemi.

Hadis No: 971

خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

“Muhakkak ki en faziletli olanınız, Kur'ân'ı öğrenen ve öğretendir.”¹⁸⁵²

Hadis No: 972

¹⁸⁴⁶ Buhârî, “İman”, 2; Bkz, 13.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 132.

¹⁸⁴⁷ Müslim, “Hac”, 412; Bkz, 17.07.1987 tarihli hutbe, H.no: 662

¹⁸⁴⁸ Ebû Dâvûd, “Menâsik”, 5; İbn Mâce, “Menâsik”, 1; Bkz, 25.07.1986 tarihli hutbe, H.no: 555.

¹⁸⁴⁹ Bkz, 25.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 126.

¹⁸⁵⁰ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, III, 84, H.no: 2736; Bkz, 24.07.1987 tarihli hutbe, H.no: 666.

¹⁸⁵¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 377, s. 29.

¹⁸⁵² Bkz, 27.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 141.

إِنَّ الَّذِي لَيْسَ فِي جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَالْبَيْتِ الْخَرِبِ

*“Kalbinde ve hafızasında Kur'an'dan hiçbir şey bulunmayan kimse harabe olan bir ev gibidir.”*¹⁸⁵³

Hadis No: 973

اقْرءُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ

*“Kur'ân-ı okuyun! Çünkü Kur'ân, onu okuyanlara kıyamet günü şefaati olarak gelecektir.”*¹⁸⁵⁴

Hadis No: 974

عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْقُرْآنُ مُشَفَّعٌ وَمَا جِلُّ مُصَدَّقٍ مَنْ جَعَلَهُ إِمَامَةً قَادَهُ إِلَى الْجَنَّةِ وَمَنْ جَعَلَهُ خَلْفَ ظَهْرِهِ سَاقَهُ إِلَى النَّارِ

Câbir'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Kur'ân şefaattidir, şefaati da makbuldür. O, sözü kabul edilen bir yargıçtır. Kim Kur'ân-ı önder edirse Kur'ân onu cennete götürür. Kim Kur'ân'ı önemsemezse onu da cehenneme sürükler.”*¹⁸⁵⁵

Sihhat Durumu: Elbânî, rivayetin sahih olduğunu söylemiştir.¹⁸⁵⁶ Şuayb el-Arnaut, rivayetin isnadı için “Ceyyidün” tabirini kullanmış, ravi Abdullah b. el-Eclah dışındaki ricalinin Buhârî ve Müslim'in ricali olup sika olduklarını bildirmiştir.¹⁸⁵⁷ Hüseyin Selim Esed ise isnadının sahih olduğunu kaydetmiştir.¹⁸⁵⁸

Rivayet sahihtir.

Hadis No: 975

عَنْ عَلِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَاسْتَنْظَرَهُ فَأَحْلَلَ حَلَالَهُ وَحَرَّمَ حَرَامَهُ أَدْخَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى الْجَنَّةَ وَشَفَعَهُ فِي عَشْرَةِ مَنْ أَهْلَ بَيْتِهِ كُلُّهُمْ قَدْ وَجِبَتْ لَهُ النَّارُ

Ali b. Ebî Tâlib'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Kim Kur'ân'ı okur, O'nunla amel eder, helâl dediğini helâl; haram dediğini haram kabul ederse, Kur'ân sayesinde Cenab-ı Hakk onu cennetine*

¹⁸⁵³ Bkz, 01.10.1982 tarihli hutbe, H.no: 208

¹⁸⁵⁴ Bkz, 18.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 125

¹⁸⁵⁵ İbn Hıbbân, *Sahih*, I, 331, H.no: 124.

¹⁸⁵⁶ İbn Hıbbân, *Sahih*, I, 331, H.no: 124.

¹⁸⁵⁷ İbn Hıbbân, *Sahih*, I, 331, H.no: 124.

¹⁸⁵⁸ Heysemî, *Mevâridü'z-Zam'ân İlê Zevâidi-İbn Hıbbân*, VI, 20 H.no: 1793.

koyar; aile fertlerinden cehenneme girmeleri vacip olan on kişiye de şefaathet yetkisi verir.”¹⁸⁵⁹

Sihhat Durumu: Tirmizî, naklettiği rivayetin garip olduğuna hükmetmiş, hadisi sadece bu veçhiyle bildiklerini ve sahih bir isnadının olmadığını, ravi Hafs b. Süleyman’ın hadiste zayıf kabul edildiğini söylemiştir. Elbânî de rivayet için “cidden zayıf” açıklamasını yapmıştır.¹⁸⁶⁰ Şuayb el-Arnaut ise Amr b. Osman er-Rakkî ile Hafs Ebû Ömer’in zayıf olmaları, Kesir b. Zêzân’ın ise bilinmeyen bir kişi olması nedeniyle rivayetin isnadının çok zayıf olduğu kanaatindedir.¹⁸⁶¹

Rivayetin çok zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 976

مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَعَمِلَ بِمَا فِيهِ

*“Kim Kur’ân okur, öğrenir ve onunla amel ederse...”*¹⁸⁶²

2. Hafta: 13.07.1990 - Nimetlere Şükretmek.

Hadis No: 977

عن النعمان بن بشير قال قال النبي صلى الله عليه وسلم على المنبر من لم يشكر القليل لم يشكر الكثير

Nuıman b. Beşir’den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) minberde şöyle buyurmuştur: *“Aza şükretmeyen çoğa da şükretmez.”*¹⁸⁶³

Sihhat Durumu: Şuayb el-Arnaut, rivayetin “sahih li-gayrihi” olduğuna hükmetmiş, ravi Ebu Abdurrahman’ı bilmedikleri için de isnadının zayıf olduğunu söylemiştir.¹⁸⁶⁴

Hasen isnadları da bulunmakla birlikte, hadisin destek isnatlarla “Sahih li-Gayriri” derecesine yükseldiği anlaşılmaktadır.

Hadis No: 978

مَنْ لَا يَشْكُرِ النَّاسَ لَا يَشْكُرِ اللَّهَ

*“İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah'a da şükretmez.”*¹⁸⁶⁵

Hadis No: 979

¹⁸⁵⁹ Tirmizî, “Fedâilü'l-Kur’ân”, 13; İbn Mace, “Sünnet”, 16.

¹⁸⁶⁰ Tirmizî, *Sünen*, V,171, H.no: 2905; Elbânî, *Daifü Süneni't-Tirmizî*, I, 348, H.no: 553.

¹⁸⁶¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 416, H.no: 1268.

¹⁸⁶² Bkz, 27.11.1981 tarihli hutbe, H.no: 142.

¹⁸⁶³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXX, 390, H.no: 18449.

¹⁸⁶⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXX, 390, H.no: 18449

¹⁸⁶⁵ Tirmizî, “Birr”, 35; Bkz, 18.11.1982 tarihli hutbe, H.no: 226

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ بِمَنْزِلَةِ الصَّائِمِ الصَّابِرِ

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Yiyip şükreden kimse sabrederek oruç tutan kimse gibidir.”**¹⁸⁶⁶

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivayetin hasen garip, Elbânî, sahih¹⁸⁶⁷ Şuayb el-Arnaut ise hasen olduğuna hükmetmişlerdir.¹⁸⁶⁸ Hüseyin Selim Esed ise rivayetin isnadı hakkında “İsnaduhu ceyyidün” açıklamasını yapmıştır.¹⁸⁶⁹ Hâkim ve Zehebî, rivayetin sahih olduğunu söylemişlerdir. Ahmed b. Hanbel ve İbn Mace, hadisi Sinan b. Ebî, Şeybe'den الصابير الصائم أجر الصائم الشاكر له بمثل أجر الصائم الصابر lafzıyla rivayet etmiştir.¹⁸⁷⁰

Zayıf ve hasen isnadları bulunmakla birlikte, hadisin total anlamda sahih olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 980

عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الْمَالِ نَتَّخِذُ فَقَالَ لِيَتَّخِذُوا أَحَدَكُمْ قَلْبًا شَاكِرًا وَلِسَانًا ذَاكِرًا وَزَوْجَةً مُؤْمِنَةً تَعِينُ أَحَدَكُمْ عَلَى أَمْرِ الْآخِرَةِ

Hz. Sevban (ra) dan rivayete göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Şükreden bir kalp, zikreden bir dil, ahiret işlerinde size yardım edecek mü'mine bir eş ediniz.”**¹⁸⁷¹

Sihhat Durumu: Elbânî, rivayetin sahih olduğuna hükmetmiştir.¹⁸⁷² Şuayb el-Arnaut ise rivayetin “hasen li-gayrihi” olduğunu, ancak inkıta nedeniyle (ravi Sâlim b. Ebi'l-Ca'd', Sevban'dan hadis iştimemiştir.) isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.¹⁸⁷³

Zayıf isnadları bulunsa da sonuçta hadisin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

3. Hafta:20.07.1990 - Nefis Muhasebesi.

Hadis No: 981

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا

¹⁸⁶⁶ Tirmizî, “Sıfâtü'l-kıyâme”, 43; İbn Mâce, “Sıyâm”, 55.

¹⁸⁶⁷ Tirmizî, *Sünen*, IV, 653, H.no: 2486.

¹⁸⁶⁸ İbn Mâce, *Sünen*, II, 646, H.no: 1764.

¹⁸⁶⁹ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, XI, 459, H.no: 6582.

¹⁸⁷⁰ Aclûni, *Keşfü'l-Hafâ*, II, 44, H.no: 1656.

¹⁸⁷¹ Tirmizî, “Tefsiru'l-Kur'an”, 9; İbn Mâce, “Nikâh”, 5.

¹⁸⁷² İbn Mace, *Sünen*, I, 596, H.no: 1856.

¹⁸⁷³ İbn Mâce, *Sünen*, III, 61, H.no: 1856.

Hiz. Ömer şöyle demiştir: **“Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin”**¹⁸⁷⁴

Sihhat Durumu: Hiz Ömer’in sözü olarak nakledilen bu söz hakkında Elbâni mevkuî olduğuna hükmetmiştir.¹⁸⁷⁵

Sonuçta rivayet merfu hadis olmayıp sahabeye ait bir söz olduğu için zayıf hadis kategorisine girmektedir.

Hadis No: 982

عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ

Şeddâd b. Evs'ten rivayet edildiğine göre Hiz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Akıllı kişi, nefesine hâkim olan ve ölüm sonrası için çalışandır.”**¹⁸⁷⁶

Sihhat Durumu: Tirmizî rivayetinin hasen, Elbâni de mevkuî olduğunu kaydetmiştir.¹⁸⁷⁷ Şuayb el-Arnâvut, ravi İbn Ebi Meryem’in (Asıl adı: Ebu Bekir b. Abdullah b. Ebi meryem’dir) zayıf olması nedeniyle rivayetinin isnadının zayıf olduğunu bildirmiştir.¹⁸⁷⁸ Mustafa Abdülkadir Ata, rivayetinin Buhârî’nin şartına göre sahih olduğuna hükmetmiş, Buhârî ve Müslim’in rivayet etmediklerini söylemiştir.¹⁸⁷⁹

Zayıf isnadları da bulunmakla birlikte, hadisin genel anlamda hasen olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis No: 983

عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَلَا تَكْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ

Abdullah b. Ebi Bekre’nin babasından rivayet ettiğine göre Hiz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Allahım! Göz açıp yumuncaya kadar bile beni nefsin yönetimine bırakma.”**¹⁸⁸⁰

Sihhat Durumu: Elbâni,¹⁸⁸¹ ve Hüseyin Selim Esed, rivayetinin isnadının hasen olduğunu söylerlerken,¹⁸⁸² Mustafa Abdülkadir Ata, Buhârî ve Müslim’in şartına

¹⁸⁷⁴ Tirmizî, “Sıfatü'l-Kıyâme”, 25; İbn Ebi Şeybe, *Musannef*, VII, 96.

¹⁸⁷⁵ Elbâni, *Silsiletü'd-Daife*, III, 346, H.no: 1201.

¹⁸⁷⁶ Tirmizî, “Sıfatü'l-kıyâme”, 25; İbn Mâce, “Zühd”, 31.

¹⁸⁷⁷ Tirmizî, *Sünen*, IV, 638, H.no: 2459.

¹⁸⁷⁸ İbn Mâce, *Sünen*, V, 328, H.no: 4260.

¹⁸⁷⁹ Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 125, H.no: 191.

¹⁸⁸⁰ Ebû Dâvûd, “Edeb”, 101.

¹⁸⁸¹ Ebû Dâvûd, *Sünen*, IV, 484, H.no: 5092.

¹⁸⁸² Heysemî, *Mevâridü'z-Zam'ân İlê Zevâidi-İbn Hibbân*, VII, 402, H.no: 2370.

göre rivayetin sahih olduğuna hükmetmiş ancak rivayet etmediklerini söylemiştir.¹⁸⁸³ Şuayb el-Arnaut, rivayetin isnadının hasen olmasının muhtemel olduğunu bildirmiştir.¹⁸⁸⁴

Hadisin hasen olduğu anlaşılmaktadır.

4. Hafta: 27.07.1990 - Hicret ve Önemi.¹⁸⁸⁵

2.11.08. Ağustos Yayınlanan Hutbeler¹⁸⁸⁶

1. Hafta: 03.08.1990 - Yemin ve Keffareti.

Hadis No: 984

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمْسٌ لَيْسَ لِهِنَّ كَفَّارَةٌ الشِّرْكُ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقَتْلُ النَّفْسِ بَعِيرٍ حَقٍّ وَبَهْتُ مُؤْمِنٍ وَالْفِرَارُ يَوْمَ الرَّحْفِ وَيَمِينٌ صَابِرَةٌ يَفْتَطِعُ بِهَا مَالًا بَعِيرٍ حَقٍّ

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Büyük günahlardan sayılan beş şey vardır ki, haklarında keffaret yoktur. Bunlar: Allah'a şirk koşmak, haksız yere bir cana kıymak, müslümana iftira atmak, harpten kaçmak ve hakkı gizleyen yemin ki kişi onunla hakkı olmayan malı elde etmeye çalışır.”**¹⁸⁸⁷

Sihhat Durumu: Elbâni, rivayetin hasen olduğuna hükmetmiştir.¹⁸⁸⁸

Hadis No: 985

عَنْ تَمِيمِ بْنِ طَرْفَةَ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ ثُمَّ رَأَى أَنْتَقَى لِلَّهِ مِنْهَا فَلْيَأْتِ التَّقْوَى مَا حَنَنْتُ يَمِينِي

Temim b. Tarafe'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Bir kimse bir şeye yemin eder de sonra Allah için ondan daha makbul bir şey görürse, hemen onu yapsın!”**¹⁸⁸⁹

Sihhat Durumu: Sahih.

2. Hafta: 10.08.1990 - 30 Ağustos ve İman.¹⁸⁹⁰

3. Hafta: 17.08.1990 - Cuma Namazı ve Önemi.

¹⁸⁸³ Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 730, H.no: 2000.

¹⁸⁸⁴ İbn Hibban, *Sahih*, III, 250, H.no: 970.

¹⁸⁸⁵ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁸⁸⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 378, s. 29.

¹⁸⁸⁷ Suyûtî, *el-Câmiu 's-sağîr*, I, 375, H.no: 3964.

¹⁸⁸⁸ Elbâni, *Sahihu 'l Camii 's-Sağîr ve Ziyadetüh*, I, 617, H.no: 3247

¹⁸⁸⁹ Buhârî, “Tevhid”, 56.

¹⁸⁹⁰ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

Hadis No: 986

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِيهِ خُلِقَ آدَمُ وَفِيهِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ إِلَّا فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Güneşin doğduğu en hayırlı gün, Cuma günüdür. Âdem o gün yaratıldı, o gün cennete konuldu ve o gün cennetten çıkarıldı. Kıyamet de ancak Cuma günü kopacaktır.”*¹⁸⁹¹

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 987

عَنْ حَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ رَوَّاحُ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُخْتَلِمٍ

Hz. Peygamber'in zevcesi Hz Hafsa'dan rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Cuma namazına gitmek, bulûğa ermiş olan herkese farzdır.”*¹⁸⁹²

Sihhat Durumu: Nesâî, hadisi Müslim'in şartına göre sahih bir isnadla rivayet etmiştir.¹⁸⁹³ Elbâni, rivayetin sahih olduğuna hükmetmiştir.¹⁸⁹⁴

Hadis sahihtir.

Hadis No: 988

كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عَوْفِ الْمُرَنْبِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةً لَا يَسْأَلُ اللَّهُ الْعَبْدُ فِيهَا شَيْئًا إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ إِيَّاهُ

Kesîr b. Abdullah b. Amr b. Avf el-Müzenî'nin, babası aracılığıyla dedesinden (Amr b. Avftan) naklettiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Cuma günü öyle bir an vardır ki kul o anda Allah'tan bir şey dilerse Allah mutlaka ona o isteğini verir.”*¹⁸⁹⁵

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 989

¹⁸⁹¹ Müslim, “Cum'a”, 18.

¹⁸⁹² Nesâî, “Cum'a”, 2.

¹⁸⁹³ Ebu Zekeriyya Muhyiddin Yahya b. Şeref En-Nevevi, *Hulâsatü'l-Ahkâm*, II, 758, H.no: 2653.

¹⁸⁹⁴ Nesâî, *Sünen*, III, 89, H.no: 1371.

¹⁸⁹⁵ Müslim, “Cum'a”, 13; Tirmizî, “Cum'a”, 2.

أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ وَأَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَاهُ أَنَّهَا سَمِعَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَلَى أَعْوَادِ مِنْبَرِهِ
لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ وُدِّهِمُ الْجُمُعَاتِ أَوْ لَيَخْتِمَنَّ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ ثُمَّ لَيَكُونَنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ

Abdullah. Ömer ve Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Ya bir takım kimseler cuma namazlarını terk etmekten vazgeçerler ya da Allah onların kalplerini mühürler ve onlar artık gafillerden olurlar.”*¹⁸⁹⁶

Sıhhat Durumu: Sahih

4. Hafta: 24.08.1990 - Büyük Günahlar.

Hadis No: 990

اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُؤْبَقَاتِ

*“Helâk edici yedi şeyden kaçınınız!...”*¹⁸⁹⁷

2.11.09. Eylül Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁸⁹⁸

1. Hafta: 07.09.1990 - Eğitim ve Öğretimin Önemi.

Hadis No: 991

إِنَّمَا بُعِثْتُ مُعَلِّمًا

*“Ben Allah tarafından bir muallim olarak gönderildim.”*¹⁸⁹⁹

Hadis No: 992

اغْذُ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ مُسْتَمِعًا وَلَا تَكُنِ الرَّابِعَ فَتَهْلِكَ

*“Öğreten, öğrenen, dinleyen ol, dördüncüsü olma, helâk olursun!”*¹⁹⁰⁰

2. Hafta: 14.09.1990 - Peygamberimizin Sünnetine Bağlılık.

Hadis No: 993

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ أُمَّتِي كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا فَجَعَلَتْ
الدَّوَابُّ وَالْفَرَاشُ يَقَعْنَ فِيهِ، فَأَنَا أَخَذُ بِحُجْرَتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَقَحَّمُونَ فِيهِ

Ebü Hüreyre'nin naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Benimle ümmetimin durumu (geceleyin) ateş yakan kimsenin hâline benzer. Böcekler ve*

¹⁸⁹⁶ Müslim, “Cum’a”, 40; Nesâî, “Cum’a”, 2.

¹⁸⁹⁷ Bkz, 16.03.1984 tarihli hutbe, H.no: 337.

¹⁸⁹⁸ Diyanet Gazetesi, Sayı: 379, s. 29.

¹⁸⁹⁹ İbn Mâce, “Sünnet”, 17; Dârimî, “Mukaddime”, 32; Bkz, 03.10.1986 tarihli hutbe, H.no: 573

¹⁹⁰⁰ Dârimî, “Mukaddime”, 26; Bkz, 11.09.1987 tarihli hutbe, H.no: 671

kelebekler o ateşe düşmeye başlar. İşte ben de sizler ateşe girerken kuşaklarınızdan tutup engellemeye çalışıyorum.”¹⁹⁰¹

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 994

حُمَيْدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ الطَّوِيلُ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ فَمَنْ رَغِبَ عَنِ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي

Humeyd b. Ebi Humeyd et-Tavil Enes b. Mâlik’i şöyle söylerken işittim demiştir: Hz Peygamber (s.a.v.) kendilerini dünyadan soyutlamayı düşünen sahâbîlerinin yanlarına gelerek onlara şöyle dedi: *“Benim sünnetimden yüz çeviren, benden değildir.”*¹⁹⁰²

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 995

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

*“Sizden biriniz kendisi için sevdiğini mü’min kardeşi içinde sevmedikçe gerçek mü’min olamaz.”*¹⁹⁰³

Hadis No: 996

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ أَحْبَبَ سُنَّتِي فَقَدْ أَحْبَبَنِي وَمَنْ أَحْبَبَنِي كَانَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ

Enes b. Mâlik’den rivayet edilmiştir. Rasulullah (s.a.v.) bana şöyle söyledi: *“Bu benim sünnetimdir. Kim benim sünnetimi hayata geçirirse gerçekten beni seviyor demektir. Beni seven kimse de benimle birlikte cennette olur.”*¹⁹⁰⁴

Sıhhat Durumu: Tirmizî, rivayetin “hasen garip”, Elbânî de zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁹⁰⁵ Tarık b. İvazullah, Âsım b. Said dışında hadisi Ma’bed b. Halid’den rivayet eden olmadığını, Ebu Ca’fer en-Nüfeyli’nin yalnız kaldığını söylemiştir.¹⁹⁰⁶

Rivayetin zayıf isnadları bulunmakla birlikte hasen olduğu anlaşılmaktadır.

¹⁹⁰¹ Müslim, “Fedâil”, 17.

¹⁹⁰² Buhârî, “Nikâh”, 1.

¹⁹⁰³ Bkz, 24.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 75.

¹⁹⁰⁴ Tirmizî, “İlim”, 16.

¹⁹⁰⁵ Tirmizî, *Sünen*, V, 46, H.no: 2678.

¹⁹⁰⁶ Taberânî, *el-Mu’cemü’l-Evsat*, IX, 168, H.no: 9439.

3. Hafta: 21.09.1990 - Camilerimizin Dinimizdeki Yeri.

Hadis No: 997

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَحَبُّ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ مَسَاجِدُهَا وَأَبْغَضُ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ
أَسْوَاقُهَا

Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Allah katında en makbul mekânlar mescitlerdir, Allah katında en sevimsiz mekânlar ise çarşılardır.”*¹⁹⁰⁷

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 998

من بنى مسجدا لله بنى الله له في الجنة مثله

*“Her kim Allah için bir mescit bina ederse...”*¹⁹⁰⁸

4. Hafta: 28.09.1990 - Mevlid Kandili.

Hadis No: 999

فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ

*“Hiç biriniz beni babasından, evlâdından ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe gerçekten iman etmiş olmaz.”*¹⁹⁰⁹

2.11.10. Ekim Ayında Yayımlanan Hutbeler¹⁹¹⁰

1. Hafta: 05.10.1990 - İsrâf ve Cimrilikten Sakınmalıyız.

Hadis No: 1000

أَكْرَمُوا الْخُبْزَ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْزَلَ لَهُ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ وَأَخْرَجَ لَهُ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ

*“Ekmeğe saygı gösteriniz, ekmeğe beraber gökten bereket indirir, yerden bereket çıkarır.”*¹⁹¹¹

Hadis No: 1001

ما استخف قوم بحق الخبز

*“Ekmeğe saygı göstermeyen milleti...”*¹⁹¹²

¹⁹⁰⁷ Müslim, “Mesâcid”, 288.

¹⁹⁰⁸ Bkz, 13.01.1984 tarihli hutbe, H.no: 305.

¹⁹⁰⁹ Bkz, 13.01.1984 tarihli hutbe, H.no: 307.

¹⁹¹⁰ Diyanet Gazetesi, Sayı: 380, s. 13.

¹⁹¹¹ Ebû Nuaym, *Mârifetü's-Sahâbe*, II, 1200, H.no: 3029; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, XV, 245, H.no: 40776; Bkz, 03.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 198

¹⁹¹² Bkz, 03.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 199.

Hadis No: 1002

الْإِفْتِسَادُ نِصْفُ الْعَيْشِ

*“Harcamada tutumluluk, geçimin yarısıdır.”*¹⁹¹³

Hadis No: 1003

كُلُوا وَتَصَدَّقُوا وَابْسُؤُوا فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَلَا مَخِيلَةٍ

*“Yiyiniz, sadaka veriniz, kibir ve israfa kaçmadan da giyiniz.”*¹⁹¹⁴

Hadis No: 1004

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يَرَى أَنْتَ نِعْمَتَهُ عَلَى عَبْدِهِ

*“Allah, nimetinin eserinin kulunun üzerinde görülmesini sever.”*¹⁹¹⁵

2. Hafta: 12.10.1990 - İbadetin Anlam ve Önemi.¹⁹¹⁶

3. Hafta: 19.10.1990 - Çevre Sağlığı ve Önemi.

Hadis No: 1005

نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ

*“İki nimet vardır ki...”*¹⁹¹⁷

Hadis No: 1006

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ

*“Kuvvetli mümin zayıf müminden daha hayırlı ve Allah’a daha sevimlidir.”*¹⁹¹⁸

Hadis No: 1007

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اتَّقُوا اللَّاعِنِينَ قَالُوا وَمَا اللَّاعِنَانِ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الَّذِي يَتَخَلَّى فِي طَرِيقِ النَّاسِ وَظَلَمَهُمْ

Ebu Hureyre’den rivayet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Laneti gerektiren iki şeyden sakının.” Dediler ki, nedir o iki şey, Ey Allah’ın

Rasûlü? *“İnsanların gelip geçtiği yolları ve gölgelendikleri yerleri kirletmektir.”*¹⁹¹⁹

buyurdu.

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 1008

¹⁹¹³ Bkz, 03.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 200.

¹⁹¹⁴ Bkz, 03.09.1982 tarihli hutbe, H.no: 201.

¹⁹¹⁵ Tirmizî, “Edeb”, 54; Bkz, 09.01.1987 tarihli hutbe, H.no: 606

¹⁹¹⁶ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

¹⁹¹⁷ Bkz, 28.03.1980 tarihli hutbe. H.no: 9.

¹⁹¹⁸ Bkz, 04.09.1981 tarihli hutbe, H.no: 121.

¹⁹¹⁹ Müslim, “Taharet”, 68; Ebû Dâvûd, “Taharet”, 14.

إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ

“Allah güzeldir, güzelliği sever.”¹⁹²⁰

Hadis No: 1009

عَنْ صَالِحِ بْنِ أَبِي حَسَّانَ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ يُحِبُّ الطَّيِّبَ نَظِيفٌ يُحِبُّ النَّظَافَةَ كَرِيمٌ يُحِبُّ الْكَرَمَ جَوَادٌ يُحِبُّ الْجُودَ فَتَنَظَّفُوا أَرَاهُ قَالَ أَفْنَيْتَكُمْ وَلَا تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ

Said b. el-Müseyyeb'den rivâyet edildiğine göre Hz Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Allah güzeldir, güzel olanı sever; Allah temizdir, temizliği sever; kerem sahibidir, keremi sever; cömerttir, cömertliği sever; evlerinizi, is yerlerinizi ve çevrenizi temiz tutunuz. Yahudiye benzemeyiniz.”¹⁹²¹

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivayetin garip olduğuna hükmetmiş, ravi Halid b. İlyas'ın zayıf olduğunu söylemiştir. Elbânî, rivayetin zayıf olduğunu bildirmiştir.¹⁹²² Hüseyin Selim Esed, ise isnadının çok zayıf olduğunu kaydetmiştir.¹⁹²³

Rivâyetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

4. Hafta: 26.10.1990 - İslam'da Selamlaşmanın Önemi.

Hadis No: 1010

تَطْعِمِ الطَّعَامَ وَتَقْرَأِ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ

“Başkalarına yemek yedirmen, tanıdığına ve tanımadığına selâm vermen.”¹⁹²⁴

Hadis No: 1011

حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ

“Müslüman'ın Müslüman üzerindeki hakkı beştir...”¹⁹²⁵

Hadis No: 1012

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ قِيلَ مَا هُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِذَا لَقَيْتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانصَحْ لَهُ وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدِ اللَّهَ فَسَمِّتْهُ وَإِذَا مَرَضَ فَعُدَّهُ وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ

Ebû Hüreyre'den rivâyet edildiğine göre, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Müslüman'ın Müslüman üzerindeki hakkı altıdır.” “Onlar nedir ey

¹⁹²⁰ Bkz, 25.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 245.

¹⁹²¹ Tirmizî, “Edeb”, 41.

¹⁹²² Tirmizî, Sünen, V, 111, H.no: 2799.

¹⁹²³ Ebu Ya'la, Müsned, II, 122, H.no: 791.

¹⁹²⁴ Buhârî, “İmân”, 6; Bkz, 06.01.1984 tarihli hutbe, H.no: 299.

¹⁹²⁵ Bkz, 11.10.1985 tarihli hutbe, H.no: 468.

Allah'ın Resûlü?” diye sorulunca şöyle demiştir: “Onunla karşılaştığın zaman selâm ver, seni davet ettiğinde ona icabet et, senden nasihat istediğinde nasihat et, aksırıp Allah'a hamd ettiğinde ona duayla karşılık ver, hastalandığında onu ziyaret et ve öldüğünde cenazesine katıl.”¹⁹²⁶

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 1013

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِاللَّهِ تَعَالَى مَنْ بَدَأَهُمْ بِالسَّلَامِ
Ebû Ümâme'nin naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“İnsanların Yüce Allah katında en hayırlısı, önce selâm verenleridir.”*¹⁹²⁷

Sıhhat Durumu: Elbânî¹⁹²⁸ ve Şuayb el-Arnaut, rivayetin isnadının sahih olduğuna hükmetmişlerdir.¹⁹²⁹

Hadis No: 1014

لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا

*“İman etmedikçe cennete giremezsiniz...”*¹⁹³⁰

Hadis No: 1015

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ إِنَّ أَبْخَلَ النَّاسِ مَنْ بَخَلَ بِالسَّلَامِ

Ebû Hureyre'den rivayet edilmiştir: *“Asıl pinti selamlaşmada pintilik edendir.”*¹⁹³¹

Sıhhat Durumu: Elbânî¹⁹³² ve Hüseyin Selim Esed, rivayetin isnadının sahih olduğuna hükmetmişlerdir.¹⁹³³ Şuayb el-Arnaut, rivayetin isnadının Müslim'in şartına göre sahih olduğunu bildirmiştir.¹⁹³⁴

Hadis sahihtir.

2.11.11. Kasım Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁹³⁵

1. Hafta: 02.11.1990 - Vakıf ve Önemi.

¹⁹²⁶ Müslim, “Selam”, 5.

¹⁹²⁷ Ebû Dâvûd, “Edeb”, 132-133.

¹⁹²⁸ Ebû Dâvûd, *Sünen*, IV, 516, H.no: 5199.

¹⁹²⁹ Ebû Dâvûd, *Sünen*, VII, 493, H.no: 5197.

¹⁹³⁰ Bkz, 05.02.1982 tarihli hutbe, H.no: 150.

¹⁹³¹ İbn Hıbban, *Sahîh*, X, 349, H.no: 4498; Beyhakî, *Şuabu'l-Îmân*, XI, 194, H.no: 8394.

¹⁹³² İbn Hıbban, *Sahîh*, X, 349, H.no: 4498.

¹⁹³³ Ebu Ya'la, *Müsned*, XII, 527, H.no: 6649.

¹⁹³⁴ İbn Hıbban, *Sahîh*, X, 349, H.no: 4498.

¹⁹³⁵ Diyanet Gazetesi, Sayı: 381, s. 13.

Hadis No: 1016

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَفْتَسِمُ وَرَثَتِي دِينَارًا مَا تَرَكَتُ بَعْدَ نَفَقَةٍ نِسَائِي وَمُنُونَةٍ عَامِلِي فَهُوَ صَدَقَةٌ

Ebû Hüreyre'den (ra) nakledildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Vârislerim ne bir tek dinarı ne de dirhemi paylaşsınlar. Hanımlarımın nafakasından ve hizmetçimin ihtiyacından sonra bıraktığım mallar sadakadır.”*¹⁹³⁶

Sihhat Durumu: Sahih

Hadis No: 1017

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ إِذَا مَاتَ الْمَيِّتُ تَقُولُ الْمَلَائِكَةُ مَا قَدَّمَ وَيَقُولُ النَّاسُ مَا تَرَكَ

Ebu Hureyre'den merfu olarak rivâyet edilmiştir: *“İnsan öldüğü zaman, melekler, “Ne getirdi” derler, insanlar, “Ne bıraktı” derler.”*¹⁹³⁷

Sihhat Durumu: Elbânî, rivayetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁹³⁸

2. Hafta: 09.11.1990 - İslam'da Tevbe.**Hadis No: 1018**

كُلُّ بَنِي آدَمَ خَطَاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ

*“Her insan hata eder. Hata edenlerin en hayırlısı tevbe edenlerdir.”*¹⁹³⁹

Hadis No: 1019

يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوُوبُوا إِلَى اللَّهِ فَإِنِّي أَتُوبُ فِي الْيَوْمِ إِلَيْهِ مِائَةَ مَرَّةٍ

*“Ey insanlar! Allah'a tevbe ve istiğfar ediniz, ben günde yüz kere tevbe ediyorum.”*¹⁹⁴⁰

Hadis No: 1020

التَّوْبَةُ مِنَ الذَّنْبِ أَنْ يَتُوبَ مِنْهُ ثُمَّ لَا يَعُودَ فِيهِ

*“Günahından tevbe eden kimse, günahsız kimse gibidir.”*¹⁹⁴¹

3. Hafta: 16.11.1990 - İslam'da İlim Öğrenmenin ve Öğretmenin Önemi.

¹⁹³⁶ Buhârî, “Vesâyâ”, 32.

¹⁹³⁷ İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, VII, 127, H.no: 34706.

¹⁹³⁸ Elbânî, *Silsiletü'd-Daife*, VI, 208, H.no: 2707.

¹⁹³⁹ İbn Mâce, “Zühhd”, 30; Bkz, 13.03.1987 tarihli hutbe, H.no: 622

¹⁹⁴⁰ Müslim, “Zikir” 41, 42; Ebû Dâvûd, “Salât” 361; Tirmizî, “Tefsîr-u Sûre”, 47; Bkz, 23.05.1986 tarihli hutbe, H.no: 535.

¹⁹⁴¹ İbn Mâce, “Zühhd”, 30; Bkz, 13.03.1987 tarihli hutbe, H.no: 624

Hadis No: 1021

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

*“İlim tahsil etmek kadın erkek her müslümana farzdır.”*¹⁹⁴²

Hadis No: 1022

الْكَلِمَةُ الْحَكِيمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ

*“Hikmetli söz, müminin yitiğidir...”*¹⁹⁴³

Hadis No: 1023

لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ

*“Ancak iki kişiye haset (gıpta) edilir...”*¹⁹⁴⁴

Hadis No: 1024

اغْدُ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ مُسْتَمِعًا أَوْ مُجِبًّا وَلَا تَكُنِ الْخَامِسَةَ فَتَهْلِكَ

*“Öğreten, öğrenen, dinleyen ya da ilmi seven/destekleyen ol, beşincisi olma, helâk olursun!”*¹⁹⁴⁵

Hadis No: 1025

مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَبْتَغِي فِيهِ عِلْمًا سَلَكَ اللَّهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ

*“Kim ilim için yola çıkarsa Allah ona cennete giden yolu kolaylaştırır.”*¹⁹⁴⁶

4. Hafta: 23.11.1990 - Gerçek Mü'minin Güzellikleri.

Hadis No: 1026

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

*“Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların selâmette olduğu (zarar görmediği) kişidir.”*¹⁹⁴⁷

Hadis No: 1027

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

*“Sizden biriniz kendisi için sevdiğini mü'min kardeşi içinde sevmedikçe gerçek mü'min olamaz.”*¹⁹⁴⁸

Hadis No: 1028

¹⁹⁴² Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 43.

¹⁹⁴³ Bkz, 19.09.1980 tarihli hutbe, H.no: 43.

¹⁹⁴⁴ Bkz, 01.10.1982 tarihli hutbe, H.no: 209.

¹⁹⁴⁵ Bkz, 09.11.1984 tarihli hutbe, H.no: 383

¹⁹⁴⁶ Tirmizî, “İlim”, 19; Bkz, 05.06.1981 tarihli hutbe, H.no: 90

¹⁹⁴⁷ Bkz, 04.02.1983 tarihli hutbe, H.no: 240.

¹⁹⁴⁸ Bkz, 24.04.1981 tarihli hutbe, H.no: 75.

تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحُمِهِمْ وَتَوَادِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى عُضْوًا تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ بِالسَّهْرِ وَالْحَمَى

*“Birbirini sevmeye, birbirine acımada ve birbirine şefkat göstermede müminler bir vücut gibidir...”*¹⁹⁴⁹

Hadis No: 1029

الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ

*“Müslüman, müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, haksızlık yapmaz, onu düşmana teslim etmez...”*¹⁹⁵⁰

Hadis No: 1030

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلَا اللَّعَّانِ وَلَا الْفَاجِسِ وَلَا الْبِدِيءِ

Hz. Abdullah’dan rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

*“Mümin, ne insanları karalayan, ne lânet eden, ne kaba ve kötü sözlü, ne de hayâsız birisidir.”*¹⁹⁵¹

Sihhat Durumu: Tirmizî, rivayetin “hasen garip”, Elbânî, sahih,¹⁹⁵² Şuayb el-Arnâvut, sahih,¹⁹⁵³ Hüseyin Selim Esed de isnadının hasen,¹⁹⁵⁴ olduğuna hükmetmişlerdir. Mustafa Abdülkadir Ata ise, Buhârî ve Müslim’in şartına göre sahih olduğuna hükmetmiş, rivayet etmediklerini ve hadisin iki şahidinin bulunduğunu bildirmiştir.¹⁹⁵⁵

Zayıf ve hasen isnadları bulunmakla birlikte, hadisin genel itibariyle sahih olduğu anlaşılmaktadır.

2.11.12. Aralık Ayında Yayımlanan Hutbeler.¹⁹⁵⁶

1. Hafta: 07.12.1990 - İbâdet.

Hadis No: 1031

عن الحسن بن علي العبادة سيعون بابا أفضلها طلب الرزق الحلال

¹⁹⁴⁹ Bkz, 18.01.1980, H.no: 1.

¹⁹⁵⁰ Bkz, 12.04.1985 tarihli hutbe, H.no: 414.

¹⁹⁵¹ Tirmizî, “Birr”, 48.

¹⁹⁵² Tirmizî, *Sünen*, IV, 350, H.no: 1977.

¹⁹⁵³ İbn Hibban, *Sahih*, I, 421, H.no: 192.

¹⁹⁵⁴ Ebu Ya’la, *Müsned*, IX, 20, H.no: 5088.

¹⁹⁵⁵ Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 57, H.no: 29.

¹⁹⁵⁶ Diyanet Gazetesi, Sayı: 382, s. 29.

Hasan b. Ali'den rivayet edilmiştir: *“İbadet yetmiş çeşittir. En faziletliyelerinden biri de helâl rızık kazanmaktır.”*¹⁹⁵⁷

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Deylemi tarafından mevkuf haber olarak nakledilen rivâyet, merfu olmadığı için zayıf kategorisi içinde değerlendirilmiştir.

Hadis No: 1032

عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنِي ابْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ كَعْبِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الْخَامَةِ مِنَ الزَّرْعِ تُفِينُهَا الرِّيحُ وَتَصْرَعُهَا مَرَّةً وَتَعْدِلُهَا أُخْرَى حَتَّى تَهَيِّجَ وَمَثَلُ الْكَافِرِ كَمَثَلِ الْأَرْزَةِ الْمُجْدِيَةِ عَلَى أَصْلِهَا لَا يُغَيِّبُهَا شَيْءٌ حَتَّى يَكُونَ أَنْجَعَهَا مَرَّةً وَاحِدَةً

Sa'd b. İbrâhim'in, Kâ'b b. Mâlik'in oğlundan naklettiğine göre, Kâ'b b. Mâlik şunları söylemiştir: Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Mümin taze ekin gibidir. Olgunlaşınca kadar rüzgâr onu eğip büker; bazen yere yatırır, bazen de doğrultur (ama o kırılmaz). Kâfir ise çam ağacına benzer, rüzgâr estikçe gürler ama bir kere yıkıldı mı bir daha kalkmaz.”*¹⁹⁵⁸

Sıhhat Durumu: Sahih

2. Hafta: 14.12.1990 - Sabır ve Önemi.

Hadis No: 1033

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ... إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى

Enes b. Mâlik'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Sabır ancak musibetin ilk başa geldiği anda olmalıdır.”*¹⁹⁵⁹

Sıhhat Durumu: Sahih

Hadis No: 1034

أَنَّ نَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْطَاهُمْ ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ حَتَّى إِذَا نَفِدَ مَا عِنْدَهُ قَالَ وَمَنْ يَصْبِرْ يُصْبِرْهُ اللَّهُ

*Ensar'dan bir gurup Hz Peygamber'den birşeyler istediler. Hz Peygamber yanında olan tükeninceye kadar verdi ve şöyle dedi: “Kim de sabrederse, Allah ona sabır ihsan eder.”*¹⁹⁶⁰

¹⁹⁵⁷ Aclûni, *Keşfu'l-Hafâ*, II, 153, H.no: 1699

¹⁹⁵⁸ Müslim, “Sıfatü'l-Münâfikîn”, 59.

¹⁹⁵⁹ Buhârî, “Cenâiz”, 31; Müslim, Cenâiz, 15.

3. Hafta: 21.12.1990 - Dünya ve Âhiret Dengesi.¹⁹⁶¹

Hadis No: 1035

الدنيا مزرعة الآخرة

“*Dünya âhiretin tarlasıdır.*”¹⁹⁶²

Hadis No: 1036

عن أنس بن مالك قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم **كاد الفقر أن يكون كفرا**

Enes b. Mâlik’den rivâyete göre, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Fakirlik neredeyse küfür olayızdı.”**¹⁹⁶³

Tahriç ve Sıhhat Durumu: Elbânî, ravi Yezid, er-Rakkâş’ın zayıf olması nedeniyle rivayetin isnadının zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹⁹⁶⁴ Fetteni de rivayetin zayıf olduğunu açıklamıştır.¹⁹⁶⁵

Rivayet zayıftır.

Hadis No: 1037

خَيْرُكُمْ مَنْ لَمْ يَتْرُكْ آخِرَتَهُ لِدُنْيَاهِ وَلَا دُنْيَاَهُ لِآخِرَتِهِ وَلَمْ يَكُنْ كَلًّا عَلَى النَّاسِ

“*Sizin hayırlınız dünyası için ahiretini, ahireti için dünyasını terk etmeyip (her ikisi için de çalştığınız) ve başkasına yük olmayanınızdır.*”¹⁹⁶⁶

4. Hafta: 28.12.1990 - Örf ve Âdetlerimize Bağlılık.¹⁹⁶⁷

¹⁹⁶⁰ Müslim, “Zekât”, 124; Bkz, 20.11.1982 tarihli hutbe, H.no: 229.

¹⁹⁶¹ Diyanet Gazetesi, Sayı: 382, s. 31.

¹⁹⁶² Ali el-Kârî, *el-Masnû*’, I, 101, H.no: 135; Bkz, 03.07.1987 tarihli hutbe, H.no: 655

¹⁹⁶³ Beyhaki, *Şuabu’l-Îmân*, IX, 12, H.no: 6188; Ebu Nuaym, *Hilye*, III, 53, H.no: 309.

¹⁹⁶⁴ Elbânî, *Silsiletü’l-Ehâdîsi’d-Daîfe*, IX, 77, H.no: 4080.

¹⁹⁶⁵ Fettenî, *Tezkiratü’l-Mevdûât*, s. 174.

¹⁹⁶⁶ Münâvî, *Fezû’l Kadîr*, III, 665, H.no: 4112; Bkz, 23.08.1985 tarihli hutbe, H.no: 456.

¹⁹⁶⁷ Hutbede hadis kullanılmamıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından Hazırlanıp 1980 ve 1990 yılları arasında Cuma hutbelerinde irâd olunan hutbeleri konu aldığımız bu çalışma 11 yıllık bir dönemi kapsamakta olup giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde hutbe ve tarihi sürecini, ikinci bölümde ise çalışmamızın ana kısmını oluşturan hadisleri inceledik.

İlgili yıllara ait hutbe metinlerine 22 Kasım 1968 yılında yayın hayatına başlayıp 1991 yılına kadar devam eden ve sonrasında Diyanet Dergisi adıyla devam eden Diyanet Gazetesi'nden ulaşmaya çalıştık. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 1968 yılından 1990 yılına kadar olan dönemde hutbeler Diyanet Gazetesi'nin eki olarak her ay dört hutbe şeklinde görevlilere verilmiştir.

Hazırlanan hutbelerde genellikle hadislerin arapça metinlerine yer verilmemiştir. Türkçe metinlerine ulaştığımız hadisleri, arapça hadis kaynaklarından arapça metinlerine ulaştık. Ulaştığımız her hadis metnini önce hangi yıl, hangi ay ve hangi haftada ve hangi konu başlığı altında okundu ise o başlık altına yerleştirdik. Hadisin Arapça metnini senedinin müntehası ile birlikte verdik. Arapça kısmının hemen altına da tercemesini ekleyerek çalışmamızın düzenini oluşturduk. Dipnot yoluyla da hadisin geçtiği temel kaynakları göstermeye çalıştık. Daha sonra tercemenin altına sıhhat durumu diye bir başlık açarak hadis hakkında yapılan sıhhat değerlendirmelerine yer verdik.

Çalışma kapsamına giren hutbeleri tek tek tarayarak 11 yıllık dönemde tekrarlarla birlikte 1037 hadis tespit ettik. Her yılın belli aylarında konular tekrar ettiğinden, aynı hadisler ilgili haftalarda tekrarlanmıştır. Örneğin üç ayların başlangıcında Recep ve Şaban ayları ve Ramazan ayına dair hadislerle, ülkemizde okulların açıldığı tarih olan Eylül ayında ilme ve ilim öğrenmeye teşvik babındaki hadisler ile Yaz Kur'an Kurslarının başladığı haziran aylarındaki hadisler sürekli tekrar ettikleri için onları bir hadis olarak değerlendirdik. Bunun neticesinde tekrar eden hadisler çıktıktan sonra rakam 496 olmuştur.

Ulaşılan bilgiler neticesinde kaynak yönünden tespit ettiğimiz 496 hadisin 404'ü Kütüb'i Tis'a'da, 86 tanesi de diğer kaynaklarda yer almaktadır. 6 rivayet

hakkında ulaşılan kaynaklarda bilgi bulunamamıştır. Hutbelerde geçen hadisler, sıhhat açısından toplu olarak değerlendirildiğinde 496 hadisten, 315'si sahih, 3'ü sahih li-gayrihi, 45'i hasen, bir'i "hasen sahih", bir'i hasen li-gayrihi, 92'si zayıf, 7'si çok zayıf, biri mevkuf, biri Ali ed-Dekkak'ın sözü, biri hadis olmayıp İmam şafii'nin sözü, biri ise hadis olmadığı halde hata eseri hadis olarak değerlendirilen şerhte geçen bir cümledir. Hadislerden u hakkında bir değerlendirme yapılmamış, altısının kaynağına ulaşılamamıştır. 19 rivayet hakkında ise mevzu hükmü verilmiştir. Bu durumu yüzde olarak ifade edecek olursak %64,11'i sahih, %9,47'si hasen, %19,95'i zayıf ve %6,45'i de diğerleri şeklinindedir

Yapmış olduğumuz bu çalışma neticesinde hadislerin çoğunluğunun Kütüb'i Tis'a'da geçen rivayetlerden olduğu, tespit edilmiştir. Bununla birlikte, belli hadislerin belli haftalarda sürekli tekrar etmesi tatsız kaçmakta ve rahatsızlık sebebi olmaktadır. Bu itibarla ilgili konuda başka sahih rivayetler de bulunmasına rağmen hep aynı hadislerin tekrarlanmasının önüne geçilmelidir.

Çalışma neticesinde değinilmesi gereken bir başka konu da kullanılan hadislerin kaynak gösteriminde hatalar yapılmasıdır. Bu hata bazen sadece kitap ismi verilmek suretiyle karşımıza çıkmakta, bazen de, ikinci ve unc kaynaklar gösterilerek yapılmaktadır.

Yine 19 mevzu haber tekrarlarla birlikte 49 hutbede hadis olarak sunulmuştur. Bu tür haberlerin hutbelerden arındırılması hadis malzemesinin sağlıklı bir şekilde aktarımı için son derece gereklidir. Böylece halkın daha sağlıklı bir dini bilgiye hadis bilgisine sahip olması mümkün hale gelecektir.

SONUÇ

Kur'an'dan sonra ikinci kaynak kabul edilen Sünnet malzemesinin sübut ve mânâya delâlet yönlerinden güvenilir durumda ve önemli hadis kaynaklarında bulunuyor olması hadis ilminin vazgeçilmez esaslarındandır. Ülkemizde örgün ve özellikle yaygın din eğitimi kurumlarının öncülerinden olan Diyanet İşleri Başkanlığı, yaygın din eğitimi hizmetini önemli ölçüde Cuma ve Bayram hutbeleri aracılığıyla yürütmektedir. Cuma ve Bayram hutbeleri de müslüman halkımızın tamamına din bilgisi iletmenin neredeyse tek zemini konumundadır. 2014 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yapılan “Türkiye’de Dini Hayat Araştırması”nın verilerine göre Türkiye’de erkeklerde Cuma namazını her zaman kılanların oranı %57,4’tür Kentte yaşayan erkeklerin %54,6’sı Cuma namazını her zaman kıldıklarını belirtirken bu oran kırsal bölgelerde yaşayan erkeklerde %65’tir. Şu halde Cuma günü camilerde biraraya gelen cemaate sahîh din bilgisinin aktarılması önem arz etmektedir.

1980–1990 yılları arasında, Cuma hutbelerinde yer alan hadislerin sayısı tekrarlarla birlikte 1037, tekrarlar çıkarıldıktan sonra 496’dır. Bu durum hutbelerde hadis kullanımı açısından olumludur.

Hutbelerde genel olarak metni kısa hadisler, kaynaklarda olduğu şekliyle verilmiş, metni uzun hadisler ise, ihtisar edilerek sunulmuştur. Hutbelerde ihtisar yolu ile hadislerin kullanılmasının bazı mahzurları söz konusudur. Hutbelerde ihtisarla verilen bir hadisin ya vürud sebebine ya da hadis içerisinde geçen diğer konulara değinilmemektedir. Hadisde ifade edilen anlam, böylece bağlamından koparılmakta, niçin ve hangi ortamda söylendiği kapalı kalmaktadır. Bu durumun göz ardı edilmesi bir problemdir. Hâlbuki hadisin sebab-i vüruduna değinilmesi, hadisin daha iyi anlaşılmasını sağladığı gibi hutbenin anlaşılmasına da katkı sağlayacaktır. Hadis içerisinde geçen başka konulara değinilmemesi, hutbelerde hadis kullanımı açısından diğer bir problemdir.

Hutbelerde hadislerin bir kısmının manası metne bağlı kalmadan mefhumî olarak, bir kısmının manası da yorumlu olarak verilmiştir. Hadis kullanımı açısından mefhumî

mana ile verilen hadisler hakkında leh vealeyte farklı görüşler ileri sürülebilir. Hadislerin yoruma bağlı kullanımında ise hutbeyi yazan kişi hadise kendi yorumunu da katarak konunun daha iyi açıklanmasına yönelmiştir. Hutbelerde bu tür hadis kullanımının olumlu yönleri varsa da olumsuz yönleri de vardır. Zira bazı hadisler farklı yorumlara da müsaittir. Hutbelerde; hadisin ifade ettiği mana anlaşılır bir şekilde verildiği takdirde cemaatin dini bilgileri öğrenmesine katkı sağlayacaktır. Değilse, bazı yanlış anlamaların ortaya çıkacağı muhakkaktır.

Hutbelerde geçen hadislerin bir kısmında, metinlerde olmayan bazı ilaveler yapıldığı tespit edilmiştir. Bu tür yaklaşımlarda hadisin manasından uzaklaşıldığı gibi hadisin barındırdığı diğer manalardan da uzaklaşmış olmaktadır. Bu durum da hutbelerde hadis kullanımı açısından bir problemdir.

Hutbelerde hadislerin kaynağı verilirken ağırlıklı olarak, kütüb-i tis'a esas alınmıştır. Bu durum kaynak kullanımı açısından olumludur. Bununla beraber Türkçe'ye tercüme edilen hadis kaynakları veya Türkçe olarak telif edilen bazı eserler de kaynak olarak gösterilmiştir. Böyle durumlarda hadisin ana kaynaklardan kontrolünün yapılması muhtemel birtakım problemleri önlemesi açısından idealdir. Nadir de olsa hadis kaynağı olmayan eserler de kaynak olarak verilmiştir. Bu durum kaynak kullanımı açısından bir eksikliklerdir. Ayrıca hutbelerde kullanılan hadislerden bir kısmının kaynak gösterilmeden verildiği tespit edilmiştir. Bu durum tasvib edilmeyecek bir başka problemdir.

Ayrıca hadislerin kaynağı gösterilirken bazı geçerli kurallara uyulmadığı da tespit edilmiştir. Kaynak göstermedeki bu problem ve eksiklikler yoğun olarak görülmüştür.

Hutbelerde geçen hadisler, sıhhat açısından toplu olarak değerlendirildiğinde 496 hadisten, 315'si sahih, 3'ü sahih li-gayrihi, 45'i hasen, bir'i "hasen sahih", bir'i hasen li-gayrihi, 92'si zayıf, 7'si çok zayıf, biri mevkuף, biri Ali ed-Dekkak'ın sözü, biri hadis olmayıp İmam Şafii'nin sözü, biri ise hadis olmadığı halde hata eseri hadis olarak değerlendirilen şerhte geçen bir cümledir. Hadislerden üçü hakkında bir değerlendirme yapılmamış, altısının kaynağına ulaşamamıştır. 19 rivayet hakkında

ise mevzu hükmü verilmiştir. Bu durumu yüzde olarak ifade edecek olursak %64,11'i sahih, %9,47'si hasen, %19,95'i zayıf ve %6,45'i de diğerleri şeklindedir.

Hadislerin büyük çoğunluğunun sahih ve hasen hadis olması olumlu bir sonuçtur. Zayıf hadisle amel konusu ihtilafli olmakla beraber, bazı hadisler farklı senetlerle rivayet edilmekte, hadisin bir senedi zayıf iken diğer senetleri hasen veya sahih olabilmektedir. Böyle hadislerin farklı varyantları araştırılarak sıhhat yönü daha kuvvetli olan varyantın tercih edilmesi hutbelerde hadis kullanımı açısından daha olumlu sonuçlar ortaya çıkaracaktır.

Bu konu ile ilgili diğer bir husus, amellerin faziletleri konusunda İslam âlimlerinin müsamahakâr tavrıdır. Hutbelerde kullanılan zayıf hadislerin bir bölümü de bu konularla ilgili hadislerden oluşmaktadır.

Kullanılan hadisler arasında az da olsa belli bir senedi olmayan, münker, hadis olmadığı halde hadis gibi verilen haberler geçmektedir. Bu tür haberler sağlık, dünya ahiret dengesi, temizlik, vatan sevgisi, mübarek gün ve geceler, ilmin önemi ve ekmeğe saygı gibi konularda yoğunlaşmıştır. Ancak 19 mevzu haberin, 49 hutbede tekrar tekrar nakledilmesi hadis ilmi açısından üzerinde özenle durulması gereken bir konu olup, hutbelerin bu tür haberlerden arındırılması büyük bir sorumluluğu gerektirmektedir.

Yine bazı haftalarda hutbede hiç hadis kullanılmamış olması da kabul edilebilir bir durum değildir. En azından hutbenin başında, hutbenin muhtevasına uygun bir hadis zikredilip, hutbenin irad edilmesi aşamasında bu hadisin tercemesi verilerek bu durumun önüne geçilmesi gerekir.

Ayrıca hutbelerde verilen hadislerin bazılarının tercümesinde problemler tespit edilmiş ve hadisin metniyle uyuşmayan farklı anlamlar ortaya çıkmıştır. Bu hususlar da bir başka problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

İşaret edilmesi gereken diğer bir husus, gündeme bağlı olarak işlenen konularda aynı hadislerin tekrar edilmiş olmasıdır. Tezimizde en çok tekrar edilen 9, 33, 34, 35, 43, 46,75, 93, 241, 409, numaralı hadislerin bu tür konulara bağlı hadisler olduğu

görülmüştür. Hutbelerde hadislerin sıklıkla tekrar edilmesi normal olmakla birlikte, konu ile ilgili varsa farklı hadislere de yer verilmesi, cemaat üzerinde, toplumda hadis kültürünün gelişmesi ve sünnetin tabana yayılması açılarından olumlu bir etki sağlayacaktır.

Hulasa, hutbelerde hadis kullanımında karşılaşılan prolem ve eksiklikler çözülmeyecek problemler değildir. Bu konuda değişik çözüm yolları geliştirilebilir. Mesela, Hutbe hazırlayan personele yönelik “Hutbede Hadis Kullanımı ve Problemleri” gibi ihtiyaca göre belli aralıklarla hizmetiçi seminer çalışmaları düzenlenebilir. Teknik imkânlar da kullanılarak hadis kaynaklarına ulaşma ve kaynaklardan kısa sürede üst seviyede yararlanma imkânları sağlanabilir. Zira bu konuya ilgi duyanların işini kolaylaştıran birçok hadis programları olduğu gibi gün geçtikçe de bu programlar geliştirilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA

- Abdürrezzak,** Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi' es-San'ânî el-Himyârî (ö.211/826-27), *el-Musannef*, (thk. Muhammed Abdusselâm Şâhîn), Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, III, Beyrut, 1995
- Ahmed b. Hanbel,** Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî (ö. 241/855), *el Müsned*, I-L, thk, Şuayb el-Arnâvud. İstanbul, 1981.
- Ali el-Müttakî,** Alî b. Hüsâmiddîn b. Abdilmelik b. Kadîhân el-Müttakî el-Hindî (ö. 975/1567), *Kenzü'l-ummâl fî süneni'l-akvâl ve'l-ef'âl*, (thk. Bekrî Hayyânî, Saffet Sakka), Müessesetü'r-Risâle, 1981.
- Ali el-Kârî,** Ebü'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî el-Herevî (ö. 1014/1605), *el-Masnû' fî ma'rifeti'l-hadîsi'l-mevzû'*, (*el-Mevzû'âtü's-sugrâ*), Thk, Abdulfettah Ebu Ğudde, Trc. Halil İbrahim Kutlay, İnkilâb Yay, İstanbul, 2011.
- *Mirkâtu'l-Mefâtîh*, I-IX, 1. Baskı, Daru'l-Fikr, Beyrut, 2002.
- Aclûnî,** İsmail b. Muhammed, *Keşfü'l-hafâ ve müzîlü'l-ilbâs*, Beyrut, 1408/1988.
- Avcı,** Câsim, "Hilâfet", DİA, XVII, 543, İstanbul, 1998.
- Bâbanzâde Ahmed Naim,** *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi*, DİB Yay, Ankara, 1987.
- Baktır,** Mustafa, Hutbe, DİA, 18/426, İstanbul 1998.
- Beyhakî,** Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-Beyhakî (ö. 458/1066), *es-Sünenü'l-kübrâ*, (thk. Ebû Abdillâh Abdusselâm), Mektebetü'r-Rüşd, Riyâd, 2004.

-
Bezzâr, *Şuabü'l İmân*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1410
 Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik el-Bezzâr el-Basrî (ö. 292/905), *Müsned*, (thk. Mahfûzurrhamân Zeynullah vd.), Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, el-Medînetü'l-Münevvere, 2009.
- Buhârî,** Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, (ö. 256/870), *el-Edebü'l-müfred*, (thk. Muhammed Fuâd Abdalbâkî), Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut, 1989.
-
et-Tarîhu'l-kebîr, (thk. Salâh b. Fethî Hilâl), el-Fârûk el-Hadîse, Kahire, 2006.
-
Sahihu'l-Buhârî, I-VII, Beyrut, 1990.
- Busiri,** Ebu'l Abbas Şihabüddin Ahmed b. Ebi Bekr (ö. 840/1436), *Misbâhu'z-Zücâce fi zevâidi İbn Mâce*, I-IV, 2. Bsk, Dâru'l-Arabiyye, Beyrut, 1403.
- Çağrıci,** Mustafa, Da'vet, DİA, IX, 16, İstanbul, 1994.
- Çakan,** İsmail Lütfî, *Hadislerle Gerçekler*, MÜİFV Yay, İstanbul, 2003.
-
Dini Hitabet, İFAV yayınları, İstanbul, 2000.
-
Hakkı Tavsiye Metod ve Vasıtaları, 5. Baskı, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2006 s. 25.
-
Hadis Usulü, 17. Baskı, İFAV Yayınları, İstanbul, 2008, s. 96.
- Çetin,** Abdurrahman, *Hitabet ve İrşad*, Aksa Yayınları, Bursa, 1998.
- Dârekutnî,** Ebü'l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed ed-Dârekutnî (ö. 385/995), *es-Sünen*, (thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd ve Ali Muhammed Muavviz), Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1422/2001.

- Dârimî,** Ebû Muhammed Abdullah b. Abdîrrahmân b. el-Fazl ed-Dârimî (ö. 255/869), *Sünenü'd Dârimî*, Dâru'l-Kalem, Şam, 1991.
- Davudoğlu,** Ahmed, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, Sönmez Neşriyat, İstanbul-1977.
- Demir,** Mahmut, *Terğîb-Terhîb Hadislerinin Değerlendirilmesi ve Mevzûât Edebiyatındaki Yeri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2001.
- Diyanet Gazetesi,** Sayı 201, Ankara, Kasım, 1978, s. 1-9.
- Doğan,** Recai, “*Cumhuriyet Öncesi Dönemde Yaygın Din Eğitimi Açısından Hutbeler*”, A.Ü.İ.F. Dergisi, XXXIX, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1999.
- Döndüren,** Hamdi, “*Hutbe*” Şâmil İslam Ansiklopedisi”, İstanbul, 1991.
- Ebû Dâvûd,** Süleymân b. el-Eş‘as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî (ö. 275/889), *es-Sünen*, I-V, Beyrut, 1997.
- Ebû Muhammed** Cemâlüddîn Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyerî el-Meâfirî el-Basrî el-Mısrî (ö. 218/833), *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, Matbaatü Mustafa, el-Bâbi, IV, 311, Mısır, 1936.
- Ebû Nuaym el-İsfahânî,** Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî (ö. 430/1038), *Hilyetu'l- evliyâ ve tabakâtu'l-asfiyâ*, Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, Beyrut, 1405.
- *Marifetü's-sahâbe* , (thk. Âdil b. Yusuf el-Azâzî), Dâru'l-Vatan, Riyâd, 1998.
- Ebû Ya‘lâ,** Ahmed b. Alî b. el-Müsennâ et-Temîmî el-Mevsilî (ö. 307/919), *el-Müsned*, Thk. Hüseyin Selim Esed, I-XIV, Beyrut, 1989.

- Elbânî,** Muhammed Nasıruddin, (ö.1914-1999), *Sahîhu't-Tergîb ve't-Terhîb*, I-III, Mektebetu'l-Me'arif, Riyad, trs.
- *Daîfu't-Tergîb ve't-Terhîb*, I-II, Mektebetu'l-Me'arif, Riyad, trs.
- *Daîfu'l-Câmi's-Sağîr ve Ziyâdetühû*, 2. Baskı, Beyrut, 1988.
- *Sahîhu ve Daîfu'l-Câmi's-Sağîr*, Mektebetü'l-İslâmî, trs.
- *Sahîhu ve Daîfu Süneni't-Tirmizî*, Mektebetü'l-İslâmî, trs
- *Silsiletu'l-Ehâdîsi's-Sahîha*, I-VII, Mektebetu'l-Meârif, Riyad, 1994.
- *Silsiletu'l-Ehâdîsi'd-Daîfe*, I-XI, Mektebetu'l-Meârif, Riyad, 1994.
- Elmalı,** Hüseyin, "Hitabet" DİA, XVIII, 159, İstanbul 1998.
- Fettenî,** Cemâlüddîn Muhammed Tâhir b. Alî el-Fettenî (ö. 986/1578), *Tezkiratu'l-Mevdû'ât*, Neşr, Emin demeç, Beyrut, ty.
- Görmez,** Mehmet, *Sünnet ve Hadisin Anlaşılmasında ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*, TDV Yay. Ankara, 2000.
- Hadislerle İslam,** I. Baskı, DİB Yayınları, II, 223, Ankara, 2013.
- Hâkim en-Nîsâbûrî,** Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim en-Nîsâbûrî (ö.405/1014), *el-Müstedrek*, I-IV, (tahk. Mustafa Abdülkadir 'Ata), Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- Heysemî,** Ebü'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Süleymân el-Heysemî (ö.807/1405), *Mecma'u'z-Zevâid ve Menbâi'l-Fevâid*, I-XII, Darul Kitabu'l 'İlmiye, Beyrut, 2001.

- *Mevâridü'z-Zam'ân ilâ Zevâ'idi İbn Hibbân* (nşr. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî), Dımaşk 1411/1990.
- İrâki,** Ebü'l-Fazl Zeynüddîn Abdürrahîm b. el-Hüseyin b. Abdirrahmân el-İrâkî (ö.806/1404), *el-Muğnî an Hamli'l-Esfâr fî'l-Esfâr fî Tahrîci mâ fî'l-İhyâ mine'l-ahbâr*, I-IV, Mektebetü Mustafa el-Halebî, Mısır, 1358.
- *Tahrîcu Ehâdisi'l-İhyâ.*
- İbn Abdürabbih,** Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Abdirabbih b. Habîb el-Kurtubî el-Endelüsî, (ö. 328/940), *el-Ikdü'l-Ferid*, Daru Kütübi'l-İlmiyye, IV, 142-170, Beyrut 1404/1983.
- İbn Adî,** Ebû Ahmed Abdullâh b. Adî b. Abdillâh el-Cürcânî (ö. 365/976), *el-Kâmil fî duafâi'r-ricâl* (thk. A. Ahmed Abdülmevcûd, A. Muhammed Muavviz), Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1997.
- İbn Ebû Şeybe,** Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed b. Ebî Şeybe İbrâhîm el-Absî el-Kûfî (ö.235/849), *el-Musannef*, (thk. Habîburrahmân el-A'zamî), el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut, 1983.
- İbn Hacer,** Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed elAskalânî (ö. 852/1449), *Telhisu'l-Habîr fî Tahrîci Ehâdisi'r-Râfi el-Kebîr*, I-IV, thk: Abdullah Hâşim el-Yemâni, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, ry.
- *el-Metâlibü'l Âliye bi Zevâidi'l Mesânîdi's-Semâniye*, Dâru'l Âsime, Riyad, I, IXX, 1998.
- İbn Hibbân,** Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî (ö. 354/965), *es-Sahîh*, I-XVIII, thk: Şuayb el-Arnâvûd, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1993.

- İbn Hişam,** Ebû Muhammed Cemaleddin Abdülmelik, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, (thk. Taha Abdurraûf Sa'd), Dâru'l-Ciyîl, Beyrut, 1411.
- İbn Huzeyme,** Ebû Bekr Muhammed b. İshâk b. Huzeyme es-Sülemî en-Nîsâbü'rî (ö. 311/924), *Sahîhu İbn Huzeyme*, (thk. Muhammed Mustafa el-A'zamî), el-Mektebetü'l-İslâmiyye, Beyrut, 1970.
- İbn Kayyim el-Cevziyye,** Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Zürâî ed-Dımaşkî el-Hanbelî (ö.751/1350), *Kitâbü'l-Mevdûât*, (thk. Abdurrahman Muhammed Osman), 1966.
- İbn Mâce,** Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd er-Rebeî el-Kazvinî, (ö. 273/887), *Sünenü İbn Mâce*, (nşr. M. Mustafâ el-A'zamî), Riyad 1403/1983.
- İbnü'l-Mülakkîn,** Ebû Hafs Sirâcüddîn Ömer b. Alî b. Ahmed el-Ensârî el-Mısrî (804/1401), *El-Muin ala Tefehhümi'l-Erbain*, Mektebetu Ehli'l-Eser, Kuveyt, 2012, I, 217.
- İbn Sa'd,** Ebû Abdullah Muhammed b. Sa'd b. Menî' ez-Zührî, (ö. 230/845), *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, Dâru Sâdır, Beyrut, t.y.
- İbnü'l-Esîr,** Ebü's-Seâdât Mecdüddîn el-Mübârek b. Esîrüddîn Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî (ö. 606/1210), *Câmiu'l-usûl li ehâdîsi'r-resûl*, (thk. Abdulkâdir Arnavût), Mektebetü'l-Halvânî, 1969-1972.
- İsfahânî,** Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî (ö. 430/1038), *Hilyetü'l-evliyâ'*, I-X, Kahire 1351-1357/1932-193.
- Karaalioglu,** Seyid Kemal, *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü*, İnkılap ve Ata Kitabevleri, İstanbul, 1983.
- Karaman,** Hayrettin "Cum'a" DİA, VIII, 86, İstanbul 1993.

- Kandemir,** M. Yaşar; Çakan, İ. Lütfü; Küçük, Raşit, *Riyâzü's-sâlihîn Şerhi*, Erkam Yayınları, İstanbul, 1996.
- *Mevzu Hadisler*, İFAV Yay., İstanbul, 1997.
- Kaya,** Mahmut, Hitabet, DİA, XVIII, İstanbul, 1998.
- Kazancı,** Ahmet Lütfi, *Peygamber Efendimizin Hitâbeti*, Üçüncü Baskı, Marifet Yayınları, İstanbul 1992, s. 261.
- Kazıcı,** Ziya, *İslam Müesseseleri Tarihi*, Kayıhan Yayınları, İstanbul, 1991.
- Koçyiğit,** Talat, *Hadis Istılahları*, AÜİF Yay., Ankara, 1980.
- Kudâî,** Ebû Abdillâh Muhammed b. Selâme b. Ca'fer el-Kudâî (ö. 454/1062), *Müsnedü'ş-Şihâb*, I- II, Beyrut, 1985.
- Malik b. Enes,** Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî (ö. 179/795), *el-Muvatta'*, I-II, Thk. Muhammed Fuad Abdulbâki, Dâru'l Hadis, Kahire, Ty.
- M. Amr Abdüllatîf,** *Tebyidü's-sahife bi usûli'l-Ehâdîsi'd-Da'ife*, I-II, 1. Baskı, Mektebetü't-Teviyeti'l-İslâmiyye, Mısır, 1409, ty.
- Müttakî,** Alî b. Hüsâmiddîn b. Abdilmelik b. Kadîhân el-Müttakî el-Hindî,(ö. 975/1567), *Kenzü'l-'Ummâl*, XVI, 761-788.
- Münâvî,** Zeynüddîn Muhammed Abdürraûf b. Tâcil'ârifin b. Nûriddîn Alî el-Münâvî el-Haddâdî (ö. 1031/1622), *Feyzü'l-Kadîr Şerhu'l-Câmi's-sagîr*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1994.
- *et-Teyisir bi-Şerhi'l-Câmi's-Sagîr*, I-II, 3. Baskı, Mektebetü'l-imâm eş-Şâfiî, 1988, Riyad.
- Münzirî,** Ebû Muhammed Zekiyyüddîn Abdülazîm b. Abdilkavî b. Abdillâh el-Münzirî (ö. 656/1258), *et-Tergîb ve't-terhîb*, I-IV, Şirketü'l-Mektebeti Mustafa el-Halebî, Mısır, 1954.

- Müslim,** Ebu'l-Huseyn Müslim b. El-Haccac el-Kuşeyri en-Nisâbüri (v.261/875), *es-Sahih*, I-IV, Beyrut, 1983.
- Nesâî,** Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî en-Nesâî (ö. 303/915), *Sünenü'n- Nesâî*, I-VIII, Beyrut, 1409/1988.
- *es-Sünenü'l-kübrâ*, (thk. Dr. Abdülgafûr Süleymân el-Bendârî-Seyyid Kesrevî), Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1991.
- Nevevi,** Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-Nevevî (ö. 676/1277), *el-Erba'üne'n-Neveviyye*.
- Önkal,** Ahmet, *İrşad Vasıtası Olarak Hutbe*, 1. Din Şurası Tebliğ ve Müzakereleri, I-II, DİB Yayınları, Ankara 1995.
- *Rasulullah'ın İslam'a Davet Metodu*, 16. Baskı, Kitap Dünyası, Konya, 2006.
- Özşenel,** Mehmet, *"Hikmet Hadisi Üzerine Bir İnceleme"*, *Divan Dergisi*.
- Râğıb el-İsfehânî,** er-Râğıb, Ebu'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddal, (ö. V/XI. yüzyılın ilk çeyreği) (thk. Muhammed Seyyid Keylânî) *el-Müfredât fi garibi'l-Kur'ân*, Dâru'l-marîfe, Beyrut, t.y.
- San'ânî** Ebû İbrâhîm İzzüddîn Muhammed b. el-İmâm el-Mütevekkil-Alellâh İsmâîl, (ö. 1182/1768), *et-Tenvîr fî Şerhi'l-Câmi'i's-Sağîr*, I-IV, Tahkik, Muhammed İshak Muhammed İbrahim, Mektebetü Darü's-Selam, Riyad, 2012.
- Sehâvî,** Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân b. Muhammed es-Sehâvî (ö. 902/1497), *el-Makâşidü'l-*

- ḥasene fî beyâni keşîrin mine'l-eḥâdîsi'l-müştehire 'ale'l-Elsine'dir*, Beyrut, 1985.
- Serahsî,** Ebû Bekir Muhammed b. Ahmed, *Usûlü's-Serahsî*, I-II, Kahraman Yay. İstanbul, 1984.
- Süyûtî,** Ebu'l-Fadl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfî (ö. 911/1505), *el-Le'âli'l-maşnû'a fî'l-aḥbâri (eḥâdîsi)'l-mevdû'a*, I-II, 2. Baskı, Beyrut, 1981.
- *el-Câmiu's-Sağîr fî Ehâdîsi'l-Beşiri'n-Nezir*, Beyrut, 1410/1990.
- *el-Fethu'l-kebîr*, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 2003.
- Şahiner,** Mevlüt, "Camilerde Hutbe ve Diyanet İşleri Başkanlığı Kayseri il Müftülüğü Hutbelerinde Kullanılan Hadislerin Tahriç ve Tahlili", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens. Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2012.
- Şanver,** Mehmet, *Kur'an'da Tebliğ ve Eğitim Psikolojisi*, Pınar Yayınları, İstanbul, 2001.
- Şevkânî,** Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed eş-Şevkânî es-San'ânî el-Yemenî (ö. 1250/1834), *el-Fevâ'idü'l-mecmû'a fî'l-ehâdîssi'l-mevdû'a*, nşr. Abdurrahman b. Yahyâ el-Muallimî Abdülvehhâb Abdüllatîf, Kahire, 1960.
- Şirbînî,** Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed el-Hatîb eş-Şirbînî el-Kâhirî (ö. 977/1570), *es-Sirâcü'l-Münîr*, Kahire, 1285.
- Taberânî,** Ebü'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-Taberânî, (ö.360/971), *el-Mu'cemü'l-evsat*, (thk. Târik b. İvezullah b. Muhammed-Abdulmuhsin b. İbrâhim el-Hüseynî), Dâru'l-Harameyn, Kâhire, 1415.

- *el-Mu'cemü'l-kebîr*, (thk. Hamdî Abdulmecîd es-Selefi), Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, y.y. 2002.
- Taberî,** Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-Taberî el-Bağdâdî (ö. 310/923), *Câmiü'l-beyân fî tefsiri'l-Kur'ân*, (thk. Ahmed Muhammed Şâkir), Müessesetü'r-Risâle, y.y., 2000.
- Taşan,** Yusuf, "Dini Tebliğide Hutbenin Yeri ve Hz Peygamber'in Hutbe Tarzı" MÜ Sosyal Bilimler Ens. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007.
- Tebrîzî,** Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Alî b. Muhammed el-Hatîb et-Tebrîzî (ö. 502/1109), *Mişkâtü'l-Mesâbih*, I-III, Dımaşk, 1961.
- Tirmizî,** Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî (ö. 279/892), *Sünenü't- Tirmizî*, Kahire, 1975.
- Topaloğlu,** Bekir, "İrşad", DİA. İstanbul, 2000.
- Tunç,** Sinan, *Cemaat ve Tefrika İle İlgili Hadislerin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.
- Türkiye'de Dini Hayat Araştırması,** Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 2014.
- Uğur,** Müctebâ, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, 1. Baskı, TDV Yayınları, Ankara, 1992.
- Uludağ,** Süleyman, *İslam'da İrşad*, Yedinci Baskı, Marifet Yayınları, İstanbul, 1998.
- Uysal,** Muhittin, *Tasavvuf Kültüründe Hadis Tasavvuf Kaynaklarındaki Tartışmalı Rivayetler*, Yediveren Yayınları, Konya 2001.
- Yeşil,** Mahmut, *Va'z Edebiyatında Hadisler*, TDV Yayınları, Ankara 2001.

- Zebîdî,** Ebu'l-Abbas Zeynü'd-Din Ahmed b. Ahmed b. Abdi'l-Latif eş-Şerci, (ö. 893/1488), *Et-Tecridî's-Sarih li Ahadisi'l-Camii's-Sahih*, I-XII, 6.Baskı, DİB Yayınları, Ankara, 1981.
- Zehebî,** Ebû Abdullah ed-Dimeşkî, (ö.748/1348), *Mîzânü'l-i'tidâl* (nşr. Ali Muhammed Muavvaz v.dğr.), Beyrut 1416/1995.
- Zeylaî,** Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdullâh b. Yûsuf b. Muhammed ez-Zeylaî (ö. 762/1360), *Tahrîcü'l-ehâdis ve'l-âsâri'l-vâkı'a fi tefsîri'l-Keşşâf li'z-Zemaşşerî*, I, 237.

EKLER

EK 1 HUTBE KONULARI

1.1.1980 Yılı Hutbe Konuları

AY	HAFTA	TARİH	KONU
OCAK	1. Hafta	04.01.1980	İslamlık Hristiyanlık Münasebetleri
	2. Hafta	11.01.1980	Hicri Bindörtüze Doğru
	3. Hafta	18.01.1980	Afgan Halkının Dramı
	4. Hafta	25.01.1980	Körlere ve Sakatlara Yardım Edelim
ŞUBAT	1. Hafta	01.02.1980	Yoksulu ve Yetimi Korumak
	2. Hafta	08.02.1980	Mevlid Kandili
	3. Hafta	15.02.1980	Anarşinin Sebepleri ve Yok edilmesi
	4. Hafta	22.02.1980	Örnek İnsan Hz Muhammed'in Azmi
MART	1. Hafta	07.03.1980	Fitneden Sakınınız.
	2. Hafta	14.03.1980	İçki Felakettir.
	3. Hafta	21.03.1980	Tebliğ Görevi
	4. Hafta	28.03.1980	İnsan Hayatını Her Türlü Tehlikeden Korumak Dinimizin Emridir
NİSAN	1. Hafta	03.04.1980	Sigaranın Zararları
	2. Hafta	10.04.1980	İsraf
	3. Hafta	24.04.1980	Bâtıl ve Hurafelerden Sakınma, İslam'a Bağlanma
	4. Hafta	17.04.1980	Hutbeye ulaşamadık
MAYIS	1. Hafta	02.05.1980	Üç Aylar Geliyor
	2. Hafta	09.05.1980	Hutbeye ulaşamadık
	3. Hafta	16.05.1980	Hutbeye ulaşamadık
	4. Hafta	23.05.1980	İstanbul'un Fethi
HAZİRAN	1. Hafta	06.06.1980	Miraç.
	2. Hafta	13.06.1980	İhlâs ve Riya
	3. Hafta	20.06.1980	İslam'da Vahdet

	4. Hafta	27.06.1980	Dinimiz Âlime Saygıyı Emreder
TEMMUZ	1. Hafta	04.07.1980	Ramazan'a Hazırlanmalıyız
	2. Hafta	11.07.1980	Amelsiz İman
	3. Hafta	18.07.1980	Çocuk Yetiştirmenin Önemi.
	4. Hafta	25.07.1980	Hutbeye ulaşamadık
AĞUSTOS	1. Hafta	01.08.1980	Kadir Gecesi ve Fazileti
	2. Hafta	08.08.1980	Ramazan Bayramı
	3. Hafta	15.08.1980	Dil ve Afetleri
	4. Hafta	22.08.1980	Dinimizin Emirleri ve Gençliğimiz
EYLÜL	1. Hafta	05.09.1980	Evlerimiz Okul Olmalıdır
	2. Hafta	12.09.1980	Cuma Namazı ve Hutbe
	3. Hafta	19.09.1980	Allah ve Rasül'ün Hayat Verici Emirleri
	4. Hafta	26.09.1980	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır
EKİM	1. Hafta	03.10.1980	Kurban Bayramı
	2. Hafta	10.10.1980	Zaman ve Ömür
	3. Hafta	17.10.1980	Hız Muhammed'in Ahlakı
	4. Hafta	22.10.1980	Hakkı Söylemek
KASIM	1. Hafta	07.11.1980	Dönüşler Allah'adır
	2. Hafta	14.11.1980	Allah İndinde Makbul Olan İman.
	3. Hafta	21.11.1980	İlim Tahsili ve Aydın İnsan
	4. Hafta	28.11.1980	Mü'min Gafletten Uyanmalı
ARALIK	1. Hafta	05.12.1980	Yılbaşı
	2. Hafta	12.12.1980	Hicret ve Hicri Yılbaşı
	3. Hafta	19.12.1980	Dua
	4. Hafta	26.12.1980	Allah'ın azameti

Tablo 2.1.1981 Yılı Hutbe Konuları.

SIRA NO	HAFTA	TARİH	KONU
OCAK	1. Hafta	02.01.1981	Mevlid
	2. Hafta	09.01.1981	Fazilete Davet
	3. Hafta	16.01.1981	Görmeyenlere Yardım Ediniz
	4. Hafta	23.01.1981	Hicret ve Önemi
ŞUBAT	1. Hafta	06.02.1981	Allah Adaleti Emrediyor
	2. Hafta	13.02.1981	İslam'a Göre Sıhhatin Önemi
	3. Hafta	20.02.1981	Cemaatle Namazın Fazileti
	4. Hafta	27.02.1981	Çanakkale Zaferi
MART	1. Hafta	06.03.1981	Seyahatin Önemi
	2. Hafta	13.03.1981	Vergi Vermek Çok Önemli Bir Vatandaşlık Görevidir
	3. Hafta	20.03.1981	İnsanı Yücelten Ahlaki Faziletler
	4. Hafta	27.03.1981	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır
NİSAN	1. Hafta	03.04.1981	Kanser Hastalığı ve Korunma Çareleri
	2. Hafta	10.04.1981	Zamanın Kıymeti
	3. Hafta	17.04.1981	Tehlike ve Kazadan Evvel Tedbir Dini ve Hayati Bir Vazifedir
	4. Hafta	24.04.1981	Regaip Kandilinin Işığında
MAYIS	1. Hafta	01.05.1981	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır
	2. Hafta	08.05.1981	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır
	3. Hafta	15.05.1981	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır
	4. Hafta	22.05.1981	İstanbul'un Fethi
HAZİRAN	1. Hafta	05.06.1981	Okuma Yazma ve Bilgili Olmanın Dinimizdeki Önemi
	2. Hafta	12.06.1981	Berat Kandili
	3. Hafta	19.06.1981	İslam'da Orucun Hikmet ve Fazileti

	4. Hafta	26.06.1981	Aklın Nuru Dindir
TEMMUZ	1. Hafta	03.07.1981	İktisat ve Tasarrufun Faydaları
	2. Hafta	10.07.1981	Kadir Gecesi
	3. Hafta	17.07.1981	Ramazan Bayramı
	4. Hafta	23.07.1981	Peygamberimizin Örnek Ahlakı
AĞUSTOS	1. Hafta	07.08.1981	30 Ağustos'ta Destanlaşanlar
	2. Hafta	14.08.1981	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır
	3. Hafta	21.08.1981	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır
	4. Hafta	28.08.1981	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır
EYLÜL	1. Hafta	04.09.1981	Üretimi Artırmak Lüks ve İsraftan Kaçınmak
	2. Hafta	11.09.1981	İslam'da Çevre Sağlığı ve Temizliği
	3. Hafta	18.09.1981	Misyonerlik Faaliyetleri Karşısında
	4. Hafta	25.09.1981	Kurban.
EKİM	1. Hafta	02.10.1981	Fakiri Güçsüzü ve Sakatı Korumak
	2. Hafta	09.10.1981	Bidatlara Karşı Uyanık Olalım
	3. Hafta	16.10.1981	Dünya Gıda günü ve İslamiyet'in Ölçülü Yaşamaya Verdiği Önem
	4. Hafta	23.10.1981	Hicret ve Önemi
KASIM	1. Hafta	06.11.1981	Sevgili Peygamberimizin Bir Hutbesi
	2. Hafta	13.11.1981	Namaz
	3. Hafta	20.11.1981	Kul Olmak
	4. Hafta	27.11.1981	Kur'an'ı Kerim Okumanın Fazileti
ARALIK	1. Hafta	04.12.1981	Arkadaşlık.
	2. Hafta	11.12.1981	Hesap Günü
	3. Hafta	18.12.1981	İslam Dininin Yüceliği
	4. Hafta	25.12.1981	Milli ve Dini Ananelerimize Bağlılık

Tablo 3.1.1982 Yılı Hutbe Konuları.

SIRA NO	HAFTA	TARİH	KONU
OCAK	1. Hafta	01.01.1982	Mevlid Kandili
	2. Hafta	08.01.1982	Ye's
	3. Hafta	15.01.1982	Ana Babaya İtaat
	4. Hafta	22.01.1982	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır
ŞUBAT	1. Hafta	05.02.1982	Yaşamının Önemi
	2. Hafta	12.02.1982	İslam ve Birlik
	3. Hafta	19.02.1982	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır
	4. Hafta	26.02.1982	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır
MART	1. Hafta	05.03.1982	Çanakkale Geçilmez
	2. Hafta	12.03.1982	İçki Bütün Kötülüklerin Anasıdır
	3. Hafta	19.03.1982	Yurt Sevgisi
	4. Hafta	26.03.1982	Emaneti Korumak
NİSAN	1. Hafta	02.04.1982	İlim.
	2. Hafta	09.04.1982	İslam Fakiri Korumuştur
	3. Hafta	16.04.1982	İyiliği Emretmek Kötülüğe Mani Olmak.
	4. Hafta	23.04.1982	Regaib Kandili
MAYIS	1. Hafta	07.05.1982	Hayâ İmandandır
	2. Hafta	14.05.1982	İsra ve Miraç
	3. Hafta	21.05.1982	Helal ve Haram
	4. Hafta	28.05.1982	Zulüm Etmemek
HAZİRAN	1. Hafta	04.06.1982	Kudüs ve Mescid'i-Aksâ.
	2. Hafta	11.06.1982	Berat Gecesi
	3. Hafta	18.06.1982	Ramazan Ayının ve Orucun Fazileti
	4. Hafta	25.06.1982	Çocuk Terbiyesi ve Çocuk Hakları
TEMMUZ	1. Hafta	02.07.1982	Ramazan Ayı İbadet ve Mağfîret Ayıdır
	2. Hafta	09.07.1982	Mali Bir İbâdet Sosyal Bir Dayanışma Zekat

	3. Hafta	16.07.1982	Ramazana Veda Ederken
	4. Hafta	23.07.1982	Fıtır Sadakası
AĞUSTOS	1. Hafta	06.08.1982	İbadetin Gayesi
	2. Hafta	13.08.1982	İbadetlerle Ahlâk Arasındaki Münasebet
	3. Hafta	20.08.1982	Olgun Mü'minin Alametleri
	4. Hafta	27.08.1982	Namazın Önemi Hikmet ve Faziletleri
EYLÜL	1. Hafta	03.09.1982	İsraf ve Cimrilikten Sakınmalıyız
	2. Hafta	10.09.1982	Haccın Hikmetleri
	3. Hafta	17.09.1982	Kurban Kesmenin Dinimizdeki Yeri ve Önemi.
	4. Hafta	24.09.1982	Kurban Bayramı
EKİM	1. Hafta	02.10.1982	Kur'an-ı Kerimi Okumanın Fazileti
	2. Hafta	09.10.1982	Tutumlu ve Ölçülü Olmak
	3. Hafta	16.10.1982	Çocuk Terbiyesi
	4. Hafta	23.10.1982	İstizan ve İstizan'da Dikkat Edilecek Hususlar
KASIM	1. Hafta	05.11.1982	Sabır Nimettir
	2. Hafta	12.11.1982	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bulunamamıştır
	3. Hafta	19.11.1982	Allah'ın Nimetlerine Şükredelim
	4. Hafta	26.11.1982	İslam'da Komşu Hakları
ARALIK	1. Hafta	03.12.1982	Mevlîd'i Nebi
	2. Hafta	10.12.1982	Yoksulu ve Yetimi Korumak
	3. Hafta	17.12.1982	İslam Dini Asılsız olan Herşeyi Reddeder
	4. Hafta	24.12.1982	Dinimizde Vakfın Önemi

Tablo 4.1.1983 Yılı Hutbe Konuları.

SIRA NO	HAFTA	TARİH	KONU
OCAK	1. Hafta	07.01.1983	İsraf Etmeyiniz
	2. Hafta	14.01.1983	Mümin Ümit İle Korku Arasında Olmalıdır
	3. Hafta	21.01.1983	Örf ve Adetlerimizde Taklitçiliğin Zararları
	4. Hafta	28.01.1983	Verem ve Korunma Çareleri
ŞUBAT	1. Hafta	04.02.1983	Allah Korkusunun İnsan Hayatındaki Rolü
	2. Hafta	11.02.1983	İslam Dini Doğruluğu Emreder
	3. Hafta	18.02.1983	Dinimiz Kaçakçılığın Her Çeşidini Yasaklamıştır
	4. Hafta	25.02.1983	Kibir ve Tevâzu
MART	1. Hafta	04.03.1983	Kötülüğe Engel Olunmazsa Ne Olur.
	2. Hafta	11.03.1983	Ormanların Korunması ve Ağaç Yetiştirmek
	3. Hafta	18.03.1983	Çanakkale Zaferi
	4. Hafta	25.03.1983	İçki ve Kumarın İctimai Zararları
NİSAN	1. Hafta	01.04.1983	Regaib Gecesi
	2. Hafta	08.04.1983	Tatlı Söz Güler Yüz
	3. Hafta	15.04.1983	Dinimizde Üç Emir Üç Yasak
	4. Hafta	22.04.1983	Trafik Kazaları
MAYIS	1. Hafta	07.05.1983	Mirac Mucizesi
	2. Hafta	14.05.1983	Berat Gecesi
	3. Hafta	21.05.1983	İstanbul'un Fethi
	4. Hafta	28.05.1983	İslamiyet ve Turizm
HAZİRAN	1. Hafta	03.06.1983	Oruç
	2. Hafta	10.06.1983	Kaçakçılık
	3. Hafta	17.06.1983	Allah'ın Yardımı
	4. Hafta	24.06.1983	Silah ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı
TEMMUZ	1. Hafta	01.07.1983	Ramazan'ın Son Haftası

	2. Hafta	08.07.1983	Kadir Gecesi
	3. Hafta	15.07.1983	Dua
	4. Hafta	22.07.1983	Tabii Kaynaklarımızdan Faydalanalım
AĞUSTOS	1. Hafta	05.08.1983	Temiz Havanın Önemi ve Camilerimizin Havalandırılması
	2. Hafta	12.08.1983	Sıtma
	3. Hafta	19.08.1983	Malazgirt Zaferi
	4. Hafta	26.08.1983	30 Ağustosta Destanlaşanlar
EYLÜL	1. Hafta	02.09.1983	Gençlik ve İbadet
	2. Hafta	09.09.1983	Hutbeye ulaşamadık
	3. Hafta	16.09.1983	Hutbeye ulaşamadık
	4. Hafta	23.09.1983	Kurban Derilerini İyi Değerlendirelim
EKİM	1. Hafta	02.10.1983	Açlık ve İsraf
	2. Hafta	09.10.1983	Cumhuriyet.
	3. Hafta	16.10.1983	Hutbeye ulaşamadık
	4. Hafta	23.10.1983	Hutbeye ulaşamadık
KASIM	1. Hafta	05.11.1983	Îmân ve İnkâr
	2. Hafta	12.11.1983	Emr’i Bi’l-Ma’ruf Nehyi Ani’l-Münker
	3. Hafta	19.11.1983	Hutbeye ulaşamadık
	4. Hafta	26.11.1983	Hutbeye ulaşamadık
ARALIK	1. Hafta	03.12.1983	Mevlid Kandili
	2. Hafta	10.12.1983	Peygamberimizin Örnek Ahlakı
	3. Hafta	17.12.1983	İslam ve Temizlik
	4. Hafta	24.12.1983	Hutbeye ulaşamadık

Tablo 5.1.1984 Yılı Hutbe Konuları.

AY	HAFTA	TARİH	KONU
OCAK	1. Hafta	06.01.1984	Dinimizde Yardımlaşma ve Vakıf Kurma
	2. Hafta	13.01.1984	Mescid ve Camilerimizi Koruyalım
	3. Hafta	20.01.1984	İslam'da Sevgi ve Saygı
	4. Hafta	27.01.1984	Veremle Savaş Haftası
ŞUBAT	1. Hafta	03.02.1984	Hayvanlara Karşı Merhametli Olmak Dinimizin Emridir
	2. Hafta	10.02.1984	İşçi Hak ve Vazifeleri
	3. Hafta	17.02.1984	Yetimin Öksüzün Hakkını Korumak ve Onlara Yardım Etmek
	4. Hafta	24.02.1984	İslam'da Beşeri Münasebetler
MART	1. Hafta	02.03.1984	İkiyüzlülük
	2. Hafta	09.03.1984	Komşu Hakkı
	3. Hafta	16.03.1984	Yalancının Sonu Hüsrandır
	4. Hafta	23.03.1984	Rüşvet Yolsuzluk ve Kaçakçılık
NİSAN	1. Hafta	06.04.1984	İsra ve Miraç
	2. Hafta	13.04.1984	Regaip Gecesi
	3. Hafta	20.04.1984	Ormanların Korunması ve Ağaç Yetiştirmek
	4. Hafta	27.04.1984	İnsanı Üstün Kılan Ahlâki Davranışlar
MAYIS	1. Hafta	04.05.1984	Berat Kandili
	2. Hafta	11.05.1984	Ramazana Girerken
	3. Hafta	18.05.1984	İslam'da Spor
	4. Hafta	25.05.1984	Din ve Takva
HAZİRAN	1. Hafta	01.06.1984	Peygamberimizin Ramazan Hayatı
	2. Hafta	08.06.1984	Ramazan'da Muhtaçlara Yardım
	3. Hafta	15.06.1984	Kadir Gecesi
	4. Hafta	22.06.1984	Ramazan Bayramı
TEMMUZ	1. Hafta	01.07.1984	Hutbelere ulaşamadım.

	2. Hafta	08.07.1984	Hutbelere ulaşamadım.
	3. Hafta	15.07.1984	Hutbelere ulaşamadım.
	4. Hafta	22.07.1984	Hutbelere ulaşamadım.
AĞUSTOS	1. Hafta	05.08.1984	Hutbelere ulaşamadım.
	2. Hafta	12.08.1984	Hutbelere ulaşamadım.
	3. Hafta	19.08.1984	Hutbelere ulaşamadım.
	4. Hafta	26.08.1984	Hutbelere ulaşamadım.
EYLÜL	1. Hafta	02.09.1984	Hutbelere ulaşamadım.
	2. Hafta	09.09.1984	Hutbelere ulaşamadım.
	3. Hafta	16.09.1984	Hutbelere ulaşamadım.
	4. Hafta	23.09.1984	Hutbelere ulaşamadım.
EKİM	1. Hafta	02.10.1984	Hutbelere ulaşamadım.
	2. Hafta	09.10.1984	Hutbelere ulaşamadım.
	3. Hafta	16.10.1984	Hutbelere ulaşamadım.
	4. Hafta	23.10.1984	Hutbelere ulaşamadım.
KASIM	1. Hafta	02.11.1984	İslam'da Sanat
	2. Hafta	09.11.1984	İslam Dininde Eğitimin Önemi
	3. Hafta	16.11.1984	Çevremizi Korumak
	4. Hafta	23.11.1984	Çocuk Terbiyesinde Kitabın Rolü
ARALIK	1. Hafta	07.12.1984	Hutbelere ulaşamadım.
	2. Hafta	14.12.1984	İslam Ahlakı
	3. Hafta	21.12.1984	İslam Kardeşlik Dinidir
	4. Hafta	28.12.1984	İslamiyette Bölücülük ve Hizipçilik

Tablo 6.1.1985 Yılı Hutbe Konuları.

AY	HAFTA	TARİH	KONU
OCAK	1.Hafta	04.01.1985	Hutbelere ulaşamadım.
	2.Hafta	11.01.1985	Hutbelere ulaşamadım.
	3.Hafta	18.01.1985	Hutbelere ulaşamadım.
	4.Hafta	25.01.1985	Hutbelere ulaşamadım.
ŞUBAT	1.Hafta	01.02.1985	Nifak
	2.Hafta	08.02.1985	Uyuşturucu Madde ve Alkol Alışkanlığının Zararları
	3.Hafta	15.02.1985	Üç Aylar
	4.Hafta	22.02.1985	Ağaç Sevgisi ve Ormanların Korunması
MART	1.Hafta	01.03.1985	Nifak
	2.Hafta	08.03.1985	Uyuşturucu Madde ve Alkol Alışkanlığının Zararları
	3.Hafta	15.03.1985	Ağaç Sevgisi ve Ormanların Korunması
	4.Hafta	22.03.1985	Üç Aylar
NİSAN	1.Hafta	05.04.1985	Çocuk ve Sorumluluğumuz
	2.Hafta	12.04.1985	İslam Dinine Bayraktarlık ve Yayılmasına Öncülük Eden Türk Milleti Parçalanmak İsteniyor
	3.Hafta	19.04.1985	Dinimizde Çalışmanın Önemi
	4.Hafta	26.04.1985	Mirac
MAYIS	1.Hafta	03.05.1985	Berat Gecesi
	2.Hafta	10.05.1985	Ramazân-ı Şerif'in Faziletleri
	3.Hafta	17.05.1985	İbadetin Kazandırdıkları
	4.Hafta	24.05.1985	Fetih Yıldönümü
HAZİRAN	1.Hafta	07.06.1985	Bayram ve Gençlik
	2.Hafta	14.06.1985	Gençlikte Arkadaşlık
	3.Hafta	21.06.1985	Gençliğin Önemi

	4.Hafta	28.06.1985	Gençliğin Önemi
TEMMUZ	1.Hafta	05.07.1985	Ramazan'ın Son Haftası
	2.Hafta	12.07.1985	Kadir Gecesi
	3.Hafta	19.07.1985	Dua
	4.Hafta	26.07.1985	Tabii Kaynaklarımızdan Faydalanalım
AĞUSTOS	1.Hafta	02.08.1985	Kurban Bayramı
	2.Hafta	09.08.1985	30 Ağustos ve Manevi Kaynağı
	3.Hafta	16.08.1985	Çocuk Sağlığı
	4.Hafta	23.08.1985	İki Günü Eşit Olan Aldanmıştır
EYLÜL	1.Hafta	06.09.1985	İslam'da Beden ve Ruh Sağlığı
	2.Hafta	13.09.1985	Hicret
	3.Hafta	20.09.1985	İslam'da Okuyup Yazma ve Eğitimin Önemi
	4.Hafta	27.09.1985	Gençliğin Önemi
EKİM	1.Hafta	04.10.1985	Gıda İsrafi ve Dengeli Beslenme
	2.Hafta	11.10.1985	Hasta Ziyareti
	3.Hafta	18.10.1985	Cemaat İle Namaz Kılmanın Fazileti
	4.Hafta	25.10.1985	Anarşi İle Mücadele
KASIM	1.Hafta	01.11.1985	Milletimizi Sevelim Vatanımızı Koruyalım
	2.Hafta	08.11.1985	Allah'ın Azameti
	3.Hafta	15.11.1985	İyi Bir Kul Olmak
	4.Hafta	22.11.1985	Mevlid'i Nebi
ARALIK	1.Hafta	06.12.1985	İslamda Vakıf
	2.Hafta	13.12.1985	İslam'da İnsan Hakları
	3.Hafta	20.12.1985	Geleneklerimizi Koruyalım
	4.Hafta	27.12.1985	Hayvanlara Karşı Merhametli Olmak

Tablo 7.1.1986 Yılı Hutbe Konuları.

AY	HAFTA	TARİH	KONU
OCAK	1.Hafta	03.01.1986	Muhtaçlara Yardım
	2.Hafta	10.01.1986	Kul Hakkı
	3.Hafta	17.01.1986	Hoşgörü Fazilettir
	4.Hafta	24.01.1986	Allah'ın En Sevgili Kulu Hz. Muhammed
ŞUBAT	1.Hafta	07.02.1986	Allah Birdir
	2.Hafta	14.02.1986	İyiliği Emredip Kötülükten Sakındırmak
	3.Hafta	21.02.1986	Allah Birdir
	4.Hafta	28.02.1986	İyiliği Emredip Kötülükten Sakındırmak
MART	1.Hafta	07.03.1986	İslamiyet Alkollü İçkileri Yasak Kılmıştır
	2.Hafta	14.03.1986	Üç Aylar ve Kandiller
	3.Hafta	21.03.1986	Dinimizde Ağaç ve Orman Sevgisi
	4.Hafta	28.03.1986	Cami Âdabı
NİSAN	1.Hafta	04.04.1986	İsra ve Mirac
	2.Hafta	11.04.1986	İslam'da Çocuk
	3.Hafta	18.04.1986	Berat Gecesi
	4.Hafta	25.04.1986	İslam'da Hayâ
MAYIS	1.Hafta	02.05.1986	Ramazan ve Gençlik
	2.Hafta	09.05.1986	Fetih ve Gençlik
	3.Hafta	16.05.1986	İbadetin Önemi
	4.Hafta	23.05.1986	Günahlardan Arınmak
HAZİRAN	1.Hafta	07.06.1986	Ramazan Bayramıyla Gelen Sevgi ve Kardeşlik
	2.Hafta	14.06.1986	Kadir Gecesi
	3.Hafta	21.06.1986	Kazandıklarımızı Devam Ettirelim
	4.Hafta	28.06.1986	Zekât
TEMMUZ	1.Hafta	04.07.1986	Müslüman Kuran'ı Okuyup Anlamalıdır
	2.Hafta	11.07.1986	Birbirimizin Derdi Hepimizin Derdi

	3.Hafta	18.07.1986	Hac
	4.Hafta	25.07.1986	Sabır
AĞUSTOS	1.Hafta	01.08.1986	Hac İbadetinin Önemi
	2.Hafta	08.08.1986	Kurban Bayramı
	3.Hafta	15.08.1986	Ormanlarımızı Koruyalım
	4.Hafta	22.08.1986	30 Ağustos ve İmân
EYLÜL	1.Hafta	05.09.1986	İbadet.
	2.Hafta	12.09.1986	İslamiyetin millet hayatımızdaki yeri
	3.Hafta	19.1986	Hac
	4.Hafta	26.09.1986	İslam Dininin Okumaya ve İlme Verdiği Önem
EKİM	1.Hafta	03.10.1986	İslam'da Okuma Yazma ve İlmin Önemi
	2.Hafta	10.10.1986	Camiler Haftası
	3.Hafta	17.10.1986	Allah'ın Rızasını Talep
	4.Hafta	24.10.1986	İslam'da İstişare ve Cumhuriyet
KASIM	1.Hafta	07.11.1986	Mevlid Kandili
	2.Hafta	14.11.1986	İslam'da Sanat ve Sanatkâr
	3.Hafta	21.11.1986	İslam'da İlim ve Öğretmenin Fazileti
	4.Hafta	28.11.1986	Namazda Ta'dil'i- Erkan
ARALIK	1.Hafta	05.12.1986	Vakıflar ve Hayır Kurumlarını Desteklemek
	2.Hafta	12.12.1986	Kur'an Okumak ve Onunla Yaşamak
	3.Hafta	19.12.1986	İslam'ın İlk Emri "Oku" Olmuştur
	4.Hafta	26.12.1986	Milli ve Dini Ananelerimize Bağlı Kalalım

Tablo 8.1.1987 Yılı Hutbe Konuları.

SIRA NO	HAFTA	TARİH	KONU
OCAK	1.Hafta	03.01.1987	Çocuk Sağlığı
	2.Hafta	10.01.1987	Nimetlerin Kadrini Bilelim
	3.Hafta	17.01.1987	Hased Kötü Bir Huydur
	4.Hafta	24.01.1987	Yoksulu ve Yetimi Korumak
ŞUBAT	1.Hafta	07.02.1987	Sorumluluklarımız.
	2.Hafta	14.02.1987	İçki Her Kötülüğün Anasıdır
	3.Hafta	21.02.1987	Tutumlu ve Ölçülü Olmak
	4.Hafta	28.02.1987	Doğruluk
MART	1.Hafta	07.03.1987	Regâib Kandili
	2.Hafta	14.03.1987	İslam'da Tevbe
	3.Hafta	21.03.1987	İsra ve Mirac Mucizesi
	4.Hafta	28.03.1987	Ormanların Korunması
NİSAN	1.Hafta	04.04.1987	Sağlığımız
	2.Hafta	11.04.1987	Berat Gecesi
	3.Hafta	18.04.1987	İslam'da Çocuk Sevgisi
	4.Hafta	25.04.1987	Ramazan'a Girerken
MAYIS	1.Hafta	02.05.1987	Ramazan ve Oruç
	2.Hafta	09.05.1987	Mali Vazifelerimiz
	3.Hafta	16.05.1987	Kadir Gecesi
	4.Hafta	23.05.1987	Ramazan Bayramı
HAZİRAN	1.Hafta	07.06.1987	Ülkemize Gelen Her Ziyaretçi Misafirimizdir

	2.Hafta	14.06.1987	Trafik Kazaları
	3.Hafta	21.06.1987	Sağlığımızı Koruyalım
	4.Hafta	28.06.1987	İman ve Salih Amel
TEMMUZ	1.Hafta	03.07.1987	Dünya ve Ahiret Hayatı İlahi Emirlerle Uymakla Kazanılır
	2.Hafta	10.07.1987	Ailede Huzur
	3.Hafta	17.07.1987	Hac
	4.Hafta	24.07.1987	Kurban
AĞUSTOS	1.Hafta	31.07.1987	Kurban Bayramı
	2.Hafta	07.08.1987	30 Ağustos ve Manevi Kaynağı
	3.Hafta	14.08.1987	Çocuk Sağlığı
	4.Hafta	21.08.1987	İki Günü Müsavi Olan Aldanmıştır
EYLÜL	1.Hafta	04.09.1987	Gençliğin Önemi
	2.Hafta	11.09.1987	İslam'da Okuma Yazma ve Eğitimin Önemi
	3.Hafta	18.16.1986	İslam'da Beden ve Ruh Sağlığı
	4.Hafta	25.09.1987	Hicret
EKİM	1.Hafta	02.10.1987	Gıda İsrafı Ve Dengeli Beslenme
	2.Hafta	09.10.1987	Hasta Ziyareti
	3.Hafta	16.10.1987	Cemaat İle Namaz Kılmanın Fazileti
	4.Hafta	23.10.1987	Anarşi İle Mücadele
KASIM	1.Hafta	06.11.1987	Milletimizi Sevelim Vatanımızı Koruyalım
	2.Hafta	13.11.1987	Allah'ın Azameti
	3.Hafta	20.11.1987	İyi Bir Kul Olmak
	4.Hafta	27.11.1987	Mevlid'i-Nebi

ARALIK	1.Hafta	04.12.1987	Hayvanlara Karşı Merhametli Olmak
	2.Hafta	11.12.1987	İslam'da İnsan Hakları
	3.Hafta	18.12.1987	Geleneklerimizi Koruyalım
	4.Hafta	25.12.1987	İslam'da Vakıf

Tablo 9.1.1988 Yılı Hutbe Konuları.

SIRA NO	HAFTA	TARİH	KONU
OCAK	1.Hafta	01.01.1988	İsraf ve Cimrilikten Kaçınmalıyız
	2.Hafta	08.01.1988	Sabır ve Sebat
	3.Hafta	15.01.1988	Çocuk ve Sevgisi
	4.Hafta	22.01.1988	Âhirete İmanın Dünya Hayatına Tesiri
ŞUBAT	1.Hafta	05.02.1988	Tevbe
	2.Hafta	12.02.1988	Sağlığımızı Koruyalım
	3.Hafta	19.02.1988	Regâib Kandili ve Üç Aylar
	4.Hafta	26.02.1988	İman ve Salih Amel
MART	1.Hafta	04.03.1988	Mi'rac Allah Katına Yücelmedir
	2.Hafta	11.03.1988	Çanakkale Zaferi ve Şehitlik
	3.Hafta	18.03.1988	Ağaç ve Orman Sevgisi
	4.Hafta	25.03.1988	İçki ve Zararları
NİSAN	1.Hafta	01.04.1988	Berat Günahıtan Kurtuluştur
	2.Hafta	08.04.1988	Sigaranın Zararları
	3.Hafta	15.04.1988	Ramazan'a Hazırlık
	4.Hafta	22.04.1988	Orucun Hikmetleri
MAYIS	1.Hafta	06.05.1988	Zekat ve Fitre
	2.Hafta	13.05.1988	Kadir Gecesi

	3.Hafta	20.05.1988	Trafik Kazaları
	4.Hafta	27.05.1988	Fetih ve Gençlik
HAZİRAN	1.Hafta	03.06.1988	Kur'an'ı-Kerim Bir Hidayet Rehberidir
	2.Hafta	10.06.1988	Kitabın ve Kütüphanelerin Önemi
	3.Hafta	17.06.1988	İbâdet
	4.Hafta	24.06.1988	Hac
TEMMUZ	1.Hafta	01.07.1988	Çevre Sağlığı ve Temizliğin Önemi
	2.Hafta	08.07.1988	Komşu Hakları
	3.Hafta	15.07.1988	Âile ve Önemi
	4.Hafta	22.07.1988	Kurban Bayramı
AĞUSTOS	1.Hafta	05.07.1988	Kul Hakkı
	2.Hafta	12.08.1988	İslam'da Saygı ve Hoşgörü
	3.Hafta	19.08.1988	Vatan Müdâfaası ve Zaferlerimiz
	4.Hafta	26.08.1988	Hicret.
EYLÜL	1.Hafta	02.09.1988	Tasarruf Güzel Ahlaktır
	2.Hafta	09.09.1988	Camilerin Dinimizdeki Yeri ve Önemi
	3.Hafta	16.16.1988	İslam'da Kadın Hakları
	4.Hafta	23.09.1988	Dinimizde Eğitimin ve Öğretimin Önemi
EKİM	1.Hafta	07.10.1988	Çalışmak ve Helal Kazanç
	2.Hafta	14.10.1988	Gıda İsrafi ve Dengeli Beslenme
	3.Hafta	21.10.1988	Milli Günlerimiz ve Cumhuriyet Bayramı
	4.Hafta	28.10.1988	Peygamberimizin Doğum Yıldönümü
KASIM	1.Hafta	04.11.1988	İnsanın Duaya İhtiyacı
	2.Hafta	11.11.1988	İlme ve Âlime Verilen Değer

	3.Hafta	18.11.1988	İslam'da İşçi ve İşveren İlişkileri
	4.Hafta	25.11.1988	Gıybet ve İftira
ARALIK	1.Hafta	06.12.1988	İslam'da Helal ve Haram
	2.Hafta	13.12.1988	Akraba ve Komşu Hakkı
	3.Hafta	20.12.1988	İyiliklerde Yardımlaşma ve Kötülüklerden Sakınma
	4.Hafta	27.12.1988	Dinimizin Sağlığa Verdiği Önem

Tablo 10.1.1989 Yılı Hutbe Konuları.

SIRA NO	HAFTA	TARİH	KONU
OCAK	1.Hafta	06.01.1989	İslam'da Helal ve Haram
	2.Hafta	13.01.1989	Akraba ve Komşu Hakkı
	3.Hafta	20.01.1989	İyiliklerde Yardımlaşma ve Kötülüklerden Sakınma
	4.Hafta	27.01.1989	Dinimizin Sağlığa Verdiği Önem
ŞUBAT	1.Hafta	03.02.1989	Reğâib Kandili
	2.Hafta	10.02.1989	Hurafe ve Bid'atlar
	3.Hafta	17.02.1989	İsrâ ve Mi'rac
	4.Hafta	24.02.1989	Alkollü İçkiler ve Uyuşturucular
MART	1.Hafta	03.03.1989	İman ve İbadet
	2.Hafta	10.03.1989	Şehitlik ve Gazilik
	3.Hafta	17.03.1989	Berat Kurtuluştur
	4.Hafta	24.03.1989	Ramazan'a Hazırlık
NİSAN	1.Hafta	07.04.1989	Ramazan ve Oruç
	2.Hafta	14.04.1989	Namazın Hikmet ve Fazileti

	3.Hafta	21.04.1989	Zekat ve Fitre
	4.Hafta	28.04.1989	Kadir Gecesi ve Kur'an'ın Fazileti
MAYIS	1.Hafta	05.05.1989	Ramazan'a Veda
	2.Hafta	12.05.1989	Peygamberimizin Güzel Ahlakı
	3.Hafta	19.05.1989	Fetih ve Gençlik
	4.Hafta	26.05.1989	İslam'a Göre İnsanın Yaradılış Gayesi
HAZİRAN	1.Hafta	02.06.1989	Din ve Dünya İlişkileri
	2.Hafta	09.06.1989	Dinimizde Hoşgörü ve İnsan Sevgisi
	3.Hafta	16.06.1989	Adalet Mülkün Temelidir
	4.Hafta	23.06.1989	Hac ve Haccın Hikmetleri
TEMMUZ	1.Hafta	07.07.1989	İslam'da Komşu Hakları
	2.Hafta	14.07.1989	Kurban Kesmenin Dinimizdeki Yeri ve Önemi
	3.Hafta	21.07.1989	Ana Babaya Saygı
	4.Hafta	28.07.1989	İslam'da Kul Hakkı
AĞUSTOS	1.Hafta	04.07.1989	Hicret ve Önemi
	2.Hafta	11.08.1989	Vatan Sevgisi
	3.Hafta	18.08.1989	İslam'da Kadının Yeri ve Önemi
	4.Hafta	25.08.1989	İslam'da Çalışma ve Helal Kazancın Önemi
EYLÜL	1.Hafta	01.09.1989	İslamiyetin Millet Hayatımızdaki Yeri
	2.Hafta	08.09.1989	Camiler Haftası
	3.Hafta	15.16.1989	İbâdet
	4.Hafta	22.09.1989	Allah Korkusunun İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi
EKİM	1.Hafta	06.10.1989	İslam'da Tasarruf ve Önemi

	2.Hafta	13.10.1989	Cumhuriyet
	3.Hafta	20.10.1989	İyiliklerde Yardımlaşmak Kötülüklerden Kaçınmak
	4.Hafta	27.10.1989	Mevlid Kandili
KASIM	1.Hafta	03.11.1989	İslam'da Kardeşlik
	2.Hafta	10.11.1989	Bilgisiz Hayat Olmaz
	3.Hafta	17.11.1989	Gıybet İftira ve Yalandan Kaçınmak
	4.Hafta	24.11.1989	İslam Dini Doğruluğu Emreder
ARALIK	1.Hafta	01.12.1989	İslam'da Vakıf
	2.Hafta	08.12.1989	Ticaret Ahlakı
	3.Hafta	15.12.1989	İslam Dininin Akla Verdiği Önem
	4.Hafta	22.12.1989	Zamanın Değerlendirilmesi

Tablo 11.1.1990 Yılı Hutbe Konuları.

SIRA NO	HAFTA	TARİH	KONU
OCAK	1.Hafta	06.01.1990	Allah'a İmanın Cemiyet Hayatı Üzerindeki Etkileri
	2.Hafta	13.01.1990	Regaip Kandili
	3.Hafta	20.01.1990	Komşularımıza Karşı Görevlerimiz
	4.Hafta	27.01.1990	Ölçü ve Tartıda Doğruluk
ŞUBAT	1.Hafta	03.02.1990	Allah'a İmanın Cemiyet Hayatı Üzerindeki Etkileri
	2.Hafta	10.02.1990	Regaip Kandili
	3.Hafta	17.02.1990	Komşularımıza Karşı Görevlerimiz
	4.Hafta	24.02.1990	Ölçü ve Tartıda Doğruluk

MART	1.Hafta	02.03.1990	İçki Kumar ve Uyuşturucu Maddeler
	2.Hafta	09.03.1990	Orucun Anlam ve Önemi
	3.Hafta	16.03.1990	Gazilik ve Şehitlik
	4.Hafta	23.03.1990	Ramazan'a Girerken
NİSAN	1.Hafta	06.04.1990	Namazın Önemi
	2.Hafta	13.04.1990	Kadir Gecesi
	3.Hafta	20.04.1990	Zekat
	4.Hafta	27.04.1990	Ramazan Bayramı
MAYIS	1.Hafta	04.05.1990	Kazandıklarımızı Devam Ettirelim
	2.Hafta	11.05.1990	Allah ve Peygamber Sevgisi
	3.Hafta	18.05.1990	Yalan Kötülüklerin Anasıdır
	4.Hafta	25.05.1990	Aile
HAZİRAN	1.Hafta	01.06.1990	İslam'da Görgü Kuralları
	2.Hafta	08.06.1990	Kurban Bayramı
	3.Hafta	15.06.1990	Hac
	4.Hafta	22.06.1990	Kurban ve Hükümleri
TEMMUZ	1.Hafta	06.07.1990	Kur'an Okuyup Anlamanın Önemi
	2.Hafta	13.07.1990	Nimetlere Şükretmek
	3.Hafta	20.07.1990	Nefis Muhasebesi
	4.Hafta	27.07.1990	Hicret ve Önemi
AĞUSTOS	1.Hafta	03.07.1990	Yemin ve Keffareti
	2.Hafta	10.08.1990	30 Ağustos ve İman
	3.Hafta	17.08.1990	Cuma Namazı ve Önemi
	4.Hafta	24.08.1990	Büyük Günahlar

EYLÜL	1.Hafta	07.09.1990	Eğitim ve Öğretimin Önemi
	2.Hafta	14.09.1990	Peygamberimizin Sünnetine Bağlılık
	3.Hafta	21.16.1990	Camilerimizin Dinimizdeki Yeri
	4.Hafta	28.09.1990	Mevlid Kandili
EKİM	1.Hafta	05.10.1990	İsraf ve Cimrilikten Sakınmalıyız
	2.Hafta	12.10.1990	İbadetin Anlam ve Önemi
	3.Hafta	19.10.1990	Çevre Sağlığı ve Önemi
	4.Hafta	26.10.1990	İslam'da Selamlaşmanın Önemi
KASIM	1.Hafta	02.11.1990	Vakıf ve Önemi
	2.Hafta	09.11.1990	İslam'da Tевbe
	3.Hafta	16.11.1990	İslam'da İlim Öğrenmenin ve Öğretmenin Önemi
	4.Hafta	23.11.1990	Gerçek Mü'minin Güzellikleri
ARALIK	1.Hafta	07.12.1990	İbâdet
	2.Hafta	14.12.1990	Sabır ve Önemi
	3.Hafta	21.12.1990	Dünya ve Âhiret Dengesi
	4.Hafta	28.12.1990	Örf ve Âdetlerimize Bağlılık

EK 2 Arapça Alfabetik Hadis Dizini

1. أَبْعَضُ الْحَلَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الطَّلَاقُ. Zayıf (2).H.no: 768.
2. ابْعُونِ ضِعْفَاءَكُمْ فَإِنَّمَا تُرْزَقُونَ وَتُنصَرُونَ بِضِعْفَائِكُمْ. Sahih (2).H.no: 5.
3. أَنَاكُمْ رَمَضَانَ شَهْرٌ مُبَارَكٌ فَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ. Sahih (1).H.no: 186.
4. أَنَا نَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَى رَجُلًا شَعْبًا قَدْ تَفَرَّقَ شَعْرُهُ فَقَالَ أَمَا كَانَ يَجِدُ هَذَا مَا يُسَكِّنُ بِهِ شَعْرَهُ. Sahih (1).H.no: 496.
5. أَتَدْرُونَ مَا الْغَيْبَةُ قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ دِكْرُكَ أَحَاكَ بِمَا يَكْرَهُ. Sahih (1)H.no:894.
6. أَتَدْرُونَ مَا الْمُفْلِسُ قَالُوا الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَلَا مَتَاعَ. Sahih (2) H.no:770.
7. اتَّقِ اللَّهَ ثُمَّ اسْتَقِمْ قَالَ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ شَيْءٍ قَالَ فَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ. Sahih (1) H.no:38.
8. اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَأَتَّبِعِ السَّبِيلَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا. Sahih (3)H.no:361.
9. اتَّقُوا الظُّلْمَ فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاتَّقُوا الشُّحَّ فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَمَلَهُمْ عَلَى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحْلَوْا حِمَارَهُمْ. Sahih (3)H.no:49.
10. اتَّقُوا اللَّاعِنِينَ قَالُوا وَمَا اللَّاعِنَانِ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ. Sahih (1)H.no:1007.
11. اتَّقُوا الْمَلَاعِنَ الثَّلَاثَةَ الْبَرَّازَ فِي الْمَوَارِدِ وَقَارِعَةَ الطَّرِيقِ وَالظِّلَّ. Hasen (1)H.no:807.
12. اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ. Sahih (2)H.no:639.
13. أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي دَيْنٍ كَانَ عَلَى أَبِي فَدَقَّقْتُ الْبَابَ فَقَالَ مَنْ ذَا فَقُلْتُ أَنَا فَقَالَ أَنَا أَنْ. Sahih (1)H.no:217.
14. أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ أَعْمَى فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ لَيْسَ لِي قَائِدٌ يَهْدِينِي إِلَى الْمَسْجِدِ فَسَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُرْحَصَ لَهُ فَيُصَلِّيَ فِي بَيْتِهِ فَرَحَّصَ لَهُ فَلَمَّا وُلَّى دَعَاهُ فَقَالَ هَلْ تَسْمَعُ التِّدَاءَ بِالصَّلَاةِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَجِبْ. Sahih (1)H.no:68.
15. اجْتَنِبُوا الْحُمْرَ فَإِنَّهَا أُمُّ الْحَبَائِثِ. Sahih (5)H.no:8.
16. اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوْبِقَاتِ. Sahih (3)H.no:338.
17. أَحَبُّ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ مَسَاجِدُهَا وَأَبْعَضُ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ أَسْوَأُهَا. Sahih (1)H.no:997.

18. أَحَبَّ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهُ وَإِنْ قَلَّ. Sahih (11)H.no:35.
19. أَخْلَصَ دِينَكَ يَكْفِكَ الْعَمَلُ الْقَلِيلُ. Sahih (1)H.no:21.
20. أُدْبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى خِصَالٍ ثَلَاثٍ عَلَى حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَحُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ وَعَلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ Zayif (1)H.no:545.
21. الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَخَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ. Sahih (1)H.no:876.
22. الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ. Hasen (2)H.no:145.
23. إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بِحَبِيبَتِيهِ فَصَبَرَ عَوَضْتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ. Sahih (2)H.no:2.
24. إِذَا أَدَيْتَ زَكَاةَ مَالِكَ فَقَدْ أَذْهَبْتَ عَنْكَ شَرَّهُ. Hasen (3)H.no:189.
25. إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ خَيْرًا مَدَّ لَهُمْ فِي الْعُمْرِ وَأَهْمَهُمُ الشُّكْرُ. Çok Zayif (1)H.no:228.
26. إِذَا أَصْبَحَ ابْنُ آدَمَ فَإِنَّ أَعْضَاءَهُ تُكْفِّرُ لِلْسَّانِ تَقُولُ اتَّقِ اللَّهَ فِينَا فَإِنَّكَ إِنْ اسْتَقَمْتَ اسْتَقَمْنَا وَأَنْ اعْوَجَجْتَ اعْوَجَجْنَا. Hasen (1)H.no:36.
27. إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا تَأْتُوها تَسْعُونَ وَأَتْوها تَمْشُونَ وَعَلَيْكُمْ السَّكِينَةُ فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا فَاتَكُمْ فَأْتُمُوا. Sahih (1)H.no:69.
28. إِذَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِقَوْمٍ عَذَابًا أَصَابَ الْعَذَابُ مَنْ كَانَ فِيهِمْ ثُمَّ بُعِثُوا عَلَى أَعْمَالِهِمْ Sahih (1)H.no:7.
29. إِذَا تَزَوَّجَ الْعَبْدُ فَقَدْ اسْتَكْمَلَ نِصْفَ الدِّينِ ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ فِي النِّصْفِ الْبَاقِي Hasen (1)H.no:955.
30. إِذَا جَاءَ رَمَضَانُ فَتُحْتِ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَعُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ وَصُقِّدَتِ الشَّيَاطِينُ Sahih (1)H.no:18.
31. إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ثُرِيدُونَ شَيْئًا أَزِيدُكُمْ فَيَقُولُونَ أَلَمْ تُبَيِّضْ وُجُوهَنَا Sahih (1).H.no:569
32. إِذَا دَخَلَ رَجَبٌ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ. Zayif (9)H.no:75.
33. إِذَا سَجَدَ الْعَبْدُ سَجْدًا مَعَهُ سَبْعَةُ آرَابٍ وَجْهُهُ وَكَفَّاهُ وَرُكْبَتَاهُ وَقَدَمَاهُ. Sahih (1)H.no:139.

34. إِذَا سَافَرْتُمْ فِي الْخِصْبِ فَأَعْطُوا الْإِبِلَ حَظَّهَا مِنَ الْأَرْضِ وَإِذَا سَافَرْتُمْ فِي السَّنَةِ أَوْ فِي الْجُدْبِ فَاسْرِعُوا عَلَيْهَا السَّيْرَ. Sahih (3)H.no:314.
35. إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بَارِضٍ فَلَا تُقْدِمُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ Sahih (3)H.no:453.
36. إِذَا قُلْتُمْ لِصَاحِبِكِ أَنْصِتْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ فَقَدْ لَعْنَتْ. Sahih (1)H.no:41.
37. إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَكَبِّرْ ثُمَّ اقْرَأْ مَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا ثُمَّ ارْزُقْ حَتَّى تَعْتَدِلَ فَإِنَّمَا تَمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْزُقْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلَاتِكَ كُلِّهَا. Sahih (1)H.no:584.
38. إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَنْزِلُ إِلَى الْعِبَادِ لِيَقْضِيَ بَيْنَهُمْ وَكُلُّ أُمَّةٍ جَائِئَةٌ فَأَوَّلُ مَنْ يَدْعُو بِهِ رَجُلٌ جَمَعَ الْقُرْآنَ وَرَجُلٌ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَرَجُلٌ كَثِيرُ الْمَالِ. Sahih (1)H.no:22.
39. إِذَا كَانَتْ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ صُغِدَتْ الشَّيَاطِينُ وَمَرَدَةُ الْجِنِّ وَعُلِقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ وَفُتِحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَلَمْ يُعْلَقْ مِنْهَا بَابٌ. Sahih (1)H.no:363.
40. إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَقُومُوا لَيْلَهَا وَصُومُوا يَوْمَهَا فَإِنَّ اللَّهَ يَنْزِلُ فِيهَا لِلْعُرُوبِ الشَّمْسِ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ أَلَا مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَعْفِرْ لَهُ أَلَا مُسْتَرْزِقٌ فَأَرْزُقْهُ أَلَا مُبْتَلَى فَأُعَافِيهِ أَلَا كَذَّابٌ أَلَا كَذَّابٌ حَتَّى يَطَّلَعَ الْفَجْرُ. Çok Zayıf (7)H.no:93.
41. إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ أَشْيَاءَ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ. Sahih (7)H.no:234.
42. إِذَا مَاتَ الْمَيِّتُ تَقُولُ الْمَلَائِكَةُ مَا قَدَّمَ وَيَقُولُ النَّاسُ مَا تَرَكَ. Zayıf (1)H.no:1017.
43. إِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللَّهُ لِمَلَائِكَتِهِ قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيَقُولُ قَبَضْتُمْ ثَمْرَةَ فُؤَادِهِ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيَقُولُ مَاذَا قَالَ عَبْدِي فَيَقُولُونَ حَمْدَكَ وَاسْتَرْجَعَ فَيَقُولُ اللَّهُ ابْنُوا لِعَبْدِي بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَسَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ. Hasen (1)H.no:711.
44. أَرْبَعٌ إِذَا كُنَّ فِيكَ فَلَا عَلَيْكَ مَا فَاتَكَ مِنَ الدُّنْيَا حِفْظُ أَمَانَةٍ وَصِدْقُ حَدِيثٍ وَحُسْنُ خَلِيقَةٍ وَعِفَّةٌ طُعْمَةٌ. Sahih (1)H.no:158.

45. أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ هَرَّ بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خُمْسًا مَا تَقُولُ ذَلِكَ يُبْقَى مِنْ دَرَنِهِ قَالُوا لَا يُبْقَى مِنْ دَرَنِهِ شَيْئًا قَالَ فَذَلِكَ مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخُمْسِ يَمْحُو اللَّهُ بِهَا الْخَطَايَا Sahih (1)H.no:942.
46. الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ ارْحَمُوا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمَكُم مَن فِي السَّمَاءِ. Sahih (3)H.no:310
47. الْإِسْلَامُ قَالَ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتُحْجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا. Sahih (1)H.no:813
48. اسْمَحْ يُسْمَحْ لَكَ. Sahih (1)H.no:345
49. الصلاة معراج المؤمن. H.no:728. Hadis değildir.
50. الصلاة بأرض الرباط تعدل بألفي ألف صلاة. Zayif (1)H.no:871
51. أَطْبَ مَطْعَمَكَ تَكُنْ مُسْتَجَابَ الدَّعْوَةِ. Çok Zayif (1)H.no:785
52. أَطْعِمُوا الْجَائِعَ وَغُودُوا الْمَرِيضَ وَفُكُوا الْعَانِي. Sahih (3)H.no:462
53. أطلبوا العلم ولو بالصين. Mevzû (10)H.no:39
54. أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا حَظَرَ عَلَى قَلْبٍ بَشَرٍ Sahih (2)H.no:648.
55. أَعْطِ الْأَجِيرَ أَجْرَهُ قَبْلَ أَنْ يَحِفَّ عَرْفُهُ. Hasen (1)H.no:319
56. الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهَجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا. Sahih (4)H.no:20
57. أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَأَعُوذُ بِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَنْتَيْتَ عَلَيَّ نَفْسِكَ. Sahih (2)H.no:178
58. اعْتَنِبْ خُمْسًا قَبْلَ خُمْسِ شَبَابِكَ قَبْلَ هَرَمِكَ وَصِحَّتَكَ قَبْلَ سَقَمِكَ وَغِنَاكَ قَبْلَ فُقْرِكَ وَفَرَاغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ وَحَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ. Sahih (18)H.no:46
59. اغْدُ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ مُسْتَمِعًا وَلَا تَكُنِ الرَّابِعَ فَتَهْلِكَ. Zayif (2)H.no:671
60. اغْدُ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ مُسْتَمِعًا أَوْ مُحِبًّا وَلَا تَكُنِ الْخَامِسَةَ فَتَهْلِكَ. Zayif (3).H.no:384

61. أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ أَنْ يَتَعَلَّمَ الْمَرْءُ الْمُسْلِمُ عِلْمًا ثُمَّ يُعَلِّمَهُ أَحَاهُ الْمُسْلِمِ. Zayif (1)H.no:386.
62. أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمُ وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ صَلَاةُ اللَّيْلِ. Sahih (1)H.no:362.
63. أَفَلَا تَتَّقِي اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهِيمَةِ الَّتِي مَلَكَ اللَّهُ إِيَّاهَا فَإِنَّهُ شَكَى إِلَيَّ أَنَّكَ تُجِيعُهُ وَتُدْبِئُهُ Sahih (1)H.no:312.
64. الْإِفْتِصَادُ نِصْفُ الْعَيْشِ. Zayif (5)H.no:201.
65. أَقْرَبُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي شَفِيعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِصَاحِبِهِ. Sahih (4)H.no:126.
66. أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الرَّبُّ مِنَ الْعَبْدِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ الْآخِرِ فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يَذْكُرُ اللَّهَ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ فَكُنْ. Sahih (1)H.no:65.
67. أَكْرِمُوا الْخُبْرَ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْزَلَ لَهُ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ وَأَخْرَجَ لَهُ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ Çok Zayif (3)H.no:199.
68. أَكْرِمُوا أَوْلَادَكُمْ وَأَحْسِنُوا أَدَبَكُمْ. Zayif (3)H.no:185.
69. أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا. Sahih (1).H.no:395.
70. الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ. Sahih (1)H.no:146.
71. الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ. Sahih (9)H.no:122.
72. أَيْدِ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ أَيْدِ السُّفْلَى. Sahih (5)H.no:132.
73. أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ كُلِّ عَثُلٍ جَوَاطِ مُسْتَكْبِرٍ. Sahih (1)H.no:245.
74. أَلَا إِنَّ أَرْبَعِينَ دَارًا جَارٌ. Zayif (1)H.no:923.
75. أَلَا إِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ حَقًّا وَلِنِسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا. Sahih (2)H.no:652.
76. أَلَا أُتْبِئُكُمْ بِلَيْلَةٍ أَفْضَلُ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ حَارِسٌ حَرَسَ فِي أَرْضٍ خَوْفٍ لَعَلَّهُ أَنْ لَا يَرْجِعَ إِلَى أَهْلِهِ. Sahih (1)H.no:772.
77. أَلَا تَسْمَعُونَ أَلَا تَسْمَعُونَ إِنَّ الْبِدَادَةَ مِنَ الْإِيمَانِ إِنَّ الْبِدَادَةَ مِنَ الْإِيمَانِ Sahih (2)H.no:104.

78. أَلَا تَصُفُّونَ كَمَا تَصُفُّ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَلَّ وَعَزَّ قُلْنَا وَكَيْفَ تَصُفُّ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ قَالَ يُثْمُونَ الصُّفُوفَ الْمُقَدَّمَةَ وَيَبْتَاصُونَ فِي الصَّفِّ. Sahih (1)H.no:516.
79. أَمَّا صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي بَيْتِهِ فَنُورٌ فَنُورٌ فَنُورٌ يُبَيِّنُكُمْ. Zayif (1)H.no:136.
80. أَمَا إِنَّكَ لَوْ لَمْ تُعْطِيهِ شَيْئًا كُتِبَتْ عَلَيْكَ كِذْبَةٌ. Hasen (1)H.no:895.
81. أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ وَإِنِّي وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا. Sahih (2)H.no:570.
82. أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَنْ يَسْتَقْبِلُوا قِبَلَتَنَا وَيَأْكُلُوا ذَيْبِخَتَنَا وَأَنْ يُصَلُّوا صَلَاتَنَا فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ حُرِّمَتْ عَلَيْنَا دِمَاؤُهُمْ وَأَمْوَالُهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا لَهُمْ مَا لِلْمُسْلِمِينَ وَعَلَيْهِمْ مَا عَلَى الْمُسْلِمِينَ. Sahih (1)H.no:56.
83. أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ. Sahih (1)H.no:102.
84. إِنَّ أَجْحَلَ النَّاسِ مَنْ يَجَلَّ بِالسَّلَامِ. Sahih (1)H.no:1015.
85. إِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ بَعْدَ الْفَرَائِضِ إِذْخَالُ السُّرُورِ عَلَى الْمُسْلِمِ. Zayif (1)H.no:642.
86. إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ. Sahih (2)H.no:173.
87. إِنَّ الدَّالَّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ. Sahih (1)H.no:803.
88. إِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَأَحْسَنَ الْهُدَى هَدَى مُحَمَّدٍ وَشَرُّ الْأُمُورِ مُخَدَّاتُهَا وَكُلُّ مُخَدَّاتٍ بِدْعَةٌ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ. Sahih (1)H.no:131.
89. إِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ بِمَا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللَّهِ بِالْدُّعَاءِ. Zayif (3)H.no:276.
90. إِنَّ الَّذِي لَيْسَ فِي جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَالْبَيْتِ الْحَرَبِ. Hasen (3)H.no:209.
91. إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا نَظَرَ إِلَى امْرَأَتِهِ وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِمَا نَظْرَةَ رَحْمَةٍ فَإِذَا أَخَذَ بِكَفِّهَا تَسَاقَطَتْ ذُنُوبُهُمَا مِنْ خِلَالِ أَصَابِعِهِمَا. Zayif (1)H.no:653.
92. إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا عَمِلَ عَمَلًا أَحَبَّ اللَّهُ أَنْ يُتَّقِنَهُ. Zayif (3)H.no:380.

93. إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ الْعِبَادِ وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ Sahih (1)H.no:163
94. إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا. Sahih (1)H.no:278
95. إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ يُحِبُّ الطَّيِّبَ نَظِيفٌ يُحِبُّ النَّظَافَةَ كَرِيمٌ يُحِبُّ الْكَرَمَ جَوَادٌ يُحِبُّ الْجُودَ فَنَظَّفُوا أَرَاهُ قَالَ أَفْنَيْتُكُمْ وَلَا تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ. Zayif (1)H.no:1009
96. إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيُثَوِّبَ مُسِيءَ النَّهَارِ وَيَبْسُطُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيُثَوِّبَ مُسِيءَ اللَّيْلِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا. Sahih (1)H.no:526
97. إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُدْخِلُ ثَلَاثَةَ نَفَرٍ الْجَنَّةَ بِالسَّهْمِ الْوَاحِدِ صَانِعُهُ يَحْتَسِبُ فِي صُنْعِهِ الْخَيْرَ وَالرَّامِيَ بِهِ وَمُنْبَلَهُ. Zayif (1)H.no:118
98. إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَنْزِلُ لَيْلَةَ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَغْفِرُ لَأَكْثَرِ مِنْ عَدَدِ شَعْرِ عَنَمٍ كَلْبٍ. Zayif (1)H.no:94
99. إِنَّ اللَّهَ لَيَطَّلِعُ فِي لَيْلَةِ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَيَغْفِرُ لَجَمِيعِ خَلْقِهِ إِلَّا لِمُشْرِكٍ أَوْ مُشَاحِنٍ Sahih (1)H.no:95.
100. إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ. Sahih (3)H.no:309
101. إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ آخَرِينَ. Sahih (1)H.no:588
102. إِنَّ الْمَسْأَلَةَ كَدُّ يَكْدُ بِهَا الرَّجُلُ وَجْهَهُ إِلَّا أَنْ يَسْأَلَ الرَّجُلُ سُلْطَانًا أَوْ فِي أَمْرٍ لَا بُدَّ مِنْهُ Sahih (1)H.no:417
103. إِنَّ الْمُفْسِدِينَ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ عَلَى يَمِينِ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَغْدِلُونَ فِي حُكْمِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ وَمَا وَلُوا. Sahih (1)H.no:847
104. أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ ثَلَاثًا إِذَا شَرِبَ وَيَقُولُ هُوَ أَمْرًا وَأَرْوَى. Sahih (1)H.no:964
105. إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُجْجَلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ فَمَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ فَلْيَفْعَلْ. Sahih (1)H.no:808

106. أن امرأة من الأنصار قالت يا رسول الله إني أكون في منزلي على الحال التي لا أحب أن يراني أحد عليها والد ولا ولد وأنه لا يزال يدخل عليّ رجل من أهلي وأنا على تلك الحال؟ قال فنزلت: (يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا) الآية وقال آخرون معنى ذلك حتى تؤنسوا أهل البيت بالتنحج والتنخم وما أشبهه Hadis hakkında değerlendirme bulunamamıştır.H.no:214
107. إِنَّ أَوَّلَ مَا يُسْأَلُ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَعْنِي الْعَبْدَ مِنَ النَّعِيمِ أَنْ يُقَالَ لَهُ أَلَمْ نُصِحَّ لَكَ جِسْمَكَ وَتُرْوَبِكَ مِنَ الْمَاءِ الْبَارِدِ. Sahih (1)H.no:720
108. إِنَّ أَوَّلَى النَّاسِ بِاللَّهِ تَعَالَى مَنْ بَدَأَهُمْ بِالسَّلَامِ. Sahih (1)H.no:1013
109. إن جبريل أتاني فقال هذه الليلة ليلة النصف من شعبان والله فيها عتقاء من النار بعدد شعور غنم كلب لا ينظر الله فيها إلى مشرك ولا إلى مشاحن ولا إلى قاطع رحم ولا إلى مسبل ولا إلى عاق والديه ولا مدمن خمر. Zayıf (5)H.no:96
110. إِنَّ خَلِيلِي أَوْصَانِي إِذَا طَبَخْتُ مَرَقًا فَأَكْثِرْ مَاءَهُ ثُمَّ أَنْظُرْ أَهْلَ بَيْتِ مِنْ حَيْرَانِكَ فَأَصِيبْهُمْ مِنْهَا بِمَعْرُوفٍ. Sahih (1)H.no:225
111. أَنَّ رَجُلًا أَطْلَعَ مِنْ جُحْرٍ فِي دَارِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْكُ رَأْسَهُ بِالْمِدْرَى فَقَالَ لَوْ عَلِمْتُ أَنَّكَ تَنْظُرُ لَطَعَنْتُ بِهَا فِي عَيْنِكَ إِمَّا جُعِلَ الْإِذْنُ مِنْ قِبَلِ الْأَبْصَارِ. Sahih (1)H.no:215
112. إِنَّ فُلَانَةَ يُدَكَّرُ مِنْ كَثْرَةِ صَلَاتِهَا وَصِيَامِهَا وَصَدَقَتِهَا غَيْرَ أَنَّهَا تُؤْذِي حَيْرَانَهَا بِلِسَانِهَا قَالَ هِيَ فِي النَّارِ. Sahih (2)H.no:221
113. إِنَّ فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةً لَا يَسْأَلُ اللَّهُ الْعَبْدَ فِيهَا شَيْئًا إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ إِيَّاهُ. Sahih (1)H.no:988
114. إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَبَابًا يُدْعَى الرَّيَّانَ يُدْعَى لَهُ الصَّائِمُونَ فَمَنْ كَانَ مِنَ الصَّائِمِينَ دَخَلَهُ. Sahih (2)H.no:265.
115. إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِئَةَ دَرَجَةٍ أَعَدَّهَا اللَّهُ لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. Sahih (1)H.no:868
116. إِنَّ قَامَتْ عَلَى أَحَدِكُمْ الْقِيَامَةُ وَفِي يَدِهِ فَسِيلَةٌ فَلْيَعْرِسْهَا. Sahih (7)H.no:248
117. إِنَّ لِي جَارَيْنِ فَإِلَى أُتَيْهِمَا أُهْدِي قَالَ إِلَى أَقْرَبِهِمَا مِنْكَ يَا بَابًا. Sahih (3)H.no:226

118. إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النَّبِيِّ إِذَا لَمْ تَسْتَجِبْ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ. Sahih (1)H.no:170.

119. إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَثْبُتَ الْجَهْلُ وَيُشْرَبَ الْخَمْرُ وَيُظْهَرَ الزَّيْنُ Sahih (1)H.no:567.

120. إن من الذنوب ذنوبا لا يكفرها الصلاة ولا الصيام ولا الحج ولا العمرة قال فما يكفرها يا رسول الله قال المهموم في طلب المعيشة. Mevzu (1)H.no:884.

121. أَنَّ نَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ فَأَعْطَاهُمْ ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ حَتَّى إِذَا نَفِدَ مَا عِنْدَهُ قَالَ مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَدْخِرَهُ عَنْكُمْ وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَمَنْ يَصْبِرْ يُصِرَّهُ اللَّهُ وَمَا أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً هُوَ خَيْرٌ وَأَوْسَعُ مِنَ الصَّبْرِ. Sahih (3)H.no:230.

122. أَنَا أَعْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكَاءِ فَمَنْ عَمِلَ لِي عَمَلًا أَشْرَكَ فِيهِ غَيْرِي فَأَنَا مِنْهُ بَرِيءٌ وَهُوَ لِلَّذِي أَشْرَكَ. Sahih (1)H.no:327.

123. أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَوَّلُ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْهُ الْقَبْرُ وَأَوَّلُ شَافِعٍ وَأَوَّلُ مُسْتَفْعٍ Sahih (1)H.no:494.

124. أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا وَأَشَارَ بِالسَّبَابَةِ وَالْوَسْطَى وَفَرَجَ بَيْنَهُمَا شَيْئًا Sahih (1)H.no:537.

125. انصُرْ أَحَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا. Sahih (1)H.no:500.

126. إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى. Sahih (1)H.no:1033.

127. إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ فَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ الْخَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ فَأَقْضِي لَهُ عَلَى نَحْوِ مَا أَسْمَعُ مِنْهُ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِشَيْءٍ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ فَلَا يَأْخُذَنَّ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ. Sahih (1)H.no:846.

128. إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ. Sahih (6)H.no:47.

129. إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ أُمَّتِي كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا فَجَعَلَتِ الدَّوَابُّ وَالْفَرَاشُ يَقَعْنَ فِيهِ، فَأَنَا آخِذٌ بِحُجْرَتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَفْحَمُونَ فِيهِ. Sahih (1)H.no:993.

130. إِنَّهُ لَيْسَ لِي أَوْ لِنَبِيِّ أَنْ يَدْخُلَ بَيْنَنَا مُرَوِّقًا. Hasen (1)H.no:105.

131. إِنَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ. Sahih (4)H.no:29.

132. إِنَّهُ لَيْسَ بِدَوَاءٍ وَلَكِنَّهُ دَاءٌ. Sahih (2)H.no:154.
133. أَنَّهُمْ دَجَّحُوا شَاةَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا بَقِيَ مِنْهَا قَالَتْ مَا بَقِيَ مِنْهَا إِلَّا كَيْفُهَا قَالَ بَقِيَ كُلُّهَا غَيْرَ كَيْفِهَا. Sahih (1)H.no:857.
134. إِنِّي فَرَضْتُ عَلَى أُمَّتِكَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ وَعَهَدْتُ عِنْدِي عَهْدًا أَنَّهُ مَنْ جَاءَ يُحَافِظُ عَلَيْهِنَّ لَوْ قَتِهِنَّ أَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهِنَّ فَلَا عَهْدَ لَهُ عِنْدِي. Hasen (2)H.no:135.
135. أَوَّلُ النَّاسِ يُفْضَى لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَةٌ رَجُلٌ اسْتَشْهَدَ فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا Sahih (1)H.no:328.
136. أَيُّ الدُّعَاءِ أَفْضَلُ قَالَ سَلِ رَبَّكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. Hasen (1)H.no:721.
137. أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ فَقَالَ تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ Sahih (2)H.no:300.
138. أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ عِنْدَ اللَّهِ فِي الْإِسْلَامِ قَالَ الصَّلَاةُ لَوْ قَتَهَا وَ مِنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ فَلَا دِينَ لَهُ وَ الصَّلَاةُ عماد الدين. Zayif (2)H.no:134.
139. أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ قَالَ الصَّلَاةُ عَلَى وَ قَتَهَا فُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ ثُمَّ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ فُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ ثُمَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. Sahih (1)H.no:824.
140. إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْخَطْبَ. Zayif (1)H.no:601.
141. آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا أَوْثَمَنَ حَانَ Sahih (3)H.no:337.
142. أَيُّ امْرَأَةٍ سَأَلْتُ زَوْجَهَا طَلَاقًا فِي غَيْرِ مَا بَأْسٍ فَحَرَامٌ عَلَيْهَا رَاحَةُ الْجَنَّةِ Sahih (2)H.no:959.
143. أَيُّ امْرَأَةٍ فَعَدَتْ عَلَى بَيْتِ أَوْلَادِهَا فَهِيَ مَعِي فِي الْجَنَّةِ. Zayif (2)H.no:213.
144. الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ. Sahih (3)H.no:169.
145. الْإِيمَانُ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ وَقَوْلٌ بِاللِّسَانِ وَعَمَلٌ بِالْأَرْكَانِ. Mevzu (1)H.no:915.
146. أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ فُرِضَ عَلَيْكُمُ الْحُجُّ فَحُجُّوا. Sahih (2)H.no:655.

147. بني الدين على النظافة. (1)H.no:123. Mevzu
148. بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامُ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَصَوْمُ رَمَضَانَ وَحُجُّ الْبَيْتِ. (6)H.no:133. Sahih
149. بَيْنَا رَجُلًا يَمْشِي فَاشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ فَنَزَلَ بِئْرًا فَشَرِبَ مِنْهَا ثُمَّ حَرَجَ فَإِذَا هُوَ بِكَلْبٍ يَلْهُثُ. (2)H.no:482. Sahih
150. التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ. (1)H.no:906. Hasen
151. التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ. (1)H.no:617. Hasen
152. تحروا الصدق وإن رأيتم أن الهلكة فيه فإن فيه النجاة. (1)H.no:897. Zayif
153. تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ. (7)H.no:106. Sahih
154. تَدَاوَوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَضَعْ دَاءً إِلَّا وَضَعَ لَهُ شِفَاءً أَوْ قَالَ دَوَاءً إِلَّا دَاءً وَاحِدًا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُوَ قَالَ الْهَرَمُ. (5)H.no:63. Sahih
155. تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ. (4)H.no:144. Hasen
156. تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً. (1)H.no:364. Hasen
157. تَعَلَّمُوا مِنْ أَنْسَابِكُمْ مَا تَصَلُّونَ بِهِ أَرْحَامَكُمْ فَإِنَّ صَلَاةَ الرَّحِمِ مَحَبَّةٌ فِي الْأَهْلِ مَثْرَاةٌ فِي الْمَالِ مَنَسَاةٌ فِي الْأَثَرِ. (1)H.no:800. Sahih
158. تنكبوا الغبار فإنه منه تكون النسمة. (1)H.no:760. Mevzu
159. تُنْكِحُ الْمَرْأَةُ لِأَرْبَعٍ لِمَالِهَا وَلِحَسْبِهَا وَجَمَالِهَا وَلِدِينِهَا فَاطْفُرُ بَدَاتِ الدِّينِ تَرَبَّتْ يَدَاكَ. (1)H.no:957. Sahih
160. ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُعَذَّبَ فِي النَّارِ. (2)H.no:306. Sahih
161. ثَلَاثَةٌ أَنَا حَصْنُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ أَعْطَى بِي ثُمَّ عَدَرَ وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِ أَجْرَهُ. (2)H.no:320. Sahih

162. جَاءَنِي مَسْكِينَةٌ تَحْمِلُ ابْنَتَيْنِ لَهَا فَأَطَعْتُهَا ثَلَاثَ تَمَرَاتٍ. Sahih (1)H.no:322.
163. الْجَالِبُ مَرْزُوقٌ وَالْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ. Zayif (1)H.no:905.
164. جَلَبْتُ أَنَا وَمُخْرَفَةُ الْعَبْدِيِّ بَرًّا مِنْ هَجَرَ فَأَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ بِمِثِّي وَوَرَانُ نِيرُنُ بِالْأَجْرِ فَاشْتَرَى مِنَّا سَرَاوِيلَ فَقَالَ لِلْوَرَانِ زِنْ وَأَرْجِعْ. Sahih (1)H.no:926.
165. الْجِنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ. Zayif (5)H.no:477.
166. حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا. Zayif (1)H.no:981.
167. حُبُّ الْوَطَنِ مِنَ الْإِيمَانِ. Mevzu (5)H.no:250.
168. حَرَمَ لِيَّاسُ الْحَرِيرَ وَالذَّهَبَ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِي وَأُحِلَّ لِإِنَاثِهِمْ. Sahih (1)H.no:962.
169. حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حُمْسُ رَدِّ السَّلَامِ وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ وَتَشْمِيثُ الْعَاطِسِ. Sahih (3)H.no:460.
170. حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتُّ قَبْلِ مَا هُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِذَا لَقَيْتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَاَنْصَحْ لَهُ وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدْ اللَّهَ فَسَمِعْتُهُ وَإِذَا مَرِضَ فَعُدَّهُ وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ. Sahih (1)H.no:1012.
171. حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُعَلِّمَهُ الْكِتَابَةَ وَالسَّبَاحَةَ وَالرَّمْيَ. Zayif (2)H.no:183.
172. الْحَلِيفُ مَنْفَقَةٌ لِلسَّلْعَةِ مَمْحَقَةٌ لِلْبِرْكَةِ. Sahih (1)H.no: 903.
173. الْحَيَاءُ خَيْرٌ كُلُّهُ. Sahih (1)H.no:524.
174. الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْإِيمَانُ فِي الْجَنَّةِ وَالْبَدَأُ مِنَ الْجَفَاءِ وَالْجَفَاءُ فِي النَّارِ. Sahih (1)H.no:525.
175. حِينَ يَخْرُجُ الرَّجُلُ مِنْ بَيْتِهِ إِلَى مَسْجِدِهِ فَرَجُلٌ تُكْتَبُ حَسَنَةٌ وَرَجُلٌ تَمْحُو سَيِّئَةٌ. Sahih (1)H.no:514.
176. خَدَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَ سِنِينَ وَاللَّهِ مَا قَالَ لِي أَقَا فَطُّ وَلَا قَالَ لِي لِشَيْءٍ لَمْ فَعَلْتُ كَذَا وَهَلَّا فَعَلْتُ كَذَا. Sahih (1)H.no:297.

177. حَمْسٌ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُهُنَّ فِي سَفَرٍ وَلَا حَضَرَ الْمَرْأَةُ وَالْمُكْحَلَةُ وَالْمُشْطُ

وَالْمِدْرَى وَالسِّوَاكُ. (1)H.no:495 Zayif

178. حَمْسٌ لَيْلٍ لَا يُرَدُّ فِيهِنَّ الدُّعَاءُ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ وَأَوَّلَ لَيْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ وَلَيْلَةَ النَّصْفِ مِنْ

شَعْبَانَ. (8)H.no:16 Mevzu

179. حَمْسٌ لَيْسَ لَهُنَّ كَفَّارَةُ الشِّرْكِ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقَتْلُ النَّفْسِ بِغَيْرِ حَقٍّ وَبَهْتُ مُؤْمِنٍ وَالْفِرَارُ يَوْمَ الرَّحْفِ

وَبِمَيْنٍ صَابِرَةٌ يَفْتَطِعُ بِهَا مَا لَا يَغْيِرُ حَقًّا. (1)H.no: 984 Hasen

180. خَيْرُ الْأَصْحَابِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى خَيْرُهُمْ لِصَاحِبِهِ وَخَيْرُ الْجِيرَانِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى خَيْرُهُمْ لِجَارِهِ

(3)H.no:335. Sahih

181. خَيْرُ الْأُمُورِ أَوْسَطُهَا. (1)H.no:235 Zayif

182. خَيْرُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ. (5)H.no:550 Hasen

183. خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُوهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُوهُمْ. (1)H.no: 940 Sahih

184. خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أَوْلَاهَا وَشَرُّهَا آخِرُهَا وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا وَشَرُّهَا أَوْلَاهَا

(1)H.no:517. Sahih

185. خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ. (1)H.no: 986 Sahih

186. خَيْرُكُمْ إِسْلَامًا أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا إِذَا فَقَّهُوا. (3)H.no:109 Sahih

187. خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِيهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي. (1)H.no: 781 Sahih

188. خَيْرُكُمْ مَنْ لَمْ يَبْزُكْ آخِرَتَهُ لِذُنْيَاهُ وَلَا ذُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ وَلَمْ يَكُنْ كَلًّا عَلَى النَّاسِ

(5)H.no:448. Mevzu

189. خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ. (3)H.no:142 Sahih

190. دَبَّ إِلَيْكُمْ دَاءُ الْأُمَّةِ قَبْلَكُمْ الْحَسَدُ وَالْبَغْضَاءُ. (1)H.no:602 Hasen

191. دَخَلَتْ امْرَأَةُ النَّارِ فِي هَرَّةٍ رَطَبَتْهَا فَلَمْ تُطْعِمَهَا. (3)H.no:313 Sahih

192. الدُّعَاءُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ وَعِمَادُ الدِّينِ وَتُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ. (1)H.no: 790 Hasen

193. الدُّعَاءُ مِثْلُ الْعِبَادَةِ. (1)H.no: 789 Hasen

194. الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ. Sahih (1)H.no: 788.
195. دَاوُوا مَرَضَاتِكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَحَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ وَأَعِدُّوا لِلْبَلَاءِ الدُّعَاءَ Zayif (3)H.no:188.
196. الدُّنْيَا دَارٌ مَنْ لَا دَارَ لَهُ وَمَالٌ مَنْ لَا مَالَ لَهُ وَلَهَا يَجْمَعُ مَنْ لَا عَقْلَ لَهُ Hasen (1)H.no: 844.
197. الدنيا مزرعة الآخرة. Mevzu (5)H.no:649.
198. الدِّينُ النَّصِيحَةُ قُلْنَا لِمَنْ قَالَ لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَالْأَيِّمَةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ Sahih (2)H.no:289.
199. ذَاقَ طَعْمَ الْإِيمَانِ مَنْ رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَمُحَمَّدٍ نَبِيًّا رَسُولًا Sahih (3)H.no:140.
200. ذَلِكَ شَهْرٌ يَعْمَلُ النَّاسُ عَنْهُ بَيْنَ رَجَبٍ وَرَمَضَانَ وَهُوَ شَهْرٌ تُرْفَعُ فِيهِ الْأَعْمَالُ. Hasen (2).
201. رَأْسُ الْأَمْرِ فَإِلَّا سَلَامٌ وَأَمَّا عَمُودُهُ فَالصَّلَاةُ وَأَمَّا ذِرْوُهُ سَنَامُهُ فَالْحَيْهَادُ. Sahih (1)H.no: 826.
202. رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ تَعَالَى. Zayif (3)H.no:238.
203. الرَّأْيِيُّ وَالْمُرْتَشِي فِي النَّارِ. Çok Zayif (1)H.no:343.
204. رَبُّ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلَّا الْجُوعُ وَرَبُّ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ إِلَّا السَّهَرُ Sahih (2)H.no:263.
205. رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ وَرُبَّمَا قَالَ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ وَمَنْ مَاتَ فِيهِ وَفِي فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَنُحِيَ لَهُ عَمَلُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. Sahih (2).
206. رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا. Sahih (1)H.no: 870.
207. رَجَبُ شَهْرِ اللَّهِ وَشَعْبَانَ شَهْرِي وَرَمَضَانَ شَهْرُ أُمَّتِي. Zayif (1)H.no:17.
208. رَغِمَ أَنْفُهُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ قِيلَ مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ مَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ أَحَدَهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا ثُمَّ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ. Sahih (2)H.no:149.
209. رَفَعَ الْقَلَمَ عَنْ ثَلَاثَةٍ وَعَنِ الْمُبْتَلَى حَتَّى يَبْرَأَ. Sahih (1)H.no: 907.

210. رَوَاحُ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ. Sahih (1)H.no: 987.
211. الرِّكَاءُ فَنظَرُهُ الإِسْلَامُ. Zayif (1)H.no: 542.
212. سَافِرُوا تَصِحُّوا. Zayif (3)H.no:71.
213. سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ نَظَرَةِ الْعَجَاةِ. Sahih (1)H.no:216.
214. سَبْعَةٌ يُظَلُّهُمُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ الإِمَامُ الْعَادِلُ. Sahih (1)H.no:284.
215. سَلُّوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُجِيبُ أَنْ يُسْأَلَ وَأَفْضَلُ الْعِبَادَةِ. Hasen (1)H.no:55.
216. سَوُّوا صُفُوفَكُمْ فَإِنَّ تَسْوِيَةَ الصَّفِّ مِنْ تَمَامِ الصَّلَاةِ. Sahih (1)H.no:515.
217. الشَّبَابُ شُعْبَةٌ مِنَ الْجُنُونِ. Zayif (1)H.no:436.
218. شَيَّبَنِي هُوْدٌ. Sahih (2)H.no:606.
219. صدقة القليل تدفع البلاء الكثير. Mevzu (1)H.no:638.
220. صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةَ الْفَدَى بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً. Sahih (6)H.no:465.
221. صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي الْجَمَاعَةِ تَزِيدُ عَلَى صَلَاتِهِ وَحْدَهُ سَبْعًا وَعِشْرِينَ. Sahih (1)H.no:66.
222. الصَّلَاةُ نُورٌ. Sahih (1)H.no: 827.
223. صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي. Sahih (1)H.no:583.
224. صمت الصائم تسبيح ونومه عبادة ودعاؤه مستجاب وعمله مضاعف Zayif (1)H.no: 935.
225. الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزَى بِهِ يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَأَكَلَهُ وَشُرْبَهُ مِنْ أَجْلِي. Sahih (5)H.no:97.
226. صوموا تصحوا. Zayif (6)H.no:61.
227. الصَّيَّامُ جَنَّةٌ فَلَا يَرُفُثُ وَلَا يَجْهَلُ وَإِنْ امْرُؤٌ قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ فَلْيَقُلْ إِنَّ صَائِمٌ (5)H.no:100.
228. الصَّيَّامُ وَالْقُرْآنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. Sahih (1)H.no: 936.
229. الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ يَمْتَرِلُهُ الصَّائِمُ الصَّابِرُ. Sahih (1)H.no: 979.
230. طَلَبُ الْحَلَالِ جِهَادٌ. Zayif (1)H.no: 880.

231. طلب الحلال واجب على كل مسلم. Zayif (1)H.no: 879.
232. طلب العلم أفضل عند الله من الصلاة والصيام والحج والجهاد في سبيل الله Mevzu (3)H.no:160.
233. طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ. Hasen (10)H.no:43.
234. الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمَلُّؤُ الْمِيزَانِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمَلَّانِ Sahih (1)H.no: 806.
235. العبادة سبعون بابا أفضلها طلب الرزق الحلال. Zayif (1)H.no: 1031.
236. علم الإيمان الصلاة. Zayif (1)H.no:137.
237. الْعِلْمُ فِي الصَّغَرِ كَالنَّفْسِ فِي الْحَجْرِ. Zayif (1)H.no:520. Maktu hadis.
238. علموا أبناءكم السباحة والرمي والمرأة المغزل. Çok Zayif (1)H.no:357.
239. عَالِمٌ يُنْتَفَعُ بِعِلْمِهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ. Mevzu (1)H.no:162.
240. عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ Sahih (5)H.no:112.
241. عَيْنَانِ لَا تَمْسُهُمَا النَّارُ عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ حَشْيَةِ اللَّهِ وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ Sahih (1)H.no: 872.
242. الْعِبْرَةُ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْحَسَدُ مِنَ الْبَغْضِ وَالْمُؤْمِنُ يَعْبُطُ وَلَا يَحْسَدُ وَالْمُنَافِقُ يَحْسَدُ وَلَا يَعْبُطُ. Mevzu (1)H.no:600.
243. فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ فَإِنَّكُمْ أَحَدْتُمُوهُنَّ بِأَمَانِ اللَّهِ وَاسْتَحَلَلْتُمُ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ Sahih (1)H.no:780.
244. فَأُعْطِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثًا أُعْطِيَ الصَّلَاةَ الْحَمْسَ وَأُعْطِيَ خَوَاتِيمَ سُورَةِ الْبَقَرَةِ وَغُفِرَ لِمَنْ لَمْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ مِنْ أُمَّتِهِ شَيْئًا الْمُفْحِمَاتُ. Sahih (1)H.no:620.
245. فَإِنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ رِجْلَيْهَا. Sahih (2)H.no:478.
246. فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ أَنْ يَرَى أَثَرَ نِعْمَتِهِ عَلَى عَبْدِهِ. Sahih (1)H.no:599.

247. فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ بَيْنَكُمْ حَرَامٌ كَحَرَمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا Sahih
(1)H.no:490.
248. فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ قَالَ صَدَقَةٌ فِي رَمَضَانَ. Zayif (1)H.no:366.
249. فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوهَا وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلَا تَنْتَهِكُوهَا وَسَكَتَ عَنْ
أَشْيَاءَ رَحِمَهُ لَكُمْ غَيْرَ نِسْيَانٍ فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا. Hasen (1)H.no:243.
250. فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُكَاةَ الْفِطْرِ طَهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّعْوِ وَالرَّفَثِ Sahih
(1)H.no:193.
251. فَرَضَ صِيَامَ رَمَضَانَ وَسَنَنْتُ قِيَامَهُ فَمَنْ صَامَهُ وَقَامَهُ اخْتِسَابًا. Zayif (1)H.no:27.
252. فَضَّلَ الْعِلْمَ خَيْرًا مِنْ فَضْلِ الْعِبَادَةِ وَخَيْرُ دِينِكُمُ الْوَرَعُ. Sahih li-Gayrihi (2)H.no:84.
253. فَفِيهِ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ. Zayif (1)H.no:86.
254. فَلَا تَكَلِّبْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ. Hasen (1)H.no: 983.
255. فَمَا الْإِحْسَانُ قَالَ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ Sahih
(1)H.no:171.
256. فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي. Sahih (1)H.no: 994.
257. فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَالِدِهِ Sahih
(2)H.no:307.
258. فِي كُلِّ كَبِدٍ رَطْبَةٌ أَجْرٌ. Sahih (2)H.no:311.
259. فِيهِ سَاعَةٌ لَا يُؤَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ يُصَلِّيُ يَسْأَلُ اللَّهَ شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ Sahih
(1)H.no:42.
260. فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ مِنْ حَرَمٍ خَيْرٌهَا فَقَدْ حُرِّمَ. Sahih (2)H.no: 186.
261. قَامَ فِينَا كَقِيَامِي فِيكُمْ فَقَالَ فَعَلَيْهِ بِالْجُمَاعَةِ فَإِنَّ يَدَ اللَّهِ فَوْقَ
الْجُمَاعَةِ. Bulunamadı.H.no:756.
262. الْفُرْأَنُ مُشَفَّعٌ وَمَا جِلٌّ مُصَدَّقٌ مَنْ جَعَلَهُ إِمَامَهُ قَادَهُ إِلَى الْجَنَّةِ. Sahih (1)H.no: 974.

263. قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ فَاسْتَقِيمَ. Sahih (1)H.no: 898.
264. قَلِيلُ الْعِلْمِ خَيْرٌ مِنْ كَثِيرِ الْعِبَادَةِ. Zayif (1)H.no:578.
265. قَلِيلُ الْفِئَةِ خَيْرٌ مِنْ كَثِيرِ الْعِبَادَةِ. Zayif (1)H.no:83.
266. كَادَ الْفَقْرُ أَنْ يَكُونَ كَفْرًا. Zayif (1)H.no: 1036.
267. كَانَ بِرَجُلٍ جِرَاحٌ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ اللَّهُ بَدَرَنِي عَبْدِي بِنَفْسِهِ حَرَّمْتُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ Sahih (1)H.no:12.
268. كَانَ لَكُمْ يَوْمَانِ تَلْعَبُونَ فِيهِمَا وَقَدْ أَبَدَلَكُمُ اللَّهُ فِيهِمَا خَيْرًا مِنْهُمَا يَوْمَ الْفِطْرِ وَيَوْمَ الْأَضْحَى. Sahih (1)H.no:429.
269. كُلُّ بَنِي آدَمَ خَطَاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَائِينَ التَّوَابُونَ. Sahih (2)H.no:615.
270. كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ. Sahih (5)H.no:152.
271. كُلُّ عَلَى خَيْرٍ هَؤُلَاءِ يَفْرُقُونَ الْقُرْآنَ وَيَدْعُونَ اللَّهَ فَإِنْ شَاءَ أَعْطَاهُمْ وَإِنْ شَاءَ مَنَعَهُمْ Zayif (1)H.no:565.
272. كُلُّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصِّيَامَ هُوَ لِي وَأَنَا أُجْزِي بِهِ. Sahih (1)H.no:354.
273. كُلُّ مُسْكِرٍ حَمْرٌ وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ. Sahih (2)H.no:153.
274. كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ. Sahih (1)H.no:388.
275. كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَلَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ وَيُنَصِّرَانِهِ. Sahih (3)H.no:31.
276. كَلَامُ ابْنِ آدَمَ عَلَيْهِ لَا لَهُ إِلَّا الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ وَذَكَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ Zayif (1)H.no:290.
277. كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْنُوءٌ عَنِ رَعِيَّتِهِ. Sahih (1)H.no:32.
278. الْكَلِمَةُ الْحِكْمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ فَحَيْثُ وَجَدَهَا فَهُوَ أَحَقُّ بِهَا. Zayif (5)H.no:44.
279. كُلُوا وَتَصَدَّقُوا وَالْبَسُوا فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَلَا مَحِيلَةٍ. Sahih (3)H.no:202.
280. كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ وَعُدَّ نَفْسَكَ فِي أَهْلِ الْقُبُورِ Sahih (3)H.no:544.

281. الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ. Hasen (1)H.no: 982
282. لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ. Sahih (1)H.no:560
283. لَا تَبَاغُضُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا. Sahih (4)H.no:150
284. لا تحقرن من المعروف شيئا ولو أن تصب من دلوك في إناء المستقى وأن تلقي أخاك ببشر حسن وإن أدبر فلا تغتابنه. Zayif (1)H.no: 884
285. لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا أَوْلَا أَدْلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ. Sahih (4)H.no:151
286. لَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ لَا تُؤَافِقُوا مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى سَاعَةَ نَيْلٍ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبُ لَكُمْ. Sahih (1)H.no:714
287. لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. Sahih (2)H.no:470
288. لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَ فَعَلَ. Sahih (1)H.no:604.
289. لَا تَزُولُ قَدَمَا ابْنِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عِنْدِ رَبِّهِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ خَمْسٍ عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ وَمَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ وَمَاذَا عَمِلَ فِيمَا عَلِمَ. Hasen (1) H.no:716
290. لَا تُنْشَدُ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ مَسْجِدِي هَذَا وَمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى. Sahih (1)H.no:176.
291. لَا تُطْرُقُونِي كَمَا أَطْرَبَ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُهُ فَقُولُوا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ. Sahih (2)H.no:295.
292. لَا تُقْبَلُوا الْهُدَى فَإِنَّمَا رِشْوَةٌ. Mevkuf Hadis (1)H.no:341
293. لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَسَلَطَهُ عَلَى هَلْكَتِهِ فِي الْحَقِّ. Sahih (3)H.no:210.
294. لا خير في عبادة لا علم فيها. Zayif (1)H.no: 889
295. لَا سَبَقَ إِلَّا فِي نَصْلِ أَوْ حَافِرٍ أَوْ حُفِّ. Sahih (2)H.no:117

296. لَا ضَرَرَ وَلَا إِضْرَارَ. Sahih (1)H.no:244.
297. لَا عَدْوَى وَلَا طَيْرَةَ وَلَا هَامَةَ وَلَا صَفَرَ وَفِرَّ مِنَ الْمَجْدُومِ كَمَا تَفِرُّ مِنَ الْأَسِّ Sahih (2)H.no:13.
298. لَا عَقْلَ كَالْتَدْبِيرِ. Zayif (1)H.no:77.
299. لَا فُقْرٌ أَشَدُّ مِنَ الْجَهْلِ وَلَا مَالٌ أَعْوَدُ مِنَ الْعَقْلِ. Mevzu (1)H.no: 908.
300. لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمْ الْمَوْتَ مِنْ ضَرْبٍ أَصَابَهُ. Sahih (1)H.no:11.
301. لَا يَجْتَمِعُ الْإِيمَانُ وَالْكَفْرُ فِي قَلْبِ امْرِئٍ وَلَا يَجْتَمِعُ الصِّدْقُ وَالْكَذِبُ جَمِيعًا Sahih (3)H.no:242.
302. لَا يَجِلُّ الْكَذِبُ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ يُحَدِّثُ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَالْكَذِبُ فِي الْحَرْبِ Sahih (1)H.no:339.
303. لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا نَظِيفٌ. Zayif (1)H.no:279.
304. لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ حَبٌّ وَلَا بَحِيلٌ وَلَا مَنَّانٌ وَلَا سَيِّئُ الْمَلَكَةِ. Zayif (1)H.no:103.
305. لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ فَاطِعٌ. Sahih (1)H.no: 801.
306. لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ. Sahih (1)H.no:246.
307. لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ لَا يَأْمُرُ جَارَهُ بِوَائِقِهِ. Sahih (4)H.no:326.
308. لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ نَبَتَ لِحْمُهُ مِنْ سُحْتِ النَّارِ أَوْلى بِهِ. Sahih (1)H.no:344.
309. لَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ النَّاسَ. Sahih (1)H.no:750.
310. لَا يَسْتَقِيمُ إِيْمَانُ عَبْدٍ حَتَّى يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ وَلَا يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ حَتَّى يَسْتَقِيمَ لِسَانُهُ Zayif (1)H.no:37.
311. لَا يَفْتَسِمُ وَرَثَتِي دِينَارًا مَا تَرَكْتُ بَعْدَ نَفَقَةِ نِسَائِي وَمَوْنَةِ عَامِلِي فَهُوَ صَدَقَةٌ Sahih (1)H.no: 1016.
312. لَا يُورِدُ مُرِضٌ عَلَى مُصِحِّ. Sahih (1)H.no:14.
313. لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ. Sahih (8)H.no:76.

314. لَأَنَّ أَجْلِسَ سَاعَةً فَأَتَقَفَّهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُحْيِيَ لَيْلَةً إِلَى الصَّبَاحِ. Zayif (1)H.no:82.
315. لَأَنَّ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ Sahih (1)H.no:89.
316. لَبَابٌ يَتَعَلَّمُهُ الرَّجُلُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَلْفِ رَكْعَةٍ تَطَوَّعًا. Zayif (1)H.no:579.
317. لَتَتَّبِعَنَّ سَنَنْ مَنْ قَبْلَكُمْ شَبْرًا بِشَبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ حَتَّى لَوْ سَلَكَوا جُحْرَ ضَبٍّ لَسَلَكَتُمْوهُ Sahih (2)H.no:479.
318. لَتَفْتَحَنَّ الْقُسْطَنطِينِيَّةُ فَلَنَعَمَ الْأَمِيرُ أَمِيرُهَا وَلَنَعَمَ الْجَيْشُ ذَلِكَ الْجَيْشُ. Sahih (7)H.no:19.
319. لتؤدّن الحقوق إلى أهلها حتى يقاد للشاة الجماء من الشاة القراء. Sahih (2)H.no:48.
320. لعن رسول الله صلى الله عليه وسلم الراشي والمرتشي في الحكم. Sahih (1)H.no:342.
321. لعن رسول الله صلى الله عليه وسلم في الحُمْرِ عَشْرَةَ عَاصِرَهَا وَمُعْتَصِرَ Sahih (3)H.no:156.
322. لعن من اتخذ شيئًا فيه الروح غرضًا. Sahih (3)H.no:316.
323. لكل شيء زكاة وزكاة الجسد الصوم. Zayif (2)H.no: 820.
324. لكل شيء طريق وطريق الجنة العلم. Zayif (2)H.no:88.
325. لكل شيء عِمَادٌ وَعِمَادُ هَذَا الدِّينِ الْفِقْهُ. Zayif (1)H.no:87.
326. لكل نبي دعوة مستجابة وإني احتبأت دعوتي شفاعة لأمتي وهي نائلة إن شاء الله Sahih (1)H.no: 793.
327. لكننا والله ما نُقْبَلُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ وَأَمْلِكُ إِنْ كَانَ اللَّهُ نَزَعَ مِنْكُمْ الرَّحْمَةَ Sahih (2)H.no:519.
328. للشَّهِيدِ عِنْدَ اللَّهِ سِتُّ خِصَالٍ يُعْفَرُ لَهُ فِي أَوَّلِ دَفْعَةٍ مِنْ دَمِهِ. Sahih (1)H.no: 816.
329. لَمَّا كَدَّبْتَنِي فُرَيْشٌ قُمْتُ فِي الْحِجْرِ فَجَلَى اللَّهُ لِي بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَطَفَفْتُ أُخْبِرُهُمْ عَنْ آيَاتِهِ Sahih (1)H.no:420.
330. لَا يَشْبَعُ مُؤْمِنٌ مِنْ خَيْرٍ حَتَّى يَكُونَ مُنْتَهَاهُ الْجَنَّةُ. Hasen (1)H.no: 753.

331. اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمَعَايَاكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ. Sahih (3)H.no:523
332. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْحَاجِّ وَلِمَنْ اسْتَعْفَرَ لَهُ الْحَاجُّ. Hasen (1)H.no:443
333. اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ كَرِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي. Sahih (10)H.no:34
334. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ دُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ
أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَوْلَاءِ الْأَرْبَعِ. Sahih (2)H.no:568
335. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَالْجُدَامِ وَمِنْ سَيِّئِ الْأَسْقَامِ. Sahih (1)H.no:10
336. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُحْلِ وَالْهَرَمِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ. Sahih (2)H.no: 869.
337. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الصِّحَّةَ وَالْعِفَّةَ وَالْأَمَانَةَ وَحُسْنَ الْخُلُقِ وَالرِّضَا بِالْقَدْرِ. Sahih (1)H.no:64
338. اللَّهُمَّ لَكَ صُغْتُ وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ. Zayif (2)H.no:365
339. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا طَيِّبًا وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا. Sahih (1) H.no: 891
340. لَوْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقْتُمْ كَمَا تُرَزَّقُ الطَّيْرُ تَعْدُو جِمَاصًا وَتَرُوخُ
بِطَانًا. Sahih (1)H.no: 783
341. لَوْ يَعْلَمُ الْعِبَادُ مَا فِي رَمَضَانَ لَتَمَنَّتْ أُمَّتِي أَنْ تَكُونَ السَّنَةُ كُلُّهَا رَمَضَانَ Mevzu
(1)H.no:182.
342. لِيَتَّخِذَ أَحَدُكُمْ قَلْبًا شَاكِرًا وَلِسَانًا ذَاكِرًا وَزَوْجَةً مُؤْمِنَةً تُعِينُ أَحَدَكُمْ عَلَى أَمْرِ الْآخِرَةِ Sahih
(1)H.no: 980.
343. لَيْسَ الْمَسْكِينُ الَّذِي يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ تَرُدُّهُ اللَّعْمَةُ وَاللُّعْمَتَانِ وَالتَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ Sahih
(1)H.no:488.
344. لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَانِ وَلَا اللَّعَانِ وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبَذِيءِ. Sahih (1)H.no: 1030
345. لَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ قَطْرَتَيْنِ وَأَثْرَيْنِ قَطْرَةٌ مِنْ دُمُوعٍ فِي خَشْبَةِ اللَّهِ. Hasen (1)H.no: 938.

346. لَيْسَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا ثَلَاثٌ تَأْدِيبُ الرَّجُلِ فَرَسُهُ وَمُلَاعَبَتُهُ أَهْلَهُ وَرَمْيُهُ بِقَوْسِهِ وَنَبْلُهُ وَنَبْلُهُ
(2)H.no:116.
347. لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَشَبَّهَ بِغَيْرِنَا. (2)H.no:54 Hasen
348. لَيْسَ مِنَّا مَنْ حَبَّبَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا. (1)H.no: 960 Sahih
349. لَيْسَ مِنَّا مَنْ دَعَا إِلَى عَصِيَّةٍ وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ قَاتَلَ عَلَى عَصِيَّةٍ. (2)H.no:399 Zayif
350. لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيَعْرِفَ شَرَفَ كَبِيرِنَا. (1)H.no:26 Sahih
351. لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنَّا وَدَعِيهِمُ الْجُمُعَاتِ أَوْ لَيَحْتَمَنَّ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ ثُمَّ لَيَكُونَنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ Sahih
(1)H.no: 989.
352. مَا اسْتَحْفَ قَوْمٌ بِحَقِّ الْخَبزِ إِلَّا ابْتَلَاهُمُ اللَّهُ بِالْجُوعِ. (3)H.no:200 Mevzu
353. مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ. (3)H.no:504 Sahih
354. مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا فَطُ حَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ. (4)H.no:268 Sahih
355. مَا الْإِيمَانُ قَالَ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ Sahih
(2)H.no:28.
356. مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً. (2)H.no:622 Sahih
357. مَا حَقُّ الْوَالِدَيْنِ عَلَى وَلَدَيْهِمَا قَالَ هُمَا جَنَّتَكَ وَنَاؤَكَ. (1)H.no: 862 Zayif
358. مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَكْتَرَ مَشُورَةً لِأَصْحَابِهِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Zayif
(1)H.no:288.
359. مَا زَالَ جَبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُورِيهِ. (5)H.no:323 Sahih
360. مَا سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ شَيْءٍ فَطُ فَقَالَ لَا. (1)H.No:371 Sahih
361. مَا عَمِلَ آدَمِيُّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِهْرَاقِ الدَّمِ. (2)H.no:204 Hasen
362. مَا مِنْ شَيْءٍ أَثْقَلُ فِي الْمِيزَانِ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ. (1)H.no:393 Sahih
363. مَا مِنْ عَبْدٍ يَمُوتُ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ يَسُرُّهُ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا وَأَنَّ لَهُ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا Sahih
(3)H.no: 729.

364. مَا مِنْ مُسْلِمٍ غَرَسَ غَرْسًا فَأَكَلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ دَابَّةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ Sahih
(7)H.no:249.
365. مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَدَى إِلَّا حَاتَّ اللَّهُ عَنْهُ حَطَايَاهُ كَمَا تَحَاتُّ وَرَقُ الشَّجَرِ Sahih
(1)H.no:232.
366. مَا مِنْ يَوْمٍ أَكْثَرَ مِنْ أَنْ يُعْتِقَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيهِ عَبْدًا مِنَ النَّارِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ: Sahih (1)H.no:
849.
367. مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا لِلَّهِمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْقًا Sahih
(1)H.no:374.
368. مَا مَنَعَ قَوْمَ الزَّكَاةِ إِلَّا ابْتِلاَهُمُ اللَّهُ بِالسِّنِينَ. Sahih li-gayrihi (1)H.no: 831
369. مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدًا مِنْ نَحْلٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ. Zayif (4)H.no:390.
370. مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ Sahih
(3)H.no:191.
371. مَا هَذَا السَّرْفُ فَقَالَ أُنَى الْوُضُوءِ إِسْرَافٌ قَالَ نَعَمْ وَإِنْ كُنْتَ عَلَى نَهْرٍ جَارٍ Zayif
(2)H.no:598.
372. مَا هَذَانِ الْيَوْمَانِ قَالُوا كُنَّا نَلْعَبُ فِيهِمَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ. Sahih (1)H.no:45
373. مَا هَذِهِ الْأَضَاحِيُّ قَالَ سُنَّةٌ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ. Zayif (5)H.no:205
374. مَا يُؤْمِنُ مَنْ بَاتَ شَبَعَانَ وَجَارُهُ طَاوٍ إِلَى جَنْبِهِ. Hasen (3)H.no:325
375. مَثَلُ الْقَائِمِ عَلَى حُدُودِ اللَّهِ وَالْوَاقِعِ فِيهَا كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا عَلَى سَفِينَةٍ Sahih
(3)H.no:247.
376. مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَفْرَأُ الْقُرْآنَ كَالْأُتْرَجَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ. Sahih (1)H.no:206
377. مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الْحَامَةِ مِنَ الرَّزَعِ تُفِيئُهَا الرِّيحُ وَتَصْرَعُهَا مَرَّةً وَتَعْدِلُهَا أُخْرَى Sahih
(1)H.no: 1032.
378. مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ. Sahih (8)H.no:1

379. مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سِنِينَ وَاصْرِبُواهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرِ سِنِينَ Sahih (5)H.no:30.
380. الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ. Sahih (4)H.no:416.
381. الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ Sahih (11)H.no:241.
382. المعدة بيت الداء والحمية رأس الدواء. Mevzu (1)H.no:180.
383. مَنْ أَتَى أَخَاهُ الْمُسْلِمَ غَائِداً مَشَى فِي حِرَافَةِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَجْلِسَ. Sahih (1)H.no:463.
384. مَنْ اخْتَكَرَ فَهُوَ حَاطِيٌّ. Sahih (1)H.no: 904.
385. مَنْ أَحَدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ. Sahih (1)H.no:130.
386. مَنْ أَحَقُّ بِحُسْنِ صَحَابَتِي قَالَ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ: Sahih (1)H.no: 858.
387. مَنْ أَذْهَبَتْ حَبِيبَتِيهِ فَصَبَرَ. Sahih (1)H.no:3.
388. مَنْ أَرَادَ الْحَجَّ فَلْيَتَعَجَّلْ فَإِنَّهُ قَدْ يَمْرُضُ الْمَرِيضُ وَتَضِلُّ الضَّالَّةُ وَتَعْرِضُ الْحَاجَةُ Hasen (2)H.no:555.
389. من أراد الدنيا فعليه بالعلم ومن أراد الآخرة فعليه بالعلم Imam Şafii'nin sözü.(3)H.no:92.
390. من استوى يومه فهو مغبون. Mevzu (7)H.no:53.
391. مَنْ اغْتَسَلَ ثُمَّ أَتَى الْجُمُعَةَ فَصَلَّى مَا قَدَّرَ لَهُ ثُمَّ أَنْصَتَ حَتَّى يُفْرَغَ مِنْ حُطْبَتِهِ Sahih (2)H.no:564.
392. مَنْ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيَمِينِهِ فَقَدْ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ النَّارَ وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ وَإِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيرًا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ وَإِنْ قَضِيًّا مِنْ أَرَاكَ. Sahih (1) H.no:491.
393. مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا فَلْيَعْتَزِلْنَا أَوْ لِيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ. Sahih (3)H.no:15.
394. من بنى مسجدا لله بنى الله له في الجنة مثله. Sahih (2)H.no:305.

395. مَنْ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ لِيُبَاهِيَ بِهِ الْعُلَمَاءَ وَيُجَارِيَ بِهِ السُّفَهَاءَ. (1)H.no:329. Hasen
396. مِنْ تَمَامِ عِبَادَةِ الْمَرِيضِ أَنْ يَضَعَ أَحَدُكُمْ يَدَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ. (2)H.no:464. Zayif
397. مَنْ جَهَّزَ غَارِيًّا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَدْ غَزَا وَمَنْ حَلَفَهُ فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا. Sahih
(1)H.no:119.
398. مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتِ فَلَمْ يَزُتْ وَلَمْ يَفْسُقْ. (2)H.no:557. Sahih
399. مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَزَكُّهُ مَا لَا يَعْنِيهِ. (1)H.no:359. Sahih
400. مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ ثُمَّ رَأَى أَنْتَقَى اللَّهُ مِنْهَا فَلْيَأْتِ التَّقْوَى مَا حَنَنْتُ يَمِينِي. (1)H.no:
985. Sahih
401. مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا. (2)H.no:271. Sahih
402. مَنْ خَرَجَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى يَرْجِعَ. (1)H.no:592. Hasen
403. مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ. (2)H.no:301. Sahih
404. مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُعِزَّهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ
الإيمان. (3)H.no:165. Sahih
405. مَنْ سَكَتَ عَنِ الْحَقِّ فَهُوَ شَيْطَانٌ آخِرُسُ. Ali ed-Dekkak'ın sözü. H.no:406.
406. مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَطْلُبُ فِيهِ عِلْمًا سَلَكَ اللَّهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ. (2)H.no:91. Sahih
407. مَنْ سَمِعَ سَمَعَ اللَّهُ بِهِ وَمَنْ رَأَى رَأَى اللَّهُ بِهِ. (1)H.no:330. Sahih
408. مَنْ سَنَّ سُنَّةَ خَيْرٍ فَاتَّبَعَ عَلَيْهَا فَلَهُ أَجْرُهُ وَمِثْلُ أَجْرِ مَنْ اتَّبَعَهُ غَيْرَ مَنْقُوصٍ. Sahih
(1)H.no:57.
409. مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ. (16)H.no:33. Sahih
410. مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ أَتْبَعَهُ سِنًّا مِنْ شَوَالٍ فَذَلِكَ صِيَامُ الدَّهْرِ. (1)H.no:378. Sahih
411. من صلى في هذه الليلة مائة ركعة يعني ليلة النصف من شعبان. H.no: Bulunamadı.
817.
412. مَنْ ضَحَّى طَيِّبَةً بِهَا نَفْسُهُ مُحْتَسِبًا لِأُضْحِيَّتِهِ. (1)H.no:659. Mevzu

413. مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ كَانَ كَفَّارَةً لِمَا مَضَى. Zayıf (1)H.no:90.
414. مَنْ طَالَ عُمُرُهُ وَحَسُنَ عَمَلُهُ قَالَ فَأَيُّ النَّاسِ شَرٌّ قَالَ مَنْ طَالَ عُمُرُهُ وَسَاءَ عَمَلُهُ Hasen (1)H.no:141.
415. مَنْ عَادَ مَرِيضًا لَمْ يَزَلْ فِي خُرْفَةِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْجِعَ. Sahih (1)H.no:681.
416. مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنَّهُ بِالْحَرْبِ. Sahih (1)H.no: 856.
417. مَنْ عَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ وَرَاحَ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُ نُزُلَهُ مِنَ الْجَنَّةِ كُلَّمَا عَدَا أَوْ رَاحَ Sahih (2)H.no:466.
418. مَنْ عَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا. Sahih (3)H.no:321.
419. مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. Sahih (4)H.no:115.
420. مَنْ قَادَ أَعْمَى أَرْبَعِينَ خُطْوَةً وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ. Zayıf (1)H.no:4.
421. مَنْ قَتَلَ عُصْفُورًا عَبَثًا عَجَّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ يَا رَبِّ إِنَّ فُلَانًا قَتَلَنِي عَبَثًا Zayıf (2)H.no:487.
422. مَنْ قَتَلَ مُعَاهِدًا فِي غَيْرِ كُنْهٍ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ. Sahih (1)H.no: 865.
423. مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَعَمِلَ بِمَا فِيهِ أَلْبَسَ وَالِدَاهُ تَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ضَوْؤُهُ أَحْسَنُ مِنْ ضَوْءِ الشَّمْسِ فِي بَيْتِ الدُّنْيَا لَوْ كَانَتْ فِيكُمْ فَمَا ظَنُّكُمْ بِالَّذِي عَمِلَ بِهَذَا. Hasen (2)H.no:143.
424. مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَاسْتَنْظَرَهُ فَأَحْلَلَ حَلَالَهُ وَحَرَّمَ حَرَامَهُ أَدْخَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى الْجَنَّةَ وَشَفَعَهُ فِي عَشْرَةِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ كُلُّهُمْ قَدْ وَجِبَتْ لَهُ النَّارُ. Çok zayıf (1)H.no: 975.
425. مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ حَسَنَةٌ وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا لَا أَقُولُ أَمْ حَرْفٌ وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ وَلَا مٌ حَرْفٌ وَمِيمٌ حَرْفٌ. Sahih (1)H.no:587.
426. مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحَّ فَلَا يَفْرَبَنَّ مُصَلًّا نَا. Hasen (7)H.no:127.
427. مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَفْعُدُّ عَلَى مَائِدَةٍ يَدَاؤُهَا عَلَيْهَا بِالْخَمْرِ. Zayıf (1)H.no: 932.
428. مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ. Sahih (6)H.no:220.

429. مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهَا فَإِنَّهُ لَيْسَ تَمَّ دِينَا وَلَا دِينَهُمْ: Sahih (1)H.no: 927.
430. مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ لَا يَشْكُرُ اللَّهَ. Sahih (2)H.no:227.
431. مَنْ لَيْسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا فَلَنْ يَلْبَسَهُ فِي الآخِرَةِ. Sahih (1)H.no: 961.
432. مَنْ لَعِبَ بِالنَّزْدِ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ. Hasen (1)H.no:252.
433. مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ Sahih (9)H.no:99.
434. مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْقَلِيلَ لَمْ يَشْكُرِ الْكَثِيرَ. Sahih li-gayrihi (1)H.no: 977.
435. مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى. Sahih (2)H.no:113.
436. مَنْ يَأْخُذُ عَنِّي هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ فَيَعْمَلُ بِهِنَّ أَوْ يُعَلِّمُ مَنْ يَعْمَلُ بِهِنَّ: Hasen (1)H.no: 918.
437. مَنْ يُرِدِ اللَّهَ بِهِ خَيْرًا يُصِبْ مِنْهُ. Sahih (1)H.no:231.
438. مَنْ يُرِدِ اللَّهَ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ. Sahih (2)H.no:25.
439. الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ. Sahih (6)H.no:23.
440. الْمُؤْمِنُ مَأْلُوفٌ وَلَا خَيْرَ فِي مَنْ لَا يَأْلَفُ وَلَا يُؤْلَفُ. Sahih (2)H.no:407.
441. النَّاسُ كَأَسْنَانِ الْمَشْطِ. Zayif (2)H.no:475.
442. النِّظَافَةُ مِنَ الْإِيمَانِ. Zayif (2)H.no:277.
443. نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ الصَّحِيحَةُ وَالْفَرَاغِيُّ. Sahih (15)H.no:9.
444. نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَّ بِحَطَبٍ فَيُحَطَبَ ثُمَّ أَمُرَّ بِالصَّلَاةِ فَيُؤَدَّنَ لَهَا Sahih (1)H.no:67.
445. نَقْطَةُ مِنْ دَوَاةِ عَالَمٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ عَرَقِ مِئَةِ ثَوْبٍ شَهِيدٍ. Mevzu (1)H.no:24.
446. النَّيْكَاحُ مِنْ سُنَّتِي فَمَنْ لَمْ يَعْمَلْ بِسُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي. Sahih (1)H.no: 766.
447. نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ التَّحْرِيشِ بَيْنَ الْبَهَائِمِ. Zayif (3)H.no:315.

448. نَوَزُوا مَنَازِلَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ. Zayif (1)H.no:208.
449. اِهْدَايَا لِلْأَمْرَاءِ عُجُولٌ. Zayif (1)H.no:340.
450. هَلْ تُنْصَرُونَ وَتُرْزَقُونَ إِلَّا بِضِعْفَائِكُمْ. Sahih (3)H.no:6.
451. وَأَسْوَأُ السَّرْفَةِ الَّذِي يَسْرِقُ صَلَاتَهُ. Sahih (1)H.no:585.
452. وَعَلِّمُوا أَنَّ اللَّهَ قَدِ افْتَرَضَ عَلَيْكُمُ الْجُمُعَةَ فِي مَقَامِي هَذَا فِي يَوْمِي هَذَا فِي شَهْرِي هَذَا Zayif (1)H.no:40.
453. وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَأْمُرَنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلَتَنْهَوَنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيُوشِكَنَّ اللَّهُ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عِقَابًا مِنْهُ ثُمَّ تَدْعُوهُ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ. Hasen (1)H.no:166.
454. وَالْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ وَالْفُرْقَةُ عَذَابٌ. Hasen Sahih (1) H.no: 887.
455. وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ وَدِدْتُ أَنْيَ لِأُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأُقْتَلَ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلَ ثُمَّ أُحْيَا Sahih (1)H.no: 814.
456. وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ فَيَحْتَطِبَ عَلَى ظَهْرِهِ خَيْرٌ لَهُ Sahih (3)H.no:318.
457. وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ. Sahih (3)H.no:192.
458. وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ قِيلَ وَمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الَّذِي لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقِهِ. Sahih (1)H.no:219.
459. وَلَأَنْ تَعْدُوا فَتَعْلَمَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ عَمِلَ بِهِ أَوْ لَمْ يُعْمَلْ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تُصَلِّيَ أَلْفَ رَكْعَةٍ Zayif (1)H.no:85.
460. وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ. Sahih (4)H.no:476.
461. وَدَلُّ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ. Sahih (1)H.no:59.
462. وَلَا تَوْذِيهِ بَقْتَارٍ قَدْرِكَ إِلَّا أَنْ تَعْرِفَ لَهُ مِنْهَا. Zayif (1)H.no: 919.
463. وَلَا يَشْرَبُ الْحُمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ. Sahih (3)H.no:157.
464. وَلِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ بِفِطْرِهِ وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ. Sahih (2).

465. وَهُوَ شَهْرٌ أَوَّلُهُ رَحْمَةٌ وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةٌ وَآخِرُهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ. Zayif (2)H.no:273.
466. وَيُنَالُ لِلَّذِي يُحَدِّثُ بِالْحَدِيثِ لِيُضْحِكَ بِهِ الْقَوْمَ فَيَكْذِبُ وَيُنَالُ لَهُ وَيُنَالُ لَهُ. Hasen (1)H.no: 953.
467. وَيِلُ لِلْعَالِمِ مِنَ الْجَاهِلِ وَيِلُ لِلْجَاهِلِ مِنَ الْعَالِمِ. Zayif (1)H.no:164.
468. وَيُمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ. Sahih (1)H.no: 749.
469. يَا أَبَا بَكْرٍ إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ عَيْدًا وَهَذَا عَيْدُنَا. Sahih (1)H.no:430.
470. يَا ابْنَ آدَمَ مَرَضْتُ فَلَمْ تُعِدْنِي قَالَ يَا رَبِّ كَيْفَ أَعُوذُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ Sahih (1)H.no:461.
471. يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا ضَلَّ مَنْ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ. Sahih (2)H.no:111.
472. يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ فَإِنِّي أَتُوبُ فِي الْيَوْمِ إِلَيْهِ مِائَةَ مَرَّةٍ. Sahih (3)H.no:535.
473. يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ أَظَلَّكُمْ شَهْرٌ عَظِيمٌ شَهْرٌ مُبَارَكٌ شَهْرٌ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ جَعَلَ اللَّهُ صِيَامَهُ فَرِيضَةً وَقِيَامَ لَيْلِهِ تَطَوُّعًا. Zayif (2)H.no:631.
474. يَا أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَسَلُّوْا اللَّهَ تَعَالَى الْعَافِيَةَ فَإِذَا لَقَيْتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا Sahih (2)H.no:121.
475. مَنْ أَحْبَبَا سُنَّتِي فَقَدْ أَحَبَّنِي وَمَنْ أَحَبَّنِي كَانَ مَعِي فِي الْجَنَّةِ. Hasen (1)H.no: 996.
476. يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَجُلٌ ضَرِيرٌ الْبَصَرِ شَاسِعِ الدَّارِ وَلِي قَائِدٌ لَا يَلَايْمُنِي فَهَلْ لِي رُحْصَةٌ Sahih (2)H.no:467.
477. يَا رَسُولَ اللَّهِ لَمْ أَرَكَ تَصُومُ شَهْرًا مِنَ الشُّهُورِ مَا تَصُومُ مِنْ شَعْبَانَ. Hasen (1)H.no:421.
478. يَا عَائِشَةُ أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا. Sahih (1)H.no:533.
479. يَا عِبَادِي إِنِّي قَدْ حَرَمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ مُحَرَّمًا بَيْنَكُمْ فَلَا تَطْلُمُوا Sahih (1)H.no:175.
480. يَا عَلِيُّ لِأَنَّ يَهْدِي اللَّهُ عَلَى يَدَيْكَ رَجُلًا خَيْرٌ لَكَ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ Sahih (1)H.no:445.

481. يَا غُلَامُ سَمِّ اللَّهَ وَكُنْ بِيَمِينِكَ وَكُنْ بِمَا يَلِيكَ. Sahih (1)H.no: 963.
482. اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ. Sahih (1)H.no:229.
483. يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ Sahih (1)H.no: 956.
484. يَا تُبَيُّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُبَالِي الْمَرْءُ مَا أَخَذَ مِنْهُ أَمِنَ الْحَلَالَ أَمْ مِنَ الْحَرَامِ Sahih (1)H.no:172.
485. يَدُ اللَّهِ مَعَ الْجَمَاعَةِ. Hasen li-gayrihi (1)H.no:562.
486. يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ فَيَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي. Sahih (1)H.no: 792.
487. يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا وَبَشِّرُوا وَلَا تُنْفِرُوا. Sahih (1)H.no:255.
488. يشفع يوم القيامة ثلاثة الأنبياء ثم العلماء ثم الشهداء. Zayif (1)H.no:161.
489. يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ مَا يُرِيدُ أَنْ يُفْطِرَ وَيُفْطِرُ حَتَّى نَقُولَ مَا يُرِيدُ أَنْ يَصُومَ Sahih (2)H.no:348.
490. يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ أَقْرَأْ وَارْتَقِ وَرَتَّلْ كَمَا كُنْتَ تُرْتِّلُ فِي الدُّنْيَا فَإِنَّ مَنَزِلَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ تَقْرُؤُهَا. Sahih (1)H.no:589.

H.no	Rivayet	S.no
884	إِنَّ مِنَ الذُّنُوبِ ذُنُوبًا لَا يُكَفِّرُهَا الصَّلَاةُ وَلَا الصِّيَامُ وَلَا الْحُجُّ وَلَا الْعُمْرَةُ قَالُوا فَمَا يُكَفِّرُهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْهُمُومُ فِي طَلَبِ الْمَعِيشَةِ	1
915	الْإِيمَانُ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ وَقَوْلٌ بِاللِّسَانِ وَعَمَلٌ بِالْأَرْكَانِ	2
123	بني الدين على النظافة	3
760	تنكبوا الغبار فإنه منه تكون النسمة	4
250	حب الوطن من الايمن	5
16	خَمْسٌ لِيَالٍ لَا يُرَدُّ فِيهِنَّ الدُّعَاءُ لَيْلَةُ الْجُمُعَةِ وَأَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ وَلَيْلَةُ التَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ	6
448	خَيْرُكُمْ مَنْ لَمْ يَتْرِكْ آخِرَتَهُ لِدُنْيَاهُ وَلَا دُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ وَلَمْ يَكُنْ كَلًّا عَلَى النَّاسِ	7
649	الدنيا مزرعة الآخرة	8
638	صدقة القليل تدفع البلاء الكثير	9
160	طلب العلم أفضل عند الله من الصلاة والصيام والحج والجهاد في سبيل الله	10
162	عَالِمٌ يُنْتَفَعُ بِعِلْمِهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ	11
600	الْغِبْطَةُ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْحَسَدُ مِنَ التَّقَاقِ وَالْمُؤْمِنُ يَعْطِطُ وَلَا يَحْسَدُ وَالْمُنَافِقُ يَحْسَدُ وَلَا يَعْطِطُ	12
908	لَا فَقْرَ أَشَدُّ مِنَ الْجَهْلِ وَلَا مَالٌ أَعْوَدُ مِنَ الْعُقْلِ	13
182	لَوْ يَعْلَمُ الْعِبَادُ مَا فِي رَمَضَانَ لَتَمَنَّتْ أُمَّتِي أَنْ تَكُونَ السَّنَةُ كُلُّهَا رَمَضَانَ	14
200	ما استخف قوم بحق الخبز إلا ابتلاههم الله بالجوع	15
180	المعدة بيت الداء والحمية رأس الدواء	16
53	من استوى يومه فهو مغبون	17
659	مَنْ ضَحَّى طَيِّبَةً بِهَا نَفْسُهُ مُحْتَسِبًا لِأَضْحِيَّتِهِ كَانَتْ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ	18
24	نقطة من دواة عالم أحب إلى الله من عرق مئة ثوب شهيد	19

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

Öz Geçmiş

1978 yılında Bartın'da doğdu. İlkokulu köyünde tamamladı. Bir yıl Bartın Merkez Yatılı Kur'an Kursu'nda Kur'an Eğitimi aldı. 1995 yılında Bartın İmam-Hatip Lisesi'ni bitirdi. 2001 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Üniversite yıllarında Mustafa Öztürk hocadan talim dersleri aldı. 2002 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı'nda İmam Hatip olarak göreve başladı. 2003-2004 yıllarında bir yıl süreyle Van Merkez Ulu Camii İmam Hatib'i olarak görev yaptı. Eşinin Milli Eğitim Bakanlığı'nda öğretmen olarak görev yapıyor olması nedeniyle eşinin bulunduğu Zonguldak iline atandı. 2004-2007 yılları arasında Zonguldak Merkez Hz. Ali Camii İmam Hatibi olarak görev yaptı. 2007 yılında başladığı Konya Selçuk Dini Yüksek İhtisas Eğitim Merkezini 2010 yılında tamamladı. 2012-2014 yılları arasında Bartın Müftülüğünde ve Ulus İlçe Müftülüğünde vaiz olarak görev yaptı. Bartın Müftülüğünde vaizlik yaptığı dönemde Bartın Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Kur'an'ı-Kerim derslerine girdi. Yine bu dönemde Ulus İlçe Müftülüğü'nün boşalması nedeniyle 6 ay vekâleten İlçe Müftülüğü görevini yürüttü. 2012 yılı Ramazan ayında Bulgaristan'ın Peştera bölgesinde din görevlisi olarak görev yaptı. 2014 yılında Bitlis İli Hizan ilçe Müftülüğü görevine atandı ve 2017 yılına kadar bu görevde bulundu. 2017 yılında Kastamonu İli İhsangazi İlçe Müftülüğü görevine atanan Erçin evli ve üç çocuk babası olup halen buradaki görevine devam etmektedir.